

Hakikat Kitâbevi Yayınları No: 1

Birinci Kısım

FÂİDELİ BİLGİLER

Ahmed Cevdet Paşa

İkinci Kısım

MUHTELİF BİLGİLER

Hâzırlayan

Hüseyin Hilmi Işık

Doksanaltıncı Baskı

Hakikat Kitâbevi

Darıüşşefeka Cad. No: 53 P.K.: 35 34083

Fâtih-İSTANBUL

Tel: 0212 523 45 56-532 58 43 Fax: 0212 523 36 93

<http://www.hakikatkitabevi.com.tr>

e-mail: bilgi@hakikatkitabevi.com.tr

TEMMUZ-2017

İÇİNDEKİLER

Sahife no:

BİRİNCİ KISM

Fâideli Bilgiler	3
Ma'lûmât-ı nâfi'a (Fâideli Bilgiler).....	8

İKİNCİ KISM

Muhtelif Bilgiler	25
1- Bölücüler ve bozuk mezhebler.....	25
2- Ehl-i sünnet i'tikâdı.....	37
3- İslâm bilgileri ikiye ayrılır.....	40
4- Fıkh âlimleri yedi tabakadır.....	44
5- İmâm-ı a'zam ebû Hanîfe.....	46
6- Vehhâbîlik.....	57
Din Adamı Bölücü Olmaz	87

1- [Mısrî Reşîd Rızânın (İslâm'da birlik ve mezheblerin telfîkı)nı savunan (Muhâverât) kitâbına ve Alî-yül Kârîye islâm âlimlerinin cevâbı].....	91, 139
2- Dört mezheb imâmı.....	159
3- Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî hazretlerinin, ikinci cildin 110. cu mektûbu (Din adamı nasıl olmalıdır?) kerâmet.....	169
4- Bid'at ne demektir (İ'tikâdda ve amelde bid'at).....	175, 436
5- Ehl-i sünnet kasdesi.....	192
Doğru Söze İnan, Bölücüye Aldanma [Birkaç dinde reformcunun, islâmiyyete karşı yazdıkları bozuk düşünceler, altmışbeş madde hâlinde aşağıda yazılmış, her birine gerekli cevâblar verilmiştir].....	197, 201
1- Cebriyye, mu'tezile ve Ehl-i sünnetin; insanın yaptığı iş hakkında, kazâ ve kader konusundaki inanışları.....	230, 231
2- İmân yalnız inanmak mıdır.....	243
3- Kur'ân-ı kerîm tefsîri ve tercemeleri.....	253
4- Allah korkusu ve Allah sevgisi. Fıkh âlimleri gerici imiş. İslâmiyyet ve kadın, kadınlara hürriyyet verilmesi. İbni Teymiyye, Vehhâbîler, Mevdûdî.....	258
5- İctihâd nedir. Abduh ve Seyyid Kutbun, Selef-i Sâlihîne hücumları. Zekât nedir. Tegannî harâmıdır. Teblig-ı cemâ'at denilen reformcular.....	351
6- Ahmed Rızâ hân Berilevînin (Fetâvel Haremeyn) fetvâ kitâbından bid'at ehline cevâblar. Hadîs-i şerifler. Bid'at nedir? Mürşid kimdir? Osmânlıların islâmiyyete hizmetleri. Muhammed Kutbun ve Hamîdullahın küstahlığı.....	420
Ho-parlör, internet.....	440
7- 3.cü cild 23.cü, 1.ci cild 213 ve 96.cı mektûb.....	454

Baskı: İhlâs Gazetecilik A.Ş.

Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlâs Plaza No: 11 A/41
34197 Yenibosna-İSTANBUL Tel: 0.212.454 30 00

ISBN: 975-92119-6-3

FÂİDELİ BİLGİLER

Ö N S Ö Z

*Besmeleyle başlayalım kitâba,
Allah adı, en iyi bir sığınaktır.
Ni'metleri sığmaz ölçü, hisâba,
Çok acıyan, afvı seven bir rabdır!*

Allahü teâlâ, dünyâda bütün insanlara acıyarak, fâideli şeyleri yaratıp göndermektedir. Dünyâda iken, günâhlarına tevbe etmiş olan mü'minlerin günâhları ne kadar büyük olsa da, âhiretde, bunları muhakkak afv edecektir. Tevbe etmeden ölen, Cehenne gitmesi gereken mü'minlerden, dilediğini afv edecek, Cennete kavuşduracaktır. Her canlıyı yaratan, her vârı, her ân varlıkta durduran, hepsini korku ve dehşetden koruyan yalnız Odur. Böyle bir Allahın şerefli ismine sığınarak, bu kitâbı yazmağa başlıyoruz.

Allahü teâlâyâ hamd olsun! Resûlullah'a salât ve selâm olsun! Onun temiz Ehl-i beytine ve âdil, sâdik Eshâbının “radiyallahü teâlâ anhüm ecma'in” hepsine hayr düâlar olsun!

(Dünyâ mücâdelesidir) sözünü lüzümsüz sanmamalıdır. Yazın şiddetli sıcak ile, kışın karlı havada dondurucu soğuklar gibi, tabî'at kuvvetlerine ve kötü kimselerin, kâfirlerin hîle ve iftirâlarına karşı ma'nevî silâhlarla ve maddî saldırılarına karşı mücâdele hâlindeyiz. Düşmanla mücâdele için, önce düşmanı iyi tanımak lâzımdır. Yoksa, kendimizi koruyacağız derken, komşumuza, dostumuza zarar verebiliriz. İnsanın râhat yaşaması için, lâzım olan şeylere **(Mal)** ve **(Mülk)** denir. İğneden, iplikden, eve, apartmana kadar, herşey maldır. Allahü teâlâ, ba'zı kimselere ve topluluklara, ba'zı malları kullanmak için, izn vermiştir. Bu mallar ve bir adamın zevcesi, çocukları, komşuları, akrabaları, onun fâidelendiği şeyler olur. Herkes malını ve mülkünü, Allahü teâlânın izn verdiği kadar kullanır. Fazlasını kullanmak ve başkasının mülkünü kullanmak hiç câiz değildir. (Mala, mülke olma mağrûr, deme var mı ben gibi. Bir muhâlif yel eser, savurur harman gibi!) sözü meşhûr-

dur. Harâm yoldan gelen mala, mülke (**Dünyâ**) denilmektedir. Dünyâ, ya'nî harâm ve mekrûhlar zararlıdır. Bir şeyin fâideli, zararlı olduğu, kitâblarda başka dürlü bildirilmektedir. Bunlardan en doğrusu, Allahü teâlânın ayırdığıdır.

Allahü teâlânın emrlerine (**Farz**), yasak ettiği şeylere (**Harâm**) denir. Peygamberin emrlerine (**Sünnet**), yasaklarına (**Mekrûh**) denir. Bunların dördüne (**İslâmiyyet**) denir. Kalbde îmân bulunmasına alâmet, ahkâm-ı islâmiyyeyi beğenmek, kabûl etmektir. Bir sünneti bile beğenmiyenin îmânı gider, kâfir olur. Îmânı var iken, islâmiyyetin bir hükmüne uymıyan kimseye (**Fâsık**) denir. İslâmiyyete uymamak (**Günâh**) olur. Kâfir, Cehennemde sonsuz yanacak, fâsık, günâhı kadar yanacak, sonra Cennete götürülecektir. Îmânı olup, islâmiyyete uyan kimseye (**Sâlih kul**) denir. Dağda, çölde yaşayıp da, dinden, islâmiyyetden haberi olmıyan kimse, kâfir ve fâsık olmaz. Kıyâmetde hesâblaşdıktan sonra, Cennete ve Cehenneme girmez. Hayvanlar gibi yok edilirler. İlâhî dinlerden islâmiyyet, büyük se'âdete sebep olan çok büyük ni'mettir. Bu ni'metin kıymetini anlamıyanlar, cezâlarını çekeceklerdir.

Her müslimânın, hergün beş vakt (**nemâz kılması**) lâzımdır. Bu nemâzlar, kalbde îmân bulunduğuna alâmetdir. Bu nemâzlara inanmıyan (**Kâfir**) olur. Bozulmuş olan bir semâvî dîne inanan kâfire (**Ehl-i kitâb**) ya'nî (**Kitâbli kâfir**) denir. Buna inanmıyan kâfire (**Müşrik**) denir. Kâfirlerden yehûdîlerin ba'zıları ile hıristiyanların çoğu, müşriktir. Şimdi yer yüzünde müşrik olmıyan bir kâfir yok gibidir. Muhammed aleyhisselâmın ba'zı sözlerini yanlış anlıyan ve anlatan müslimâna (**Bid'at sâhibi**) müslimân denir. Şî'iler ve vehhâbîler, bid'at sâhibi müslimândırlar. Bunlardan, Muhammed aleyhisselâmın bir sözüne bile inanmıyanlar kâfir olur. Muhammed aleyhisselâmın sözlerini hiç değışdirmeden inanan müslimânlara (**Ehl-i sünnet**) olan hakîkî müslimân denir. Bu hakîkî müslimânların reîsi Îmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe Nu'mân bin Sâbitdir. Ehl-i sünnet i'tikâdında olan hakîkî müslimânlar, ibâdet yapmakda, dört mezhebe ayrılmışlardır: (**Hanefî, Şâfi'î, Mâlikî ve Hanbelî**) mezhebi. Bu dört mezheb birbirlerini kardeş bilirler. Birbirlerinin arkasında nemâz kılarlar. Bu hakîkî müslimânları bozuk olan bid'at ehli ile karıştırmamalıdır. Bid'at ehli olanlar islâmiyyeti içerdn yıkımağdadırlar. Elhamdülillah! Bugün yer yüzünde bulunan müslimânların çoğu, doğru yol olan, (**Ehl-i sünnet**) mezhebindedir. Bozuk yolda olan vehhâbîlerle şî'iler azalmaktadır.

Kendilerine müslimân diyen kimseler, üç fırkaya ayrılmıştır. Birinci fırka, Eshâb-ı kirâmın yolunda olan, hakîkî müslimânlar-

dır. Bunlara (**Ehl-i sünnet**) ve (**Sünnî**) ve (**Fırka-i nâciyye**), ya'nî Cehennemden kurtulan fırka denir. İkinci fırka, Eshâb-ı kirâma düşman olanlardır. Bunlara, (**Râfîzî**) ve (**Şî'î**) ve (**Fırka-i dâlle**), ya'nî sapık fırka denir. Üçüncüsü, sünnilere ve şî'ilere düşman olanlardır. Bunlara (**Vehhâbî**) ve (**Necdî**) denir. Çünkü bunlar, ilk olarak, Arabistânın Necd şehrinde meydâna çıkmışdır. Bunlara (**Fırka-i mel'ûne**) de denir. Çünkü, bunların müslimânlara müşrik dedikleri, (**Kıyâmet ve Âhret**) ve (**Se'âdet-i Ebediyye**) kitâblarımızda yazılıdır. Müslimâna kâfir diyene, Peygamberimiz la'net etmiştir. Müslimânları bu üç fırkaya parçalayan, yehûdilerle ingilizlerdir.

İslâm dîninin inançlarını, emirlerini ve yasaklarını doğru olarak bildiren binlerle kıymetli kitâb yazılmış, bunların çoğu yabancı dillere çevrilerek, her memlekete yayılmışdır. Bu doğru kitâbları yazan islâm âlimlerine (**Ehl-i sünnet âlimi**) denir "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in". Buna karşılık, yalnız kendi zevklerini düşünen, kısa görüşlü kimseler ve mevki' ile, para ile, ingilizlere satılmış olan ahmaklar, her zemân, islâmın fâideli, feyzli ve ışıklı yoluna saldırmış, Ehl-i sünnet âlimlerini lekelemeğe, islâm dînini değiştirmeye, müslimânları aldatmağa uğraşmışlardır. Müslimânlar ile dinsizler arasındaki bu mücâdele her asrda olmuş ve kıyâmete kadar olacaktır. Cenâb-ı Hak, böyle olmasını ezelde irâde buyurmuştur.

Ehl-i sünnet âlimleri, bütün bilgilerini Eshâb-ı kirâmdan öğrendiler. Eshâb-ı kirâm da, Resûlullahdan aldılar. Eshâb-ı kirâm, islâmiyeti bildirmek için, uzak memleketlere dağıldılar. Bunun için, kitâb yazmağa vakt bulamadılar. İkiyüz seneden sonra gelen âlimler arasında, din bilgilerine kendi görüşlerini, zemânlarındaki fen bilgilerini ve eski felesofların sözlerini karıştıranlar oldu. Böylece, yetmişiki bozuk (**Bid'at**) fırkası meydâna geldi. Bid'at fırkalarının zuhûr etmesinde yehûdilerin ve ingilizlerin çok te'sîri oldu.

Hangi fırkadan olursa olsun, nefsine uyan ve kalbi bozuk olan Cehenneme gidecektir. Her mü'min, nefsini tezkiye için, ya'nî nefsin yaratılışındaki küfrü ve günâhları temizlemek için, her zemân çok (**Lâ ilâhe illallah**) ve kalbini tasfiye, ya'nî nefsdan ve şeytândan ve kötü arkadaşlardan ve zararlı bozuk kitâblardan gelmiş olan küfrden ve günâhlardan kurtulmak için (**Estagfirullah**) okumalıdır. Ahkâm-ı islâmiyyeye uyanın düâları muhakkak kabûl olur. Nemâz kılmıyanın ve açık kadınlara, avret yeri açık olanlara bakanın ve harâm yiyip içenin ahkâm-ı islâmiyyeye uymadığı anlaşılır. Bunların düâsı kabûl olmaz.

Müslimânlar iki kısımdır: Havâs [âlimler] ve avâm [câhiller]. Türkçe (**Dürr-i Yektâ**) kitâbında diyor ki, (Avâm, sarf, nahv ve edebiyât ilmlerinin üsûllerini, kâ'idelerini bilmeyen kimselerdir. Bunlar, fıkıh ve fetvâ kitâblarını anlayamaz. Bunların, îmân ve ibâdet bilgilerinin Ehl-i sünnet âlimlerinden sorup, öğrenmeleri farzdır. Âlimlerin de, sözleri, va'zları ve yazıları ile, önce îmân, sonra dînin temeli olan beş ibâdeti öğretmeleri farzdır. (**Zahîre**) ve (**Tâ-târhâniyye**) kitâblarında, îmânın şartlarını ve Ehl-i sünnet i'tikâdını öğretmenin her şeyden evvel lâzım olduğu bildirilmektedir.) Bunun içindir ki, büyük âlim, zâhir ve bâtın ilmlerinin mütehasısı seyyid Abdülhakîm Efendi "rahmetullahi aleyh"^[1], vefâtına yakın, (İstanbul câmi'lerinde, otuz seneye yakın, yalnız îmânı ve Ehl-i sünnet i'tikâdını ve islâmın güzel ahlâkını anlatmağa çalıştım) demiştir. Bunun için, biz de, bütün kitâblarımızda, Ehl-i sünnet i'tikâdını, islâmın güzel ahlâkını, herkese iyilik ve devlete hizmet ve yardım etmek lâzım olduğunu bildiriyoruz. Din câhillerinin ve mezhebsizlerin [zındıkların] devlete karşı kışkırtıcı, kardeşi, kardeş düşman yapıcı, bölücü yazılarını tasvîb etmiyoruz. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" (**Din, kılınçların gölgeleri altındadır**) buyurarak, müslimânların devlet ve kanûn himâyesinde râhat yaşayabileceklerini bildirdi. Devlet kuvvetli oldukça, râhat, huzûr artar. Avrupa, Amerika gibi kâfir memleketlerde râhat yaşayan, dîni vazîfelerini serbestçe yapan müslimânlar da, kendilerine hürriyet veren hükûmete, kanûnlara karşı gelmemeli, fitneye, anarşiye âlet olmamalıdır. Ehl-i sünnet âlimleri, böyle olmamızı emretmektedirler. Dört mezhebden birinin âlimlerine, (**Ehl-i sünnet âlimi**) denir.

Dikkat: Dünyânın her yerinde ayrı ayrı manzaralar var. İnsan bakmağa doyamıyor. Bunlar kendi kendisine mi var olmuş? Her varlık, hep hesâblı ve düzenli, sanki herşey aynı bir makinadan çıkmış. Her şey fizik, kimyâ, biyoloji, astronomi kanûnlarına bağlı. Hele, insanın yaratılışındaki âhenk ve nizâm! İçimizdeki organların, bir makinanın parçaları gibi, birlikde çalışması, anlıyanları hayrân bırakmaktadır. Meşhûr İngiliz kâfiri Darwin bile, (Gözün yapısındaki intizâmı, incelikleri düşündükçe, hayretten tepem atacak gibi oluyor) demiş. Bütün varlıklar, birbirlerine değişmez kanûnlarla bağlı. Din sâhibleri, bunları yaratan, bilen, bir **Hâlık** var diyor. Hiçbir dîne inanmıyan kâfirler ise, herşey rastgele, tesâdüfle var olmuş diyor. Yaratıcı, Peygamberleri ile haber de gönderiyor. (**Herşeyi ben yaratdım. Hepinizin sâhibi benim. Bana ina-**

[1] Seyyid Abdülhakîm Arvâsî 1362 [m. 1943] de Ankarada vefât etdi.

nırsanız, sizi Cennetime koyacağım. Sayısız ni'metler vereceğim. Sonsuz zevk ve se'âdet içinde yaşayacaksınız. Peygamberlerime inanmayanları Cehennemde sonsuz yakacağım) diyor. Cennet ve Cehennem yok ise, Peygamberlere inanmış olanlar, aldanmış ise, bunlar hiç zarar görmeyecek. Fekat Peygamberlerin sözleri doğru olduğundan, bunlara inanmayanlar ve bunların sözlerini değışdi-renler, sonsuz yanacak.

Azîz vatanımızın her yerinde, din adamlarının, hep bu doğru Ehl-i sünnet yolunu yaymağa, savunmağa çalışdıkları şükranla görülmektedir. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını okumamış veyâ anlıyamamış tek-tük câhilin şaşkınca konuştuğu ve yazdığı işitiliyor ise de, bunlar, milletin sağlam î mânî ve birbirlerini kardeşçe sevmeleri karşısında, eriyip gitmekde, sâhibinin cehâletini ve zevallılığını göstermekden başka te'sîri olmamaktadır.

Müslimânları parçalayıcı, bozguncu yolda olanlar, Ehl-i sünnet âlimlerine, tesavvuf büyüklerine “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” leke sürmeğe çalışıyorlar. Ehl-i sünnet âlimleri, bunlara gerekli cevâbları vermişler, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” Kur'ân-ı kerîmden çıkardığı doğru ma'nâları değışdirilmekten korumuşlardır. Biz, bu kitâbımızda hak yol ile bâtil yolu, ayrı ayrı bildiriyoruz. Kıymetli okuyucularımızın, akl-ı selîmleri ve temiz vicdânları ile, bu kitâbı inceliyerek, âdil bir hükm vermeleri ve hak üzere, doğru yolu gösteren kitâbımıza sarılıp birleşmeleri, yalancı, iftirâcı ve sapık olanlardan sakınmaları, böylece, sonsuz felâkete düşmekten korunmaları için, yüce Allahımıza düâ ederiz.

Kitâbımızın ba'zı yerlerine sonradan yapılan açıklamalar, köşeli parantez [ ] içine yazılmışdır. Bu açıklamaların hepsi, mu'teber kitâblardan alınmıştır.

Milâdî sene
2001

Hicrî şemsî
1380

Hicrî kamerî
1422

KELİME-İ TENZİH

(Sübânallahi ve bi-hamdihî sübhânallahil-azîm). Bu kelime-i tenzîhi sabâh ve akşam yüz kerre okuyanın günâhları afv olur. Bir dahâ günâh işlemekten muhâfaza olunur. Bu düâ, **(Mektûbât Tercemesi)** kitâbının 307 ve 308.ci mektûb-larında yazılıdır. Bütün derdlerin giderilmesine de sebep olur.

Birinci Kısım

MA'LÛMÂT-İ NÂFİ'A (FÂİDELİ BİLGİLER)

Kitâbımızın birinci kısmı, Ahmed Cevdet Pâşa tarafından yazılmıştır. Hepsini yirmibir sahîfedir. Ahkâm-ı Kur'âniyyeyi, kanûn şekline sokarak (**Mecelle**) ismindeki çok kıymetli kitabı hâzırlamakla, islâma büyük hizmet eden ve en doğru, oniki cild Osmânî târihini yazmış olan, meşhûr (**Kısas-ı Enbiyâ**) kitabının sâhibi Ahmed Cevdet Pâşa "rahmetullahi teâlâ aleyh", hicretin 1238 [m. 1823] senesinde Lofcada tevellüd etmiş, 1312 [m. 1894] de vefât etmiştir. Fâtih Câmi'i bağçesinde.

Cevdet Pâşa diyor ki: Bu âlem, ya'nî herşey yok idi. Allahü teâlâ, bunları yokdan var etdi. Bu âlemin, kıyâmete kadar insanların ma'mûr olmasını istedi. Âdem aleyhisselâmı toprakdan yaratıp, Onun çocukları ile âlemi süsledi. İnsanlara dünyâda ve âhirette râhat yaşamak, se'âdete kavuşmak için lâzım olan şeyleri bildirmek için, içlerinden ba'zılarını Peygamber yaparak şereflendirdi. Bunlara yüksek mertebe vererek, başka insanlardan ayırdı. Bu Peygamberlere "aleyhimüsselâm", **Cebrâîl** aleyhisselâm ismindeki bir melek ile emrlerini ve yasaklarını bildirdi. Bunlar da, bu emrleri, Cebrâîl aleyhisselâmın getirdiği gibi ümmetlerine bildirdi. Peygamberlerin birincisi, Âdem aleyhisselâm, son geleni, Muhammed Mustafâ "aleyhissalâtü vesselâm" efendimizdir. Bu ikisinin arasında, çok Peygamber gelip geçmiştir. Bunların adedini, ancak Allahü teâlâ bilir. İsmeleri ma'lûm olan yirmiyedisi şunlardır:

Âdem, Şis [Şît], İdrîs, Nûh, Hûd, Sâlih, İbrâhîm, İsmâ'îl, İshak, Ya'kûb, Yûsûf, Eyyûb, Lût, Şu'ayb, Mûsâ, Yûşa', Hârûn, Dâvûd, Süleymân, Yûnûs, İlyâs, Elyesa', Zülkifl, Zekeriyâ, Yahyâ, İsâ ve Muhammed Mustafâ "aleyhimüsselâtü vesselâm"dır. Bunlardan Şît ve Yûşa'dan başka, yirmibeşi Kur'ân-ı kerîmde bildirilmiştir. Kur'ân-ı kerîmde, **Uzeyr** ve **Lokman** ve **Zülkarneyn** de yazılıdır. Fekat, âlimlerimiz arasında, bu üçü için ve Tübba' ile

Hıdır için, Peygamber diyen olduğu gibi, Velî diyen de vardır.

Muhammed aleyhisselâm Habîbullahdır. **İbrâhîm** aleyhisselâm Halîlullahdır. **Mûsâ** aleyhisselâm Kelîmullahdır. **Îsâ** aleyhisselâm Rûhullahdır. **Âdem** aleyhisselâm Safiyyullahdır. **Nûh** aleyhisselâm Neciyyullahdır. Bu altısı, diğer Peygamberlerden dahâ üstündür. Bunlara (**Ülül'azm**) denir. Hepsinin üstünü, **Muhammed** aleyhisselâmdir.

Allahü teâlâ, yeryüzüne, yüz sahîfe ve dört büyük kitâb indirmişdir. Bunların hepsini, Cebrâîl aleyhisselâm getirmiştir. On sahîfe, Âdem aleyhisselâma; elli sahîfe, Şît aleyhisselâma; otuz sahîfe, İdrîs aleyhisselâma; on sahîfe, İbrâhîm aleyhisselâma gönderildiği hadîs-i şerîfde bildirilmiştir. [Sahîfe, küçük kitâb, risâle demektir. Bizim bildiğimiz bir yaprak kâğıdın bir yüzü demek değildir.] Dört kitâbdan, Tevrât-ı şerîf, Mûsâ aleyhisselâma; Zebûr-ı şerîf, Dâvûd aleyhisselâma; İncîl-i şerîf, Îsâ aleyhisselâma; Kur'ân-ı kerîm, âhır zemân Peygamberi, [ya'nî son Peygamber] Muhammed aleyhisselâma inmiştir.

Nûh aleyhisselâm zemânında tûfan olup, bütün dünyâyı su kapladı. Yeryüzünde bulunan insanların ve hayvanların hepsi boğuldu. Fekat, Nûh aleyhisselâm ile gemide bulunan mü'minler kurtuldu. Nûh aleyhisselâm gemiye binerken, her hayvandan birer çift almış olduğundan, hayvanlar da, bunlardan üredi.

Nûh aleyhisselâmın gemide üç oğlu vardı: Sâm, Yâfes ve Hâm. Şimdi yer yüzünde bulunan insanlar, bu üçünün soyundandır. Bunun için, Nûh aleyhisselâma ikinci baba denir.

İsmâ'îl ve İshak "aleyhimesselâm", İbrâhîm aleyhisselâmın oğullarıdır. İshak aleyhisselâmın oğlu, Ya'kûbdur. Ya'kûb aleyhisselâmın oğlu, Yûsûf aleyhisselâmdir. Ya'kûb aleyhisselâma İsrâîl denir. Bunun için çocuklarına ve torunlarına (Benî İsrâîl), ya'nî İsrâîl oğulları denmiştir. Benî İsrâîl çoğalarak, içlerinden çok Peygamber gelmiştir. Hattâ Mûsâ, Hârûn, Dâvûd, Süleymân, Zekeriyâ, Yahyâ ve Îsâ "aleyhimüsselâm" ve Îsâ aleyhisselâmın annesi hazret-i Meryem onlardandır. Süleymân aleyhisselâm, Dâvûd aleyhisselâmın oğludur. Yahyâ aleyhisselâm da, Zekeriyâ aleyhisselâmın oğludur. Hazret-i Meryem, İmrân ile Hunnenin kızı idi. Hunne, Zekeriyâ aleyhisselâmın baldızıdır. Hârûn aleyhisselâm, Mûsâ aleyhisselâmın kardeşidir. Yûşa' aleyhisselâm da, Mûsâ aleyhisselâmın hemşiresinin oğludur. İsmâ'îl aleyhisselâmın soyu, arab olup, arabdan, Muhammed aleyhisselâm meydâna gelmiştir.

Hûd aleyhisselâm, Âd kavmine; Sâlih aleyhisselâm, Semûd kavmine gönderildiği gibi, Mûsâ aleyhisselâm Benî İsrâîle gönderil-

mişdir. Yûşa', Hârûn, Dâvüd, Süleymân, Zekeriyâ ve Yahyâ "aleyhimüsselâm" da, yine Benî İsrâîle gönderilmiştir. Fekat, bunların ayrı dinleri olmayıp, Benî İsrâîli, Mûsâ aleyhisselâmın dînine da'vet etmişlerdi. Dâvüd aleyhisselâma Zebûr kitâbı indi ise de, Zebûrda şerî'at [ya'nî ahkâm, emr, ibâdet] yokdu. Va'z ve nasihatlarla dolu idi. Bunun için, Tevrâtı nesh etmedi. Ya'nî, yürürlükden kaldırmadı. Hattâ, onu kuvvetlendirdi. Bunun için, Mûsâ aleyhisselâmın dîni, Îsâ aleyhisselâm zemânına kadar devâm etdi. Îsâ aleyhisselâm gelince, bunun dîni, Mûsâ aleyhisselâmın dînini nesh etdi. Ya'nî Tevrâtın hükmü kalmadı ve bundan sonra, Mûsâ aleyhisselâmın dînine uymak câiz olmayıp, tâ Muhammed aleyhisselâmın dîni gelinceye kadar, Îsâ aleyhisselâmın dînine uymak lâzım oldu. Fekat, Benî İsrâîlin çoğu, Îsâ aleyhisselâma îmân etmeyip, Tevrâta uymak için inâd etdi. İşte Yehûdîlik [**Müsevilik**] ile Nasârâlık ya'nî [**İsevîlik**] böylece ayrıldı. Îsâ aleyhisselâma îmân edenlere (**Nasârâ**) denildi. Bugün, hıristiyan deniliyor. Îsâ aleyhisselâma îmân etmeyen de, küfrde, dalâletde kalanlara (**Yehûdî**) denildi. Yehûdîler, hâlâ Mûsâ aleyhisselâmın dînine uyup, Tevrât ve Zebûr okuyoruz diyor. Nasârâ da, Îsâ aleyhisselâmın dînine uyup, İncil okuyoruz diyor. Hâlbuki, iki cihânın seyyidi, insanların ve cinnin hepsinin Peygamberi Muhammed "aleyhissalâtü vesselâm" efendimiz, bütün âlemlere Peygamber olarak gönderildi ve dîni ki, (**Dîn-i islâm**)dır, bütün dinleri nesh etdi. Bu dînin hükmü kıyâmete kadar süreceğinden, dünyânın hiçbir yerinde, Onun dîninden başka bir dinde bulunmak câiz olmadı. Ondan sonra, hiç Peygamber gelmeyecektir. Biz çok şükr, Onun ümmetiyiz. Dînimiz, dîn-i İslâmdir.

Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm, milâdın 571. ci senesi, Nisan ayının yirmisine rastlayan, Rebî'ul-evvel ayının onikinci pazartesi sabâhı, Mekke şehrinde tevellüd etdi. Hicretin 11. ci ve milâdın 632.ci senesinde Medînede vefât etdi. Kırk yaşında iken, (**Cebrâil**) ismindeki melek gelerek, Peygamber olduğunu kendisine bildirdi. Milâdın 622 senesinde Mekkeden Medîne şehrine hicret eyledi. Eylöl ayının yirminci pazartesi günü, Medînenin Kubâ köyüne geldi. Bugün, müslimânların (**Şemsî**) senebaşı oldu. Acemlerin şemsî senelerinin başlangıcı, bundan altı ay evveldir. Ya'nî, ateşe tapan mecûsîlerin bayramı olan martın yirminci (**Nevruz**) günüdür. O senenin Muharrem ayının birinci günü de, (**Kamerî**) sene başı oldu.

Peygamberlerin hepsine inanırız. Hepsi Allahü teâlâ tarafından gönderilmiş Peygamberlerdir. Fekat, Kur'ân-ı kerîm nâzil olunca, başka dinler nesh edildi. Onun için, şimdi hiçbirine uymak câiz değildir. Nasârâ da, geçmiş Peygamberlerin hepsine ina-

nıyor. Fekat, Muhammed aleyhisselâmın, bütün insanların Peygamberi olduğuna inanmadıkları için kâfir oluyor, doğru yoldan çıkıyor. Yehûdîler ise, Îsâ aleyhisselâma da inanmadıkları için, dîn-i islâmdan, dahâ uzaktır.

Yehûdîlerle Nasârâ, ellerindeki bozuk kitâblarının gökden böyle gelmiş olduğuna inandıkları için, bunlara **(Ehl-i kitâb)** [ya'nî kitâblı kâfir] denir. Nikâh ile bunların kızlarını almak ve [Allahü teâlânın ismini söyleyerek] kesdiklerini yemek câizdir. [Fekat, mekrûhdur. Müslimân kızlarının, bunların erkekleri ile evlenmesi câiz değildir. Bir kız, bunlarla veyâ bir mürted ile, evlenmeğe niyyet edince, Muhammed aleyhisselâmın dînine ehemmiyet vermemiş olur. İslâmiyete kıymet vermeyen bir müslimân, dinden çıkar **(mürted)** olur ve iki kâfir birbiri ile evlenmiş olur.]

Hiçbir Peygambere inanmayan, inansa da, Peygamberde veyâ ba'zı mahlûklarda **(Ülûhiyyet sıfatı)** bulunduğuna inanarak, bunlara tapınanlara ve mürtedlere **(Müşrik)** ya'nî kitâbsız kâfir denir. **(Mülhid)**lerin de, kitâbsız kâfir olduğu bildirildi. Bunların kızlarını almak ve kesdiklerini yemek, câiz değildir.

Îsâ aleyhisselâm, kendinden sonra dînini yaymak için, eshâbı arasından oniki kişi seçti. Bunlara Havârî [Apostel, le Apôtre, apostle] denir. Bunlar:

Sem'un [Petrus], Yuhannâ [Johannes], büyük Ya'kûb, Petrusun kardeşi olan Andreas, Filip [Philippus], Toma [Thomas], Bartolomi [Bartolomaus], Metiyâ [Matthaus], küçük Ya'kûb, Barnabas, Yehûda [Jüdas] ve Tadyus [Yakobi]dur. Ba'zı kitâblarda Barnabas yerine Simon yazılıdır. Yehûdâ [Judas] mürted oldu. Yerine Matyes [Matthias] seçildi. Havârîlerin reisleri Petrus idi. Bu oniki mü'min, Îsâ "aleyhisselâm" otuzüç yaşında göke çıkarıldıktan sonra, onun dînini etrâfa yaydılar. Fekat, Allahü teâlânın gönderdiği dînin doğru olarak yayılması, seksen sene sürebildi. Sonra, yehûdî dönmesi olan Bolüsün devrimleri, ilkeleri her tarafa yayıldı. Bolüs, Îsâ aleyhisselâma îmân etmiş göründü. Kendini din âlimi tanıtıp, (Îsâ, Allahın oğludur. Bunun için, kendisinde ülûhiyyet sıfatları vardır) dedi. Başka şeyler de uydurup söyledi. Şerâbı ve domuzu halâl etdi. Kiblelerini, Kâ'beden şarka, güneşin doğduğu tarafa döndürdü. Allahü teâlânın zâtı birdir, sıfatları üç dürlüdür dedi. Bu sıfatlara (Uknûm) denildi. Münâfık yehûdînin bu ilkeleleri, ilk yazılan İncil denilen dört kitâba, bilhâssa Lukanın kitâbına karışarak, Nasârâ, fırka fırka ayrıldı. Îsâ aleyhisselâmda ülûhiyyet sıfatı bulunduğuna inananlar, müşrik oldu. Birbirine uymaz yetmişiki mezheb ve kitâblar meydâna çıktı. Şimdi üç büyük mez-

hebleri kalmıştır. Çoğu müşriktir.

[İspanyanın Balear adalarındaki Miyorka (Majorque) adasında papas iken, Tunusda müslimân olup, Abdüllah ibni Abdüllah-ıt-tercümân ismini alan bir zât, (**Tuhfet-ül-erîb firredd-i alâ ehli-salîb**) ismindeki arabî kitâbını, sekizyüzyirmüç 823 [m. 1420] senesinde yazmış, 1290 [m. 1872] da Londrada ve 1401 [m. 1981] de İstanbulda, Hakikat Kitâbevi tarafından, arabî olarak, (**El-mün-kız-ı aniddalâl**) kitâbının sonunda basılmış, türkçeye de terceme edilmiştir. Bu kitâbında buyuruyor ki:

(Adı geçen dört kitâbı yazarlar: Metâ [St. Mathieu] ve Luka [St. Luc] ve Marko [St. Marc] ve Yuhannâ [St. Jean]dır. İncîli ilk değış-diren, Nasarâyı müşrik yapan bunlardır. Filistinli olan Metâ, İsâ aleyhisselâmı yalnız göke çıkarıldığı sene görmüş ve bundan sekiz sene sonra, birinci İncîli yazmıştır. Burada, İsâ aleyhisselâmın, Filistinde vilâdetinde görülen şaşılacak şeyleri ve yehûdî pâdişâh [Herod]un, onu, çocuk iken öldürmek isteyince, annesi hazret-i Meryemin, oğlunu alıp, Mısra götürdüğünü yazmaktadır. Hazret-i Meryem, oğlu göke çıkdıktan altı sene sonra vefât etdi. Kudüse medfündür. Antakyalı olan Luka, İsâ aleyhisselâmı görmemiş, İsâ “aleyhisselâm” göke çıkarıldıktan sonra, münâfik olan Bolüs tarafından İsevî dînine alınmış, Bolüsün [Pavlosun] zehirli fikrleri ile aşılansarak, Allahü teâlânın kitâbını büsbütün değışdiren bir İncîl yazmıştır. Marko da, İsâ “aleyhisselâm” göke çıkarıldıktan sonra, İsevî olmuş, İncîl ismi ile, Petrusdan işitdiklerini Romada yazmıştır. Yuhannâ, İsâ aleyhisselâmın teyzesi oğlu olup, İsâ aleyhisselâmı birkaç kerre görmüştür. Bu dört kitâbda, birbirine uyumayan yazılar çokdur.) Binüçyüzdokuz 1309 [m. 1892] senesinde vefât eden, Harputlu İshak efendinin yazdığı (**Diyâ-ül-kulûb**) ve (**Şems-ül-hakîka**) adındaki iki kitâbında ve 1299 da vefât eden Hayderîzâde İbrâhîm Fasîh efendinin arabî (**Essrât-ül-müstekîm**) kitâbında ve Necef Alî Tebrîzînin 1288 de İstanbulda basılmış olan fârisî (**Mîzân-ül-mevâzîn**) kitâbında ve 1959 da Beyrutda basılmış olan, İmâm-ı Gazâlînin arabî (**Erreddül-Cemîl**) kitâbında, bugünkü İncîl denilen kitâbların bozuk oldukları, bunlara inananların çoğunun müşrik olduğu isbât edilmektedir. Bu üç kitâb, 1986 senesinde (Hakikat Kitâbevi) tarafından, ofset yolu ile tekrâr basdırılmışdır.

İsâ aleyhisselâmıdan gördüklerini ve işitdiklerini doğru olarak yazan Barnabasın İncîli bulunmuş ve 1973 de İngilizce olarak Pâkistânda basılmışdır. (**Kâmûs-ul-a'lâm**)da diyor ki: (Barnabe, Havârîlerin eskilerindendir. Markosun amcası oğludur. Kıbrıslıdır. Bolüs [Pavlos] ortaya çıkdıktan sonra, buna yanaşdı. Berâber Anadoluyu ve Yunanistânı dolaşdılar. Mîlâdın altmışüçüncü se-

nesinde Kıbrısta şehîd edildi. Bir İncîl ve diğer ba'zı şeyler yazmışdır. Hazîranın onbirinci günü yortusu yapılmaktadır.)

Hıristiyânların din adamlarına (Prêtre), ya'nî papas ve keşiş denir. Ortodoksların en büyüğüne (Patrik) denir. Orta derecelerdeki papasalara (Pasteur) denir. İncîl okuyucularına (Kıssîs), Kıssîsin üst derecesine (Üskuf) denir. Bunlar, müftileridir. Üskufların yüksek derecesindekilere (Évêque) veyâ (Piskopos), dahâ yükseklerine (Arşövek) veyâ (Metropolit) veyâ (Matrân) denir. Bunlar kâdîları, ya'nî hâkimleridir. Kilisede ibâdet yapıdıranlara (Câsilîk), aşağı derecedekilere (Curé veyâ Şemmâs) ve (Diyakoz), kilise hizmetçilerine (Ermite) veyâ (Şemâmise) denir. Bunlar, ibâdet edenlere yardımcılık da yaparlar. Yalnız ibâdetle meşgûl olanlara (Râhib) denir. Katoliklerin baş papasları (Papa), ya'nî (atalar atası)dır. Papa Romadadır. Bunun müşâvirlerine (Kardinal) denir.

Bütün bu din adamları, Allahü teâlânın bir olduğunu unuttu. **(Trinite)** denilen **(Teslîs)**e başlayıp, İsâ Allahın oğludur diyerek müşrik oldular. Bir zemân sonra, Roma imperatorlarından ikinci Klavdius [215-271 milâdî yılda] zemânında, Antakya patriki Yünüs Şemmâs, Allahü teâlânın bir olduğunu i'lân etdi. Çok kimseleri doğru yola getirdi. Ehl-i kitâb oldular. Fekat sonra gelen papaslar, yine üç şeye tapınmağa başladı. Büyük Kostantin [274-337] İsevîliğe, toprestliğe de karışdırdı. Milâdın 325. ci senesinde İznikdeki rûhânî meclisinde, 318 papası toplıyarak, şirk ile karışdırılmış yeni bir hıristiyanlık dîni meydana getirdi. Bu meclisde bulunan Aryus ismindeki üskuf, Allahın bir olduğunu, İsâ aleyhisselâmın, Onun kulu olduğunu söyledi ise de, meclis reîsi, İskenderiyye patriki Aleksandrus, Aryusu kiliseden koğdu. Büyük Kostantin, Aryusun kâfir olduğunu i'lân etdi ve **(Milel ve Nihal)** kitâbında ve Rum târihçilerinden Circis İbnül'amîdin [601-671 (m. 1205-1273) Şâmda] kitâbında yazılı olan **(Melekâiyye)** mezhebinin esâslarını kurdurdu. 381 de İstanbulda ikinci meclis kuruılarak, Rûhul-kuds ismi verilen İsâ aleyhisselâm mahlûkdur diyen Makdonyus tel'in edildi. Milâdın üçyüzdoksanbeş [395]. ci yılında, Roma devleti ikiye ayrıldı. 421 de Kostantiniyye [ya'nî İstanbul] patriki Nestoriusun kitâbını tedkîk için, İstanbulda, üçüncü toplantı yapıldı. Nestorius (İsâ "aleyhisselâm" insandır. Ona tapılmaz. İki uknûm vardır. Allah birdir. Bunun, vücûd, hayât, ilm sıfatlarından, hayât sıfatı, Rûhul-kudsdür. İlm uknûmu [kelime], İsâya hulûl etmiş, ilâh olmuşdur. Meryem, ilâh anası değil, insan anasıdır. İsâ, Allahın oğludur) diyordu. Bu fikri kabul edildi. Nestorius mezhebi, şark memleketlerinde yayıldı. Bu mezhebde olanlara (Nestûrî) denir. 431 de Efesus (Efes) de dördüncü meclis

lis kurulup, Dioskorüsün fikirleri kabûl edildi. Nestorius tekfir edildi. Nestorius (439) senesinde Mısrda öldü. Bundan yirmi sene sonra Kadıköyde, 451 de beşinci meclisde, 734 papas toplanıp, İskenderiyye patriki Dioskorusun yazıları red edildi. Dioskorusun fikirlerine (**Monofisiye**) denir ki, İsa "aleyhisselâm" bir ilâhdır diyorlar. Buna (**Ya'kûbiyye**) mezhebi de denir. Çünkü, Dioskorusun asl adı Ya'kûbdur. O târîhde, şarkî Roma (**Bizans**) imperatoru olan Merkyânus, red karârını her tarafa bildirdi. Dioskorus kaçıp, Kudüs ve Mısrda mezhebini yaydı. Bunların da çoğu müşriktir. İsa aleyhisselâma tapınır. Şimdi Irakda ve Suriyede, Lübnanda bulunan (Süryânî)ler ve (Maronî)ler, Ya'kûbiyye mezhebindedirler.

Kadıköy meclisinde kabûl edilip, kral Merkyânusun tasdik ettiği fırkaya (Melekâiyye) denir. Birinci İznik meclisinde kabûl edilen mezheb de Melekâiyyeye yakındır. Reîsleri, Antakya patrikidir. İlm sıfatına (Kelime), hayât sıfatına (Rûhul-kuds) derler. Bu sıfatlar, insan ile birleşince (Uknûm) derler. İlâh üçdür. Biri, vücûd uknûmu olup babadır. İsa onun oğludur. Meryem de ilâhdır dediler. İsa aleyhisselâma (**Jesus christus**) diyorlar.

Hıristiyanların yetmişiki fırkası, Hindli Rahmetullah efendinin "rahmetullahi teâlâ aleyh" arabî (**İzhâr-ül-hak**) kitâbında ve Harputlu İshak efendinin türkçe (**Diyyâ-ül-kulûb**) kitâbında uzun yazılıdır. Bu kitâb, 1987 senesinde (**Cevâb Veremedi**) ismi altında İstanbulda basılmış, ingilizce tercemesi 1990 da neşr edilmiştir. (**İzhâr-ül-hak**) kitâbı 1280 [m. 1864] senesinde arabî olarak İstanbulda basdırılmışdır. Rahmetullah efendi bu kitâbında 1270 senesinde, Hindistânda ve sonra İstanbulda hıristiyan papasları ile yaptığı münâzaraları ve onları nasıl mağlûb ettiğini uzun yazmaktadır. Fârisîf (**Seyf-ül-ebrâr**) kitâbının İstanbul baskısına, bu münâzaralar hakkında bilgi eklenmiştir. (**İzhâr-ül-hak**) kitâbı iki kısımdır. Me'ârif nezâreti mektûbcusu Nüzhet efendi, kitâbın birinci kısmını türkçeye çevirmiş, (**İzâh-ul-hak**) ismi ile İstanbulda basılmışdır. İkinci kısmını, 1292 de Seyyid Ömer Fehmi bin Hasen türkçeye terceme etmiş, (**İbrâz-ül-hak**) ismi ile, 1293 [m. 1876] senesinde Bosnada basılmışdır.

Bütün bu mezhebler, 446 [m. 1054] senesine kadar Romadaki papaya bağlı idiler. Çoğu müşrik oldu. Hepsine katolik denir. 1054 de, İstanbul patriki Mihael Kirolarius, papadan ayrılıp, şark kiliselerini kendi idâre etdi. Bu kiliselere (**Ortodoks**) denildi. Bunlar (**Ya'kûbiyye**) mezhebindedirler.

Lüther ismindeki Alman papası da, hicretin dokuzyüzyirmüç [923] senesine rastlıyan milâdın binbeşyüzyonyedi [1517] senesinin

de, Romadaki papaya isyân edip, kiliselerin bir kısmı buna uydu. Bunlara, **(Protestan)** kiliseleri denildi.]

Görülüyor ki, hıristiyanların çoğu müşrikdir ve yehûdîlerden dahâ aşağıdır. Âhıretde azâbları dahâ çokdur. Çünkü bunlar, hem Muhammed aleyhisselâma inanmıyor, hem de, ulûhiyyetde taşkınlık ediyor, teslîse inanıyorlar. İsâ aleyhisselâma ve anası hazret-i Meryeme tanrı diyerek tapınanlar, müşrikdir. Leş de yiyorlar. Yehûdîler ise, yalnız iki Peygambere “aleyhinessalevâtü vetteslîmât” inanmıyor. Allahü teâlâyı bir biliyor ve leş yimiyor. Bununla berâber, yehûdîlerin islâma düşmanlığı dahâ çokdur. Yehûdîlerden birkaçı, (Uzeyr Allahın oğludur) diyerek hıristiyanlar gibi müşrik oluyor ise de, çoğu müşrik değildir. Ortodoks, katolik ve protestanların her biri başka başka İnciller okuyup, İsâ aleyhisselâma bağlı olduklarını söyler. Hâlbuki, i'tikâdda ve amelde, birbirlerine uymayan çok şeyleri vardır. Hepsine nasârâ ve hıristiyan deniyor. İsâ, Peygamberdir diyenlere, Ehl-i kitâb denir. Şimdi, Ehl-i kitâb olan hıristiyan yoktur. Muhammed aleyhisselâma inanmadıkları için, hepsi kâfirdir. Yehûdîler de, kendilerine müsevî diyor. [1997 senesinde Fransada yayınlanan iki cildlik Dinler ansiklopedisinde diyor ki: 1995 senesinde yeryüzünde 4 milyar 550 milyon nüfûs vardı. Bunun 1 milyar 60 milyonu müslimân, 1 milyar 870 milyonu hıristiyan [bunun 1 milyar 42 milyonu katolik, 505 milyonu protestan, 174 milyonu ortodoks], 14 milyonu yehûdî, 1 milyar 606 milyonu hiçbir peygambere inanmayan kâfirler, ya'nî müşriklerdir.]

Peygamber efendimiz “aleyhissalâtü vesselâm” hicretin, onbirinci senesinde, âhıreti teşrîf buyurduktan sonra, Ebû Bekr-i Sıddîk “radıyallahü anh” halife oldu. Hicretin onüçüncü senesinde, altmışüç yaşında vefât etdi. Bundan sonra Ömer-ül-Fârûk “radıyallahü anh” halife oldu. Yirmiüçüncü senede, altmışüç yaşında şehîd edildi. Bundan sonra, Osmân Zinnüreyn “radıyallahü teâlâ anh” halife oldu. Otuzbeş senesinde, sekseniki yaşında şehîd edildi. Sonra Alî “radıyallahü anh” halife oldu. Hicretin kırkıncı senesinde altmışüç yaşında şehîd edildi. Bu dört halîfeye, **(Hulefâ-i râsidîn)** denir. Zemân-ı se'âdetde, **(Ahkâm-ı İslâmiyye)** temâm icrâ edilip, her taraf, hak, adâlet ve hürriyyet ile nûrlandığı gibi, bunların zemânında da öyle idi. Ahkâm-ı islâmiyye kusûrsuz olarak yapıyordu. Bu dört halife, Eshâb-ı kirâmın hepsinden üstündür. Kendi aralarındaki üstünlükleri, hilâfetleri sırasına göre dir.

Ebû Bekr “radıyallahü anh” zemânında, müslimânlar, Arabistân yarımadasından dışarı çıkdı. Resûl-i ekrem “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz âhıreti teşrîf buyurunca, yarımada karı-

şıklıklar çıkdı. Ebû Bekr “radıyallahü anh” yarımada hâsıl olan bu karışıklıkları düzeltti. Mürtedlerin terbiyesi ile uğraşdı. Vakt-i se’âdetde olduğu gibi, birlik te’mîn etdi. Ömer “radıyallahü anh” halife olunca, bir hutbe okuyup:

(Ey Resûlün Eshâbı “radıyallahü teâlâ anhüm ecma’în”! Arabistân, ancak sizin atlarınıza arpa yetişdirebilir. Hâlbuki Allahü teâlâ, Muhammed aleyhisselâmın ümmetine, yeryüzünün her tarafında, yer, memleket vereceğini, Habîbine va’d etmiştir. Hani, bu va’d edilen memleketleri zabt ederek, dünyâda ganîmete, âhîretde gazâ ve şehîdlik rütbesine nâil olmak istiyen erler nerede? Din uğruna can ve baş fedâ ederek, vatanlarını bırakıp, Allahü teâlânın kullarını zâlimlerin pençelerinden kurtaracak gâzîler nerede?) diyerek Eshâb-ı kirâmı cihâda ve gazâyâ teşvîk buyurdu. İşte İslâm memleketlerinin, üç kıt’a boyunca, hızla genişlemesine, milyonlarca insanın küfrden kurtulmalarına sebep, hazret-i Ömerin “radıyallahü anh” bu nutkudur. Bu nutk üzerine, Eshâb-ı kirâm “aleyhimürıdvân” ölünceye kadar cihâd ve gazâ etmeğe ahd ve ittîfâk etdi. Halîfenin gösterdiği şekilde ordular kurulup, Ehl-i islâm, yerlerini, yurdlarını terk ile Arabistândan çıkıp, her tarafa yayıldı. Gidenlerin çoğu, geri dönmeyip, gittikleri yerlerde, ölünceye kadar cihâd etdi. Böylece, az vaktde çok memleket alındı. O vakt, iki büyük devlet vardı. Biri Rum İmperatorluğu, diğeri İrân devleti idi. Ehl-i islâm, ikisine de gâlib geldi. Hele Acem devleti, büsbütün ortadan kalkdı. Memleketlerinin hepsi, müslimânların eline geçdi. Ehâlîsi müslimân olmakla şereflendi. Dünyâda râhata, âhîretde ebedî se’âdete kavuşdular. Osmân ve Alî “radıyallahü anhümâ” zemânlarında da böyle gazâ ile uğraşıldı. Fekat, Osmân “radıyallahü anh” zemânında, halîfeye karşı gelenler türedi ve şehîd etdiler. Alî “radıyallahü anh” zemânında, hâricî kavgaları baş gösterdi. Ehl-i islâm arasında ayrılık başladı. Feth ve zaferin en büyük sebebi ise, ittîfâk ve birlik olduğundan, bunların zemânında, Ömer “radıyallahü anh” zemânı kadar, memleket alınamadı.

Hulefâ-i râsîdîn zemânı, otuz sene idi. Bu otuz sene, Peygamberimiz “aleyhisselâm” zemânı gibi güzel geçdi. Bu dört halîfeden sonra, Ehl-i islâm arasında, bid’atler ve yanlış yollar meydana çıkarak, nice kimseler doğru yoldan ayrıldı. Yalnız, Eshâb-ı kirâm gibi îmân edenler ve ahkâm-ı islâmiyyeye onlar gibi tâbî olanlar kurtuldu ki, bunların yoluna (**Ehl-i sünnet vel-cemâ’at**) fırkası denir. Ehl-i sünnet âlimi demek, dört mezhebden birinin âlimi demektir. Doğru yol, yalnız budur. Peygamber “aleyhisselâm” efendimizin ve Eshâb-ı kirâmın “radıyallahü teâlâ anhüm ecma’în” gittiği doğru yol, Ehl-i sünnet âlimlerinin gösterdiği

yoldur “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”. Zemânla, yanlış firkalar, yollar unutuldu. Şimdi, İslâm memleketlerinin çoğu, bu doğru firkadadır. Bu Ehl-i sünnet vel-cemâ’ate uymayan, yalnız yehûdî olan (Abdullah bin Sebe’)in kurduğu, şî’î fırkası kalmıştır. Şî’iler, (Hilâfet, Alînin “radiyallahü anh” hakkı iken, Ebû Bekr ve Ömer “radiyallahü teâlâ anhümâ”, zor ile onun hakkını aldı) diyorlar. Eshâb-ı kirâmın çoğunu kötülüyorlar.

[Bugün, müslimân denilen ve ümmet-i Muhammediyye olarak tanınanlar, ehl-i sünnet ile şî’î ve vehhâbîlerden ibâret gibidir. İngilizlerin Hindistânda kurdukları (Ahmediyye veyâ Kâdiyânî) denilen zındıklar ile Behâîlerin ve (**Teblîg-ı cemâ’at**) denilen mezhepsizlerin, zındıkların müslimânlığa bağlılıkları yoktur. Bunların üçü de (**Ehl-i Sünnet**)den ayrılmışlardır.]

Ehl-i sünnet fırkası, iş ve ibâdet bakımından dört (**Mezheb**) ayrılmıştır: Birincisi, (**Hanefî mezhebi**) olup, imâm-ı a’zam Ebû Hanîfe Nu’mân bin Sâbit “rahmetullahi aleyh” mezhebidir. Hanîf, doğru inanan, islâmiyyete sarılan kimse demektir. Ebû Hanîfe, hakîkî müslimânların babası demektir. İmâm-ı a’zamin, Hanîfe adında bir kızı yoktu. Ehl-i sünnetin dört mezhebinden ikincisi, (**Mâlikî mezhebi**) olup, imâm-ı Mâlik bin Enes “rahmetullahi aleyh” mezhebidir. Üçüncüsü, (**Şâfi’î mezhebi**) olup, imâm-ı Muhammed bin İdrîs Şâfi’î “rahmetullahi aleyh” mezhebidir. İmâmın dedesinin dedesi olan (Şâfi’) hazretleri, Eshâb-ı kirâmdan olduğu için, kendisine ve mezhebine Şâfi’î denildi. Dördüncüsü (**Hanbelî mezhebi**) olup, Ahmed ibni Hanbel “rahmetullahi aleyh” mezhebidir. İmâm-ı a’zam 80, Mâlik 90, Şâfi’î 150, Ahmed 164 hicrî senelerinde tevellüd ve 150 [m. 767] ve 179 ve 204 ve 241 senelerinde vefât etdikleri ibni Âbidîn mukaddemesinde yazılıdır “rahmetullahi aleyhim”.

Ehl-i sünnet yolunu öğrenmek isteyen, dört mezhebden birinin kitâblarını okumalıdır.

Bu dört mezheb, i’tikâdca, birbirinden ayrı değildir. Hepsi Ehl-i sünnet fırkasında olup, îmânları, inanışları, dinlerinin temeli birdir. İslâm milletinde bu dört imâm; büyük, herkesce kabûl edilmiş, inanılır müctehidlerdir. Yalnız ahkâm-ı islâmiyyede, ya’nî iş bakımından, ba’zı ufak şeylerde ayrılmışlardır. Şöyle ki:

Allahü teâlâ ve Peygamberi “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem”, mü’minlere merhamet etdikleri için, ba’zı işlerin nasıl yapılacağı, Kur’ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açık bildirilmedi. [Açıkca bildirilse idi, öylece yapmak farz ve sünnet olurdu. Farzı yapanlar günâha girer, farza ve sünnete kıymet vermiyenler de kâfir olurdu. Mü’minlerin hâli güç olurdu.] Böyle işleri, açık bildirilmiş

bulunanlara benzeterek işlemek lâzım olur. Din âlimleri arasında, işlerin nasıl yapılabileceğini, böyle benzeterek anlıyabilenlere, **(Müctehid)** denir. Müctehidin, bir işin nasıl yapılacağını anlamak için, son gayreti ile uğraşarak görüşüne, doğruya en yakın zannına göre amel etmesi, kendine ve ona uyanlara vâcib olur. Ya'nî, âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler, böyle yapmağı emr etmektedir. Müctehid, bir işin nasıl yapılacağını anlamağa çalışırken yanılırsa, günâh olmaz. Sevâb olur. Uğraşmasının sevâbını kazanır. Çünkü, insana gücü, kuvveti yetdiği kadar çalışması emr olundu. Müctehid yanılırsa, çalışması için bir sevâb verilir. Doğruyu bulursa, on sevâb verilir. Eshâb-ı kirâmın hepsi “radıyallahü teâlâ anhüm ecma'in” büyük âlim, ya'nî müctehid idiler. Bunlardan sonra gelenler arasında, ilk zemânlar ictihâd yapabilecek büyük âlim çok idi. Bunların her birine nice kimseler uyardı. Zemânla, bunların çoğu unutulmuş, Ehl-i sünnet içinde, yalnız bu dört mezheb kaldı. Sonraları, olur olmaz kimseler çıkıp da, müctehidim diyerek, bozuk fırkalar çıkarmamaları için, Ehl-i sünnet, bu dört mezhebden başka mezhebe uymadı. Bu dört mezhebden herbirine, Ehl-i sünnetden milyonlarla kimse uydu. Dört mezhebin i'tikâdı bir olduğundan, birbirine yanlış demez, bid'at sâhibi, sapık bilmezler. Doğru yol, bu dört mezhebdedir deyip, her biri kendi mezhebinin doğru olmak ihtimâli dahâ çokdur bilir. İctihâd ile anlaşılan işlerde, islâmîyyetin açık emri bulunmadığı için, bir adamın mezhebi yanlış olup da, diğer üç mezhebden birisinin doğru olmak ihtimâli var ise de, herkes (Benim mezhebim doğrudur, yanlış olmak ihtimâli de vardır ve diğer üç mezheb yanlıştır, doğru olmak ihtimâli de vardır) demelidir. Böylece, harac, sıkıntı olmadıkça, bir işi bir mezhebe göre, başka bir işi de başka mezhebe göre yaparak, dört mezhebi karışdırmak câiz olmaz. Bir kimse, dört mezhebden hangisini taklîd ediyor ise, ya'nî hangi mezhebi seçmiş ise, o mezhebdeki bilgileri öğrenmesi, harac, sıkıntı olmadıkça, her işinde o mezhebe uyması lâzımdır.

[Ancak, bir işin yapılmasında harac (güçlük) bulunursa, ya'nî kendi mezhebine göre yapmasına imkân olmıyan bir işi, başka mezhebe uyarak yapmak câiz olur. Fekat, ikinci mezhebin o işe bağlı olan şartlarını, ya'nî farzlarını ve müfsidlerini gözetmesi de lâzımdır. Hanefî mezhebi âlimlerinin, böyle işlerde, mâlikî mezhebini taklîd etmeğe fetvâ verdikleri, ibni Âbidîn'in (Nikâh-ı ric'î) kısmında yazılıdır.]

Âlimlerin çoğu, Hanefî mezhebinin dahâ doğru olduğunu söylemişlerdir. Bunun için, İslâm memleketlerinin çoğunda, Hanefî mezhebi yerleşmiştir. Türkistân ile Hindistânın ve Anadolu'nun

hemen hepsi hanefîdir. Afrikanın garb [batı] tarafı, hep Mâlikîdir. Hindistânın ba'zı sâhillerinde de bulunur. Şâfi'iler; Mısırda, kürdlerde ve Arabistânda ve Dağüstada çokdur. Hanbelîler azdır. Vaktiyle Şâm ve Bağdâdda çok idi.

(Edille-i şer'iyye) [ya'nî, din bilgilerinde, müctehid imâmlara sened, kaynak] dördtür: **(Kur'ân-ı kerîm), (Hadîs-i şerîfler), (İcmâ'ı ümmet)** ve **(Kıyâs-ı fukahâ).**

Müctehidler, bir işin nasıl yapılacağını, Kur'ân-ı kerîmde açık olarak bulamazlarsa, hadîs-i şerîflere bakarlar. Hadîs-i şerîflerde de açıkca bulamazlarsa, bu iş için, **(İcmâ')** var ise, öyle yapılmasını bildirirler. [İcmâ' sözbirliği demektir. Ya'nî, bu işi, Eshâb-ı kirâmın hepsinin aynı sûretle yapması veyâ söylemesi demektir. Eshâb-ı kirâmdan sonra gelen tâbi'nin de icmâ'ı delîldir, senedir. Dahâ sonra gelenlerin, hele bu zemândaki insanların, dinde reformcuların, din câhillerinin yaptıkları, söyledikleri şeye, icmâ' denmez.]

Bir işin nasıl yapılması lâzım olduğu, icmâ' ile de bilinemezse, müctehidler kiyâsına göre yapmak lâzım olur. İmâm-ı Mâlik "rahmetullahi aleyh", bu dört delîlden başka, Medîne-i münevverenin o zemânki ehâlîsinin sözbirliğine de sened dedi. Bu âdetleri, babalarından, dedelerinden ve nihâyet, Resûlullahdan "sallallahü aleyhi ve sellem" görenek olarak gelmiştir, dedi. Bu sened, kıyâsdan dahâ sağlamdır dedi. Fekat diğer üç mezhebin imâmları, Medîne ehâlîsinin sözbirliğini sened olarak almadı.

İctihâd yolu ikidir: Biri, Irak âlimlerinin yolu olup, buna **(Re'y yolu)** denir. Ya'nî kıyâs yoludur. Bir işin nasıl yapılacağı, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açıkca bildirilmemiş ise, buna benzeyen başka bir işin nasıl yapıldığı aranır, bulunur. Bu iş de, onun gibi yapılır. Eshâb-ı kirâmdan sonra "radiyallahü teâlâ anhüm ecma'in" bu yolda olan müctehidlerin reîsi, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfedir "rahmetullahi aleyh".

İkinci yol, Hicâz âlimlerinin yolu olup, buna **(Rivâyet yolu)** denir. Bunlar, Medîne-i münevverenin o zemânki ehâlîsinin âdetlerini, kıyâsdan üstün tutar. Bu yolda olan müctehidler büyüğü, imâm-ı Mâlik "rahmetullahi aleyh"dir ki, Medîne-i münevverede oturuyordu. İmâm-ı Şâfi'î ile Ahmed ibni Hanbel de "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ", imâm-ı Mâlikin sohbetlerinde bulunmuşlardır. İmâm-ı Şâfi'î, imâm-ı Mâlikin yolunu öğrendikten sonra, Bağdâd tarafına gelerek, İmâm-ı a'zamın talebesinden okuyup, bu iki yolu birleştirdi. Ayrı bir ictihâd yolu kurdu. Kendisi çok belîg, edîb olduğundan, âyet-i kerîmelerin ve hadîs-i şerîflerin ifâde tarzına bakıp, kuvvetli bulduğu tarafa göre iş görürdü. İki

tarafda da kuvvet bulamazsa, o zemân, kıyâs yolu ile ictihâd ederdi. Ahmed ibni Hanbel de, imâm-ı Mâlikin yolunu öğrendikten sonra Bağdâd taraflarına gidip, İmâm-ı a'zâmın talebesinden kıyâs yolunu almış ise de, pek çok hadîs-i şerîf ezberlemiş olduğundan, önce, hadîs-i şerîflerin birbirini kuvvetlendirmesine bakarak, ictihâd etmiştir. Böylece, ahkâm-ı islâmiyenin çoğunda, diğer üç mezhebden ayrılmıştır.

Bu dört mezhebin hâli, bir şeh'r ehâlisinin hâline benzer ki, önelerine çıkan bir işin nasıl yapılacağı kanûnda bulunmazsa, o şehrin ešrâfi, ileri gelenleri toplanıp, o işi kanûnun uygun bir maddesine benzeterek yaparlar. Ba'zan uyuşamayıp, ba'zısı devletin maksadı, beldeleri ta'mîr ve insanların râhatlığıdır der. O işi, re'y ve fikrleri ile, kanûnun bir maddesine benzetir. Bunlar, hanefî mezhebine benzer. Ba'zıları da, devlet merkezinden gelen me'mûrların hareketlerine bakarak, o işi, onların hareketine uydurur ve devletin maksadı, böyle yapmaktır derler. Bunlar da, Mâlikî mezhebine benzer. Ba'zıları ise kanûnun ifâdesine, yazının gidişine bakarak, o işi yapma yolunu bulur. Bunlar da, Şâfi'î mezhebi gibidir. Bir kısmı ise, kanûnun başka maddelerini de toplayıp, birbiri ile karşılaştırarak, bu işi doğru yapabilmek yolunu arar. Bunlar da, Hanbelî mezhebine benzer. İşte şehrin ileri gelenlerinden her biri, bir yol bulur ve hepsi, yolunun doğru ve kanûna uygun olduğunu söyler. Kanûnun istediği ise, bu dört yoldan biri olup, diğer üçü yanlıştır. Fekat, kanûndan ayrılmalari, kanûnu tanımadıkları için, devlete karşı gelmek için olmayıp, hepsi kanûna uymak, devletin emrini yerine getirmek için çalışdıklarından, hiçbirisi suçlu görülmez. Belki, böyle uğraşdıkları için, beğenilir. Fekat, doğrusunu bulan dahâ çok beğenilip, mükâfât alır. Dört mezhebin hâli de böyledir. Allahü teâlânın istediği yol, elbette birdir. Dört mezhebin ayrıldığı bir işde, birinin doğru olup, diğer üçünün yanlış olması lâzımdır. Fekat, her mezheb imâmı, doğru yolu bulmak için uğraşdığından, yanılanlar afv olur. Hattâ sevâb kazanır. Çünkü, Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Ümmetime, yanıldığı ve unuttuğu için cezâ yoktur)** buyurdu. Bu ayrılıklari ba'zı işlerde olup, ibâdetlerin çoğunda, ya'nî Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin açık olarak bildirdikleri ahkâmda ve inanılacak şeylerde, aralarında tam birlik bulunduğundan, birbiri kötülemezler.

[Süâl: İngilizlerin Arabistânda kurmuş olduklari bozuk fırkadaki vehhâbîler ve onların kitâblarını okuyanlar diyor ki, (mezhebler ikinci asrda meydâna çıkdı. Eshâb ve Tâbi'nin, hangi mezhebde idi?)

Cevâb: Mezheb imâmı demek, Kur’ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîf-lerde açıkça bildirilmiş olan din bilgilerini, Eshâb-ı kirâmından işi-terek toplıyan, kitâba geçiren büyük âlim demektir. Açıkça bildi-rilmemiş olan bilgileri de, açık bildirilmiş olanlara benzeterek meydâna çıkarmışdır. (**Hadîka**) kitâbı üçyüzonsekiz (318). ci sahî-fesinde diyor ki; (Bilinen dört imâm zemânında, başka mezheb imâmları da vardı. Bunların da mezhepleri vardı. Fekat, bunların mezheplerinde olanlar azala azala bugün hiç kalmadı). Eshâb-ı ki-râmın herbiri müctehid idi. Hepsi de, derin âlim, mezheb imâmı idi. Herbiri kendi mezhebinde idi. Hepsi de, mezheb imâmları-mızdan dahâ üstün, dahâ çok bilgili idi. Mezhepleri dahâ doğru, dahâ kıymetli idi. Fekat, bunların kitâbları olmadığı için, mezheb-leri unutuldu. Dört mezhebden başkasına uymak imkânı kalmadı. Eshâb-ı kirâm hangi mezhebde idi demek, alay kumandanı, hangi bölükdendir? Yâhud, fizik öğretmeni, okulun hangi sınıfı öğrenci-sidir demeğe benzemektedir.]

Hicretten dörtüüz [400] sene geçdikden sonra, mutlak ihtihâd yapabilecek kadar derin âlim kalmadığı, kitâblarda yazılıdır. (**Ha-dîka**) kitâbının yine üçyüzonsekiz [318]. ci sahifesindeki hadîs-i şerîfde, yalancı, sapık din adamlarının çoğalacakları bildirilmektedir. Bunun için, Ehl-i sünnet olan her müslimânın, bilinen dört mezhebden birini seçerek (**Taklîd**) etmesi lâzımdır. Ya’nî, bu mezhebin (**İlmihâl**) kitâbını okuyup öğrenmesi, îmânını ve bütün işlerini buna uydurması lâzımdır. Böylece, bu mezhebe girmiş olur. Dört mezhebden birini taklîd etmiyen kimse, Ehl-i sünnet olamaz. Buna (**Mezhebsiz ve Zındık**) denir. Mezhebsiz kimse, yâ yetmişiki bozuk fırkadan birindedir. Yâhud kâfir olmuştur. Böyle olduğu, (**Bahr**)de, (**Hindiyye**)de ve (**Tahtâvî**)nin Zebâyih kısmında ve (**İbn-i Âbidîn**)in Bâgiler kısmında yazılıdır. (**El-besâir**) kitâbının elliikinci sahifesinde ve Ahmed Sâvî “rahmetullahi teâlâ aleyh” tefsîrinde, Kehf sûresinde de böyle yazılıdır.

(**Mîzân-ül kübrâ**) kitâbının sâhibi “rahmetullahi teâlâ aleyh” önsözünde diyor ki, (Unutulmuş olan mezheplerin ve bugün mevcûd bulunan dört mezhebin hepsi hakdır, sahîhdir. Birinin, başkası üzerine üstünlüğü yokdur. Çünkü, hepsi aynı din kayna-ğından alınmışlardır. Bütün mezheplerde, yapılması kolay işler [**Ruhsat**] bulunduğu gibi, yapılması güç [**Azîmet**] olan işler de vardır. Azîmet olan işi yapabilecek kimsenin, kolay işi yapmağa kalkışması, din ile oynamak olur. Azîmeti yapmaktan âciz olan, özrlü olan kimsenin ruhsat olanı yapması câiz olur. Böyle kimse-nin ruhsat olanı yapması, azîmet yapmış gibi çok sevâb olur. Âciz olmyanın, kendi mezhebindeki ruhsatları yapmaması, azîmetleri

yapması vâcibdir. Hattâ, kendi mezhebinde yalnız ruhsatı bulunan işin, başka mezhebe azîmeti varsa, o azîmeti yapması vâcib olur. Mezheb imâmılarından birinin sözünü beğenmemekten ve yâ kendi düşüncesini onun sözünden dahâ üstün sanmaktan, çok sakınmalıdır. Çünkü, başkalarının ilmleri, anlayışları, müctehidlerin, ilmleri ve anlayışları yanında, hiç gibi kalır). Özü olmıyan kimseye kendi mezhebinde ruhsat ile amel câiz olmayınca, başka mezheplerdeki kolaylıkları araştırmamanın, ya'nî mezhepleri (**Telfik**) etmenin hiç câiz olmadığı anlaşılmaktadır.

(**Dürr-ül-muhtâr**)ın sâhibi “rahmetullahi teâlâ aleyh” önsözünde ve bunun (**Redd-ül-muhtâr**) hâşiyesinde [ya'nî İbni Âbidinde] diyor ki, (Bir işi, ibâdeti yaparken mezheplerin kolaylıklarını araştırıp, bunlara göre yapmak bâtildir. Meselâ abdestli kimsenin derisinden kan aksa, Şâfi'î mezhebinde abdesti bozulmaz. Hanefîde bozulur. Yabancı kadının derisine, derisi değse, Şâfi'îde bozulur. Hanefî mezhebine göre bozulmaz. Abdest aldıktan sonra derisinden kan akan ve derisi yabancı kadının derisine değen bir kimsenin bu abdestle kıldığı nemâz sahîh olmaz. Bunun gibi, bir işi bir mezhebe göre yaparken, ikinci bir mezhebe de uymak sözbirliği ile bâtildir. Şöyle ki, Şâfi'î mezhebine uyarak, başının az bir yerini mesh eden kimseye köpek sürtünse, bu kimsenin Mâlikîyi de taklîd ederek, burasını yıkamadan kıldığı nemâz sahîh olmaz. Çünkü Şâfi'îde köpek sürtünenin nemâzı sahîh olmaz. Mâlikîde, köpek necs değil ise de, başının hepsini mesh etmesi lâzımdır. Yine bunun gibi, ikrâh ile, ya'nî korkutularak yapıdırılan talâk, Hanefîde sahîh olur. Diğer üç mezhebe de sahîh olmaz. Bu adamın, Şâfi'î mezhebine uyarak, boşadığı kadın ile ve Hanefîyi taklîd ederek, bu kadının kız kardeşi ile, aynı zemânda evli olması câiz değildir. Çünkü, bir iş yaparken mezhepleri (**Telfik**) etmek ya'nî kolaylıklarını arayıp bunlara göre yapmak, sözbirliği ile sahîh değildir. Dört mezhebden, hiçbirine uymadan bir şey yapmak da câiz değildir). Nemâz vaktlerini anlatırken diyor ki, (Sefer ve matar gibi özr olunca, öğle ve ikindiyi ve akşam ile yatsıyı birlikde kılmak Şâfi'îde câizdir. [Matar, yağmur demektir.] Hanefîde câiz değildir. Bir hanefî, seferî iken, meşakkat olmadığı hâlde, öğleyi ikindi vaktinde kılsa harâm olur. İkindiyi öğle vaktinde kılsa hiç sahîh olmaz. Şâfi'î mezhebinde ise, ikisi de sahîh olur. Kendi mezhebine göre harac, ya'nî meşakkat olduğu zemân, kendi mezhebindeki ruhsatla amel etmesi câiz olur. Ruhsat ile de yapmakta meşakkat olursa, başka mezhebi taklîd etmek câiz ise de, o mezhebe, o ibâdet için farz ve vâcib olan şeyleri de yapması lâzımdır.) Bir işi, bir ibâdeti yaparken başka bir mezhebi taklîd eden kimse,

kendi mezhebinden çıkmış olmaz. Mezheb değişdirmiş olmaz. Yalnız o işi yaparken diğer mezhebin şartlarına ri'âyet etmesi lâ-zımdır.

İbni Âbidîn “rahmetullahi teâlâ aleyh” (**Redd-ül-muhtâr**)ın ikinci cildi, beşyüzkırkikinci sahîfesinde buyuruyor ki, (Bir Hane-fî, abdest alırken niyyet etmese, bu abdest ile öğleyi kılsa, câiz olur. İkindiden sonra Şâfi'î olup ikindiye kılsa, sahîh olmaz. Niyyet ederek tekrâr abdest alması lâzım olur). (**Ta'zîr**)i anlatırken diyor ki, (Bir kimse, dînî, ilmî lüzûm olmadan dünyâ işleri için mezhe-bini değişdirse, dînini oyuncak yapmış olur. Cezâlandırılması lâ-zım olur. İmânsız ölmesinden korkulur. Bir âyet-i kerîmede me-âlen, (**Bilenlerden sorunuz!**) buyuruldu. Bunun için, müctehide sormak, bir mezhebe uymak vâcib oldu. Bir mezhebi taklîd et-mek, ya'nî bu mezhebe uymak, o mezhebde olduğunu söylemek-le olur. Söylemeksizin, kalb ile niyyet ederek de olur. Mezhebe uymak, mezheb imâmının sözlerini okuyup, öğrenip yapmak de-mekdir. Öğrenmeden, bilmeden, ben Hanefîyim, ben Şâfi'îyim demekle, o mezhebe girmiş olmaz. Böyle olanlar, hocalara sora-rak, ilmihâl kitâblarından öğrenerek ibâdet yapmalıdır). Şâhidliği anlatırken diyor ki, (Mezhebe ehemmiyyet vermiyerek veyâ kola-yına geleni yapmak için mezheb değişdirenin [ve mezhepleri bir-leşdirenin, kolaylıklarını seçip tophyanların] şâhidliği kabûl ol-maz).

İbni Âbidîn önsözünde diyor ki, (Halife Hârûn-ür-reşîd, imâm-ı Mâlike dedi ki, islâm memleketlerinin her tarafına senin kitâblarını yaymak ve herkesin yalnız bu kitâblara uymalarını emr etmek istiyorum. İmâm-ı Mâlik buyurdu ki, yâ Halife, böyle yapma! Âlimlerin mezheblere ayrılması, Allahü teâlânın bu üm-mete olan rahmetlerinden biridir. Herkes, dilediği mezhebe uyar. Mezheblerin hepsi, doğrudur).

(**Mü'min**) ve (**Müslim**) ve (**Müslimân**) demek, Allahü teâlâ ta-rafından, Muhammed aleyhisselâm vâsıtası ile, insanlara bildiril-miş ve islâm memleketlerine yayılmış din bilgilerine inanan, ka-bûl eden kimse demektir. Bu bilgiler Kur'ân-ı kerîmde ve binler-ce hadîs-i şerîflerde bildirilmiştir. Bu bilgileri, Eshâb-ı kirâm Pey-gamberimizden “sallallahü aleyhi ve sellem” işitmiş, (**Selef-i sâli-hîn**) de, ya'nî Eshâb-ı kirâmdan sonra, ikinci ve üçüncü asrlarda [yüzyıllarda] gelen islâm âlimleri de, Eshâb-ı kirâmdan işiterek veyâ bu işitenlerden işiterek kitâblarına yazmışlardır. Sonra ge-len islâm âlimleri, Selef-i sâlihînin kitâblarındaki bilgileri başka başka açıklamışlar, birbirlerinden ayrılmışlar, ma'nâları açık bil-dirilmemiş, inanılması lâzım bilgilerde, yetmişüç ayrı fırka mey-

dâna gelmiştir. Bunlardan yalnız bir fırkası, bu açıklamaları yaparken, kendi düşüncelerini, görüşlerini karıştırmamış, bir değişiklik ve ekleme yapmamışlardır. Bu doğru îmânlı fırkaya (**Ehl-i sünnet**) veyâ (**Sünnî**) denir. Şübheli âyetleri ve hadîsleri yanlış te'vîl ederek i'tikâdı bozulan yetmişiki fırkaya (**Bid'at**) veyâ (**Da-lâlet**) fırkaları yâhud mezhebsiz denir. Bunlar da müslimândır. Fekat (**Sapık**) yoldadırlar.

Ma'nâları açık bildirilmiş olan, inanılacak şeylerde, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere yalnız kendi akl ve görüşleri ile ma'nâ vererek, îmânı bozulan, kâfir olan kimseye (**Mülhid**) denir. (**Mülhid**) kendini samîmî müslimân ve Muhammed aleyhisselâmın ümmeti bilir. (**Münâfik**) ise müslimân görünür. Fekat başka dindedir. (**Zındık**), dinsizdir. Hiçbir dîne inanmaz. Müslimânları dinsiz, ateist yapmak için, müslimân görünür. (**Dinde reform**) yapmak, islâmîyeti değiştirerek, bozarak yok etmek çabasıdır, islâm düşmanıdır. Çok zararlıdır. Masonlar ve ingiliz câsûsları böyledir.

(**Müslimân**) olmak için, inanılması lâzım gelen bilgiler, yalnız inanılacak altı şey değildir. Meşhûr olan (**Farz**)ların yapılmasının lâzım olduğuna ve (**Harâm**)ları yapmamak, bunlardan sakınmak lâzım olduğuna inanmak da, müslimân olmak için lâzımdır. Farzları yapmanın ve harâmlardan sakınmanın birinci vazîfe olduğunu kabûl etmeyen kimsenin îmânı gider. (**Mürted**) olur. Kabûl edip de, nefesine ve fenâ arkadaşlara uyarak farzlardan bir veyâ birkaçını yapmayan yâhud bir veyâ birkaç harâm işleyen kimse, müslimândır. Fekat, kusûrlu, kabâhatli müslimândır. Böyle müslimâna (**Fâsık**) denir. Farzları yapmağa ve harâmlardan sakınmağa (**İbâdet**) yapmak denir. İbâdet yapmağa çalışan ve ibâdetde kusûru olunca, hemen tevbe eden müslimâna (**Sâlih**) denir.

Şimdi, hür memleketlerde oturup da, îmân edilecek altı şeyi ve meşhûr olan farzları ve harâmları bilmemek özr değildir. Öğrenmemek büyük günâhdır. Kısa olarak öğrenmek ve çocuklarına öğretmek lâzımdır. Ehemmiyet vermediği için öğrenmezse, kâfir olur. Yalnız (**Eshedü en lâilâhe illallah ve eshedü enne Muhammeden abdühü ve Resûlüh**) diyen ve ma'nâsını bilip inanan bir kâfir, o anda müslimân olur ise de, sonra yavaş yavaş, îmân edilecek altı şeyi ve her müslimân için farz ve harâm olan meşhûr bilgileri öğrenmesi ve bilenlerin, ya'nî müslimânların buna öğretilmeleri lâzımdır. Öğrenmezse müslimânlıktan çıkar. (**Mürted**) olur. Bunları, Ehl-i sünnet âlimlerinin yazdığı doğru (**İlmihâl**) kitâblarından öğrenmesi lâzımdır. [Ehl-i sünnet bilgilerinden haberi olmayan profesörlerin konferanslarına ve kitâblarına aldanmamalıdır.]

İkinci Kısım

MUHTELİF BİLGİLER

BÖLÜCÜLER, BOZUK MEZHEBLER

Müslimânlar iki kısımdır. Birincisi, Ehl-i sünnet fırkasıdır. Hak olan, doğru olan bu Ehl-i sünnet fırkasındaki müslimânlar dört mezhebe ayrılmışlardır. Bunların i'tikâdları, îmânları birdir. Aralarında hiç ayrılık yoktur. İkincisi, Ehl-i sünnet i'tikâdında olmayanlardır. Bunlara, bid'at ehli, ya'nî mezhebsiz denir. Şî'iler ve vehhâbiler bunlardandır. Zemânımızda, İbni Teymiyyeciler, Cemâled-dîn-i Efgânî, Muhammed Abduh, Seyyid Kutb, Mevdûdîciler ve Teblîg-ı Cemâ'atçılar ve Vehhâbiler, bid'at ehlidirler. Vehhâbiler, kendilerine beşinci mezheb diyorlar. Bu sözleri doğru değildir. **(Beşinci mezheb)** diye birşey yoktur. Bugün, din bilgilerini bu dört mezhebden birinin ilmihâl kitâblarından öğrenmekden başka çâre yoktur. Herkes, kendine kolay gelen mezhebi seçer. Onun kitâblarını okur, öğrenir. Her işini bu mezhebe uygun yapar. O mezhebi **(Taklîd)** etmiş olur. O mezhebden olur. Herkese, anasından babasından işitdiğini, gördüğünü öğrenmek kolay geleceği için, müslimânlar, anasının, babasının mezhebinde olmaktadır. Mezheblerin bir olmayıp, dört olması, insanlar için kolaylıktır. Bir mezhebden çıkıp, başkasına girmek câiz ise de, yenisini öğrenmek için, senelerce çalışmak lâzım olur ve eski mezhebini öğrenmek için yaptığı çalışmaları boşuna gitmiş olur. Hem de, eski bilgileri ile yenisini karışdırarak, birçok işleri yapmakda şaşırabilir. Bir mezhebi beğenmiyerek ondan çıkmak hiç câiz olmaz. Çünkü Selef-i sâlihîni techîl etmek, beğenmemek küfr olur demişlerdir.

Şimdi, Pâkistânda Mevdûdî ve Hamîdullah ve Teblîg-ı cemâ'atçılar ve Mısırda Cemâleddîn-i Efgânî ve Kâhire müftüsü Muhammed Abduh ve bunun talebeleri Seyyid Kutb ve Reşîd Rızâ gibi mezhebsiz kimseler ve bunların kitâblarını okuyarak aldananlar, mezhepleri birleştirmeli diyorlar. Dört mezhebin kolay taraflarını seçip toplamalı, islâmiyeti kolaylaştırmalı diyorlar. Kısa aklları ile, noksan bilgileri ile, bu fikri savunuyorlar. Kitâblarına göz atılınca, tefsîr, hadîs, üsûl ve fikh bilgilerinden

haberleri olmadığı, çürük mantıkları ve yaldızlı yazıları ile, cehl-lerini ortaya koydukları hemen görülmektedir. Çünkü:

1 — Dört mezheb âlimleri (Hükm-i müleffık bătıldır) buyuru-yor. Ya'nı, birkaç mezhebe birlikte uyarak yapılan bir ibâdet, bu mezheblerin hiç birinde sahîh olmadığı zemân, mezhepleri karış-dırması bătıl olur, sahîh olmaz. Dört mezheb âlimlerinin “rahme-tullahi teâlâ aleyhim ecma'în” bu sözbirliğine uymıyan kimse, bu mezheblerin hiçbirinden olmaz. Mezhebsiz olur. Mezhebsiz ola-nın işleri, islâmiyyete uygun olmaz. Uydurma olur. Dîni oyuncak hâline getirmiş olur.

2 — Müslimânları, ibâdetleri tek bir yolda sıkışdırmak, islâm dînini güçleştirmek olur. Allahü teâlâ ve Onun Peygamberi “sal-lallahü aleyhi ve sellem”, isteselerdi, herşeyi açık bildirirler, işler tek bir yola uyarak yapılırdı. Fekat, Allahü teâlâ ve Onun Resû-lü “sallallahü aleyhi ve sellem” insanlara acıdıkları için, herşeyi açık bildirmediler. Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” anlayışlarına göre, çeşidli mezhebler ortaya çıkdı. Bir kimse sıkışınca, kendi mezhebinin kolay tarafına kayar. Dahâ da sıkışınca, başka mezhebi taklîd ederek, o işi kolayca ya-par. Tek mezheb yapılırsa, böyle kolaylık olmaz. Mezhebsizler, kolaylıkları topladık sananlar, farkına varmadan, müslimânların işlerini güçleştirmiş olurlar.

3 — Bir ibâdetin bir kısmını bir mezhebe göre yaparken, diğer kısmını, bu mezhebe göre yapmayıp, başka mezhebe göre ya-pmağa kalkışmak, birinci mezheb imâmının bilgisini beğenmemek olur. Selef-i sâlihîni “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” techîl etmenin küfr olduğu yukarıda bildirilmişdi.

İbâdetleri değıştirmek isteyenler, Ehl-i sünnet âlimlerini “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” tahkîr edenler, târîhde çok görüldü. Mezheblerin kolaylıklarını seçip, dört mezhebi kal-dırmalı diyenlerin, mezheb imâmının kitâblarından bir sahîfe-yi bile doğru okuyup anlamadıkları meydândadır. Çünkü, mez-hebleri ve mezheb imâmının yüksekliklerini anlayabilmek için, âlim olmak lâzımdır. Âlim olan, câhilce, ahmakca bir çığır açıp, insanları, felâkete sürüklemez. Târîh boyunca, ortaya çık-mış olan câhillere, sapıklara aldananlar, felâkete sürüklenmiş-lerdir. Bindörtüyz seneden beri her asrda gelmiş olan ve hadîs-i şeriflerle övülmüş bulunan **(Ehl-i sünnet)** âlimlerine uyanlar, se'âdete kavuşmuşlardır. Bizler de ecdâdımızın, o sâlih, temiz müslimânların, Allah için, islâmiyyetin yayılması için, canlarını

veren şehîdlerin doğru yoluna sarılmalı, türedi dinde reformcuların zehirli, zararlı yazılarına aldanmamalıyız!

Fekat ne yazık ki, Kâhire mason locası başkanı olan Abdahun zehirli fikrleri, bir yandan Mısrda (**Câmi'ul-ezher**) medresesine yayıldı. Böylece Mısrda, Reşîd Rızâ ve Ezher medresesi Rektörü Mustafâ Merâgî ve Kâhire müftüsü Abdülmecid Selîm ve Mahmûd Şeltût ve Tentâvî Cevherî ve Abdürrâzık pâşa ve Zekî Mubârek ve Ferîd Vecdî ve Abbâs Akkâd ve Ahmed Emîn ve Doktor Tâhâ Hüseyin pâşa ve Kâsım Emîn ve Hasen Bennâ gibi (**Dinde reformcular**) türedi. Bir yandan da, üstâdları Abduha yapıldığı gibi, bunlara da ilerici islâm âlimi denilerek, kitâbları türkçeye terceme edildi. Câhil din adamlarının ve gençlerin doğru yoldan kaymalarına sebep oldular.

Büyük islâm âlimi, ondördüncü asrın müceddidi olan seyyid Abdülhakîm Efendi “rahmetullahi aleyh”, (Kâhire müftüsü Abduh, islâm âlimlerinin büyüklüğünü anlıyamamış, islâm düşmanlarına satılmış, sonunda mason olarak islâmiyeti içerden yıkan azılı kâfirlerden olmuşdur) buyurdu.

Abduh gibi küfre veyâ bid'ate, dalâlete sürüklenenler, kendilerinden sonra gelen genç din adamlarını da doğru yoldan çıkarmak için, âdetâ birbirleri ile yarış etmişler, (**Ümmetimin felâketi, fâcîr [sapık] olan din adamlarından olacaktır**) hadîs-i şerîfinin haber verdiği felâketlere ön-ayak olmuşlardır.

Abduh 1323 [m. 1905] de Mısrda ölünce, yetiştirmiş olduğu çömezleri de, boş durmamış, kahr ve gadab-ı ilâhînin tecellisine sebep olan çok sayıda zararlı kitâblar neşr etmişlerdir. Bunlardan biri, Reşîd Rızânın (**Muhâverât**) kitâbidir. Bu kitâbında, üstâdî gibi, Ehl-i sünnetin dört mezhebine saldırmış, mezhepleri fikr ayrılığı sanarak ve ictihâd üsûl ve şartlarını, te'assub ve münâkaşa şeklinde göstererek, (islâm birliğini bozmuşlardır) diyecek kadar dalâlete düşmüştür. Dört mezhebden birini taklîd eden, bin seneden beri gelmiş milyonlarca hâlis müslimân ile âdetâ alay etmiştir. Asrın ihtiyaçlarını karşılamayı, dîni, îmânî değiştirmekte arayacak kadar islâmiyetden uzaklaşmıştır. Dinde reformcuların birleştikleri tek nokta, kendilerini gerçek müslimân ve asrın ihtiyaçlarını kavramış, geniş kültür sâhibi bir islâm âlimi olarak tanıtılmaları, islâm kitâblarını okuyup, anlayıp, Resûlullahın vârisi oldukları müjdelenmiş ve (**Zemânların en hayrlısı, onların zemânıdır**) hadîs-i şerîfi ile övülmüş Ehl-i sünnet

âlimlerinin yolunda giden hakîkî, sâlih müslimânlara da, avâm gibi düşünen taklîdciler demeleridir. İslâmiyyet ahkâmından, fikh bilgilerinden haberleri olmadığını, ya'nî din bilgilerinden mahrûm, kara câhil olduklarını, konuşmaları ve yazıları açıkça gösteriyor. Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(İnsanların en üstünü îmânî doğru olan âlimlerdir)** ve **(Din âlimleri, Peygamberlerin vârisleridir)** ve **(Kalb bilgileri, Allahın esrârından bir sırdır)** ve **(Âlimlerin uykusu ibâdetdir)** ve **(Ümmetimin âlimlerine saygılı olunuz! Onlar, yer yüzünün yıldızlarıdır)** ve **(Âlimler kıyâmet günü şefâ'at edeceklerdir)** ve **(Fikh âlimleri kıymetlidir. Onlarla berâber bulunmak ibâdetdir)** ve **(Talebesi arasında âlim, ümmeti arasında olan Peygamber gibidir)** hadîs-i şerîfleri ile, binüçyüz seneden beri gelmiş olan Ehl-i sünnet âlimlerini mi medh buyuruyor? Yoksa, bunlardan sonra türemiş olan Abduhu ve çömezlerini mi övüyor? Bu sûâle yine Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz cevâb vermekde, **(Her asr, önceki asrardan dahâ kötü olacaktır. Böylece, kıyâmete kadar bozulacaktır!)** ve **(Kıyâmet yaklaştıkça, din adamları eşek leşinden dahâ bozuk, dahâ kokmuş olacaklardır)** buyurmaktadır. Bu hadîs-i şerîfler, **(Tezkire-i Kurtubî muhtasarı)**nda yazılıdır. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” medh ve senâ buyurduğu islâm âlimlerinin hepsi ve binlerle Evliyânın hepsi, sözbirliği ile bildiriyor ki, Cehennemden kurtulacağı müjdelenen bir fırka, **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** denilen âlimlerin mezhebidir. Ehl-i sünnet olmıyanlar, Cehenneme gideceklerdir. Yine bildiriliyor ki, **(Mezheplerin telfiki)** bâtıldır. Ya'nî, dört mezhebin kolaylıklarını toplayıp uydurma tek bir mezheb yapmanın bâtil, saçma birşey olacağını da sözbirliği ile bildirmişlerdir.

Aklı olan kimse, bin seneden beri gelmiş olan islâm âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” sözbirliği ile övdükleri Ehl-i sünnet mezhebine mi uyar? Yoksa, yüz seneden beri türemiş olan kültürlü (!), ilerici din câhillerine mi inanır?

Cehenneme gidecekleri, hadîs-i şerîflerle bildirilmiş olan yetmişiki fırkanın ileri gelenleri, çenesi kuvvetli olanları, her zemân, Ehl-i sünnet âlimlerine “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” saldırmışlar, bu mubârek müslimânları lekelemeğe yeltenmişler ise de, kendilerine âyet-kerîmelerle ve hadîs-i şerîflerle cevâb verilerek rezîl edilmişlerdir. Ehl-i sünnete karşı, ilm ile başarı sağlayamayacaklarını görünce, eşkiyalığa, zorbalığa başlamışlar, her asrda binlerce müslimân kanı dökülmesine se-

beb olmuşlardır. Ehl-i sünnetin dört mezhebinde bulunan hakîf müslimânlar ise, hep birbirlerini sevmişler, kardeş olarak yaşamışlardır.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, (**İş hayâtında, müslimânların mezheblere ayrılması, Allahü teâlânın rahmetidir**) buyuruyor. 1282 [m. 1865] senesinde doğmuş ve 1354 [m. 1935] de Kâhiredede füc’eten ölmüş olan Reşîd Rızâ gibi dinde reformcular ise, mezhepleri birleştirecek, islâm birliği kuracaklarını söylüyorlar. Hâlbuki Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, yeryüzündeki bütün müslimânların tek bir îmân yolunda, dört halifesinin doğru yolunda, birleşmelerini emr buyurdu. İslâm âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in”, elele vererek, çalışıp, dört Halifenin i’tikâd yolunu kitâblara geçirdiler. Peygamberimizin emr ettiği bu tek yola, (**Ehl-i sünnet vel-cemâ’at**) ismini verdiler. Yeryüzündeki bütün müslimânların bu tek (**Ehl-i sünnet**) yolunda birleşmeleri lâzımdır. İslâmda birlik isteyenler, sözlerinde samîmî iseler, mevcûd olan bu birliğe katılmalıdır. Fekat, ne yazık ki, islâmiyeti içerden yıkağa çalışan masonlar, ingilizler, hep böyle yaldızlı sözlerle müslimânları aldatmışlar, (işbirliği sağlayacağız) maskesi altında (îmân birliği)ni parçalamışlardır.

İslâm düşmanları, tâ ilk asrdan beri, islâmiyeti yoketmek için çalışıyorlar. Şimdi de, masonlar, komünistler, yehûdiler, hıristiyanlar, çeşidli plânlarla saldırıyorlar. Cehenneme gidecekleri bildirilmiş olan sapık müslimânlar da, doğru yolda olan Ehl-i sünneti lekelemek, müslimânları doğru yoldan ayırmak için, hîle ve iftirâ yapıyorlar. Böylece, islâm düşmanları ile işbirliği yaparak, Ehl-i sünneti yıkağa uğraşıyorlar. Bu saldırıların öncülüğünü (**İngilizler**) yaptı. Bütün imperatorluk kaynaklarını, hazînelerini, silahlı kuvvetlerini, donanmasını, tekniğini, politikacılarını ve yazarlarını bu alçak savaşlarında ileri sürdü. Böylece, dünyânın en büyük iki islâm devleti olan ve Ehl-i sünnetin bekçisi bulunan Hindistândaki Gûrgâniyye ve üç kıt’a üzerine yayılmış bulunan Osmânî islâm devletlerini yıkdı. Bütün memleketlerde islâmın değerli kitâblarını yok etdi. İslâm bilgilerinin birçok yerlerden sil-di, süpürdü. İkinci cihân harbinde, komünistler yok olmak üzere iken, bunların kuvvetlenmelerine, yayılmalarına sebep oldu. Müslimânların mukaddes yerleri olan Filistinde yehûdî devletinin kurulması için çalışan Siyonizm (**Sihyûniyye**) teşkilâtını, İngiliz başvekilllerinden James Balfour, 1917 de meydâna getirdi. İn-

giliz hükûmeti, bu işi senelerce destekleyip, 1366 [m. 1947] da İsrâîl devletinin kurulmasını sağladı. Yine İngiliz hükûmeti, Arabistân yarımadasını Osmânlılardan alıp, Sü'ûd oğullarına teslim ederek, 1351 [m. 1932] de, sapık i'tikâdlı, vehhâbî devleti kurulmasını sağladı. Böylece islâmîyete en büyük darbeyi vurdu. Vehhâbîlerin, ingilizlerden aldıkları emrlere ile, Hicâzdaki müslimânlarla yaptıkları zulm ve işkenceler, (**Kıyâmet ve Âhret**) kitâbının sonunda uzun yazılıdır.

Abdürreşîd İbrâhîm efendi, 1328 [m. 1910] da İstanbulda basılan türkçe (**Âlem-i islâm**) kitâbının ikinci cildinde, (İngilizlerin islâm düşmanlığı) yazısının bir yerinde diyor ki, (Hilâfet-i islâmîyenin bir ân evvel kaldırılması, ingilizlerin birinci düşüncesidir. Kırım muharebesine sebep olmaları ve burada türklere yardım etmeleri, hilâfeti mahv etmek için bir hîle idi. Pâris muâhede-i, bu hileyi ortaya koymaktadır. [1923 de yapılan Lozan sulhunde yaptıkları tekliflerde ingilizler, bu düşmanlıklarını açıkça göstermişlerdir.] Her zemân müslimânların başına gelen felâketler, hangi perde ile örtülürse örtülsün, hep ingilizlerden gelmiştir. İngiliz siyâsetinin temeli, islâmîyeti yok etmektir. Bu siyâsetin sebebi, islâmîyetden korkmalarıdır. Müslimânları aldatmak için, satılmış vicdansızları kullanmaktadırlar. Bunları islâm âlimi, kahraman olarak tanıtırlar. Sözümlerinin hülâsası, islâmîyetin en büyük düşmanı ingilizlerdir.) Abdürreşîd efendi, 1363 [m. 1944]de Japonyada vefât etdi.

İngilizler, yüzyıllardır islâm memleketlerini kana boyamakla kalmamış, İskoç masonları, binlerce müslimânı ve din adamlarını aldatarak, mason yapmış, (insanlığa yardım, kardeşlik) gibi lâflarla, seve seve dinden çıkmalarına, mürted olmalarına sebep olmuştur. İslâmîyeti büsbütün yok etmek için, bu mürted masonları maşa olarak kullanmışlardır. Böylece, Mustafâ Reşîd pâşa, Âlî pâşa, Fuâd pâşa, Midhad pâşa, Tal'at pâşa, Cemâl pâşa ve Enver pâşa gibi masonları, islâm devletlerinin yıkılmalarında kullandıkları gibi, Cemâleddîn-i Efgânî ve Muhammed Abduh gibi masonlar ve yetiştirdikleri çömezler de, islâm bilgilerinin bozmağa, yok etmeğe âlet olmuşlardır. Bu mason din adamlarının yazdıkları yüzlerce yıkıcı, bozucu din kitâbları arasında Mısrî Reşîd Rızânın (**Muhâverât**) kitâbı, arabîden çeşitli dillere terceme edilerek, islâm memleketlerine dağıtılmakta, müslimânların dinlerini ve îmânlarını bozmağa çalışmaktadırlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" kitâblarını okumamış,

anlıyamamış birkaç genç din adamının da bu akıntıya kapılarak felâkete sürüklendikleri ve başkalarının da felâketlerine sebep oldukları görülmektedir.

(Muhâverât) kitâbı, 88.ci sahîfede bildirilmiştir. Bu kitâbda, Ehl-i sünnetin dört mezhebine çatılmakta, islâm bilgilerinin dört kaynağından biri olan **(İcmâ'-ı ümmet)** inkâr edilmekte, herkes; Kitâbdan, Sünnetden kendi anladığına göre amel etmeli denilmektedir. Böylece, islâm bilgilerini kökünden yıkmaya çalışılmaktadır. Müslimân kardeşlerimize, bu kitâbın bozukluğunu ve zararlarını anlatmak için **(Din adamı bölücü olmaz)** kitâbını hâzırlyarak, türkçe, ingilizce ve arabî dillerinde neşr eyledik. Ayrıca, büyük islâm âlimi Abdülğanî Nablûsînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” **(Hulâsat-üt-tahkîk fi-beyân-ı hükm-ittaklîd vettelfîk)** ve Yûsûf-i Nebhânînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” **(Huccetullahi alel'âlemîn)** ve Muhammed Hayât Sindînin **(Gâyet-üt-tahkîk)** risâlesi ve Hind âlimlerinden Muhammed Abdürrahmân Silhetînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” **(Seyf-ül-ebrâr)** kitâblarının, o zararlı kitâba tam bir cevâb olduklarını görüp, bu dört kitâbı da ofset yolu ile teksîr ve neşr eyledik.

(Hulâsat-üt-tahkîk) sonunda buyuruyor ki, (müslimânlar, yâ müctehid olur, yâhud, ictihâd derecesine yükselmemiştir. Müctehid de, yâ **(Mutlak müctehid)** olur. Yâhud, **(Mukayyed müctehid)** olur. Mutlak müctehidin, başka bir müctehidi taklîd etmesi câiz değildir. Kendi ictihâdına uyması lâzımdır. Mukayyed müctehidin ise, bir mutlak müctehidin mezhebinin usûllerine uyması vâcibdir. Bu usûllere uyarak yapacağı kendi ictihâdına uyar.

Müctehid olmyanlar, dört mezhebden dilediğine uyar. Fekat, bir işi bir mezhebe göre yaparken, bu mezhebin, bu işin sahîh olması için şart ettiği şeylerin hepsini yapması lâzımdır. Bu şartlardan birini yapmazsa, bu işi sahîh olmaz. Bu işin bâtil olacağı sözbirliği ile bildirilmiştir. Bir mezhebin dahâ üstün olduğuna inanması şart değil ise de, herkesin, kendi mezhebinin üstün olduğuna inanması iyi olur. Bir ibâdeti veyâ bir işi yaparken, birkaç mezhebi **(Telfik etmek)**, ya'nî bu işi bu mezheplerin birbirlerine uymıyan sözlerine göre yapmak, dört mezhebden çıkmak ve beşinci bir mezhep meydâna getirmek olur. Bu iş, karışdırmış olduğu mezheplerin hiçbirine göre sahîh olmaz, bâtil olur. Dîni oyuncak yapmış olur. Bunun için, **(Havz-ı kebîr)**den az olan ve kulleteyn denilen mikdârdan az olmyan bir suyun içine necâset

düşmüş, suyun rengi, kokusu veyâ tadı değişmemiş olup, bu su ile abdest alırken niyyet etmez ise ve abdest uzularını sıra ile yıkamaz ve uğmaz ve birbirleri ardı sıra çabuk yıkamazsa ve Besmele ile başlamazsa, bunun abdesti, dört mezheb imâmlarının hiçbirine göre sahîh olmaz. Buna sahîh diyen, beşinci bir mezheb uydurmuş olur. Bir müctehidin dahî, dört mezhebin sözbirliğine uymayan beşinci bir söz söylemesi câiz değildir. [Yukarıda ismi geçen (**Kulleteyn**) mikdârı suyun ne demek olduğu (**Se'âdet-i Ebediyye**) kitâbında uzun bildirilmiştir.] Sadr-üş-şerî'a, (**Tavdîh**) kitâbında diyor ki, (Bir işin yapılması için, Eshâb-ı kirâm'dan iki dürlü haber gelmiş ise, sonradan gelenlerin, bir üçüncüsünü söylemeleri, söz birliği ile câiz değildir. Her asrın âlimleri de, Eshâb-ı kirâm gibidir diyenler oldu). Molla Husrev "rahmetullahi teâlâ aleyh" (**Mir'ât-ül-üsûl**)de diyor ki, (Bir işin yapılmasında, birinci asrın âlimlerinden, birbirlerine benzemiyen iki haber gelmiş ise, bu iş için üçüncü bir söz söylemenin câiz olmadığı icmâ' ile bildirilmiştir. Her asrın alimlerinin de, Eshâb-ı kirâm gibi olduğunu söylemek sahîhdir). Celâleyn tefsîrinin ilk yazarı Celâleddîn-i Mihallî, Süyûtînin (**Cem'ul Cevâmi'**)i şerhinde diyor ki, (İcmâ'a muhâlefet harâmıdır. Âyet-i kerîme ile men' edilmiştir. Bunun için, Selefin ihtilâf ettiği bir iş için, üçüncü bir söz söylemek harâm olur).

Bir ameli iki veyâ üç veyâ dört mezhebin birbirlerine uymayan sözlerine göre yapmak, bu mezheplerin icmâ'ını bozar. Bu ameli bu mezheplerden hiç birine göre sahîh olmaz. Ya'nî, (**Telfik**) câiz değildir. Kâsım bin Katlûbega, (**Tashîh**)de diyor ki, (Bir işi iki muhtelif ictihâda uyararak yapmanın sahîh olmayacağı sözbirliği ile bildirildi. Bunun için, abdest alırken başının hepsini mesh etmeyen kimse, köpeğe değdikden sonra nemâz kılsa, bu nemâzı sahîh olmaz. Böyle nemâzın, sözbirliği ile bâtil olduğu Şâfi'î âlimlerinden Şihâbüddîn Ahmed bin İmâdın "rahmetullahi teâlâ aleyh" (**Tevkîfül-hükkâm**) kitâbında da yazılıdır). Yukarıda yazılı kimse, başının hepsini mesh etmediği için, imâm-ı Mâlik "rahmetullahi teâlâ aleyh", köpeğe sürüldüğü için de imâm-ı Şâfi'î "rahmetullahi teâlâ aleyh", bunun abdesti ve nemâzı sahîh olmaz dediler.

Hanefî âlimlerinden Muhammed Bağdâdî "rahmetullahi teâlâ aleyh", (**Taklîd**) risâlesinde diyor ki, (Başka bir mezhebi taklîd edebilmek için üç şart vardır: Birinci şart, İbni Hümâm (**Tahrîr**)de yazıyor ki, kendi mezhebine göre başladığı bir işi, başka

mezhebe uyarak temâmliyamaz. Meselâ, Hanefîye göre aldığı abdest ile Şâfi'îye göre nemâz kılamaz. İkinci şart, İbni Hümâm, **(Tahrîr)** kitâbında, Ahmed bin İdrîs Karâfiden alarak diyor ki, taklîd etdiği iki mezheb de, bu (Müleffak) işe bâtil dememelidir. Abdest alırken, Şâfi'îye uyarak a'zâlarını uğmaz ve Mâlikîye uyarak nikâh ile alması câiz olan kadına dokunursa, bu abdest ile kıldığı nemâz, bu iki mezhebe göre de sahîh olmaz. Üçüncü şart, mezheplerin kolaylıklarını toplamamalıdır. İmâm-ı Nevevî ve birçok âlimler, bu şarta çok ehemmiyet vermektedir. İbni Hümâm, bu şartı bildirmemiştir. Hasen Şernblâlî, **(İkd-ül-ferîd)**de diyor ki, (Hanefîye uyarak velîsiz veyâ Mâlikîye uyarak şâhidsiz yapılan iki nikâhdan her biri sahîh olur. Fekat hem velîsiz, hem de şâhidsiz olan bir nikâh sahîh olmaz). Avâmın bu şartı gözetmesi çok güç olduğundan, câhillerin başka mezhebi, zarûret olmadan taklîd etmeleri men' edilmiştir. Bir âlime sorup öğrenmeden taklîd etmeleri sahîh olmaz denilmiştir.) Muhammed Bağ-dâdînin yazısı burada temâm oldu.

İsmâ'îl Nablûsî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Dürer)** şerhini şerh ederken **(İkd-ül-ferîd)**den alarak diyor ki, (İnsanın bir mezhebe bağlı kalması şart değildir. Başka mezhebi taklîd ederek de işini yapabilir. Fekat, bu iş için, o mezhebe olan şartların hepsini yerine getirmesi lâzımdır. Birbirine bağlı olmıyan iki işi, başka iki mezhebe uyarak başka dürlü yapabilir). Başka mezhebi taklîd ederken, şartların hepsini yapmak lâzım demek, telfikin sahîh olmadığını bildirmektedir.

Hanefî âlimlerinden Abdürrahmân İmâdî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Mukaddime)** kitâbında diyor ki, (Bir kimse, zarûret olunca, başka üç mezhebden birini taklîd edebilir. Fekat, o mezhebin bu iş için bildirdiği şartların hepsini de yapması lâzımdır. Meselâ, hanefî mezhebinde olan bir kimsenin, şâfi'îyi taklîd ederek necâset bulaşmış kulleteyn mikdârı sudan abdest alırken, niyet etmesi ve tertîbi gözetmesi ve imâm arkasında Fâtîha okuması ve ta'dîl-i erkânî muhakkak yapması lâzımdır. Bunları yapmazsa, nemâzının bâtil olacağı sözbirliği ile bildirilmiştir). Başka mezhebi taklîd için, zarûret hâlinde olmasını yazması lâzım değildir. Burada zarûret demekle, ihtiyâcı bildirmiş olmaktadır. Çünkü, âlimlerin çoğuna göre, insanın dâimâ aynı bir mezhebe uyması lâzım değildir. Kendi mezhebine uyarken, harac, meşakkat hâsıl olursa, başka mezhebi taklîd edebilir. Bu yazılarımız telfikin sahîh olmadığını göstermektedirler.

İbni Hümâmın (**Tahrîr**) kitâbında, telfikın sahîh olduğunu gösteren bir yazı yoktur. Muhammed Bağdâdî ve İmâm-ı Münâvî, İbni Hümâmın (**Feth-ul-kadîr**) kitâbında, (İctihâd ve burhân ile, başka mezhebe nakl etmek günâhdır. Böyle kimse ta'zîr olunur. İctihâd ve burhân olmadan nakl ise dahâ fenâdır. Nakl, işlerini, ibâdetlerini başka mezhebe göre yapmaktır. Nakl etdim demekle olmaz. Buna va'd denir. Nakl denmez. Böyle söz vermekle, o mezhebe tâbî' olması vâcib olmaz. (**Bilmediğinizi bilenlerden sorunuz!**) âyet-i kerîmesi, âlim olduğu bilinen [çok zan olunan] kimseden hükm istemeği emr etmektedir. Âlimlerin, mezheb değış-dirmeğı yasak etmeleri, mezheblerin kolaylıklarını toplamağı önlemek içindir. Âlimlerin çoğuna göre, her müslimân, başka başka işlerinde, kendine kolay gelen ictihâda uyabilir) dediğini bildirdiler. Bir câhil, İbni Hümâmın (Her müslimân, her işinde, kendine kolay gelen ictihâda uyabilir) sözü, telfikın sahîh olduğunu gösteriyor derse, bu anlayışı yanlışdır. Çünkü o söz, bir işin hepsini bir mezhebe göre yapmağı gösteriyor. Bir işi çeşidli mezheblere uyarak yapmağı göstermiyor. Bunu anlayamıyan mezhebsizler ve dinde reformcular, İbni Hümâmı kendilerine yalancı şâhidi gösteriyorlar. Hâlbuki İbni Hümâm, (**Tahrîr**) kitâbında, telfikın câiz olmadığını açıkca yazmaktadır.

Dinde reformcular, İbni Nuceymin "rahmetullahi teâlâ aleyh", (Kâdihân fetvâsında, vakf toprak, gaben-i fâhiş ile satılırsa, Ebû Yûsufe göre, gaben-i fâhiş olduğu için câiz olmaz. İmâm-ı a'zama göre ise, vakf görevlisinin satış için yaptığı vekîlinin gaben-i fâhiş ile satması câiz olur diyor. Ebû Yûsufe göre vakfın istibdâl yolu ile satılması, Ebû Hanifeye göre de, vekîlin gaben-i fâhiş ile satması câiz olup, iki ictihâd birleştirilerek, bu satış sahîh olur) yazısını telfikın sahîh olacağına misâl gösteriyorlar. Hâlbuki, buradaki telfik, bir mezheb içinde olmaktadır. İkisinin de sözleri, aynı üsûlden çıkmıştır. İki mezhebin telfikı böyle değildir. İbni Nuceymin telfika câiz demediğı, (**Kenz**) kitâbına yaptığı (**Bahr-ür-râik**) şerhindeki, (Başka mezhebdeki cemâ'ate imâm olanın, o mezhebin şartlarına da uyması lâzımdır) sözünden de anlaşılmaktadır.) (**Hulâsat-üt-tahkîk**) sonundan terceme temâm oldu.

Hindistân âlimlerinden Muhammed Abdürrahmân Silhetî "rahmetullahi teâlâ aleyh", (**Seyf-ül-ebrâr-il-meslûl al-el-füccâr**) kitâbında, fârisî olarak buyuruyor ki, allâme hâfiz Hasen bin Muhammed Tayyibî, (**Mışkat**) şerhinde (**Kolaylaştırınız! Güçleştirmeyiniz!**) hadîs-i şerîfini açıklarken, (Mezheblerin kolaylıklarını toplayan zındık olur) demiştir. Tayyibî 743 [m. 1343] de Şâm'da vefât etmiştir. (**Seyf-ül-ebrâr**) kitâbının birinci baskısı,

1300 [m. 1882] senesinde Hindistânda yapılmıştır. Hakikat kitâ-bevi tarafından 1415 [m. 1994] de yeniden tab' edilmiştir. De-mek oluyor ki:

1 — Her müslimânın, bir ibâdet, bir iş yaparken, dört mezheb-den birine uyması lâzımdır. Dört mezhebin âlimlerinden başka bir âlime uymak câiz değildir.

2 — Her müslimân, kendine kolay gelen, dilediği bir mezhebe uyabilir. Bir işini bir mezhebe, başka işini başka mezhebe göre yapabilir.

3 — Bir işi çeşidli mezheblere uyararak yapmağa gelince, o mez-heblerden birinde, bu işin sıhhati için şart olan şeylerin hepsini yapmak lâzımdır. Bu iş, bu mezhebe göre sahîh olur. Buna (**Tak-vâ**) denir, çok iyi olur. Bu mezhebi (**Taklîd**) etmiş, diğer mezheb-leri de gözetmiş olur. Bir mezhebi taklîd etmek, bunun bütün şartlarını yerine getirmekle câiz olur. Bir ibâdeti, bir işi uyduğu mezheblerin hiçbirine göre sahîh olmaz ise, buna (**Telfîk**) denir. Telfîk, hiçbir sûretle câiz değildir.

4 — İnsan, seçtiği mezhebe her zemân bağlı kalmağa mecbûr değildir. Dilediği zemân başka mezhebe nakl edebilir. Bir mezhe-be tâbi' olmak için, bu mezhebin fıkıh bilgilerini iyi öğrenmek lâ-zımdır. Bu da ilmihâl kitâblarından öğrenilir. Bunun için, hep bir mezhebe bağlı kalmak kolay olur. Bir mezhebden ayrılıp, başka mezhebe intikâl etmek veyâ her hangi bir işde başka mezhebi tak-lîd etmek güçtür. Başka mezheb, ancak ihtiyâc hâlinde, ya'nî ha-rac bulununca ve bütün şartlarına uyararak taklîd edilebilir.

Başka mezhebin de fıkıh bilgilerini öğrenmek güç olduğu için, câhillerin, ya'nî fıkıh bilgisi olmayanların başka mezhebi taklîd et-melerini fıkıh âlimleri men' etmişlerdir. Meselâ (**Bahr-ül-fetâ-vâ**)da, (Hanefî mezhebinde olanın yarası durmadan aksa, her ne-mâz vaktinde abdest alması güç olsa, Şâfi'î mezhebine uyararak ne-mâz kılması câiz olmaz) denilmektedir. Çünkü, Şâfi'î mezhebinin şartlarına da uymayınca, nemâzı sahîh olmaz. İbni Âbidîn ta'zîr bahsinde bunu geniş anlatmaktadır. Ehl-i sünnet âlimleri “rah-metullahi teâlâ aleyhim ecma'în”, câhillerin ibâdetlerini fesâd-dan korumak için, harac, ya'nî meşakkat olmadıkça, mezheb tak-lîd etmelerine izin vermemişlerdir.

Tahtâvî, (**Dürr-ül-muhtâr hâşiyesinde**), Zebâyih kısmında di-yor ki, (Tefsîr âlimlerinden ba'zısı buyurdu ki, (**Âl-i İmrân**) sû-re-sinin yüzüçüncü (**Allahun ipine sarılınız!**) âyet-i kerîmesi, fıkıh âlimlerinin bildirdiklerine sarılınız demektir. Fıkıh kitâblarına uy-mıyanlar, dalâlete düşer ve Allahü teâlânın yardımından mahrûm

kalır ve Cehennem ateşinde yanar. Ey îmân sâhibleri! Bu âyet-i kerîmeyi düşünerek, Cehennemden kurtulacağı müjdelenmiş olan **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** fırkasına sarılınız! Çünkü, Allahü teâlânın rızâsı, yardımı, bu firkadan olanlardır. Bu firkadan olmayanlara, Allahü teâlâ gadab edecek. Cehennemde azâb yapacaktır. Ehl-i sünnet olmak için, dört mezhebden birini taklîd etmek lâzımdır. Bu dört mezhebden birine uymıyan kimse, Ehl-i sünnet değildir. Yetmişüç firkadan yalnız biri Ehl-i sünnetdir. Diğer yetmişiki fırka bid'at sâhibidir. Cehenneme gidecektir. Bunlara **(Dinde reformcu)** denir. Zındık olmaktan kurtulmak için, bir mezhebe girmek, ya'nî Ehl-i sünnet olmak lâzımdır). Dört mezhebin kolaylıklarını toplıyan kimse, dört mezhebden hiçbirine uymamış, Ehl-i sünnetden ayrılmış olur. Mezhebsiz olur. Görülüyor ki, dört mezhebden hiçbirine uymıyan kimse, mezhebsizdir. Dört mezhebi telfik eden, ya'nî dört mezhebi karışdıran, mezhebsizdir. Dört mezhebden yalnız birini taklîd ediyor ise de, bir inansı, Ehl-i sünnet i'tikâdına uymıyor ise, bu kimse de mezhebsizdir. Bu üç kimse, Ehl-i sünnet değildir. Bid'at sâhibidirler. Dalâlet yolunu taklîd etmektedirler. Hakîkî müslimânlar ise, dört mezhebden birini, ya'nî hak yolu taklîd ederek, Ehl-i sünnet olmaktadır. Dört mezhebin îmân bilgileri aynıdır. İbâdetlerinde ufak ayrılıklar var ise de, bu farklar, Allahü teâlânın rahmetidir. Herkes dört mezhebden, kendine kolay geleni seçer.

***İlm olmazsa, din, sıyrılıp kalker aradan,
öyleyse, cehâlet denilen, yüz karasından,
kurtulmaya çalışmalı, başdan başa millet,
kâfi değil mi yoksa, bu son ders-i felâket?***

***Bu felâket dersi, neye mal oldu, düşünsen,
beynin eriyip, yaş gibi, damları gözünden.***

***Son olaylar, ne demektir, bilsen ne demektir:
Gelmezse eğer, kendine millet, gidecektir.***

***Zîrâ, yeni bir sarsıntıya pek dayanılmaz,
zîrâ, bu sefer, uyku ölümdür uyanılmaz.***

***Ahlâkı düzeltip, fenne çok çalışmak lâzım,
dîne bağlı, atomla silâhlı er olmak lâzım!***

***Din bilgisi, harb gücü, ileri olmak gerek,
ikisidir ancak, millete huzûr verecek.***

***Başka sözlere, artık aldanma aç gözünü,
bu ikisi edecektir, mahşerde ak yüzünü!***

EHL-İ SÜNNET İ'TİKÂDİ

Aşağıdaki satırları, Allahü teâlâyâ hamd ederek yazıyorum. Hamd, bütün ni'metleri Allahü teâlânın yarattığına ve gönderdiğine inanmak ve söylemek demektir. Ni'met, fâideli şeyler demektir. Şükr, bütün ni'metleri ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olarak kullanmak demektir. Ni'metler, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarında yazılıdır. Ehl-i sünnet âlimleri, meşhûr olan dört mezhebin âlimleridir.

İmâm-ı Muhammed Gazâlî “rahmetullahi aleyh” **(Kimyâ-i se'âdet)** kitâbında buyuruyor ki, müslimân olan bir kimseye, ilk önce **(Lâ ilâhe illallah, Muhammedün resûlullah)** kelimesinin ma'nâsını bilmek ve inanmak farzdır. Bu kelimeye **(Kelime-i tevhîd)** denir. Her müslimânın, kelime-i tevhîdin ma'nâsına hiç şübhe etmeden, yalnız inanması yetiştir. Bunları, delîl ile isbât etmesi ve akla uydurması farz değildir. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, arablara, delîl ile bilmelerini ve bu delilleri de söylemelerini, şübhelerini araştırdırıp, bunların çözümlenmesini emr buyurmadı. Yalnız inanmalarını, şübhe etmemelerini emr eyledi. Herkesin böyle kısaca îmân etmesi yetiştir. Fekat, her şehirde birkaç din âliminin bulunması farz-ı kifâyedir. Bunların, delilleri bilmesi, şübheleri gidermesi, sülleleri çözmeleri vâcibdir. Bunlar, mü'minlerin çobanı gibidir. Bir taraftan, onlara i'tikâd, ya'nî îmân bilgisi öğretir. İ'tikâdlarını korur. Bir taraftan da din düşmanlarının iftirâlarına cevâb verirler.

Kelime-i tevhîdin ma'nâsını, Kur'ân-ı kerîm bildirmekte, Resûlullah da “sallallahü aleyhi ve sellem” bu bildirilenleri açıklamaktadır. Eshâb-ı kirâmın hepsi, bu açıklamaları öğrendi ve kendilerinden sonra gelenlere bildirdiler. Eshâb-ı kirâmın bildirdiklerini hiç değışdirmeden, olduğu gibi, kitâblara geçirerek bizlere ulaşırdan yüksek din âlimlerine **(Ehl-i sünnet âlimi)** denir. Herkesin, Ehl-i sünnet i'tikâdını öğrenmesi, bu inançta birleşmeleri, sevişmeleri lâzımdır. Se'âdetin tohumu, bu i'tikâddır ve bu i'tikâdda birleşmektir.

Kelime-i tevhîdin ma'nâsını, Ehl-i sünnet âlimleri şöyle bildiriyor: İnsanlar yok idi. Sonradan yaratıldı. İnsanların bir yaratana

vardır. Her varlığı, O yaratmıştır. Bu yaratan birdir. Ortağı, benzeri yoktur. Bir ikincisi yoktur. O, hep var idi. Varlığının başlangıcı yoktur. Hep vardır. Varlığının sonu olmaz. Yok olmaz. Onun hep var olması lâzımdır. O, yok olamaz. Varlığı kendindedir. Hiçbir sebebe ihtiyacı yoktur. Ona muhtâc olmıyan hiçbirşey yoktur. Herşeyi var eden, her vârı her an varlıkta durduran Odur. O, madde değildir. Cism değildir. Bir yerde değildir. Hiçbir maddede bulunmaz. Şekli yoktur. Ölçülmez. Nasıldır diye sorulmaz. O deyince, akla hayâle gelen herşey, O değildir. O, bunlara benzemez. Bunlar hep Onun mahlûklarıdır. O, mahlûkları gibi değildir. Akla, vehme, hayâle gelen herşeyi, O yaratmaktadır. Yukarıda, aşağıda, yanda değildir. Yeri yoktur. Her varlık, Arşın altındadır. Arş ise, Onun kudreti, kuvveti altındadır. O, Arşın üstündedir. Fekat bu, Arş Onu taşıyor demek değildir. Arş, Onun lutfu ve kudreti ile vardır. O, ezelde, sonsuz öncelerde nasıl ise, şimdi hep öyledir. Arşı yaratmadan önce nasıl idi ise, ebedî sonsuz gelecekte de, hep öyledir. Onda değişiklik olmaz. Onun sıfatları vardır. (**Sıfât-ı sübûtiyye**)si sekizdir: **Hayât, ilm, sem?, basar, kudret, irâde, kelâm, tekvîn**. Bu sıfatlarında da, hiç değişiklik olmaz. Değişiklik olmak, kusûrdur. Onda kusûr, noksanlık yoktur. Hiçbir mahlûkuna benzemez ise de, bu dünyâda, Onu kendisinin bildirdiği kadar bilmek ve âhıretde görmek vardır. Burada nasıl olduğu anlaşılmalıdır. Orada da, anlaşılmalıdır. [1.ci cild, 46.cı mektûbu okuyunuz!]

Küllümâ hatara bî-bâlike, Allahü gayrü zâlike.

Allahü teâlâ, kullarına, Peygamberler “aleyhimüsselâm” gönderdi. Bu büyük insanlar vâsıtası ile kullarına, se’âdete ve felâkete sebep olan işleri bildirdi. Peygamberlerin en yükseği, son Peygamberi olan (**Muhammed**) “aleyhisselâm”dır. Yeryüzündeki dinli dinsiz herkese, her yere, her millete Peygamber olarak gönderilmiştir. Bütün insanların, meleklerin ve cinnin Peygamberidir. Dünyânın her yerinde, herkesin, o yüce Peygambere tâbi’ olması, uyması lâzımdır. İmâm-ı Gazâlînin yazısı burada temâm oldu. İmâm-ı Muhammed Gazâlî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, islâmın en büyük âlimlerindedir. Yüzlerce kitâb yazmıştır. Kitâblarının hepsi çok kıymetlidir. Hicretin dörtyüzelli (450) senesinde Tûs, ya’nî Meşhed şehrinde tevellüd, 505 [m. 1111] senesinde orada vefât etdi.

Büyük âlim ve mürşid-i kâmil seyyid Abdülhakîm Arvâsî “rahmetullahi aleyh” buyuruyor ki: (Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” üç dürlü vazîfesi vardı: Birincisi, ahkâm-ı Kur’âniyyeyi, ya’nî îmân edilecek bilgileri ve ahkâm-ı fihriyyeyi

bütün insanlara (**teblîg**) etmek, bildirmek idi. Ahkâm-ı fıkhiyye, yapılması emr veyâ yasak edilen işlerdir. Bu bilgilere (**Ahkâm-ı islâmîyye**) denir. İkinci vazîfesi, Kur'ân-ı azîmüştânın ahkâm-ı ma'neviyyesini, ya'nî Allahü teâlânın zâtına ve sıfatlarına âid ma'rifetleri, yalnız ümmetinin yüksek olanlarının kalblerine akıtmaktır. Bu vazîfeyi, birinci teblîg vazîfesi ile karıştırmamalıdır. Mezhebsiz olan kimseler, bu ikinci vazîfeye inanmıyorlar. Hâlbuki, Ebû Hüreyre “radiyallahü anh” buyuruyor ki, (Resûlullahdan “sallallahü aleyhi ve sellem” iki dürlü ilm öğrendim. Bunlardan birini sizlere bildirdim. İkincisini söylersem, beni öldürürsünüz). Ebû Hüreyrenin bu sözü, (**Buhârî**) ve (**Mışkât**)da ve (**Hadîka**)da ve (**Mektûbât Tercemesi**)nin 267. ci mektûbunda yazılıdır. Üçüncü vazîfesi, ahkâm-ı fıkhiyyeyi, va'z ile, nasihat ile yapmıyan müs-limânlara, kuvvet kullanarak, zor ile yapdırmağıdır.

Resûlullahdan sonra “sallallahü aleyhi ve sellem” dört halifleden herbiri “radiyallahü anhüm”, bu üç vazîfeyi tam olarak başardı. Hazret-i Hasenin “radiyallahü anh” imâmeti zemânında, fitneler, bid'atler çoğaldı. İslâmîyyet üç kıt'aya yayıldı. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” nûru, yer yüzünden uzaklaşdı. Sahâbe-i kirâm “radiyallahü anhüm” azaldı. Bu üç vazîfeyi, bir kişi yapamaz oldu. Bu üç vazîfe, başka başka üç sınıfa ayrıldı. Üsûl ve fûrû' ahkâmını teblîg vazîfesi, ya'nî imâmı ve ahkâm-ı fıkhiyyeyi [ya'nî ahkâm-ı islâmîyyeyi] bildirmek vazîfesi, din imâmlarına, ya'nî müctehidlere verildi. Bu müctehidlerden imâmı bildirenlere (**Mütekellimîn**), fıkıh [ya'nî ahkâm-ı islâmîyyeyi] bildirenlere (**Fukahâ**) denildi. İkinci vazîfe, ya'nî dileyen müs-limânları, Kur'ân-ı azîmüştânın manevî ahkâmına kavuşdurmak, Ehl-i beytin oniki imâmına ve tesavvuf büyüklerine verildi. Cüneyd-i Bağdâdî ve Sırrî-yi Sekatî bunlardandır. Cüneyd-i Bağdâdî, hicretin 207. ci senesinde tevellüd, 298 [m. 911] de Bağdâdda vefât etdi. Sırrî-yi Sekatî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, 251 de Bağdâdda vefât etdi.

[Ehl-i sünnet âlimleri, Resûlullah efendimizin bu ikinci vazîfesini oniki imâmdan öğrenerek, tesavvuf ilmini meydâna getirdiler. Ba'zıları Evliyâyâ, kerâmetlere ve tesavvufa inanmıyorlar. Onların bu inanmamaları, oniki imâmı ilgilileri olmadığını göstermekdedir. Ehl-i beytin yolunda olsalardı, Peygamberimizin bu ikinci vazîfesini oniki imâmdan öğrenirler, içlerinden tesavvuf âlimleri, Velifler yetişirdi. Bunlar yetişmediği gibi, bunların bulunduğuna da inanmıyorlar. Görülüyor ki, oniki imâm Ehl-i sünnetin imâmlarıdır. Ehl-i beyti seven ve oniki imâmın yolunda olanlar Ehl-i sünnetdir. İslâm âlimi olabilmek için, Resûlullahın bu iki vazîfesinde, kendi-

sinin vârisi olmak lâzımdır. Ya'nî, bu ilmlerin ikisinde de mütehasıs olmak lâzımdır. İşte böyle büyük âlimlerden biri olan Abdülganî Nablûsî, (**Hadîkat-ün-nediyye**) kitâbının 233 ve sonraki sahîfele-
rinde ve 649. cu sahîfesinde Kur'ân-ı kerîmin ma'nevî ahkâmını gösteren hadîs-i şerîfleri bildirmekte, buna inanmamanın, câhillik ve nasîbsizlik alâmeti olduğunu, yazmaktadır.]

Üçüncü vazîfe, ya'nî ahkâm-ı dîniyyeyi kuvvet ile, satvet ve saltanat ile yapırmak işi, meliklere ve sultânlarla, ya'nî hükûmetlere verildi. Birinci sınıfın kısımlarına (**Mezheb**), ikincisinin kısımlarına (**Tarîkat**), üçüncüsüne de (**Kanûn**) denildi. İmânı bildiren mezheblere (**İ'tikâdda mezheb**) denir. İ'tikâd mezheplerinin yetmişüçe ayrılacağını, bunlardan yalnız birinin doğru, ötekilerinin bozuk olacağını, Peygamberimiz "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" haber vermişdi. Öyle de oldu. Doğru yolda olduğu müjdeleyen fırkaya, (**Ehl-i sünnet velcemâ'at**) mezhebi denir. Yanlış oldukları bildirilen yetmişiki fırkaya (**Bid'at fırkaları**), ya'nî sapık denir. Bunların hiçbirisi kâfir değildir. Hepsine müslimân denir. Fakat yetmişiki fırkadan herhangi birinde bulunduğunu söyleyen bir kimse, Kur'ân-ı kerîmde veyâ hadîs-i şerîflerde açıkça bildirilmiş ve müslimânlar arasına yayılmış bilgilerden birine inanmazsa, kâfir olur. Şimdi, (**Ehl-i sünnet**) mezhebinden çıkarak sapık veyâ kâfir olmuş, müslimân adını taşıyan kimseler çokdur.) Abdülhakîm Efendi hazretlerinin yazısı burada temâm oldu. Kendisi hicretin binikiyüzseksenbir (1281) senesinde Van vilâyetinin Başkal'a kazâsında tevellüd ve 1362 [m. 1943] senesinde Ankarada vefât etti. Bağlum kazâsında medfûndur.

Müslimânların, beşikden mezâra kadar, ilm öğrenmesi lâzımdır. Müslimânların öğrenmesi lâzım olan ilmlere (**Ulûm-i İslâmiyye**) denir. Ulûm-i islâmiyye, ya'nî islâm bilgileri ikiye ayrılır:

1 — Ulûm-i Nakliyye, 2 — Ulûm-i akliyye.

1 — Ulûm-i nakliyye: Bunlara din bilgileri de denir. Bu bilgiler, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından okuyarak öğrenilir. Din âlimleri, bu bilgileri, (**Edille-i şer'iyye**) denilen dört kaynaktan almışlardır. Bu dört kaynak, Kur'ân-ı kerîm ve Hadîs-i şerîfler ve İcmâ'-ı ümmet ve Kıyâs-i fukahâdır.

Din bilgileri de iki kısma ayrılır: (**Ulûm-i âliyye**), ya'nî yüksek din bilgileri ve (**Ulûm-i ibtidâiyye**), ya'nî âlet ilmleri. Yüksek din bilgileri sekiz kısma ayrılır:

I: İlm-i tefsîrdir. Bu ilmin mütehasıslarına (Müfessir) denir. Müfessir demek, kelâm-ı ilâhîden, murâd-ı ilâhîyi anlıyan derin

âlim demektir.

II: İlm-i üsûl-i hadîsdir. Bu ilm, hadîslerin cinslerini ayırır. Hadîs-i şerîflerin çeşidleri, (**Se'âdet-i ebediyye**) kitâbı, ikinci kısım, altıncı maddede yazılıdır.

III: İlm-i hadîsdir. Bu ilm, Peygamberimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” sözlerini, hareketlerini ve hâllerini inceler.

IV: İlm-i üsûl-i kelâmıdır. Bu ilm, kelâm ilminin, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden nasıl çıkarılacağını anlatır.

V: İlm-i kelâmıdır. Kelâm ilmi, kelime-i şehâdeti ve kelime-i tevhîdi ve bunlara bağlı olan îmânın altı şartını anlatır. Bunlar, kalb ile îmân edilmesi lâzım olan bilgilerdir. Kelâm âlimleri, Üsûl-i kelâm ve kelâm bilgilerini birlikte yazdığı âdet etmişlerdir. Câhiller bunun için, bu iki ilmi tek bir kelâm ilmi sanmaktadır.

VI: İlm-i üsûl-i fıkhdır. Bu ilm, fikh bilgilerinin, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden nasıl çıkarılacağını bildirir.

VII: İlm-i fıkhdır. Bu ilm, (**ef'âl-i mükellefîn**), ya'nî âkıl, bâlig olanların, beden ile nasıl hareket [ibâdet] edeceğini bildirir. Beden için lâzım olan bilgilerdir. (**Ef'âl-i mükellefîn**), farz, vâcib, sünnet, müstehab, mubâh, harâm, mekrûh ve müfsid olmak üzere sekiz kısım ise de, kısaca üçe ayrılabilir: Emr edilen işler, yasak edilen işler, mubâh olanlardır.

VIII: İlm-i tesavvufdur. Bu ilme, (**İlm-i ahlâk**) da denir. Kalb ile yapılması emr ve yasak edilen şeyleri bildirdiği gibi, îmânın vicdânîleşmesini ve fikh işlerinin, seve seve ve kolaylıkla yapılmasını ve ma'rifete kavuşmağı sağlar.

Erkek ve kadın her müslimânın bu sekiz bilgiden, kelâm, fikh ve tesavvuf bilgilerini, ya'nî (**İslâmiyyet**)i lüzûmu kadar öğrenmesinin farz-ı ayn olduğunu, öğrenmemek, suç, günâh olduğunu, (**Hadîka**) kitâbının sâhibi “rahmetullahi teâlâ aleyh” üçyüzyirmi-üçüncü sahifesinde ve İbni Âbidîn önsözünde bildirmişlerdir.

2 — Ulûm-i akliyye: Bunlara tecribî ilmler de denir. Bunlar, fen bilgisi, edebiyat bilgisi olarak ikiye ayrılır. Müslimânların, bu ilmleri öğrenmeleri farz-ı kifâyedir. Dînî bilgileri ise, lâzım olanları ve harbde kullanılan silâhları öğrenmek farz-ı ayndır. Lüzûmundan fazla olanları ve harbde kullanılan silâhlarda, mütehasıs olmak farz-ı kifâyedir. Bir şehirde bu bilgileri bilen bir âlim, yapan san'at merkezleri bulunmazsa, şehirde bulunanların hepsi ve hükûmet adamları günâhlı olurlar.

Din bilgileri zemânla değişmez. Kelâm bilgilerinde fikr yürüterek yanılmak, yanlış düşünmek, özlü olmaz, suç olur. Fıkhdaki işlerde, islâmiyyetin gösterdiği özlülerle, islâmiyyetin bildirdiği değişikliklerden, kolaylıklardan istifâde olunur. Kendi düşüncesi, görüşü ile değişiklik yapmak, din işlerinde reform yapmak hiç câiz değildir. Dinden çıkmaya sebep olur. Ulûm-i akliyyede değişiklik, yenilik, ilerlemek câizdir. Bunları kâfirlerden de arayıp, bulup öğrenmek, yapmak lâzımdır.

Me'ârif nâzırı esseyyid Ahmed Zühdü pâşanın “rahmetullahi teâlâ aleyh” toplamış olduğu (**Mecmû'a-i Zühdiyye**) kitâbının basındaki yazıyı aşağıya yazıyoruz:

Fıkı kelimesi, arabcada, fekiha yefkahü şeklinde kullanılınca, ya'nî dördüncü bâbdan olunca bilmek, anlamak demektir. Beşinci bâbdan olunca, islâmiyyeti bilmek, anlamak demektir. Ahkâm-ı islâmiyyeyi bilen âlimlere (**Fakih**) denir. Fıkı ilmi, insanların yapması ve yapmaması lâzım olan işleri bildirir. Bu ilme (**Ahkâm-ı islâmiyye**) de denir. Fıkı bilgileri, Kur'ân-ı kerîmden, hadîs-i şerîflerden, icmâ'-ı ümmetden ve kıyâsdan meydana gelmektedir. Eshâb-ı kirâmın veyâ bunlardan sonra gelen müctehidlerin söz birliğine (**İcmâ'-ı ümmet**) denir. Kur'ân-ı kerîmden veyâ hadîs-i şerîflerden veyâ icmâ'-ı ümmetden çıkarılan ahkâm-ı islâmiyyeye (**Kıyâs-ı fukahâ**) denir. Bir işin, halâl veyâ harâm olduğu, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden anlaşılmazsa, bu iş, bilinen başka bir işe benzetilir. Böyle benzetmeğe (**Kıyâs**) denir. Kıyâs yapmak için, o işi halâl veyâ harâm yapan sebebin, birinci işde de bulunması lâzımdır. Bunu da, ictihâd derecesine yükselmiş âlimler “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” anlayabilir.

Fıkı ilmi çok geniştir. Hepsini, dört büyük kısma ayırılır.

1 — İbâdât olup, beşe ayrılır: Nemâz, oruç, zekât, hac, cihâd. Herbirinin dalları çoktur. Görülüyor ki, cihâda hâzırlanmak ibâdetdir. Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem” din düşmanları ile cihâdın iki türlü olduğunu bildiriyor. İş ile, söz ve yazı ile. İş ile cihâda hâzırlanmak, yeni silâhları yapmasını ve kullanmasını öğrenmek farzdır. Bu cihâdı devlet yapar. Milletini, devlet kanûnlarına, emirlerine uyarak cihâda iştirâk etmesi farzdır. Zemânımızda ikinci savaş, ya'nî dinsizlerin yazı ile, film ile, radyo ile, her çeşid propaganda ile saldırması aldı, yürüdü. Buna da karşı koymak cihâddır.

2 — Münâkehât: Evlenme, boşanma, nafaka ve dahâ nice dalları vardır.

3 — Mu’âmelât olup, alış-veriş, kirâ, şirketler, fâiz, mirâs... gibi birçok bölümleri vardır.

4 — Ukûbât, ya’nî cezâlar olup, başlıca beşe ayrılmaktadır. Kısâs, sirkat, zinâ, kazf, riddet, ya’nî mürted olmak cezâlarıdır. [Bu dört kısım, (Se’âdet-i Ebediyye) kitâbında geniş bildirildi.]

Fıkhın ibâdât kısmını kısaca öğrenmek, her müslimâna farzdır. Münâkehât ve mu’âmelât kısımlarını öğrenmek, farz-ı kifâyedir. Ya’nî, başına gelenlerin öğrenmesi farz olur. Tefsîr, hadîs ve kelâm ilmlerinden sonra, en şerefli ilm, fikh ilmidir. Aşağıdaki altı hadîs-i şerîf, fıkhın ve fikh âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in” şerefini göstermeğe kâfidir:

(Allahü teâlâ, bir kuluna iyilik etmek isterse, onu fakîh yapar).

(Bir kimse fakîh olursa, Allahü teâlâ, onun özlediği şeyleri ve rızkını, ummadığı yerlerden gönderir).

(Allahü teâlânın en üstün dediği kimse, dinde fakîh olandır).

(Şeytâna karşı bir fakîh, bin âbiddin (İbâdet çok yapandan) dahâ kuvvetlidir).

(Herşeyin dayandığı bir direk vardır. Dînin temel direği, fikh bilgisidir).

(İbâdetlerin efdali, en kıymetlisi, fikh öğrenmek ve öğretmektir).

İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfenin üstünlüğü “rahmetullahi teâlâ aleyh”, bu hadîs-i şerîflerden de anlaşılmaktadır.

Hanefî mezhebindeki ahkâm-ı dîniyye, Eshâb-ı kirâmdan olan Abdüllah ibni Mes’ûddan “radıyallahü anh” başlıyan yol ile meydana çıkarılmışdır. Ya’nî mezhebin reîsi olan imâm-ı a’zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi teâlâ aleyh”, fikh ilmini, Hammâddan, Hammâd da, İbrâhîm-i Neha’îden, bu da, Alkamadan, Alkama da, Abdüllah bin Mes’ûddan, bu da Resûl-i ekremden “sallallahü aleyhi ve sellem” almışdır.

Ebû Yüsûf, İmâm-ı Muhammed Şeybânî, Züfer bin Hüzeyl ve Hasen bin Ziyâd, hep İmâm-ı a’zamin talebeleridir “rahimehümlah”. Bunlardan imâm-ı Muhammed, din bilgilerinde, bin kadar kitâb yazmışdır. Hicretin 135 senesinde tevellüd, 189 [m. 805] da Rey şehrinde vefât etmişdir. Talebesinden olan imâm-ı Şâfi’înin annesini nikâh ettiği için, ölünce, bu kitâbları, imâm-ı Şâfi’îye mirâs kalarak, imâm-ı Şâfi’înin bilgisinin artmasına hizmet etmişdir. Bunun için, imâm-ı Şâfi’î “rahmetullahi teâlâ aleyh”, (Yemîn ederim ki,

fıkh bilgim imâm-ı Muhammedin kitâblarını okumakla arttı. Fıkh bilgisini derinleştirmek isteyen, Ebû Hanîfenin talebesi ile berâber bulunsun) dedi. Bir kerre de, (Bütün müslimânlar, İmâm-ı a'zamın ev halkı, çoluk çocuğu gibidir) buyurdu. Ya'nî bir adam çoluk çocuğunun nafakasını kazandığı gibi, İmâm-ı a'zam da, insanların, işlerinde muhtâc oldukları din bilgilerini meydâna çıkarması kendi üzerine almış, herkesi güç bir şeyden kurtarmıştır.

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi aleyh” fıkh bilgilerini topharak, kısımlara, kollara ayırdığı ve üsûller, metodlar koyduğu gibi, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” ve Eshâb-ı kirâmın “rıdvânullahi aleyhim ecma'in” bildirdiği i'tikâd, imân bilgilerini de topladı ve yüzlerce talebesine bildirdi. Talebesinden, (ilm-i kelâm) ya'nî imân bilgileri mütehasısları yetişti. Bunlardan imâm-ı Muhammed Şeybânînin yetiştirdiklerinden, Ebû Bekr-i Cürçânî meşhûr oldu. Bunun talebesinden de, Ebû Nasr-ı İyâd, kelâm ilminde, Ebû Mensûr-i Mâtürîdîyi yetiştirdi. Ebû Mensûr, İmâm-ı a'zamdaki gelen kelâm bilgilerini kitâblara yazdı. Yoldan sapmış olanlarla çarpışarak, Ehl-i sünnet i'tikâdını kuvvetlendirdi. Her tarafa yaydı. Üçyüzotuzüç 333 [m. 944] senesinde, Semerkanda vefât etdi. Kabrini, bir yehûdî ruslardan satın alarak, eğlence yeri yaptı. İstanbuldan gelen İhlâs şirketi, bu çirkin hâli görünce, 1416 [m.1996]da, yehûdîden 30.000 dolara satın alarak kıymetli hâle getirdi. Bu büyük âlim ile Ebûl-Hasen-i Eş'arî adındaki âlime, Ehl-i sünnetin (**i'tikâdda mezheb imâmları**) denir.

Fıkh âlimleri yedi tabakadır. Kemâl pâşa zâde Ahmed bin Süleymân efendi “rahmetullahi teâlâ aleyh”, (**Vakfunniyyât**) kitâbında bu yedi dereceyi şöyle anlatıyor:

1— İslâmiyyetde (mutlak müctehid) olan âlimlerdir. Bunlar (**Edille-i erbe'a**)dan hükm çıkarmak için, üsûl ve kâideler kurmuşlar ve koydukları esâslara göre, ahkâm çıkarmışlardır. Dört mezheb imâmı bunlardandır.

2— (Mezhebde müctehid)lerdir. Bunlar, mezheb reîsinin koyduğu kâidelere uyararak, dört delîlden ahkâm çıkaran imâm-ı Ebû Yûsûf ve Muhammed ve benzerleridir “rahmetullahi aleyhim ecma'in”.

3— Mes'elelerde müctehid olanlardır. Bunlar, mezheb reîsinin bildirmediği mes'eleler için, mezhebin üsûl ve kâidelerine göre ahkâm çıkarırlarsa da, imâma uygun çıkarmaları şarttır. Tahâvî (238-321 Mısrdadır), Hassâf Ahmed bin Ömer (261 Bağdâdda), Abdüllah bin Hüseyin Kerhî (340), Şems-ül-eimme Halvânî (456

Buhârâda), Şemsül-eimme Serahsî (483), Fahrül islâm Alî bin Muhammed Pezdevî (400-482 Semerkandda), Kâdîhân Hasen bin Mensûr Fergânî (592) ve benzerleri gibi “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”.

4— Eshâb-ı tahrîc, ictihâd derecesinde olmayıp, müctehidlerin çıkardığı, kısa, kapalı bir hükmü açıklıyan âlimlerdir. Ahmed bin Alî bin Ebî Bekr Râzî bunlardandır. Cessâs ismi ile ma’rûfdur. 370 de vefât etmiştir.

5— Erbâb-ı tercih, müctehidlerden gelen birkaç rivâyet arasından birini tercih ederler. Ebülhasen Kudûrî (362-428 Bağdâdda), **(Hidâye)** sâhibi Burhâneddîn Alî Merginânî (593 [m. 1198] de, Buhârâ katl-i’âmında, Cengiz askeri şehîd eyledi) gibi.

6— Mukallidler olup, bir mes’ele hakkında gelen çeşidli haberleri, kuvvetlerine göre sıralayıp yazmışlardır. Kitâblarında red edilen rivâyetler yoktur. **(Kenz-üd-dekâk)** sâhibi Ebûlberekât Abdüllah bin Ahmed Neseî (710) ve **(Muhtâr)** sâhibi Abdüllah bin Mahmûd Mûsulî (683) ve **(Vikâye)** sâhibi Burhânüşşerî’â Mahmûd bin Sadrüşşerî’â Ubeydüllah (673) ve **(Mecma’ul-bahreyn)** sâhibi İbnüssâ’âtî Ahmed bin Alî Bağdâdî (694) bunlardandır “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”.

7— Za’îf haberleri, kuvvetlilerinden ayıramıyan mukallidlerdir. (Bunlar okuduklarını iyi anladıkları ve anlamıyan mukallidlerle açıkladıkları için, fikh âlimlerinden sayılmışlardır).

***Mezhebsiz kimse kendi, doğru yolu bulamaz,
etse herkesi taklîd, bu da, doğru olamaz!
dinde âlim olmıyan, bir müctehid olamaz,
Rahmetini umarım, yoksa da, isti’dâdım,
sana güçlük mü var ey, keremi bol Allahum!***

***Rahmetin mücrîmedir, kusûrum pek çok benim,
edemem cürmüm inkâr, hâlim ma’lûmun Senin,
yüz karasıyle geldim, sürüyerek zincirim,
Rahmetini umarım, yoksa da, isti’dâdım,
sana güçlük mü var ey, keremi bol Allahum!***

***Yanılmış şimdi herkes, muhakkak ki hak Sensin,
gayrı yok, ibâdete yalnız müstehak Sensin!
abd-i âciz ne yapar, kâdir-i mutlak Sensin!
Rahmetini umarım, yoksa da, isti’dâdım,
sana güçlük mü var ey, keremi bol Allahum!***

İMÂM-I A'ZAM EBÛ HANÎFE “rahmetullahi teâlâ aleyh”

(Kâmûs-ül-a'lâm)da diyor ki:

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin adı Nu'mândır. Babasının adı Sâ-bit, dedesinin adı da Nu'mândır. Ehl-i sünnetin dört büyük imâmının birincisidir. İmâm, derin âlim demektir. Muhammed aley-hisselâmin parlak olan dîninin büyük bir direğidir. Acemistan ile-ri gelenlerinden birinin soyundandır. Dedesi, islâm dînini kabûl etmişti. Seksen (80) senesinde Kûfe şehrinde doğdu. Eshâb-ı ki-râmdan “aleyhimürrıdvân” Enes bin Mâlik ve Abdûllah bin Ebî Evfâ ve Sehl bin Sa'd Sâidî ve Ebüttufeyl Âmir bin Vâsile zemân-larına yetişmiştir. Fıkh ilmini Hammâd bin Ebî Süleymândan öğ-rendi. Tâbi'inden birçok büyük zâtlarla ve imâm-ı Ca'fer Sâdıkla sohbet etdi. Çok hadîs-i şerîf ezberledi. Mezheb imâmı olmasay-dı, büyük bir hakîm olacak şekilde yetişdi. Üstün bir aklı ve her-kesi şaşırtan keskin zekâsı vardı. Fıkh ilminde, az zemânda, eşi, ortağı olmayan bir dereceye yükseldi. Adı, şöhreti dünyâya yayıl-dı.

Emevîlerin, ondördüncü ve son halîfesi olan Mervân bin Mu-hammed, Mervân bin Hakemin torunu olup, 132 [m. 750] de Mısır-da katl olunmuştur. Beş sene halîfelik yapmıştır. Bunun zemân-ında, Irak vâlfisi olan Yezîd bin Amr, kendisine, Kûfe mahkeme-si hâkimliğini teklîf etdi ise de, zühd ve takvâsı ve vera'ı da, ilmi ve zekâsı gibi son derece çok olduğundan kabûl etmedi. İnsanlık dolayısı ile kulların hakkını gözetmede kusûr etmesinden korktu. Yezîdin emri ile başına yüzün kamçı vuruldu. Mubârek başı, yüzü şişdi. Ertesi gün İmâmı çıkarıp, tekrâr teklîf edip sıkıştırdı. (Da-nışayım) buyurup izn aldı. Mekke-i mükerreremeye gidip, beş altı sene orada kaldı.

Yüzelli 150 [m. 767] senesinde, Abbâsî halîfesi Ebû Ca'fer Mansûrun emr etdiği temyîz başkanlığını kabûl etmediği için, zindana atıldı. Kamçı ile döğüldü. Hergün on kamçı arttırılarak döğüldü. Kamçı sayısı yüz olduğu gün, şehîd oldu. Selçûkî pâdi-şâhlarından sultân Melikşâhın vezîrlerinden Ebû Sa'd Muham-med bin Mensûr Hârezmî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, Ebû Hanî-

fe hazretlerinin mezârî üzerine mükemmel bir türbe yaptı. Sonra, Osmânlı pâdişâhları, bu türbeyi çok def'a ta'mîr ve tezyîn eyledi. Melikşâh "rahmetullahi teâlâ aleyh", üçüncü Selçûkî sultânı olup, Alparslanın oğludur [447-485].

Ebû Hanîfe "rahmetullahi teâlâ aleyh", fıkıh ilmini ilk olarak kollara ayırmış, her branşın bilgilerini ayrı ayrı toplamış ve (**Ferâ-iz**) ve (**Şürût**) kitâblarını yazmıştır. Fıkıhdaki çok geniş bilgisini ve hele kıyâsdaki hârikulâde kuvvetini ve zühd ve takvâdaki ve hilm ve salâhdaki, aklara hayret veren üstünlüğünü bildiren kitâbları, sayılamıyacak kadar çoktur. Talebesi pek çok olup, içlerinden büyük müctehidler yetişmiştir.

Hanefî mezhebi, Osmânlı devleti zemânında her yere yayıldı. Devletin resmî mezhebi gibi oldu. Bugün, dünyâ yüzünde bulunan Ehl-i islâmın yarısından fazlası ve Ehl-i sünnetin pek çoğu, Hanefî mezhebine göre ibâdet etmektedir. (**Kâmûs-ül a'lâm**)ın yazısı temâm oldu.

(**Mir'ât-ül-kâinât**) kitâbında diyor ki:

İmâm-ı a'zamın dedeleri, İranın Fâris denilen şehrendendir. Babası Sâbit, Kûfede imâm-ı Alf ile "radıyallahü anh" buluşup, İmâm, buna ve evlâdına hayırlı düâ buyurmuşdu. İmâm-ı a'zam, Tâbi'min büyüklerinden olup, Eshâb-ı kirâmdan Enes bin Mâliki "radıyallahü teâlâ anh" ve dahâ üç veyâ yedisini gördü. Bunlardan hadîs-i şerîfler öğrendi.

İmâm-ı Hârizmînin Ebû Hüreyreden isnâd-ı muttasıl ile haber verdiği hadîs-i şerîfde, (**Ümmetinden Ebû Hanîfe adında biri gelecektir. Bu, kıyâmet günü, ümmetimin ışığı olacaktır**) buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, (**Nu'mân bin Sâbit adında ve Ebû Hanîfe denilen biri gelecek, Allahü teâlânın dînini ve benim sünnetimi canlandıracaktır**) ve (**Her asrda, ümmetinden yükselenler olacaktır. Ebû Hanîfe, zemânının en yükseğidir**) buyuruldu. Bu üç hadîs-i şerîf, (**Mevdû'ât-ül-ulûm**) kitâbında ve (**Dürr-ül-muhtâr**)da da yazılıdır. (**Ümmetinden, Ebû Hanîfe adında biri gelecektir. İki küreği arasında ben vardır. Allahü teâlâ, dînini, onun eli ile canlandırır**) hadîs-i şerîfleri meşhûrdur.

[(**Dürr-ül-muhtâr**)ın önsözünde diyor ki, (Hadîs-i şerîfde, (**Âdem aleyhisselâm benimle öğündüğü gibi, ben de ümmetinden, ismi Nu'mân ve künyesi Ebû Hanîfe olan biri ile öğünürüm. O, ümmetimin ışığıdır**) buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, (**Peygamberler benimle öğünürler. Ben de Ebû Hanîfe ile öğünüyorum. Onu**

seven, beni sevmiş olur. Ona düşmanlık eden, bana düşmanlık etmiş olur) buyurdu. Bu hadîs-i şerîfler büyük âlim Ebülleys-i Semerkandî hazretlerinin (**Mukaddime**) kitâbında ve bunun şerhi (**Tekaddüme**) kitâbında da yazılmışdır. Gaznevînin (**Mukaddime**) adındaki fikh kitâbının önsözünde İmâm-ı a'zamı öven hadîs-i şerîfler yazılıdır. Bunun şerhi olan (**Diya-i ma'nevî**) kitâbında kâdî Ebülbekâ buyuruyor ki, Ebülferec Abdürrahmân İbnülcevzî, Hatîb-i Bağdâdıye uyararak, bu hadîslere mevdû' demiş ise de, bu sözü te'assubdur. Çünkü bu hadîsler çeşidli yollardan gelmiştir). İbni Âbidîn (**Dür-ül-muhtâr**)ı şerh ederken, bunların mevdû' olmadığını isbât ediyor. Bu arada, İbni Hacer-i Mekki hazretlerinin (**Hayrât-ül-hisân**) kitâbındaki şu hadîs-i şerfi de bildiriyor: (**Dünyânın zîneti, yüzelli senesinde kaldırılır**). Hicretin beşyüztümüşikinci 562 [m .1166] senesinde vefât eden büyük fikh âlimi Şems-ül-eimme Abdülgaffâr Kerderî, (Bu hadîs-i şerîfin, İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfeyi bildirdiği açıktır. Çünkü, yüzelli senesinde vefât etmiştir) dedi. Buhârî ve Müslimin bildirdikleri hadîs-i şerîfde, (**İmân Zühre yıldızına gitse, Fâris oğullarından biri, onu alıp getirir**) buyuruldu. Şâfi'î mezhebi âlimlerinden İmâm-ı Süyûtî buyuruyor ki, (Bu hadîsin, İmâm-ı a'zamı gösterdiği sözbirliği ile bildirilmiştir). Nu'mân Âlûsî (**Gâliyye**)de, bu hadîsin Ebû Hanîfeyi gösterdiğini, dedesinin Fâris cinsinden olduğunu yazmaktadır. Hanbelî âlimlerinden allâme Yûsûf, (**Tenvîr-üs-sahîfe**) kitâbında, Endülüste Lizbon kâdîsî hâfız allâme Yûsûf ibni Abdülberredden alarak diyor ki, (Ebû Hanîfeye dil uzatmayınız ve ona dil uzatanlara inanmayınız! Allaha yemîn ederim ki, ondan dahâ üstün, ondan dahâ vera' sâhibi ve ondan dahâ bilgili kimse bilmiyorum. Hatîb-i Bağdâdînin sözlerine aldanmayınız! Onun, âlimlere karşı te'assubu vardır. Ebû Hanîfeye, imâm-ı Ahmede ve talebelerine dil uzatmıştır. İslâm âlimleri Hatîbe cevâb yazmışlar, onu ayblamışlardır. İbnül Cevzînin torunu allâme Yûsûf Şemseddîn Bağdâdî (**Mir'ât-üz-zemân**) adındaki kırk cild kitâbında dedesinin Hatîbe uymasına çok şaşdığını yazmaktadır). İbni Abdülberred, 368 [m. 978] de tevellüd, 463 [m. 1071] de Şâtıba (Jativa)da vefât etmiştir. İmâm-ı Gazâlî "rahmetullahi teâlâ aleyh", (**İhyâ**) kitâbında, İmâm-ı a'zamı âbid, zâhid, ârif-i billah diye övmektedir. Eshâb-ı kirâmın ve din âlimlerinin, birbirlerinden başka söylemelerini, birbirlerinin sözlerini beğenmemelerinden, geçimsizliklerinden sanmamalı, birbirlerini sevmemelerinden anlamamalıdır. Müctehidler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in", Allah için, dîne yardım için ictihâdlarında birbirlerinden ayrılırlar. Buraya kadar, İbni Âbidînden biraz terce-

me edildi. (Üsûl-i hadîs) ilminde (Mevdû' hadîs), yalan, uydurma hadîs demek olmadığı, (Se'âdet-i ebediyye) kitâbında uzun bildirilmiştir.]

Âlimlerden biri, rü'yâda, Resûlullah'a "sallallahü aleyhi ve sellem" (Ebû Hanîfenin ilmi için ne buyurursunuz?) dedi. Cevâbında (Onun ilmi herkese lâzımdır!) buyurdu. Başka bir âlim rü'yâsında, (Yâ Resûlallah! Kûfe şehrindeki Nu'mân bin Sâbitin bilgileri için ne buyurursunuz?) dedi. (Ondan öğren ve onun öğrettiği ile amel et! O, çok iyi kimsedir) buyurdu. İmâm-ı Alî "radiyallahü anh" buyurdu ki, (Size, bu Kûfe şehrinde bulunan Ebû Hanîfe adında birini haber vereyim. Onun kalbi, ilm ile, hikmet ile dolu olacaktır. Âhır zemânda, birçok kimse, onun kıymetini bilmiyerek helâk olacaktır. Nitekim şî'iler de, Ebû Bekr ve Ömer için helâk olacaktır.) İmâm-ı Muhammed Bâkır bin Zeynel-âbidîn Alî bin Hüseyin "rahmetullahi aleyhim" Ebû Hanîfeye bakıp (Ceddimin dînini bozanlar çoğaldığı zemân, Sen onu canlandıracaksın. Sen korkanların kurtarıcısı, şaşırانların sığınağı olacaksın! Sapıkları doğru yola çevireceksin! Allahü teâlâ yardımcın olacak!) buyurdu. Muhammed Bâkır, hicretin 57. ci senesinde Medîne'de tevellüd, 113 de vefât etdi. Medîne'de, hazret-i Abbâs "radiyallahü teâlâ anh" türbesindedir.

Gençliğinde, kelâm ilmine ve ma'rifete çalışıp pek mâhir oldu. Sonra imâm-ı Hammâda onsekiz sene hizmet edip yetişti. Hammâd vefât edince, onun yerine, müctehid ve müftî oldu. İlmî, üstünlüğü her yere yayıldı. Fazîleti, zekâsı, anlayışı, zühd ve takvâsı, emâneti, çabuk cevâblı olması, dîne bağlılığı, doğruluğu ve bütün insanlık olgunluklarında, herkesin üstünde idi. Zemânında bulunan ve sonra gelen bütün müctehidler, üstün kimseler, hattâ hıristiyanlar, kendisini hep medh etmiş, öğmüşdür. İmâm-ı Şâfi'î, (Fıkh bilgisinde, herkes, Ebû Hanîfenin çocuklarıdır) buyurdu. Bir kerre de (Ebû Hanîfe ile teberrük ediyorum. Hergün, mezârını ziyâret ediyorum. Zor bir durumda kalınca, onun kabrine gidip, iki rek'at nemâz kılarım. Allahü teâlâyâ yalvarırım. Dileğimi verir) buyurdu. İmâm-ı Şâfi'î, imâm-ı Muhammedin talebesi idi. (Allahü teâlâ bana ilmi iki kimseden ihsân etti: Hadîsi, Süfyân bin Uyeyneden; fıkhı, Muhammed Şeybânîden öğrendim) buyurdu. Bir kerre de, (Din bilgilerinde ve dünyâ işlerinde, kendisine minnetdâr olduğum bir kişi vardır. O da, imâm-ı Muhammeddir) buyurdu. Yine imâm-ı Şâfi'î buyurdu ki, (imâm-ı Muhammedden öğrendiklerimle bir hayvan yükü kitâb yazdım. O olmasaydı, ilmden birşey edinemiyeycedim. İlmden

herkes, Irak âlimlerinin çocuklarıdır. Irak âlimleri de, Kûfe âlimlerinin talebesidir. Kûfe âlimleri ise, Ebû Hanîfenin talebesidir).

İmâm-ı a'zam dörtbin kimseden ilm aldı.

İmâm-ı a'zamın büyüklüğünü anlatmak için, her asrda gelen âlimler, çeşidli kitâblar yazmıştır.

Hanefî mezhebinde, beşyüzbin din mes'elesi çözülmüş, hepsi cevâblandırılmıştır.

Hâfız-ı kebîr Ebû Bekr Ahmed Hârizmî (**Müsned**) kitâbında diyor ki, (Seyf-ül-eimme dedi ki, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden bir mes'eleye çıkardığı zaman, bunu üstâdlarına söylerdi. Hepsini tasdik etmedikçe, sual sahibine bu cevâbını bildirmezdi). Kûfe şehri câmi'inde ders verirken, bin talebesi her dersinde bulunurdu. Bunlardan kırk adedi müctehid idi. Bir mes'eleye cevâb bulunca, bunu talebelerine bildirirdi. Birlikte incelerler. Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerife ve Eshâb-ı kirâmın sözlerine uygun olduğunda sözbirliği olursa, sevincinden (El-hamdülillah vallahü ekber) derdi. Dersde bulunanların hepsi de, böyle söylerdi. Bundan sonra, bunu yazınız buyururdu.

[**(Redd-i vehhâbî)** kitâbında, fârisî olarak diyor ki, (**Müctehid**) olmak için, arab lügatinde ve bunun evdâ'ını, sahîhini, mervîsini, mütevâtirini, red yollarını, mevdû' lügatları, fasîh ve redî ve mez-mûm şekillerini bilmekte ve müfred, şâz, nâdir, müsta'mel, mühmel, mu'reb, ma'rife, iştikak, hakikat, mecâz, müşterek, ızdâd, mutlak, mukayyed, ibdâl, kalb denilen lügat bilgilerinde üstâd olmak lâzımdır. Sonra sarf, nahv, me'ânî, beyân, bedî', belâgat ilmlerinde ve üsûl-i fikh, üsûl-i hadîs ve üsûl-i tefsîrde mâhir olması ve cerh ve ta'dîl imâmlarının sözlerini ezberlemiş olması lâzımdır. (**Fakîh**) olmak için, bunlardan başka, her mes'elenin delîlini bilmek ve her delîlin ma'nâsını, murâdını ve te'vilini tahkik etmek lâzımdır. (**Muhaddis**) ya'nî, hadîs âlimi olmak için, hadîs-i şerîfleri, işittiği gibi ezberlemek lâzım olup, ma'nâ, murâd ve te'villerini bilmek ve ahkâm-ı islâmiyenin delîllerini anlamak şart değildir. Bir hadîs-i şerîf için, fikh âlimi sahîh der ve hadîs âlimi da'îf derse, fakîhin sözü kıymetli olur. Bunun içindir ki, müctehidlerin birincisi ve fakîhlerin en üstünü olan İmâm-ı a'zamın sözü ve re'yi, hepsinden dahâ kıymetlidir. Çünkü, birçok hadîsi, Eshâb-ı kirâmdan vâstasız işitmiştir. Bu yüce İmâmın sahîh dediği hadîse, bütün islâm âlimleri sahîh demişlerdir. Hadîs âlimi, fikh âlimi

derecesinde olamaz. Mezheb imâmı derecesine ise, hiç erişemez.

Hadîs âlimlerinden Abdülhak-ı Dehlevî, (**Sırât-ı müstekîm**) kitâbında diyor ki, (İmâm-ı Şâfi'înin delîl olarak aldığı ba'zı hadîs-i şerîfleri, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe delîl olarak almamıştır. Bunu gören mezhebsizler, İmâm-ı a'zamı lekelemek için fırsat olarak kullanmışlar, Ebû Hanîfe hadîslere uymamıştır yaygarasını başlamışlardır. Hâlbuki, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe hazretleri, o mes'eleye delîl olarak dahâ sahîh ve dahâ kuvvetli başka hadîsler bulmuş ve bu hadîsleri almıştır).

Hadîs-i şerîfde, (**Ümmetimin en hayrlı olanları, benim asrında bulunanlardır. Dahâ sonra hayrlı olanlar, bunlardan sonra gelenlerdir. Bunlardan sonra hayrlı olanlar da, bunlardan sonra gelenlerdir**) buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, Tâbi'înin Tebe'î tâbi'înden dahâ hayrlı, dahâ üstün olduğunu gösteriyor. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin Eshâb-ı kirâmdan ba'zılarını gördüğünü ve bunlardan hadîs-i şerîfler işitdiğini, bu sebeble Tâbi'înden olduğunu, islâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Meselâ, (**Allah rızâsı için câmi' yapan kimseye Cennetde bir köşk verilir**) hadîs-i şerîfini imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, Abdüllah bin Ebî Evfâ ismindeki sahâbîden işitmiştir. Şâfi'î âlimlerinden, Celâlüddîn-i Süyûtî, (**Tebyid-üs-sahîfe**) kitâbında diyor ki, şâfi'î âlimlerinden imâm-ı Abdülkerîm, İmâm-ı a'zâmın gördüğü sahâbîleri uzun bildiren müstekîl bir kitâb yazmıştır. (**Dürr-ül-muhtâr**)da, İmâm-ı a'zâmın yedi sahâbîyi gördüğü yazılıdır. Dört mezheb imâmları arasında tâbi'înden olmak şerefi, yalnız İmâm-ı a'zama nasîb olmuştur. Birşeyi kabûl edenlerin sözünü, bunu red edenlerin sözlerine tercîh etmek, (**İlm-i üsûl**) kâidelerindedir. Görülüyor ki, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, tâbi'înden olduğu için de, mezheb imâmıların en üstünüdür. Mezhebsizlerin İmâm-ı a'zâmın üstünlüğünü inkâr etmeleri, (Onun hadîs bilgisi za'îf idi) diyerek, bu yüce İmâmı lekelemeğe kalkışmaları, hazret-i Ebû Bekr ile hazret-i Ömerin üstünlüklerini inkâr etmelerine benzemektedir. Bunların inkârları ve inadları, va'z ve nasîhat ile şifâ bulacak hastalıklardan değildir. Cenâb-ı Hak, kendilerine şifâ ihsân eylesin! Müslimânların halîfesi olan Ömer "radiyallahü anh" hutbe okurken, (Ey müslimânlar! Şimdi benim size söylediğim gibi Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" de, bize hutbe okuyarak buyurdu ki, (**İnsanların en hayrlısı benim Eshâbımdır. Bunlardan sonra hayrlısı, bunlardan sonra gelenlerdir. Onlardan sonra hayrlıları da, onlardan sonra gelenlerdir. Dahâ sonra gelenler arasında yalan söyleyenler bulunacaktır.**)) Bugün müslimânların tâbi'î oldukları, taklîd etdikleri dört mezheb

Resûlullahın hayrlı olduklarına şehâdet ettiği hayrlı insanların mezhebleridir. Şimdi, bu dört mezhebden başka mezheb edinmenin câiz olmadığını, islâm âlimleri sözbirliği ile bildirdiler.

(Bahr-ür-râik) kitâbının sâhibi olan İbnü Nuceym-i Mısırî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, **(Eşbâh)** kitâbında diyor ki, (İmâm-ı Şâfi’î, fikh ilminde mütehasıs olmak isteyen, Ebû Hanîfenin kitâblarını okusun buyurdu.) Abdûllah ibni Mübârek diyor ki, (Fıkh ilminde Ebû Hanîfe gibi mütehasıs görmedim. Büyük âlim Mis’ar, Ebû Hanîfenin karşısında diz çökerek, bilmediklerini sorar öğrenirdi. Bin âlimden ders aldım. Fekat, Ebû Hanîfeyi görmeseydim, Yunan felsefesinin bataklığına kayacaktım). Ebû Yûsûf buyuruyor ki, (Hadîs ilminde Ebû Hanîfe gibi derin bilgi sâhibi olan kimseyi görmedim. Hadîs-i şerîfleri tefsîr etmekte onun gibi bir âlim yoktur). Büyük âlim ve müctehid Süfyân-ı Sevrî buyuruyor ki, (Bizler, Ebû Hanîfenin yanında, doğan kuşu yanındaki serçeler gibi idik. Ebû Hanîfe, âlimlerin önderidir). Alî bin Âsım diyor ki, (Ebû Hanîfenin ilmi, zemânındaki âlimlerin ilmlerinin toplamı ile ölçülse, Ebû Hanîfenin ilmi fazla gelir). Yezîd bin Hârûn diyor ki, (Bin âlimden ders aldım. Bunların arasında Ebû Hanîfe “rahmetullahi teâlâ aleyh” gibi vera’ sâhibi olanını ve akli onun akli kadar çok olanını görmedim.) Şâm âlimlerinden Muhammed bin Yûsûf Şâfi’î, **(Ukûd-ül-cümân fi-menâkıb-in-Nu’mân)** kitâbında, Ebû Hanîfeyi çok övmekte, Onun üstünlüğünü uzun anlatmakta ve Ebû Hanîfe, müctehidlerin reisidir demektedir. Ebû Hanîfe buyurdu ki, (Resûlullahın hadîs-i şerîfleri başımızın tâcı ve gözü-müzün nûrudur. Eshâb-ı kirâmın sözlerini arar, seçer ve onlara uyarız. Tâbi’înin sözleri ise, bizim sözlerimiz gibidir). **(Redd-i Vehhâbî)**den terceme temâm oldu. Bu kitâb 1264 [m. 1848] de Hindistânda ve 1401 [m. 1981] de İstanbulda basılmıştır.

(Seyf-ül-mukallidîn alâ a’nâk-il-münkirin) kitâbında mevlânâ Muhammed Abdülcelîl, fârisî olarak buyuruyor ki, mezhebsizler (Ebû Hanîfenin hadîs bilgisi za’îf idi) diyor. Bu sözleri, câhil olduklarını veyâ hased etdiklerini göstermektedir. İmâm-ı Zehebî ve İbni Hacer-i Mekkî buyuruyorlar ki, imâm-ı a’zam Ebû Hanîfe hadîs âlimi idi. Dört bin âlimden hadîs aldı. Bunlardan üç yüzü Tâbi’înin hadîs âlimi idi. İmâm-ı Şa’rânî, **(Mizân)**ının birinci cildinde diyor ki, (İmâm-ı a’zâmın müsnedlerinden üçünü inceledim. Hepsî, Tâbi’înin meşhûr âlimlerinden rivâyet edilmiştir). Mezhebsizlerin Selef-i sâlihîne olan düşmanlıkları ve müctehid imâmlara ve hele bunların en önde olanı, İmâm-ül-müslimîn Ebû Hanîfeye olan hasedleri, kalblerini kör ve vicdânlarını yok etmiş

olacak ki, bu islâm âlimlerinin güzelliklerini, üstünlüklerini inkâr ediyorlar. Kendilerinde bulunmayan Şeylerin başka sâlih kimse-lerde bulunmasını istemiyorlar. Bunun için, din imâmlarımızın üstünlüklerini inkâr ediyorlar. Böylece, kendilerini hased Őirkine kapdırıyorlar. **(Had nk)** kitâbında diyor ki, imâm-ı a'zam Ebû Hanife, ezberlediği hadîs-i Őerifleri yazardı. Yazdığı hadîs kitâblarını sandıklarda saklardı. Böylece hâzırladığı birkaç sandığı hep yanında taŐırdı. Az hadîs rivâyet etmesi, ezberlediği hadîs adedinin az olduğunu göstermez. Bunu ancak din düşmanı olan müte'assıb kimseler söyliyebilir. Onların bu te'assubları ise,  m m-ı a'zamin kem line Şâhid olmakdadır. unki, nakısların k t le-leri, âlimlerin kem llerini gösterir. Büyük bir mezhebi kurmak ve yüzbinlerle s ali, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i Şeriflerden delil getirerek cev blandırabilmek, tefsir ve hadîs bilgilerinde derin ihtisâs sâhibi olmayanın yapacağı bir iş değildir. Hem de, bir benzeri, bir  rneği olmadan nev'i Őahsına münhasır, yeni bir mezheb ortaya koymak,  m m-ı a'zamin tefsir ve hadîs ilmlerindeki vuk funu, ihtis sını akca göstermektedir.  nsan gücünün üstünde çalışarak, bu mezhebi ortaya koyduğu için, hadîs-i Őerifleri ayrıca bildirmeğe, r vilerini saymağa vakt bulamaması, bu yüce imâmı, hadîs bilgisi za'if idi gibi, hased taşları atarak lekelemeğe sebep olamaz. Zâten dirâyet olmadan rivâyet etmenin makbûl olmadığı ma'l mdur. Meselâ,  bn  Abdilberr (Dir yetsiz rivâyet, kıymetli olsaydı,  p n n bir hadîs söylemesi, Lokm nın aklından üstün olurdu) demişdir.  bni Hacer-i Mekkî, Őafi'  mezhebi âlimlerinden olduğu hâlde, **(Kal id)** kitâbında diyor ki, büyük hadîs âlimi A'meş, imâm-ı a'zam Eb  Hanifeden birçok mes'ele sordu.  m m-ı a'zam, s allerinin herbiri için hadîs-i Şerifler okuyarak cevâb verdi. A'meş,  m m-ı a'zamin hadîs ilmindeki derin bilgisini görünce, (Ey fikh âlimleri! Sizler mütehasıs tabib! Biz hadîs âlimleri ise, eczacı gibiyiz! Hadîsleri ve bunları rivâyet edenleri biz söyleriz. Bizim s ylediklerimizizin ma'nâlarını siz anlarsınız!) dedi. **(Ukûd- l-cev hir-il-m nife)** kitâbında diyor ki, Ubeydullah bin Amr, büyük hadîs âlimi A'meŐin yanında idi. Birisi gelip, birşey sordu. A'meş bunun cevâbını d ŐunmeĐe başladı. O esn da, imâm-ı a'zam Ebû Hanife geldi. A'meş, bu s ali  m ma sorup cevâbını istedi.  m m-ı a'zam, hemen geniş cevâb verdi. A'meş, bu cev ba hayrân olup, y   m m! Bunu hangi hadîsden çıkardım dedi.  m m-ı a'zam, bir hadîs-i Şerif okuyup, bundan çıkardım. Bunu senden iŐitmiŐdim dedi.  m m-ı Buh ri,  y z bin hadîs ezberlemiŐdi. Bunlardan yalnız oniki bin kadarını kitâblarına yazdı. unki, **(Benim söylemediğimi hadîs olarak**

bildiren, Cehennemde çok acı azâb görecektir) hadîs-i şerîfinin dehşetinden çok korkardı. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin vera' ve takvâsı dahâ çok olduğundan, hadîs nakl edebilmesi için çok ağır şartlar koymuştu. Ancak bu şartların bulunduğu hadîs-i şerîfi nakl ederdi. Ba'zı hadîs âlimlerinin meslekleri geniş, şartları hafif olduğu için, çok sayıda hadîs rivâyet etmişlerdir. Hiçbir hadîs âlimi, bu şartların ayrılığı sebebiyle başkalarını, başka âlimleri küçültmemiştir. Böyle olmasaydı, İmâm-ı Müslim, İmâm-ı Buhârîyi “rahmetullahi teâlâ aleyhimâ” incitecek birşey söylerdi. Ebû Hanîfenin takvâsı çok olduğu için, az hadîs rivâyet etmesi, ancak onu medh ve senâ etmeğe sebebedir. **(Seyf-ül-mukallidîn)**den terceme temâm oldu.]

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi aleyh” hergün sabâh nemâzını câmi'de kılıp, öğleye kadar tâliblere cevâb verirdi. Öğle nemâzından sonra, yatsıya kadar, talebeye ilm öğretirdi. Yatsıdan sonra, evine gelip, biraz dinlenir, sonra câmi'e gider, sabâh nemâzına kadar ibâdet ederdi. Bu hâli, Selef-i sâlihînden Mis'ar bin Keddâm-ı Kûfî ve başka kıymetli kimseler haber vermişlerdir. Mis'ar 115 [m. 733] senesinde vefât etdi.

Ticâret ederek halâl kazanırdı. Başka yerlere mal gönderir, kazancı ile talebesinin ihtiyaçlarını alırdı. Kendi evine bol harc eder, evine harc ettiği kadar da, fakîrlere sadaka verirdi. Her Cum'a günü, anasının babasının rûhu için, fakîrlere ayrıca yirmi altın dağıtırdı. Hocası Hammâdın “rahmetullahi teâlâ aleyh” evi tarafına ayağını uzatmazdı. Hâlbuki, aralarında yedi sokak uzaklık vardı. Ortaklarından birinin, çok mikdârda bir malı, islâmiyyete uygun olmıyarak satdığını anlayınca, bu maldan kazanılan doksan bin akçanın hepsini fakîrlere dağıtıp, on parasını kabûl etmedi. Kûfe şehrinin köylerini haydûdlar basıp, koyunları kaçırışlardı. Bu çalınan koyunlar, şehrd kesilip, halka satılabilir düşüncesi ile, o gündün beri yedi sene kesilmiş koyun eti alıp yimedi. Çünkü, bir koyunun, en çok yedi yıl yaşayacağını öğrenmişti. Harâmdan bu derece korkar, her hareketinde islâmiyyeti gözetirdi.

İmâm-ı a'zam “rahmetullahi aleyh”, kırk sene yatsı nemâzının abdesti ile sabâh nemâzı kıldı. (Ya'nî yatsıdan sonra uyumadı). Ellibeş def'a hac yaptı. Son haccında, Kâ'be-i mu'azzama içine girip, burada iki rek'at nemâz kıldı. Nemâzda bütün Kur'ân-ı kerîmî okudu. Sonra ağhıyarak (Yâ Rabbî! Sana lââyık ibâdet yapamadım. Fekat senin akl ile anlaşılamiyacağını iyi anladım. Hizmetimdeki kusûrumu, bu anlayışına bağışla!) diyerek düâ etdi. O anda, bir ses işitildi ki, (Ey Ebû Hanîfe “rahmetullahi teâlâ a-

leyh”! Sen beni iyi tanıydın ve bana güzel hizmet etdin. Seni ve kı-yâmete kadar, senin mezhebinde olup, yolunda gidenleri afv ve mağfiret etdim) buyuruldu. Hergün bir ve her gece bir kerre Kur’ân-ı kerîmi hatm ederdi.

İmâm-ı a’zâmın takvâsı o kadar çokdu ki, otuz yıl (harâm olan beş günden başka) hergün oruc tutdu. Çok kerre, bir rek’atde veyâ iki rek’atde bütün Kur’ân-ı kerîmi okurdu. Ba’zan da, yalnız bir azâb veyâ rahmet âyetini nemâzda veyâ nemâz dışında tekrâr tekrâr okuyup, hiçkırâ hiçkırâ ağlar, sızlardı. (Hanefî mezhebinde, Allah için ağlamak nemâzı bozmaz). İştienler, hâline acırdı. Muhammed aleyhisselâmın ümmeti içinde, bir rek’at nemâzda bütün Kur’ân-ı kerîmi hatm etmek, yalnız Osmân ibni Affân ve Temîm-i Dârî ve Sa’îd bin Cübeyr ve imâm-ı a’zam Ebû Hanîfe-ye nasîb olmuşdur. Kimseden hediye kabûl etmezdi. Fakîrler gibi giyinirdi. Ba’zan da, Allahü teâlânın ni’metlerini göstermek için, çok kıymetli elbise giyerdi. Ellibeş kerre hac edip, birkaç yıl Mekke-i mükerremede kaldı. Yalnız rûhu kabz olduğu yerde [zındanda], yedibin kerre hatm-i Kur’ân okumuşdu. (Ömrümde bir kerre güldüm. Ona da pişmânım) demişdir. Az söyler, çok düşünürdü. Ba’zı din konularında, talebesi ile münâzara, konuşma yapardı. Bir gece, yatsı nemâzını cemâ’at ile kılıp çıkarken, bir ayağı kapının dışında, bir ayağı dahâ mescidde iken, bir konu üzerinde, talebesi Züfer ile sabâh ezânına kadar konuşup, ikinci ayağını dışarı çıkarmadan, sabâh nemâzını kılmak için, yine mescide girmişdir. (İmâm-ı Alî “radiyallahü anh”, dörtbin dirheme kadar nafaka câizdir buyurdu) diyerek, kazancının dörtbin dirheminden fazlasını fakîrlere dağıtırdı.

Halîfe Mensûr, İmâma çok hürmet ederdi. Onbin akça ile bir câriye hediye etmişdi. İmâm, kabûl etmedi. O zemân, bir akça, bir dirhem gümüş idi. Yüzkırkbeş senesinde, İbrâhîm bin Abdül-lah bin hazret-i Hasen, Medîne-i münevverede halîfeliğini i’lân eden kardeşi Muhammede “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in” yardım için asker topluyordu. Kûfeye gelmişdi. (Ebû Hanîfe buna yardım ediyor) diye yayıldı. Mensûr işitip, İmâmı Kûfeden Bağdâda getirtti. (Mensûr, haklı olarak halîfedir) diye herkese bildir dedi. Buna karşılık temyîz reîsliğini verdi. Çok zorladı. İmâm-ı a’zam kabûl buyurmadı. Mensûr, İmâmı habs etdi. Otuz değnek vurdurup, mubârek ayağından kan akdı. Mensûr pişmân olup, otuzbin akçe gönderdi ise de, kabûl buyurmadı. Tekrâr habs edip, hergün on değnek fazla vurdurdu. (Ba’zı haberlere göre) onbirinci günü, halkın hücûmundan korkulup, zorla sırtüstü yatırıldı. Ağ-

zına zehirli şerbet döküldü. Vefât ederken secde etdi. Nemâzını el-
libin kadar kimse kıldı. Güçlükle ikindiye kadar kılındı. Yirmi
gün, nice kimseler gelip, kabri yanında nemâzını kıldılar.

Yediyüzotuz talebesi vardı. Herbiri fazîlet ile ve sâlih amelleri
ile meşhûr olmuşdu. Çoğu kâdî ve müftî oldu. Oğlu Hammâd
“rahmetullahi teâlâ aleyh”, talebesinin ileri gelenlerinden idi.
(Mir'ât-ül-kâinât)ın yazısı temâm oldu.

***Oldu bunlar, muktedâ'yı ehl-i dîn,
rahmetullahi aleyhim ecma'în.***

Allahü teâlâdan çok korkardı. Kur'ân-ı kerîme uymağa çok
dikkat ederdi. Talebesine, (Bir iş için, sözüme uymıyan bir sened
elinize geçerse, benim sözümü bırakınız! O senede uyunuz!) bu-
yururdu. Bütün talebesi yemîn ediyor ki, (Ona uymıyan sözlerimi-
zi de, elbette ondan işitdiğimiz bir delîle, senede dayanarak söyle-
dik).

İctihâdla anlaşılan bilgilerde, İmâm-ı a'zam ile talebesi arasın-
da ayrılıklar olmuşdur. **(Ümmetimin âlimleri arasındaki ayrılık
rahmetdir)** hadîs-i şerîfi, bu ayrılığın fâideli olduğunu haber ver-
mekdedir.

Hanefî mezhebindeki müftî efendiler, İmâm-ı a'zamin sözü ile
fetvâ vermelidir. Onun sözü bulunmazsa, imâm-ı Ebû Yûsûfe uy-
malıdır. Bundan sonra, imâm-ı Muhammedin sözü ile amel olu-
nur. İmâm-ı Ebû Yûsûf ile imâm-ı Muhammedin sözü bir tarafda,
İmâm-ı a'zamin sözü karşı tarafda ise, müftî, her iki tarafa göre
fetvâ verebilir. Zarûret olduğu zemân, müftî, müctehidlerden en
kolay söyliyenin sözüne uygun fetvâ verir. Müctehidlerden her-
hangi birinin sözüne uymıyan fetvâ veremez. Böyle olan bildiriye
fetvâ denmez.

***Geçdi gençlik tatlı bir rüyâ gibi ey çeşmim zâr! [ağla!]
Beni mecnûn etdi girye, meskenim olsun mezâr!***

Muhammed Ma'sûm, ikinci cild, 80.ci mektûbunda buyuruyor ki
(İstigfâr düâsına devâm edeni, Allahü teâlâ derdlerden kurtarır).

Düâ budur:

**Estagfirullahel'azîm ellezî lâ ilâhe illâ hüv elhayyel kayyûme ve
etûbü ileyh.**

Allahümme inneke afüvvün kerîmün tühîbbül afve fa'fü annî.

VEHHÂBİLİK VE EHL-İ SÜNNETİN CEVÂBI

Müslimân olduklarını söyledikleri hâlde, Ehl-i sünnetden ayrılanlardan biri de, (**Vehhâbî**)lerdir. Bunlara (**Necdî**) de denir.

Otuzdördüncü Osmânlı pâdişâhı, ikinci sultân Abdülhamîd hân [1258-1336 (1842-1918) İstanbulda sultân Mahmûd türbesinde] “rahmetullahi aleyh” zemânındaki devlet adamlarından Ahmed Cevdet Pâşa, oniki cild (Târîh-i Osmânî) kitâbının yedinci cildinde ve bahriyye mîrlivâsı (Tuğamirali) olan Eyyûb Sabri Pâşa “rahmetullahi teâlâ aleyh” yazdığı beş cildlik (Mir’ât-ül-haremeyn) târîh kitâbının, üçüncü cildi, doksandokuzuncu sahifesinden başlayarak Vehhâbîliği uzun anlatmaktadırlar. Mir’ât-ül-haremeyn târîhi türkçedir. Süleymâniyye kütübhanesinde mevcûdudur. Aşağıdaki yazının çoğu Pâşanın bu kitâbından alınmıştır. Pâşa bu bilgileri, Ahmed Zeynî Dahlânın (Fitne-tül-vehhâbîyye) kitâbından terceme etmiştir. 1308 [m.1890] de vefât etmiştir.

Vehhâbîliği kuran, **Muhammed bin Abdülvehhâb**dir. Hicretin binyüzonbir 1111 [m. 1699] senesinde Necdde, Hüreymile kasabasında dünyâya gelmiş, binikiyüzaltı 1206 [m. 1792] senesinde ölmüştür. Önceleri, seyâhat ve ticâret için, Basra, Bağdâd, İrân, Hind ve Şâm taraflarına gitmiş, 1125 [m. 1713] senesinde, Basrada, ingiliz câsûslarından, Hempherin tuzağına düşerek, ingilizlerin (**İslâmiyyeti imhâ**) çalışmalarına âlet olmuştur. Câsûsun yazdırdığı bozuk şeyleri, (**Vehhâbîlik**) ismi ile neşr eyledi. (**İngiliz câsûsunun i’tirâfları**) kitâbımızda, Vehhâbîliğin kuruluşu uzun anlatılmaktadır. Eline geçirdiği Harranlı Ahmed ibni Teymiyyenin [661-728 [m. 1328] Şâmda] Ehl-i sünnete uymıyan kitâblarını okumuş, (Şeyh-i Necdî) diye meşhûr olmuştur. İngiliz câsûsu ile birlikde hâzırladığı (**Kitâb-üt-tevhîd**) kitâbına Mekke-i mükerrreme âlimleri, binikiyüzyirmibir (1221) senesinde, çok güzel cevâb yazarak, kuvvetli vesîkalarla red etdiler. (**Seyf-ül-Cebbâr**) ismindeki bu reddiyye, sonradan Pâkistânda basılmış ve 1395 [m. 1975] senesinde İstanbulda ofset baskısı yapılmıştır. Abdülvehhâb oğlu Muhammedin torunu Abdürrahmân, (**Kitâb-üt-tevhîd**)i şerh etmiş ve Muhammed Hamîd adında bir vehhâbî, eklemeler yaparak, (**Feth-ul-mecîd**) adı ile Mısrda basdırılmıştır. Abdülvehhâb

ođlu Muhammedin dűşünceleri, köylülere ve Der'iyye ehâlisi ile reisleri Muhammed bin Sü'ûde yayılmışdır. Vehhâbîlik ismini verdiği fikrlerini kabûl edenlere **(Vehhâbî)** ve **(Necdî)** denir. Kendini kâdî, Sü'ûd ođlu Muhammedi emîr ve hâkim tanıtmışdır. Kendilerinden sonra, hep çocuklarının bu makâmlara geçmelerini kabûl ettirmişdir.

Muhammedin babası Abdülvehhâb, sâlih bir müslimân idi. Bu ve Medînedeki âlimler, Abdülvehhâb oğlunun yanlış bir yol tutacağını anlamış, herkese, bununla konuşmalarını nasihat etmişlerdi. Fekat, binyüzelli 1150 [m. 1737] senesinde Vehhâbîliği i'lân etdi. Din âlimlerinin ictihâdlarını kötiledi. Ehl-i sünnet vel-cemâ'ate kâfir diyecek kadar ileri gitdi. Peygamberlerin ve Evliyânın mezârlarına gidip de, ona karşı (Yâ Nebiyyallah), (Yâ Abdelkâdir!) gibi söyleyen müşrik olur, dedi.

Vehhâbîlere göre, Allahü teâlâdan başka birşeyin bir iş yaptığını söyleyen, müşrik, kâfir olur imiş. Meselâ (Filân ilâç ağrısı kedi) veyâ (Filânca Peygamberin veyâ Velînin mezârı yanında Allahü teâlâ düâmî kabûl etdi) diyen müşrik olur imiş. Bu düşüncelerini isbât için, Fâtîha sûresindeki **(İyyâke neste'în)**, ya'nî **(Biz yalnız senden yardım bekleriz)** meâlindeki âyet-i kerîmeyi ve tevekkül etmeği bildiren âyet-i kerîmeleri sened gösterdi. Ehl-i sünnet âlimlerinin bu âyet-i kerîmelere verdiği doğru ma'nâlar ve tevhi'd ve tevekkül mes'eleleri **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının ikinci kısım, Tevekkül maddesinde uzun yazılıdır. Buradan okuyanlar, tevhi'din doğru ma'nâsını öğrenir. Kendilerine muvahhid diyen vehhâbîlerin, muvahhid olmadıklarını görür.

**Âyinesi işidir kişinin, lâfa bakılmaz.
Şahsın görünür rütbe-i aklı, eserinde!**

(El-Üsûl-ül-erbe'a fi-terdîd-il-vehhâbiyye) kitâbında ikinci aslın sonunda, fârisî olarak diyor ki: Vehhâbîler ve bunlar gibi mezhebsizler **(Mecâz)** ve **(İsti'âne)** ne demek olduğunu anlıyamıyorlar. Bir kimsenin bir iş yaptığını söylemeğe, bu söz mecâz olarak söylenmiş olsa bile, hemen şirk ve küfr diyorlar. Hâlbuki Allahü teâlâ, Kur'an-ı kerîmin birçok yerinde, bir işin hakîkî yapıcısının kendisi olduğunu, mecâzî yapıcısının da kullar olduğunu bildirmektedir. En'âm sûresinin elliyedinci âyetinde ve Yûsûf sûresinde, bir âyetde meâlen, **(Hüküm, ancak Allahındır)**, yanî hâkim yalnız Allahü teâlâdır, buyuruldu. Nisâ sûresinin altmışdördüncü âyetinde meâlen, **(Aralarındaki anlaşmazlıklarda, seni hâkim yapmadıkça, îmân etmiş olmazlar)** buyurulmuşdur. Birinci âyet-i

kerîme, hakîkî hâkimin, yalnız Allahü teâlâ olduğunu bildiriyor. İkinci âyet-i kerîme ise, insana da, mecâz olarak hâkim denileceğini bildiriyor.

Her müslimân, diriltenin ve öldürenin, yalnız Allahü teâlâ olduğunu bilmektedir. Çünkü, Yûnûs sûresinin elli altıncı âyetinde meâlen, **(Dirilten ve öldüren, yalnız Odur)** ve Zümer sûresinin kırk ikinci âyetinde meâlen, **(Ölüm zamanında insanı, Allahü teâlâ öldürüyor)** buyruldu. Secde sûresinin onbirinci âyet-i kerîmesinde ise, meâlen, mecâz olarak, **(Öldürmek için vekil yapılmış olan meleği sizi öldürüyor)** buyruldu. [Mâide sûresinin 30.cu âyetinde **(Âdem aleyhisselâmın oğlu, kardeşini öldürdü)** buyuruyor. Bu âyet-i kerîme, Vehhâbîleri rezil etmektedir.]

Hastalara şifâ veren yalnız Allahü teâlâdır. Çünkü, Şü'arâ sûresinin sekseninci âyetinde meâlen, **(Hasta olduğum zaman, bana ancak O şifâ verir)** buyruldu. Âl-i İmrân sûresinin kırkdokuzuncu âyetinde ise meâlen, **(A'mânın gözünü açarım ve Baras illetini iyi ederim ve Allahü teâlânın izni ile, ölümleri diriltirim)** dediğini bildirmektedir. [Baras, ebreş (Vitiligo) denilen cild hastalığıdır. Derinin rengi gider. Büyük beyâz lekeler olur. Yâhud, albino hastalığıdır. Vücûdun temâmı beyâzdır.] İnsana evlâd veren, hakîkatde Allahü teâlâdır. Cebrâîl aleyhisselâmın ise, mecâz olarak, **(Sana, temiz bir oğul veririm)** dediğini, Meryem sûresinin onsekizinci âyeti bildirmektedir.

İnsanın hakîkî sâhibi Allahü teâlâdır. Bekara sûresinin ikiyüz-elliyedinci âyetinin meâl-i şerfi, **(Allahü teâlâ, îmân edenlerin velîsidir)** bunu açıkca bildiriyor. Mâide sûresinin elli altıncı âyetinde meâlen, **(Sizin veliniz, Allahdır ve Onun Resûlüdür)** ve Ahzâb sûresinin altıncı âyetinde meâlen, **(Peygamber, mü'minlere, kendilerinden dahâ çok sâhibdir!)** buyurarak, kulun da mecâz olarak velî olduğu bildirilmektedir. Bunlar gibi hakîkî yardımcı, Allahü teâlâdır. Kullarına da, mecâz olarak mu'în demiştir. Mâide sûresinin üçüncü âyetinde meâlen, **(İyilikde ve takvâda birbirinize yardımcı olunuz!)** buyruldu. Vehhâbîler, Allahdan başkasının kulu diyene, meselâ Abdünnebî, Abdürresûl diyen müslimâna müşrik diyorlar. Hâlbuki, Nûr sûresinin otuzikinci âyetinde meâlen, **(Evlî olmayan kadınlarınızı ve kullarınızdan ve câriyelerinizden sâlih olanları evlendiriniz!)** buyruldu. İnsanların hakîkî Rabbi, Allahü teâlâdır. Fekat, mecâz olarak, başkasına da rab denilir. Yûsûf sûresinin kırk ikinci âyetinde meâlen, **(Rabbinin yanında beni söyle!)** buyruldu.

Vehhâbilerin en çok takıldıkları şey, (**İstigâse**) kelimesidir. Allahdan başkasından yardım istemek, ona sığınmak şirkdir diyorlar. Evet, hakîkî istigâse olunacak, yalnız Allahü teâlâdır. Bunu bilmiyen hiçbir müslimân yoktur. Fekat, başkasından da istigâse olunacağını, mecâz olarak söylemek câizdir. Çünkü, Kasas sûresinin onbeşinci âyetinde meâlen, (**Onun kavminden olan, düşmana karşı, ondan istigâse eyledi**) buyuruldu. Hadîs-i şerîfde de, (**Mahşer yerinde, Âdem aleyhisselâmdan istigâse edeceklerdir**) buyuruldu. (**Hısn-ül-hasîn**)de yazılı hadîs-i şerîfde, (**Yardım isteyen kimse, Ey Allahın kulları bize yardım ediniz desin!**) buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, yanında olmiyan kimseye seslenerek, ondan yardım istemeği emr etmektedir. (**El-Üsûl-ül-erbe'a**) kitâbından terceme burada temâm oldu. Bu kitâb, fârisî olup, 1346 [m. 1928] da Hindistânda basılmış, 1395 [m. 1975] de, İstanbulda ofset üsûlü ile ikinci baskısı yapılmıştır. Bu kitâbın yazarı, imâm-ı Rabbânî hazretlerinin torunlarından Muhammed Hasen Cân sâhibdir “rahmetullahi teâlâ aleyhimâ”. Cân sâhib, (**Tarîk-un-necât**) kitâbında da, vehhâbîlere ve diğer mezhebsizlere kıymetli cevâblar vermektedir. Bu kitâbı, arabî olup, urdu diline tercemesi ile birlikte, 1350 senesinde Hindistânda basılmış ve 1396 [m. 1976] da İstanbulda, ofset baskısı yapılmıştır.^[1]

[Her kelimenin belli bir ma'nâsı vardır. Buna hakîkî ma'nâsı denir. Bir kelime, kendi hakîkî ma'nâsında kullanılmayıp da, bir bağlantısı, ilişkisi bulunan başka bir ma'nâda kullanılınca, bu kelimeye (**Mecâz**) denir. Allahü teâlâyâ mahsûs olan bir kelime, mecâz olarak, insanlar için kullanılınca, vehhâbîler bunu hakîkî ma'nâda kullanıldı sanıyorlar. Bunu söyliyene müşrik, kâfir diyorlar. Böyle kelimelerin, âyet-i kerîmelerde ve hadîs-i şerîflerde de insanlar için mecâz olarak kullanıldıklarını düşünmüyorlar].

Resûlullahdan “aleyhisselâm” ve Evliyâdan şefâ'at istemek, (**İsti'âne**) etmek, ya'nî yardım istemek, Allahü teâlâyı bırakmak, Onun yaratıcı olduğunu unutmak demek değildir. Bulut vâsıtası ile Allahü teâlâdan yağmur beklemek, ilâç içerek Allahü teâlâdan şifâ beklemek, top, bomba, füze, tayyâre kullanarak Allahü teâlâdan zafer beklemek, hep Allahü teâlâdan İsti'ânedir. Bunlar sebebidir. Allahü teâlâ, herşeyi sebeble yaratmaktadır. Bu sebeble-re yapışmak, şirk değildir. Peygamberler “aleyhimüsselâm” hep sebeblere yapışdılar. Allahü teâlânın yaratdığı suyu içmek için

---

[1] Hasen Cân 1349 [m. 1931] de vefât etdi.

çeşmeye, Onun yarattığı ekmeği yimek için fırıncıya gidildiği ve Allahü teâlânın zafer vermesi için, harb vâsitaları ve ta'lîm terbiye yapıldığı gibi, Allahü teâlânın düâyı kabûl etmesi için de, Peygamberin, Evliyânın rûhlarına gönül bağlanır. Allahü teâlânın elektromagnetik dalgalarla yarattığı sesi almak için radyo kullanmak, Allahü teâlâyı bırakıp bir kutuya başvurmak değildir. Çünkü, radyo kutusundaki âletlere o özellikleri, o kuvvetleri veren Allahü teâlâdır. Allahü teâlâ, her şeyde, kendi kudretini gizlemiştir. Müşrik, puta tapar, Allahü teâlâyı düşünmez. Müslimân, sebepleri, vâsitaları kullanırken, sebeblere, mahlûklara, te'sîr, hâssa veren Allahü teâlâyı düşünür. İstedğini Allahü teâlâdan bekler. Geleni Allahü teâlâdan bilir. Yukarıda yazılı âyet-i kerîmenin ma'nâsı da, böyle olduğunu göstermektedir. Ya'nî, mü'minler her nemâzda Fâtiha sûresini okurken, (Yâ Rabbî, dünyâdaki arzularıma, ihtiyaçlarıma kavuşmak için maddî, fennî sebeblere yapıyor ve bana yardım etmeleri için, sevdiğin kullarına yalvarıyorum. Bunları yaparken ve her zemân, dilekleri verenin, yaratanın yalnız Sen olduğuna inanıyorum. Yalnız Senden bekliyorum!) demektedir. Hergün böyle söyleyen mü'minlere müşrik denilemez. Peygamberlerin, Velîlerin rûhlarından yardım istemek, Allahü teâlânın yarattığı bu sebeblere yapışmaktır. Bunların müşrik olmadıklarını, hâlis mü'min olduklarını (**Fâtiha**) sûresinin bu âyeti açıkça haber vermektedir. Vehhâbîler maddî, fennî sebeblere yapıyor, nefslerinin isteklerine kavuşmak için, her vesîleye, her çâreye başvuruyorlar. Peygamberleri ve Evliyâyı vesîle edinmeğe niçin şirk diyorlar.

Abdülvehhâb oğlunun sözleri nefse uygun geldiğinden, din bilgisi olmıyanlar kolay inandı. Ehl-i sünnet âlimlerine, doğru yoldaki müslimânlara kâfir dediler. Emîrler, kuvvetlenmek için, vehhâbîliği uygun buldular. Arab kabîlelerini, vehhâbî olmağa zorladılar. İnanmıyanları öldürdüler. Köylüler, ölüm korkusu ile Der'iyye emîri Muhammed bin Sü'ûdün emrine girdi. Vehhâbî olmıyanların mallarına, canlarına, ırzlarına, kadınlarına saldırma için, emîre asker olmak işlerine iyi geldi.

Abdülvehhâb oğlu Muhammedin kardeşi şeyh Süleymân efendi, Ehl-i sünnet âlimi idi. Vehhâbîliği red eden (**Savâ'ik-ul-ilâhiyye firred-i alev-vehhâbiyye**) kitâbını yazarak, bu sapık fikrilerin yayılmasını önledi. Bu kıymetli kitâb, [1306] senesinde basılmış, 1395 [m. 1975] de İstanbulda ofset baskısı yapılmıştır. Muhammedin yanlış bir çığır açtığını anlıyan hocaları da, onun

bozuk kitâblarına güzel cevâblar yazdılar. Onun doğru yoldan sapdığını açıkladılar. Vehhâbîlerin âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere yanlış ma'nâ verdiklerini isbât etdiler. Fekat, bunların hepsi, köylülerin ehl-i îmâna karşı olan kinlerini, düşmanlıklarını artırdı.

Vehhâbîlik, câhiller tarafından, ilm ile değil, ingiliz parası ve silâhları ile ve zulm ederek, kan dökerek yayıldı. Bu yolda ellerini kana bulayan zâlimlerin en taş yüreklisi, Der'iyye emîri Muhammed bin Sü'ûd idi. Bu adam, Benî Hanîfe kabîlesinden olup, Müseylemet-ül-kezzâbın peygamberliğine inanan ahmakların soyundan idi. 1178 [m. 1765] de öldü. Yerine oğlu Abdül'azîz geçdi. Bu da, 1217 de bir şî'î tarafından öldürüldü. Yerine oğlu ikinci Sü'ûd geçdi ve 1231 de öldü. Yerine oğlu Abdüllah geçdi ve 1240 da, İstanbulda i'dâm edildi. Yerine, Abdül'azîzin torunlarından Terkî bin Abdüllah geçdi. 1254 de, bunun oğlu Faysal geçdi. 1282 de oğlu Abdüllah emîr yapıldı. Bunun kardeşi Abdürrahmân ile oğlu Abdül'azîz Kuveyte yerleşdi. Abdül'azîz 1319 [m. 1901] de Rıyâda gelip, emîr oldu. İngilizlerin yardımı ile Mekkeye saldırdı. 1351 [m. 1932] de, Sü'ûdî arabistân devletini i'lân etdi. Sü'ûdî Arabistân emîri Fahdın, Efgânistândaki Ehl-i sünnet mücâhidleri ile harb etmekte olan Rus kâfirlerine dört milyar dolar yardım yaptığını 1991 târifli gazetelerde okuduk.

Vehhâbîler, Allahın birliğinde hâlis olmak, küfrden kurtulmak yolunda imiş. Bütün müslimânlar, altıyüz seneden beri şirk içinde imiş. Müslimânları şirkden, küfrden kurtarmağa çalışıyorlar. Kendilerini haklı göstermek için, Ahkâf sûresinin beşinci ve Yûnus sûresinin yüzaltıncı âyet-i kerîmelerini de ileri sürüyorlar. Hâlbuki, bunlar gibi âyet-i kerîmelerin, müşrikler için gelmiş olduğunu tefsîrler bildirmektedir. Bu âyet-i kerîmelerin birincisinde meâlen, **(Allahü teâlâyı bırakıp da kıyâmete kadar hiç işitmeyen şeylere düâ eden kimseden dahâ sapık kimse yoktur)**, ikincisinde meâlen, **(Mekke müşriklerine söyle! Bana emr olundu ki, Allahü teâlâdan başka şeylere, fâidesi ve zararı olmıyan şeylere düâ etme! Eğer Allahü teâlâdan başkasına düâ edersen, kendine zulm etmiş, zarar etmiş olursun)** buyuruldu.

Vehhâbîlerin **(Keşf-iş-şübühât)** kitâbı, Zümer sûresinin üçüncü âyetini de ele alıyor. Bu âyetde, meâlen, **(Allahdan başkasını Vefî edinenler, biz bunlara tapmıyor isek, bizi Allaha yaklaşırdırmaları için, bize şefâ'at etmeleri için tapmıyoruz derler)** buyurul-

duğunu yazıyor. Bu âyet-i kerîme, putlara tapan müşriklerin sözlerini bildirmektedir. Şefâ'at isteyen mü'minleri, bu müşriklere benzetiyor. (Müşrikler de putların yaratıcı olmadığını, yaratıcı yalnız Allahü teâlâ olduğunu söylerdi) diyor. **(Rûh-ul-beyân)**da, bu âyet-i kerîmenin tefsîrinde diyor ki, (İnsan, kendisinin ve her şeyin yaratıcısını tanımağa elverişli olarak, yaratılmışdır. Yaratıcısına ibâdet etmek ve Ona yaklaşmak arzûsu, her insanda vardır. Fekat böyle elverişli yaratılmış olmanın ve bu isteğin kıymeti yoktur. Çünkü, nefis, şeytân ve kötü arkadaş, insanı aldatarak [yaratılıştaki bu arzûyu yok eder. Yâ, yaratana ve kıyâmet gününe inanmaz olur. Komünistler ve masonlar böyledir. Yâhud] müşrik yapar. Müşrik, Allahü teâlâyâ yaklaşamaz. Onu tanıyamaz. Şirkden uzaklaşıp, Tevhîde sarılarak hâsıl olan ma'rifet, tanımak, kıymetlidir. Bunun alâmeti, Peygamberlere ve kitâblarına inanmak ve bunlara uymaktır. İnsan, Allahü teâlâyâ ancak böyle yaklaşabilir. Secde etmek, İblîsin yaratılışında vardı. Fekat, nefesine uyarak, secde etmek istemedi. Eski Yunan Felsefecileri de, Allahü teâlâyâ yaklaşmağı, Peygamberlere uyarak değil, kendi aklına, nefslerine uyarak istedikleri için kâfir oldular. Mü'minler Allahü teâlâyâ yaklaşmak için, islâmiyete uyuyor. Kalbleri nûr ile doluyor. Rûhlarına Cemâl sıfatları tecellî ediyor. Müşrikler, Allahü teâlâyâ yaklaşmak için, Peygambere, islâmiyete uymuyorlar. Nefslerine, noksan olan aklına, bid'atlere uyuyorlar. Kalbleri karıyor. Rûhları perdeleniyor. Putlara, bize şefâ'at etmeleri için tapınıyoruz demelerinin yanlış olduğunu, Allahü teâlâ, bu âyetin sonunda haber veriyor). Görülüyor ki, Lokman sûresinin yirmibeşinci âyetinde meâlen, **(Kâfirlere sorarsan, yeri ve gökleri kim yaratdı dersen, elbette Allah yaratdı derler)** ve Zuhuf sûresinin seksenyedinci âyetinde meâlen, **(Allahdan başkasına tapımanlara, bunları kim yaratdı diye sorarsan, elbette Allah yaratdı derler)** buyuruluyor. Bu âyet-i kerîmeleri ele alarak [mezhebsizlerin, (Müşrikler de yaratıcının yalnız Allah olduğunu biliyorlardı. Putlarının kıyâmetde kendilerine şefâ'at etmeleri için tapınıyorlardı ve putlara tapındıkları için müşrik ve kâfir oldular) diyerek, müşrikleri müdafî'a etmeleri çok haksızlıktır.]

Mü'minler, Peygamberlere ve Evliyâyâ tapınmıyor ve bunların Allahü teâlâyâ şerîk, ortak olmadığını söylüyorlar. Peygamberlerin ve Evliyânın, mahlûk, birer kul olduğuna, ibâdet edilmeğe hakları olmadığına inanıyorlar. Onların, Allahü teâlânın sevdiği kulları olduğuna, Allahü teâlânın, sevdiklerinin bereketi ile, kul-

larına merhamet edeceğine inanıyorlar. Zararı ve fâideyi yaratan yalnız Allahü teâlâdır. Tapınmağa hakkı olan yalnız Odur. Sevdiklerinin bereketi ile kullarına merhamet eder diyorlar. Müşrikler, yaratılışlarında mevcûd olan ma'rifetden dolayı, putlarının yaratıcı olmadığını söylüyor ise de, bu tabîî ma'rifeti Peygamberlere uyarak kuvvetlendirmedikleri için, putların tapınmağa hakları olduğuna inanıyor, bunun için tapınıyorlar. Putların ibâdet olunmağa hakkı vardır dedikleri için müşrik oluyorlar. Yoksa, bize şefâ'at etmelerini istiyoruz dedikleri için müşrik olmazlar. [Putlardan şefâ'at beklemek bâtil, ya'nî bozuk bir inanışdır. Böyle inanmak câiz değildir. Fekat böyle inanmak şirk de değildir. Putlara tapınmak şirkidir.] Görülüyor ki, Ehl-i sünneti puta tapan kâfirlerle benzetmek, temâmen yanlışdır. Bu âyet-i kerîmelerin hepsi, putlara tapınan kâfirler ve müşrikler için gelmişti. **(Keşf-üş-şübühât)** vehhâbî kitâbı, âyet-i kerîmeyi te'vîl ederek, âyet-i kerîmeye yanlış ma'nâ vererek ve bozuk mantık yürüterek, Ehl-i sünnet olan müslimânları müşriklerle benzetiyor.

(El-fecr-üs-sâdik firredd-i alâ münkiri-t-tevessüli-velkerâmâti-vel-havârik) kitâbında, yukarıda bahs edilen Zuhruf sûresinin 87.ci âyet-i kerîmesi tefsîr edilmiş, vehhâbîlerin yanlış ma'nâ verdikleri isbât olunmuşdur. Bu kitâbı, Irâk âlimlerinden Cemil Sıdkî Zehâvî “rahmetullahi teâlâ aleyh” yazmış, 1323 [m. 1905] de Mısrda basılmışdır. 1396 [m. 1976] da, İstanbulda ofset ile ikinci baskısı yapılmışdır. 1422 [m. 2001]de Hakîkat Kitâbevi tarafından yeniden tab' edilmişdir. Cemil Sıdkî, İstanbul Üniversitesinde **(İlm-i kelâm)** üzerinde dersler vermiş, 1355 [m. 1936] de vefât etmişdir. 1956 da basılan **(Müncid)** lügat kitâbında resmi vardır.

Abdullah ibni Ömer “radıyallahü teâlâ anhümâ” hazretlerinin bildirdiği iki hadîs-i şerîfde, **(Onlar doğru yoldan ayrıldı. Kâfirler için inmiş olan âyet-i kerîmeleri, mü'minlere yüklediler)** ve **(Ümmetim için korkduklarımın en korkuncu, Kur'ân-ı kerîme kendi görüşlerine göre ma'nâ vermeleri, yersiz terceme etmeleridir)** buyuruldu. Bu iki hadîs-i şerîf, mezhebsizlerin ortaya çıkacaklarını ve kâfirler için gelmiş olan âyet-i kerîmeleri mü'minlere yükleteceklerini, yanlış ma'nâ vereceklerini haber vermektedir.

Abdülvehhâb oğlu Muhammedin yanlış fikrler taşıdığını, müslimânlar için ilerde zararlı olacağını anlıyarak buna nasîhat verenlerden biri, Medînenin büyük âlimlerinden, şeyh Muhammed bin Süleymân Medenîdir “rahime-hullahü teâlâ”. Şâfi'î fıkıh

âlimi olan bu zâtın, çok kitâbı vardır. İbni Hacer-i Mekkînin “rahime-hullahü teâlâ” (**Minhâc**)a yaptığı (**Tuhfet-ül-muhtâc**) isimindeki şerhe olan hâşiyesi meşhûrdur. 1194 [m. 1780] de Medîne'de vefât etdi. (**El-fetâvâ**) adındaki iki cild kitâbında, (Ey Abdülvehhâb oğlu! Müslimânlara dil uzatma! Allah rızâsı için sana nasihat ediyorum. Evet, işleri, Allahdan başkası yapar diyen olursa, ona doğruyu söyle! Fekat, sebeblere yapışanların ve sebebleri de, sebeblerin te'sîr kuvvetlerini de, Allahın yarattığına inananların kâfir olduğu söylenemez. Sen de bir müslimânsın. Müslimânların hepsi yerine, birine sapık demek dahâ doğru olur. Sü-rüden ayrılanın sapıtması dahâ kolaydır. Nisâ sûresinin yüzondördüncü âyetinde meâlen, (**Kendisine doğru yol gösterildikten sonra, Peygamberlerin yolundan ayrılan, mü'minlerin inanışlarını ve ibâdetlerini terk eden kimseyi, âhîretde dost olduğu küfr ve irtidâd üzere diriltir ve Cehenneme atarız**) buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, sözümün doğru olduğunu göstermekdedir) diyor. Vehhâbîlerin sayılamıyacak kadar çok bozuk fikrleri varsa da, bunların temeli, üç şeydir:

1 — (Amel, ibâdet, îmânın parçasıdır) diyorlar. (Bir farzı, inandığı hâlde, tenbellikle yapmayan kimse, meselâ bir nemâzı kılmıyan, hasfîliğinden dolayı zekât vermiyen kâfir olur. Bunu öldürmeli, mallarını vehhâbîlere taksîm etmelidir) diyorlar.

(**Milel ve nihâl**) tercemesi altmışüçüncü sahîfede diyor ki: (Ehl-i sünnet âlimleri sözbirliği ile dediler ki, ibâdetler îmâna dâhil değildir. Farzların farz olduğuna inanıp, tenbellikle yapmayan, kâfir olmaz. Yalnız, nemâz kılmıyan için sözbirliği olmadı. Hanbelî mezhebine göre, tenbellikle nemâz kılmıyan kâfir olur). [Senâüllah pâni-pütî “rahmetullahi aleyh” (**Mâ-lâ-büdde**) kitâbının başında diyor ki, (Müslimân, büyük günâh işlemekle kâfir olmaz. Eğer Cehenneme sokulursa, az veyâ uzun zemân sonra, Cehennemden çıkarılıp, Cennete sokulur. Cennette sonsuz kalır.) Bu kitâb fârisî olup, 1376 [m. 1956] da Delhîde ve 1410 [m. 1990] da İstanbul'da, Hakîkat Kitâbevi tarafından basdırılmışdır. (**Hukûk-ul islâm**) kitâbının sonundadır.] Hanbelî mezhebinde, yalnız nemâz kılmıyan için kâfir olur denildi. Diğer ibâdetler için denilmedi. O hâlde, vehhâbîler bu bakımdan da Hanbelî değildir. Ehl-i sünnet olmıyanların Hanbelî de olmıyacağını yirmibirinci ve otuzaltıncı sahîfelerde bildirmişdik. Dört mezhebden birinde olmıyanlar, Ehl-i sünnet değildirler.

2 — (Peygamberlerin “aleyhimüsselâm” ve Evliyânın rûhlârından şefâ’at istiyen, bunların mezârını ziyâret edip, bunları vesîle ederek düâ eden kâfir olur. Meyyitde his yoktur) diyorlar.

Kabrdekine söyliyeni kâfir olsaydı, Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem” ve büyük âlimler, Velîler, böyle düâ etmezlerdi. Peygamberimiz, Medînedeki (**Bakî’**) kabristânını ve Uhud şehîdlerini ziyâret etmeğe giderdi. Kabrdekilere selâm verdiği ve onlarla konuştuğu, vehhâbîlerin (**Feth-ul-mecîd**) kitâblarının dörtüzyüksekbenbeşinci sahîfesinde de yazılıdır.

Peygamberimiz düâ ederken (**Allahümme innî es-elüke bi-hakkıssâilîne aleyke**), ya’nî (Yâ Rabbî! Senden isteyip de verdiğin kimselerin hâtırı için Senden istiyorum!) derdi ve böyle düâ ediniz buyururdu. Hazret-i Alînin annesi Fâtımayı “radiyallahü anhümâ” kendi mubârek elleri ile, mezâra koyunca: (**İğfir li-üm-mî Fâtimate binti Esed ve vessi’ aleyhâ medhalehâ bi-hakkı nebiyyike vel enbiyâillezîne min kablî inneke erhamürrâhimîn**) demişdi. Bu düâ (Yâ Rabbî! Annem Fâtıma binti Esedi mağfîret eyle, ya’nî günâhlarını afv eyle! İçinde bulunduğu yeri genişlet! Peygamberinin hakkı için ve benden önce gelmiş, Peygamberlerin hepsinin hakkı için bu düâmı kabûl et! Sen, merhametlilerin en merhametlisinin) demektir. Ensârın büyüklerinden Osmân bin Huneyfin bildirdiği hadîs-i şerîfde, iyi olması için düâ isteyen bir a’mâyâ, abdest alıp, iki rek’at nemâzdan sonra, (**Allahümme innî es’elüke ve eteveccühü ileyke bi-Nebiiyyike Muhammedin nebiyyirrahme, yâ Muhammed innî eteveccühü bike ilâ Rabbî fî hâcetî hâzihî li-takdiye-lî Allahümme şeffi’hü fiyye**) düâsını okumasını emr etmişdi. Bu düâda, dileğin kabûl edilmesi için, Muhammed aleyhisselâmı vesîle etmesi emr olunmaktadır. Eshâb-ı kirâm, bu düâyı hep okurdu. Bu düâ, (**Esi’at-ül leme’ât**) ikinci cildinde ve (**Hıs-n-ül hasîn**)de senedleri ile birlikte yazılıdır. Şerh ederken (Peygamberini vesîle ederek sana dönüyorum) demektedirler.

Bu düâlar gösteriyor ki, Allahü teâlânın sevdiklerini araya koyarak, onların hâtırı ve hürmeti ile düâ etmek câizdir.

1361 [m. 1942] senesinde vefât eden (**Câmi’ul-ezher**) kibâr-ı ulemâsından şeyh Alî Mahfûz, 1375 [m. 1956] de Mısrda basılan (**El-ibdâ’**) kitâbında, İbni Teymiyyeyi ve Abduhu çok övdüğü hâlde, ikiyüzonüçüncü [213] sahîfesinde (Evliyâyı kirâm “rahi-mehümullahü teâlâ” öldükden sonra, dünyâ işlerinde tesarruf

ederler demek, meselâ hastaları iyi eder, boğulacakları kurtarır, düşman karşısında olana yardım eder ve gayb olan şeylere kavuşdurur demek, doğru değildir. Mertebeleri yüksek olduğu için, Allahü teâlâ, bu işleri onlara bırakmıştır. Dilediklerini yaparlar demek yanlışdır. Fekat Allahü teâlâ, Evliyâsı arasından dilediklerine, sağ iken ve öldükden sonra, ikrâm ederek, onların kerâmeti ile hastayı iyi eder. Boğulmak üzere olanı kurtarır. Düşman karşısında olana yardım eder. Gayb olan şeyi buldurur. Böyle olmasını akl kabûl eder. Kur'ân-ı kerîm de bunları haber veriyor) diyor. Câmi'ul-ezher profesörlerinden Abdüllah Desûkî ve Yûsûf Decvî, İbdâ' kitâbının sonuna takrîz yazmışlar, kitâbı övmüşlerdir.

Abdülganî Nablûsî “rahime-hullahü teâlâ”, **(Hadîka)** kitâbının yüzseksenikinci sahîfesinde diyor ki, (Buhârînin Ebû Hüreyreden “radiyallahü teâlâ anh” haber verdiği hadîs-i kudsîde, **(Allahü teâlâ, kulum farzları yapmakla bana yaklaştığı gibi, başka şeyle yaklaşamaz. Kulum nâfile ibâdetleri de yapınca, onu çok severim. Öyle olur ki, benimle iştir. Benimle görür. Benimle her şeyi tutar. Benimle yürür. Benden her ne isterse veririm. Bana sığınınca, onu korurum buyurdu)** denilmektedir. Burada bildirilen nâfile ibâdetler, farzları yapanların yaptıkları sünnet ve nâfile ibâdetlerdir. [Böyle olduğunu, **(Merâkıl-felâh)** ve bunun **(Tahtâvî)** hâşiyesi de açık yazmaktadır. 437. ci sahîfeye bakınız!] Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, farzları yaptıktan sonra, nâfile ibâdetleri de yapan, Allahü teâlânın sevgisini kazanır ve düâları kabûl olur). Bunların diri iken de, öldükden sonra da, düâ ettikleri kimseler, murâdlarına kavuşur. Öldükden sonra da iştirler. Dileyenleri boş çevirmez, düâ ederler. Bunun için, hadîs-i şerîfde, **(İşlerinizde sıkıştığınız zemân, kabrde olanlardan yardım isteyiniz!)** buyuruldu. Bu hadîsin, ma'nâsı açıktır. Âlûsünin te'vîl etmesi yersizdir.

(Hadîkat-ün-nediyye) kitâbının ikiyüzdoksanıncı sahîfesinde diyor ki: (Mü'minler, uykuda iken olduğu gibi, öldükden sonra da mü'mindir. Peygamberler de, uykuda iken olduğu gibi, öldükden sonra da Peygamberdirler. Çünkü, mü'min olan ve Peygamber olan, rûhdur. İnsan ölünce, rûhu değişmez. Böyle olduğu imâm-ı Abdüllah Nesefînin **(Umdet-ül akâid)** kitâbında yazılıdır. [Bu kitâb, 1259 [m. 1843] senesinde Londrada basılmıştır.] Bunun gibi, Evliyânın da, uykuda iken olduğu gibi, öldükden sonra da Evliyâlıkları gitmez. Buna inanmıyan câhildir, inâcdıdır. Evli-

yânın öldükten sonra da kerâmet sâhibi olduklarını, ayrı bir kitâbımda isbât etdim). Hanefî mezhebi âlimlerinden Ahmed bin seyyid Muhammed Mekkî Hamevî ve Şâfi'î mezhebi âlimlerinden Ahmed bin Ahmed Şücâ'î ve Muhammed Şevberî Mısrî, Evliyânın kerâmetleri olduğunu, kerâmetlerinin öldükten sonra da devâm ettiğini ve Evliyânın kabrleri ile tevessül ve istigâsenin câiz olduğunu vesîkalarla isbât eden risâleler yazmışlardır. Bu üç risâle, Ahmed Zeynî Dahlanın “rahime-hullahü teâlâ” (**Ed-dürer-üs-seniyye firreddi alel-vehhâbiyye**) kitâbı ile bir arada, 1319 [m. 1901] senesinde Mısrda basılmış ve 1396 [m. 1976] senesinde, İstanbul'da ofset baskıları yapılmıştır.

Konyalı Muhammed Hâdimî efendi “rahime-hullahü teâlâ”, 1176 [m. 1762] senesinde Konyanın Hâdim kasabasında vefât etmiştir. (**Berîka**) kitâbının ikiyüzaltmışdokuzuncu sahîfesinde diyor ki, (Evliyânın kerâmet göstermesi, hakdır, doğrudur. Velî, Allahü teâlâyâ ve sıfatlarına, mümkün olduğu kadar ârif olan müslimân demektir. Tâ'atleri, ibâdetleri çok yapar. Günâhlardan ve nefesine, şehvetlerine uymaktan çok sakınır. Allahü teâlânın, âdetinin ve fen kanûnlarının dışında olarak yarattığı şeylere (**Hârik-ul'âde**) şeyler denir. Hârik-ul'âde şeyler, sekizdir: Mu'cize, kerâmet, i'ânet, ihânet, sihr, ibtilâ, isâbet-i ayn ya'nî nazar değmesi ve irhâs. Kerâmet, müttekî, ârif-i billah olan bir mü'minin elinde hâsıl olan hârik-ul'âde şey demektir. Bu kimse Velîdir. Peygamber değildir. Şâfi'î mezhebi âlimlerinden Ebû İshak İbrâhîm İsfereînî kerâmetlerin ba'zısını ve Mu'tezile fırkasında olanlar kerâmetlerin hepsini inkâr etdi. Mu'cize ile karışır. Peygambere inanmak güç olur dediler. Hâlbuki, bir Velîden, kerâmet görülünce, kendisinin Peygamber olduğunu söylemez. Kerâmetini göstermek istemez. Peygamberler ve Velîler öldükten sonra da, bunlar vâsıtası ile Allahü teâlâyâ yalvarmak câizdir. Böyle düâ etmeğe, (**Teves-sül**) ve (**İstigâse**) etmek denir. Çünkü, bunlar ölünce, mu'cizeleri ve kerâmetleri devâm eder. Remlî de böyle söyledi. İmâm-ül-haremeyn diyor ki, (Kerâmetin, öldükten sonra da devâm ettiğini yalnız şî'î inkâr eder). Mısr'daki mâlikî mezhebinin büyüklerinden Alî Echûrî diyor ki, (Velî, dünyâda iken, kınındaki kılınc gibidir. Ölünce, kınından çıkan kılınc gibi olup, tesarrufu, te'sîri kuvvetlenir). Bu sözü, Ebû Alî Sencî de, (**Nûr-ül-hidâye**) kitâbında yazmaktadır. Kerâmetin hak olduğu, Kitâb ile, Sünnet ile ve icmâ'-ı ümmet ile sâbitdir. Evliyânın, yüzlerce, binlerce kerâmetleri, kıymetli kitâblarda bildirildi.) (**Berîka**)dan terceme temâm oldu.

(**Mir'ât-ı Medîne**) kitâbının yüzaltıncı sahîfesinden başlayarak diyor ki: Hadîs âlimlerinden İbni Huzeyme ve Dâr-ı Kutnî ve Taberânînin, Abdüllah bin Ömerden bildirdikleri sahîh hadîsde, (**Kabrîmi ziyâret edene şefâ'atim vâcib oldu**) buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, imâm-ı Münâvînin (**Künûz-üd-dekâk**) kitâbında da vardır. Ayrıca, İbni Hibbânın haber verdiği (**Vefâtımdan sonra kabrîmi ziyâret eden, hayâtımda ziyâret etmiş gibidir**) hadîs-i şerîfini ve Taberânînin bildirdiği (**Kabrîmi ziyâret edene şefâ'at edeceğim**) hadîs-i şerîfini yazmaktadır. İmâm-ı Bezzârın Abdüllah ibni Ömerden haber verdiği (**Kabrîmi ziyâret edene şefâ'atim halâl oldu**) hadîs-i şerîfi ve Müslim-i şerîfde, Abdüllah ibni Ömerin bildirdiği, (**Beni ziyâret için Medîne-i münevvereğe gelenlere, kıyâmet günü şefâ'at etmeğim hak oldu**) merfû' hadîs-i şerîfini her müslimân bilmektedir.

Taberânînin ve Dâr-ı Kutnînin ve İbnül-Cevzînin haber verdikleri (**Hac eden, sonra kabrîmi ziyâret eden, beni sağ iken ziyâret etmiş gibi olur**) hadîs-i şerîfi büyük müjdedir. Dâr-ı Kutnînin bildirdiği (**Hac eden kimse, beni ziyâret etmezse, beni üzmüş olur**) hadîs-i şerîfi, hac edip de, özü olmadığı hâlde, Kabrî se'âdeti ziyâret etmeyenleri bildirmektedir.

Medîne-i münevvere islâm üniversitesi rektörü Abdül'azîz, (**Tahkîk ve îzâh**) ismindeki kitâbında, ziyâret etmeği teşvîk eden yukarıdaki hadîs-i şerîflerin hiçbirinin senedi, delîli olmadığını yazıyor. Hepsinin mevdû' olduğunu şeyhul-islâm İbni Teymiyye bildirdi diyor. Hâlbuki Zerkânînin (**Mevâhib**) şerhinin sekizinci cildinde ve Semhûdînin (**Vefâ-ül-vefâ**)sının dördüncü cildi sonunda bu hadîs-i şerîflerin kaynakları, uzun yazılı olup, hasen hadîs oldukları bildirilmiş, İbni Teymiyyenin bu sözü mevdû'dur denilmiştir. Medîne üniversitesinin, vehhâbî olan rektörü ve hocaları, böylece Ehl-i sünnet âlimlerinin yazılarına gölge düşürmeğe çalışmakta, kendi inançlarını, kitâbları ile dünyâya yaymaktadır. Dünyâdaki bütün milletleri, ya'nî hem müslimânları, hem de başkalarını aldatmak, kendilerini hakîkî müslimân tanıtmak için, yeni bir siyâset kullanıyorlar: (**Râbitat-ül-âlem il-islâm**) isminde bir İslâm merkezi kurdular. Her memleketdeki müslimânlar arasından, câhil, kirâlık din adamlarını seçerek, burada topladılar. Herbirine yüzlerce altın ma'âş veriyorlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından haberi olmıyan, bu câhil din adamlarını kukla gibi kullanıyorlar. Kendi inançlarını bu merkezlerden bütün dünyâya yayarak, bunlara (**Dünyâ İslâm Birliği**)nin fetvâları

diyorlar. 1395 [m. 1975] Ramezân-ı şerîf ayında çıkardıkları, böyle uydurma fetvâlarında, (Kadınlara Cum'a nemâzı kılmak farzdır. Cum'a ve bayram hutbeleri, her memleketde kendi dilleri ile okunur) dediler. Mekkedeki bu fitne ve fesâd ocağına üye olan, Mevdûdînin adamlarından Sabri ismindeki bir sapık, bu fetvâyı hemen Hindistâna getiriyor. Hindistândaki, bol aylıklı, apartmanlı câhiller, kadınları zorla câmi'lere sürüklediler. Çeşidli dillerle hutbe okumağa başladılar. Hindistândaki Ehl-i sünnet âlimleri, hakîkî din adamları “rahimehümullahü teâlâ”, bu hareketi önlemek için, kıymetli kaynaklardan fetvâlar hâzırlayıp, yaydılar. Vehhâbîler, bu ilmî yazılara cevâb veremeyip, hak sözün karşısında duramadılar. Hindistânın güneyindeki (**Kerala**) bölgesinde, yüzlerce din adamı, aldanmış olduklarını anlıyarak, tevbe etdiler. Tekrâr, Ehl-i sünnet saflarına katıldılar. Ehl-i sünnet âlimlerinin, sağlam kaynaklara dayanan bu kıymetli fetvâlarından dört adedi, ofset yolu ile basdırılarak bütün islâm memleketlerine gönderildi. Her yerdeki hakîkî din adamları, buna karşı müslimânları uyardırmakda, islâmîyeti içerden yıkan, parçalıyan felâket ateşini söndürmeğe çalışmaktadırlar. Elhamdülillah ki, dünyânın her yerinde temiz rûhlu, uyanık gençler, hakkı bâtıldan ayırmaktadırlar.

İbni Âbidîn “rahime-hüllahü teâlâ”, Cum'a hutbesini ve iftî-tâh tekbîrini ve nemâz içinde düâyı anlatırken buyuruyor ki, (Hutbeyi arabîden başka lisan ile okumak, nemâza dururken, başka dil ile iftî-tâh tekbîrini söylemek gibidir. Bu da, nemâzdaki diğer zikirler gibidir. Nemâz içindeki zikirleri ve düâları arabîden başka dil ile söylemek ise, tahrîmen mekrûhdur. Hazret-i Ömer yasak etmiştir). Nemâzın vâciblerini anlatırken diyor ki, (Tahrîmen mekrûh işlemek, büyük günâh olur. Buna devâm edenin adâleti gider). (**Tahtâvî**)de diyor ki, (Küçük günâha devâm eden fâsık olur. Fâsık olan veyâ bid'at işliyen imâmın arkasında nemâz kılmamalı, başka câmi'de kılmalıdır). Eshâb-ı kirâm ve Tâbi'în-i izâm “rahime-hümullahü teâlâ”, Asyada ve Afrikada, hutbelerin temâmını hep arabî okudu. Çünkü, hutbenin hepsini veyâ bir kısmını başka dil ile okumak, mekrûh ve bid'at olur. Bid'at ise büyük günâhdır. Hâlbuki, dinliyenler arabî bilmiyorlar, hutbeleri anlayamıyorlardı. Din bilgileri de yoktu. Onlara öğretmek lâzım idi. Fekat, yine hutbenin hepsini arabî okudular. Bunun için, Osmânlı imperatorluğundaki Şeyh-ul-islâm efendiler ve dünyâda meşhûr olan büyük islâm âlimleri, altıyüz seneden beri,

hutbeleri, türkçe de okutarak, cemâ'tin anlamasını çok istediler ise de, câiz olmayacağını bildikleri için, buna izin veremediler.

İmâm-ı Beyhekînin Ebû Hüreyreden “radıyallahü anh” haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Bir kimse bana selâm verince, Allahü teâlâ rûhumu cesedime verir. Onun selâmını işitirim)** buyuruldu. İmâm-ı Beyhekî “rahime-hüllahü teâlâ”, bu hadîs-i şerîfe dayanarak, Peygamberler “aleyhimüsselâm” kabrlerinde, bizim bilmediğimiz bir hayât ile diridirler demişdir.

Medînedeki vehhâbî Abdül'azîz bin Abdüllah da, **(El-hac vel-Umre)** kitâbının altmışaltıncı sahîfesinde bu hadîs-i şerîfi yazıp, bu hadîs Onun meyyit olduğunu gösteriyor diyor. Aynı sahîfede, kabrinde, bilinmiyen bir hayât ile diridir de diyor. Sözleri birbirini tutmuyor. Hâlbuki, bu hadîs-i şerîf, mübârek rûhunun geldiğini, selâmlara cevâb verdiğini bildiriyor. Yine, bu kitâbının yetmişüçüncü sahîfesinde yazdığı iki hadîs-i şerîfde, **(Kabir ziyâret ederken, Esselâmü aleyküm ehl-el-diyâr-ı minel mü'minîn)** denilmesi emr buyurulmaktadır. Bu hadîs-i şerîfler, bütün müslimânların kabirlerine selâm verileceğini emr ediyor. İşitene selâm verilir. İşiten ile konuşulur. Hem bu hadîs-i şerîfleri haber veriyorlar. Hem de, meyyit işitmez diyor. Meyyitin işitdiğine inananlara müşrik diyorlar. Âyet-i kerîmeleri ve hadîs-i şerîfleri yanlış te'vîl ediyorlar.

Resûlullahın, kabrinde, bilinmiyen bir hayât ile diri olduğunu bildiren çok hadîs-i şerîf vardır. **(Kabrim başında söylenen salevâtı işitirim. Uzaktan söylenen salevât bana bildirilir)** ve **(Bir kimse, kabrim başında bana salevât okursa, Allahü teâlâ bir melek gönderip, bu salevâtı bana bildirir. Kıyâmet günü ona şefâ'at ederim)** hadîs-i şerîfleri, meşhûr altı kitâbda yazılıdır.

Bir müslimân, dünyâda iken tanıdığı bir müslimânın kabri yanına gidip selâm verse, kabirdeki kimse, selâm vereni tanır ve cevâb verir. İbni Ebiddünyânın haber verdiği hadîs-i şerîfde, müslimân meyyitin, selâm vereni tanıdığı ve sevindiği ve cevâb verdiği haber verilmektedir. Tanımadığı mevtâlara selâm verirse selâma sevinerek cevâb verirler. Sâlihler ve şehîdler “rahime-hümullahü teâlâ” selâm vereni tanır ve cevâbını verir de, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” tanımaz olur mu? Gökde güneş her tarafa ışık saldığı gibi, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” de, bir anda her yerde söylenen selâmlara, o anda cevâb verir.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Vefâtından sonra da, diri iken olduğu gibi iştirim)** ve Ebû Ya'lânın bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Peygamberler “aleyhimüsselâm” kabirlerinde diridir. Nemâz kılarlar)** buyuruldu. İbrâhîm bin Bişar ve seyyid Ahmed Rıfâ'î ve dahâ nice Velîler, Resûlullaha verdikleri selâmın cevâbını iştmişlerdir.

Celâleddîn-i Süyûtî hazretlerine, (Seyyid Ahmed Rıfâ'înin Resûlullahın mübârek elini öpmüş olduğu doğru mudur?) dediklerinde, cevâb olarak **(Şeref-ül-muhkem)** adında bir kitâb yazmıştır. Bu kitâbında, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimizin, Kabr-i se'âdetlerinde, bilinmiyen bir hayâtle diri olduğunu ve selâmları işitip cevâb verdiğini, aklî ve naklî deliller ile isbât etmiştir. Mi'râc gecesi, Resûlullahın, Mûsâ aleyhisselâmu, kabrinde nemâz kılarken gördüğünü de, bu kitâbında bildirmiştir.

Âişe-i Sıddîkanın “radiyallahü anhâ” haber verdiği bir hadîs-i şerîfde, **(Hayberde yidiğim zehirli etin acısını duymakdayım. O zehrin te'siri ile, ebher [avort] damarım şimdi çalışmıyacak hâle geldi)** buyuruldu. Allahü teâlânın, insanların en üstünü olan Muhammed aleyhisselâma, peygamberlikle birlikde şehîdlik derecesini de vermiş olduğunu bu hadîs-i şerîf göstermektedir. Âl-i İmrân sûresinin yüzaltmışdokuzuncu âyetinde meâlen, **(Allah yolunda öldürülenleri ölü sanmayınız! Onlar Rablarının yanında diridirler. Rızklandırılmaktadırlar)** buyuruldu. Allah yolunda zehir yidirilen o büyük Peygamberin, bu âyet-i kerîmede bildirilen şerefli derecenin en üstünde bulunduğu şübhesizdir.

İbni Hibbânın bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Peygamberlerin “aleyhimüsselâm” mübârek vücûdları çürümez. Bir mü'min bana salevât okursa, bir melek o salevâti bana getirip, ümmetinden falan oğlu filân sana salevât ve selâm söyledi der)** buyuruldu.

İbni Mâcenin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Cum'a günleri bana çok salevât getirin! Okunan salevât bana hemen bildirilir)** buyuruldu. Bunu işitenlerden Ebüdderdâ “radiyallahü teâlâ anh” (Öldükden sonra da bildirilir mi?) dedikde, **(Evet, ben öldükden sonra da bildirilir. Çünkü, toprağın Peygamberleri çürütmesi harâm kılındı. Onlar öldükden sonra diridirler, rızklandırılırlar)** buyuruldu. [Bu hadîs-i şerîf, Senâüllah Pâni-pütfnin **(Tezkiret-ül mevtâ vel-kubûr)** kitâbının sonunda da yazılıdır. Bu kitâb, fârisî olup, 1310 [m. 1892] de Delhîde ve 1990 da, Hakîkat Kitâbevi tarafından, İstanbulda basdırılmışdır.]

Hazret-i Ömer “radiyallahü anh” Kudüs-i şerfi kâfirlerden aldıktan sonra, doğru, Hucre-i se’âdete gidip, Kabr-i nebevîyi ziyâret etdi ve selâm verdi. Evliyânın büyüklerinden olan Ömer bin Abdül’azîz hazretleri, Şâmdan Medîneye me’mûr gönderip, Kabr-i se’âdete salât ve selâm okuturdu. Abdüllah ibni Ömer hazretleri, yolculuktan döndüğü zemân, doğruca Hucre-i se’âdete girer, önce Resûlullahı, sonra Ebû Bekr-i Sıddîkı, en sonra da babasını ziyâret edip selâm verirdi. İmâm-ı Nâfi’ diyor ki, Abdüllah ibni Ömer hazretlerinin, Kabr-i se’âdete gelerek (Esselâmü aleyke yâ Resûlallah!) dediğini yüzden fazla gördüm. Hazret-i Alî “radiyallahü anh”, birgün mescid-i şerife girip, hazret-i Fâtımanın “radiyallahü anhâ” mübârek makâmını görünce ağladı. Sonra Hucre-i se’âdete giderek, çok ağladı ve (Esselâmü aleyke yâ Resûlallah ve esselâmü aleykümâ yâ iki kardeşlerim!) diyerek, hazret-i Ebû Bekrle hazret-i Ömere selâm verdi “radiyallahü telâ anhümâ”.

İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfeye göre, önce hac yapmalı, sonra Medîne-i münevvereye gidip, Resûlullahı ziyâret etmelidir. Ebûl-leys-i Semerkandînin fetvâsında da böyle yazılıdır.

(Şifâ) kitâbının sâhibi kâdî İyâd ve Şâfi’î âlimlerinden imâm-ı Nevevî ve Hanefî âlimlerinden İbni Hümâm “rahimehumullahü teâlâ”, Kabr-i se’âdeti ziyâret lâzım olduğuna icmâ-ı ümmet hâsıl olmuşdur dediler. Ba’zı âlimler ise, vâcibdir dedi. Zâten, kabr ziyâretinin sünnet olduğunu vehhâbîlerin (**Feth-ul-mecîd**) kitâbı da yazıyor.

Nisâ sûresinin altmışüçüncü âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Onlar, nefslerine kötülük ettikten sonra, eğer sana gelerek, Allahü teâlâdan afv dilerlerse, Allahın Resûlü de, onlar için afv dilerse, Allahü teâlâyı tevbeleri elbette kabûl edici ve merhamet edici bulurlar)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” şefâ’at edeceğini ve şefâ’atinin kabûl olacağını bildiriyor. Ayrıca, Kabr-i se’âdeti ziyâret için uzaklardan gelip, şefâ’at dilemeği emr buyurmaktadır.

(Ancak üç mescide gitmek için uzun yolculuğa çıkılır) hadîs-i şerfi, Mekkedeki Mescid-i harâmı ve Medînedeki Mescid-i Nebîyi ve Kudüsdeki Mescid-i aksâyı ziyâret için uzun yolculuğa çıkmanın sevâb olduğunu bildirmektedir. Bunun için, hacca gidip de, Mescid-i Nebîdeki Kabr-i se’âdeti ziyâret etmeyenler, bu sevâbdan mahrûm kalırlar.

İmâm-ı Mâlik (Kabr-i se'âdeti ziyârete gelenlerin, Hucre-i se'âdet yanında çok durmaları mekrûhdur) buyurdu. İmâm-ı Zeynel'âbidîn, Kabr-i se'âdeti ziyâret ederken, Ravda-i mütahhera tarafındaki direk yanında durur, dahâ yanaşmazdı. Hazret-i Âişe, vefât edinceye kadar, Hucre-i se'âdetin kapısının dış yanında, kıbleye karşı ayakda durarak ziyâret ederlerdi.

Hadîs âlimlerinden Abdül'azîm-i Münzirî hazretleri (**Kabrîmi bayram yapmayın!**) hadîs-i şerîfine ma'nâ verirken (Kabrîmi bayram gibi yılda bir ziyâret etmekle bırakmayın! Her zemân ziyâret etmeğe gayret edin!) demektir, buyurdu. (**Evlerinizi mezârlık yapmayın!**) hadîs-i şerîfi de, evlerinizi nemâz kılmamakla, kabrlere benzetmeyin, demek olduğu için, Münzirînin verdiği ma'nânın doğru olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü kabristânda nemâz kılmak câiz değildir. Hadîs-i şerîfin ma'nâsı (Kabrîmi ziyâret için, bayram gibi belli gün ta'yîn etmeyin!) demek de olabilir denildi. Yehûdîler ve hristiyanlar, Peygamberlerinin mezârlarını ziyâret için toplanıp çalgı çalar, şarkı söyler, bayram yaparlardı. Siz böyle yapmayın, ziyâret için, bayramda harâm şeylerle eğlenir gibi, ney, dümbelek çalmayın, toplanıp, merâsim yapmayın demektir. Ziyâret için, gelip, selâm vermeli, düâ etmeli, fazla durmamalıdır.

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe “rahime-hüllahü teâlâ” buyurdu ki: (Kabr-i se'âdeti ziyâret etmek sünnetlerin en kıymetlisidir). Vâcib diyen âlimler de vardır. Bunun için, Şâfi'î mezhebinde Kabr-i se'âdeti ziyâret etmek nezr olunur.

(**Mir'ât-i Medîne**)nin 1282. ci sahîfesinden başlayarak diyor ki, (Allahü teâlâ (**Seni yaratmasaydım, hiç birşeyi yaratmazdım**) buyurarak, Muhammed aleyhisselâmın Habîbullah olduğunu, Onu çok sevdiğini bildiriyor. Bu hadîs-i kudsî, İmâm-ı Rabbânî “rahime-hüllahü teâlâ” (**Mektûbât**)ının üçüncü cildinin yüzirmiikinci mektûbunda da yazılıdır. Aşağı bir insan bile, sevgilisinin hâtırı için istenileni boş çevirmez. Aşık, ma'sûkunun hâtırı için iş gördürmek kolaydır. Bir kimse (Yâ Rabbî! Habîbin Muhammed “aleyhisselâm” hâtırı için senden istiyorum) dese, bu isteği red olunmaz. Fekat, değeri olmıyan dünyâlık işler için, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” hâtırını, hurmetini vesîle etmek lâyük değildir).

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe “rahime-hüllahü teâlâ” buyurdu ki: Medînede idim. Sâlihlerden şeyh Eyyûb-i Sahtiyânî, Mescid-i şe-

rîfe girdi. Ben de birlikte girdim. Şeyh hazretleri, Kabr-i nebevî-ye karşı dönerek ve kibleyi arkada bırakarak durdu. Sonra dışarı çıktı. İbni Cemâ'a hazretleri (**Mensek-i kebîr**) adındaki kitâbında diyor ki: Ziyâret ederken minber yanında iki rek'at nemâz kılip, düâdan sonra, Hucre-i se'âdetin kible tarafına gelmeli, mubârek başını sol tarafa alıp, (**Merkad-ı şerîf**) duvarından iki metre kadar uzak durmalı, sonra yavaş yavaş kible duvarını arkaya alıp, (**Muvâcehe-i se'âdet**)e karşı döndükde selâm vermelidir. Bütün mezheplerde de böyledir.

(**Hadîka**)da, dil âfetlerinin yirmiüçüncüsünü anlatırken diyor ki, (Düâ ederken, Peygamberlerin hakkı için veyâ diri yâhud ölü olan bir Velînin hakkı için diyerek, Allahdan birşey istemek tahrîmen mekrûhdur. Ya'nî Allahü teâlâ hiç kimsenin istediğini yapmağa mecbûr değildir. Çünkü, Allahü teâlâda hiçbir mahlûkun hakkı yoktur vererek, kendinde onlar için hak tanımışdır. Ya'nî dileklerini kabûl edecektir. Kullarına, kendinde hak ihsân ettiğini Kur'ân-ı kerîmde bildirmişdir. Meselâ, bir âyet-i kerîmede meâlen, (**Mü'minlere yardım etmek, üzerimize hak oldu**) buyuruldu.) (**Bezzâziyye**) fetvâsında diyor ki, (Ölü veyâ diri olan bir Velînin veyâ bir Nebînin ismini söyleyerek, bunun hürmeti için dilekde bulunmak câizdir). (**Şir'a**) şerhinde, (Peygamberlerini ve sâlih kullarını vesîle ederek düâ etmelidir. (**Hısn-ül-hasîn**)de de böyle yazılıdır) demektedir. Görülüyor ki, İslâm âlimleri, Allahü teâlânın sevdiklerine verdiği hak ve hürmet için, Allahü teâlâyâ düâ etmek câizdir dediler. Kulların, Allahü teâlâ üzerinde hakları vardır sanıp, bu hakları için istemek şirk olur diyen hiçbir âlim yoktur. Bunu yalnız, vehhâbiler söylemektedir.

(**Feth-ul-mecîd**) kitâbında Bezzâziyye fetvâsını övdükleri, bunun fetvâlarını vesîka olarak ileri sürdükleri hâlde, burada, ona da karşı gelmektedirler. (**Berîka**)da, yine dil âfetlerini açıklarken diyor ki, (Peygamberin, Velînin hakkı için demek, Onun nübüveti hakkıdır, vilâyeti hakkıdır demek olur. Peygamberimiz de, bu niyyet ile (**Peygamberin Muhammed hakkı için**) demiş ve harblerde Allahü teâlâdan, Muhâcirlerin fukarâsı hakkı için yardım dilemişdir. İslâm âlimlerinden (Senden istedikleri zemân verdiği kimseler hakkı için) ve (Muhammed Gazâlinin hakkı için) gibi düâlar yapanlar ve kitâblarına yazanlar çok olmuştur.) (**Hısn-ül-hasîn**) kitâbı böyle düâlarla doludur. (**Rûh-ul-beyân**) tefsîrinde, Mâide sûresinin onsekizinci âyetinde diyor ki, Ömer-ül Fârûkun

“radıyallahü anh” haber verdiği hadîs-i şerîfde, (Âdem “aleyhis-selâm” **yanıldığı zemân, yâ Rabbî! Muhammed aleyhisselâm hakkı için beni afv et dedi. Allahü teâlâ da, Muhammedi dahâ yaratmadım. Onu nasıl tanıdım dedi. Yâ Rabbî! Beni yaratıp rûhundan bana ihsân edince, başımı kaldırdım. Arşım eteklerinde, Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah yazılmış olduğunu gördüm. Sen isminin yanına, en çok sevdiğinin ismini yazarsın. Bunu düşünerek Onu çok sevdiğini anladım dedi. Allahü teâlâ da buna karşılık, ey Âdem, doğru söyledin. Mahlûklarımın içinde, en çok sevdiğim Odur. Onun için, seni afv eyledim. Muhammed olmasaydı, seni yaratmazdım dedi**) buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, imâm-ı Beyhekînin (**Delâil**) kitâbında yazılıdır. Âlûsînin (**Gâliyye**) kitâbında da yazılıdır.

(**Feth-ul-mecîd**) kitâbının ikiyüzellidokuzuncu [259] sahîfesinde, imâm-ı Zeynel’âbidîn Alî “rahime-hullahü teâlâ” hazretlerinin, bir kimsenin, Resûlullahın kabri yanına gelip düâ ettiğini görünce, buna mâni’ olduğunu ve (**Bana salât okuyunuz! Her nerede olursanız verdiğiniz selâm bana ulaştırılır**) hadîsini okuduğunu yazıyor. Hâdiseyi yanlış anlatarak, (Buradan anlaşılıyor ki, düâ ve salât okumak için kabir yanına gitmek yasak edilmiştir. Bu, kabri bayram yeri yapmanın bir kısmıdır. Mescid-i Nebîye nemâz kılmak için giren kimsenin, selâm vermek için kabrin yanına gitmesi yasaktır. Eshâbın hiçbiri böyle yapmadı. Böyle yapanları da men’ etdiler. Peygambere, yalnız ümmetinin okudukları salât ve selâm bildirilir. Başka işleri bildirilmez) diyor. Buna mâni’ olmak için, Sü’ûd hükûmetinin, Mescid-i Nebî içine, (**Huc-re-i se’âdet**) yanına asker koyduğunu da, ikiyüzotuzdördüncü [234] sahîfesinde yazıyor.

Yûsüf Nebhânî, (**Şevâhid-ül-hak**) kitâbının çeşitli yerlerinde bunlara cevâb vermektedir. Sekseninci [80] sahîfesinde: İmâm-ı Zeynel’âbidîn “radıyallahü anh” Resûlullahın mubârek kabrini ziyâret etmeği yasak etmemiştir. İslâmiyyete uygun olmıyan, saygısızca yapılan ziyâreti yasak etmiştir. Torunu imâm-ı Ca’fer Sâdık, Huc-re-i se’âdeti ziyâret eder, Ravda tarafındaki direk yanında durup, Resûlullah selâm verirdi ve mubârek başı buradadır derdi. (**Kabrimi bayram yapmayınız!**) demek, ziyâretinizi bayram gibi belli zemânlara bırakmayın! Her zemân ziyâret ediniz demektir. 88. ci ve 106. cı sahîfelerinde: Ebû Abdûllah Kurtubî (**Tezkire**)sinde buyuruyor ki, Resûlullahı, ümmetinin amel-leri, her sabâh ve her akşam bildirilir. 89. cu ve 116. cı sahîfele-

rinde diyor ki: Halîfe Mensûr, Resûlullahı ziyâret ederken, imâm-ı Mâlike sordu: Yüzümü kabre karşı mı, kıbleye karşı mı döneyim? İmâm-ı Mâlik buyurdu ki: Yüzünü Resûlullahdan nasıl ayırabilirsin? O “sallallahü aleyhi ve sellem” senin ve baban Âdemin afv olmasına vesîledir. 92. ci sahîfede diyor ki: **(Kabrleri ziyâret ediniz!)** hadîs-i şerîfi emirdir. Ziyâret yaparken harâm işlenirse, ziyâret yasak edilemez. Harâmı yapması yasak edilir. 98. ci sahîfede diyor ki: İmâm-ı Nevevî **(Ezkâr)** kitâbında, (Resûlullahın ve Sâlihlerin kabrlerini çok ziyâret etmek ve her ziyâretde, kabr başında çok durmak sünnettir) buyurmaktadır. 100. cü sahîfede diyor ki: İbni Hümâm, **(Feth-ul-kadîr)** kitâbında, Dâr-ı Kutnînin ve Bezzârın bildirdikleri hadîs-i şerîfi yazıyor. Bu hadîs-i şerîfde, **(Başka bir iş görmeyip, yalnız beni ziyâret için gelene, kıyâmet günü şefâ’at etmek üzerimde hakkı olur)** buyuruldu. 118. ci sahîfede buyuruyor ki: (Allahü teâlâ, Evliyâyâ kerâmet vermiştir. Evliyânın, öldükden sonra da kerâmetleri çok görülmüştür. Öldükden sonra da tesarruf ederler. Bunları Allahü teâlâyâ vesîle etmek câizdir. Fekat, islâmiyyete uygun olarak istigâse etmelidir. Câhillerin, dileğimi verirsen veya hastamı iyi edersen, sana şu kadar ..... vereceğim, demesi câiz değildir. Fekat, buna küfr, şirk denilemez. Çünkü çok câhil olan da, Velînin îcâd edeceğini düşünmez. Velîyi, Allahü teâlânın îcâd etmesine vesîle etmektedir. Onun, Allahü teâlânın sevgili kulu olduğunu düşünmektedir. Dileğimi yapmasını Allahdan iste! Allahü teâlâ, senin düânı red etmez demektedir. Çünkü, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(Aşağı, değersiz sanılan çok kimseler vardır ki, onlar, Allahü teâlânın sevgili kullarıdır. Bir şeyi yapmak dileseler, Allahü teâlâ o şeyi, elbet yaratır)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, **(Feth-ul-mecîd)** vehhâbî kitâbının, 381. ci sahîfesinde de yazılıdır. Müslimânlar, böyle hadîs-i şerîflere güvenerek, Evliyâyı vesîle etmektedir. İmâm-ı Ahmed, imâm-ı Şâfi’î, imâm-ı Mâlik ve imâm-ı a’zam Ebû Hanîfe, (sâlihlerin kabrleri ile teberrük etmek câizdir) dediler. Ehl-i sünnetin dört mezhebinden birinde olduğunu, Ehl-i sünnet olduğunu söyleyen bir kimsenin de böyle söylemesi lâzımdır. Böyle söylemezse, Ehl-i sünnet olmadığı, yalancı olduğu anlaşılır). **(Fetâvâ-yi Hindiyye)**de, başkası yerine hacca gitmeği anlatırken diyor ki, (Yapılan ibâdetin sevâbını başkasına bağışlamak câizdir. Böylece, nemâz, oruc, sadaka, hac, Kur’ân-ı kerîm okumak ve zikir etmek ve Peygamberlerin, Şehîdlerin, Evliyânın, Sâlihlerin kabrlerini ziyâret etmek ve mevtâyâ kefen vermek ve bütün hayrât ve hasenât sevâbları bağışlanabilir). Evliyâ kabrlerini ziyâret etmenin sevâb olduğu bu-

radan da anlaşılmalıdır. [Zikrin çeşidleri vardır. Bunlardan biri (Allahü ekber, Allahü ekber. Lâ ilâhe illallahü vallahü ekber. Allahü ekber ve lillâhil hamd)dir. Buna **(Tekbîr-i teşrîk)**de denir. Bunu çok okumalıdır. **(İstîgâr düâsı)** da, fâidesi pekçok olan zikirdir.]

Buraya kadar bildirilenlerin vesîkaları arabî ve ingilizce kitâb-
larımızda uzun yazılıdır. Allahü teâlâ müslimânlara birleşmeği
emr ediyor. O hâlde, her mü'minin **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)**
i'tikâdını öğrenip, bu büyük âlimlerin, kitâblarında bildirdikleri
gibi îmân ederek, bu doğru ve hak yolda birleşmeleri lâzımdır.
Doğru yolun, yalnız **(Ehl-i sünnet)** yolu olduğunu Peygamberi-
miz "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" haber vermiştir. Müsli-
mânları aldatmak isteyen sapıklara ve din kitâbı ticâreti yapan
câhil din adamlarının yaldızlı yazılarına aldanıp **(Ehl-i sünnet)**
birliğinden ayrılmamağa çok dikkat etmelidir. Müslimânların
birliğinden ayrılanların Cehenneme gideceklerini Allahü teâlâ
Nisâ sûresinin yüzondördüncü âyetinde açık olarak bildirmekte-
dir. Dört mezhebden birini taklîd etmiyenin, Ehl-i sünnet birli-
ğinden ayrılmış olacağı, böyle mezhebsizin de sapık veyâ kâfir
olacağı, büyük âlim Ahmed Tahtâvînin **(Dürr-ül-muhtâr)** hâşi-
yesinde ve **(El besâir alâ münkirit-tevessül-i bilmekâbir)** kitâbın-
da, vesîkaları ile yazılıdır. Bu kitâb, **(Fethul-mecîd)** kitâbına kar-
şı reddiye olup, Pâkistânda yazılmış, ikinci baskısı İstanbulda ya-
pılmışdır.

İbni Teymiyyenin, **(Ehl-i sünnet vel-cemâ'at)** mezhebinden
ayrılmış olduğu, **(Et-tevessül-ü bin Nebî ve cehelet-ül-vehhâbiy-
yîn)** kitâbında, isbât edilmiştir. İbni Teymiyyenin sapık yazıları
ile ingiliz câsûsu Hempherin yalan ve iftirâlarının karışımına
(Vehhâbîlik) denir.

3 — Mezâr üzerine türbe yapmak ve türbelerde hizmet ve ibâ-
det edenlere kandil yakmak ve ölülerin rûhlarına sadaka ada-
mak, şirk, küfr imiş. Haremeyn ehâlîsi şimdikiye kadar, kubbelere,
dışarlara tapınıyorlar imiş.

Kabr üzerine türbe yapmak, süs için, gösteriş için olursa ha-
râmıdır. Kabrin harâb olmaması için ise mekrûhdur. Hayvanın,
hırsızın açmaması için ise câizdir. Fekat ziyâret yeri yapmamak
lâzımdır. Ya'nî belli zemânlarda ziyâret etmek lâzımdır dememe-
lidir.

İnsanı, önceden yapılmış binâ içine defn etmek mekrûh de ğil-
dir. Eshâb-ı kirâm, Resûlullahı ve iki halifesini binâ içine defn
etdiler. Hiçbiri buna karşı gelmedi. Onların sözbirliğinin dalâlet

olmadığını hadîs-i şerîf haber vermektedir. Büyük islâm âlimi İbni Âbidîn (**Dürr-ül-muhtâr hâşiyesi**), beşinci cild, ikiyüzotuzikinci sahîfesinde buyuruyor ki, (Âlimlerden birkaçı, sâlihlerin ve Velîlerin kabrleri üzerine örtü sermek, başlık, sarık koymak mekrûhdur dedi. (**Fetâvâ-yı hucce**)de, kabrlerin üzerine örtü örtmek mekrûhdur, diyor. Fekat, bize göre, kabrdekinin kıymetini herkese bildirmek için örtülürse ve ona hakâret olunmaması, ziyâret edenlerin saygılı, edebli davranmaları için ise, câizdir. (**Edille-i şer'îyye**) ile yasak edilmemiş olan ameller, işler, niyyete göre değerlendirilir. Evet, kabrlere üzerine türbe yapmak, sanduka, örtü koymak, Eshâb-ı kirâm zemânında yokdu. Fekat, Resûlullahın ve Şeyhaynın odaya defn edilmelerini inkâr edenleri de hiç olmadı. Bunun için ve (**Kabrlere üzerine basmayınız!**), (**Ölülerinize saygısızlık etmeyiniz!**) emrlerini yerine getirmek için ve yasak edilmiş olmadıkları için, bunların sonradan yapılması bid'at olmaz. Vedâ tavâfından sonra Mescid-i harâmıdan hemen çıkmak, böylece Kâ'be-i mu'azzamaya saygı göstermek lâzım olduğunu bütün fikh kitâbları haber veriyor. Hâlbuki, Eshâb-ı kirâm böyle yapmazdı. Çünkü, onlar her hareketlerinde, Kâ'be'ye saygı gösterirlerdi. Sonra gelenler, böyle saygı gösteremedikleri için, âlimlerimiz, mescidden geri geri çıkarak saygı gösterilmesini bildirdiler. Eshâb-ı kirâm gibi saygılı olmağı böylece sağladılar. Sâlihlerin, Velîlerin kabrlere, Eshâb-ı kirâm gibi saygılı olabilmek için, üzerlerine örtü serilmesi, türbe yapılması da, bunun gibi câiz oldu. Büyük âlim Abdülganî Nablûsî hazretleri, (**Keşf-ün-nûr**) kitâbında, bunu uzun anlatmaktadır. (**Keşf-ün-nûr**), Celâlüddîn-i Süyûtînin "rahimehullahü teâlâ" (**Tenvîr-ul-halek fî imkân-ı rû'ye-tin-nebî cihâren vel-melek**) kitâbı ile birlikte arabî olarak 1393 [m. 1973] de (**Minhat-ül-vehbiyye**) ile birlikte İstanbul'da neşr edilmiştir. Arabistânda, türbeye (**Meşhed**) denir. Medîne-i münevverede, (**Bakî**) kabristânında, meşhed dolu idi. Vehhâbiler hepsini yıkdı. Hiçbir İslâm âlimi, türbe yapmanın ve türbe ziyâret etmenin şirk, küfr olacağını söylememiştir. Türbe yıkan hiç görülmemiştir.

İbrâhîm Halebî "rahimehullahü teâlâ" (**Halebî-i kebîr**) sonunda diyor ki, (Bir kimse tarlasını kabristân yapsa, birisi mevtâ defn için buraya türbe yapsa, kabristânda boş yer varsa, câiz olur. Başka yer yoksa, türbe yıkılıp, yerine kabr kazılır. Çünkü burası, kabr yapmak için vakf edilmiştir). Türbe şirk olsaydı, put olsaydı, her zemân yıkılması lâzım olurdu.

Yeryüzünde bulunan İslâm türbelerinin birincisi Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” medfûn olduğu hucre-i mu’attardır. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz, çok sevdiği zevcesi Âişe “radiyallahü anhâ” vâlidemizin odasında, hicretin onbirinci senesi, Rebî’ul-evvel ayının onikinci pazartesi günü öğleden önce vefât etdi. Çarşamba gecesi, bu odaya defn edildiler. Hazret-i Ebû Bekrle hazret-i Ömer “radiyallahü teâlâ anhümâ” de, bu türbe içinde defn edildiler. Eshâb-ı kirâmdan hiçbiri, buna mâni’ olmadı. Eshâb-ı kirâmın bu sözbirliğine karşı geliyorlar. Şübheli delîli yanlış te’vîl ederek, **(İcmâ-i ümmet)**i inkâr etmek, küfr olmaz ise de, bid’at olur.

Âişe “radiyallahü anhâ” hazretlerinin odası, üç metre yüksekliğinde ve üç metre genişlik ve dörtbuçuk metre uzunlukda, kerpiçden yapılmıştı. Biri garb, diğeri şimâl duvarında, iki kapısı vardı. Hazret-i Ömer “radiyallahü teâlâ anh” halife iken, Hücre-i se’âdetin etrâfına kısa bir taş duvar çekti. Abdûllah bin Zübeyr “radiyallahü teâlâ anhümâ” halife iken, bu duvarı yıkıp siyâh taş ile yeniden yaptı. Duvarı güzel sıvatdı. Bu duvarın üstü açık olup, şimâl tarafında bir kapısı vardı. Hazret-i Hasen “radiyallahü teâlâ anh”, hicretin kırkdokuzuncu senesinde vefât edince, vasiyeti gereğince, hazret-i Hüseyin “radiyallahü teâlâ anh”, kardeşinin cenâzesini **(Hücre-i se’âdet)** kapısına getirterek tevessül ve düâ edeceği zemân, buraya defn edeceklerini sanarak, istemiyenler oldu. Gürültüyü önlemek için, Bakî’ kabristânına defn olundu. İleride böyle çirkin hâller olmaması için duvarın ve odanın kapısını duvarla kapadılar.

Emevî halifelerinin altıncısı olan Velîd, Medîne vâlisi iken, taş duvarı yükseltti ve üzerini küçük bir kubbe ile örttü. Halife olunca, Medîne vâlisi olan Ömer bin Abdül’azîze emr vererek, 88 [m. 707] senesinde, Mescid-i şerîfi tevsi’ etdirirken, bu duvarın etrâfına ikinci bir duvar yaptırdı. Bu duvarı beş köşeli idi ve üstü kapalı idi. Hiç kapısı yokdu. [Dahâ çok bilgi almak için **(Kıyâmet ve Âhret)** kitabının, Müslimâna Nasîhat kısmının onbeşinci maddesinin sonunu okuyunuz!]

(Feth-ul-mecîd) ismindeki vehhâbî kitabında, yüzotuzüçüncü ve sonraki sahîfelerinde diyor ki, (Ağaç, taş, kabr ve benzerleri ile teberrük eden müşrik olur. Kabrler üzerine kubbeler yapılarak putlaşdırıldı. Câhiliyye ehli de sâlih kimselere ve heykellere tapınırlardı. Bunların hepsi ve dahâ kötöleri şimdi türbelerde,

mezârlarda yapılıyor. Sâlih insanların kabrleri ile teberrük etmek, lât putuna tapınmak gibidir. Bu müşrikler, Evliyânın düâyı işiteceğini ve cevâb vereceğini zan ediyorlar. Kabrlere nezr yaparak, sadaka vererek, ölümlere yaklaşıyor diyorlar. Bunların hepsi büyük şirkdir. Müşrik, kendine başka ism verse de, yine müşrikdir. Ölümlere saygı ve sevgi göstererek düâ etmeğe, hayvan kesmeğe, adak ve benzeri işler yapmağa ne ism verirlerse versinler, hepsi, şirkdir. Zemânımız müşrikleri, bu yaptıklarına ta'zîm ve teberrük ismi vererek câizdir diyorlar. Bu şübheleri yanlışdır.

Ehl-i sünnet olan müslimânlara yapılan bu saldırılara ve iftirâlara, islâm âlimlerinin verdikleri cevâblardan ba'zılarını türkçeye terceme ederek, çeşidli kitâblarımızda yazdık. Burada, **(Üsûl-ül-erbe'a fî terfîd-il vehhâbiyye)** kitâbının birinci aslından, bir mikdâr terceme ediyoruz. Dikkat ile okunursa, vehhâbîlerin alandıkları, doğru yoldan ayrıldıkları ve müslimânları felâkete sürüklemekte oldukları hemen anlaşılır.

Allahü teâlâdan başkasını ta'zîm etmenin câiz olduğunu, Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler ve Selef-i sâlihînin sözleri ve işleri ve âlimlerin çoğu bildirmişlerdir. Hac sûresinin otuzikinci âyetinde meâlen, **(Bir kimse, Allahü teâlânın Şe'âirini ta'zîm ederse, bu iş, kalblerin takvâsındandır)** buyuruldu. Bunun için, Allahü teâlânın şe'âirini ta'zîm etmek vâcib oldu. Şe'âir, nişanlar, alâmetler demektir. Abdülhak-ı Dehlevî “rahime Rabbüh” buyuruyor ki, (Şe'âir, Şa'îreler demektir. Şa'îre, alâmet demektir. Görülünce, Allahü teâlâ hâtırlanan her şey, Allahü teâlânın Şe'âiri olur). Bekara sûresinin yüzellisekizinci âyetinde meâlen, **(Safâ ve Merve, Allahü teâlânın Şe'âirindendir)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîmeden anlaşılıyor ki, Allahü teâlânın Şe'âiri, yalnız Safâ ve Merve tepeleri değildir. Bunlardan başka Şe'âir de vardır. Bunun gibi, Şe'âir yalnız Arafât, Müzdelife ve Minâ denilen yerler değildir. Şâh Veliyyullah-ı Dehlevî, **(Huccetullah-il-bâliga)** kitâbının altmışdokuzuncu sahîfesinde diyor ki, (Allahü teâlânın Şe'âirinin en büyükleri dördür: Kur'ân-ı kerîm, Kâ'be-i mu'azzama, Peygamber “aleyhissalâtü vesselâm” ve nemâz). Şâh Veliyyullah “rahimehüllahü teâlâ”, **(Eltâf-ül-kuds)** kitâbının otuzuncu sahîfesinde diyor ki, (Allahü teâlânın Şe'âirini sevmek demek, Kur'ân-ı kerîmi ve Peygamberi “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” ve Kâ'beyi sevmek demektir. Hattâ, Allahü teâlâyı hâtırlatan herşeyi sevmektir. Allahü teâlânın evliyâsını sevmek de böyledir). [Çünkü, **(Evliyâ görülünce, Allah hâtırlanır)** hadîs-i şe-

rîfi (**İbni Ebî Şeybe**)de ve (**İrşâd-ut-tâlibîn**)de ve (**Künûz-üd-de-kâik**)da yazılıdır. Bu hadîs-i şerîfden anlaşılıyor ki, Evliyâ da, Allahü teâlânın Şe'âirindedir. Evliyâyı, ulemâyı ta'zîm için, kabirleri üzerine türbe yapmanın câiz olduğu (**Câmi'ul fetâvâ**)da da yazılıdır.] Mekke-i mükerreme şehrinde, Mescid-i harâmın yanında bulunan Safâ ve Merve ismindeki iki tepecik arasında, İsmâ'îl aleyhisselâmın annesi hazret-i Hâcer, gidip geldiği için, bu iki tepecik, Allahü teâlânın Şe'âiri oluyorlar. O mübârek anneyi hâtırlamağa sebep oluyorlar da, bütün mahlûkların en üstünü ve Allahü teâlânın sevgilisi olan Muhammed aleyhisselâmın doğduğu, büyüdüğü, ibâdet ettiği, hicret ettiği, nemâz kıldığı, vefât ettiği yerler ve mübârek türbesi ve Âlinin, Eshâbının yerleri niçin Şe'âirden olmasınlar? Bunları neden yıkıyorlar? [Burada Âl ke-limesi, mübârek zevceleri ve Ehl-i beyti demektir].

Kur'ân-ı kerîm dikkat ile ve insâf ile okunursa, birçok âyet-i kerîmenin, Resûlullahı ta'zîm ettiği, kolayca görülür. Hucurât sûresindeki âyet-i kerîmelerde meâlen, (**Ey îmân edenler! Allahü teâlânın ve Resûlünün önüne geçmeyiniz! Allahü teâlâdan korkunuz! Ey îmân edenler! Peygamberin sesinden dahâ yüksek sesle konuşmayınız! Ona "sallallahü aleyhi ve sellem" birbirinize seslendiğiniz gibi seslenmeyiniz! Böyle yapanların ibâdetlerinin sevâbları yok olur! Resûlullahın yanında seslerini kısınlarm kalblerini, Allahü teâlâ, takvâ ile doldurur. Onların günâhlarını aff eder ve çok sevâb verir. Onu dışarıdan bağırarak çağırınlar, düşünemiyorlar. Dışarı çıkıncaya kadar bekleseler, kendileri için iyi olur**) buyuruldu. Bu beş âyeti insâf ile okuyan, düşünen bir kimse, Allahü teâlânın, sevgili Peygamberinin ta'zîmini, ne kadar çok yükseldiğini iyi anlar. Ona karşı, ümmetinin edebli, saygılı olmasını ehemmiyyetle emr ettiği görür. Ona karşı seslerini yükseltenlerin bütün ibâdetlerinin yok olacağını düşünen kimse, bu önemin derecesini anlayabilir. (**Benî Temîm**) kabilesinden yetmiş kişi, Medîneye gelip, dışarıdan bağırarak, Resûlullahı saygısızca çağırışlardı. Bu âyet-i kerîmeler, bunlara cezâ olarak geldi. Ba'zı kimseler, kendilerinin Benî Temîm soyundan olduklarını söylüyorlar. Bunun içindir ki, hadîs-i şerîfde, (**Kaba ve işkence yapıncılar şarkdadır**) ve (**Şeytân, buradan fitne çıkarır**) buyurarak, mübârek eli ile Necd tarafını gösterdi. Mezhebsizlerin bir kısmı da (**Necdî**)dir. Necd ülkesinden türedikleri için, bu ism ile anılmaktadırlar. Yukarıdaki hadîs-i şerîfin haber verdiği fitne, binikiyüz sene sonra ortaya çıktı. Necdden Hicâza gelerek,

müslimânların mallarını yağma etdiler. Erkeklerini öldürdüler. Kadınlarını ve çocuklarını esîr aldılar. Kâfirlerin yapmadıkları kötülükleri, alçaklıkları yaptılar.

FÂİDE: Yukarıdaki âyet-i kerîmelerde, tekrâr tekrâr **(Ey îmân edenler!)** buyuruldu. Bu da, Kıyâmete kadar gelecek olan bütün müslimânların, Resûlullah’a “sallallahü aleyhi ve sellem” edebli olmalarını emr etmektedir. Yalnız Eshâb-ı kirâm için “radı-yallahü teâlâ aleyhim ecma’în” emr edilseydi, **(Ey Eshâb)** denirdi. Nitekim, **(Ey Resûlün zevceleri)** ve **(Ey Medîne ehâlîsi)** buyurulmuştur. Nemâzın, orucun, haccın ve zekâtın ve başka ibâdetlerin, kıyâmete kadar, bütün müslimânlara farz olduklarını bildirmek için **(Ey îmân edenler?)** buyurulmuştur. Böylece, vehhâbîlerin (Resûlullah “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” diri iken ta’zîm lâzım idi. Öldükden sonra saygı gösterilmez ve Ondan yardım istenmez) sözleri, âyet-i kerîme ile çürütülmüş oldu.

Yukarıdaki âyet-i kerîmeler, Allahü teâlâdan başkalarını da ta’zîm lâzım olduğunu göstermektedir. Bekara sûresinin yüzdördüncü âyetinde meâlen, **(Ey îmân edenler! Râ’inâ demeyiniz! Bize nazar et deyiniz. Allahü teâlânın hükmlerini dinleyiniz!)** buyuruldu. Mü’minler, Resûlullah’a “sallallahü aleyhi ve sellem” (Râ’inâ), ya’nî bizi gözet, koru derlerdi. Râ’inâ, yehûdî lisanında söğmek, kötölemek olup, yehûdîler, Resûlullah’a “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem”, bu ma’nâda Râ’inâ derlerdi. Kötü ma’nâsı da olduğu için bu kelimeyi kullanmağı, Allahü teâlâ, mü’minlere yasak etdi. Enfâl sûresinin otuzüçüncü âyetinde meâlen, **(Sen aralarında olduğun için, Allahü teâlâ onlara azâb yapmaz)** buyuruldu. Kıyâmete kadar azâb yapılmayacağı va’d edildi. Bu âyet-i kerîme, vehhâbîlerin (O, aranızdan gitti. Toprak oldu) sözlerini red etmektedir.

Bekara sûresinin otuzdördüncü âyetinde meâlen, **(Meleklerle, Âdeme karşı secde ediniz dediğimiz zemân, secde etdiler. Yalnız İblîs secde etmedi)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, Âdem aleyhisselâma ta’zîm olunmasını emr etmektedir. Şeytân, Allahü teâlâdan başkasına ta’zîm olunmasını inkâr ederek ve Peygamberlere hakâret ederek, bu emri dinlemedi. Vehhâbîler de şeytânın yolundadırlar. Yûsûf aleyhisselâmın anası, babası ve kardeşleri de kendisine secde ederek saygı gösterdiler. Allahdan başkasına saygı, ta’zîm şîrk ve küfr olsaydı, Allahü teâlâ, sevdiği kullarını anlatırken bununla övmezdi. Ehl-i sünnete göre, Allahdan baş-

kasına secde harâmıdır. İbâdet secdesine benzediği için harâmıdır. Ta'zîmi gösterdiği için değil!

Şeytân, Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem”, hep Necdli ihtiyâr şeklinde görünürdü. Kâfirler Mekke'de (**Dâr-ün-Nedve**) denilen yerde toplanıp, Resûlullahı öldürmeğe karâr verdikleri zemân, şeytân Necdli bir ihtiyâr şeklinde görünüp, nasıl öldüreceklerini öğretmişti. Onlar da, Necdli ihtiyârın dediğini yapalım demişlerdi. O günden beri, şeytâna (**Şeyh-i Necdî**) denilmektedir. Muhyiddîn-i Arabî hazretleri, (**Müsâmerât**) kitâbında diyor ki: Kureyş kâfirleri, Kâ'beyi ta'mîr ederken, kabîle reislerinden herbiri, (**Hacer-ül-esved**) taşını, yerine ben koyacağım dediler. Yarın sabâh ilk geleni hakem yapalım. Aramızdan Onun seçeceği koyun dediler. İlk olarak, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” geldi. O zemân, yirmibeş yaşında idi. Bu gelen emîndir. Bunun sözüne uyarız dediler. (Bir kilim getirip taşı içine koyunuz ve hepini kenârlarından tutup, taşın konulacağı yere kadar kaldırınız!) buyurdu. Sonra mubârek elleri ile taşı kilimin içinden alıp, divardaki yerine koydu. O anda, şeytân, Şeyh-i Necdî şeklinde görünüp, bir taş göstererek, bunu da, destek olarak yanına koy dedi. Maksudı, o çürük taşın ileride ayrılarak, Hacer-i esvedin yerinden oynaması, bu yüzden, herkesin Resûlullahı uğursuz demesi idi. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, bunu anlayıp (**E'ûzü billahi mineş-şeytân-ir-racîm**) dedi. Şeytân, o anda gayb oldu, kaçtı. Muhyiddîn-i Arabî “rahmetullahi teâlâ aleyh” bu yazısında, şeytânın Şeyh-i Necdî olduğunu dünyâya yaydığı için, bu büyük Veliye düşman oldular. Hattâ kâfir dediler. Mezhebsizlerin üstâdlarının, önderlerinin şeytân olduğu buradan da anlaşılmalıdır. Vehhâbiler, Resûlullahdan yâdigâr kalan mukaddes yerleri ve türbeleri bunun için yıkıyorlar. Bu yerler, insanları müşrik yapıyor diyorlar. Mubârek yerlerde, Allahü teâlâyâ düâ etmek şirk olsaydı, Allahü teâlâ hacca gitmemizi emr etmezdi. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” tavâf yaparken, Hacer-ül-esvedî öpmezdi. Arafâtda, Müzdelifede düâ edilmez, Minâda taş atılmaz ve Safâ ile Merve arasında koşulmazdı. Bu mubârek yerler, böyle ta'zîm olunmazdı.

Ensârın toplandığı yere, reisleri olan Sa'd bin Mu'âz “radiyallahü teâlâ anh” gelince, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” (**Reîsiniz için ayağa kalkınız?**) buyurdu. Bu emr, Sa'di ta'zîm etmeleri içindi. (Sa'd hasta idi. Onu hayvandan indirmek içindi) demek yanlışdır. Çünkü, hepsine emr olundu. İndirmek için ol-

saydı bir iki kişiye emr olunurdu. Yalnız (Sa'd için) denirdi. (Resiniz) demeğe lüzûm olmazdı.

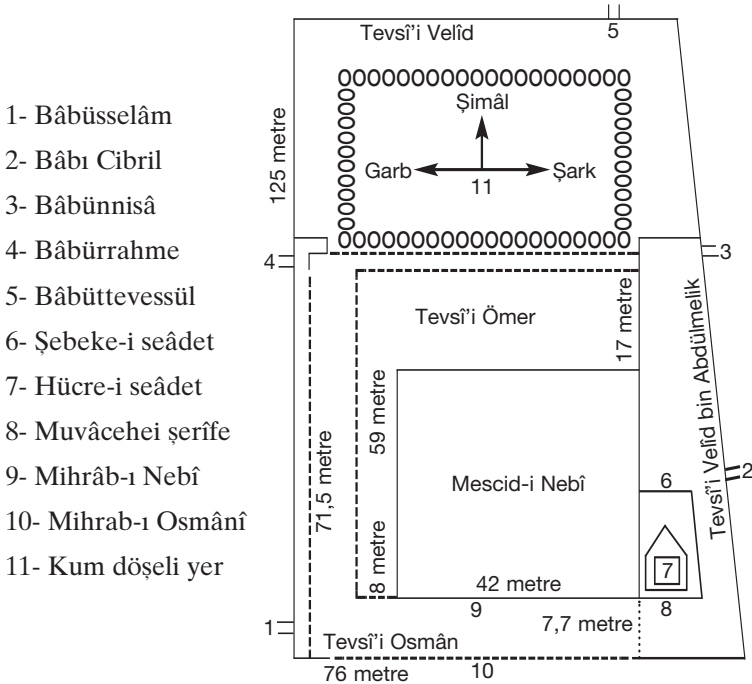
Abdullah bin Ömer “radiyallahü anhümâ” hac için Medîne-den Mekkeye giderken, yoldaki mubârek yerlerde, Resûlullahın oturduğu yerlerde durur, nemâz kılar, düâ ederdi. Buralarla bereketlenirdi. Resûlullahın minberine ellerini koyar, sonra yüzüne sürerdi. İmâm-ı Ahmed bin Hanbel, Hucre-i se'âdeti ve minberini öperek bereketlenirdi. Hem Hanbelî mezhebinde olduklarını söylüyorlar, hem de, bu mezhebin imâmının yaptığına şirk diyorlar. (Hanbelîyiz) demelerinin sahte olduğu anlaşılıyor. İmâm-ı Ahmed bin Hanbel, imâm-ı Şâfi'nin gömleğini ıslatıp, bu suyu içti. Bununla bereketlendi. Hâlid ibni Zeyd Ebû Eyyûb-el-Ensârî “radiyallahü anh”, Resûlullahın mubârek kabrine yüzünü sürdü. Biri gelip kaldırmak isteyince, (Beni bırak! Taşa, toprağa gelmedim. Resûlullahın huzûruna geldim) buyurdu.

Eshâb-ı kirâm “aleyhimürrıdvân”, Resûlullahın eserleri ile teberük ederlerdi. Abdest alırken kullandığı su ile, mubârek teri ile bereketlenirlerdi. Gömleği, asâsı, kılıncı, na'ınları, kadehi, yüzüğü ile ve kullanmış olduğu herşeyle bereketlenirlerdi. Mü'minlerin annesi Ümm-i Selemenin “radiyallahü anhâ” yanında mubârek sakalından bir kıl vardı. Hasta gelince, kılı suda bırakır. Sonra çıkarıp bu suyu ona içirirdi. Mubârek kadehine su kor, şifâ için içerlerdi. İmâm-ı Buhârînin kabrinden misk kokusu duyulurdu. Bereketlenmek için toprağından alıp götürürlerdi. Hiçbir âlim ve müftî buna mâni' olmazdı. Hadîs ve fikh âlimleri, bunlara izn vermiştir. (**Üsûl-ül-erbe'a**)dan terceme burada temâm oldu.

[Eshâb-ı kirâm ve Tâbi'n-i izâm zemânlarında, hattâ bin senesine kadar, Evliyâ, Sulehâ çokdu. Herkes bunları ziyâret ederek bereketlenir, düâlarını alırlardı. Kabrle tevessül etmeğe, cansız eşyâ ile bereketlenmeğe lüzûm kalmazdı. O zemânlarda bunların az yapılması, câiz olmadıklarını göstermez. Câiz olmasalardı, mâni' olanlar bulunurdu. Hiçbir âlim mâni' olmadı. Âhır-zemân yaklaştıkça, küfr alâmetleri, bid'atler çoğaldı. İslâm düşmanları, fen adamı, din adamı şekline girip, gençler aldatıldı. Bunlara (**Zındık**) denildi. Fen adamı şekline girip aldatanlara (**Fen yobazı**), din adamı şekline girip aldatanlara (**Din yobazı**) denildi. Dinsizlik, irtidâd, nefslere uyan azgınların, diktatörlerin işlerine yaradığı için, bu felâketi körüklediler. Âlimler, Velîler “rahimehü-mullahü teâlâ” azaldı. Son zemânlarda, hiç görünmez oldular.

Evliyânın kabrlerinden, eşyâsından bereketlenmek zarûrî oldu. Her işde, her ibâdetde olduğu gibi, bunlara da harâmîlar karışdırıldı. Böyle karışık olan meşrû' işlere mâni' olmamak, bunlara karışmış olan bid'atleri temizlemek lâzım olduğunu, islâm âlimleri sözbirliğı ile bildirmişlerdir. Âlimlerin bu sözleri, **(Ed-dürer-üs-seniye firredd-i alel-vehhâbiye)** kitâbında yazılıdır. Okuyanların hiç şübhesi kalmaz. Bu kitâb 1319 ve 1347 senelerinde Mısrda basılmış ve 1395 [m. 1975] de, İstanbulda ofset baskısı yapılmıştır. Vehhâbîlerin Hicâzdaki müslimânlara yaptıkları zulmler ve işkenceler, **(Kıyâmet ve Âhret)** kitâbının sonunda uzun yazılıdır. Müslimânlar, kabr üzerine taş dikerler. Taşın üzerine meyyitin ismini yazarlar. Ziyârete gelenler, taşdaki ismin sâhibinin rûhuna Fâtiha ve düâ okurlar. Evliyânın kabrini ziyâret eden, ayrıca bunun rûhundan, şefâ'at ve düâ etmesini ister.]

Mescid-i Nebînin dört tevsî'ini gösteren resm,

DİN ADAMI BÖLÜCÜ OLMAZ

ÖNSÖZ

Allahü teâlâ, dünyâda bütün insanlara acıyor. Ni'metlerini, ya'nî fâideli, lüzümlü şeyleri herkese gönderiyor. Zararlardan korunmak, se'âdete kavuşmak için yol gösteriyor. Âhîretde Ceheneme girmesi gereken suçlu mü'minlerden dilediğini afv ederek, ihsân yapacaktır. Her canlıyı yaratan, her vârı her ân varlıkta durduran, hepsini korkudan ve dehşetden koruyan yalnız Odur. Böyle bir Allahın şerefli ismine sığınarak, bu kitâbı yazmağa başlıyoruz.

Allahü teâlânın çok sevdiği Peygamberi Muhammed aleyhisselâma salât ve selâm ederiz. O yüce Peygamberin temiz ehl-i beytine ve âdil, sâdık Eshâbının herbirine hayırlı düâlar ederiz.

Allahü teâlânın, kullarına merhameti pek çokdur. Bütün insanların dünyâda râhat ve huzûr içinde yaşamalarını ve öldükten sonra da, ni'metler, lezzetler içinde sonsuz kalmalarını istiyor. Bu se'âdetlere kavuşabilmek için îmân etmelerini, müslimân olmalarını, Peygamberi Muhammed aleyhisselâmın ve Onun Eshâbının yolunda birleşmelerini, sevişmelerini, yardımlaşmalarını emr ediyor. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem": **(Karanlık gecelerde, yıldızlar yol gösterdikleri gibi, Eshâbım da, se'âdet yolunu göstermekdedirler. Herhangisinin sözlerine tâbi' olursanız, se'âdete kavuşursunuz)** buyurdu. Eshâb-ı kirâmın hepsi, Kur'ân-ı kerîmi, Resûlullahdan öğrendiler. Öğrendiklerini, gitdikleri yerlere yaydılar. Resûlullahdan işitdiklerine kendi düşüncelerini karıştırmadılar. İslâm âlimleri, Eshâb-ı kirâmdan işitdiklerini kitâblara yazdılar. Bu âlimlere **(Ehl-i sünnet âlimleri)** denir. Sonradan gelen âlimlerden ba'zıları, eski yunan felesoflarından, yehûdilerden, hıristiyanlardan ve bilhâssa ingiliz câsûslarının yalanlarından ve kendi zemânlarındaki fen bilgilerinden, kafalarında hâsıl olan düşüncelerini ekliyerek, yeni din bilgileri ortaya çıkardılar. İslâm âlimi olarak konuşup, islâmiyeti içerden yıkağa çalışdılar. Bunlara **(Zımdık)** denir. Bunlardan ma'nâları açık olan nassları, ya'nî

âyetleri ve hadîs-i şerîfleri değişdirenler (**Kâfir**) oldu. Ma'naları açık olmyanlara yanlış ma'nâ verenlere (**Bid'at fırkaları**) denildi. Müslimân ismini taşıyan birçok bozuk bid'at fırkası meydâna geldi. İngilizler, bundan istifâde ederek, küfr ve bid'at fırkaları meydâna çıkararak, hakîkî müslimânlığı yok etmeğe çalışıyorlar.

Bugün, dünyâda mevcûd müslimânlar üçe ayrılmışdır: Ehl-i sünnet, şîfî, vehhâbî. Üçünün inanışları birbirlerinden farklıdır. Bu farklar, iyi anlaşlamıyan nassları [âyetleri, hadîsleri] te'vîl ederken yaptıkları hatâdan hâsıl olduğu için ve açık olan nassları inkâr etmedikleri için, birbirlerine kâfir demiyorlar. Fekat, birbirlerini sevmiyorlar. Ehl-i sünnet denilen hakîkî müslimânların birbirlerini sevmeleri, zarar vermemeleri, yardımlaşmaları, tatlı dil ve yazılar ile birbirlerini ikâz etmeleri, uyardmaları lâzımdır. Birbirlerine ve bütün insanlara iyilik etmeleri, islâmın güzel ahlâkına uymaları, buldukları memleketlerin kanûnlarına karşı gelmemeleri, fitne çıkarmaktan çok sakınmaları, kimsenin, malına, canına, ırzına saldırmamaları lâzımdır. Müslimân böyle olur. Bütün sözlerimiz, yazılarımız, hareketlerimiz, yapıcı, birleşdirici olmalıdır. Ne yazık ki, din düşmanı, insanlık düşmanı soysuzlar ve menfe'atlerini, zevklerini ön plânda tutanlar, kendilerini müslimân, hattâ din adamı göstererek, ingiliz câsûslarının yalanlarını yazıyor, müslimânları bölmeğe çalışıyorlar. Dinde reform yapacağız diyerek, islâm dînini bozmağa kalkışıyorlar. Câhillik ve tenbellik gibi iki büyük düşman da, akla ve dîne uymağa, hakkı bâtıldan, iyiyi kötüden ayırmamıza mâni' olmaktadır. Meselâ, Mısır vâlisi Muhammed Alî pâşa, iyi, akllı ve dindâr bir zât idi. Ondandır gelenler, öyle olmadılar. Din işleri, ehliyyetsiz ellerde kaldı. Asrardan beri islâm âlimi yetişdiren (**Câmi'ul-ezher**) medresesi idâre meclisine, Abduh adında bir mason getirildi. İskoç masonları, Mısrdaki müslimânları maddî ve ma'nevî imhâya başladı. İngilizler de bu masonlar vâsıtası ile, Osmânlı devletini içerden yıkdı. Mason olan Mustafâ Reşîd pâşanın yetişdirmesi, sadr-ı a'zam Âlî pâşa, 1284 [m. 1868] de Belgrad kal'asının anahtarını Sırblılara teslim etdi. Mason arkadaşı Cemâleddîn-i Efgânîyi de İstanbula getirip, islâmiyeti içerden yıkmak için birlikde çalışdılar. Bölücü kitâblar yazdılar. Bunlardan Kâhire müftüsü Abduhun yetişdirmelerinden Reşîd Rızânın (**Muhâverât**) isimindeki kitâbı, 1324 [m. 1906] senesinde Mısrda basılmışdır. İlâvesi ile birlikde yüz-kırk üç sahifedir. Süleymâniyye kütübhânesinde, İzmirli kısmında, 810 numarada mevcûddur. Bu kitâbında, bir dinde reformcu ile, medrese tahsîli görmüş bir vâizin konuşmalarını bildirmekte, bunların ağızından, kendi fikirlerini, yazmaktadır. Dinde reform-

cuyu genç, kültürlü, ilerici, muhâkemesi, mantığı kuvvetli olarak, vâiz efendiyi ise, gerici, taklîdci, akli ermez, ince düşünemez biri olarak göstermekte, dinde reformcu ağızından, vâiz efendiye nasihat vermekte, onu gafletten uyandırıcı pozu takınmaktadır. Nasihat olarak, islâm âlimlerine saldırmakta, dalâlet ehli olan zındıkları, mühlidleri, geniş kültür sâhibi, islâm âlimi olarak tanıtılmaktadır. Tâmm bir mason ağız ile, kurnazca yazılmış olan bu kitâb, saf ve temiz gençleri kolay avlamak tehlikesini taşımaktadır.

Abdahun ve çömezlerinin kurnazca hâzırladıkları böyle kitâbları okuyup, te'sîrleri altında kalanlardan Diyânet işleri eski başkanlarından Hamdi Akseki, bu zararlı kitâbı arabîden türkçeye terceme etmiş ve uzun bir önsöz ekliyerek, **(Mezâhibin telfîki ve islâmın bir noktaya cem'i)** ismini verip, rûmî 1332 senesinde, ya'nî 1334 [m. 1916] da İstanbulda basdırmışdır. Dörtüzyüedi sahîfededir. İzmirli kısmında 725 numarada mevcûddur. Dinde reformcuları din adamı sananlardan profesör İzmirli İsmâ'îl Hakkının bu tercemeyi çok öven, reklâmını yapan yazısı kitâbın başına konmuş ise de, sultân ikinci Abdülhamîd hân zemânında yetişmiş olan hakîkî din adamları, bu kitâbın zararlı olduğunu görerek yayılmasını önlemişlerdir. Şimdi de, gençlerin bu ve benzeri zararlı kitâbları okuyarak, islâm âlimlerinin, dört mezheb imâmının büyüklüklerinde şübheye düşeceklerini düşünerek çok üzülyüz. Dört mezhebden birini taklîd etmenin hak olduğunu, mezhebsizliğin ise, bâtıh taklîd etmek olduğunu, çeşidli kitâblarımızda bildirdik. Kâfirler, ya'nî müslimân olmıyanlar, analarını, babalarını, hocalarını taklîd ederek, edindikleri bozuk inançlarından dolayı, islâm dîninin ahkâmına, ya'nî emrlerine ve yasaklarına tâbi' olmıyorlar. Müslimânlar ise, bu ahkâma sarılıyorlar. Bunun gibi, mezhebsizler de, ana-babalarını, hocalarını taklîd ederek, edindikleri bâtıh inançlarından dolayı, bu ahkâmın açıklaması olan, dört mezhebden birine tâbi' olmıyorlar. Ehl-i sünnet denilen hakîkî müslimânlar ise, Eshâb-ı kirâmdan “radıyallahü teâlâ anhüm ecma'in” ve mezheb imâmılarından “rahime hünullahü teâlâ” gelen bilgilerden edindikleri doğru îmânlarından dolayı, dört mezhebden birine sarılıyorlar. Ehl-i sünnet olan müslimânlar hak olan taklîde kavuşmuşlardır. Müslimânları hak olan taklîdden ayırarak, bâtıh olan taklîde sürüklemek için, pek sinsice hâzırlanmış olan **(Muhâverât)** kitâbındaki yalan ve iftirâları, genç ve temiz din kardeşlerimizin önlerine sererek, bu çirkin iftirâların herbirine, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından cevâb vermeği, böylece, müslimânları ebedî felâkete sürüklenmekden korumağa

nâcîz hizmet etmeği düşündük. Böylece **(Din adamı bölücü olmaz)** kitâbını hâzırladık. Bu kitâbı hâzırlamakdaki hâlis niyyetimizi ve bununla milletimize yapacağımız küçük hizmetimizi günâhlarımızın afvı için bir vesîle ve Rabbimizin sonsuz ni'metlerine karşı şükr borcumuza biricik sermâye biliyoruz.

Gerçek ve nezîh din adamlarımızın, Reşid Rızânın yalan ve çirkin iftirâlarını ve Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahime-hümullahü te-âlä”, bunlara cevâb olan yazılarını dikkatle okuyarak, temiz vicdânları ile, âdil karâr vermelerini, hakkı anlayıp buna sarılmalarını, bâtılı tanıyıp, bunun yaldızlarına, reklâmlarına aldanmamalarını dileriz. Bu kudsî hizmeti ve ulvî uyarıyı yapabilmek için hâzırladığımız bu kitâbın baskısını nasîb eden Rabbimize hamd ve şükrlere ederiz.

(Dârimî)nin bildirdiği hadîs-i şerîf:

“BİLİNİZ Kİ, DİN ADAMLARININ KÖTÜSÜ, KÖTÜLERİN EN KÖTÜSÜDÜR. DİN ADAMLARININ İYİSİ DE, İYİLERİN EN İYİSİDİR!”

— Bu hadîs-i şerîfin açıklaması, imâm-ı Rabbânî hazretlerinin **(Mektûbât)**ının birinci cildinin elliüçüncü mektûbunda yazılıdır.

E'üzü bikelimâtillâhit-tâmmâti min şerri külli şeytânin ve hâmmatin. Ve min şerri külli effâkin kâzibetin. Ve min şerri külli gammâzin hâinetin. Ve min şerri külli aynin lâmmetin. Ve min şerri külli bid'atin dâlletin.

TEVHÎD DÜÂSI

Yâ Allah, yâ Allah. Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah. Yâ Rahmân, yâ Rahîm, yâ afüvvü yâ Kerîm, fa'fü annî verhamnî yâ erhamerrâhimîn! Teveffennî müslimen ve elhiknî bissâlihîn. Allahümmagfirli ve li-âbâi ve ümmehâtî ve li âbâ-i ve ümmehât-i zevceti ve li-ecdâdi ve ceddâtî ve li-ebnâi ve benâtî ve li-ihveti ve ehavâtî ve li-a'mâmî ve ammâtî ve li-ahvâli ve hâlâtî ve li-üstâdi Abdülhakîm-i Arvâsi ve lil mü'minîne vel mü'minât yevme yekûmülhisâb. “Rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in.”

DİN ADAMI BÖLÜCÜ OLMAZ

Bu kitâbda, din adamı olarak ortaya çıkan, Mısırlı Reşîd Rızâ adındaki bir mezhebsizin, **(İslâm'da birlik ve mezheblerin telfîkî)**nı savunan **(Muhâverât)** isimindeki kitâbında, islâm âlimlerine “rahime-hümullahü teâlâ” karşı yazdığı yalan ve çirkin iftirâlara cevâb verilmektedir:

1 — Kitâbı türkçeye terceme eden Hamdi Akseki, eklemiş olduğu önsözünde, *(Asr-ı se'âdetde, gerek îmân ve gerekse amel ile alâkalı hükmlerde görüş ayrılıkları meydâna gelmemiştir)* diyor. Birkaç satır sonra da, *(Nass olmıyan yerlerde, Eshâb kendi icthâdı ile hüküm ediyordu)* diyerek, yukarıdaki sözünü çürütmektedir. Doğrusu da budur. Açık nass bulunmıyan işlerde Eshâb-ı kirâm “radiyallahü teâlâ anhüm ecma'in” kendi icthâdları ile hüküm çıkarmışlar, böyle hükmlerinde ayrılıklar olmuştur.

2 — Hamdi Akseki, yine bu önsözünde, *(Birinci ve ikinci asrda, halk mu'ayyen bir mezhebi taklîd etmiyor. Belli bir imâmın mezhebine girmiyorlardı. Yeni bir hâdise meydâna gelince de, şu veyâ bu mezheb demeksizin, hangi müftîye rast gelirse, ona sorup müşkilleri çözerlerdi. İbni Hümâm (Tahrîr) kitâbında böyle demektedir)* diyor. Bu sözü de, âlimlerin bildirdiklerine uymamaktadır. **(Eşedd-ül-cihâd)** kitâbının onaltıncı sahîfesinde, İbni Emîr Hac'in, *(Hocam İbni Hümâm, (vefâtı 861 [m. 1457]), müctehid olmıyanların dört mezhebden birini taklîd etmesi lâzımdır dedi) dediği yazılıdır. İbni Nuceym-i Mısırfı, (vefâtı 970 [m. 1563]) (Eşbâh) kitâbında, ikinci nev'in birinci kâ'idesinde, icthâdı anlatırken diyor ki, (İbni Hümâmın (Tahrîr) kitâbında açıkça bildirdiği üzere, dört mezhebden birine uymıyan işin bâtil olduğu, sözbirliği ile bildirilmiştir). Büyük âlim Abdülganî Nablüsî “rahimehullahü teâlâ” **(Hulâsat-üt-tahkîk)** kitâbında, İbni Hümâmın bu yazısını bildirerek, (Bundan anlaşılıyor ki, dört mezhebden başkasını taklîd etmek câiz değildir. Bugün, Muhammed aleyhisselâmın dînine uymak, yalnız bu dört mezhebden birini taklîd etmekle oluyor. **(Taklîd)**, başkasının sözünü delilini araştırmadan kabûl etmek demektir. Bu da, kalb ile niyyet etmekle*

olur. Niyyet etmeden yapılan iş bâtil olur. Delîlini anlamak, müctehidin vazîfesidir. Mukallidin, her işde, dört mezhebden birini taklîd etmesi lâzımdır. Âlimlerin çoğuna göre, çeşidli işlerde, dört mezhebden dilediğini taklîd etmesi câizdir. (**Tahrîr**) kitâbı da, böyle yazmaktadır. Fekat, bir mezhebe göre başlamış olduğu bir işi bu mezhebe göre bitirmesi lâzım olduğu, sözbirliği ile bildirilmiştir. Ya'nî bu işi kolay yapabilmek için, başka mezhepleri karıştıramaz. [Otuzüçüncü maddeye bakınız!]. Bir mezhebi taklîde başlayınca, zarûret olmadıkça, hiçbir işinde, başka mezhebi taklîd etmemeli diyen âlimler de vardır) demektedir.

Din imâmlarının birbirlerinin mezheplerine uygun ibâdet yapmaları, dinde reformcuların zan ettikleri gibi, o mezhebe uymak değildir. Kendinin o iş için o andaki ictihâdına uyarak böyle yaptılar. Müctehidlerin böyle yaptıklarını ileri sürerek, herkes böyle yapardı demek doğru olmaz. Hakîkî bir misâl vermeden, bu sözü söylemek bir din adamına yakışmaz.

3 — Yine bu önsözünde, (*Sonradan din perdesine bürünerek ortaya çıkan siyâsî çekişmeler, mezheplerde olan asl maksadı unutturdu*) diyor. Bu sözü, hiç afv edilemeyecek büyük ve çok çirkin bir hatâdır. Mezhebden çıkanların, mezhepleri bozmağa kalkışanların kabâhatlerini fikh âlimlerine yüklemektedir. Dört mezhebin çok eskiden ve yeni basılan kitâbları meydândadır. Mezheb imâmının ictihâdını değışdirecek hiçbir yazı, hiçbir fetvâ, hiçbir kitâbda yoktur. Abduh ve onun çömezleri gibi dinde reformcular, elbet bu âlimlerin dışındadırlar. Mezhepleri çığırından çıkarmak isteyenler, bunlardır. Fekat, bunların hiçbir sözü, mu'teber fikh kitâblarında mevcûd değildir. Fikh kitâbı, fikh âlimlerinin kitâblarına denir. Câhillerin, mezhebsizlerin ve (**fen yobazı**) olan dinde reformcuların ve dîni siyâsete karışdıran (**din yobazları**)nın kitâblarına, fikh kitâbı denilmez. Bunların bozuk yazılarını ileri sürerek, fikh âlimlerine leke sürülemez.

4 — Yine bu önsözünde, (*Mezheb imâmlarının hepsi, bizi taklîd etmeyin. Delîlimizi alın. Neye dayanarak söylediğimizi bilmiyenler için sözümüzle amel etmek câiz değildir demişlerdir*) demesi de şaşılacak birşey, hiç afv olunmıyacak bir yalandır. Bu sözleri mezheb imâmları değil, mezhebsizler böyle söylemektedir. Mezheb imâmları, (Mukallide müctehidin delîllerini bilmek lâzım değildir. Onun için delîl, mezheb imâmının sözleridir) demişlerdir.

5 — Kitâbın yazarı, Mısrî Reşîd Rızâ, arabî olan önsözünde, (*İnsanlık tekâmül ederek, zemânın gelişmesi ile aklları değişti*) diyor. Bu sözü, masonların tekâmül inanclarının bir ifâdesidir. İlk insanların aklları az imiş. Şimdiki kâfirler çok akllı imiş. Bu sözü ile, ilk Peygamberlere ve sahâbîlerine aklısızlık isnâd ediyor. Böyle inanan, kâfir olur. Âdem, Şit, İdris ve Nûh ve dahâ nice Peygamberler “salevâtullahi teâlâ aleyhim ecma’în”, ilk insanlardan idi. Hepsî de, şimdiki insanların hepsinden dahâ akllı idiler. Hadîs-i şerîf, her asrın kendinden önceki asrdan dahâ kötü olacağını bildiriyor. Reşîd Rızânın bu sözü, bu hadîse de ters düşmektedir.

6 — Yine önsözünde, (*Târîhi aç da, Ehl-i sünnet, Şî’a ve Hârîcîler arasında, hattâ Ehl-i sünnet mezhebinde olanlar arasında meydâna gelen döğüşmeleri oku! Şâfi’îlerle Hanefîler arasındaki düşmanlık, moğolların müslimânlar üzerine hücum etmesine sebep oldu*) diyor.

Mezhebsizler ve dinde reformcular, Ehl-i sünnetin dört mezhebine saldırabilmek için, hîle yoluna sapıyorlar. Bunun için, Cehenneme gidecekleri hadîs-i şerîfde bildirilen yetmişiki fırkanın Ehl-i sünnete saldırılarını, çıkardıkları kanlı olayları yazıyorlar. Sonra da, Ehl-i sünnetin dört mezhebi birbiri ile döğüşdüleri diyerek, alçakça yalan söylüyorlar. Hâlbuki, hiçbir zemânda ve hiçbir yerde Şâfi’îlerle Hanefîler arasında tek bir çatışma olmamıştır. Nasıl çatışır ki, ikisi de Ehl-i sünnettir. İkisi de aynı şeylere inanmaktadır. Birbirlerini hep sevmişler, yardımlaşmışlar, hep kardeşçe yaşamışlardır. Birbirleri ile döğüşdüleri diyen mezhebsizler, bir misâl verebilseler ya! Veremezler. Misâl olarak, Ehl-i sünnetin dört mezhebinin elele vererek, mezhebsizlerle yaptıkları cihâdları yazıyorlar. Müslimânları, bu yalanlarla aldatmağa çalışıyorlar. Şî’î ismi ile, Ehl-i sünnet olan Şâfi’î ismi birbirine benzediği için, Hanefîlerin mezhebsizler ile yaptıkları savaşları yazarak, Hanefîler, Şâfi’îlerle çatışdı diyorlar. Mezhebsizler, bir mezhebi taklîd eden müslimânları kötülemek için, ilmî kelimelere yanlış ma’nâ vererek iftirâ ediyorlar. Meselâ, mezheb bilgilerinin açıklamağa ve bunları isbât etmeğe (**Te’assub**) diyorlar. Papasların yazdığı (**Müncid**) lugat kitâbını da kendilerine şahid gösterecek, (Te’assub, ilmî, dînî ve aklî olmıyan âmillerin te’sîri altında bir görüşe bağlanmaktadır) diyorlar. Te’assub, mezheb gavgalarına sebep oldu diyorlar. Hâlbuki islâm âlimlerine “rahimehümullahü teâlâ” göre te’assub, haksız yere düşmanlık etmek demektir. Ya’nî, bir mezhebe bağlanmak, bu mezhebin, sünnete ve râşid

halifelerin sünnetlerine uygun olduğunu savunmak, te'assub değildir. Hak olan başka mezhepleri kötülemek te'assubdur. Dört mezhebi taklîd edenler, hiçbir zemân böyle te'assub yapmadı. Hiçbir asrda mezheb te'assubu olmadı.

Yetmişiki bâtil, sapık fırkanın hepsine (**Bid'at ehli**) ve (**Mezhebsiz**) denir. Bu mezhebsizler, Emevî ve Abbâsî halifelerini Ehl-i sünnetin hak yolundan ayırmağa çalışdılar. Bunu başaranlar, kanlı hâdiselere sebep oldular. Mezhebsizlerin sebep oldukları bu zararları önlemek için islâm âlimlerinin halifelere nasihat vermelerine, onları Ehl-i sünnetin dört mezhebenden birini taklîd etmeğe çağırmalarına mezheb te'assubu demek, islâm âlimlerine karşı çirkin bir iftirâdır. Biraz arabî öğrenmiş birinin, târîh kitâplarını karışdırıp, tesâdüf etdiği çeşidli hâdiseleri, kendi açısından değerlendirmesi, bunları mezheb te'assubunun zararlarına vesîka olarak gençlerin önüne sürmesi, dört mezhebe saldırmanın yeni bir taktiği oldu. Dört mezhebe karşı olanlardan bir kısmı, kendilerini haklı göstermek için, ben mezheblere karşı değilim. Mezheb te'assubuna karşıyım diyorlar. Fekat, te'assuba yanlış ma'nâ vererek, mezheblerini savunan fikh âlimlerine saldırıyorlar. İslâm târîhindeki kanlı hâdiselere bunlar sebep oldu diyorlar. Böylece, gençleri mezhebsiz yapmağa uğraşıyorlar.

(**Kâmûs-ül a'lâm**)da diyor ki, (Selçûkî sultânlarından Tuğrul beğın vezîri Amîd-ül-mülk Muhammed Kündürî, [mu'tezile mezhebinde idi. Ehl-i sünnet mezhebine] minberlerde la'net okutmak için fermân çıkarmış, bunun için Horasandaki âlimlerin çoğu başka yerlere hicret etmişlerdir). İbni Teymiyye (vefâtı 728 [m. 1327]) gibi mezhebsizler, bu hâdiseyi, (Hanefîler ile Şâfi'iler birbirlerine düşmüş, minberlerde Eş'arîlere la'net edilmiş) şekline sokdular. Bu yanlış yazıları, vesîka olarak etrâfa yayıyorlar. İmâm-ı Süyûtînin (vefâtı 911 [m. 1505]) kitâblarından da yanlış tercemeler yaparak gençleri aldatıyorlar. Ehl-i sünnetin dört mezhebini yıkarak, mezhebsizliği yaymağa çalışıyorlar.

Mezheb te'assubundan islâm târîhinde kardeş gavgaları olmuş, bunun misâllerinden biri de şu imiş: Hicrî 617 târîhinde Rey şehrinin ziyâret eden Yâkût, burasının da harâb olduğunu görünce, rast geldiği kimselere, bunun sebebini sormuş. Hanefîler ile Şâfi'iler arasında te'assub başgösterdi. Harb başladı. Şâfi'iler gâlib geldi. Şehr harâb oldu demişler. Bunlar, Yâkûtun (**Mu'cem-ül-büldân**) kitâbında yazılı imiş. Hâlbuki, Yâkût-i Hamevî, bir târîhçi değildir. Rum çocuğu idi. Esîr alınıp, Bağdâdda bir tüccâra satılmışdı.

Efendisinin işlerini görmek için, çeşidli şehrlere gitti. Efendisinin vefâtından sonra, kitâb ticâreti yaptı. Gitdiği yerlerde gördüklerini, işitdiklerini yazarak, **(Mu'cem-ül-büldân)** kitâbını meydâna getirdi. Bunun ticâretinden de çok kazanc sağladı. Rey şehri, Tahranın beş kilometre cenûbunda olup, şimdi harâbe hâindedir. Hicretin yirminci senesinde hazret-i Ömerin emri ile Urve bin Zeyd-i Tâî “rahime-hümallahü teâlâ” tarafından feth olunmuşdu. Ebû Ca'fer Mensûr zemânında i'mâr edilmiş, büyük âlimlerin kaynağı ve medeniyet merkezi olmuşdu. 616 senesinde Cengiz kâfiri, bu islâm şehrini de, tahrîb ve ehâlisini şehîd ve kadınları, çocukları esîr etdi. Yâkûtun gördüğü harâbeleri, bir sene önce Moğol ordusu meydâna getirmişdi. Yâkûtun sorduğu mezhebsizler, bu cinâyeti, Ehl-i sünnete yüklemiş, Yâkût da, buna inanmıştı. Bu da, Yâkûtun târihçi değil, câhil bir turist olduğunu göstermektedir. Mezhebsizler ve dinde reformcular, dört mezhebden birini taklîd edenleri ve yüce fikh âlimlerini kötölemek için, ilmî ve târihî vesfika bulamayınca, acem hikâyelerine dayanan yazırlarla ve sözlerle saldırmaktadırlar. Böyle hikâyeler, Ehl-i sünnet âlimlerinin üstünlüklerini, kıymetlerini sarsmaz. Aksine, mezhebsiz din adamlarının câhil ve sapık olduklarını ortaya koymaktadır. Din adamı değil, din düşmanı olduklarını göstermektedir. Din adamı görünüp, müslimânları aldatmak, böylece dört mezhebi içerden yıkmak gayretinde oldukları anlaşılıyor. Dört mezhebi yıkmak, Ehl-i sünneti yıkmaktır. Çünkü, Ehl-i sünnet, amelde dört mezhebe ayrılmıştır. Bu dört mezhebden başka Ehl-i sünnet yoktur. Ehl-i sünneti yıkmak da, islâmiyyeti yıkmak, Muhammed aleyhisselâmın, Allahü teâlâdan getirdiği hak dîni, islâm dînini yıkmaktır. Çünkü, **(Ehl-i sünnet)** demek, Eshâb-ı kirâmın yolunda giden hakikî müslimânlar demektir. Eshâb-ı kirâmın yolu, Muhammed aleyhisselâmın yoludur. Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(Eshâbım gökdeki yıldızlar gibidir. Hangisine uyarırsanız, doğru yolu bulursunuz)** hadîs-i şerifinde, Eshâb-ı kirâma uymamızı emr buyuruyor.

Uymak, tâbi' olmak, iki dürlü olur: Biri, i'tikâdda, ya'nî îmân-da, ya'nî inanmakta uymaktır. İkincisi, yapılacak işlerde uymaktır. Eshâb-ı kirâma uymak, inanılacak şeylerde uymak demektir. Onlar gibi îmân etmek demektir. Eshâb-ı kirâm gibi îmân eden müslimânlara **(Ehl-i sünnet)** denir. Amelde, ya'nî yapılacak ve sakınılacak işlerin herbirinde Eshâb-ı kirâmın “radiyallahü teâlâ anhüm ecma'în” hepsine uymak lâzım değildir. Buna imkân da yoktur. Her işi Eshâb-ı kirâmın nasıl yaptıkları bilinmiyor. Çok

işler de, Eshâb-ı kirâm zemânında yokdu. Sonradan meydâna çıktılar. Ehl-i sünnetin reîsi, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfedir “rahmetullahi aleyh”. Dört mezheb de, İmâm-ı a'zamın Eshâb-ı kirâmdan öğrenip söylediği gibi inanmaktadır. İmâm-ı a'zam, Eshâb-ı kirâmdan birkaçını gördü. Çok şeyleri bunlardan işitip öğrendi. Çok şeyleri de, hocaları vâsıtası ile öğrendi. İmâm-ı Şâfi'nin ve imâm-ı Mâlikin, inanılacak ba'zı şeyleri değişik söylemeleri, İmâm-ı a'zamdan ayrılmak değildir. İmâm-ı a'zamdan işitdiklerini öyle anlamışlar. Anladıkları gibi bildirmişlerdir. Sözlerinin aslı birdir. Anlatmaları farklıdır. Dördüne de inanırız. Dördünü de severiz.

Dinde reformcuların büyük bir kurnazlığı, inanılacak şeylerdeki ayrılığın kötülüğünü yazarak, bu kötülüğü, dört mezhebin ayrılığına bulaştırmağa çalışmalarıdır. İmânda parçalanmak, çok fenâdır. İmânda Ehl-i sünnetden ayrılan, yâ kâfir olur. Yâhud, bid'at sâhibi, sapık, mezhebsiz olur. Bunun ikisinin de Cehenne gidecekleri, Peygamberimizin “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” hadîs-i şerîflerinde bildirildi. Kâfir, Cehennemde, sonsuz kalacaktır. Bid'at sâhibi ise, Cehennemde azâb çekdikden sonra, çıp Cennete gidecektir.

Müslimân görünüp de, Ehl-i sünnetden ayrılanlardan kâfir olanlar da, iki kısmdır: Biri, âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere ma'nâ verirken, kendi akllarına, görüşlerine o kadar bağı kalmışlar ki, yanılmaları, kendilerini küfre sürüklemiştir. Kendilerini doğru yolda sanmakda, hâlis müslimân olduklarına inanmaktadırlar. İmânlarının gitdiğini anlıyamamışlardır. Bunlara (**Mülhid**) denir. İkincileri, islâmiyete zâten inanmazlar. İslâm düşmanıdır. Müslimânları aldatıp, dîni içerden yıkmak için müslimân görünürler. Yalanlarını, iftirâlarını dîne karışdırmak için âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere ve fen bilgilerine, yalan yanlış, bozuk ma'nâlar verirler. Bu sinsi kâfirlere (**Zındık**) denir. Mısrdaki mason din adamları ve yeni türeyen (**sosyalist müslimânlar**) böyledir. Bu zındıklara (**Fen yobazı**) ve (**Dinde reformcu**) da denir.

Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler, imânda parçalanmanın, firkalara ayrılmanın kötü olduğunu bildiriyor. Bu bölünmeyi şiddet ile yasaklıyor. Tek imânda birleşmeği emr ediyor. Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde yasaklanan bölünme, imânda bölünmektir. Zâten, bütün Peygamberlerin “aleyhimüssalâtü vesselâm” bildirdikleri imân aynıdır. İlk Peygamber Âdem aleyhisselâmdan son insana kadar bütün mü'minlerin imânları hep aynı-

dır. Zındıklar ve mülhidler, îmanda parçalanmayı kötöleyen, yasaklıyan âyet-i kerîmeleri ve hadîs-i şerîfleri ele alıp, bunların, Ehl-i sünnetin dört mezhebini bildirdiklerini iddi'â ediyorlar. Hâl-buki, dört mezhebin ayrılmasını Kur'ân-ı kerîm emr ediyor. Bu ayrılığın, Allahü teâlânın mü'minlere rahmeti, ihsânı olduğunu hadîs-i şerîfler bildiriyor.

Moğolların islâm memleketlerine yayılmasını ve Bağdâdı yıkıp kana boyamalarını, Hanefî-Şâfi'î çekişmelerine bağlamak çok iğrenç, pek alçak bir yalan ve iftirâdır. Târîhin hiçbir devrinde Hanefî-Şâfi'î çatışması olmamıştır ve olamaz. Bu iki mezhebin îmanları aynıdır. Birbirlerini severler. Kardeş olduklarına inanırlar. Amelde, ibâdetde olan ufak tefek ayrılıklarını da, Allahü teâlânın rahmeti bilirler. Kolaylık olduğuna inanırlar. Bir mezhebdeki müslimân, bir işi yaparken sıkışık hâle düşerse, bu işi öteki üç mezhebden birine uyararak yapıp sıkıntıdan kurtulur. Dört mezhebin kitâbları, bu kolaylığı sözbirliği ile tavsiye etmekte ve misâllerini yazmaktadır. Dört mezheb âlimlerinin, kendi mezheplerinin delillerini, vesîkalarını açıklamaları, yazmaları, birbirlerine çatmak, (Hâsâ) kötölemek değildir. Bunları, Ehl-i sünneti mezhebsizlere karşı savunmak ve kendi mezhebinde olanların güvenlerini sağlamak için yazdılar. Hem böyle yazdılar. Hem de, sıkışınca, başka mezhebi taklîd ediniz dediler. Mezhebsizler ve mülhidler ve zındıklar, Ehl-i sünnete saldıracak başka sebep bulamadıkları için, Ehl-i sünnet âlimlerinin haklı ve yerinde olan yazılarını ele alarak, bunlara yanlış ma'nâ veriyorlar.

Tatarların, moğolların, islâm memleketlerine yayılmalarına gelince, târihler bunun sebeplerini açıkca yazmaktadır. Meselâ, meşhûr (**Kıyas-ı enbiyâ**) kitâbının sekizyüzdoksanıncı sahifesinden başlayan yazılarının hulâsası şudur:

(Abbâsî devletinin son halîfesi Müstâ'sım, dînine çok bağlı ve sünnî idi. Vezîri olan ibni Alkamî ise mezhebsiz olup, halîfeye sâdık değildi. Devlet idâresi bunun elinde idi. Abbâsîleri devirip, başka devlet kurmak istiyordu. Moğol hükümdârı Hülâgünün Bağdâdı almasını, kendisinin de ona vezîr olmasını istiyordu. Onun İrâka gelmesini teşvik etmeğe başladı. Hülâgüden gelen mektûba sert cevâb yazarak onu kızdırdı. Mezhebsiz [şî'î] olan Nasîr-üd-dîn-i Tûsî, Hülâgünün müşâviri idi. Bu da, onu Bağdâdı almağa teşvik ederdi. İşler, iki sapık elinde dönüyordu. Hülâgü Bağdâda yürütüldü. Yirmi bine yakın halîfe ordusu, ikiyüzbin tatarın oklarına karşı duramadı. Hülâgü, Bağdâda, naft ateşleri ve mancınık taşları ile saldırdı. Elli gün muhâsaradan sonra, İbni Al-

kamî, sulh için diyerek, Hülâgünün yanına gitdi. Onunla anlaştı. Halîfeye gelip, teslîm olursak, serbest bırakılacağız dedi. Halîfe buna aldı. 656 [m. 1258] senesinin, Muharremin yirminci günü Hülâgüye gidip teslîm oldu. Yanındakilerle berâber i'dâm edildi. Sekizyüzbinden ziyâde müslimân kılınçdan geçirildi. Milyonlarca islâm kitâbı Dicleye atıldı. Güzel şehir, harâbeye döndü. (**Hırka-i se'âdet**) ve (**Asâ-yı nebevî**) yakılıp külleri Dicleye atıldı. Beşyüz-yirmidört (524) senelik Abbâsî devleti yok oldu.

[**TENBÎH:** Âdem aleyhisselâmdan bugüne kadar, her zemân, her yerde kötü insanlar iyilere saldırmışlardır. Allahü teâlâ her şeyi sebebler ile yaratmaktadır. Kötülerin cezâsını da, kötü insanlar vâsıtası ile vermektedir. İşkence edenlere dünyâda da cezâlarını vermektedir. Kötülerin yanı sıra, iyiler de azâb görmektedir. İyilerden, ya'nî müslimânlardan harbde ölenlerin ve kazâda ölenlerin hepsi şehîddir. Dünyâda azâb çeken iyi, suçsuz müslimânlara âhîretde bol ni'metler verilecektir. Âhîretde ni'mete kavuşmak için, îmân sâhibi olmak lâzım olduğu din kitâblarında yazılıdır. Bu kitâblar dünyânın her yerinde çok vardır. Bu kitâbları okuyup da inanmıyana kâfir denir. İslâmiyeti işitmiyen kâfir olmaz. İşitince (**Lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah**) diyen ve buna inanan müslimân olur. Bunun ma'nâsı, (**Herşeyi yaratan bir Allah vardır ve Muhammed aleyhisselâm Onun resûlüdür**)dir. Müslimân olan, Onun son Peygamberine tâbî' olur. Birçok yerde, kâfirler, zâlimler, suçsuz müslimânları, kadınları, çocukları öldürmüşlerdir. Öldürülen müslimânlar, şehîd olur. Öldürülürken yapılan işkencelerin acısını duymaz. Ölürlen, kabrde verilecek olan Cennet ni'metlerini görerek çok sevinir. Şehîdler ölürlen hiç acı duymaz. Sevinir ve çok neşelenir. Cennet ni'metlerine kavuşur. Hadîs-i şerîfde, (**Müslimânların kabri Cennet bağçelerindedir.**) buyuruldu.]

İbni Alkamî Ehl-i sünnete yaptığı hiyânetinin cezâsına çabuk kavuştu. Kendisine hiçbir vazîfe verilmeyip, zillet içinde o sene öldü. Osmânlı devletinin kurucusu Osmân gâzi "rahmetullahi teâlâ aleyh", o sene, Söğüd kasabasında tevellüd etdi). Görülüyor ki, Moğolların islâm memleketlerini yıkmalarına mezhebsizlerin Ehl-i sünnete olan hiyânetleri sebep olmuşdur.

Hanefîler ile Şâfi'îler arasında hiç çekişme olmamış, dört mezhebde bulunan müslimânlar birbirlerini kardeş gibi sevmişlerdir. Reşîd Rızânın Ehl-i sünnete yaptığı bu alçak iftirâyı, Seyyid Kutb denilen mezhebsiz de tekrâr etmiş ise de gereken cevâbı vesikalarla verilmiştir.

7 — Yine önsözünde, (*Birçok memleketlerde, Hanefîlerin Şâfi'îlerle berâber nemâz kılmadıkları görülüyor. İmâm arkasında yüksek sesle âmîn demek ve tehiyyât okurken parmak kaldırmak düşmanlığa sebep oluyor*) diyor.

Dört mezhebdekilerin birbiri arkasında nemâz kılacağını, hepsinin kitâbları açıkça yazmaktadır. Dört mezhebin ibâdetlerindeki ufak farkların düşmanlığa sebep olacağını söylemek, mezhebsizlerin, mühlid ve zındıkların hulyâları ve iğrenç iftirâlarıdır. Dünyânın her yerinde, dört mezheb müslimânları birbirlerinin arkasında nemâz kılmaktadır. Çünkü, hepsi birbirini kardeş bilmekte, sevişmektedirler. Büyük velî, derin âlim, Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî, (vefâtı 1242 [m. 1826]) şâfi'î mezhebinde idi. Bunun mürşidi olan, buna feyz ve hilâfet veren Abdüllah-i Dehlevî ise hanefî idi. Abdülkâdir-i Geylânî (vefâtı 561 [m. 1165]), şâfi'î idi “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”. Hanbelî mezhebini unutulmağa yüz tuttuğunu görünce, bu mezhebi kurtarmak, kuvvetlendirmek için Hanbelî oldu. (**Celâleyn tefsîri**)ni yazan, Celâleddîn Muhammed Mahallî (vefâtı 864 [m. 1459]), Şâfi'îdir. Mâlikî mezhebinde olan Ahmed Sâvî bu tefsîri şerh ederek her yere yayılmasına hizmet etmiştir. Bu şerhinde, (**Fâtır**) sûresinin altıncı âyetini tefsîr ederken, (Arabistânın Hicâz kısmında bulunan mezhebsizler, yalnız kendilerine müslimân diyorlar. Ehl-i sünnet olan hakîki müslimânların müşrik olduklarını söylüyorlar. Bunlar, yalan söylüyorlar. Allahü teâlâdan, bu sapıkları yok etmesini dileriz) buyurmaktadır. Ahmed Sâvî, binikiyüzkırkbir 1241 [m. 1825] de Mısrda vefât etdi. (**Beydâvî tefsîri**)ne hâşiyesi de meşhûrdur. Meşhûr Beydâvî (vefâtı 685 [m. 1286]) şâfi'îdir. Tefsîri, tefsîrlerin en kıymetlilerindedir. Dört mezhebin âlimlerinden çoğu bu tefsîri şerh etmiş, çok övmüşlerdir. Bunlardan hanefî mezhebindeki âlimlerden Şeyhzâde Muhammed efendinin şerhi meşhûr ve pek kıymetlidir. [Bu tefsîr, dört büyük cild hâlinde, Hakikat kitâbevi tarafından basdırılmışdır.] Dört mezheb âlimlerinin birbirlerini öven, seven kitâbları binleri aşmaktadır. Bunu bilmiyen bir müslimân yokdur. Parmak kaldırmakdaki cevâbımız 36. cı maddededir.

8 — Yine önsözünde, (*İslâm ümmetinde derin âlimler yetişti. Huccet-ül-islâm imâm-ı Gazâlî ile şeyh-ül-islâm İbni Teymiyye gibi mürşidler bunlardandır*) diyor.

İbni Teymiyye (vefâtı 728 [m. 1327]) gibi, Allahü teâlâyâ cismidir diyen ve kâfirlerin Cehennemde sonsuz azâb göreceklerine

inanmıyan, kılınmayan nemâzları kazâ etmeğe lüzûm görmıyen, hazret-i Alıye ve Ehl-i beyte, şanlarına lâıyk olmiyan iftirâlar yapan ve dahâ nice sapık sözleri ile islâmıyyeti içerden yıkmağa çalışan bir mezhebsizi, islâm âlimi ve mürşid olarak göstermekde, onu büyük islâm âlimi Gazâlî gibi bir müctehid olarak tanıtmakdadır. Bu iki ismi birlikte yazmak, bir kara taşı, pırlantanın yanına koymak gibi şaşılacak bir buluşdur. Mâlikî mezhebi âlimlerinden Ahmed Sâvî, (**Celâleyn tefsîri**)nin şerhinde, Bekara sûresinin ikiyüzotuzuncu âyetinin tefsîrinde buyuruyor ki, (Ehl-i sünnet âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in”, İbni Teymiyyenin sapık olduğunu bildirdiler. Ya’nî hem sapıkdır. Hem de, çok müslimânın doğru yoldan sapmasına sebep olmuşdur. Onun mâlikî âlimlerinden imâm-ı Eşheb ile münâsebeti olduğu bâtıldır, yalandır).

9 — Reşid Rızâ, önsözünün sonunda, (1315 [m. 1898] senesinde Mısrda çıkardığım (**El-menâr**) mecmû’asında, taklîdin bâtıllı olduğunu yazdım. Bunların bir kısmını imâm-ı allâme İbni Kayyım-ı Cevziyyeden aldım. Bu yazıları toplayıp (**Muhâverât**) kitâbını neşr eyledim) diyor.

Bu dinde reformcu, taklîdin bâtıllı olduğunu yazmakla, bindört-yüz seneden beri gelmiş milyonlarca Ehl-i sünnet müslimânı lekeleyor. Bunların Cehenneme gideceklerini anlatmak istiyor. Mezhebsizler, mülhidler ve zındıklar ya’nî dinde reformcular, haksız olduklarını, kendileri de bilmiş olacaklar ki, Ehl-i sünnete açııkça sataşamıyorlar. Hep, yaldızlı, kaçamak kelimeler kullanarak, perde arkasında oynuyorlar. Mezheb imâmını taklîd etmeğe nasıl bâtıllı denilebilir? Allahü teâlâ, Nahl ve Enbiyâ sûrelerindeki âyet-i kerîmelerinde meâlen, (**Bilenlerden sorup öğreniniz!**) buyuruyor. (**Ülül emre**), ya’nî âlimlere (**tâbi’ olunuz!**) buyuruyor. Mezheb imâmını taklîd etmek, bunun için vâcib oldu. Bu dinde reformcu, taklîd bâtıllıdır diyerek, (Mezheb imâmılarına uymayınız! Bize uyunuz) demek istiyor. Müslimânları hak yolu taklîdinden vazgeçirip kendi bâtıllı yollarını taklîde sürüklüyor. Kendileri, bâtıllı taklîdci leridir.

Taklîd iki dürlü olur. Birisi kâfirlerin, analarını, babalarını, papasları taklîd ederek kâfir olmalarıdır. Böyle taklîd, elbet bâtıllıdır, yanlış yoldur. Kur’ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler bu taklîdi yasak etmektedirler. Müslimânların da, analarını, babalarını taklîd ederek, müslimânım demeleri kâfi değildir. (**Âmentü**)de bildirilen altı şeyin ma’nâlarını bilip, beğenip, kabûl eden kimse-

ye müslimân denir. İnanılacak şeylerde mezhebsizlere aldanıp, Ehl-i sünnetden ayrılmak, bâtil olan taklîddir. Fekat, amelde, ya'nî yapılacak işlerde taklîdciliği buna benzetmek doğru değildir. Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler bu taklîdciliği emretmektedir. Büyük âlim Abdülğanî Nablûsînin (**Hülâsat-üt-tahkîk fî beyân-ı hükm-it-taklîd vet-telfîk**) kitâbında ve Abdülvehhâb-i Şa'rânînin (vefâtı 973 [m. 1565]) (**Mîzân-ül-kübrâ**)sının önsözünde ve imâm-ı Rabbânînin (vefâtı 1034 [m. 1624]) (**Mektûbât**) kitâbının çeşidli yerlerinde ve Yûsûf Nebhânînin (**Huccetullahi alel'âlemîn**) kitâbının son kısmında yazılı olan (**Ümmetim dalâlet üzerinde icmâ' yapmaz!**) hadîs-i şerîfi gösteriyor ki, doğru yoldaki âlimlerin sözbirliği ile bildirdiklerinin hepsi elbet doğrudur. Buna karşı olanlar haksız ve yanlıştır. İşte, bindörtüyük seneden beri gelmiş olan milyonlarca Ehl-i sünnet âlimi ve binlerce Evliyâ, sözbirliği ile bildirdiler ki, (Müctehid olmıyan müslimânların işlerini, ibâdetlerini doğru yapabilmeleri için, inandıkları, güvendikleri, diledikleri bir müctehidi taklîd etmeleri vâcibdir). Bu sözbirliğine inanmıyan, yukarıdaki hadîs-i şerîfe inanmamış olur. Bu sözbirliği gösteriyor ki, müctehidin kendi ictihâdına göre amel etmesi lâzımdır. Başka müctehide uyması câiz değildir. Eshâb-ı kirâmın hepsi müctehid idi. Bunun için ba'zı işlerde birbirlerine uymamışlardır. Bunun gibi, imâm-ı Ebû Yûsûfün, bir Cum'a günü, tekrâr abdest almaması ve imâm-ı Şâfi'înin, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin kabri yanında nemâz kılariken, rûkû'dan sonra ellerini kaldırmaması, başkasını taklîd olmayıp, kendi ictihâdlarına göre hareket etmelerindendir.

10 — Dinde reformcu, birinci konuşmaya başlarken, (*Faziletli, reformcu genç, müslimânları, se'âdete kavuşturmak için, sonradan ortaya çıkan taklîd belâsından kurtarmak, Kitâba, Sünnete ve Selefin yoluna sarılmalarını te'min etmek istiyor. İlk zemânda koyun çobanları bile din bilgilerini doğruca Kitâb ile Sünnetden alıyorlardı*) diyor.

Reşîd Rızânın şu maskaralığına bakınız! Kendi gibi sapık olan fazîletli diyor. Bu dinde reformcu câhilin ağız ile, yaşlı vâiz efendiye ders vermeğe kalkıyor. Allahü teâlânın ve Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” emr etdikleri ve islâm âlimlerinin sözbirliği ile lâzım dedikleri, amelde, işde taklîd ni'metine, (belâ) diyor. Anlamıyor ki, dört mezhebden birini taklîd etmek, hak olan taklîddir. Mezhebsizlere uyararak, mezhebden ayrılmak da, bâtil olan taklîddir. Vâiz efendi ile ve bu mubârek kelime ile

alay ediyor. Din adamlarına mahsûs olan mubârek isimlerle alay edenin kâfir olacağını farkında bile değildir. Hadîs-i şerîfde, (**En âdî, en alçak kimseler müslimânların başına geçecek**) buyurulmuş olduğunu bilmeseydik, Mısır gibi bir islâm memleketinde, bu adamın nasıl fetvâ merci'i olduğuna şaşardık. Ey alçak zındık! Müslimânlarla alay edeceğine, vâiz efendilerle piyes oynatacağına, niçin erkekçe ortaya çıkıp da, yehûdîlere, misyonerlere, masonlara, komünistlere meydân okumuyorsun? Evet onlara yan bakamazsın! Onlar senin üstâdın, veli-ni'metindir!

Kitâba, Sünnete, Selefin yoluna sarılmak, taklîd belâsından kurtulmalı sözleri ile kimi aldatıyorsun? Sözlerin birbirini tutmuyor. Kitâba, Sünnete, Selefin yoluna sarılmak, taklîd değil midir? İşte bu istediğin taklîd dört mezheb imâmını taklîd etmekle olur. Senin belâ dediğin bu taklîdi bırakmak; Kitâbı, Sünneti ve Selefin yolunu bırakmak, dinden çıkmak olur. Senin istediğin de, bu bâtil olan taklîdciliktir. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” (**Kitâbdan, hadîsden kendine göre ma'nâ çıkaran kâfir olur**) buyurdu. Sen, müslimânları, bâtil olan taklîde, küfre sürüklemek istiyorsun. Maskeyi yüzünden çıkar! İslâm düşmanı olduğunu ortaya koy ki, sana öyle cevâb verelim. Şimdilik, senin gibi bir masonun bir mısra'ını söylüyoruz:

Sen herkesi kör, âlemi sersem mi sanırsın?

İlk zemândaki müslimânları, koyun çobanı diyerek tahkîr etme! Onları câhil tanıtma! Onların çobanı da, mücâhidi de, kumandanı da âlim idi. Hepsi müctehid idi. Bilgilerini elbet doğruca Kitâbdan alabilirlerdi.

1150 [m. 1737] senesinden beri, vehhâbilik ve mezhebsizlik, ya'nî Ehl-i sünnet âlimlerini “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in“ beğenmemek bid'ati dünyâya yayıldı. İslâmiyeti içten yıkan ve din kardeşlerini birbirlerine düşman eden, bu yıkıcı ve bölücü davranışların öncülüğünü Sü'ûdî Arabistândaki câhillikler yaptı. Ehl-i sünnet olan müslimânlara saldırarak, kadın, çocuk, binlerle ma'sûmu işkencelerle öldürerek, mallarını yağma ederek işe başlayan mezhebsizler, İngilizlerin yardımı ile, 1350 [m. 1932] de vehhâbî hükûmetini kurunca, devlet gücü ile ve her sene yüzbinlerle altın dağıtarak, çeşitli memleketlerde propaganda merkezleri açtılar. Yalanlarla, çirkin iftirâlarla dolu neşriyyat yaparak, câhilleri aldatıyor, islâmiyeti içerden yıkıyorlar.

Vehhâbilik yolunu ortaya çıkaran, Muhammed bin Abdülveh-

hâbdır. 1111 [m. 1699] de Necdde doğmuş, 1206 [m. 1792] de ölmüşdür. Bunun babası ve kardeşi Süleymân bin Abdülvehhâb “rahmetullahi teâlâ aleyhimâ” temiz birer müslimân idi. Ehl-i sünnet âlimi idiler. Hicâzdaki âlimler gibi, bunlar da, vehhâbiliğin yanlış bir yol olduğunu müslimânlara anlattılar. Doğru olan Ehl-i sünnet yolunu bildirmek için çok sayıda kıymetli kitâblar yazıldı. Süleymân bin Abdülvehhâbın, kardeşine nasîhat olarak yazdığı **(Es-savâik-ul-ilâhiyye firredd-i ael-vehhâbiyye)** kitâbı, 1306 [m. 1889] senesinde basılmış ve 1395 [m. 1975] de, İstanbulda ikinci baskısı yapılmıştır. Bu kitâbın başında diyor ki, Allahü teâlâ, Muhammed aleyhisselâmı, bütün insanlara Peygamber olarak gönderdi. Ona indirdiği **(Kur’ân-ı kerîm)**de, insanlara lâzım olan herşeyi bildirdi. Ona verdiği sözlerin hepsini yaptı. Onunla gönderdiği islâm dînini kıyâmete kadar değişdirilmekten koruyacağını da bildirdi. Onun ümmetinin, insanların en iyileri olduğunu da bildirdi. Muhammed aleyhisselâm da, bu ümmetin kıyâmete kadar bozulmıyacağını müjdeledi. Bütün insanların bu yola sarılmalarını emr eyledi. Allahü teâlâ, **(Nisâ)** sûresinin yüzondördüncü âyetinde meâlen, **(Mü’minlerin yolundan ayrılanı Cehenneme atarız)** buyurdu. Bunun için, islâm âlimlerinin **(İcmâ’)**ı, din bilgileri için delîl, huccet ya’nî sened oldu. Bu icmâ’dan ayrılmak yasak oldu. Bu yolu, bu icmâ’ı bilmiyen câhillerin bilenlerden sorup öğrenmeleri lâzımdır. Bunun, **(Nahl)** sûresinin kırküçüncü âyeti emr etmektedir. **(Bilmediklerinizi bilenlerden sorunuz! Cehlin ilâcı, sorup öğrenmektir)** hadîs-i şerîfi, bu âyet-i kerîmeyi tefsîr etmektedir.

İslâm âlimleri sözbirliği ile bildiriyorlar ki, bir kimsenin **(Müctehid)** olabilmesi için arabî lügatını ezberlemiş olması, lügat farklarını, kelimelerin, hakîkî ve mecâz ma’nalarını bilmesi, fikh âlimi olması, dört mezhebin ihtilâflarını, delîllerini bilmesi, Kur’ân-ı kerîmi ezberlemiş olması, kırâet şekillerini bilmesi, Kur’ân-ı kerîmin bütün âyetlerinin tefsîrlerini bilmesi, muhkem ve müteşâbih, nâsih ve mensûh ve kasas âyetleri tanınması, hadîs-i şerîflerin sahhîhlerini, müfterîlerini, muttasıl, münkatı’, mürsel, müsned, meşhûr ve mevkûf olanlarını ayırd etmesi, ayrıca vera’ sâhibi, nefsi tezkîye bulmuş, sâdık, emîn olması lâzımdır. Bütün bu üstünlükler bulunan bir zât taklîd olunabilir. Fetvâ verebilir. Bu şartlardan biri bulunmazsa, müctehid olamaz. Dinde söz sâhibi olamaz. Onu taklîd etmek câiz olmaz. Bunun da, bir müctehidi taklîd etmesi lâzım olur. Bundan anlaşılıyor ki, müslimânlar, yâ **(Müctehid)**dir. Yâhud **(Mukallid)**dir. Bunun bir üçüncüsü yoktur. Müc-

tehid olmıyanların hepsi, mukalliddir. Mukallidlerin, bir müctehidi taklîd etmeleri farzdır. Böyle olduğu, sözbirliği ile bildirilmiştir. Vehhâbîlerin allâme diyerek övdükleri ve her sözü seneddin dedikleri İbn-ül-Kayyım-ı Cevziyye (vefâtı 751 [m. 1350]) de, **(İ'lâm-ül-mûkr'în)** kitâbında, (İctihâd şartları kendisinde bulunmıyan kimsenin Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şeriflerden hükm çıkarması câiz değildir) demektedir. Zemânımız insanları, âyet-i kerîme veyâ hadîs-i şerif okuyarak, bunlara kendi görüşlerine göre ma'nâ verenleri âlim sanıyorlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'ın” kitâblarından söyliyeni ve yazanları dinlemiyorlar. İctihâd için lâzım olan şartlardan birine bile mâlik olmıyan câhil kimseleri din adamı sanıyorlar. Allahü teâlâ, müslimânları bu belâdan kurtarsın! **(Savâ'ik-ı ilâhiyye)**den terceme temâm oldu. Bundan bir evvelki maddede, Reşîd Rızânın, imâm-ı allâme diye çok övdüğü İbni Kayyım-ı Cevziyye bile, müctehid olmıyanların, Kitâbdan ve Sünnetden hükm çıkarmalarını yasak ederken, onun yolunda olduğunu bildiren Reşîd Rızânın, onun sözlerine karşı koyması, İslâm da'vâsında samîmî olmadığını, perde arkasından dîni yıkmağa çalışan bir dinde reformcu olduğunu açıkça göstermektedir.

11 — Reşîd Rızâ, dinde reformcu ile vâiz efendiye konuşdurmağa devâm ediyor. Kalem kendi elinde. Dinde reformcuyu övmekde, göklere çıkarmakda, vâiz efendiye her bakımdan küçültmekde, aşağılamaktadır. Derme-çatma, ahmakça yazılarını vâiz efendiye mal etmektedir.

Bu kitâbımızda, Reşîd Rızânın dinde reformcu olarak yazdıklarında tesarrufda bulunmıyacağız. Fekat, vâiz efendiye mal ettiği cevâbları değil, vâiz efendinin ağzına yakışan cevâbları yazacağız. Muhterem okuyucularımızın, temiz ve hakîkî din adamlarının dikkat ile okuyunca, mason oyununun içyüzünü iyi anlayacaklarına inanıyoruz.

Vâiz efendi, îmânın mantık bakımından, sosyal bakımdan, anatomik bakımdan, hattâ fikh ve tesavvuf bakımlarından ta'rîflerinin aynı olacağını sanacak kadar câhil olamaz. Çünkü o, medresede yüksek tahsîl görmüş, bunları okumuş ve anlamış bir ilm adamıdır. Evet bu vâiz efendi, bir islâm medresesinde okumayıp da, Kâhire müftîsi Muhammed Abdunun (vefâtı 1323 [m. 1905]) ve çömezlerinin yaptığı reformlardan sonra, Câmi-ul-ezherde okumuş olsaydı, bu ta'rîfleri karışdırırdı. Çünkü İngilteredeki masonlar, sadr-a'zâm Mustafâ Reşîd Pâşaya emr vererek, Osmânlılarda

da, Mısırda da fen derslerini, yüksek din bilgilerini medreselerden kaldırdılar. Din câhili olan dinde reformcuları yetiştirdiler.

Vâiz efendi gıybetin ne demek olduğunu bilen bir müslimândır. Bir topluluk için söylenen sözün gıybet olmayacağını, dinde reformcu bilmez ise de, o bilir.

12 — Dinde reformcu, (*Kendi kendimize icmâ' ve ittifâk ismini verdiğimiz alsız sözlerin hâtırı için gördüklerimizi inkâr etmek akla yakışır mı?*) diyor. İslâmiyyetin temel bilgileri ile alay ediyor. İcmâ' isminin aslı yokmuş. Fıkh âlimleri bunu, (**Ümmetim dalâlet üzerinde icmâ' yapmaz!**) hadîs-i şerîfenden aldı. Fekat, dinde reformcu, bunu nereden bilecek? Bunu inkâr eden ilerici (!) üstâdlarından işitmemiş ki!

(**İcmâ'**), bir asrda bulunan müctehidlerin ictihâdlarının birbirine uygun olması demektir. Dördüncü asrdan sonra mutlak müctehid yetişmediği için, icmâ' da kalmadı. Önceki asrlardaki icmâ'lar sonraki asrlarda gelen âlimler için delil, sened olur. Mukalidlerin, câhillerin ve hele dinde reformcuların sözbirliğine icmâ' denilmez. En kuvvetli ve kıymetli icmâ', Eshâb-ı kirâmın “radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în” icmâ'ıdır. İcmâ' ile bildirilmiş mes'eleleri sonra gelen âlimler toplamışlar, kitâblarında bildirmişlerdir. İhtilâflı mes'elelere ve müctehid olmıyanların sözlerine icmâ' denilmesini önlemişlerdir.

Ehl-i sünnet âlimlerine göre, (**Edille-i şer'ıyye**) dördtür. Ya'nî şer'î hükmler dört kaynaktan çıkarılır. Bunlar, Kitâb, sünnet, kıyâs-i fukahâ ve icmâ'-i ümmettir. Kitâb, Kur'ân-ı kerîmdir. Sünnet, hadîs-i şerîflerdir. Bu ikisine (**Nass**) da denir. Kıyâs-i fukahâ, müctehid olan âlimlerin ictihâdlarıdır. İcmâ' delil değildir diyen, kâfir olmaz. Bid'at sâhibi olur. Çünkü şübheli nassları te'vîl ederek böyle söylemişlerdir. Hâriciler, diğer mezhebsizler böyledir. Bunların icmâ'a muhâlif sözleri küfr olmaz. Fekat, te'vîlden haberi olmıyan câhillerin icmâ'a uymıyan fikrlerini, düşüncelerini söylemeleri küfr olur.

Vâiz efendi hayâl ile, zan ile konuşmaz. Belki diyerek hüküm vermez. Bilmeden söylemek, zan ile hüküm etmek câiz olmadığını o bilir. Gördüklerini inkâr etmez. Onları inceler. Tecribelerini yapar. Çünkü, tefekkürü, incelemeyi ve tecribeyi Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler emr ediyor. Bunları yapanları övüyor. Onun medresede okuduğu ve dinde reformcunun ismini bile duymadığı (**Akâid-i Neseфіyye**) dahâ ilk sahîfesinde, ilm edinme vâsitalarını yazmaktadır.

13 — Vâiz efendi coğrafyaya ve gazeteye inanmamış. Kâfirlerin rivâyetleri makbûl değilmiş. Vâiz efendiye yapılan iftirâyâ bakınız! Müslimânlar ilme, fenne inanır. Fekat, kâfirlerin fen maskesi altında söyledikleri yalanlara aldanmazlar. Fenden haberi olmadığı hâlde, fen adamı görünüp, fen bilgisi diyerek, söylediği yalanlar ile, müslimânları aldatmağa, islâm dînini bozmağa uğraşan kâfirlere (**Fen yobazı**) ve (**Dinde reformcu**) yâhud (**Zındık**) denir. Bunlar, hem islâm dînine, hem de fen bilgilerine iftirâ eden bölücülerdir. Müslimânlar coğrafyaya inanmasaydı, bu ilm üzerinde çalışırlar mı idi? Müslimânların, bu yoldaki çalışmalarını, buluşlarını bildiren coğrafya kitâblarının isimleri ve yazarları (**Keşf-üz-zünnûn**)da ve (**Mevdû' ât-ül-ulûm**)da ve Brockelmanın almanca kitâbında yazılıdır. Sorarız dinde reformcuya! Meridyen çenberinin uzunluğunu Sincar sahrâsında ölçenler kimlerdi? Bunlar dört mezhebden birini taklîd eden, Ehl-i sünnet müslimânları değil mi idi? Onların yolunda olan, onlar gibi olan bir müslimân, fen bilgilerine inanmaz mı?

Hele, kâfir rivâyeti olan coğrafya makbûl değildir sözünü bir vâiz efendiye mal etmek, müslimânlara çirkin bir iftirâdır.

Evet vâiz efendi şekline giren bir câhil, bir zındık, bir dinde reformcu, böyle saçma konuşabilir. Fekat, dört mezhebden birini taklîd eden şerefli bir müslimân için böyle söyledi demek, bir din düşmanlığı olur.

Mezhebler, ilmi, fenni, hesâbı, tecribeyi yasak etmiyor ki, mezhepleri taklîd eden, bunları yasak etsin. Mezhebler, bu bilgileri övüyor. Öğrenilmelerini emr ediyor. Bunlara inanmıyan, öğrenmiyen kimse, mezheb imâmlarının mukallidi olamaz. Mezheb taklîd edene, böyle sözleri yüklemek, mezheb düşmanlarının, zındıkların yapacağı şeydir.

14 — Vâiz efendi, müslimânların kötü, fakîr, zelîl hâllerini kıyâmet alâmeti sanacak kadar câhil olamaz. Çünkü, onun taklîd ettiği mezheb imâmları, âhır zemânda zenginlik, taşkınlık, binâ, zinâ çok olacağını bildirmişlerdir. Taklîd edenin de, bunları bilmesi lâzımdır. Bilmezse, onları taklîd etmiş olmaz. Mezheb imâmları diyor ki, insanların kötü olması hazret-i Mehdîden sonra olacaktır. Bundan önce se'âdet günleri çok olacaktır. Müslimânların bu se'âdet günlerini yaşamaları, bunun için de çalışmaları, maddede ve ma'nâda yükselmeleri lâzımdır. Allahü teâlâ, çalışana karşılığı elbet verir.

15 — Dinde reformcu, hazret-i Mehdî için (Mehdî fikri) diyor. Bunun ilerde geleceğine inanmadığını söylüyor. Dinde reformcu, zındık buna inanmıyabilir. Fekat müslimânların inanmaları lâzımdır. Bütün islâm âlimleri, bunu sözbirliği ile bildiriyor. İmâm-ı Sü-yûtî ve Ahmed ibni Hacer-i Mekkî (vefâtı 974 [m. 1566]) gibi büyük âlimler “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” hazret-i Mehdî için kitâb yazdılar. Mehdî hakkında ikiyüzden fazla hadîs-i şerif ve alâmet bildirdiler.

16 — Dinde reformcu, *(Üzerinde icmâ’ bulunmıyan bir mes’elede, herkes kendisine kanâ’at veren delîle uymalıdır. Zâten bir müctehide tâbi’ olmak, onun delîline tâbi’ olmak demektir)* diyor.

Evet, müctehidi taklîd etmek, onun delîline tâbi’ olmak, ya’nî Kur’ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere tâbi’ olmak demektir. Fekat, mes’elenin delîlini bulan odur. Zâten mezhebler, bu delîli bulmakda ayrılmışlardır. Bir mes’elenin delîlini bulmak için, icthâd derecesinde âlim olmak, müctehid olmak lâzımdır. Böyle bir âlim, elbet başkasını taklîd etmez. Kendi icthâdına göre amel eder.

17 — Reşîd Rızâ, Vâiz efendinin, Kıyâmetin zemânı için, Evliyânın keşfine inandığını yazıyor. Bu sözü de kendi uydurmuştur. Mezheb imâmı, (kıyâmetin ne zemân kopacağı bildirilmedi. Bunu Allahdan başka kimse bilmez. Evliyânın keşfleri, kimseye delîl, sened olamaz) dediler. Bu âlimleri taklîd edenler de, elbet böyle söyler. Başka dürlü sözleri Vâiz efendiye yüklemek, yalancılık ve çirkin iftirâ olur.

18 — Dinde reformcu, Kelbî tefsîri gibi tefsîrlerde uydurma hadîsler vardır sözünde haklı ise de, (Beydâvînin tefsîri de böyledir) sözü, kesin olarak yanlıştır. Büyük âlim Abdülhakîm Efendi “rahmetullahi aleyh” (vefâtı 1362 [m. 1943]) buyurdu ki, (Kâdî Beydâvî “beyyedallahü vecheh” ismine ve düâsına yakışacak kadar yüksektir. Müfessirlerin baş tâcidir. Tefsîr ilminde en büyük makâma yükselmiştir. Her meslekte seneddır. Her fende mâhir, her üsûlde burhân, önceki ve sonraki âlimlere göre sağlam, kuvvetli ve yüksek tanınmıştır. Böyle derin bir âlimin tefsîrinde uydurma hadîs var demek, büyük ve alçakca bir iftirâdır. Dinde derin bir uçurum açmaktır. Böyle sözleri söyliyenin dili, inananın kalbi, dinliyenin kulakları tutuşsa yeridir. Acabâ, bu büyük ilm sâhibi, uydurma hadîsleri sahîhlerinden ayıramaz mı idi? Evet di-

yenlere ne demelidir? Yoksa uydurma hadîs yazacak kadar ve böyle yapanlar için Peygamberimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” bildirdiği ağır cezâlara aldırış etmeyecek kadar, dînin kuvveti ve Allahdan korkusu yokmu idi? Yokdu demek, ne kadar şenâ’at, çirkinlik olur. Böyle söyleyen kimsenin dar havsalası, kalın kafası, bu hadîs-i şerîflerdeki ma’nâları çok gördüğü için, mevdû’ demekten başka çâre bulamaz).

19 — Dinde reformcu (*Âhreti görmedik ki, Şa’rânînin Mevkıf denilen yerin coğrafi durumuna âid sözlerini, Sırât, Mîzân, Cehen-nem ve Cennet için yaptığı harîtay, oraya tatbik edelim. Biz bu gibi şeyler için, Kitâb, Sünnet, Akl ve Hikmet delillerinden hiçbir delîle rastlamadık. Ne garîbdir ki, sizin şeyhlerinizin çoğu, dünyâ-nın en meşhûr ve fâideli coğrafyasından yüz çeviriyor, görüleme-yen âhret için harîtalar çiziyorlar*) diyor.

Bu sözleri ile Evliyâ-i kirâma ve bunların kerâmetlerine saldırmakda, müslimânların bunlara olan îmânlarını, i’timâdlarını yıkmaya çalışmaktadır. Hâlbuki, bu davranışında da çok haksızdır. Çünkü, bir âyet-i kerîmede meâlen, (**Çok zikr ediniz. Zikr etmekle kalb itminâna kavuşur**) buyuruldu. Hadîs-i şerîfde, (**Allah sevgisinin alâmeti, Onu çok zikr etmektir**) buyuruldu. Hadîs âlimleri (Resûlullah, her an zikr ederdi) buyurdu. İşte bunun için bu ümmetin büyükleri çok zikr ederdi. Böylece, islâmîyyetin bu emrini de yerine getirmeğe çalışırlardı. Çok zikr edince, mubârek kalbleri itmînâna kavuşurdu. (**Her derdin şifâsı vardır. Kalbin şifâsı, zikr-ullahdır**) ve (**Takvânın kaynağı, âriflerin kalbleridir**) hadîs-i şerîflerinin haber verdiği gibi, kalb hastalığından, günâhlardan kurtuldular. Allahü teâlânın sevgisine kavuşdular. İşte takvâ sâhibi olan, kalbleri temiz olan, Allahü teâlânın çok sevdiği bu büyük âlimler diyorlar ki, (Çok zikr ederken, dünyâyı, herşeyi unutuyoruz. Kalbimiz ayna gibi oluyor. İnsan uykuda, herşeyi unununca, rü’yâ gördüğü gibi kalblerimizde birşeyler görünüyor). Bu gösterilenlere (**Keşf**), (**Mükâşefe**), (**Şühûd**) isimlerini veriyorlar. Böyle olduğunu, her asrda binlerle Velf haber veriyor. Çok zikr etmek ibâdetdir. Çok zikr edenleri Allahü teâlâ sever. Bunların kalbleri, takvâ kaynağı olur. Bunları Kitâb ve Sünnet haber veriyor. Bunlar (**Ümûr-i teşrîfiye**)dir. Bunlara inanmıyan, Kitâba ve sünnete inanmamış olur. Kalbde keşf ve şühûd hâsıl olduğunu da, Allahü teâlânın sevdiği doğru müslimânlar haber veriyor. Hadîs-i şerîfde, (**Çok zikr edenin kalbinde nifâk kalmaz**) buyuruldu. Bunları haber verenler, münâfık olmıyan, özü, sözü doğ-

ru kimselerdir. Keşf ve kerâmet, böyle kimselerin tevâtür hâlindeki haberleri ile bildirilmiştir. Evet bunlar, (**Ümûr-i vicdâniyye**), (**Ümûr-i zevkıyye**)dir. Başkalarına hucet olamaz. Bunlara inanmak emr olunmadı. Fekat, inanmak yasak da edilmemiştir. Allahü teâlânın sevdiği sâlih müslimânların tevâtür hâlinde bildirdiklerine inanmak, inanmamaktan dahâ iyidir. Müslimâna hüsn-i zan olunur. Haberlerine güvenilir. İbâdetlerde bile, sözlerine güvenilir. (İnkâr eden, mahrûm olur) sözü, kadıyye-i mukarredir.

Abdülvehhâb-ı Şa'rânî "rahmetullahi teâlâ aleyh" hazretleri, derin âlim, büyük velîdir. 898 [m. 1493] de tevellüd, 973 [m. 1565] de vefât etmiştir. Şâfi'î mezhebinin temel direklerinden biridir. Ehl-i sünnetin gözbebeğidir. Okuduğu, ezberlediği kitâblar, sayılamıyacak kadar çoktur. Bir kısmı (**Mîzân-ül-kübrâ**)sının önsözünde yazılıdır. Yüzlerle eseri (**Keşfüzzünûn**)da yazılıdır. Kitâblarından herbiri, Onun, kemâlini gösteren birer âbidedir. Hanefî mezhebinde olan âlimler de, Onun derin ilminin, keşflerinin, şühûdlarının hayrânıdırlar. Onun yeryüzünün yıldızlarından biri olduğunu bildirmişlerdir. Hadîs-i şerîfde, (**Kıyâmet günü Peygamberler ve âlimler ve şehîdler şefâ'at edecekler**) buyuruldu. Bu hadîs-i şerîfe sarılarak Ondandır şefâ'at bekleriz. Ehl-i sünnetin böyle gözbebeklerine saldıranların, zındık oldukları meydândadır. Zındıklar, kâfirler; müslimânların rehberi olan Muhammed aleyhisselâma da böyle saldırdılar. Meşhûr islâm düşmanı Volter kâfiri, insanların efendisini iğrenç piyeslerine mevzû' yapacak kadar alçalmıştı. O yüce Peygamberin vârisleri olan Ehl-i sünnet âlimlerine de, bu alçak saldırılar elbet olacaktır. Bu büyük insanlar düşmanların kirli ağızlarına ve çatlak kalemlerine takılmakla elbet lekelenmez. Yere düşmekle cevherin kadri, kıymeti azalmaz.

Abdülvehhâb-ı Şa'rânî ve bunun gibi, Allahü teâlânın çok sevdiği büyükler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in", biz Cenneti, Cehennemi, Mevkıfı, Sırâtı, bu gözümüzle gördük demiyor. Hatâ, bu dünyâda görülemez diyorlar. Bilinemez, anlaşılamaz, anlatılamaz bir hâlde kalblerimize keşf olundu. Rû'yâ gibi gösterildi diyorlar. Bu sırrı, sevdiklerine, mahremlerine haber veriyorlar. (Men-lem yezuk lem-yedri), buyuruyorlar. Ya'nî tatmıyan anlamaz diyorlar. Anlaşılmıyan şeyi inkâr etmek câhillik ve ahmaklık olur. Anlamadığına, imkânsızdır, olamaz demek ise, bir te'assubun, bir inâdın, yobazlığın ifâdesidir. Bunun için, dinde reformcu-

ya, fen yobazı diyoruz. Hele islâm âlimlerinin, aklın, fennin sınırları dışındaki ince bilgilerini, harîta çiziyorlar diyerek alay mevzû'u yapmak, zındıklıktan ve islâm düşmanlığından başka ne olabilir? [İnsanın gözü, sıhhatde olduğu zemân, aydınlıkda görür. Karanlıkda göremez. İnsanın göğsünde (**Kalb**) denilen uzv içinde, (**Hakîkî kalb**) ve (**gönül**) denilen bir kuvvet vardır. Bu kuvvet sıhhatde iken ve (**kalb nûru**) varken birşeyler görür. Bunun görmesine (**Basîret**) ve gördüklerine (**Mükâsefe**) ve (**Şühûd**) denir. Hakîkî kalbinin sıhhatli, kuvvetli olması, zikr etmekle olur. Nemâz kılmak, Kur'ân-ı kerîm okumak da zikrdir. Kalblerin nûru, Resûlullahın mübârek kalbinden çıkar. Bu kalb nûruna (**Feyz**) denir. Feyze kavuşmayan kimse, mükâsefe sâhibi olamaz. Feyzler, Resûlullahın mübârek kalbinden yayılınca, muhabbet yolu ile Evliyânın kalblerine gelir. Hayâtdaki veyâ kabrdeki bir Velîyi seven müslîmân, feyze kavuşur, mükâsefe sâhibi olur. İnsanlara mahsûs olan (**Îmân**) inanmak ve (**muhabbet**) sevmek sıfatlarının mahalli de, gönül dediğimiz kuvvettir.]

20 — Reşîd Rızâ, kitâbında, kıyâmet hakkındaki hadîs-i şerîfleri yazıyor. Vâiz efendiye ise, hep zındıkların hadîs diyerek uydurdukları sözleri söyletiyor. Dinde reformcuya da bu sözlerin hadîs olmadığını isbât etdirerek, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarındaki hakikatleri ortaya koyduruyor. Yapdığı bu oyunda, vâizleri, dört mezhebden birinde olan hakîkî müslîmânları küçültmek, onları câhil göstermek, kendisi gibi dinde reformcuları akllı, bilgili din adamı tanıtmak çabasıdadır. İslâm kitâblarını okumuş, iyi anlamış müslîmânların bu iğrenç iftirâlara aldanmıyacakları şübhesizdir. Fekat, hakîkati bilmiyenlerin dinde reformcunun bu yazılarını doğru sanarak, tuzağına düşmemeleri için bu satırları yazıyoruz. Genç kardeşlerimize, dinde reformcunun yalanlarına aldanmamaları için, Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” kitâblarını okumalarını ehemmiyetle tavsiye ederiz.

21 — Reşîd Rızâ, islâmîyet ile ilgisi olmayan, hattâ islâm düşmanı olan Hurûfîlerin ve Dürzîlerin ve Bâtınîlerin sözlerini vâiz efendiye söyletmekte, vâiz efendinin din bilgisinin bunlar olduğunu göstermektedir. Dinde reformcuya da, bunların dinde yeri olmadığını söyletmekte, vâiz efendiyi câhil olarak teşhîr etmektedir. Okuyucular üzerinde dinde reformcuya karşı güven sağlamağa ve Ehl-i sünnet olan din adamlarını câhil olarak tanıtmaya çalışmaktadır.

22 — Dinde reformcu, (*Son zemânlarda kendilerine Ehl-i sünnet vel-cemâ'at adını verenlerin çoğu, gerek Bâtûnîlerin ve gerekse diğerlerinin uydurduğu bid'atlerden yakayı kurtaramamışlardır. Sâdece isimleri değişikdir. Eğer Bâtûnîlerin sözleriyle dördüncü ve dahâ sonraki asr mutasavvıflarının sözlerini karşılaşırdırsan, aralarında pek az fark bulursun*) diyor.

Dinde reformcu, burada da, din câhili olduğunu ortaya koymaktadır. (**Ehl-i sünnet vel-cemâ'at**) ismi, onun dediği gibi, sonradan uydurulmuş değildir. Bu ismi Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” söylemiş, müslimânları, bu ism altında birleşmeğe çağırılmışdır. (**Sünnetime sarılınız**), (**Cemâ'atden ayrılmayınız**) hadîs-i şerîfleri bu çağırının vesîkalarıdır. Dinde reformcu, bu küstahça yalanı ile, Ehl-i sünnetin yüce âlimlerine ve Evliyâ-i kirâma “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” çatmakda, onları lekelemeğe kalkışmaktadır. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâbları, bin sene evvel nasıl idi ise, bugün de öyledir. Her fende, her ilmde, her sınıfta insanda câhil ve sapık bulunabilir. Böyle birkaç kişiyi ele alarak, Ehl-i sünnet kelimesine saldırmak, çok haksızlıktır. Tesavvuf büyüklerini Bâtûnlere benzetmek ise, dinde reformcuların çok kullandıkları aldatıcı taktiklerinden biridir. Bâtın âlimlerini, Bâtuniye zındıkları ile karışdırmak, nûru zulmet olarak, hakkı bâtil, doğruyu eğri olarak göstermek gibidir. Reşîd Rızânın bu kitâbı, ilmî bir eser olmaktan çok uzaktır. Okuyucuları aldatmak için hâzırlanmış bir hokkabazın, bir göz boyayıcının yazıları gibidir.

23 — Reşîd Rızâ, vâiz efendi ağzından, (*Hem sapık, hem de sapdıran müfsid şî'ilerin fesâdlarına karşı, kelâm ve fikh âlimlerinin susmalarına şaşıyor, bir ma'nâ veremiyorum. Kelâmcılar dâimâ mu'tezileye cebhe almış, onların i'tikâdını red etmiş ve şiddet ile mukâvemet etmişlerdi. Bunun için, mu'tezile mezhebi ve sâlikleri, târîhden silinip gitmiştir. Fukahâya gelince, hepsi Ehl-i sünnet ve cemâ'at oldukları hâlde birbirleriyle uğraşiyor, yekdiğerini red ediyorlar*) diyor.

Reşîd Rızânın, vâiz efendinin ağzından diyerek yazdığı, kelâm ve fikh âlimlerine yaptığı iftirâlara kimsenin inanmayacağı meydândadır. Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” yazmış olduğu reddiyyeler kütübhâneleri doldurmaktadır. Fârisî yazılmış olanlar, arabî olanlardan az değildir. Reşîd Rızâ, fârisî bilseydi ve Abdül' Azîz-i Dehlevî “rahmetullahi teâlâ aleyh” (vefâtı 1239 [m. 1823]) hazretlerinin (**Tuhfe-i isnâ aşeriyye**) kitâbını okumuş olsaydı, bu büyük âlimin, mezhebsizleri nasıl re-

zîl ve perîşan ettiğini görüp parmaklarını ısırarak kendini men' edemezdi. Özbek sultânı Abdüllah hânın cihâd ve onları kahr etmesinin sebebini bildiren İmâm-ı Rabbânînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” (**Redd-i Revâfid**) kitâbını okuyan ve Süveydînin “rahmetullahi teâlâ aleyh”, Nâdir Şâhın adamları ile münâzara ve galebesini bildiren (**Hucec-i Kat'ıyye**) kitâbını gören bir ilm adamı, Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” onları nasıl mağlûb ettiklerini pek iyi anlar. Hakikat Kitâbevinin neşr ettiği (**Mektûbât Tercemesi**) kitâbında, sekseninci mektûbun sonunda, mezhebsizlerin dalâletde olduklarını yazan âlimlerden otuzikisinin ve kitâblarının isimleri bildirilmiştir. Fıkh âlimlerinin birbirleri ile uğraşmaları sözü de, dinde reformcuların dillerine doladıkları iftirâlardan biridir. Bunun cevâbını altıncı madde de bildirdik. (**Redd-i Revâfid**) kitâbının arabî ve fârisîsi, (**Hucec-i kat'ıyye**) kitâbının arabîsi, her iki kitâbın türkçe tercemeleri ve fârisî (**Tuhfe-i isnâ aşeriyye**) ile arabî (**Muhtasar**)ı, Hakikat Kitâbevi tarafından basdırılmıştır.

24 — Dinde reformcu; (*Âlimlerde birbirine karşı mücâdele, red ve cebhe alışı çöğü, nefsin arzûlarına kapılmaktan doğmuştur. Kelâm ilminin doğuşuna başlıca sebeb, Mu'tezile olmuştur. Bunlar, dindâr selefin dalmadıkları, ba'zı mes'elelere daldılar. Onlar hakkında i'tirâzlar ileri sürdüler. Diğerleri de, bunların i'tirâz oklarına karşı çıktılar. İlm, tefekkür ve istidlâl sâhibi gerçek âlimlerin birer birer ortadan çekilmesiyle sonradan gelenler, sâdece onların söylediklerini harfi harfine nakl ediyorlardı. Zemânın geçmesiyle bunların fâidesi de kalmadı. Bu mukallidler, İmâm-ı Eş'arî ve mu'akkîbleri gibi âlimlerden sonra ortaya çıkan mes'eleler, bid'at ve hurâfeler karşısında sükût ediyor, bunlara âid soru soranları tekfîr ediyorlardı. Ancak bu bid'at ve sapıklıklar, din kisvesi ve rengi içinde ileri sürülür, tarafdarları ve yardımcıları bulunursa, bu sefer kelâmcılar da çeşidli te'vîllerle onları müdâfe'aya kalkışıyorlardı. Hattâ küfr silâhı da yön değiştiriyor. Bu bid'at ve sapıklıklara muhâlefet edenlere yöneliyor. Onlara küfr ve sapıklık isnâd ediyorlardı. Bunu her nesilde ve her milletinde görmek mümkündür.*

Fıkhçılara gelince, onların durumunu imâm-ı Gazâlîden dinliyelim: Hüccetül-islâm imâm-ı Gazâlî, İhyânın Kitâbül-ilm bahsinde diyor ki: “Fıkhçıların birbirleri ile atışmalarının, mücâdele etmelerinin sebebi, hükümdâr ve vâfilere yaklaşarak, makâm kapmak, kazâ mevki'ini elde etmektir. Bu sebeble dikkat edilir-

se, mücâdelenin en büyüğünün şâfi'ilerle hanefiler arasında olduğu görülür. Çünkü, mevki' ve pâyeler, hep bu ikisine âid bulunuyordu) diyor.

Reşîd Rızâ, bu yazıları ile, dünyâ kazancı için fıkıh öğrenen kötü kimseleri, dünyâyı, kötülerini ıslâh için çalışan fıkıh âlimleri ile karıştırmakda, böylece fıkıh âlimlerini ve mezheb imâmımlarını küçük düşürmeğe, aşağı göstermeğe çalışmakda, mezhepleri ve mezheb taklîdini kaldırarak, islâmiyeti içerden yıkmak için yapacağı savaşa zemin hâzırlamaktadır. İmâm-ı Gazâlî hazretlerinin yazılarını da değışdirmeye kalkışmış, bu büyük âlimi kendisine yalancı şâhid yapmıştır. İmâm-ı Muhammed Gazâlî “rahmetullahi teâlâ aleyh” (vefatı 505 [m. 1111]) onun yazdığı gibi fıkıh âlimlerini aslâ kötülemiyor. İlm bahsinin dördüncü bâbında, fıkıh âlimleri ile fıkıh ilmini dünyâ kazancına vâsıtâ yapan kötü kimseleri ayırıyor. (Fıkıh âlimleri, hükümdâr ve vâlilerden kaçarlardı. Kazâ [hâkimlik] ve fetvâ için aranırlardı. Kabûl etmezlerdi. Bunların izzetini, şerefini ve arandıklarını gören kötü kimseler, müftî olarak hükümdârlara yanaşmak istediler. Hükümdârların mezheblere kıymet verdiklerini, şâfi'î ve hanefîden hangisinin uygun olduklarını aradıklarını görünce, ilmi olmıyanlar, bu iki mezheb arasındaki ihtilâflı mes'eleleri öğrenmeğe başladılar. Hilâf ve münâzaralara düşdüler. Bu kötü din adamları hükümdârların ve vâlilerin meyl etdikleri şeylerle uğraşırlardı) buyuruyor. Dinde reformcu, imâm-ı Gazâlînin, ulemâ-i sû' için bu yazdıklarını fıkıh âlimlerine bulaştırmakda, şâfi'iler ile hanefiler birbiri ile dögüşmekdedir yaygarasını basmakdan sıkılmamaktadır.

İslâm âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” nefslerine uyduklarını söylemek de, dinde reformcuların bir yalanıdır. Fıkıh âlimleri ve mezheb imâmımları, Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin dışında hiçbir şey söylememişlerdir. Bütün sözleri, Kitâbdan ve Sünnetden olduğu için bunların yolunda gidenlerin nefsleri emmârelikden kurtulmuş, mutmainne olmuştur. Onlara uyanlar böyle olunca, onların nefsleri mutmainne olmaz mı? Dört mezhebin imâmımlarının ve bütün müctehidlerin nefsleri mutmainne idi. Herbiri zâhir ilmlerinde yükselmiş, bâtın ilmlerinde kemâle gelmiş birer Velî idiler. Reşîd Rızânın, Ehl-i sünnet âlimleri için, nefslerine uydular demesi, bütün müslimânları ve islâmiyeti kötülemek demektir. Bu sözün çirkinliğini iyi anlamalıdır.

Dinde reformcu, sonra gelen din adamlarını kötülemekle **(Her yüz senede bir müceddid gelir. Bu dîni kuvvetlendirir)** hadîs-i şer-

rîfini de inkâr etmiş oluyor. Evet, müslimânların bir kısmı bozuldu. Yetmişiki bozuk fırka meydâna geldi. Fekat, müslimânların bir kısmının bozulması demek, islâmiyyetin bozulması demek değildir. Her asrda, her zemân, hiç bozulmıyan, Eshâb-ı kirâmın “radıyallahü teâlâ anhüm ecma’in” yolundan ayrılmıyan, hakîkî, sâlih müslimânlar da vardı. Hadîs-i şerîf, bunların her asrda mevcûd olacağını haber veriyor. Bunlara **(Ehl-i sünnet vel cemâ’at)** denir. Ehl-i sünnet âlimleri dünyânın her yerinde, her asrda, insanları irşâd etdiler. Hiçbir süâli cevâbsız bırakmadılar. Müslimânları, bid’at sâhiblerinin ve dinde reformcuların yalanlarına aldanmaktan korudular. İslâmiyyetin kıyâmete kadar bozulmıyacağını, Allahü teâlâ haber vermiştir. Ehl-i sünnet âlimi demek, dört mezhebden birinin âlimi demektir.

25— Dinde reformcu, kendi kendini övmekde, (zındıkların kerâmeti kendinden menkûldur) sözüne uygun olarak, kendi yazdığı (el-Menâr) mecmû’asını, göklere çıkarmaktadır. Hâlbuki, bu mecmû’asında, masonları, dinde reformcuları, islâm âlimi olarak göstermekde, bunlar dîni yenileyecek diyerek, islâmiyyeti ilk şerefli mevki’ine çıkarma vazîfesini onlara havâle etmektedir. Sanki islâmiyyet bozulmuş, islâm kitâbları değışdirilmiş, doğru din kitâbı kalmamış da, onlar düzelterek. Onun sinsi yazıları altında yatan yılanın kusduğu zehr ise Ehl-i sünneti yıkmak, Ehl-i sünnet kitâblarını yok etmek, Eshâb-ı kirâmın yolunu gösteren bu kitâblar yerine, masonların, islâmı içerden yıkmâğa çalışan, kendisi gibi, dinde reformcuların kitâblarını koymak, kısaca, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” ve Eshâb-ı kirâmın yolunu, islâm dînini yok etmektedir. Dinde reformcuların, islâmı islâh edeceğiz diyenlerin maksadları, gâyeleri, işte budur. Eshâb-ı kirâmın yolunu gösteren, Ehl-i sünnet âlimlerine saldırmaları, onların bu amaç gâyelerini apaçık göstermektedir. Kendilerini müslimân şekline sokarak, islâm dînini içerden yıkmâğa uğraşan böyle sinsi kâfirlere **(Zındık)** da denir. Zındıklar câhilleri aldatabilir. Müslimânların çoğunu bozabilirler. Fekat, müslimânlığı bozamazlar. Allahü teâlâ, islâmiyyeti koruyacağını söz vermiştir.

26-Reşid Rızâ, dinde reformcunun ağzından şöyle söylüyor: *(Müctehid imâmın fazîletlerini ve ilmlerini inkâr etmem. Onların fazîletleri ve ilmleri her medh ve senânın üstündedir. Fekat, müctehidlerden önce, her müslimân delilleri arıyordu. Sonra gelenler, delili bırakıp, müctehid imâmı Peygamber kadar yükseldiler. Hattâ, müctehidin sözünü, hadîse tercîh etdiler. Hadîs mensûh olabilir veyâ imâmımızın nezdinde başka bir hadîsin bu-*

lunması muhtemeldir dediler. Hükmede hatâ etmesi veyâ bilme-
mesi câiz olan, hatâdan sâlim olmıyan kimselerin sözü ile amel
edip, hatâdan berî olan Peygamberin hadîsini terketmeği, mücte-
hidler doğru bulmuyordu. Bu taklîdciler, apaçık rehber ve kat'î
delîl olan Kur'ândan da ayrılıyorlardı. Dîni Kur'ândan öğrenmek
câiz değildir. Kur'ânın ma'nâsını ancak müctehid anlar diyorlardı.
Müctehidin söylediğini bırakıp da, Kur'ân ile amel etmek câiz de-
ğildir diyorlar. Allah şöyle buyuruyor. Resûlullah şöyle buyuru-
yor demek câiz değildir. Fıkh âlimi böyle anladı demelidir, diyor-
lardı. Hiç bir ilm yokdur ki, bütün mes'eleleri insanların çoğunun
anlama kâbiliyyetini aşsın ve onları yalnız muayyen zemânda ge-
len belli kimseler anhyabilsin. Sonra gelen âlimlerin öncekilerden
dahâ ileri olması, ilâhî kanûnlar îcâbidir. Çünkü, sonrakilerin ha-
reket noktası, öncekilerin sonunda başlar. Kur'ânı ve hadîsi anla-
mak, fıkh kitâblarını anlamaktan dahâ kolaydır. İyi bir arabca öğ-
renen kimse, onları dahâ kolay anlar. Allahü teâlâ, dînini fıkhçı-
lardan dahâ açık anlatmağa kâdir değil midir? Resûlullah da, Al-
lahın murâdını herkesden dahâ iyi anlamış, açık olarak bildirmiş,
her şeyi teblîğ etmiştir.

İnsanların çoğu Kitâbdan ve Sünnetden hüküm çıkarmaktan
âciz olsalardı, bu hükümler ile bütün insanlar mükellef edilmezdi.
İnsan, inandıklarını delîlleri ile bilmeli. Cenâb-ı Hak, taklîdciliği,
taklîdcileri takbîh ediyor. Babalarını, dedelerini taklîd etmekle
ma'zûr olmayacaklarını bildiriyor. Dînin fûrû' kısmını delîllerin-
den anlamak, îmân kısmını anlamaktan dahâ kolaydır. Allahü te-
âlâ, güç olan ile mükellef kılıyor. Nasıl olur da, güç olmıyanla mü-
kellef kılmaz?

Peygamberler yanılmaz. Müctehidler ise yanılabilir. Müctehid-
ler, dîni genişleterek, birkaç katına çıkardılar. Müslimânları külfet-
te sokdular. İbâdet sâhasında kıyâs yokdur. İbâdetlere de kimse
birşey ilâve edemez. Kıyâs ve istihsân, kazâî hükümlerde olabilir.
Müctehidler de, insanları taklîdden men' etmişlerdir) diyor.

Dinde reformcu, bozuk mantığı ile, kendisini tezâdlara düşür-
mekdedir. Bir ilm üzerinde mantık yürütebilmek için, o ilmden
anlamak şartdır. İslâmın temel bilgisinden anlamıyanların kuru
bir mantıkla döndüreceği fırıldaklar, kendisini rezîl etmekden
başka netîce vermez. Evet, müctehidlerden önce gelen müslî-
mânlar, ya'nî Eshâb-ı kirâm, delîlleri soruyordu. Birbirlerini tak-
lîd etmiyorlardı. Çünkü, onların hepsi müctehid idiler. Resûlulla-
hın "sallallahü aleyhi ve sellem" medh ve senâ eylediği, birinci

asrın insanları idiler. Eshâb-ı kirâmın hepsi, Tâbi'înin bir kısmı müctehid idi. Müctehidin kendi anladığı ile amel etmesi lâzımdır. Başka müctehidi taklîd etmesi, câiz değildir. (Sonra gelenler müctehidler Peygamber kadar yükseldiler. Hattâ dahâ üstün tuttular) sözünü bir müslimân söyleyemez. Çünkü bu söz, dört mezhepde bulunan milyarlarca müslimâna kâfir damgasını basmaktır. Müslimâna haksız olarak kâfir diyenin ve yazanın kendisi kâfir olur. Taklîdcileri Kur'ândan ayrılmakla suçlamak ise, bundan dahâ büyük bir iftirâdır. Dinde reformcular şunu iyi bilsin ki, mezheb demek, Kur'ân ve Sünnet yolu demektir. Bir mezheb imâmına uyan, Kur'ân-ı kerîme ve Resûlullaha uyduğuna îmân etmektedir. Hiçbir müslimân (müctehidin söylediğini bırakıp da, Kur'ân ile amel etmek câiz değildir) demez ve dememiştir. Bu söz, dinde reformcuların ve masonların temiz müslimânlara yaptıkları çirkin iftirâlardan biridir. Müslimânlar (Ben, Kur'ân-ı kerîme uymak istiyorum. Fekat, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden kendim hüküm çıkaramıyorum. Anladığım hükümlere güvenemem ve uymam. Mezheb imâmının anlamış olduğuna güvenirim ve uyarım. Çünkü o, benden dahâ âlimdir. Sekiz ana ilmi ve oniki yardımcı bilgiyi benden dahâ iyi bilir. Benden dahâ müttekîdir. Kur'ân-ı kerîmden kendi anlayışı ile hüküm çıkarmaz. Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" çıkardığı ma'nâları, Eshâb-ı kirâmdan öğrenmiştir. **(Kendi anlayışı ile ma'nâ çıkaran kâfir olur)** hadîs-i şerîfinden korkarım. İmlerinin, takvâlarının, sonra gelenlerden katkat üstün olduğu, hadîs-i şerîflerle bildirilmiş olan, o büyük âlimlerin bile Kitâbdan ve Sünnetden çıkardıkları hükümler birbirine benzemiyor. Hüküm çıkarmak kolay olsaydı, hep aynı şeyi anlarlardı) der. Allahü teâlâ şöyle buyuruyor, Resûlullah böyle buyuruyor demek, bir câhil için nasıl doğru olabilir? Allahü teâlâ, böyle söylemeği men' eyledi. Tefsîr âlimleri ve mezheb imâmları bile, bu sözü söylemeğe cesâret edememiştir. Anladıklarını bildirdikten sonra, (Bu benim anladığımdır. Doğrusunu Allah bilir) demişlerdir. Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsını Eshâb-ı kirâm bile anlamakda güçlük çeker, Resûlullaha sorarlardı. Yazdıklarımız iyi anlaşılırsa, dinde reformcunun ne kadar câhilce ve ahmakça bir hulyâ peşinde olduğu zâhir olur.

Sonra gelen âlimlerin, öncekilerden dahâ ileri olması sözü, fen bilgileri için doğrudur. Din bilgilerinde, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Her asr, kendinden öncesinden dahâ şeridir. Kıyâmete kadar hep böyle olur)** hadîs-i şerîfi mu'teberdir. Bu hadîs-i şerîf, fen adamlarının şahsiyetleri ve fen vâsıtalarını kullanan

maları bakımından da mu'teberdir. Şübhesiz bu kâide çoğunluk için mu'teberdir. Her asrda bundan müstesnâ olanlar bulunmuşdur. Dinde reformcu, fen bilgisi ile din bilgisini birbiri ile karıştırmakda, fen ile fen adamını da aynı şey sanmaktadır. Fen elbet ilerliyor. Fekat bu ilerleyiş, fen adamlarının ileri olması demek değildir. Sonra gelen fen adamları arasında öncekilerden dahâ geri, dahâ bozuk ve dahâ alçak olanları az değildir.

Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri anlamak için arabî bilmek lâzım ise de, yalnız arabî bilmek kâfi değildir. Kâfi olsaydı, Beyrutdaki arab hıristiyanların herbirinin, birer İslâm âlimi olması lâzım gelirdi. Çünkü onların içinde Mısrdaki dinde reformculardan dahâ kuvvetli arabîsi olanlar, arab lisânının mütehasısları, (**Mün-cid**) gibi lügat kitâbları yazanlar var. Bunların hiçbiri, Kur'ân-ı kerîmi anlıyamamış, îmân etmek şerefine bile kavuşamamıştır. Kur'ân-ı kerîm, insanları se'âdete, îmâna, islâma çağırıyor. Onlar, bu da'veti anlıyabilselerdi icâbet ederlerdi. Onların inanmaması, Allahü teâlânın da'vetinin açık ve belîğ olmadığını göstermez. Kur'ân-ı kerîm, Eshâb-ı kirâma hitâb ediyor. Onların nûrlu kalblerine ve selîm aklalarına hitâb ediyor. Kureyş lisânı ile da'vet ediyor. Câmi'ul-Ezherin ve Beyrutun arabîsi ile konuşmuyor. Eshâb-ı kirâm, Resûlullahın sohbetinde yetiştikleri ve bütün ümmetin üstünde kemâl sâhibi oldukları hâlde, Kur'ân-ı kerîmi anlayışları ayrı ayrı oldu. Anlıyamadıkları yerler de oldu. O büyükler böyle âciz kalınca, bizim gibi, argo dili ile arabî anlıyanların hâli nice olur? Din imâmlarımız, Kur'ân-ı kerîmden ma'nâ çıkarmağa kalkışmadılar. Kendilerini bundan âciz gördüler. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Kur'ân-ı kerîme nasıl ma'nâ verdiğini Eshâb-ı kirâmdan sorup araştırdılar. Eshâb-ı kirâmın anladıklarını da, kendi anlayışlarına tercîh etdiler. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh" (vefâtı 150 [m. 767]) herhangi bir Sahâbînin sözünü kendi anladığına tercîh ederdi. Resûlullahdan ve Sahâbeden bir haber bulamayınca, ictihâd etmek zorunda kalırdı. Her asrda gelen islâm âlimleri, dahâ önce gelenlerin, büyüklükleri, üstünlükleri, vera' ve takvâları karşısında titrerler. Onların sözlerine sened, delîl olarak sarılırlardı. Bu din, edeb dînidir. Tevâdu' dînidir. Câhil olan, cesûr olur. Kendini âlim sanır. Hâlbuki, âlim olan tevâdu' gösterir. Tevâdu' göstereni Allahü teâlâ yükseltir. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" Cehenne me gideceklerini haber verdiği yetmişiki bid'at fırkasının reisleri de derin âlim idiler. Fekat onlar, ilmlerine güvenerek, Kitâbdan, Sünnetden ma'nâ çıkarmağa kalkışdılar. Böylece, Eshâb-ı kirâma

tâbi' olmak şerefine kavuşamadılar. Onların doğru yollarından sapdılar. Yüzbinlerle müslimânın da Cehenneme gitmelerine sebep oldular.

Dört mezhebin âlimleri, derin ilmlerini Kur'ân-ı kerîmden ahkâm çıkarmakda kullanmadılar. Buna cesâret edemediler. Resûlullahın ve Eshâb-ı kirâmın bildirdiklerini anlamakta kullandılar. Allahü teâlâ, insanlara Kur'ân-ı kerîmden hükm çıkarınız diye emr etmiyor. Resûlümün ve Eshâbının çıkardığı hükmlere uyunuz, bunları kabûl ediniz diyor. Bid'at sâhiblerinin, ya'nî mezheb-sizlerin, bu inceliği anlayamamaları, kendilerini felâkete sürüklemiştir. Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Resûlüme itâ'at ediniz!), (Resûlüme tâbi' olunuz!)** buyruldu. Bu âyet-i kerîme ve Resûlullahın **(Eshâbının yoluna sarılınız!)** emri, bu sözümüzün vesf-kasıdır. Mezheb imâmlarına uymak, Allahı ve Resûlü bırakıp, kula kul olmak olsaydı, Eshâb-ı kirâma uymak da böyle olurdu. Böyle olmadığı için, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bunu emr etmiştir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", insanların kısaca îmân etmelerini ve gördükleri gibi ibâdet yapmalarını emr ederdi. Bunların delîllerini bilmeği hiç teklîf etmezdi. Bunu imâm-ı Gazâlî **(Kimyâ-ı se'âdet)** kitâbında uzun bildiriyor. Cenâb-ı Hak, kâfirlerin analarını, babalarını taklîd etmelerini takbîh ediyor. Böylece, küfrü bırakıp, îmân etmelerini emr ediyor. Peygamberini taklîd etmeği takbîh etmiyor. Bunu emr ediyor. Resûlullah da, Eshâbını taklîd etmemizi emr ediyor. Şakîleri taklîd fenâdır. Fekat bunun fenâ olması se'âdet yolcularını taklîde mâni' olamaz. Îmân kısmının delîllerini anlamak kolay olsaydı, Beyrutdaki hıristiyan arabaların kolayca îmâna gelmeleri lâzım olurdu. Îmân edilecek şeylerin delîllerini anlamak kolay olmadığı için, delîllerini anlamadan îmân etmemiz emr olundu ve böyle îmân edenlere mü'min ve müslimân denildi. Allahü teâlâ, ahkâm-ı islâmiyyenin delîllerini öğrenmek ve anlamak ile de müslimânları mükellef kılsaydı, Onun Resûlü de, bunu teklif ederdi. Hâlbuki, hiç teklif etmediğini, yukarda bildirdik. Reşîd Rızâ, (Peygamberler yanılmaz, müctehidler yanılır) diyerek, müctehidler bildirdiği ahkâmın, Peygamberlerin bildirdiğinden başka olduğunu sanıyor. Hâlbuki, müctehid demek, mezheb imâmı demek, ömrünü sarf ederek, gece gündüz çalışarak, Peygamberin ve Eshâb-ı kirâmın bildirdikleri ahkâmı araşdırıp bulan ve bunları müslimânlara bildiren büyük âlim demektir. Hiçbir müctehid, hiçbir ibâdete, hiçbir şey ilâve etmemiştir. Bunun bid'at olduğunu ve büyük günâh olduğunu sözbirliği ile bildirmişlerdir. Mücte-

hidlerin yasak ettiği her şeyi, onlara yüklemeye kalkışmak kadar çirkin ve iğrenç bir iftirâ olamaz. Müctehidlerin dîni genişletdiklerini söylemek, çok câhilce ve ahmakça bir sözdür. Buna gülmekten başka cevâb verilmez. Din genişlemez. Hâdiseler çoğalır. Zemânla zuhûr eden ve gelişen hâdiselere islâmîyyeti tatbîk etmek, islâmîyyete büyük hizmet ve çok kıymetli ibâdetdir. Bu da müceddid imâmlara nasîb olmuş ve olmaktadır.

Müceddidlerin mutlak müctehid olmaları lâzım değildir. Dört mezheb imâmları, taklîdi men' etdiler. Bu muhakkaktır. Fekat onlar, talebeleri arasında yetişen, ictihâd derecesine yükselen âlimlerin birbirlerini taklîd etmelerini, men' etdiler. Hiçbir müctehidin, başka müctehidi taklîd etmesi câiz değildir dediler. Kıyâmete kadar bu hükm cârîdir. Fekat kendilerini müctehid sanan câhillere ve dinde reformcular, bu hükmün dışındadır. Fare, rü'yâda kendisini arslan görüp, kedinin karşısına çıkarsa, aldandığını anlar. Ammâ bu aldanması hayâtına mal olur.

27 — Yedinci konuşmada, dinde reformcu diyor ki, *(Dîni bu hâle, ya'nî nazarî felsefe hâline getiren, sonra gelen islâm âlimleridir. Bir takım ta'rîf ve tahdîdler sokdular. Kısımlara ayırdılar. Hattâ, fıkıh âlimi olmak için, yirmi sene okumak lâzımdır diyen oldu. Hâlbuki, dînin bütün kollarının hükmlerinin vad' edilmesi bu kadar sürmüştü. Fıkıhın vad'ı ise iki sene bile sürmemişti. Şimdi de müslimânların, dört halîfe zemânındaki müslimânlar gibi olmasını istiyorum. Bunun için üzerinde ittifâk meydâna gelen ibâdetleri yapmak her müslimânın vazifesidir. İhtilâflı şeyleri yapmak, farz denilmiş olsalar bile, lâzım değildir. Böyle işleri, delîlini inceliyerek veyâ kendi hâline uygun gördüğü için, bir kavli tercîh ederse, bununla amel eder. Bunları kendisi gibi yapmayanları kötülemez. Bir câmi'de, bir nemâz vaktinde, çeşidli mezheb imâmları arkasında nemâz kılmak uygun değildir. Kısacası, Eshâbın yaptıklarını yapmalı, yapmadıklarını terk etmelidir. İhtilâflı mes'eleleri yapmakda muhayyer olmalıdır. Onların söylemedikleri şeyler üzerinde kıyâs yapmamalıdır. İhtilâflı işlerde, herkes kendince, sahîh olan hadîsler üzerinde amel eder) diyor.*

Dîne ta'rîfler, tasnîfler, sınırlar koyarak, felsefe hâline getirmek suçu ile, islâm âlimlerine çatmaktadır. Hâlbuki, Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” felsefe ile hiç alâkaları yokdur. Çünkü onlar, felsefecilerden çok yüksekdirler. Şu kadar var ki, Emevîler zemânında, üç kıt'aaya yayılan müslimânlar, çeşidli kâfirlerle karşılaştılar. Hâricî, mu'tezile gibi bo-

zuk fırkalar da meydâna çıkıp, yeni müslimân olanları aldatmağa başladılar. Ehl-i sünnet âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”, müslimânların dinlerini korumak için çeşidli dinlere ve felsefecilere ve zındıklara cevâb vermek zorunda kaldılar. Onlara, istedikleri gibi ve felsefelerine uygun cevâblar hâzırlayarak, kelâm ilmini her tarafa yaydılar. Böylece, gençlerin aldatılmasını önlediler. Bu hizmetlerini övmemiz, onlara şükr ve düâ etmemiz lâzım iken, onları bu yüzden kötülemeğe kalkışmak, bir müslimâna yakışır mı? Eshâb-ı kirâm “radıyallahü teâlâ anhüm ecma’în” çok âkıl ve ârif oldukları ve Resûlullah gibi bir müşşidleri olduğu için, islâm dîni, yirmi senede bütün dünyâya yayıldı. İkinci asrdan sonra, üç kıt’a üzerindeki müslimânlarda bu şartların ikisi de kalmadı. Talebenin hocasından okuyup öğrenmeleri zemânı uzadı. Şimdi de, üstâd müşfik ve mâhir, talebe de zekî ve çalışkan olursa, yine az zemânda öğrenilir buyurmuşlardır. Bid’atlerin ve günâhların zulmetleri de kalbleri karartıp, hâfızaları za’ifletti. Bu da, tahsîl zemânının uzamasına sebep oldu. İmâm-ı Şâfi’î bile, hocası Vekî’a hâfızasının za’ifliğinden şikâyet etdi. Aldığı cevâbı bildiren şu beyt, bu hakîkati gösteriyor:

***Şekevtil Vekî’a min sû-i hıfzî,
fe-avsânî ilâ terk-il me’âsî.***

Dinde reformcu, bir yandan ittifâkla bildirilmiş olan ibâdetleri her müslimânın yapması lâzımdır diyor. Öte yandan da, ihtilâflı şeyleri yapmasa da olur veyâ dilediği mezhebe göre yapar, ya’nî mezhepleri birbirlerine telfik eder, karışdırır, diyor. Sözleri birbirine uymıyor. Çünkü, mezhepleri birbirlerine karışdırmanın bâtil olduğu, sözbirliği ile bildirilmiştir. Mezhepleri karışdırarak, ittifâkla bildirilmiş olan bu habere uymamak olur. Bunun için, dinde reformcunun sözüne uyarak yapılan ibâdetler ona göre de sahîh olmaz. (İhtilâflı mes’eleleri Eshâb yapmamıştır. Yapmış olsalardı, ihtilâflı olmazdı) demek de, doğru değildir. Çünkü, Eshâb-ı kirâmın nasıl yaptıkları anlaşılamadığı için, ihtilâf olunmuş mes’eleler de çokdur. Mezheb imâmının sözünü bırakıp, hadîsden kendi anladığına uymalı demek de, ittifâkla bildirilen habere uygun değildir. Kendisini mezheb imâmından dahâ üstün görmek, müctehid sanmak olur ki, şeytân sıfatıdır.

28 — Sekizinci konuşmada, dinde reformcu diyor ki, *(Taklîdci-ler, Allahın verdiği fitratın îcâbı olan düşünme, araşdırma ve delîl arama nûruna karş en büyük düşmandır).*

Bu kadar açık yalan ve iftirâya doğrusu çok şaşılır. Hangi fıkıh âlimi, düşünmeği, araştıрмаğı ve delil aramağı yasak etmiş? Hangi müslimân, bunlara düşman imiş? Bir misâl vermesini dilerdik. Kitâbın başından beri hangi yalanına, hangi iftirâsına delil gösterdi de, şimdi gösterecek. Delil aramanın düşmanı, dinde reformcunun tâ kendisidir. Kısa görüşü ile, bozuk mantığı ile, tasarladıklarını din bilgisi olarak ortaya atan kimseden, düşünme, delil istemek de, mantıksız olur. Böyle kimseye karşı, (Ve mâ cevâb-ül ahmak-ı illes sükût) diyerek, susmak gerek ise de, gençleri bunun zararından korumak için, kısaca cevâb vermek lâzım olmaktadır. Bütün fıkıh âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”, mukallidin delil aramasına lüzüm yokdur diyor. Çünkü, Tâbi’inden yeni îmân edenler, herşeyi Eshâb-ı kirâmdan sorup yaparlardı. Hiç delil istemediler. Delil aramağı yasak eden de hiç yokdur. Bunun için mezheb imâmlarının hepsi, delillerini uzun yazmışlar. Arzû edenlerin arayıp bulmalarını kolaylaştırmışlardır.

29 — Yine diyor ki, (*Câhiller, ilk asr müslimânları gibi bildikleri mes’eleleri, güvendikleri kimseye sorar, bununla ilgili âyeti veyâ hadîsi öğrenir. Bunun ma’nâsı ile amel eder*).

Hey Allahım! Bu ne ilm? Bu ne mantık? Evet, Eshâb-ı kirâm “radıyallahü teâlâ anhüm ecma’în” böyle yaparlardı. Çünkü hepsi Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” sohbetinde yetişip, mezheb imâmlarından da üstün oldular. (**Eshâbımın hepsi gökdeki yıldızlar gibidir. Hangisini taklîd ederseniz, hidâyete kavuşursunuz!**) hadîs-i şerîfi ile medh ve senâ olundular. Hepsi murâd-ı ilâhîyi anlardı. Kitâbda ve Sünnetde açık bildirilmemiş olan mes’ele için de, âyetden veyâ hadîsden delil arayıp, bulup ictihâd ederek, hükmünü çıkarırlardı. Birbirlerini taklîd etmeleri lâzım ve câiz değildi. Mezheb imâmlarımız da, Eshâb-ı kirâmın yaptıklarını yapdılar. Onlar gibi delil arayıp buldular. Bundan hükm çıkardılar. Böylece, amelde mezheblere ayrıldılar. Bu sûretle, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” emrini yapmış oldular. Çünkü, Resûlullah, (**Eshâbıma tâbi’ olunuz**) buyurmuşdu. Tâbi’inden yeni îmâna gelenler, Eshâb-ı kirâmdan delil istemedikleri için, bizim gibi câhillerin de, mezheb imâmlarından delil istememiz lâzım değildir. Biz, Allahü teâlânın emrlerini, mezheb imâmlarının kitâblarından okuyup öğreniyoruz. Bu kitâblar, Kur’ân-ı kerîmin açıklamalarıdır. Câhil bir köy çobanını, Eshâba benzeterek, her zemân şehre gelip, âyet ve hadîs aramasını ve bunlara kendinin ma’nâ vererek ictihâd yapmasını talep eden bu

şaşkın din adamına bakınız! Mezheb imâmına ve mezhebin kitâb-
larını okuyup öğrenmiş olan köy hocasına uymak kolaylığı durur-
ken, adamcağızın başına ne işler açmaktadır!

30 — Dinde reformcu, binlerce islâm âlimini küçümsiyerek, sözlerine şöyle devâm ederek: (Üsûl âlimlerinin, taklîdin lâzım olduğunu, (Bilmiyorsanız, bilenlerden sorunuz!) âyetinden çıkarmaları neticesiz ve sakat bir muhâkeme ve istidlâldir. Çünkü, âyetin inmesine sebep olan hâdise ve muhâtablar için taklîd câiz olmıyorki, âyet herkese taklîd emr etsin. Bu âyet ile, Allahü teâlâ, arab müşriklerine, Peygamberler melek mi idi, insan mı idi, Ehl-i kitâba sormalarını emr ediyor. Bunu sormak, delilsiz olarak, başkasının re'ÿ ve ictihâdı ile amel etmek değildir ki, bu taklîdcilik olsun. Bundan başka, bu mes'ele i'tikâdî bir mes'eledir. Burada taklîdin câiz olmadığını siz de kabûl ediyorsunuz. Kıyâmet gününde, kâfirlerin reislerinin, kendilerine tâbi' olanlardan kaçacaklarını Kur'ân-ı kerîm haber veriyor. Bu haber, kendilerine tâbi' olunmak Allah tarafından emr edilmemiş kişilere tâbi' olanların ma'zûr tutulmıyacağına alâmet değil midir? Müslimânlar, ba'zı kimseleri delîl sayarak Kur'ândan yüz çevirdiği için, başımıza felâketler geldi. Taklîd etdikleri imâmlar, kıyâmet gününde kendilerinden kaçacaklardır. Çünkü, büyük imâmlar ve müctehidler taklîdciliği men' etdiler. Siz, Allah ve Peygamber sözünü değil, insanların sözünü delîl olarak kabûl etmeğe alışmışsınız) diyor.

Reşîd Rızâ, dinde reformcu olarak bunları yazdıktan sonra, okuyucularını aldatmak için, vâiz efendinin dinde reformcunun sözlerini beğendiğini, dinde reformcuları câhil sanmakla yanlış olduğunu ve dinde reformcunun böyle çok bilgili olduğunu görmekle onu takdîr ettiğini de yazıyor.

Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem” bu âyet-i kerîmeden, her çeşid ameli ve ibâdeti yaparken, bir müctehidi taklîd etmek lâzım olduğunu anladı. Eshâb-ı kirâm da, Resûlullahdan öğrenerek, Tâbi'inden yeni îmâna gelenlere, yalnız ibâdetlerin nasıl yapılacağını öğrettiler. Delîllerini de aramalarını emr etmediler. Delilsiz olarak taklîd etmelerini kâfî gördüler. Her işlerinde Eshâb-ı kirâmın izinde giden mezheb imâmlarımız, burada da onlara uydular. Reşîd Rızânın, (İmâmlar taklîdciliği men' etdiler) demesi, Eshâb-ı kirâmın yolunu terk etdiler demektir. Evet, Eshâb-ı kirâm da, imâmlarımız da delîl ararlar, başkalarının ictihâdlarına uymazlardı. Çünkü, kendileri müctehid idi. Fekat, müctehid olmıyanların, amellerde müctehidi taklîd etmelerini hiç

men' etmediler. Reformcunun, bu âyetde kâfirlerle, taklîd etmeleri emr olunmuyor demesi, işi mugalataya boğmaktır. İslâm âlimleri, kâfirlerle taklîd etmeleri emr olunuyor demiyorlar ki, dinde reformcunun bu sözlerine hak verilsin. Allahü teâlâ, bilmiyenlerin, bilenlere sormasını emr ediyor. İslâm âlimleri de “rahmetul-lahi teâlâ aleyhim ecma'în”, müslimânlar yapacakları işi nasıl yapacaklarını bilenlerden sormalıdır diyorlar ve bu sözlerini bu âyet-i kerîmeden çıkarıyorlar. Mes'ele bu kadardır. Amellerde taklîd etmek, delîl araştırmak diye bir şey yokdur. Amellerde taklîdi, i'tikâdda taklîd ile karışdırarak, dinde reformcu, kendisini haklı çıkarmak çabasındadır. Yapılacak bir işde delîlsiz olarak bir âlimi taklîd etmek ayrı bir mes'eledir. Bu ayrı mes'ele de, birinci mes'eleden kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Yapılması veyâ terk edilmesi lâzım olan bir işi bilene sorup, ondan öğrendiği gibi yapmak, onu taklîd etmek demektir. Hâlbuki îmân etmekde taklîd böyle değildir. İ'tikâd edilecek şeyleri sorup öğrendikten sonra, hemen îmân hâsıl olmuyor ki, buna taklîd denilsin. Öğrendikten sonra, düşünmek, beğenmek ve kabûl etmek, ondan sonra îmân etmek hâsıl oluyor. İslâmın istediği îmân budur. Öğrendikten sonra, düşünmeden, beğenmeden, iz'ânsız olan îmân, taklîd ile îmân olur. Delîlsiz olur. Kâfirlerin, analarını babalarını görerek kâfir olmaları böyledir. İslâmın istediği îmân, insanın iz'ân ile, delîl ile, kendi kararı ile olan îmândır. Kâfirlerin küfrü, kendilerinden hâsıl olmayıp, analarından babalarından alınmaktadır. Onlardan kendilerine mal olmaktadır. Görülüyor ki, îmânda taklîdin yeri yokdur. İmânda taklîd câiz olmadığı için, taklîd olunanlar, kendilerini bu bakımdan taklîd edenlerden kıyâmetde kaçacaklardır. İbâdetlerde taklîd, Allahü teâlânın emri ile hâsıl olduğu için, öğretenler de, öğrenenler de, Cennete kavuşacaklardır.

Dinde reformcunun, (Müslimânlar, ba'zı kimseleri delîl sayarak, Kur'ândan yüz çevirdiler) demesi, çok aşağı, çok iğrenç bir davranıştır. Müslimânları kâfir yapmaktır. Açık bir nassa dayanmayarak veyâ şübheli bir nassın te'vîli olmayarak yalan ve iftirâ yolu ile, bir müslimâna kâfir diyenin kendisi kâfir olur. Müslimânlar, din imâmlarının kendilerini taklîd etmiyorlar. Onlardan murâd-ı ilâhîyi ve murâd-ı peygamberîyi öğrenerek, Allahü teâlânın ve Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” emrine sarıyorlar. Müctehidler, ara yerde bir vesîle, bir vâsıtaadır. Mâide sûresi, 35.ci âyetinde meâlen, **(Benim rızâma kavuşmak için vesîle arayınız!)** buyuruldu. Müslimânlar, Allahü teâlânın bu emrine

uyarak, amelde mezheb imâmlarını vesîle yapıyorlar. Mezheb imâmlarına tâbî' olmak, onları taklîd etmek demek, onların kendi emrlerini yapmak demek değildir. Onların Kitâbdan ve Sünnetden bildirdikleri (**Ahkâm-ı islâmiyye**) bilgilerine tâbî' olmaktır.

Dört mezheb arasında ihtilâflı olan mes'eleler, nasıl terk olunabilir? Buna imkân yoktur. İhtilâf olunan şeylerden biri, elbette Allahü teâlânın emridir. Meselâ kan akınca, Hanefîde abdest bozulur, Şâfi'îde bozulmaz. Elbette bunun birisi Allahü teâlânın murâdıdır. İkisinden birini her zemân yapmalı. Allahü teâlânın murâdı budur demelidir. Murâd olanı, istenileni yapmış olan isâbet etmiş, kazanmıştır. Murâdı anlayamamış olan müctehide de sevâb verileceğini, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" haber vermiştir. Resûlullah efendimizin zemânında böyle ictihâdlı mes'eleler çoktu. İsâbet etmiyen müctehidin de sevâb kazanacağını bildiren çeşidli hadîs-i şerîfler vardır. Yalnız burada mühim olan şey, yanlış olana da sevâb verilmesi, amelleredir ve müctehidlere mahsûsdur. Nahl sûresindeki, yukarıda bildirilen âyet-i kerîmeye göre, müctehidleri taklîd edenler de, bu sevâba kavuşur. Amelde müctehidi taklîd etmiyen dinde bid'at sâhibi mezhebsizler, bu sevâba kavuşamaz. Allahü teâlânın emrini yapmamış olurlar. Cehenneme giderler. (**Bid'at sâhibinin hiçbir ibâdeti kabûl olunmaz**) hadîs-i şerîfi, bu sözümüzün vesfikasıdır.

(**Usûl-i fikh**) ilmi âlimlerinden bir kısmı buyurdu ki, (Müctehidi amelde taklîd etmek için, onun bilgisine güvenmek ve inanamak lâzımdır. Nahl sûresi, 43.cü âyetinde meâlen, (**Bilenlerden sorunuz**) buyuruldu ki, bunu gösteriyor). Reşîd Rızâ (Bir mes'elede, bir müctehidi taklîd ederek, başka mes'elede zarûretsiz başka müctehidi taklîd eden kimse, birinci müctehide inanamamış, güvenmemiş olur. Birinci mes'eledeki taklîdi de mu'teber olmaz. Her ikisine de güveniyorum, inanıyorum derse, bu sözüne değer verilmez) diyor. Çok yerde olduğu gibi, burada da Reşîd Rızânın hâli ve fi'li, sözünü tezkîb etmektedir. Şâir de böyle söyliyor:

**Âyinesi işidir kişinin, lâfa bakılmaz,
Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.**

Bu konuyu, kitâbımızın kırkikinci maddesinde, (**Mizân-ül-küb-râ**)dan terceme ederek, dahâ geniş açıklıyacağız.

31 — Dinde reformcu, imâm-ı Gazâlî hazretlerinin Bâtıniyye

mezhebinden bir sapıkla konuşmasını yazıyor. Bir yerinde, İmâmın, (Nasîhat vereceğim kimsenin hiçbir fırkaya bağlı bulunmaması, ihtilâflı konulara dalmaması lâzımdır. İbâdetlerde, ittîfâk olunan mes'eleler üzerinde dur! İhtilâflı mes'elelerle uğraşma! İhtilâflı mes'elelerde ihtiyâtlı olanı yap! Farz olduğunu söylemeyenler, müstehab olduğunu söylemişlerdir. İhtiyâtı yapmak güç olduğu zemânlarda kendin ictihâd et! Ya'nî, dahâ üstün gördüğün müctehidin sözünü yap! Hangi âlimin üstün ve görüşünde isâbetli olduğuna kanâ'at getirirsen, onu taklîd et! Eğer o zât re'y ve ictihâdında, vardığı sonuç ve hükümde isâbet etmiş ise, onun için iki karşılık, iki sevâb vardır. Nitekim, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", şöyle buyurmuşdur: Bir kimse ictihâd edip de isâbet ederse, iki ecr, hatâ ederse bir ecr kazanır. Cenâb-ı Hak da, işi ictihâda ehl olanlara havâle edip, onlara bırakıyor. Nisâ sûresinin seksenüçüncü âyetinde, **(Onlardan netice çıkarmağa kâdir olanlar onu bilirler)** buyurdu. Hazret-i Peygamber "sallallahü aleyhi ve sellem", ehl olanların ictihâdlarından memnûn ve râzı olduğunu, Mu'âz hadîsi ile, açıklamışdır. Mu'âz bin Cebelin, Kitâbda ve Sünnetde bulamazsam, re'yimle düşünür, ictihâd ederim demesi, hazret-i Peygamberin "sallallahü aleyhi ve sellem" ictihâdı emr etmesi ve buna izn vermesinden önce olmuştur. Hem müctehidler, hem onları taklîd edenler ma'zûr sayılır. Bunların bir kısmı Allahın murâdına isâbet etmiş, bir kısmı da, iki ecrden birine isâbet edenlere ortak olmuştur. Birbirine karşı inâd ve te'assub göstermezler. Çünkü, hangisinin isâbet ettiği ma'lûm değildir. Sâdece herbiri kendisinin isâbet ettiğini zan etmektedir. Herkesin re'y ve kıyâs ile ahkâm çıkarmasının bâtul olduğunu kabûl ediyor. Eğer körü körüne taklîd ettiğin bâtûnîliği bırakırsan, sana Kur'ân-ı kerîmdeki ilmleri öğretebilirim. Öğrenmek için, beni mi tercih edersin, yoksa, bâtûnî olan yoldaşlarını mı?) dediğini bildiriyor. Bunları işten vâiz efendinin (demek ki, imâm-ı Gazâlî, taklîdi kabûl hattâ bütün avâm üzerine gerekli kılıyor) dediğini ilâve ediyor. İmâm-ı Gazâlînin "rahmetullahi teâlâ aleyh", dinde reformcunun kaleminden çıkan sözleri, kendisinin Ehl-i sünnet âlimlerinin ve dört mezheb imâmlarımızın sözbirliği ile bildirdiklerine katıldığını açıkça göstermektedir. Ehl-i sünnetin bu yüce imâmının "rahmetullahi teâlâ aleyh" yukarıdaki yazısını açıklamaya lüzûm yoktur. Bizim maksadımız da, İmâm hazretlerinin bu bildirdiklerini din kardeşlerimize anlatmaktır. İmâm-ı Gazâlînin bu sözleri, dinde reformcunun iddi'alarını kökünden çürütüyor. Taklîdin meşrû' olduğunu bildiriyor.

32 — Dinde reformcu, dokuzuncu konuşmasında şöyle yazıyor: *(Ben müslimânların tutuldukları hastalığın sebep ve mikrobu olan ihtilâf karanlıklarından nasıl sıyrılıp çıkacakları hakkındaki dü-şüncemi bundan önce bildirmişdim. Benim görüşüm, büyük islâm âlimi olan İmâm-ı Gazâlînin görüşüne uygundur. İmâm-ı Gazâlî, yalnız Kur'ân-ı kerîmde bulunan şeylere îmân etmeleri, bir de müslimânların öteden beri üzerinde birleştikleri şeyleri yapmaları kâfidir, diyor. İslâmiyyete zarar veren şey, müslimânların fırka fırka ayrılarak, her fırkanın yalnız kendi terciâh ettiği imâmı ve ona tâbi' olan âlimleri taklîd etmesi ve başka müctehid imâmları taklîd edenlere karşı te'assub göstermesidir. Bu firkalaşma, Kitâbı ve Sünneti terk etmeğe kadar varır. Ben, bu nev' mes'elelerde, biraz dahâ kolaylık gösterdim. Mükellefi, nefsinin arzûsuna uymamak ve elinden geldiği kadar ihtiyâta riâyet etmek şartı ile, istediği görüşü almakda serbest bıraktım. İmâm-ı Gazâlî ise, bu mes'elelerin kökten terkinî câiz görmekte beraber, amel etmek isteyenlerin hareket sâhasını daraltıyor. Onları bir nev' icthâde mecbûr bırakıyor).*

Dinde reformcunun en büyük hatâsı, müslimânların i'tikâdda firkalara ayrılması ile, Ehl-i sünnetin dört mezhebe ayrılmasını birbirini ile karışdırmasıdır. Dört mezhebi de bid'at firkaları gibi kötölemekte, müslimânları, Kitâbın ve Sünnetin dışına çıkacak kadar lekelemektedir. İ'tikâdda ayrılmış olan yetmişiki fırkanın hepsi, elbette mezhebsizdir, sapıktır. Hepsinin Cehenneme gidecekleri, hadîs-i şerîf ile bildirilmiştir. Fekat, hadîs-i şerîf ile övülen ve Resûlullah'a itâ'at ettikleri için, Allahü teâlânın muhabbetine, rızâsına kavuşmuş olan, Ehl-i sünnetin dört mezhebine saldırması, bölücülükden başka ne olabilir? Din adamı olarak ortaya çıkan böyle zındıkların, münâfıkların, kitâblı ve kitâbsız kâfirlerden dahâ zararlı ve dahâ kötü olduklarını dînimiz bildiriyor. Dinde reformcu, imâm-ı Gazâlî hazretlerinin “rahmetullahi aleyh” bir önceki maddede bildirilen sözlerini değışdirerek, kendi görüşüne çevirmekten sıkılmamıştır. Kendisini, imâm-ı Gazâlî hazretleri gibi, âlim ve müctehid görerek, islâmiyyete yön vermeğe kalkışmaktadır. Bu şaşkın hareketinin, kötölediği yetmişiki firkadan da, dahâ kötü olduğunu anlıyamamaktadır.

33 — Dinde reformcu, mezheb imâmlarının sözbirliğine de karşı geliyor, diyor ki, *(Telfîkin bâtul olduğu hükmünde icmâ' bulunduğu iddi'âsını kabûl etmek mümkün değildir. Bu konuda farklı görüşler vardır. Kendi mezhebinin imâmlarından hiçbirinin*

söylemediği bu sözü (**Dürr-ül-muhtâr**) sâhibi nasıl söyleyebilir ki, kendi mezhebi, üç imâmın ictihâdlarından telfik edilmiştir. Hanefîlerin telfiki kabûl etmediklerinin doğru olmadığını ibni Hü-mâmdan da anlıyoruz. Telfik, ya'nî, birkaç mezhebi cem' etmek sûreti ile verilmiş fetvâlar da oldukça çoktur. Bunların en meş-hûr olanlarından birisi, “menkûl malını kendine vakf etmek” olup, imâm-ı Ebû Yûsûf ile imâm-ı Muhammedin ictihâdlarını telfik ederek câiz görülmüştür. İbni Âbidînin, bir mezheb içindeki imâmların ictihâdlarını birleştirmek telfik olmaz demesi, aklı başında olan bir kimsenin söyleyemeyeceği bir keyfî hükümdür. Mukallid bile olsa, hiçbir kimse, birbirine aykırı iki görüşü aynı zemânda kabûl etmez. Fıkh kitâblarını yazanların kendilerinden söyleyemeyeceklerini, ben de kabûl ediyorum. Çünkü, mukallid olanın ilmi yokdur ki, kendinden söylesin. Onun yapacağı şey, başkasının söylediğini nakl etmektir. Nitekim bunu da allâme Kâsımın, o da (**Tevfikul-hükkâm**)dan nakl etmiştir. Birisi, mes'ele üzerinde ihtilâf edildiğini, çeşitli görüşlerin mevcûd olduğunu bilmediğinden, “icmâ' vardır” sözünü söyleyiveriyor. Diğerleri de, bunu nakl ediyor. Hakkın her zemân ekseriyyet ile berâber olacağını sanmak doğru değildir. Yûsûf sûresindeki bir âyet-i kerîmede meâlen, (**Sen ne kadar yürekden istersen iste, yine de insanların çoğu inanmazlar**) buyuruldu) diyor.

Dinde reformcu, bu yazısında hem cehâletini, hem de Ehl-i sünnet düşmanlığını açıkça ortaya koyuyor. Hanefî mezhebi, üç imâmın ictihâdlarından telfik edilmiştir sözü, onun üsûl-i fıkhdan hiç haberi olmadığını i'lân ediyor. Kısa görüşü ile, vesîka sanarak ileri sürdüğü delillerin, maksadla hiç alâkası yokdur. Kısaca deriz ki, hanefî mezhebinin üsûl ve kavâ'idini, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi aleyh” kurmuşdur. İmâm-ı Ebû Yûsûf (vefâtı 182 [m. 798]), imâm-ı Muhammed (vefâtı 189 [m. 804]), İmâm-ı a'zamin talebeleridir. Yüzlerle talebesi gibi, bunları da, senelerce yetiştirmiş, ictihâd derecesine ulaştırmıştır. Bu iki müctehid ve arkadaşları, birçok müctehidler, hocalarından öğrendiklerini, yine hocalarının bildirdiği üsûllerle ve kâidelerle ölçerek karşılıklına çıkan yeni hâdiselere farklı fetvâlar vermişlerdir. Hanefî mezhebinde bu iki İmâmın fetvâları birleştirilmemiştir ki, telfik olsun. Hanefî mezhebinde İmâm-ı a'zamin sözü ile amel olunur. İmâm-ı a'zamin ictihâdı bulunmadığı mes'elelerde, imâm-ı Ebû Yûsûfün ictihâdı ile amel olunur. Bu da bilinmiyorsa, imâm-ı Muhammedin fetvâsı ile amel olunur. Bu sırayı ancak zarûrî hâllerde değiştirmek veyâ ikisini birleştirmek câiz olur. Meselâ, aldığı ki-

râlar, çocuğunun, çocuğunun ihtiyaçlarını ve borçlarını karşılamayan kimse, imâm-ı Muhammede göre fakîrdir. Şeyhayn indinde zengin sayılır. Böyle kimse fitra vermez ise ve kurban kesmezse, imâm-ı Muhammede göre günâhdan kurtulur. Fitra verir ve kurban keserse, Şeyhayne göre vâcib sevâbına kavuşur. Üzerine vâcib olmıyan ibâdeti yapan, yalnız nâfile ibâdet sevâbı kazanır. Vâcib sevâbı kazanamaz. Vâcibin sevâbı bundan katkat dahâ fazladır. Görülüyor ki, ictihâdların ayrı olması, müslimânlara rahmet olmaktadır. Bir mezheb içinde bulunan imâmların ictihâdlarını birleştirmeye telfik denmez. Telfikin câiz olduğunu göstermez. Dört mezhebden birkaçını karışdırmağa telfik denir. Hanefilerin telfiki kabûl etmediklerinin doğru olmadığını ibni Hümâmdan anlaması da, yalandır. Çünkü, ibni Hümâm, (vefâtı 861 [m. 1457]), **(Tahrîr)** kitâbında diyor ki, (Bir işi bir mezhebe göre yaparken, başka bir mezhebi de taklîd etmesi, iki mezhebde de bâtil olacak birşey yapmamak şartı ile câiz olur. Abdest alırken, Şâfiî mezhebini taklîd ederek, uzvlarını ovımıyan kimse, kadına eli değince, Mâlikî mezhebine göre abdest bozulmadı diyerek, nemâz kılsa, bu nemâzı bâtil olur. Çünkü, abdesti, her iki mezhebe göre sahîh değildir.) İbni Hümâmın bu yazısını **(Hulâsat-üt-tahkîk)** kitâbı vesîka olarak bildirerek, mezhepleri telfik etmenin câiz olmadığını bununla isbât etmektedir. Din adamı olarak ortaya çıkan dinde reformcu, müslimânları aldatmak için, ibni Hümâmın sözlerini değışdirmekde, bu yüce imâma karşı çirkin iftirâ yapmaktadır. Bundan başka telfikin kabûl edilmediğini, hem de bunda icmâ' olduğunu bildiren, ibni Hümâmın talebesi olan Şeyh Kâsımdır. Şeyh Kâsım, hocası ibni Hümâmdan öğrendiği bu icmâ'ı, **(Et-tas-hîh)** adındaki kitâbında yazmaktadır. Bu kitâb, **(Kudûrî)**nin şerhidir.

Hanefî mezhebinde olan müftînin imâm-ı Ebû Yüsûfün veyâ imâm-ı Muhammed Şeybânînin ictihâdına göre fetvâ vermesinin, hanefî mezhebinin hilâfına olımıyacağını **(Dürer)** kitâbı da haber vermektedir. Çünkü her iki imâm da, İmâm-ı a'zama uymıyan ictihâdlarının hepsinin ondan işitdikleri bir rivâyet olduğunu söylemişlerdir. Bundan dolayı imâm-ı Tarsûsînin **(Nef-ul-vesâil)** kitâbında ve allâme İbn-ül-Şelbînin fetvâlarında bulunan işkâlin ortadan kalkmış olduğunu ibni Âbidîn, **(Vakf-ül-menkül)** hâşiyesinde yazmakta ve (İnsanın kendine birşey vakf etmesi, imâm-ı Ebû Yüsûfe göre câiz olup, imâm-ı Muhammede göre câiz değildir. Nakl olunabilen şeyin vakfı, imâm-ı Ebû Yüsûfe göre câiz değil, imâm-ı Muhammede göre câizdir. Bu imâmların ikisi de, nakl

olunabilen birşeyi kendine vakf etmenin câiz olacağını söylemişlerdir. Her iki imâmın ictihâdları birleştirilerek, bunun da câiz olmasına fetvâ verilmiştir. Tarsûsînin (**Münyet-ül-müftî**) kitâbında, hükm-i müleffak câizdir diyerek yazdığı mes'ele, işte budur. Yoksa, başka mezhepleri birbiri ile karışdırmak, sözbirliği ile câiz değildir. (**El-Ukûd-üd-dürriyye fî tenkîh-il Hâmidîyye**) kitâbının birinci cildi yüzdokuzuncu sahîfesinde bunu bütününü ile açıkladım) demektedir. Para vakfına da, imâm-ı Ebû Yûsûf ile imâm-ı Züferin ictihâdlarının birleştirilmesi ile câiz denilmesi, başka mezhepler arasında yapılan hükm-i müleffak câiz olacağını göstermez. Çünkü, bu her iki imâm da, Hanefî mezhebindedirler. Dinde reformcu, fikh kitâblarındaki bu açık yazıları tersine çevirerek, hem gençleri aldatmağa, hem de (**Dürr-ül-muhtâr**) ve (**İbni Âbidîn**) gibi en kıymetli fikh kitâblarını lekelemeğe, Ehl-i sünneti içden yıkağa çalışmaktadır. Bu alçak siyâseti, Reşîd Rızânın bir din adamı değil, din adamı şeklinde görünen bir (**Zındık**) olduğunu açık olarak ortaya koymaktadır.

Fıkh âlimleri, ahkâm-ı islâmiyyeyi, kendi görüşlerine, kendi akllarına göre söylemeyip, Eshâb-ı kirâmdan “radiyallahü teâlâ anhüm ecma’în” gelen haberleri nakl ettikleri için dinde reformcu, bu âlimlere câhil damgası basacak kadar alçalmaktadır. Hâl-buki, bu haberleri ve tatbîk yerlerini bilmiyen, kendileri uydurup söyleyen bu dinde reformcular câhildir. Hem de kara câhildirler. Cehl-i mürekkeblerinden dolayı kendilerini birşey bilir sanıyorlar. Yalan, bozuk sözlerini ilm olarak yaymaktan hayâ etmiyorlar. (**El-hayâ-ü minel-îmân**) hadîs-i şerîfi (**Müslim**)de yazılıdır. Din düşmanlarında hayâ olmadığını bu hadîs-i şerîf de göstermektedir. Fıkh âlimleri, icmâ’ ile bildirilmiş olan ve ihtilâflı olan mes’eleleri bildirdiler. Bu ilmi bilenler, bunları birbirlerinden ayırır. Câhil dinde reformcular, fikh âlimlerini kendileri gibi sanıyorlar. (El-keîlâm-ü sıfat-ül mütekellim) sözü bunların içyüzlerini ortaya çıkarmaktadır. Bu söz, (Bir kimsenin sözü, bu kimsenin nasıl olduğunu anlatır) demektir.

Fıkh âlimleri, icmâ’ vardır sözünü, bilmeden söylüyorlarmış. Bu yüce islâm dîni, asrlardan beri bu câhiller elinde oyuncak olmuş da, bu zındıklar şimdi, dîni rayına oturtacaklarmış. Sözbirliğini inkâr edenin kâfir olacağını kendi de söylemişti. İcmâ’ı, İslâm âlimleri bilememiş, bulamamış ise, kendisi nerden bulacak? Buna şaşmağa hiç lüzûm yok. (El-câhilü cesûrûn). Uydurup uydurup söyleyecek. Onun için, bundan kolay ne var ki. Bu kitâbı

gibi, yalanlarla, iftirâlarla dolu yüzlerce kitâb yazmak, onun için, işden bile değildir. Her sözü hikmet ile dolu olan Peygamber efendimizin “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(Kıyâmete yakın, ortaya çıkan din adamları, eşek leşinden dahâ çok kokmuş olacaktırlar)** hadîs-i şerîfi ile haber verdiği kokmuşları aramağa lüzûm kalmamıştır. Onlar kendilerini teşhîr ediyorlar. Zehirli, pis kokuları Mısrдан bütün dünyâya yayılıyor. Allahü teâlâ, genç din adamlarımızı ve hepimizi bu öldürücü hastalık mikroplarının bulaşmasından ve bu türedilerin şerrinden muhâfaza buyursun! Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” yolunu gösteren ve Onun vârisleri oldukları bildirilmiş olan, **(Ehl-i sünnet)** âlimlerinin doğru yolundan bizleri ayırmasın! Bu mubârek Allah adamları, fikh ve ilmihâl kitâblarını yazmamış olsalardı, bu türedi din câhillerinin pençelerine düşerek, yaldızlı sözlerine aldanarak, helâk olurduk. Küfrden, bid’atden bizleri koruyan, Ehl-i sünnet âlimlerinin mubârek rûhlarına bizlerden binlerce selâm ve düâlar olsun! Hak her zemân ekseriyyetde olmaz diyerek, **(Ümmetim dalâlet üzerine ictimâ’ etmez)** hadîs-i şerîfini inkâr etmektedir. Ehl-i sünnet âlimleri, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” emr ettiği için, icmâ’a ve cumhûra sarılmışlardır. Buhârî sonunda, **(Fiten)** kısmındaki hadîs-i şerîfde, **(Cemâ’atden bir karış ayrılan ve o hâlde ölen, câhiliyye ölümü ile ölür)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, Nisâ sûresinin yüzüncü âyetini açıklamaktadır. Yine Buhârîde, dahâ sonrakı bir hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ, sizden ilmi almak için ilmi ile âmil olan âlimleri kaldırır. Câhiller kalır. Dinden süâl edenlere, kendi akları ile cevâb verip insanları doğru yoldan ayırırlar)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, âlimlerden nakl etmeğe taklîdcilik diyerek, Ehl-i sünneti kötülleyen, kendi kısa akl ve boş kafaları ile dîni içerden yıkan dinde reformcuların zararlarını bildirmektedir. Bu hadîs-i şerîf, **(Buhârî)**nin başında dahâ uzun yazılıdır. Yine **(Buhârî)**de, ilm kısmındaki hadîs-i şerîfde, **(Kıyâmet alâmetlerinden biri, ilm yok olacak, din câhilleri çoğalacak, içki içenler ve zinâ edenler artacak)** buyuruldu. Dinde reformcuların, Ehl-i sünneti yok edip, din adamı olarak ortaya çıkmaları, bu hadîs-i şerîfin, gaybdan haber veren mu’cizelerden olduğunu göstermektedir. İmâm-ı Muhammed bin İsmâ’il Buhârî, 194 [m. 809] da tevellüd, 256 [m. 869] da Semerkandda vefât etmiştir.

34 — Dinde reformcu diyor ki, *(Taklîd ictihâdın netîcesidir. Bunun olmadığı yerde, o da olmaz. Bütün ittifâklı mes’eleleri bitirenlerin, ihtilâflı ibâdetleri yapması lâzım değildir. Hepsini terk etmeleri câizdir. Bilmediği bir kimseyi taklîd etmek, şu’urlu ve*

basîretli olur mu? Fetvâ almak, taklîd olmayıp, nakl ve rivâyet kabîlindedir. Re'yini almak ve ictihâdını benimsemek için, müctehidler arasında aranılan üstünlük, Halîfeler ile diğêr Sahâbeler arasında, bahs mevzû'u olan üstünlük gibi değıldir. Ya'nî, Allahü teâlâ katındaki üstünlük değıldir. Ölçü, bilgi, araştırma ve görüş kuvvetidir. Dahâ sonra gelen, dahâ üstün olabilir. İmâmlar içinde en kuvvetli olanı, imâm-ı Şâfi'îdir. Delîlini bulamadığım zemân, delîlini üstün gördüğüm mezhebe uyarım. Ya'nî, hem müctehid, hem de mukallid olurum. Yalnız taklîdci olmakdan kurtulurum. Şimdiki müslimânlar, ne mezheb biliyor, ne de îmân. Çoğunun din bilgisi, Allah birdir ve gökdedir. Peygamber, semâya çıkarak Allahı gördü).

Reşîd Rızânın bu yazıları da, kendi görüşlerinin ifâdesidir. İslâm âlimi olmadığı için, hattâ, önceki yazıları, hangi yolun yolcusu olduğunu açıkladığı için, onun, bu derme çatma yazılarına cevâb vermeğe değımez. Fekat, (Sinek küçük ise de, mi'deyi bulandırır) ata sözü gereğince, gençleri bunun şerrinden korumak için, birkaç kelime yazmak uygun olacaktır.

İctihâd olmıyan yerde taklîd olmaz sözü, doğru değıldir. Çünkü, Nisâ sûresi, 58.ci âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Resûlüme itâ'at ediniz)** buyuruldu. Eshâb-ı kirâm "aleyhimürrıdvân", bu emre uydular, Resûlullahın her dediğini yaptılar. Kendilerini ölümlere atdılar. Hiçbiri delîl, sened aramadılar. Resûlullahı kayıtsız şartsız taklîd etdiler. Bu emrler Vahy ile idi. İctihâd karışık değıldi. İctihâd yapılan işlerde ise, Eshâb-ı kirâm da ictihâd yapıp, ictihâdlarını Resûlullahı söylerlerdi. İctihâdları, ba'zan Resûlullahın ictihâdına uymazdı. Böyle olduğu zemânlarda, Vahy gelerek, hangi ictihâdın doğru olduğu belli olurdu. Ba'zan Eshâbın ictihâdına uygun Vahy gelirdi. Resûlullahın vefâtından sonra, Eshâb-ı kirâm ictihâd edilecek mevzû'larda birbirlerine uymadılar. Müctehidin, başka müctehidi taklîd etmesinin câiz olmadığı, bundan anlaşıldı. Bir mukallidin bütün mes'elelerde bir müctehidi taklîd etmesi lâzımdır. Mukallid, binlerce mes'ele içinde, ittifâklı ve ihtilâflı olanları arayıp bulup öğrenmeğe mecbûr değıldir. Mecbûr olsaydı, Eshâb-ı kirâm, Tâbi'îne bunu emr ederdi. Müslimânları buna mecbûr tutmak, ümmet-i Muhammede güçlük çıkarmak olur. Dînîmiz, güçlük çıkarmayınız, kolaylaştırınız buyuruyor.

Dinde reformcuya göre, herbir müslimân binlerle mes'ele içinde ittifâklı olanları ve ihtilâflı olanları öğrenecek ve ayıracak, ittifâklıları yapacak, ihtilâflıların üzerinde de incelemeler yapacak,

delillerini arayıp bulacak, hangisinin dahâ kuvvetli olduğunu anlayacak, ondan sonra da, bunu isterse yapacak, isterse yapmayacak. Bu ne biçim mantık ve ne biçim teklîf? Müslimânların hiçbirşey bilmediklerini, Allah gökdedir diyecek kadar câhil olduklarını kendisi de yazıyor. Böyle insanlara bir mezhebi öğretmek mi, yoksa bunun önüne yukarıdaki güçlükleri çıkarmak mı dahâ uygundur? Akli olan, insâfî olan, ya'nî Allah için ve din için konuşan bir kimse, elbet hemen cevâbını verir. Fekat, dinde reformcunun niyeti, müslimânlara ve islâmîyete hizmet olmayıp, müslimânları ürkütmek, dinden ayırmak ve islâmîyyeti içerden yıkmak olduğu, kitâbın başından beri birçok sözünden anlaşılmalıdır. Buna (sus be zındık, müslimânları aldatamazsın) demekden başka cevâb verilemez.

Eshâb-ı kirâm “radiyallahü teâlâ anhüm ecma'în”, re'y almak ve icthâdını sormak için, Allahü teâlâ katındaki üstünlüğü aramış da, ölçü, bilgi ve araşdırma aramazmış! Bu da, onun bölücü, yıkıcı sözlerinden biridir. Eshâb-ı kirâmı lekelemeğe kalkıyor. Onlarda, ölçü, bilgi olmadığını söylüyor. Dört halife, Eshâb-ı kirâma, (Bunu hanginiz biliyor?) derler. Bilenden öğrenirlerdi. Çünkü, Eshâb-ı kirâmın hepsi, Allahü teâlâ katında üstün idiler. Üstünlük farkları değil, bilgileri, görüşleri sorulurdu. Ehl-i sünnet âlimleri de, böyle yaptılar. Her işlerinde, Eshâb-ı kirâmın izinde yürüdüler.

İmâmlar içinde en yüksek imâm-ı Şâfi'î olduğuna inanmak suç değildir. Fekat imâm-ı Şâfi'înin kendisi, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin dahâ yüksek olduğunu söylemiştir. Bu sözlerinden birkaçı, kırküçüncü maddede yazılıdır.

Dinde reformcular, dört mezhebi ve böylece Ehl-i sünneti ve bu vâsıta ile islâmîyyeti yıkmak için, mezheblerin telfiki, ya'nî kolaylıklarını toplayıp, geri kalanını atmak üzerinde çok duruyorlar. Hangisinin kitâbında olursa olsun, Ehl-i sünnet âlimlerinden getirdikleri misâllere bakılırsa, hanefî mezhebindeki üç imâmın icthâdının birleşdirildiğini yâhud başka mezheblerin icthâdlarının, (harac) meşakkat olduğu zemân birleşdirildiğini ileri sürmektedirler. Bunlardan ikisinin de câiz olduğunu biz de söylüyoruz. Çünkü, bir mezhebin içindeki imâmların icthâdları, mezheb imâmının icthâdı demektir. Bunları birleşdirmek, mezheb imâmının icthâdından dışarı çıkmak olmaz. Bunu önceki maddede uzun bildirmişdik. Dinde reformcular, akllarınca kurnazlık yaparak, câiz olan şeyleri yazıyor, bunları ileri sürerek, kendi bozuk

ve yıkıcı fikirlerini, din ve ibâdet şekline sokmak istiyorlar.

35 — Reşîd Rızâ, sözlerini tekrâr ederek, fikirlerini perçinleştirmek istiyor. Yine diyor ki, *(Ben ibâdetler husûsunda kıyâs kabûl etmiyorum. Delîle bakan ve ona göre re'yleri kabûl eden her müslimân da müctehiddir. Mezheblere bağı âlimler de, ba'zı mes'elelerde onlara muhâlefet etmişlerdir. Begavî, Evzâ'î ve Gazâlî, Şâfi'î mezhebinde oldukları hâlde, imâmlarına ve Zimahşerî de, Ebû Hanîfeye muhâlefet etmiştir. Dört halifeden sonra saltanat sâhibi hükümdârlık başlamıştır. Din ilmleri de bozulmuştur.)*

Dinde reformcuya göre, dinde kıyâs olmaz ve bütün müslimânlar müctehiddir. İhtilâflı mes'elelerin delillerini inceleyip doğru olanı bulacaklardır. Ya'nî kıyâs yapacaklardır. İki sözü birbirini nakz etmektedir. İctihâdın ve kıyâsın üsûl-i fikh kitâblarındaki ma'nalarını anlayabilmiş olsaydı, bu tenâkuza düşmezdi. Mısrî dinde reformcunun ana dili olan arabîsi kuvvetli, biraz da mekteb görmüş. Elbet Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını kolayca okuyor ve kendine göre birşeyler anlıyor. Fekat, (Üsûl-i fikh) ilmi büyük bir deryâdır. Bu ilme ehl olmak için, seksen kadar âlet ilmleri okumak lâzımdır. Bu âlet ilmleri bilmiyen, hattâ inkâr eden bir kimseye, arabîsi çok kuvvetli olsa da, bu ilmin câhili denir. Asrımız ihtisâs asrıdır. Yalnız tıb ilminde ve yalnız fizikte ve kimyâda yeni yeni ihtisâs kolları meydâna çıkıyor. Dâhiliyye mütehasısı olan doktor, hastasını ba'zan sinir mütehasısı olan doktora, o da rûh mütehasısı olan doktora, bu da psikiyatri mütehasısı olan doktora göndermek zorunda kalıyor. Fiziko-terapideki ihtisâs kolları ise, bundan dahâ çok. Fen kısımlarında, bu çeşitli ihtisâs kolları bulunuyor da, dahâ geniş ve dahâ şümüllü ve dahâ yüksek olan din bilgisindeki ihtisâs kollarını ve bunların mütehasıslarını hafif görmek, hattâ inkâr etmek nasıl doğru olabilir? Hele bu, ilm adına konuşan bir kimse için, aslâ kabûl edilemez. Dinde reformcunun (üsûl-i fikh) ilminde pek câhil olduğu kolayca anlaşılıyor. Bir câhilin, bir âlime, bir mütehasıssa dil uzatmasının kıymeti olamaz. Âlimi, âlim tanır. Câhil tanıyamaz. Câhilin lehde ve aleyhde sözleri mu'teber olamaz. Âlimlerin sözlerini anlamadan yazan, böylece sahîfeler dolduran bir câhil, ancak kendi gibi câhilleri aldatabilir. Bu satırları yazarken, bu yüksek ilmde söz sâhibi olduğumuzu aslâ iddi'â etmiyoruz. Âlim olmak şöyle dursun, o büyük insanların derin ilmleri karşısında bir hiç olduğumuzu görüyoruz. Bu ilm üzerinde kendimizden konuşmağı ve yazmağı kendimiz için bir edepsizlik biliyoruz. Fekat, ne

yapalım ki, din câhilleri, din düşmanları meydâna çıkmışlar, cirıt oynuyorlar. İslâmiyyete saldırmakda, birbirleri ile yarış ediyorlar. Bunlara cevâb verecek, erbâb-ı kemâlden bir kahraman görülüyor. Din gidiyor. İslâmiyyet yıkılıyor. Rabbimize çok ve sonsuz şükürler olsun ki, bu hâlleri çok önceden gören ve üzülen, fekat söylemekden, yazmakdan mahrûm edilmiş olan derin bir din âlimini, bu ilmin mütehasısını görmekle şereflendik. Bu çok büyük ni'metinden, ihsânından dolayı, Rabbimize tekrâr tekrâr şükürler olsun! Vücûdümüzün her hücreci dile gelse, Rabbimizin bu ni'metinin şükürünün milyonda birini yapmış olamayız. O büyük din mütehasısının, ya'nî Seyyid Abdülhakîm Efendinin "rahmetullahi teâlâ aleyh" hikmet ve ma'rifet hazînesinden birkaç şey işitmeseydik, bu ulvî ve çok yüksek ve pek tehlikeli olan mevzû'da kitâblar yazmak şöyle dursun, ağzımızı açmağa bile cesâret edemezdik. Fekat, o kaynaktan sızanları, din kardeşlerimize iletmeği kendimize vazîfe, hattâ borç biliyoruz. **(Fitne çıkıp, bid'atler yayıldığı zemân, doğruyu bilen söylesin! Söylemezse, Allahın, meleklerin ve bütün insanların la'neti ona olsun)** hadîs-i şerîfinin tehdîdinden kurtulmak için, işitdiklerimizi, öğrendiklerimizi din kardeşlerimize bildirmek için çabalıyoruz. Cenâb-ı Hak, doğruyu yazmamızı ihsân buyursun! Okuyanlara te'sîr etmesini nasîb eylesin! Yapaçağımız hatâları afv buyursun! Ümmet-i Muhammediyyeyi âhır zemân fitnelerinden muhâfaza buyursun!

Mezheblere bağılı hiçbir âlim, ictihâd derecesine yükselse bile, mezhebinin imâmının üsûl ve kavâ'idine, hiçbir zemân muhâlefet etmez. Bir mezhebin ilmlerini yayan âlimler, çeşidli derecelerde olurlar. Bunların birçoğu erbâb-ı tercihtir. Mezhep imâmından gelen rivâyetlerin delîllerini inceliyerek, bunlardan birini tercih ederler. Tercih olunmıyan delîl red edilmiş değildir. Harac, mesakkat olduğu zemân, bunlarla da amel olunur. İmâmdan gelen rivâyetlerden birini tercih etmek, imâma muhâlefet olmaz. Evzâ'î, Begavî ve Gazâlî de, imâm-ı Şâfi'î gibi "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" mütehidlerdir. Birçok mes'eledede ictihâdları, imâm-ı Şâfi'îye uygun olmuştur. Câhiller bunları Şâfi'î mezhebinde sanıp, mezhep imâmına muhâlefet etdiler diyorlar. Zimahşerî (vefâtı 538 [m. 1144]) ise, Hanefî olmak şöyle dursun, Ehl-i sünnet bile değildir. Yetmişiki sapık fırkadan **(Mu'tezile)** fırkasındadır. Mu'tezilî olanların ibâdetleri, Hanefî mezhebine benzediği için, bunları hanefî zan ediyorlar. Dört halîfeden sonra, din bozuldu demek, bir din adamının değil, kitâb okumuş olan herkesin şaşacağı bir sözdür. Dinli dinsiz herkesin red edeceği bir şeydir.

Din bilgilerinin kıyâmete kadar bozulmadan devâm edeceğini, hem Kur'ân-ı kerîm, hem de hadîs-i şerîfler, haber veriyor. Hak üzere olan bir cemâ'at, kıyâmete kadar devâm edecektir. Her yüz senede bir, bu dîni kuvvetlendiren âlimler yaratılacaktır. Evet, yetmişiki fırka meydâna çıktı. İ'tikâdı bozulanlar çoğaldı. Ehl-i sünnetde de, câhiller, fâsıklar pekçok. Fekat, hak üzere olan da vardır. Hak yol meydândadır. Din, ilk asrda olduğu gibi, sâfiyye-tini muhâfaza etmektedir.

(Mişkât-ül-mesâbîh) hadîs kitâbının sağlam, sahîh olduğunu, dört mezhebin âlimleri sözbirliği ile bildirmektedir. İşte bu kitâbta **(Kitâb-ül-fiten)** kısmında, Sevbân "radıyallahü anh" hazretlerinin haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Bir zemân gelecek, ümmetinden bir kısmı müşriklere katılacak. Onlar gibi, putlara tapacak. Yalancılar çıkacak. Kendilerini Peygamber sanacaklar. Hâlbuki, ben Peygamberlerin sonuncusuyum. Benden sonra Peygamber gelmeyecektir. Ümmetimin arasında, doğru yolda olanlar, her zemân bulunacaktır. Onlara karşı olanlar Allahın emri gelinceye kadar, onlara zarar yapamayacaktır)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, dinde reformcular, zındıklar, bu dîn-i mübîni, kıyâmete kadar, hiçbir zemân bozamiyacaktlardır. Dünyânın her yerindeki kütübhânelerde bulunan İslâm kitâbları arasında bozuk, yıkıcı, bölücü olanları pekçok ve hergün çoğalmakta ise de, bunlar arasında doğru olanları da vardır. Bunlar hiçbir zemân yok olmayacaktır. Ve hiçbir kimse yok edemeyecektir. Bunlar, Allahü teâlânın hıfz ve emânı altındadırlar. Bu kitâbları arayıp, bulup, okuyup se'âdete kavuşanlara müjdeler olsun! Beyt:

***Aranılan hazînenin nişânını verdim sana!
Belki sen kavuşursun, biz varamadıkça da.***

36 — Dinde reformcu diyor ki, *(İnsanlar âlim ve avâm olmak üzere iki sınıftır. Birinciler, delîli bulur, ona tâbî' olur. İkinciler ise, muayyen birini taklîd etmemek üzere müctehid ve fakîhlere tâbî' olur. Avâmın muayyen mezhebi yoktur. Onların mezhebi, müftûnin mezhebidir sözünün ma'nâsı da budur. Önceki âlimler yine diyor ki, muayyen bir müftûye bağlanmak lâzım değildir. Dilediğine sorup anlar. Avâmın hadîs ile amel etmeleri câizdir. Bu husûsda imâmlar ihtilâf etmemişlerdir. (Hidâye)de, kan aldırmanın orucu için diyor ki, kan aldırdıktan sonra, orucu bozuldu sanarak yirse, hem kazâ, hem de keffâret yapar. Çünkü bu zannı, dîni bir delîle dayanmamıştır. Müftû böyle fetvâ verirse, onun için delîl olur. Eğer bir hadîse uydu ise, yine böyledir. Keffâret yapmaz*

(Kâfi ve Hâmidî). Resûlullahın sözü, müftûninkinden aşağı olmaz. Dört imâmın hepsi, sözüümüzü bırakın, hadîsi alın dedi. Kim, Kitâb ve Sünnet ile amel etmek isterse, zındıktır diyorlar. Ebû Hanîfe, delîlimi bilmiyenin, benim ictihâdım ile fetvâ vermesi câiz değildir dedi. Böylece müslimânların Kitâbdan ve Sünnetden yüz çevirip, kendi sözlerini taklîd etmeleri için ictihâd etmediğini bildirmişdir. Onun ictihâd etmesi, Kitâbdan ve Sünnetden nasıl hükm çıkarılacağını müslimânlara göstermek içindir. İbni Âbidîn gibi, sonra gelenlerin sözlerine bakarak, Kitâbdan ve Sünnetden hükm çıkarmağa harâm demek, Ebû Hanîfeye uymamak olur. Bu taklîdciler, amel fikh iledir, hadîs ile değildir sözünü, kendileri gibi taklîdcilerden nakl etdiler. Zahîriyye kitâbı, bu sözün avâm için olduğunu bildiriyor ise de, bu söz, fikh var iken Kitâb ve Sünnet ile amel câiz değildir demektir ki, yanlış olduğu meydândadır. Böyle söyleyenler, câhil ve inâdcıdırlar. Keydânî, harâm olan şeylerden onuncusu, nemâzda parmakla işâret etmektir diyor. Aliyy-ül-kârî, onun bu sözünün günâh olduğunu bildirdi. Sözü te'vîl edilmese, kâfir olur dedi. Çünkü, Resûlullahın parmak kaldırdığı sâbitdir dedi).

Evet, müslimânlar iki kısımdır. Birincisi ictihâd derecesine kadar yükselmiş olan islâm âlimleridir. İkincisi, bu dereceye yükselmemiş olan âlimler ve avâmdır. Avâm, dilediğini müftîye sorar demek, kendi mezhebinde olan müftîye sorar, kendi mezhebinde olan müftî bulamazsa, başka mezhepteki müftîye de sorabilir demektir. (İbni Âbidîn), 1198 [m. 1784] de tevellüd, 1252 [m. 1836] da Şâmda vefât etmiştir. (Redd-ül-muhtâr)ın sonsözünde (Hazânetür-rivâyât)dan alarak diyor ki, (Âyetden ve hadîsden ma'nâ çıkarabilen âlimler, (Ehl-i dirâye)dir. İctihâd derecesindedir. Mezheplerine muhâlif olsa da kendi mezheplerinin imâmlarından gelen mercûh haberler ve za'îf rivâyet ile de amel etmeleri câiz olur. Yapılmasında harac olduğu zemân, avâma da fetvâ verirler.) Görülüyor ki, kendi mezhebindeki kolay yolu gösteren ictihâda da uymak, müctehid-i fil mezheb için her zemân, avâm için ise, harac [meşakkat] olduğu zemân câiz olmaktadır. (Se'âdet-i ebediyye) kitâbında gusl abdesti maddesine bakınız! (İbni Âbidîn) yine önsözünde buyuruyor ki, (Avâmın mezhebi olmaz. Onun mezhebi, müftîsinin mezhebidir. İbni Hümâmın (Tahrîr) kitâbının şerhinde bu sözü açıklarken mezheb taklîd etmek, mezhebin ne olduğunu bilen, anlıyan yâhud bir mezhebin kitâbını okuyup bu mezheb imâmlarının fetvâlarını anlıyan kimse içindir. Böyle olmıyan kimsenin, hanefî veyâ şâfi'î olduğunu söylemesi, bu mez-

hebde olduğunu göstermez denilmektedir. Bundan anlaşılıyor ki, avâmın mezheb değişirdim demesi birşey ifâde etmez. Bařka mezhebdeki müftýe sorunca, mezhebi değişmiş olur. İbni Hümâm (**Feth-ül-kadîr**) kitabında diyor ki, müftñnün müctehid olması lâzımdır. Müctehid olmıyan âlime (**Nâkıl**), ya'nî haber iletici denir. Müctehid olmıyan müftiler de mukalliddir. Bunlar ve avâm, hadîs-i şeriflerden doğru ma'nâ çıkaramaz. Bunun için, müctehidlerin anladıklarına uymaları, ya'nî onları taklîd etmeleri lâzımdır. Bu husûsda imâmlar ihtilâf etmemişlerdir.)

Oruclu iken hacâmat yapmağa gelince, hanefî mezhebinde, bunun orucu bozmadığı şübhesizdir. Bozuldu zan ederek, yirse, kazâ ve keffâret lâzım olur. Orucun bozulmadığını bilmiyecek kadar câhil olana âmî veyâ avâm denir. Hanbelî müftîsi bozuldu dedi ise veyâ bozulacağını bildiren bir hadîs işitip te'vîl edemezse, orucu bozmadığı şübheli olur. Sonra, birşey yiyince, keffâret lâzım olmaz. Çünkü, avâmın mezhebi, sorduğu müftñnün mezhebidir. Bu misâl, İmâm-ı a'zam Ebû Hanifenin icthâdıdır. Hanefî mezhebinde olan kimsenin İmâm-ı a'zâmın icthâdına uyması lâzım geldiğini bildirmektedir. Dinde reformcunun yazdığı bu misâl, kendisinin haksız olduğunu göstermektedir. İbni Hümâm, (**Hidâye**)deki (dînî delîle dayanarak) sözünü (Orucu bozan birşeye benzetmek) diyerek açıklamaktadır. Böylece açıklaması ve müftñnün fetvâsının da delîl olduğunun bildirilmesi, yine dinde reformcunun haksız konuşduğunu gösteriyor. Dinde reformcu, müslimânları aldatmak için kazmış olduğu kuyuya kendisi düşmektedir. Mezheb imâmlarının, benim sözümü bırakın, hadîse uyun buyurmaları, kendi talebeleri için idi. Talebeleri de müctehid idi. Müctehidin kendi icthâdına uyması lâzım gelir.

Hiçbir fıkıh âlimi, (Kim Kitâb ve Sünnet ile amel etmek isterse zındıktır) dememişdir. Bu sözü, dinde reformcu uydurmaktadır. Bu sözünün doğrusu, kim Kitâb ve Sünnetden kendisinin anlamığına göre, amel etmek isterse, zındıktır buyurmuşlardır. Doğrusu da budur. Çünkü, icthâd derecesine varmıyan kimse, Kitâbdan ve Sünnetden doğru ma'nâ çıkaramaz. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", yanlış ma'nâ çıkaranların kâfir olacağını bildirdi. Bu büyük tehlike karşısında, mezheb imâmı bile, Kitâbın ve Sünnetin ma'nâsını Eshâb-ı kirâmdan öğrenmiş ve bu doğru ma'nâya göre icthâd eylemişdir. Bu doğru ma'nâyı ve doğru icthâdı beğenmemek, Muhammed aleyhisselâma inanmamak olur. Bu da zındıklıktır. İmâm-ı a'zâmın, delîlimi bilmiyenin benim ic-

tihâdım ile fetvâ vermesi câiz değildir buyurması, müftünün müctehid olması lâzım geldiğini gösteriyor. Bu da, İbni Âbidînin, sözünü, İmâm-ı a'zamdan almış olduğunu gösteriyor. İbni Âbidînin kitâbının, i'timâda şâyan, çok sağlam olduğunu isbât ediyor. Mezheb imâmlarını taklîd etmek, Kitâbdan ve Sünnetden yüzçevirmek demek değildir. Kitâbdan ve Sünnetden yanlış ma'nâ çıkarmağa kalkışmayıp, mezheb imâmının kavuştuğu doğru ma'nâya tâbi' olmak demektir. Mezheb imâmları, Kitâbdan ve Sünnetden nasıl hükm çıkarılacağını bildiren üsûl ve kâideler koymuşlar ve bunları mezheplerinde bulunan müctehidlere öğretmişlerdir. Mukallidler ve hele mukallidlerin avâm kısmı, bu üsûl ve kâideleri bilmekten ve anlamaktan ve ictihâd yapmaktan çok uzaktırlar. İbni Âbidîn "rahmetullahi aleyh" müctehidlerin Kitâbdan, Sünnetden hükm çıkarmalarına aslâ harâm dememiştir. İctihâd derecesine yükselmemiş olan câhillerin hükm çıkarmasına harâm demiştir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" (**Kur'ân-ı kerîmden ve benim hadislerimden kendi re'yi ile hükm çıkaran kâfir olur**) buyurdu. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe "rahmetullahi aleyh" de, ictihâd derecesinde olmıyan câhillerin fetvâ vermesinin câiz olmadığını bildirdi. Bunu, dinde reformcu da, yukarıda yazmaktadır. O hâlde, İbni Âbidîn hazretleri bu sözünde yerden göke kadar haklıdır. Dört mezhebin inceliklerine vâkîf, derin âlim, veliy-yi kâmil ve mükemml Seyyid Abdülhakîm Efendi, (Hanefî mezhebindeki fikh kitâblarının en kıymetlisi, en fâidelisi ibni Âbidîn hazretlerinin (**Redd-ül-muhtâr**) kitâbidir. Her sözü delîl, her hükmü seneddir) buyurmuştur. İslâmiyyetin böyle temel kitâbına dil uzatan, onu hafîf göstermek istiyen kimse, zındıktan başka ne olabilir? İbni Âbidîn "rahmetullahi teâlâ aleyh", hanefî mezhebinde büyük fikh âlimidir. Her sözünü, her hükmünü müctehidlerden, onlar da İmâm-ı a'zamdan, o büyük İmâm da, Kitâbdan ve Sünnetden almıştır. Görülüyor ki, ibni Âbidînin bildirdiği hükmlere tâbi' olan her müslimân Kitâba ve Sünnete tâbi' olmaktadır. İbni Âbidîne tâbi' olmak istemiyen ise Kitâba ve Sünnete tâbi' olmayıp, kendi hevâsına, nefsinin arzûlarına tâbi' olan bir kimsedir. Böyle kimsenin Cehenneme gideceğini Kur'ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîfler haber vermektedir. Tekrâr edelim ki, (Fikh var iken, Kitâb ve Sünnet ile amel câiz değildir) sözünü dinde reformcular, zındıklar uydurmuşdur. Bu sözün doğrusu, kitâb ve sünnetden kendi anladığına göre amel etmek câiz değildir. Fikh kitâblarında bildirildiği gibi amel etmek lâzımdır.

Nemâzda parmak kaldırmağa gelince, Pâkistânlı Yûsuf-i Be-

nûrî (**Me'ârif-üssünen**) kitâbının üçüncü cildinde, bunu uzun anlatıyor. Birçok kitâblardan misâller vererek, işâret edilmesini tercîh ediyor. Fekat, imâm-ı Rabbânî, birinci cildin üçyüzonikinci mektûbunda, mezheplerin üsûl ve kavâ'idine derin nüfûzünü ve müctehidlerin yüksekliklerini bildiriyor. Parmak kaldırılacağını gösteren hadîs-i şerîfleri yazdıktan sonra, bunun harâm ve mekrûh olduğunu bildiren kıymetli fetvâları da yazıyor. Kuvvetli delîllerle, parmak kaldırmamanın ihtiyâtlı olduğunu ortaya koyuyor. Bu hükmünde, yine beşerin efendisi olan Resûlullahın hadîs-i şerîfine istinâd ediyor. (**Mektûbât Tercemesi**) kitâbında, bu mektûbu okuyanlar, din imâmının hadîs-i şerife uymak için, kırk kırk yararcasına incelediklerini pek iyi anlar. Hindistândaki islâm âlimlerinden ve tesavvuf büyüklerinden Ahmed Sa'îd-i Fârûkî Dehlevî, parmak kaldırmakda, fikh âlimlerinin sözlerini çok güzel anlatıyor. Altmışüçüncü mektûbunda buyuruyor ki, (Ba'zı âlimler, haberlerin çok olduğunu görerek, sünnet olduğunu bildirdi. Ba'zıları da, haberlerin birbirlerine uymadığını görerek, parmak kaldırılmaz dedi. Bir iş için, iki dürlü fetvâ olunca, her ikisi de yapılabilir. Birini yapanın, ötekini ayblamaması, ötekini yapanlara dil uzatmaması lâzımdır). Görülüyor ki, fikh âlimleri, mezheplerin birbirlerine saygılı olmalarını emr etmişlerdir. Aliyy-ül-kârînin, (**Keydânî**)nin fikh kitâbına dil uzatmasını çok görmemelidir. Onun, imâm-ı Şâfi'î ve imâm-ı Süyûtî ve imâm-ı Mâlik gibi dînin direklerine de sataşdığı ve hak etdiği cevâbı şeyh Muhammed Miskînden aldığı, (**Fevâid-ül-behiyye**)de uzun yazılıdır. (**Ebeveyn-i Nebevî**)yi tekfîr için müstakil bir risâle yazıp, (**Şifâ**)ya yaptığı şerhinde bu risâlesi ile övünen bu zâtın birçok kıymetli kitâblara yaptığı şerhlerin ve hâşiyelerin, kendisinin dinde söz sâhibi olduğunu gösterecek değerde olmadıkları meydândadır. Dinde söz sâhibi olmak için, müctehid olmak lâzımdır. Müctehid olmayanların, din büyüklerini muhâkemeye kalkışmaları edeb sınırlarını aşmak olur.

(**El-Müstened-ül-mu'temed**) kitâbında diyor ki, Aliyy-ül-kârî, (**Minah-ur-ravd**) kitâbında, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mübârek ana ve babasının mü'min olarak öldüklerini inkâr etmekte ve (Bunu red için ayrıca bir risâle yazdım. Bu risâlemde, imâm-ı Süyûtînin üç risâlesindeki yazılarını, Kitâbdan, Sünnetden, kıyâsdan ve icmâ'ı ümmetden topladığım vesîkalarla red eyledim) demektedir. İmâm-ı Süyûtînin "rahmetullahi aleyh", Ebeveyn-i kerîmeynin mü'min olarak öldüklerini bildiren altı risâlesi vardır. Bu konu, fikh bilgilerinden değildir. Ya'nî (**Ef'âl-i mükel-**

lefin) dediğimiz halâl, harâm olmak, sahîh ve fâsîd olmak gibi bilgilerden değildir. Bunun için, burada kıyâs yoktur. İcmâ' ise, hiç yoktur. Bu konuda âlimlerin ihtilâfları meydândadır. Büyük islâm âlimi imâm-ı Süyûtînin sözleri tam yerindedir. Aliyy-ül-kârînin Kitâbdan delîl getirdim demesi de şaşılacak şeydir. Kur'ân-ı kerîm bunu açık ve kapalı bildirmedir. Böyle konuları, âyet-i kerîmelerin inmelerine sebep olan şeylere bağlamak için de, hadîs-i şerîfle isbât etmek lâzımdır. İmâm-ı Süyûtî, Aliyy-ül-kârî gibilerle ölçülemeyecek kadar, çok yüksek bir islâm âlimidir. Hadîs-i şerîfleri tanımakda, illetlerini, ricâlini, ahvâlini bilmekde, Aliyy-ül-kârî gibilerinden katkat yüksektir. Onların, bunun sözlerine teslîm olmakdan veyâ susmakdan başka çâreleri yoktur. Bu büyük imâm, sözlerini ezici, susdurucu delîllerle isbât etmektedir. Bu delîllerin kuvvetlerini dağlar anlamış olsalardı, erirlerdi. **(Müsted)**den terceme temâm oldu. Müstenedin yazarı olan Ahmed Rızâ hân Berilevî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, 1340 [m. 1921] da, Hindistânda vefât etmiştir. Hanefî mezhebi âlimlerindedir. Kendi mezhebinde olan Aliyy-ül-kârînin haksız olduğunu, dinde söz sâhibi olmadığını bildirmekte, buna karşı, şâfi'î mezhebdeki imâm-ı Süyûtîyi “rahmetullahi teâlâ aleyh”, savunmakta ve övmektedir. İslâm âlimleri mezhep farkı gözetmeksizin, her zemân haklıyı savunmuşlardır. Şimdiki dinde reformcular ise, Ehl-i sünnet düşmanlarının kitâblarındaki iftirâları ve bu mezhebsizlerin târîhlerindeki asılsız hikâyeleri ele alarak, Ehl-i sünnete saldırılmaktadır. Fıkıh âlimlerini ve mezheplerin en kıymetli kitâblarını lekeliyebilmek için, Aliyy-ül-kârî gibi, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimizin mübârek anasına, babasına kâfir diyecek kadar taşkınlık gösteren birini, kendine şâhid göstermektedir. Aliyy-ül-kârî, Hirâtta tevellüd ve 1014 [m. 1606] da Mekke-i mükerrerede vefât etmiştir.

37 — Dinde reformcu, onbirinci konuşmasına başlarken, vâiz efendi adına şöyle yazıyor: *(Bize, kendi mezheblerimizin âlim ve kitâblarından başka kitâblara bakmak, onlarda gördüklerimiz ile amel etmek yasak edilmiştir. Hattâ, müctehid-i fil-mezheb olan Kemâl ibni Hümâmın, mezhebden nakl edilmiş hükmlere muhâlif yazıları, kuvvetli delîllere dayansa da, bunlarla amel edilmez denildi).*

Bir din vâizi böyle saçma ve yalan şeyler söyler mi? Buna imkân var mı? Fekat dinde reformcu, Ehl-i sünnete saldırırken, o kadar sinirleniyor, o kadar intikâm besliyor ki, yalnız ilmin ve

edebin değil, aklın da dışına taşıyor. Şu'ûrunu gayb ediyor. Burada (**Üsûl-i fikh**) ilminin ince mes'elelerinden birine dokunmaktadır. Kısacası şöyledir: Dört mezhepteki fukahâ yedi derecedir. Birincisi (**Müctehid-i fiş-şer'**) olan birinci tabakadır. Bunlar (**Müctehid-i mutlak**)dır. Dört mezhebin imâmları böyledir. Kendi mezheplerinin üsûl ve kâidelerini kurmuşlardır. İkinci tabaka, (**Müctehid-i fil-mezheb**) olanlar, mezheb imâmının kâidelerine uyarak, delillerden ahkâm çıkarırlar. İmâm-ı a'zamın talebesi arasındaki müctehidler böyledir. Üçüncü tabaka, (**Müctehid-i fil-mesâil**) olan âlimlerdir. Bunlar mezheb imâmının ve talebelerinin bildirmediği mes'elelerin hükmlerini çıkarırlar. Onlara muhâlefet edemezler. Tahâvî, Ebül-Hasen Ubeydüllah Kerhî ve Şemsül-eimmeler ve Kâdîhân böyledir. Dördüncü tabaka, (**Eshâb-ı tahrîc**)dir. Bunlar müctehid değildir. Bildirilmiş olan mücmel sözleri ve mübhem hükmleri açıklarlar. Râzî bunlardandır. Beşinci tabaka, (**Eshâb-ı tercih**)dir. Gelmiş olan rivâyetlerin sıhhat derecelerini ayırırlar. (**Kudûrî**) ve (**Hidâye**) sâhibi böyledir. Altıncı derece, (**Eshâb-ı temyiz**)dir. Kavi, za'îf, zâhir ve nâdir haberleri birbirlerinden ayırırlar. (**Kenz**), (**Muhtâr**), (**Vikâye**) kitâblarının sâhibleri böyledir. Yedinci tabaka, bunların hiçbirini yapamazlar. Bunların hiçbirisi, meşakkat olmadıkça, mezhebe muhâlif fetvâ veremezler. Dinde reformcu, bu sözü değiştirerek, kendi mezhebinden olmıyan kitâbı okumak ve hele amel etmek yasak edilmiştir diyor. Hâlbuki yukarıdaki âlimler ve her müslimân, dilediği mezhebin kitâbını okurlar, öğrenirler, isterlerse, başka mezhebe geçerler. Harac olunca, ya'nî sıkışık zemânda, herkes, kendi mezhebindeki ruhsatları yapar. Yapamazsa veyâ bir iş için ruhsat bulamazsa başka mezhepteki kolaylığa uyarak sıkıntıdan kurtulur. Yalnız, bir işi başka mezhebe göre yaparken, o mezhepte bu iş için olan farzları ve vâcibleri de yapması, fesâdlarından, harâmlarından sakınması lâzımdır. Bunun için, başka mezhepteki lâzım olan şeyleri öğrenmiş olması gerekir. İbni Hümâmın beşinci tabakada, (**Ehl-i tercih**)den olduğu, (**İbni Âbidîn**)in "rahmetullahi teâlâ aleyh" üçüncü cildi başında yazıldığı. Ya'nî, dinde reformcunun dediği gibi, mutlak müctehid olmak şöyle dursun, hiç müctehid değildir. Her mukallid gibi, onun da, mezheb imâmını taklîd etmesi lâzımdır. Dinde reformcu, İbni Âbidîn gibi âlimler için, İbni Hümâm gibi mukallidleri taklîd ediyorlar diyerek, taklîdcilerin taklîdcisidirler diyordu. Şimdi de taklîd etmezler diyerek kötülemeğe kalkışıyor. Ehl-i sünneti gözden düşürmek için ne yapacağını bilemiyor! Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâbları meydândadır.

Meselâ, bir mezhebe tâbi' olan kimsenin başka bir mezhebi taklîd etmesi câiz olup olmadığını, büyük âlim Ahmed ibni Hacer-i Mekki "rahmetullahi teâlâ aleyh", (**El-fetâvâ-i-hadîsiyye**) kitâbında, şöyle yazmaktadır: (İmâm-ı Ebül-Hasen Alî Sübkî "rahmetullahi aleyh" başka bir mezhebi taklîd etmekde yedi hâl olduğunu bildirdi:

1) Bir işin yapılmasında, başka mezheb imâmının ictihâdının dahâ kuvvetli olduğuna inanan kimsenin, bu işi o mezhebi taklîd ederek yapması câizdir.

2) İki mezhebin imâmlarının, bir işdeki ictihâdlarından hangisinin dahâ isâbetli olduğunu bilmiyen kimsenin de, bu işi, iki mezhebden dilediğine uyararak yapması câizdir. Başka mezhebi taklîd etmesi, dinde ihtiyât etmek için ise yâhud kendi mezhebine göre harac var ise, meselâ fâizden kurtulmak için ise, kerâhetsiz câiz olur. Başka sebeble ise, mekrûh olur.

3) Kendi mezhebine göre yapmasında harac bulunan bir şeyi, yapması kolay olduğu için, başka mezhebi taklîd etmek câiz ise de, iki imâmdan birinin delîlinin dahâ kuvvetli olduğuna inanmış ise, bu imâma uyması vâcibdir.

4) Kendi mezhebine göre yapmakda harac olmadan, yalnız kolay olduğu için, dahâ kuvvetli olduğunu bilmediği başka mezhebi taklîd etmek câiz değildir. Çünkü, dînini değil, keyfini kayırmış olur.

5) Mezhepleri (Telfîk) ederek, ya'nî kolaylıklarını araştırıp tophiyarak, işlerini yapmak câiz değildir. Çünkü böyle yapmak, is-lâmîyyetin dışına çıkmak olur.

6) Bir işi, birkaç mezhebe göre yapmak, bu mezheplerden birine göre sahîh olmazsa, câiz olmadığı sözbirliği ile bildirilmiştir. Kemâl ibni Hümâmın câiz demesi za'îfdir.

7) Bir mezhebe göre yaptığı işin eserleri devâm etmekde iken, başka mezhebi taklîd etmek câiz değildir. Meselâ, hanefî mezhebine uyararak, komşusunun evini satılan müşteriden şüf'a hakkı ile satın alıp, bu evde, şâfi'î mezhebine göre iş yapmak câiz olmaz).

38 — Dinde reformcu, (*Taklîdciyi taklîd etmek harâmdır. Sahîh hadîsi işiten kimseye, bu hadîsi filânın ictihâdı ile karşılaşdır. Uygun ise amel et denemez. Hadîsin mensûh olup olmadığını araşdır denir. Fekat bu, ehliyeti olanlar içindir. Ehliyeti olmi-*

yanlar ise, (Bilmiyorsanız, bilenlerden sorunuz!) âyetine uyarak ehliyyetli kişilere sormalıdır. Bir kimse, müctehid imâmların hep-sini sever de, sünnete uygun olduğuna kanâ'at getirdiği yerlerde, onların herbirine tâbi' olursa, iyi olur) diyor.

Taklîdciyi taklîd elbet harâmdır. Fekat, taklîdci müslimânın verdiği habere inanıp, bu habere göre hareket etmek, onu taklîd etmek olmaz. Bu hadîsi, filânın ictihâdı ile karşılaştı, uygun ise, amel et denemez. Fekat, bu hadîs-i şerifden kendi anladığını, mezheb imâmının ictihâdı ile karşılaştı! Birbirlerine benzemiyorlar ise, kendi anladığını ile amel etme! Mezheb imâmının anladığı ile amel et denir. Hindistândaki büyük islâm âlimlerinden Senâüllâh-i Pâni-pütî “rahmetullahi aleyh” 1225 [m. 1810] de vefât etmiştir. 1197 senesinde yazdığı **(Tefsîr-i Mazherî)**de, Âl-i İmrân sûresinin altmışdördüncü âyetinin tefsîrinde buyuruyor ki: Bir sahîh hadîs-i şerîf görüle ve bunun mensûh olmadığı bilinse ve meselâ imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin “rahmetullahi aleyh” bir fetvâ-sı, bu hadîs-i şerife uygun olmasa, eğer dört mezhebden birisi, bu hadîs-i şerife uygun ictihâd etmiş ise, hanefî mezhebinde olanın kendi imâmının fetvâsına uymayıp, bu sahîh hadîse uygun ictihâd eden başka mezhebi taklîd ederek bu hadîs-i şerife uyması lâzım olur. [Ebû Hanîfe “rahmetullahi aleyh”, bu hadîs-i şerifin te'vîlli olduğunu anlıyarak, ma'nâsı açık olan diğer bir hadîs-i şerife uymuşdur. Dört mezhebden biri böyle bir hadîs-i şerife uymuş ise, bizim de uymamız lâzım olur.] Çünkü, İmâm-ı a'zam “rahmetullahi aleyh” (sahîh hadîs-i şerîf veyâ Eshâb-ı kirâmdan “rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în” birinin sözünü görürseniz, benim fetvâ-mı bırakıp, onlara uyunuz!) buyurdu. Böylece, icmâ'ın hâricine çıkılmamış olur. Çünkü, Ehl-i sünnet âlimlerinin, dördüncü asrdan sonra, yalnız dört mezhebi vardır. Sünnî olan müslimânların amelde, ibâdet yapmakda, bu dört mezhebden başka, uyacakları bir mezheb yoktur. Bu dört mezhebden birine uymayan sözlerin bâtil olduğu icmâ' ile, sözbirliği ile bildirildi. Hadîs-i şerîfde, **(Ümmetimin icmâ' ile bildirdiği söz dalâlet, yanlış olmaz)** buyuruldu. Nisâ sûresi yüzondördüncü âyetinde meâlen, **(Mü'minlerin yolundan ayrılan kimseyi Cehenneme atarız)** buyurulmuşdur. Dört mezheb imâmının ve bunların yetiştirdiği büyük âlimlerin, bir hadîs-i şerîfi görmemelerine imkân ve ihtimâl yoktur. Onlardan hiçbirinin bir hadîs-i şerife uymaması, bu hadîsin mensûh veyâ te'vîlli olduğuna icmâ' olur. **(Tefsîr-i Mazherî)**den terceme temâm oldu. Görülüyor ki, bir mezheb imâmının bir ictihâdının bir hadîs-i şerife uymadığı görülünce, (mezheb imâmı bu hadîs-i şerî-

fi işitmemiş veyâ buna uymamış) dememeli, (Bu hadîs-i Őerřfin mensûh veyâ te'vîlli olduğunu anlamışdır) demelidir.

Dinde reformcu, otuzuncu maddede bildirdiğimiz yazısında, (Üsûl âlimlerinin, taklîdin lâzım olduğunu **(Bilmiyorsanız, bilenlerden sorunuz!)** meâlindeki âyet-i kerîmeden çıkarmaları neticesiz ve sakat bir muhâkeme ve istidlâldir) diyordu. Burada ise, (Ehliyyetli olmyanlar **(Bilmiyorsanız, bilenlerden sorunuz!)** âyete uyarak, ehliyyetli kişilere sormalıdır) diyor.

39 — Dinde reformcu, onikinci konuşmasında, kelime oyunu yaparak, müslimânları aldatmağa çalışıyor. Diyor ki, (*İmâm-ı Şâfi'î, sûâl soran birisine, Resûlullah böyle buyurdu deyince, sen de bu hükmü kabûl ediyor musun demiş. İmâm-ı Şâfi'î, Resûlullahdan bana kadar gelen söze, başımın üstünde demezsem, hangi yer beni kabûl eder demiş. Bunun için imâmlar taklîdden men' etmiş, icthâd kapısını göstermişlerdir. Hadîse aykırı icthâd terk edilir. İmâm-ı Şâfi'î, sahîh hadîs bulursanız bana bildirin! Ben de onu tatbîk edeyim derdi. Hadîse muhâlif bir sözü Şâfi'îye nisbet etmek câiz değildir. Sultân-ul-ulemâ denilen İzzüddîn bin Abdüsselâm, mezhebinin za'if olduğunu anladığı hâlde, isâbeti anlaşılan diğer bir mezhebi bırakıp kendi imâmını taklîdde isrâr eden fakîha şaşılır. Hak ve isâbetin yalnız kendi imâmında olduğunu sanır. Gözlerini taklîd nasıl kör etmiş ki, bu hâlde gelmişlerdir. Bunlar nerede, delîllerle berâber olan selef nerede dedi). Vâiz efendi ağzından da, (Bu büyük âlimin sözleri ma'kûldür. Fekat fukahânin çoğu, taklîd etdikleri mezheblerin üzerinde donup kalmışlardı. Adam, Muhammedî olmayı bırakıyor da, Hanefî veyâ Şâfi'î oluyor) diyor.*

Dinde reformcu, kendi söylediklerini, yine kendisi tasdik ediyor. Elbet, mason siyâseti böyle olur. Masonlar, niçin bütün dünyaya yayılmışlar. Hep bu yalancı, aldatıcı siyâsetlerinden değil mi? Fekat, ilmihâl kitâblarını okumuş olan müslimânları aldatamazlar. Ehl-i sünnet âlimleri bunların hîleli yazılarına gerekli cevâbları vermiş, hepsini rezil etmişlerdir. Bu kıymetli kitâblardan birisi, Yûsûf-i Nebhânînin (**Huccetüllahi alel' âlemîn**) kitâbıdır. Bu kitâbın sonundan birkaç sahife terceme edilerek, (**Herkes Lâzım Olan İmân**) kitâbına eklenmişdir. Fekat, bu kitâblardaki cevâbları bilmiyenlerin, okumyanların aldanmalarından, uçuruma sürüklenmelerinden korkulur. Biz zâten bunun için kaleme sarıldık. Genç din adamlarının, bu yıkıcı fırtınaya kapılarak felâkete sürüklenmelerini önliye bilmek için, bu yalanlara cevâb ver-

mek zorunda kaldık. Bunun için, (**Şevâhid-ül-hak**) ve (**Es-sihâm-üs-sâibe li-eshâbid-de'âvî-yil-kâzibe**) kitâblarından da terceme yapmayı uygun bulduk.

İmâm-ı Şâfi'înin “rahmetullahi teâlâ aleyh” buyurduğu gibi, her müslimân, sahîh olan hadîse elbet teslîm olur. Bunu bilmiyen hiçbir müslimân yokdur. Dinde reformcunun bunu delîl olarak ileri sürmesine şaşılır. Fekat o, bu sözü koz olarak kullanmaktadır. Hâlbuki, bu sözün taklîd ve ictihâd ile hiçbir alâkası yokdur. İmâni olan herkesin söyleyeceği bir sözdür.

Dinde reformcunun yüzlerce def'a tekrâr ettiği bir iftirâsı da, (Hadîse muhâlif ictihâd terk edilir) sözüdür. İctihâdlar yapılırken, bilinmiyen hadîsler vardı. Bu hadîs-i şerîfler ortaya çıkınca, talebeleri olan müctehidler, hocalarının bunlara muhâlif olan ictihâdlarını terk etdiler. Çünkü, dört mezhebin de imâmları, talebelerine böyle yapmalarını emr etmişdi. İmâm-ı Şâfi'înin bu emrlerinden birkaçını, dinde reformcu da, yukarıda yazıyor. Şimdi, yeni hadîsler ortaya çıkmıyor ki, ictihâdlara muhâlif hadîs bulunsun. Hadîs-i şerîflerin hepsi haber verilmişdir. Dînin temel kitâblarında, sahîh hadîslere muhâlif hiçbir hadîs-i şerîf yokdur. Şimdi yalnız, mensûh oldukları için veyâ sıhhatinin delîlleri olmadığı için, müctehidlerin hüküm çıkarmamış oldukları hadîsler vardır. Bunlara uyumyan ictihâdlar da, elbet bulunacaktır. Fekat böyle ictihâdların hepsi, sahîh hadîs-i şerîflerden çıkarılmışlardır.

Hindistân âlimlerinin büyüklerinden Senâullah-i Pâni-püt “rahmetullahi teâlâ aleyh”, Pâni-püt şehrinde vefât etmişdir. On cild olan (**Tefsîr-i Mazherî**)sinde, Âl-i İmrân sûresinin altmışdördüncü âyet-i kerîmesinin tefsîrinde buyuruyor ki, Allahü teâlâ, [Nisâ sûresi, 58.ci âyetinde] (**Ülül-emre itâ'at ediniz**) buyurdu. Bunun için, Âlimlerin, Velîlerin, sultânların ve hükûmetin, islâmiyyete uygun olan emrlere itâ'at etmek vâcibdir. İslâmiyyete uygun olmıyan şeylerde itâ'at etmek, onları Allahü teâlâyâ şerîk, ortak yapmak olur. Hazret-i Alînin “radıyallahü anh” (Günâh olan şeyde hiç kimseye itâ'at olunmaz. İslâmiyyete uygun şeylerde itâ'at olunur) dediğini, Buhârî, Müslim, Ebû Dâvûd ve Nesâî “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'ın” haber verdiler. Hadîs-i şerîfde, (**Hâlık isyân olan şeyde, mahlûka itâ'at olunmaz**) buyuruldu. Hükûmetlerin, Hâlık isyân olan emrlere, kanûnlarına karşı gelmek, isyân etmek câiz değildir. Fitne çıkarmak büyük günâhdır. Müslimân Hâlık da, devlete de isyân etmez. Günâh ve suç işlemez. Bunu başarmak her zemân çok kolaydır. Bir kimse,

sahîh olan ve nesh edilmiş olmıyan bir hadîs öğrenirse ve mese-lâ imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin “rahmetullahi teâlâ aleyh” ictihâdının, bu hadîse uygun olmadığını anlarsa ve dört mezhebden biri bu hadîse uygun ictihâd etmiş ise, bu kimsenin bu hadîse uy-ması vâcib olur. Bu hadîse uymazsa, mezheb imâmını Allahü te-âlâyâ şerîk yapmış olur. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe buyurdu ki, (Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” her hadîsi, başımın üstündedir. Eshâb-ı kirâmın sözlerini de tercîh ederim. Tâbi'ının sözleri, bizim sözlerimiz gibidir). İmâm-ı a'zâmın bu sözünü, Beyhekî (**Medhal**) kitâbında haber verdi. İmâm-ı a'zâmın, (Hadîs-i şerîf varsa ve Eshâb-ı kirâmın sözü varsa, benim sözümü bı-rakınız) dediğini, (**Ravdat-ül'ulemâ**) bildiriyor. Yukarıda, (Dört mezheb imâmlarından birisi, bu hadîs-i şerîfe uygun ictihâd et-miş ise) dedik. Çünkü, bu hadîs-i şerîfe uygun ictihâd yok ise, ic-mâ-i ümmetden ayrılmış olur. Üçüncü veyâ dördüncü asrdan sonra, (**Ehl-i sünnet-vel-cemâ'at**) mezheplerinden yalnız dördü kaldı. Öteki mezhebler unutuldu. Bu dört mezhebden hiçbirine uymıyan bir fetvânın sahîh olmadığını, islâm âlimleri icmâ' ile bildirdiler. Hadîs-i şerîfde, (**Ümmetimin icmâ' ile bildirdiği söz dalâlet olmaz!**) buyuruldu. Nisâ sûresinin yüzondördüncü âye-tinde meâlen, (**Mü'minlerin yolundan ayrılanı, döndüğü tarafa sürükler ve Cehenneme atarız**) buyuruldu. Dört mezheb imâmı-nın ve bunların talebesi arasında bulunan âlimlerin sahîh olan hadîslerden birini işitmemiş olmaları imkânsızdır. Bu imâmlar-dan birinin, bir hadîs-i şerîfe uygun ictihâd etmemiş olması, bu hadîsin mensûh veyâ te'vîlli olduğunu gösterir. Tesavvuf büyük-lerinin hiçbiri, dört mezhebden ayrılmamıştır. Dört mezhebden ayrılmak, islâmiyetden ayrılmak olur. Câhillerin, Evliyâ ve şü-hedâ mezârlarına giderek, kabre secde etmeleri, kabr etrâfında dönmeleri, üzerinde ışık yakmaları, nemâz kılmaları, her sene bayram yapar gibi kabr başında toplanmaları câiz değildir. Bun-lar, hadîs-i şerîflerle yasak edilmiştir. (**Tefsîr-i Mazherî**)den ter-ceme temâm oldu. Her müslimânın, dört mezhebden birini tak-lîd etmesi lâzımdır.

[Müctehid olmıyan her müslimânın dört mezhebden birine uy-masının vâcib olduğu, dört mezhebden birine uymıyanın (**Ehl-i sünnet**) olmadığı, Ehl-i sünnet olmıyanın da, sapık veyâ kâfir ol-duğu, (**Bahr-ür-râik**), (**Hindiyye**) ve (**El-Besâir**) kitâblarında yazı-lıdır. Bu kitâbların, bu yazıları, İstanbulda basdırılmışdır].

Mezheb imâmının bildirdiği bir mes'eleye muhâlif bir hadîs-i şerîf görülürse, bunu mezheb imâmı veyâ talebesi olan müctehid-

ler görmüş olup mensûh olduğu veyâ delîli noksan olup sıhhati sâbit olmadığı bilinmeli. Bu mes'elenin başka sahîh hadîsden alınmış olduğu düşünölmelidir. O hâlde, bugün Ehl-i sünnet kitâblarına yazılmamış sahîh hadîs yoktur. Hatâlı olan ictihâdlara ve bunları taklîd edenlere de bir sevâb verileceği unutulmamalıdır. Bu zemânda, dört mezhebin hiçbirinde, sahîh hadîse muhâlif bir ictihâd yoktur. İbni Âbidîn “rahmetullahi teâlâ aleyh” abdest almağı anlatmağa başlarken buyuruyor ki, (Mukallidin müctehidlerden gelen haberlerin delîllerini araması lâzım değildir). Müctehidin delîlini aramak ve öğrenmek bize emr olunmadı. Yalnız ona uymamız emr olundu. Bunun için, hiçbir ictihâdı beğenmemek câiz değildir. Bir ictihâdı beğenmemek, onun çıkarılmış olduğu âyeti veyâ hadîs-i şerîfi beğenmemek olur. Herkes kendi mezhebinin isâbetli olduğuna inanmalıdır. Kendi mezhebinin za'f, başka mezhebin isâbetli olduğunu anlıyan âlimin, o mezhebe geçmesi lâzımdır. Zâten böyle yapmıyan bir âlim yoktur. Görölüyor ki, kendi mezhebi üzerinde donup kalan fikh âlimi yoktur. Böylece mezheb değişdirmiş olan birçok âlimin isimleri, (**Mizân-ül-kübrâ**)nın önsözünde yazılıdır.

Bir doktorun asabiyyeci, dâhiliyyeci ismini alması, doktorluğu bırakmak demek olmayacağı gibi, Şâfi'î olmak, Hanefî olmak da, Muhammedî olmağı bırakmak değildir. Çünkü, Şâfi'î de, Hanefî de Muhammedîdir. Muhammedî olmak için, imâm-ı Şâfi'î, Hanefî, Mâlikî veyâ Hanbelîden “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” birine tâbi' olmak lâzımdır. Hattâ, sapık olan yetmişiki fırkadan olanlar da, Muhammedîdir. Muhammedî olmıyan kâfirdir. Dinde reformcu, bu sözü ile de, milyonlarca müslimâna kâfir demektedir. Müslimâna karşı böyle söyleyen kimsenin kara câhil veyâ islâm düşmanı bir zındık olduğu anlaşılır.

40 — Dinde reformcu, ne diyeceğini şaşırmış bir sinirlilikle, (*Gerçeği söylemekte kimseden pervâsı olmıyan zatlar, taklîdciliğin, münâkaşa etmek, meşhûr olmak, menfe'at sağlamak ve alışkanlıktan ileri geldiğini söylemişlerdir.*

İmâm-ı Süyûtî, her asrda ictihâd farz-ı kifâyedir dedi. Her asrda müctehid bulunması farzdır. Bunların mutlak müctehid olması lâzımdır. (Mutlak müctehid dördüncü asrdan sonra kalmamışdır. Sonra birkaç mutlak müctehid geldi ise de, bunların ictihâdları, tahsîl gördüğu mezhebin imâmının ictihâdına uygun düşdüğu için, ona intisâb etmiş sayılır) sözü doğru değildir. Bunun için bir kimse dört mezhebden birini taklîd etmeksizin müstakil bir ictihâd

yolu tutsa, kimsenin ona i'tirâz etmeğe hakkı yoktur. Böyle yetişen mutlak müctehidlerden biri 1250 [m. 1834] senesinde ölmüş olan imâm-ı Muhammed Şevkânî hazretleridir. Bunun mezhebi, bilinen mezheplerin en kuvvetlisi, sözü de en sağlamdır) diyor.

Dinde reformcu, Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”, gerçeği söylemekten korktuklarını ileri sürüyor. Bu sözü de, iftirâdır. Hakîkati her asrda söylemişlerdir. Dâimâ, Emr-i ma'rûf yapmışlardır. Bu sebebden şehîd edilenleri çokdur. İslâmiyyetde mezhebcilik yoktur ki, buna sebebler aran-sın. Bugün dört mezheb vardır. Bunların hiçbirisi kimseye mahsûs değildir. Her müslimân, dilediği mezhebe uyar. Çünkü, dördü de hakdır. Dördü de doğrudur. Dördü de, Ehl-i sünnettir. Dördü de, Muhammedîdir. Dört mezhebe uyanların hepsi birbirlerini kardeş bilirler. Hepsinin îmânları, i'tikâdları aynıdır. Yapdıklarının çoğu da aynıdır. İhtilâflı bir kaç işi yapmakta ayrılmışlardır. Bu ayrılıkları da, Allahü teâlânın mü'minlere olan rahmetidir, ni'metidir.

Büyük âlim, zâhirî ve bâtinî ilmlerin mütehasısı Abdülvehhâb-ı Şa'rânînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” dindeki yüksek derecesini bilmeyen din adamı yoktur. Bunu yalnız mezhebsiz müslimânlar ve dinde reformcular inkâr ederler. Bu yüce âlim, (**Mîzân-ül-kübrâ**) kitabının önsözünde buyuruyor ki, (Dört mezhebin imâmları ve onları taklîd eden âlimlerin hepsi, her müslimânın dört mezhebden dilediğini taklîd etmekte serbest olduğunu ve bir mezhebden başka mezhebe intikâl etmenin câiz olduğunu ve harac olduğu zemânlarda, başka mezhebin taklîd edileceğini bildirdiler. Allahü teâlâ, mü'minlerin dört mezhebe ayrılmalarını ve bunun, kulları için fâideli olacağını ezelde takdîr ve irâde buyurdu. Amelde mezheblere ayrılmaktan râzı olduğunu, Habîbî vâsıtası ile bildirdi. Böyle irâde etmeseydi, böyle olmazdı ve râzı olmasaydı Resûlü, bu ayrılığın rahmet-i ilâhiyye olduğunu bildirmezdi. İ'tikâdda ayrılmayı yasak ettiği gibi, amelde mezheblere ayrılmayı da yasak ederdi. Her işin bir (**Azîmet**) ya'nî güç tarafı ve (**Ruhsat**), ya'nî, kolay tarafı vardır. Bir işin, bir mezhebde azîmeti vardır. Başka mezhebde ruhsatı bildirilmiştir. Azîmeti yapabilecek kimsenin, mezheplerin kolaylıklarını toplaması câiz değildir. Böyle yapmak, dîni oyuncak yapmak olur. Ruhsatlar, azîmeti yapmaktan âciz olanlar içindir. Âciz olmanın, kendi mezhebindeki ruhsatı da yapmaması iyi olur. Elinden geldiği kadar azîmetle amel etmelidir. Müctehid olmıyanların, bir mezhebi seçip, her

işlerinde bu mezhebi taklîd etmeleri lâzımdır. Nazar ve istidlâl yolu ile Nassdan hükm çıkaracak dereceye yükselince, kendi ictihâdına tâbi' olması lâzımdır. İmâm-ı Ahmed bin Hanbelin, ilminizi imâmlarınızın aldıkları kaynakdan alınız. Taklîdcilikde kalmayınız sözü, böyle olduğunu göstermektedir. Abdülmelik bin Ebû Muhammed-ül-Cüveynî, (vefâtı 478 [m. 1085]), (**Muhît**) kitâbında, (Gücü yetenlerin, dört mezhebde azîmet olan yolda bulunmaları (**Vera'**) ve (**Takvâ**) olur. Çok iyi olur. Âciz olanların dört mezhebin ruhsatlarını yapması câiz olur. Fekat ruhsat için, o mezhebdeki şartlarına ri'âyet etmesi lâzımdır) buyurdu.

İmâm-ı Süyûtî “rahmetullahi teâlâ aleyh” buyuruyor ki, (Müctehid iki dürlü olur: Müctehid-i mutlak ve müctehid-i fil mezheb. Müctehid-i fil mezheb olan âlim, kendi mezheb imâmına uymaz. Kendi re'yi ile fetvâ verir. Fekat delîlleri mezheb imâmının kâidelerine göre arar. Bu kâidelerin dışına çıkamaz. Dört mezheb imâmından sonra, mutlak müctehid hiç yetişmedi. Ya'nî, hiçbir âlim mutlak müctehid olduğunu iddi'â etmedi. Yalnız, Muhammed Cerîr-i Taberî bu iddi'âda bulundu ise de, hiçbir âlim bu sözünü kabûl etmedi.)

Şeyh İzzeddîn bin Cemâ'a, başka bir mezhebe göre fetvâ verdiği zemân, o mezheb imâmının bu iş için koyduğu şartların hepsini bildirir ve bunları da yapmasını söyler, bu şartlardan birini yapmazsan ibâdetin sahîh olmaz derdi. Çünkü, mezheplerin kolaylıklarını yapmak, meşakkat bulunduğu zemân ve ancak bütün şartlarını yerine getirmekle câiz olur.

Kadına eli dokununca, Şâfi'î mezhebinde abdest bozulur. Hanefîde bozulmaz. Kadına eli değen bir Şâfi'înin, abdest alması mümkün iken, bunun Hanefî mezhebini taklîd ederek, bozulmuş abdesti ile nemâz kılması sahîh olmaz. Bunun Hanefî mezhebini taklîd edebilmesi için abdest almasında harac, meşakkat, güçlük bulunması, ya'nî abdest almasının mümkün olmaması ve abdestde ve nemâzda, Hanefî mezhebine göre farz ve vâcib olan şeylerin hepsini yapması lâzımdır.) (**Mizân**)dan terceme burada temâm oldu.

Dinde reformcu, âlimlerin, her asrda müctehid-i fil-mezheb bulunabilir sözünü ele alarak, dört mezhebi taklîd etmiyen mutlak müctehid yetişeceğini yazıyor. Şevkânî (hazretleri!), böylece yeni mezheb getirmişdir diyerek, kendi gibi bir dinde reformcuyu övmektedir. Büyük âlim seyyid Abdülhakîm Efendi hazretleri,

(Şevkânî gibi kimseler, dinde söz sâhibi olmaktan çok uzaktır. Şevkânînin sözü, din işlerinde sened olamaz. Şevkânînin, (İbni Abbâs tefsîri, aslâ tefsîr değildir) dediğini yazıyorsunuz. İbni Abbâs tefsîri diye bir kitâb yoktur. Abdüllaah ibni Abbâs “radiyallahü aleyhi ve sellem” kıymetli sohbetlerine devâm etmiş ve Cebrâîl aleyhisselâmı görmüş ve Eshâb-ı kirâm “aleyhimürrıdvân” arasında en âlimlerden biri olarak tanınmış olduğundan, hadîs-i şerîfler için olduğu gibi, ba’zı âyet-i kerîmeler için de, beyânâtta bulunmuşdur. Tefsîr âlimlerimiz, bu yüksek beyânları alarak, tefsîrlerini süslemişlerdir. Beydâvî tefsîri bunlardandır. Bu, tefsîrlerin pek yüksek derecede olduklarını, islâm âlimleri sözbirliğı ile bildirmişlerdir. Şevkânînin sözünü düzeltmek lâzımdır. Bunu düzeltmek için de, yüksek olan (**Üsûl-i hadîs**) ilminin ince kâidelerini bilmek lâzımdır. Şevkânînin bu derecelere erişmiş olması ise, belli değildir. Çünkü, o makâmlarda bulunsaydı, büyük âlimlerin kâidelerine uymayan sözde bulunmazdı) demektedir. Kuveyt müftisi Muhammed bin Ahmed Halef’in (**Cevâb-üs-sâil**) kitâbının altmışdokuzuncu sahîfesinde, Şevkânînin, Zeydî fırkasından olduğu yazılıdır. Şevkânînin birkaç kitâbı, meselâ (**İrşâd-ül-fuhûl**) kitâbı uzun incelenirse, onun (**Takiyye**) yaptığı görülür. Ya’nî, Zeydî fırkasından olduğunu saklamakda, kendisini Ehl-i sünnet olarak tanıtmaktadır. Çünkü, Ehl-i sünnet arasında bulununca, takiiye yapmaları farz imiş. Şevkânî, kitâbında, her konuda, isimleri ve kitâbları unutulmuş, fitneleri söndürülmüş olan eski sapık fırkalardaki âlimlerin isimlerini ve sözlerini, Ehl-i sünnet âlimlerinin sözleri arasına yazıp, aralarında tartışma yapmakda, reformcu ve mezhebsiz olanları haklı göstermektedir. Mutlak ictihâdın kıyâmete kadar devâm edeceğini savunmakda, İbni Abdüsselâmın ve talebesi İbni Dakîk-ul-ıydin (vefâtı 702 [m. 1302]) ve bunun talebesi İbni Seyyidin-nâsın ve talebesi Zeyn-uddîn-i Irâkînin (vefâtı 806 [m. 1404]) ve talebesi İbni Hacer-i Askalanînin ve başkalarının “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in” mutlak müctehid olduklarını yazmaktadır. Böylece, Ehl-i sünnet mezhebini sinsice içerden yıkmağa ve kendini âlimler arasında hakem olarak, hepsinden üstün bir müctehid olarak tanıtmaya çalışmaktadır. Ana dili olan arabî yüzlerce kitâb okumuş olduğunu ve âlimler arasında hakemlik yaptığını gören genç din adamları, Şevkânîyi müctehid zan etmekte ve gösterdiği zararlı yola saparak, Ehl-i sünnetden ayrılmaktadırlar.

Muhammed Şevkânî, 1173 [m. 1760] da tevellüd, 1250 [m.

1834] de vefât etmiştir. (**İrşâd-ül-fuhûl**) kitabında diyor ki: ((**Taklîd**) bir kimsenin re'yini ya'nî ictihâdını, delilini bilmeden kabûl etmektir. Bir kimsenin rivâyetini, verdiği haberi kabûl etmek, rivâyet olunan kimsenin sözünü kabûl etmektir. Âlimlerin çoğuna göre, mesâil-i şer'iyede, ya'nî amelde, taklîd aslâ câiz değildir. İbni Hazm, bunda icmâ' olduğunu bildirdi. Mâlikî mezhebinin böyle olduğunu Kurâfî bildirdi. Şâfi'î ve Ebû Hanîfe de, bizi taklîd etmeyin dediler. Ölülerini taklîd etmek câiz olmadığında icmâ' vardır. Üsûl âlimlerinin çoğunun bunu bildirmediklerine şaşılır. Dört imâma tâbî' olanların çoğu, âmî olanın taklîd etmesi vâcibdir dediler. Böyle söyleyenler mukallid oldukları için, sözleri huccet olamaz. Eshâb ve tâbî'în zemânında taklîd yoktu. Birbirlerinden Kitâbî ve sünneti sorup öğrenirdi. (**Bilenlerden sorunuz!**) âyeti de, hükm-i ilâhîyi sorunuz demektir. Bilenlerin re'yini sorunuz demek değildir. (**İhtilâf ettiğiniz şeyleri Allaha ve Resûlüne havâle ediniz!**) âyeti, taklîdi men' etmektedir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bir yere gönderdiği Eshâbına, (**Sünnetde bulunmayan şeyleri re'yiniz ile bulup hükm ediniz!**) buyururdu. Müctehidi taklîd eden kimse, onu islâmiyyetin sâhibi yapmış olur. Bu ise, Resûlullaha mahsûsdur.)

Âlimlerin çoğuna göre amelde taklîd câiz değildir demesi, Şevkânînin kendi görüşüdür. Müctehidlerin birbirlerini taklîd etmeleri câiz olmadığını ileri sürerek, böyle söylemektedir. İbni Hazm (vefâtı 456 [m. 1064]) gibi bir sapığı kendine şahid gösteriyor. Dört mezheb imâmları, avâmın başkasını taklîd etmeyeceklerini bildirmemiştir. Bunu, dahâ önce uzun yazdık. Ölüler taklîd edilmez sözü ise Şevkânînin bağlı bulunduğu şî'î fırkasının inançlarından biridir. Ehl-i sünnet âlimlerinin böyle söylemediklerine şaşması da, bu şî'î inancına çok bağlı bir sapık olduğunu göstermektedir. (Dört mezhebtteki fikh âlimleri taklîdci oldukları için sözleri huccet olmaz) demesi de, Şevkânînin kendi sapık ve şiddetli te'assubu ile bocaladığını gösteriyor. Mukallid olan fikh âlimleri, mezheb imâmını taklîd eder, kendiliğinden söylemez dediğine göre, mukallid olan âlimlerin sözü, mezheb imâmının sözü olur. Bunun ise, huccet olduğu, kendi sözünden de anlaşılmalıdır. Eshâb-ı kirâm zemânında, elbette taklîd lüzûm yoktu. Çünkü, hepsi müctehid idi. Tâbî'nden mukallidlerin, müctehidlerden katkat fazla olduğunu gösteren binlerce misâl, kitâbları doldurmaktadır. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" hâkim olarak gönderdiği Eshâbına re'yleri ile hükm etmelerini emir buyurduğunu kendi de yazmaktadır. Böylece, kendi iddi'alarını kendi-

si çürütmektedir. Allahü teâlâ, Ehl-i sünnetin haklı olduğunu, ona da söylemiştir. Görülüyor ki, mezhebsizler ile dinde reformcular, Şevkânînin ağzından konuşmaktadırlar. Reşîd Rızâ, Ehl-i sünneti şaşırtmak için, Ehl-i sünnet olmayan bu sapığı mutlak müctehid olarak göstermektedir. Şevkânînin mezhebsiz olduğu ve bir mezhebi taklîd edenlere müşrik ve kâfir dediği ve mezhebsizlerin bunu müctehid olarak gösterdikleri, Hindistânda yazılmış olan **(Usûl-ül-Erbe'a)** kitâbında da yazılıdır.

41 — Reşîd Rızâ, onüçüncü konuşmasında, *(İmâm-ı Ahmed, Ebû Dâvûde, dinde kimseyi taklîd etme! Eshâbdan nakl edilenleri al! Eshâbdan sonra gelenlere tâbi' olup olmamakda serbestsin, dedi. Tâbi' olmak, taklîd etmek değildir. Taklîd nereden aldığı bilmeden, delîline bakmadan, sözüne, re'yine uymaktır. Hanbelî mezhebi, hadîs mezhebidir. Bu mezhebe tâbi' âlimlerden hiçbiri, imâmlarının re'yelerine karşılık hadîsi terk etmemiştir. Taklîdcilik, aklı fâidesiz hâle getirir. Âlimlerin re'y ve ictihâdlarını nasslarla karşılaştırıp, nasslara muhâlif olanlarını terk eden, âlimlerin sözlerini terk etmiş olmaz. İctihâdlara uymak farz olmadığı gibi, uymayan fâsık ve kâfir olmaz. Müctehid imâmlar ve talebeleri, onların re'y ve ictihâdlarını kabûl etmenin lâzım olduğunu söylemedi. İmâm-ı Ebû Hanîfe, bu benim ictihâdımdır. Dahâ iyisini söyleyen olursa, ona uyarım dedi. Hârûn-ür-reşîd, imâm-ı Mâlikin ictihâdlarına uymağı emr etmek isteyince, imâm-ı Mâlik, böyle yapma! Bir yerde bilinmeyen hadîs, başka yerde bilinmektedir dedi. Tek kişinin bildirdiği hadîs, zan ifâde eder. Böyle olan hadîs, sahîh olsa bile, âmme (ya'nî millet) menfe'atine muhalif olursa terk edilir. Böyle yapmakla sünnet terk edilmiş olmaz. Kuvvetli delîl karşısında terk edilmiş olur. Hazret-i Ömerin talâk ve mut'a için olan ictihâdı böyledir. Hazret-i Ömer, hadîse muhâlefet etdi denilemez)* diyor ve vâiz efendi ağzından da: *(Ey fazîletli genç! Artık, senin derin ve geniş bilgini kabûl ediyorum)* diye yazarak, kendisini övüyor. Yine vâiz efendi ağzından şöyle yazıyor:

(Taklîdciliğin tek zararı, mezhebinin kitâblarına saplanıp, hadîs kitâblarını ihmâl etmek bile olsa, kötülüğünü isbât eder) diyor.

Dört mezhep imâmlarının hepsi “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în”, kimseyi, hattâ beni taklîd etme! Eshâb-ı kirâmdan nakl edilenleri al dediler. Çünkü talebelerinin içinde de, müctehidler vardı. Müctehidin böyle yapması lâzımdır. Fekat, (Eshâb-ı kirâm-

dan sonra gelenlere tâbi' olup olmamakda serbestsin) demesi doğru değildir. Çünkü müctehidin başka müctehide tâbi' olması câiz değildir. (**Mîzân**)da diyor ki, (İctihâd derecesinde olan bir âlimin, ya'nî (**Edille**)yi bulup, bundan hüküm çıkaran âlimin başkasını taklîd etmesi câiz değildir. Fekat avâmın müctehidi taklîd etmesi vâcib olduğunu âlimler bildirmişlerdir. Müctehid olmıyan kimse, müctehidi taklîd etmezse, dalâlete düşer demişlerdir. Müctehidlerin hepsi, islâmîyyetden buldukları delîllerden hüküm çıkarmışlardır. Hiçbir müctehid, Allahın dîninde kendi re'yi ile konuşmamışdır. Mezhebler, Kitâb ve Sünnet iplikleri ile dokunmuş birer kumaş gibidir. İctihâd derecesine yükselmiyen herkesin, ibâdet yaparken dört mezhebden, dilediğini seçip, bunu taklîd etmesi lâzımdır. Çünkü, mezheblerin hepsi, Cennete giden yolu göstermekdedir. Mezheb imâmlarından birine dil uzatan kimse, kendi câhilliğini göstermiş olur. Meselâ, imâm-ı a'zam Ebû Hanife Nu'mân bin Sâbit "rahmetullahi aleyh" hazretlerinin, ilminin, vera'nının ve ibâdetinin çokluğunu ve ahkâm çıkarmakdaki titizliğini ve ihtiyâtlı davranışlarını, selef ve halef âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Böyle bir yüce İmâm için, Allahın dînine, kendi re'yi ve görüşü ile, Kitâba ve Sünnete muhâlif bir söz karışdırdı demekden Allaha sığınmalıdır. Her müslimânın, mezheb imâmlarına karşı edebli davranması lâzımdır. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin derecesinin yükseklliğini ancak keşf sâhibi olan Evliyânın büyüklükleri anlayabilmişlerdir).

Hanbelî mezhebindeki âlimlerin, hadîsi terk etmediklerini söylemek, diğer üç mezheb imâmlarına çamur atmakdır. Her mezheb imâmı, sahîh hadîs görünce, benim ictihâdımı bırak dediklerini, dinde reformcu da yukarıda bildirmişdi. Şimdi bunu inkâr etmektedir. Taklîdcilik, akli fâidesiz hâle getirir sözü de, söyliyenin kara câhilliğini gösteriyor. Allahın dîni, aklın, fehmin, idrâkin üstündedir. Akl oraya çıkmağa zorlanırsa kanatları kırılır, fâidesiz olur. Din işlerinde akli koruyan en büyük ilâc, müctehidleri taklîd etmektedir. Âlimlerin re'y ve ictihâdlarını nasslarla karşılaştırmak müctehidlerin yapabileceği işdir. İctihâddan ve tefsîrden ve hadîsden haberi olmıyan bizim gibi câhiller için, mezheb imâmımızın büyüklüğünü kabul edip, inanıp, onu taklîd etmekden başka çâre yoktur. Bizim gibi avâmın mezheb imâmına uymasının vâcib olduğunu, islâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. (**Mîzân-ül-kübrâ**)nın önsözünde, altmışsekizinci sahîfede vesîkaları ile birlikde yazılıdır. Mezheb imâmının ictihâdına uymıyan fâsık olur. Dört mezhebin icmâ' ve ittifâk ile bildirdiği ve her memlekete ya-

yılmış olan bir hükmü kabûl etmeyenin kâfir olacağını, fıkıh kitâbları [meselâ **(İbni Âbidîn)** vitr nemâzı başında] bildiriyor. Dinde reformcular, bunun için, bu kıymetli kitâba, Hanefî mezhebinin temel direklerinden biri olan ibni Âbidîn hazretlerine “rahmetullahi aleyh” ateş püskürüyorlar. İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi aleyh”, ictihâd ettiği zemân, bu benim ictihâdımdır. Gücümün yetdiği kadar yapabildim. Bundan dahâ iyi ictihâd eden olursa, onun doğru olması dahâ kuvvetlidir, buyurdu. Ona uyarım demedi. Âyetde ve hadîsde açıkca bildirilmediği hâlde mezheb imâmlarının halâl, harâm, vâcib dedikleri şeyler vardır. Âyetden ve hadîsden işâretler bulmadıkça, bunları söylememişlerdir. Dört mezheb imâmları, gökdeki yıldızlar gibidir. Başkaları, yerde dolaşan insanlar gibidir. Bunlar, yıldızın sudaki hayâlini görüp de, onları tanıdıklarını zan ederler. Halife Hârûn-ür-Reşid, imâm-ı Mâlikin yanına geldi. (Kitâblarını her tarafa yaymağı ve ümmetin yalnız bunlara uymasını istiyorum) dedi. İmâm hazretleri, yâ Emîr-el mü’minîn! Amelde âlimlerin ihtilâf etmesi, Allâhü teâlânın bu ümmete rahmetidir. Her müctehid, sahîh bildiği delîle tâbî’ olur. Hepsinin çıkardığı hükm hidâyetdir. Hepsi Allah yolundadır dedi. Böylece bütün mezheblerin, ya’nî müctehidlerin doğru yolda olduğunu bildirdi. Hadîsleri bırakmamalı, ictihâdları bırakmalı diye direnen dinde reformcunun, mu’amelâtta za’îf hadîsin terk edileceğini bildirmesi de, pek garîbdir. İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi aleyh”, ictihâd yaparken, za’îf hadîsleri, hattâ Eshâb-ı kirâmdan birisinin sözünü kendi re’yine tercîh ederdi. Za’îf hadîsler ancak **(Fedâil)** olan ibâdetlerde delil olur. Ya’nî fedâil, za’îf hadîslere uyarak da yapılır. Farz, vâcib ve müekked sünnet olan ibâdetlerde ancak meşhûr ve sahîh hadîsler delil olurlar. Bir işin böyle bir delilini ararken veyâ böyle hadîs-i şerîflerle veyâ âyet-i kerîmelerle bildirilmemiş olan bir işin nasıl yapılacağını ictihâd ederken, ya’nî bu işe benzeyen başka bir işin delilini ararken, imâm-ı a’zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi aleyh”, za’îf hadîs-i şerîfi kendi re’yine tercîh ederdi. Ya’nî, kendi re’yini değil, za’îf hadîsin gösterdiği delili tercîh ederdi. Çünkü imâm-ı Beyhekînin **(El medhal)** kitâbında bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Kur’ân-ı kerîme tâbî’ olmak, hepinize farzdır. Onu terk etmeniz için hiçbir özr olamaz. Kur’ân-ı kerîmde bulamadığınız işlerde, sünnetime uyunuz. Sünnetimde de bulamazsanız, Eshâbımın sözüne uyunuz! Çünkü, Eshâbım gökdeki yıldızlar gibidir. Hangisine uyarsanız, hidâyeti bulursunuz. Eshâbımın ihtilâfı, sizin için rahmetdir)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, amelde, ibâdetlerde, mezheb

imâmlarından herhangi birini taklîd edenin hidâyete kavuşacağını göstermektedir. Bu da, mezheplerin hepsinin hidâyet olduğuna şâhiddir. Dinde reformcunun, talâk ve müt'a için hazret-i Ömerin “radıyallahü teâlâ anh” ictihâdı demesi de, hakîkate uygun değildir. Çünkü, Eshâb-ı kirâmdan hiçbiri buna muhâlefet etmedi ve icmâ'-ı Sahâbe hâsıl oldu. Müt'a, câiz olmıyan bir nikâhdır. Bu nikâhın nasıl olduğu, **(Se'âdet-i ebediyye)** kitâbında açıklanmıştır.

Bir mezhebi taklîd etmek, hadîs kitâblarını okumağı terk etmek olduğuna söylemesi de, şaşılacak şeydir. Bugün dünyâ kütübhânelerini dolduran, binlerce hadîs kitâblarını yazarlar, şerh edenler, neşr edenler, hep Ehl-i sünnet âlimleridir “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”. Ehl-i sünnet âlimlerinin herbiri, amelde birer mezhebi taklîd etmektedir. İmâm-ı Hamdân bin Sehl “rahmetullahi aleyh” diyor ki, (Kâdî, ya'nî hâkim olsaydım, hadîs kitâbları okuyup da, fikh kitâbları okumıyan ve fikh kitâbları okuyup da, hadîs kitâbları okumıyan âlimlerin ikisini de habs ederdim. Mezheb imâmlarımızın, hadîs ilmüne nasıl sarıldıklarını ve fikh üzerinde nasıl çalışdıklarını, yalnız birisi ile iktifâ etmediklerini görmüyormusunuz?). Ehl-i sünnet âlimlerinin hepsi, Allahın dîninde kendi re'yi ile, kendi kıyâsı ile konuşmağı zem ve men' etmişlerdir. Men' etmekte en ileri giden, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi aleyh” olmuştur. Bunun ve diğer mezheb imâmlarının bu sözleri, **(Mizân-ül-kübrâ)**da yazılıdır. Böyle söyleyen âlimler için, (İctihâd yaparken nasdan ayrıldılar. Re'y ve kıyâs ile, hadîs-i şerîflere muhâlif ictihâd yaptılar) demek bir müslimâna yakışır mı? Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” vârisleri olan mezheb imâmlarımız için böyle düşünmek bile câiz değildir. Böyle söyleyenler, vâris olduklarını bildiren hadîs-i şerîfi inkâr etmiş oluyorlar. Kendileri hadîs-i şerîfden ayrılmış oluyorlar. Bundan başka, sâlih müslimânlara sûtî zan ve iftirâ etmiş oluyorlar. Bunun ikisi de büyük günâhdır. Harâm irtikâb etdikleri için, tevbe etmeleri lâzımdır.

42 — Dinde reformcu, kitâbının sonunda, *(Birini taklîd etmek, ilmin ve idrâkin karşısında büyük bir mâni'dir. Müctehidlerin, ictihâd ederek çıkardıkları hükümler, hep aynı yerden değildir. Ba'zıları Kitâbdan, ba'zıları Sünnetden çıkarılmışdır. Bunun için de, ba'zıları üzerinde görüş farkları meydana gelmiştir)* diyor.

Dinde reformcu, içinden çıkamıyacağı büyük bir da'vâya atıldığı için bocalamaktadır. Müslimânların, bundan evvelki madde de yazılı hadîs-i şerîfe ve dahâ önce bildirilmiş olan âyet-i kerîme ye uyarak mezheb imâmlarını taklîd etmelerini bir dürlü hazm

edemiyen bu zevallı adam, taklîdi kötölemek için, akla ve ilme dayanan sebepler bulamayınca, taklîdin ilme ve düşünmeğe mâni' olacağını ileri sürüyor. Bunun cevâbını bundan önceki maddede bildirmişdik. Âyet-i kerîmenin ve hadîs-i şerîfin emrine uymanın, böyle zararlara yol açacağını söylemek müslimânlık mıdır, değil midir? Bunun cevâbını, sayın okuyucularımızın anlayışlarına ve insâflarına arz ediyoruz.

ÇOK LÜZÜMLÜ BİLGİLER

(Mîzân-ül-kübrâ)da kırkbirinci sahîfesinden başlayarak diyor ki:

Din kardeşim iyi düşün! Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, Kur’ân-ı kerîmde icmâlen bildirilenleri, ya’nî kısa ve kapalı olarak bildirilenleri açıklamasaydı, Kur’ân-ı kerîm kapalı kalırdı. Resûlullahın vârisleri olan mezheb imâmlarımız “rahmetullahi aleyhim ecma’în” hadîs-i şerîflerde mücmel olarak bildirilenleri açıklamasalardı, sünnet-i nebeviyye kapalı kalırdı. Böylece, her asrda gelen âlimler, Resûlullaha tâbî’ olarak, mücmel olanı açıklamışlardır. Nahl sûresinin kırkdördüncü âyetinde meâlen, **(İnsanlara indirdiğimi onlara beyân edesin)** buyuruldu. Beyân etmek, Allahü teâlâdan gelen âyetleri, başka kelimelerle ve başka sûretle anlatmak demektir. Ümmetin âlimleri de, âyetleri beyân edebilselerdi ve kapalı olanları açıkliyabilselerdi ve Kur’ân-ı kerîmden ahkâm çıkarabilselerdi, Allahü teâlâ Peygamberine, sana vahy olunanları teblîğ et derdi. Beyân etmesini emr etmezdi. Şeyh-ül-islâm Zekeriyâ “rahmetullahi aleyh” buyurdu ki, (Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, Kur’ân-ı kerîmde mücmel olarak bildirilenleri açıklamasaydı ve mezheb imâmı “rahimehümullah” kapalı olarak bildirilenleri açıklamasalardı, bunları hiçbirimiz anlıyamazdık. Meselâ Şâri’ “sallallahü aleyhi ve sellem”, abdest nasıl alacağımızı hadîs-i şerîfleri ile bize bildirmeseydi, nasıl abdest alacağımızı Kur’ân-ı kerîmden çıkaramazdık. Nemâzların kaç rek’at oldukları ve orucun, haccın, zekâtın hükmleri ve keyfiyetleri ve nisâb mikdârları ve şartları ve farzları ve sünnetleri, Kur’ân-ı kerîmden çıkarılamazdı. Kur’ân-ı kerîmde mücmel olarak bildirilen hükmlerin hepsi böyledir. Ya’nî, bunlar hadîs-i şerîflerle bildirilmeseydi, hiçbirini anlayamazdık. Din âlimleri ile mücadele etmek, nifâk âlâmetidir. Çünkü âlimlerin delîllerini ibtâl etmek, red etmek için uğraşmaktır. Nisâ sûresinin altmışbeşinci âyetinde meâlen, **(Onların îmân etmiş olmaları için, aralarındaki anlaşmazlıklarda, seni hakem yapmaları ve vereceğin hükme râzı olmaları, teslim olmaları lâzımdır)** buyuruldu.

Bu âyet-i kerîme, Resûlullahın hükmünden, islâmiyyetin emrin-den sıkıntı duyanlarda îmân olmadığına alâmetdir. Hadîs-i şerîf-de, **(Resûlün yanında nizâ', cidâl yapmayınız!)** buyurdu. Onun dî-ninin âlimleri ile nizâ', cidâl yapmak, onların doğru olan ictihâd-larının çürük olduklarını göstermeğe kalkışmak, Onunla “sallalla-hü aleyhi ve sellem” cidâl etmek demektir. Çünkü, âlimler, Resû-lullahın vârisleridir. Resûlullahın getirdiklerinin hepsine, hikmet-lerini, delîllerini anlamasak bile, îmân ve tasdîk etmemiz lâzım ol-duğu gibi, mezheb imâmlarımızdan gelen bilgilere de, kelâmları-na da, delîllerini anlamasak bile, islâmiyyete muhâlif olmadıkları için îmân ve tasdîk etmemiz lâzımdır. Peygamberlerin hepsinin “aleyhimüssalâtü vesselâm” dinleri amelde ihtilâflı, hattâ birbirle-rine zıd hükmleri bulunduğu hâlde, hepsine îmân ve tasdîk etme-miz lâzımdır. Böyle olduğunu âlimlerimiz sözbirliği ile bildirmiş-lerdir. Mezhebler de, bunun gibidir. Müctehid olmıyanların, mez-hebler arasında ayrılıklar bulunduğunu gördükleri hâlde, hepsine îmân ve tasdîk etmeleri lâzımdır. Müctehid olmıyan birinin, bir mezhebi hatâlî görmesi, o mezhebin hatâlî olduğunu göstermez. O kimsenin hatâlî olduğunu, anlayışının kıt olduğunu gösterir. İmâm-ı Şâfi'î, teslim olmak, îmânın yarısıdır buyurdu. Rebî' haz-retleri bunu işitince, hayır, îmânın hepsidir dedi. İmâm-ı Şâfi'î, bu sözü kabûl eyledi. Yine imâm-ı Şâfi'î (İmânı kâmil olan, üsûl bil-gilerinde söz yapmaz. Ya'nî, niye böyledir, öyle değildir demez) buyurdu. (Üsûl bilgileri nedir?) dediklerinde, Kitâb ve Sünnet ve İcmâ-i ümmettir, buyurdu. İmâm-ı Şâfi'î hazretlerinin bu sözü gösteriyor ki, Rabbimizden ve Peygamberimizden “sallallahü te-âlâ aleyhi ve sellem” gelen haberlerin hepsine inandık demeliyiz. İslâm âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” bildirdik-leri de bunun gibidir. Ya'nî imâmlarımızın sözlerine, söz etmeden ve cidâl etmeden inanırız demelidir. İmâm-ı ibni Abd-il Berr “ra-himehullah”, (vefât târihi 463 [m. 1071]) bunun için (İmâmları-mızdan hiçbirinin, talebesine belli bir mezhebi iltizâm etmelerini, ya'nî taklîd etmelerini emr etdikleri işitilmemiştir. Diledikleri mezhebin fetvâlarına uymalarını söylemişlerdir. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem”, ümmetinden birinin belli bir mezhe-bi iltizâm etmesini emr buyurduğu, sahîh veyâ da'îf hiçbir hadîs-i şerîfde bildirilmemiştir) dedi.

İmâm-ı Kurâfi buyuruyor ki, (Eshâb-ı kirâm, sözbirliği ile bil-dirdiler ki, hazret-i Ebû Bekrden ve hazret-i Ömerden fetvâ alıp da, bunları taklîd eden bir kimse, başka işlerini başka Sahâbîlere de sorar ve öğrendiği ile amel ederdi. Huccet, delîl soran olmaz-

dı. [Ya'nî, Tâbi'inden yeni îmân etmiş olanların, Eshâb-ı kirâm-dan yalnız birinin mezhebini taklîd etmesi mümkün değildi. Çün-ki, Eshâb-ı kirâmın mezhepleri tedvîn edilmiş, büyük mezheb ola-rak kitâblara geçmiş değildi. Her zemân aynı Sahâbînin yanında bulunup da, herşeyi ona sorup, işitdiklerini yapmak da, pek az kimseye nasib oldu. Rast geldikleri sahâbîye sorup, öğrenip, yap-mak mecbûriyeti vardı. Zarûret olunca, her mezhebe uyulur. Tâ-bi'în, delîllerini hiç aramazlardı.] Şimdi ise yeni îmân edenlerin, aynı mezhebdeki âlimlerden hucet, delîl aramadan sorup ögre-nerek amel etmeleri, aynı mezhebde olan âlimleri bulamazlarsa, her âlimden sormaları, sonra bir mezhebi öğrenip, bu mezhebi taklîd etmeleri lâzım olduğunu âlimler sözbirliği ile bildirmişler-dir. Bu icmâ'ı kabûl etmeyen inâdcının, kendine delîl bulması lâ-zımdır). (**Mîzân-ül-kübrâ**)dan terceme temâm oldu.

Mısrdaki büyük hanefî fikh âlimi allâme seyyid Ahmed Tahtâ-vî, (**Dürr-ül-muhtâr**) hâşiyesinde (**Zebâyih**) kısmında diyor ki, (Tefsîr âlimlerinin çoğuna göre, (**Dinde fırkalara ayrıldılar**) âyet-i kerîmesi, bu ümmetde meydâna gelecek olan [i'tikâd, îmân bilgilerinde], bid'at sâhiblerini haber vermektedir. Hazret-i Öme-rin haber verdiği hadîs-i şerîfde, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" hazret-i Âişeye, (**Dinde fırkalara ayrıldılar âyet-i kerîme-si, bu ümmetde meydâna gelecek olan [i'tikâd, îmân bilgilerinde] bid'at sâhiblerini ve nefslere uyanları haber veriyor**) buyurdu. En'âm sûresinin 153. cü âyetinde meâlen, (**Doğru yol budur. Bu yolda olunuz! Fırkalara bölünmeyiniz!**) buyuruldu. Ya'nî, yehûdî-ler ve hıristiyanlar ve başka sapıklar doğru yoldan ayrıldılar. Siz de, bunlar gibi bölünmeyiniz! Âl-i İmrân sûresinin yüzüçüncü âyetinde meâlen, (**Hepiniz, Allahü teâlânın ipine sarılınız! Fırka-lara bölünmeyiniz!**) buyuruldu. Tefsîr âlimlerinden ba'zıları, Alla-hü teâlânın ipi, cemâ'at, birlik demekdir dediler. Fırkalara ayrıl-mayınız emri, böyle olduğunu göstermektedir. Cemâ'at de, fikh ve ilm sâhibleridir. Fikh âlimlerinden [îmân, i'tikâd bilgilerinde] bir karış ayrılan, dalâlete düşer. Allahü teâlânın yardımından mahrûm kalır, Cehenneme gider. Çünki, fikh âlimleri doğru yol-dadırlar. Muhammed aleyhisselâmin sünnetine yapışan ve Hule-fâ-i râşidînin ya'nî dört halifenin yoluna sarılan bunlardır. Sivâd-ı a'zam, ya'nî müslimânların çoğu, fikh âlimlerinin yolundadır. Bunların yolundan ayrılanlar Cehennem ateşinde yanacaklardır. Ey mü'minler, Cehennemden kurtulmuş olan tek fırkaya tâbi' olunuz! Bu da, (**Ehl-i sünnet vel-cemâ'at**) denilen fırkadır. Çün-ki, Allahü teâlânın yardımı ve koruması ve tevfikı bu fırkada

olanlardır. Allahü teâlânın gadabı ve azâbı bu fırkadan ayrılanlardır. Bu fırka-i nâciye, bugün [amelde, ibâdetlerde] dört mezhebe toplanmıştır. Bu dört hak mezhep (**Hanefî**), (**Mâlikî**), (**Şâfi'î**) ve (**Hanbelî**) mezhepleridir. Bu zemânda, bu dört mezhebden birine tâbi' olmayan kimse, bid'at sâhibidir ve Cehenneme gidecektir. Bid'at sâhibi olanların hepsi de, kendilerinin doğru yolda olduklarını iddi'a ediyorlar. Bu iş, kuru iddi'a ile hayâle dayanarak isbât edilmez. Bu yolun mütehasısalarının ve hadîs âlimlerinin bildirmeleri ile anlaşılır. Bunların bildirdikleri ve buldukları yol hak yoldur). Tahtâvînin yukarıdaki yazısı vehhâbîlerin ve şî'îlerin ve diğer mezhebsizlerin bid'at, dalâlet ve Cehennem ehli olduklarını açık ve kesin olarak bildiriyor. Bu tercemenin aslı olan bir sahife arabî yazı, (**Redd-i vehhâbî**) kitâbının 1399 [m. 1979] İstanbul baskısına eklenmiştir. Bu kitâbın birinci baskısı, 1264 [m. 1848] senesinde Hindistânda yapılmış olup, dört mezhebin hak olduğu, Cehennemden kurtulmak için bu dört mezhebden birini taklîd etmek lâzım olduğu kuvvetli delillerle isbât edilmiştir.

43 — Dört mezhep imâmları, islâm dîninin temel direkleridir. Her birinin hâl tercemelerini ve üstünlüklerini bildirmek için, islâm âlimleri çeşitli kitâblar yazdılar. İstanbulda da neşr edilmiş olan arabî (**El-minhat-ül-vehbiyye fî redd-il-vehhâbiyye**) kitâbının (**Eşedd-ül cihâd fî-ibtâl-i da'vel-ictihâd**) kısmında ve (**Hidâyet-ül-muvaffikîn**) ve (**Sebîl-ün-necât**) kitâblarında da yazılıdır. Gençlere yâdigâr olmak için (**Eşedd-ül-cihâd**) kitâbından bir mikdârı terceme ediyoruz:

1 — Ehl-i sünnetin dört mezhep imâmından birincisi, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe Nu'mân bin Sâbitdir “rahmetullahi aleyh”. 80 [m. 699] senesinde tevellüd ve 150 [m. 767] de Bağdâdda vefât etmiştir. Hanefî mezhebinin re'sidir. Osmânlılar, Hindistân müslimânları, Siberya ve Türkistân müslimânları, Hanefî mezhebine göre ibâdet etmektedirler. Hadîs-i şerifde, (**Ebû Hanîfe, ümmetin ışığıdır**) buyuruldu. İbâdetlerinin çokluğu, vera'ı, zühdü, cömerdliği, keskin görüşü, ince düşünüşü meşhûr olduğundan, ayrıca bildirmeğe lüzûm yoktur. Fıkıh bilgilerinin dörtde üçü onundur. Dörtde birinde de, diğer mezheplerle ortakdır. İmâm-ı Şâfi'î “rahmetullahi teâlâ aleyh” buyurdu ki, (Müslimânların fıkıh bilgilerinin kaynağı, Ebû Hanîfe ve talebeleridir. Fıkıh öğrenmek isteyen, Ebû Hanîfeye ve Onun talebelerine gitsin! İmâm-ı Mâlik, Ebû Hanîfeyi gördün mü dediğimde: Evet Ebû Hanîfeyi öyle

gördüm ki, şu direk altındandır dese, sözünü isbât eder. Kimse karşılık veremez dedi). İnsanlar, fikh bilgisine karşı uykuda idi. Hepsini Ebû Hanîfe uyandırdı. Zemânın âbidlerinden, zâhidlerinden olan Îsâ bin Mûsâ, Emîr-ül-mü'minîn Ebû Ca'fer Mensûrun yanında idi. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe içeri geldi. Îsâ, Mensûra, bu zât, dünyâ çapında büyük âlimdir dedi. Mensûr, İmâma, ilmi nereden edindin dedi. Hazret-i Ömerin talebelerinden buyurdu. Mensûr da, doğrusu çok sağlam senedin var dedi.

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi aleyh”, her gece nemâz kıları. Kâ'bede uyurken, (Yâ Ebâ Hanîfe! Bana hizmetin hâlisidir. Beni iyi tanıdın. Bu ihlâsından ve ma'rifetinden dolayı seni ve kıyâmete kadar sana tâbi' olanları mağfiret eyledim) sesini işiterek uyandı. Ebû Hanîfe için ve Onun mezhebinde olanlar için, bu ne büyük bir müjdedir! Onun güzel ahlâkı ve temiz sıfatları, ancak ârif olanda ve müctehid imâmlardan ve râsih âlimlerden Abdûllah ibni Mubârek ve imâm-ı Mâlik ve imâm-ı Mis'ar ve Ebû Yûsûf ve Muhammed Şeybânî ve imâm-ı Züfer, onun yüksek mertebesinin vesikalarıdır. Tevâdu' ve hayâsının çokluğundan, halkdan uzaklaşmak, bir köşeye çekilmek istediği hâlde, mezhebinin yaymasını, rû'yâda Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” emr edince, fetvâ vermeğe başladı. Mezhebi her yere yayıldı. Tâbi'leri çoğaldı. Çekemiyenleri türedi ise de, hepsi rezîl ve perişân oldular. Âlimler, mezhebinin usûlünü, fûrû'unu öğrenip, kitâblar meydana getirdiler. Naklî ve aklî delillerini inceleyenler ve anlıyabilenler, onun üstünlüğünü yazdılar. Ebülferec ibni Cevzî, kitâbında, İmâm-ı a'zamı küçültücü haberler nakl ediyor ise de, bunları İmâm-ı a'zamı küçültmek için değil, hasedcilerinin bulunduğunu bildirmek için yazmıştır. Aynı kitâbında, İmâm-ı a'zamı herkesden dahâ çok övmektedir. Babası Sâbit, hazret-i Alînin yanına gelmişti. İmâm hazretleri, ona ve çocuklarına hayr ve bereket ile düâ eylemişti. Bu düâ, İmâm-ı a'zamda zâhir oldu. Eshâb-ı kirâmdan Enes bin Mâlik hazretlerinin ve başka Sahâbîlerin sohbetlerine kavuşarak, Tâbi'nden olmakla da şereflendi.

[İstanbulda neşr edilen arabî (**Ulemâ-ül-müslimîn ve vehhâ-biyyûn**) kitâbının altmışikinci sahîfesinde, (**Mîzân-ül kübrâ**) kitâbının müellifi Abdülvehhâb-i Şa'rânî buyuruyor ki, (**Edillet-il-mezâhib**) ismindeki kitâbımı yazacağıım zemân, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin ve talebelerinin ictihâdlarını çok inceledim. Herbirinin bir âyet-i kerîmeye, hadîs-i şerîfe veyâ Eshâb-ı kirâmdan

gelen habere dayandığını gördüm. İmâm-ı Mâlik ve imâm-ı Ahmed ve imâm-ı Şâfi'î gibi büyük müctehidler, İmâm-ı a'zamı çok övdüler. Başkalarının lehde ve aleyhde konuşmalarının hiç kıymeti yoktur. Çünkü, Mâlikî ve Hanbelî ve Şâfi'î mezhebinde olanların, mezheplerinin İmâmının medh etdiklerini sevmeleri ve övmeleri lâzımdır. Sevmezlerse, kendi mezheplerine uymamış olurlar. Mezheb taklîd edenin, mezhebinin imâmına uyararak, İmâm-ı a'zamı medh etmesi vâcibdir. Birgün, İmâm-ı a'zamin hayâtını yazıyordum. Yanıma bir adam geldi. Bir yazı gösterdi. İmâm-ı a'zama dil uzatmakta idi. Bunu, İmâmın ictihâdlarını anlyamıyan biri yazmış dedim. Bunları Fahreddîn-i Râzînin kitâbından aldığını söyledi. Fahreddîn-i Râzî, (vefâtı 606 [m. 1209]), imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin yanında bir talebe gibidir. Yâhud, bir sultân yanındaki köylü gibidir. Yâhud, güneşli havadaki, görünmiyen yıldız gibidir. Köylünün, delilsiz olarak sultânı kötölemesi harâm olduğu gibi, bizim gibi mukallidlerin, te'vîl istemiyen açık bir nass olmaksızın, mezheb imâmının ictihâdına karşı çıkması, imâm için, derme çatma şeyler söylemesi de harâmdır dedim. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin ictihâd ederek söylediği ahkâmdan birini anlyamıyan bir mukallidin, bunun hilâfı zâhir olmadıkça bununla amel etmesi vâcibdir.

Ebû Mutî' diyor ki, Küfe câmi'inde İmâm-ı a'zamin yanında idim. Süfyân-ı Sevrî ve imâm-ı Mükâtil ve Hammâd bin Seleme ve imâm-ı Ca'fer Sâdık ve başka âlimler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" geldiler. Din işlerinde çok kıyâs yaptığını işittik. Bu, senin için pek zararlı olur. Çünkü, ilk kıyâs yapan İblîs idi dediler. İmâm-ı Ebû Hanîfe, sabâhdan Cum'a nemâzına kadar bunlara cevâb verdi. Mezhebini açıkladı. Önce Kur'ân-ı kerîmde arıyorum. Bulamazsam, hadîs-i şeriflerde arıyorum. Yine bulamazsam, Eshâb-ı kirâmın icmâ'larına bakıyorum. Burada da bulamazsam, ihtilâf etdiklerinden birini tercih ediyorum. Bunu da bulamazsam, kıyâs yapıyorum dedi. Misâller gösterdi. Hepsini kalkıp, İmâmın elini öpdü. Sen âlimlerin efendisisin. Bizi afv et! Bilmeden seni üzdük dediler. Allahü teâlâ, beni de, sizi de afv buyursun dedi.

Ey kardeşim! İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfeye ve Onun mezhebini taklîd eden fikh âlimlerine "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" dil uzatmaktan kendini korusun! Câhillerin sözlerine ve yazılarına aldanma! O yüce imâmın ahvâlini, zühdünü, vera'nını ve ibâdetlerdeki ihtiyâtını, titizliğini bilmiyen dinde reformculara uyararak,

onun delilleri za'îfdir dersen, kıyâmetde onlar gibi felâkete sürüklenirsin. Sen de, benim gibi, Hanefî mezhebinin delillerini inceler-sen, dört mezhebin de sahîh olduğunu anlarsın! Mezheblerin doğru olduğunu öğle güneşini görür gibi, açık olarak anlamak istersen, Ehlullah yoluna sarıl! Tesavvuf yolunda ilerliyerek, ilminin ve amelinin ihlâslı olmasına çalış! O zemân, islâmîyyet bilgilerinin kaynağını görürsün. Dört mezhebin de, fikh bilgilerini bu kaynaktan alıp aydınladıklarını, bu mezheblerin hiçbirinde, islâmîyyet dışında hiçbir hükm bulunmadığını anlarsın. Mezheb imâmılarına ve onları taklîd eden âlimlere karşı edebli, terbiyeli davrananlara müjdeler olsun! Allahü teâlâ, onları kullarına se'âdet yolunu göstermek için rehber, imâm eyledi. Onlar insanlara Allahü teâlânın büyük ihsânıdır. Cennete giden yolun öncüleridirler. Abdülvehhâb-ı Şa'rânînin (**Mizân-ül-kübrâ**) kitâbının önsözünden terceme temâm oldu.

TENBÎH: Abdülvehhâb-i Şa'rânî "rahmetullahi teâlâ aleyh" Şâfi'îdir. Fahreddîn-i Râzî de Şâfi'î mezhebindedir. İmâm-ı a'zam dil uzatdığı için kendi mezhebindeki Râzî'yi nasıl aybladığı yukarıda görülmektedir. Hanefîlerle Şâfi'îler döğüşerek islâmîyyetin gerilemesine sebep oldular sözü ile müslimânları aldatmağa çalışan dinde reformcuların, yukarıdaki satırları iyi okuyarak, gafletten uyanmalarını dileriz.]

494 [m. 1101] de vefât etmiş olan Ebû Sa'd Muhammed Hârezmî "rahmetullahi teâlâ aleyh", imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin kabri üzerine bir türbe ile yanında bir medrese yaptırdı. Kendisi, Sultân Melikşâh-i Selçûkînin vezîrlerinden olup, Merv şehrinde de büyük bir medrese yaptırmıştır.

2 — İmâm-ı Mâlik bin Enes bin Mâlik bin Ebî Âmir Esbahî 90 [m. 708] senesinde, Medîne'de tevellüd ve 179 [m. 795] da, orada vefât etdi. Yetmiş imâm şehâdet etmedikçe fetvâ vermeğe başlamadım buyurdu. Hocalarımın pek az kimse vardır ki, benden fetvâ almamış olsun derdi. İmâm-ı Yâfi'î buyuruyor ki, imâmın bu sözü öğünmek için değıldir. Allahü teâlânın ni'metini bildir-mek içindir. Zerkânî (**Muvattâ**) kitâbını şerh ederken diyor ki, (İmâm-ı Mâlik, meşhûr mezheb imâmıdır. Yükseklerin yükseğıdir. Akli kâmil, fadlı âşikârdır. Resûlullahın hadîs-i şeriflerinin vârisidir. Allahın kullarına, Onun dînini yaydı. Dokuzyüz âlimle sohbet ve istifâde etdi. Kendisi yüzbin hadîs yazdı. Onyediyâşında ders vermeğe başladı. Dersinde bulunanlar, hocalarının derslerinde bulunanlardan çok idi. Hadîs ve fikh öğrenmek için, kapı-

sına toplanırlardı. Kapıcı tutmak zorunda kaldı. Önce talebesine, sonra halkdan herkese izn verilir, içeri girerlerdi. Halâya üç günde bir giderdi. Halâda çok bulunmaktan hayâ ediyorum derdi. **(Muvattâ)** kitâbını yazınca, kendi ihlâsından şüphe etdi. Kitâbı suya koydu. Eğer ıslanırsa, bu kitâb bana lâzım değildir dedi. Hiçbir yeri ıslanmadı). Abdürrahmân bin Enes, hadîs ilminde, şimdi yeryüzünde Mâlikden dahâ emîn kimse yokdur. Ondan dahâ akllı bir şahs görmedim. Süfyân-ı Sevrî, hadîsde imâmdir. Fekat, sünnetde imâm değildir. Evzâ’î, sünnetde imâmdir. Fekat, hadîsde imâm değildir. İmâm-ı Mâlik, hadîsde de, sünnetde de imâmdir derdi. Yahyâ bin Sa’îd, imâm-ı Mâlik, Allahü teâlânın kullarına yeryüzünde huccetidir, derdi “rahime-hümallahü teâlâ”. İmâm-ı Şâfi’î, (hadîs okunan yerde, Mâlik, gökdeki yıldız gibidir. İlmî ezberlemekde, anlamakda ve korumakda, hiç kimse, Mâlik gibi olamadı. Allah ilminde bana Mâlik kadar kimse emîn değildir. Allahü teâlâ ile aramda huccet, imâm-ı Mâlikdir. Mâlik ile Süfyân bin Uyeyne olmasalardı, Hicâzda ilm kalmazdı) derdi. Abdüllah, babası Ahmed bin Hanbele sordu: Zehrînin talebeleri arasında en kuvvetli hangisidir? Mâlik, her ilmde dahâ kuvvetlidir buyurdu. İbni Veheb diyor ki, Mâlik ve Leys olmasalardı, hepimiz sapıttırdık. Evzâ’î, imâm-ı Mâlikin ismini işitince, o, âlimlerin âlimi, Medînenin en büyük âlimi ve Haremeynin müftüsüdür derdi. Süfyân bin Uyeyne imâm-ı Mâlikin vefâtını işitince, yeryüzünde bir benzeri kalmadı. Dünyânın imâmı idi. Hicâzın âlimi idi. Zemânının hucceti idi. Ümmet-i Muhammedin güneşi idi. Onun yolunda bulunalım dedi. Ahmed ibni Hanbel, imâm-ı Mâlikin, Süfyân-ı Sevrîden, Leysden, Hammâddan ve Evzâ’îden üstün olduğunu söylerdi. Süfyân bin Uyeyne diyor ki, **(İnsanlar sırkışacak, Medînedeki âlimden üstün birini bulamayacaklar)** hadîs-i şerîfi, imâm-ı Mâliki haber veriyor. İmâm-ı Mâlik diyor ki, her gece Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem” görüyorum. Mus’ab diyor ki, babamdan işitdim: Mâlik ile Mescid-i Nebevîde idik. Biri gelip, Ebû Abdüllah Mâlik hanginizdir dedi. Gösterdik. Yanına gidip selâm verdi. Boynuna sarılıp, alnından öpdü. Rû’yâda Resûlullahı “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” gördüm. Mâliki çağır buyurdu. Sen geldin. Titriyordun. Râhat ol yâ Ebâ Abdüllah! Otur, göğsünü aç buyurdu. Açınca her yere güzel kollar yayıldı dedi. İmâm-ı Mâlik ağladı ve rû’yânın ta’bîri ildir dedi.

3 — İmâm-ı Şâfi’î “rahmetullahi aleyh”, ismi Muhammed bin İdrîs bin Abbâs bin Osmân bin Şâfi’ olup, sekizinci babası Hâşim

bin Muttalib bin Abd-i Menâfdır. Resûlullahın dedelerinden olan Hâşim, bu Hâşimin amcasıdır. Beşinci babası Sâib, Bedr gazâsında düşman ordusunda idi. Sonra oğlu Şâfi' ile Sahâbî oldular. Bunun için Şâfi'î denildi. Annesi, Hazret-i Hasen soyundan olup şerîfdir. İmâm-ı Şâfi'î, 150 [m. 767] senesinde Gazzede tevellüd ve 204 [m. 820] de Mısrda vefât etdi. İki yaşında iken Mekke-i mükerremeye götürülerek orada küçük iken Kur'ân-ı kerîmi ve on yaşında iken, imâm-ı Mâlikin (**Muvattâ**) hadîs kitâbını ezberledi. Onbeş yaşında, fetvâ vermeğe başladı. O sene, Medîne-i münevvereye giderek, imâm-ı Mâlikden ilm ve feyz aldı. 185 senesinde Bağdâda geldi. İki sene sonra, hac için Mekkeye ve 198 de Bağdâda, 199 da Mısra gelip yerleşdi. Vefâtından uzun zemân sonra Bağdâda götürülmek istendi. Kabri kazılırken misk kokusu yayıldı. Bulunanlar serhoş oldular. Kazmakdan vaz geçdiler. İlm, amel, zühd, ma'rifet, zekâ, hâfıza ve neseb bakımlarından zemânındaki imâmların en üstünü idi. Önce olanların çoğunun da üstünde idi. Mezhebi her yere yayıldı. Haremeyn ve Erd-i Mukaddes [ya'nî Filistin] temâmen Şâfi'î oldu. (**Kureyş âlimi yeryüzünü ilm ile doldurur**) hadîs-i şerîfi, imâm-ı Şâfi'îde zuhûr eyledi. Abdüllah, babası Ahmed bin Hanbelin imâm-ı Şâfi'îye çok düâ etdiğini görüp sebebini sordukda: Oğlum! İmâm-ı Şâfi'înin insanlar arasındaki yeri, gökdeki güneş gibidir. O, rûhların şifâsıdır dedi. O zemânki (**Muvattâ**) kitâbında önce dokuzbinbeşyüz hadîs vardı. Sonra kısaltıp şimdi elde bulunan yapıldı. Bunda binyediyüz kadar hadîs vardır. (**Nâsır-üs-sünne**) [dînin yardımcısı] lakabını aldı. Dört sene gibi kısa bir zemânda yeni bir mezheb getirmesi, bir hârika oldu. Hâl tercemesini ve üstünlüğünü bildiren kırkdan fazla kitâb yazılmıştır.

4 — İmâm-ı Ahmed bin Hanbel Şeybânî Merûzî, 164 [m. 780] senesinde Bağdâdda tevellüd ve 241 [m. 855] de orada vefât etdi. Hadîs ve fıkıh ilmlerinde imâm idi. Sünnetin inceliklerinde ve hakikatinde de mâhir idi. Zühd ve vera' ile meşhûr idi. Hadîs-i şerîf toplamak için, Kûfeye, Basraya, Mekke-i mükerremeye, Medîne-i münevvereye, Yemene, Şâma ve Elcezîreye gitti. İmâm-ı Şâfi'îden fıkıh öğrendi. O da, bundan hadîs aldı. İbrâhîm-i Harbî diyor ki, Ahmed ibni Hanbeli gördüm. Allahü teâlâ her ilmi ona vermişdi. Kuteybe bin Sa'îd diyor ki, imâm-ı Ahmed; Sevri ve Evzâ'î ve Mâlik ve Leys bin Sa'd zemânlarında bulunsaydı, hepsinden ileride olurdu. Bir milyon hadîs-i şerîf ezberledi. İmâm-ı Şâfi'î Mısrdan mektûb gönderdi. Okuyunca ağladı. Sebebi sorulunca rü'yâda Resûlullahı görmüş. Ebû Abdüllah Ahmed bin

Hanbele mektûb ile benden selâm yaz ve de ki, Kur'ân-ı kerîmin mahlûk olduğu kendisinden sorulacak. Cevâb vermesin buyurmuş, dedi. Cenâzesinde sekizyüzbin erkek ve altmışbin kadın bulundu. Vefât etdiği gün, yirmibin yehûdî ve nasrânî ve mecûsî müslimân oldu.

Ehl-i sünnetin bu dört imâmı, hadîs-i şerîf ile medh olunan, ikinci asrın en iyileridir. Dördü de, **(İhsânda onlara (ya'nî Eshâb-ı kirâma) tâbî' olanlardan Allahü teâlâ râzıdır)** âyet-i kerîmesine dâhildir. Bir kimse, bu büyüklere tâbî' olmayıp, zemânların en kötüsünde, câhil ve alçak insanlar arasında bulunan birisine uyarırsa, bunun akli olmadığı anlaşılır. Allahü teâlâ, **(Ülül-emre itâ'at ediniz!)** buyurdu. Ülül-emr, âlimlerdir. Yâhud âlimlerin fetvâlarını icrâ eden hükûmetlerdir. Her iki tefsîre göre, mezheb imâmlarına uymak vâcib olmaktadır. Fahreddîn-i Râzî kıyâsın delîl olduğunu ve mukallidin, âlimleri taklîd etmesinin vâcib olduğunu, bu âyet-i kerîmeden çıkarmıştır. Mutlak müctehid olmıyan âlimlerin de, âmî ve mukallid olduklarını, üsûl âlimleri sözbirliği ile bildirdiler. Müctehidler sözbirliği ile bildirdiklerinden ayrılmanın harâm olduğu, Nisâ sûresinin yüzondördüncü âyetinden anlaşılmaktadır. **(Eşedd-ül-cihâd)**dan terceme temâm oldu.

(İcmâ') ve **(Kıyâs)** hakkında **(Hüsâmî)**de geniş bilgi vardır. Hüsâmînin **(El-müntehab fi-üsûl-il-mezheb)** ismindeki bu kitâbı, **(Hâmî)** denilen ta'likî ile birlikde, Pâkistânda yeniden basılmışdır. Üsûl âlimlerinden Muhammed bin Muhammed Hüsâmüddîn 644 [m. 1246] senesinde Fergânedede vefât etmiştir. Otuzüçüncü maddenin sonuna bakınız!

44 — **(Hadîkat-ün-nediyye)**nin birinci bâbının üçüncü faslında, Abdülganî Nablüsî "rahmetullahi aleyh" buyuruyor ki, âyet-i kerîmede meâlen, **(Allahü teâlâ kullarına kolaylık gösterilmesini istiyor. Güçlük çekmelerini istemiyor)** buyuruldu. Hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ azîmetlerin yapılmasını sevdiği gibi, ruhsatların yapılmasını da sever)** buyuruldu. Ya'nî, izn verdiği kolaylıkları yapmağı da sever. Bunu yanlış anlamamalıdır. İmâm-ı Münâvî, **(el-Câmi'us sagîr)** serhinde (Mezheblerin kolaylıklarını toplayıp, bir kolaylıklar mezhebi yapmak câiz değildir. Böyle yapmak, islâmîyyetden ayrılmak olur) dedi. İbni Abdisselâm (İslâmîyyetden ayrılmıyacak şekilde toplamak câiz olur) dedi. İmâm-ı Sübkî "rahmetullahi teâlâ aleyh" (İhtiyâç ve zarûret olduğu zemân, kolayına gelen mezhebe geçmek câizdir. Fekat, zarûret olmadan geçmek câiz olmaz. Çünkü, dînini kayırmak için değil, kendini ka-

yırmak için olur. Sıksık mezheb değişdirmek de câiz değildir) dedi. **(Hülâsât-üt-tahkîk fî-beyân-i hük-m-it-taklîd vet-telfîk)** ismindeki kitâbda, mezheb taklîdi üzerinde geniş bilgi verdik. [Bu kitâb, 1974 de İstanbulda, arabî olarak ofset yolu ile neşr edilmiştir.]

Halâli harâm etmek ve harâmı halâl etmek için **(Hîle-i şer'ıyye)** yapmak, câiz değildir. Ya'nî, Allahü teâlânın sevdiği ruhsatlardan değildir. Böyle yapılan hîleye **(Hîle-i bâtula)** denir. İbn-ül-izz, başka mezhebi taklîd etmeği anlatırken, (Mezheb imâmlarının sözlerini anlamayıp ve edille-i şer'ıyyeyi bilmeyip, hîle-i şer'ıyyeleri kendi arzûsuna vâsita kılmaktan sakınmalıdır!) buyurmaktadır. Mukallidlerin, edille-i şer'ıyyeyi bilmedikleri meydândadır. Mezheb imâmlarından iştikdikleri hîle sözünü de, keyflerine göre kullanmaktadırlar. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe hîle-i şer'ıyye öğreten müftîlerin cezâlandırılmasını söylemiştir. [**(Hîle-i şer'ıyye)**nin ne demek olduğu **(Fetâvel-Hindiyye)**nin altıncı cüz'ünde ve **(El-Be-sâir limünkiri-t-tevessül-i bi-ehl-il-mekâbir)** kitâbında uzun yazılıdır.]

Allahü teâlânın sevdiği ruhsat, kendi emrlerini yaparken zarûret hâline düşenler için, bildirmiş olduğu kolaylıkları yapmaktır. Yoksa, emrleri yapmaktan kurtulmak ve aklına, görüşüne göre kolaylık aramak câiz değildir. Necmüddîn-i Gazzî "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Hüs-n-üt-tenebbüh)** kitâbında, (Şeytân insana, Allahü teâlânın bildirdiği kolaylıkları yapırmaz. Meselâ mest üzerine mesh etdirmez. Ayaklarını yıkatdırır. Ruhsat ile amel etmeli. Fakat, hiçbir zemân mezheblerin kolaylıklarını aramamalıdır. Çünkü, mezheblerin kolaylıklarını toplamak harâmıdır. Şeytân yolu-dur) diyor.

Selef-i sâlihînden çoğu, sıkıntılar çekti. Ağır ibâdetler yaptı. Sen onlar gibi yapma! Sen, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açıkça bildirilmiş olan kolaylık yolunu tut! O büyüklere de dil uzatma! Onlar senden dahâ çok bilgili ve anlayışlı idi. Sen, onların bildiklerini bilmiyorsun. Bilmediğin, anlamadığın şeylere karışma ve bunlara uyma! Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden anladığına güvenip de, o büyüklere karşı gelmekden de kendini koru! Onlar, Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri senden dahâ iyi anlamışlardı. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" zemânına, senden dahâ yakın oldukları için ve ma'rifet-ullah ile akları aydınlanmış olduğu için ve sünnete çok sarılmış oldukları için ve ihlâsları, yakînleri, tevhdîleri ve zühdleri çok olduğu için senden

ve senin gibilerden dahâ iyi biliyorlardı. Ey zevallı din adamı! Gece gündüz, mi'denin ve nefsinin isteklerini düşünüyor, onların arkasında koşuyorsun. Bunlara kavuşabilmek için, biraz din bilgisi edinmişsin. Küçücük sermâyen ile kendini din adamı sanıyorsun. Selef-i sâlihîn ile “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” boy ölçüşmeğe kalkışıyorsun. Ömrlerini ilm öğrenmekle ve öğretmekle geçiren, sâlih amellerle kalblerini temizliyen, halâl lokma yimek ve harâmlardan kurtulmak için, şübhelilerden titizlikle sakınan, o din büyüklerine dil uzatma! Onlar senden çok yüksek idi. Senin bu hâlin, serçenin, yimekte, içmekte, doğan kuşu ile yarış etmesine benzemektedir. O büyüklerin riyâzetleri, ibâdetleri, bütün sözleri ve ictihâdları, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uygun idi. Selef-i sâlihîn azîmet ile amel ederler. Müslimânlarla da, ruh-sat ile hareket etmeleri için fetvâ verirlerdi.

Mukallidin îmânı sahfîdir. Fekat, istidlâli terk ettiği için, âsî, fâsıkdır. Ehl-i sünnet âlimlerinin çoğu “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” böyle söyledi. Ya'nî, düşünmeden, anlamadan, yalnız başkasından işterek, öğrenerek îmân eden kimse, mü'mindir ve müslimândır. Evliyânın kerâmeti hakdır. Diri iken de, ölü iken de, kerâmetleri olabilir. Hazret-i Meryemin ve Eshâb-ı Kehfin ve Süleymân aleyhisselâmın vezîri olan Âsaf bin Berhiyânın kerâmetleri Kur'ân-ı kerîmde bildirilmiştir. Kerâmet, Ehl-i sünnet âlimlerinde hâsıl olan, aklın ve fennin yapamıyacağı şeylerdir. Ehl-i sünnet olmıyanlarda kerâmet hâsıl olmadığı için, yetmişiki bid'at fırkasının hiçbiri, kerâmete inanmadı.

Müctehid, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden birini delîl olarak arayıp, seçerken yanılmaz. Bulduğu delîlden hükm çıkarırken yanılabilir. Bunun için, yanılmıyan müctehide on sevâb verilir. Yanılan müctehide bir sevâb verilir. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, Amr ibni Âs “radiyallahü teâlâ anh”a Nass bulamadığı işler için, **(Kendin hükm çıkar! Yanılmazsan on sevâb, yanılırsan bir sevâb kazanırsın)** buyurdu. Bir sevâb, ictihâd için uğraşmasına karşılık değil, delîli bulmakta isâbet ettiği içindir. Delîli bulmakta da yanılırsa sevâb verilmez. Bundan çıkardığı hükme uyanlara azâb da yapılmaz. Allahü teâlâ katında hak birdir. Ya'nî, çeşidli olan ictihâdlardan yalnız biri doğrudur. Diğerleri yanlıştır. **(Mu'tezile)** fırkasındaki âlimlere göre müctehid hiç yanılmaz. Onlara göre, hak birden fazla olur. **(Mirkât-ül-vüsûl)** şerhi olan **(Mir'ât-ül-usûl)** kitâbında, ictihâd hakkında geniş bilgi vardır. Bu kitâbı ve şerhini de Molla Hüsrev yazmıştır.

Hadîs-i şerîfde, üçüncü asırdan sonra, yalan ve iftirânın çoğalacağı bildirildi. Bid'atler, dalâletler artacaktır. İ'tikâdda ve amelde, Selef-i sâlihînin yolundan ayrılanlar, sapanlar çoğalacaktır. Kitâba, Sünnete ve Selef-i sâlihînin icmâ'ına sarılan fıkıh âlimleri ve tesavvuf yollarının sâlikleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'ın” kurtulacak, bunlardan ayrılanlar felâkete sürükleneceklerdir. Fıkıh âlimleri ve tesavvuf yolunun mütehasısları kıyâmete kadar bulunacak. Fekat kimler olduğu kesin olarak bilinmeyecektir. Ancak, müslimânların sözbirliği ile şehâdet etdikleri kimseler belli olacaktır.

Her müslimânın (**İlmihâl**) öğrenmesi farz-ı ayndır. Allahü teâlâ, (**Bilenlerden sorup öğreniniz!**) buyurdu. Bilmiyenlerin, âlimlerden ve bunların kitâblarından öğrenmeleri lâzım oldu. Bunun için, hadîs-i şerîfde, (**İlm öğrenmek, erkeklere de kadınlara da farzdır**) buyuruldu. Bu emirler, beden ile ve kalb ile yapılması ve sakınılması lâzım olan bilgileri, (**İlmihâl**) kitâblarından öğrenmek lâzım olduğunu ve câhil din adamlarının, mezhebsizlerin [ve hele dinde reformcuların] sözlerine, kitâblarına aldanmamağı göstermektedir.

Doğru yolun âlimleri sözbirliği ile bildirdiler ki, her müslimânın Ehl-i sünnet i'tikâdını kısa olarak ve günlük işlerindeki ve ibâdetlerdeki farzları ve harâmları iyice öğrenmeleri farz-ı ayndır. Bunları ilmihâl kitâblarından öğrenmezse, (**Bid'at sâhibi**), ya'nî mezhebsiz, sapık veyâ (**Mülhid**), ya'nî kâfir [Allahın düşmanı] olur. Bunların fazlasını ve arabî lisânının oniki âlet ilmini öğrenmek ve tefsîr ve hadîs-i şerîf ve fen ve tıbb bilgilerini, hesâb, ya'nî matematik öğrenmek, farz-ı kifâyedir. Bu farz-ı kifâyeyi, bir şehirde, bir kişi öğrenirse, bu şehirde bulunanların öğrenmeleri farz olmaz. Müstehab olur. Şehirde fıkıh kitâblarının bulunması da, islâm âlimlerinin bulunması gibidir. Böyle şehirde, fıkıh bilgilerinin fazlasını ve tefsîr ve hadîs öğrenmek hiç kimseye farz olmaz. Müstehab olur. Ahkâmın delillerini bulup incelemek, hiçbir zemân, hiçbir kimseye farz değildir. Yalnız âlimlere her zemân, müstehabdır. Müstehab ilmleri öğrenmek, nâfile ibâdet yapmaktan dahâ sevâbdır. Hükûmet bulunmadığı zemânlarda, bunun vazifesini âlimler yapar. İlmi ile amel eden âlimlerin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'ın” emirlerine tâbî' olmak vâcib olur. (**Hadîka**)dan terceme temâm oldu.

Kişi noksânını bilmek gibi irfân olmaz!

45 — Din düşmanlarının, müslimânları aldatarak, islâmiyyeti içerden yıkmak için, din adamı şekline girmeleri, dahâ Eshâb-ı kirâm zemânında başladı. Din adamı kılığında çalışan bu islâm düş-

manlarına (**Zındık**) veyâ (**Dinde reformcu**) ve (**Fen Yobazı**) denir. Yetmişiki bid'at fırkasının hepsi Ehl-i sünnet değildir. Bunların en kötüsü, şî'iler ile vehhâbilerdir. Bunlar, her asrda câhilleri aldatıp dinden çıkardılar ise de, islâmiyyete zarar yapamadılar. Çünkü, her asrda çok sayıda fikh âlimleri ve tesavvuf büyükleri vardı. Bu hakîkî din adamları, sözleri ile ve yazıları ile müslimânları uyarıyor, aldanmalarını önliyordular. Şimdi, din âlimi azaldığı için, din düşmanları meydânı boş buldular. Din adamı olarak ortaya çıkıp islâmiyyete saldırıyorlar. Müslimânların, bu sinsi düşmanları, tanıyabilmeleri için, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını bulup okumaları, bilmeleri lâzımdır. Dört mezhebin âlimleri, ehl-i sünnet âlimidir. Dördünün îmân bilgileri aynıdır. İbâdet bilgilerinde de farkları pek azdır. Bu farklar, Allâhü teâlânın merhametinin netîcesidir. İslâm âlimlerini tanıtmak için, Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî Serhendînin "kaddesallahü teâlâ sirrehül'azîz" (**Mektûbât**)ından 2-110 [ikinci cild yüzonuncu] mektûbunu terceme ediyoruz:

İKİNCİ CİLD, 110.cu MEKTÛB

İslamiyyete uymıyan ve sapık yola kaymış olan [bid'at sâhibi ile ve fâsik] ile arkadaşlık etmeyiniz! Bid'at sâhibi olan din adamlarının yanlarına yaklaşmayınız! Yahyâ bin Muâz-ı Râzî "kuddise sirruh" (Üç kimseden kaçınız. Yanlarına yaklaşmayınız) buyurdu. Bu üç kimse, gâfil, sapık din adamı ve zenginlere yaltakçılık eden hâfız ve dinden haberi olmayan tarikatçılardı. Din adamı olarak ortaya çıkan bir kimse, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" sünnetine uymazsa, (ya'nî islâmiyyete yapışmazsa) ondan kaçmalı, yanına yaklaşmamalı, kitâblarını almamalı, okumamalıdır. Onun bulunduğu köyde bile bulunmamalıdır. Ona ufak yakınlık, insanın dînini yıkar. O, din adamı değil, sinsi bir din düşmanıdır. İnsanın dînini, îmânını bozar. Şeytândan dahâ çok zararlıdır. Sözü yaldızlı ve pek te'sîrli olsa da ve dünyâyı sevmiyor görünse de, nemâz kılsa da, yırtıcı hayvanlardan kaçır gibi, ondan kaçmalıdır. İslâm âlimlerinden Cüneyd-i Bağdâdî "kuddise sirruh" buyurdu ki, (İnsanı se'âdet-i ebediyyeye kavuşturacak tek bir yol vardır. O da, Resûlullahın izinde bulunmaktır). Yine O buyurdu ki, (Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in "yazdığı tefsîr kitâblarını okumıyan ve hadîs-i şerîflerin gösterdiği yolda olmayan din adamına uymayınız! Çünkü, islâm âlimi, Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin gösterdiği yolda olur). Yine O buyurdu ki, (Selef-i sâlihîn, doğru yolda idiler. Sâdık idiler. Allâhü teâlânın sevgisine, rızâsına kavuşmuşlardı. Onların yolu, Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin gösterdiği yol idi.

Bu doğru yola sımsıkı sarılmışlardır).

[Bundan anlaşılıyor ki, Resûlullahın yolu, Selef-i sâlihînin yolu-
dur. Selef-i sâlihîn, ilk iki asrın müslimânlarıdır. Ya'nî, selef-i sâli-
hîn deyince, Eshâb-ı kirâmın hepsi ile Tâbi'înin ve Tebe'î tâbi'înin
büyükleri anlaşılıyor. Dört mezheb imâmı, bu büyüklerdendir. O
hâlde, Resûlullahın yolu, dört mezhebin fıkıh, akâid ve tesavvuf
kitâblarında bildirilmiş olan **(Ahkâm-ı islâmiyye bilgileri)**dir. Bu
yola **(Ehl-i Sünnet Yolu)** denir. Dört mezhebin kitâblarından ay-
rılan kimse, ahkâm-ı islâmiyyeden ayrılmış olur. Böyle olduğunu,
Ehl-i sünnet âlimleri sözbirliği ile bildirmiştir. Tahtâvî, **(Dürr-ül-
muhtâr)**ın zebâyih kısmı hâşiyesinde, bu sözbirliğini açık olarak
yazmaktadır.]

Her asrda bulunan tesavvuf büyükleri ve fıkıh âlimleri, Selef-i
sâlihînin, ya'nî Ehl-i sünnet âlimlerinin yolunda idi. Hepsi islâmiy-
yete bağlı idi. Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem” vâris ol-
makla şereflenmişlerdi. Sözlerinde, işlerinde ve ahlâklarında, islâ-
miyyetden kıl kadar ayrılmamışlardı.

Tekrâr tekrâr yazıyorum ki, Resûlullahı uymakda gevşek olan-
ları, ahkâm-ı islâmiyyeden, ya'nî Onun ışıklı yolundan ayrılanları
din adamı sanmayın! Onların yaldızlı sözlerine ve ateşli yazılarına
aldanmayın! Yehûdiler, hıristiyanlar ve budist, berehmen de-
nilen Hind kâfirleri ve mezhebsizler, tatlı ve yanık sözlerle, hileli
mantıklarla, kendilerinin doğru yolda olduklarını, insanları iyiliğe,
se'âdete çağırdıklarını bildiriyorlar. Ebû Amr bin Necîd buyurdu
ki, (Kendisi ile amel olunmayan ilmin, sâhibine zararı, fâidesinden
dahâ çokdur). Bütün se'âdetlerin yolu islâmiyyete uymaktır. Kur-
tuluş yolu, Resûlullahın izinde olmaktır. Hak ile bâtili ayıran alâ-
met, Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem” uymaktır. Onun dî-
nine ya'nî ahkâm-ı islâmiyyeye uymıyan her söz, her yazı ve her iş
kıymetsizdir. Hârîka, açıklıkla ve riyâzet çekmekle hâsil olur. Yalnız
müslimânlara mahsûs değildir. Abdüllah ibni Mubârek “rahme-
tullahi aleyh” 181 [m. 797] de vefât etmiştir. Buyurdu ki, (Müste-
habları yapmakda gevşek davranan, sünnetleri yapamaz. Sünnet-
leri yapmakda gevşeklik de, farzların yapılmasını zorlaştırır. Farz-
larda gevşek davranan da, ma'rifete, Allahü teâlânın rızâsına ka-
vuşamaz). Bunun içindir ki, hadîs-i şerîfde, **(Günâh işlemek, in-
sanı küfre sürükler)** buyuruldu. Evliyânın büyüklerinden Ebû
Sa'îd Ebülhayr 440 [m. 1049] da vefât etmiştir. Kendisine sordular.
Filanca kimse şu üstünde yürüyor. Buna ne dersiniz? Bunun
kıymeti yokdur. Ördek ve kurbağa da suda yüzer dedi. Filan
adam havada uçuyor dediler. Sinek ve çaylak da uçuyor. Sinek
kadar kıymeti var dedi. Filan kimse, bir anda şehirden şehre gidi-

yor dediler. Şeytân da, bir solukda şarkdan garba gidiyor. Böyle şeylerin dînimizde kıymeti yoktur. Merd olan, herkesin arasında bulunur. Alışveriş yapar, evlenir. Fekat, bir an Rabbini unutmaz buyurdu. Evliyânın büyüklerinden Ebû Alî Rodbârî Cüneyd-i Bağdâdînin talebesindendir. 321 [m. 933] de, Mısrda vefât etmiştir. Kendisine sordular: Bir din adamı, çalgı dinliyor. [Yabancı kadınlarla, kızlarla arkadaşlık yapıyor. Karısını, kızlarını çıplak geziyor.] Kalbim temizdir. Sen kalbe bak diyor. Buna ne dersin dediklerinde, onun gideceği yer Cehennemdir buyurdu. Ebû Süleymân-ı Dârânî, Şâmın Darya köyünde yerleşmiş ve 205 [m. 820] de orada vefât etmiştir. Buyurdu ki, (Düşüncelerimi, niyyetlerimi önce Kitâb ile ve Sünnet ile karşılaştırıyorum. Bu iki âdil şâhide uygun olanları söylüyor ve yapıyorum). Hadîs-i şerîfde, **(Bid’at sâhibleri Cehenneme gideceklerdir)** buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Bid’at ortaya çıkaran ve bunu yapan kimseye şeytân çok ibâdet yapdırır. Onu çok ağlatır)** buyuruldu. Yine hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ, bid’at işliyenin oruçlarını, nemâzlarını, haclarını, ömrelerini, cihâdlarını, farzlarını ve nâfile ibâdetlerini kabûl etmez. Bunlar, yağdan kıl çıkar gibi islâmdan çıkarlar)** buyuruldu. [Bu hadîs-i şerîf, dinde reform, değişiklik yapan, meselâ nemâzı, ezânı radyo ile, hoparlörle okuyan, nemâz vaktini minârede ışık yakarak bildiren din adamlarının zuhûr edeceklerini haber vermektedir.] Şeyh ibni Ebî Bekr Muhammed bin Muhammed Endülüsî, Mısrda yaşamış, 734 [m. 1334] de vefât etmiştir. **(Me’âric-ül-hidâye)** kitâbında diyor ki, (Doğruyu tanı, doğru ol! Kâmil insanın her işi, düşünceleri, sözleri, ahlâkı, Resûlullah’a “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” tam uygun olur. Çünkü, bütün se’âdetlere, Ona uymakla kavuşulur. Ona uymak, islâmiyyete yapışmak demektir).

Resûlullah’a “sallallahü aleyhi ve sellem” uymak nasıl olur? Bunlardan mühim olanlarını bildiriyorum:

Günâh işleyince, hemen tevbe etmelidir. Gizli işlenen günâhın tevbesi gizli olur. Açık işlenmiş günâhın tevbesi açık olur. Tevbeyi geciktirmemelidir. **(Kirâmen kâtibîn)** melekleri, günâhı hemen yazmaz. Tevbe edilirse, hiç yazılmaz. Tevbe edilmezse yazarlar. Ca’fer bin Sinân “kuddise sirruh” buyurdu ki, (Günâha tevbe etmemek, bu günâhı yapmaktan dahâ fenâdır). Hemen tevbe etmeyen de, ölmeden önce tevbe etmelidir. Vera’ ve takvâyı elden bırakmamalıdır. **(Takvâ)** açıkca yasak edilmiş olan şeyleri, **(Vera’)** şübheli şeyleri yapmamaktır. Yasak edilenlerden sakınmak, emr olunanları yapmaktan dahâ fâidelidir. Büyüklerimiz buyurdu ki, (İyiler de, kötüler de, iyilik yapar. Fekat, yalnız sıddıklar, iyiler,

günâhdan sakınır). Ma'rûf-i Kerhî hazretleri [Fîrûz isminde bir hıristiyanın oğlu idi. İmâm-ı Alî Rızânın âzâdlıdır. Sırrî Sekâtînin, Sırrî de Cüneyd-i Bağdâdînin hocasıdır “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”. 200 [m. 815] de Bağdâdda vefât etdi.] Buyurdu ki, (Yabancı kadına bakmaktan pek sakınınız! Hattâ dışı koyuna bile bakmayınız!). Hadîs-i şerîfde, (**Kıyâmet günü Allahü teâlânın huzûruna kavuşanlar, vera' ve zühd sâhibleridir**) buyuruldu. Yine hadîs-i şerîfde, (**Vera' sâhibinin nemâzı makbûl olur**). (**Vera' sâhibi ile birlikde bulunmak ibâdetdir. Onunla konuşmak sadaka vermek kadar sevâbdır**) buyuruldu. Kalbinin ürperdiği işi yapma! Nefsine uyma! Şübhe etdiğin işlerde kalbine danış! Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, (**Nefse sükkûnet ve kalbe ferahlık veren iş, iyi işdir. Nefsi azdıran, kalbe heyecan veren iş günâhdır**). Yine hadîs-i şerîfde, (**Halâl olan şeyler bellidir. Harâmı da bildirilmiştir. Şübheli olanlardan kaçınız. Şübhesiz bildiklerinizi yapınız!**) buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, şübhe edilen ve kalbi sıkın şeyi yapmamalı. Şübhe edilmeyeni yapmak câiz olur. Bir hadîs-i şerîfde, (**Allahü teâlânın, Kur'ân-ı kerîmde halâl etdiği şeyler halâldir. Kur'ân-ı kerîmde bildirmedığı şeyleri afv eder**) buyuruldu. Şübheli bir şeyle karşılaşınca, eli kalb üzerine koymalı. Kalb çarpması artmazsa, o şeyi yapmalı. Eğer, fazla çarparsa yapmamalıdır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, (**Elini göğsüne koy! Halâl şeyde kalb sâkin olur. Harâm şeyde çarpıntı olur. Şübheye düşersen yapma! Din adamları fetvâ verseler de yapma!**). İmâni olan, büyük günâha düşmemek için, küçük günâhdan kaçır.

Bütün ibâdetlerini, iyiliklerini kusûrlu bilmelidir. Allahü teâlânın emrlerini tam yapamadığını düşünmelidir. Ebû Muhammed Abdûllah bin Menâzil “kuddise sirruh” buyurdu ki, (Allahü teâlâ çeşitli ibâdetleri bildirdi. Sabrı, sıdkı, nemâzı, orucu ve seher vaktleri istiğfâr etmeği buyurdu. İstiğfârı en sonra söyledi. Böylece kula, bütün ibâdetlerini, iyiliklerini kusûrlu görüp, hepsine afv ve magfiret dilemesi lâzım oldu). Abdûllah Menâzilin mürşidi Hamdûn Kassâr, 271 [m. 884] de Nişâpûrda vefât etmiştir. Ca'fer bin Sinân “kuddise sirruh” buyurdu ki, (İbâdet ve iyilik yapanların, kendilerini, günâh işliyenlerden üstün görmeleri, onların günâhlarından dahâ fenâdır). Alî Mürte'îş “kuddise sirruh” hazretleri, Ramezân-ı şerîfin yirmisinden sonra i'tikâfı bırakıp câmi'den dışarı çıkdı. Niçin çıkdın dediklerinde, hâfızların tegannî ile okuduklarını ve bununla öğündüklerini görünce, içerde duramadım buyurdu.

Kendinin ve çoluk çocuğunun nafakasını halâldan kazanmak için çalışmalıdır. Bunun için, ticâret, san'at yapmak lâzımdır. Se-

lef-i sâlihîn “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”, hep böyle çalışıp kazanırlardı. Halâl kazanmanın sevâblarını bildiren pekçok hadîs-i şerîf vardır. Muhammed bin Sâlim hazretlerine: Çalışıp kazanalım mı, yoksa yalnız ibâdet yapıp tevekkül mü edelim dediklerinde, (Tevekkül etmek, Resûlullahın hâlidir. Çalışıp kazanmak da, Onun “sallallahü aleyhi ve sellem” sünnetidir. Çalışıp da tevekkül ediniz) buyurdu. Ebû Muhammed bin Menâzil, (Çalışıp da tevekkül etmek, bir yere çekilip ibâdet yapmaktan hayırlıdır) buyurdu.

Yemekde, içmekde adâleti, ya’nî orta hâlde olmağı gözetmelidir. Gevşeklik verecek kadar çok yimemeli. İbâdet yapamıyacak kadar da, perhîz etmemelidir. Evliyânın büyüklerinden Şâh-i Nakşibend “kuddise sirruh” hazretleri buyurdu ki, (İyi yi, iyi çalış!). Sözün kısası, ibâdet ve iyilik yapmağa yardımcı olan herşey, iyi ve mubârekdir. Bunları azaltanlar da, yasaktır. Her iyi işde, niyyete dikkat etmelidir. İyi niyyet olmadıkça, o işi yapmamalıdır.

İslâmiyyete uymıyanlardan, bid’at ve günâh işleyenlerden uzlet etmeli, ya’nî bunlarla görüşmemelidir. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Hikmet, on kısımdır. Dokuzu uzletdedir. Biri de, az konuşmaktır.)** Böyle insanlarla zarûret kadar görüşmelidir. Vaktleri, çalışmakla, zikr, fikr ve ibâdetle geçirmelidir. Eğlenecek zemân, öldükden sonradır. Sâlih, temiz ve ehl-i sünnet olan müslimânlarla “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” görüşmeli, onlara fâideli olmalı ve onlardan fâidelenmelidir. Ehl-i sünnet olmak, dört mezhebden birinde olmak demektir. Lüzûmsuz, fâidesiz sözlerle, zemânları zâyî’ etmemelidir. [Zararlı kitâbları, gazeteleri okumamalı, böyle radyoları, televizyonları dinlememeli, seyr etmemelidir. İslâm düşmanlarının kitâbları, gazeteleri, radyoları, televizyonları, dîni, islâmiyeti yok etmek için sinsice çalışıyor. Gençleri, dinsiz, ahlâksız yapmak için, plânlar kuruyorlar. Bunların tuzaklarına düşmemelidir.]

İyi, kötü, herkese, güler yüz göstermeli. [Fitne çıkarmamalı. Düşman kazanmamalıdır. Hâfız-ı Şîrâzînin, dostlara doğru söylemeli, düşmanları güler yüzle ve tatlı dil ile idâre etmelidir sözüne uymalıdır.] Afv dileyenleri afv etmelidir. Herkese karşı iyi huylu olmalıdır. Kimsenin sözüne karşı gelmemeli. Münâkaşa etmemelidir. Herkese yumuşak söylemeli, sert söylememelidir. Şeyh Abdüllah Bayal “kuddise sirruh” buyurdu ki, (Tesavvuf, nemâz ve oruc ve geceleri ibâdet etmek demek değildir. Bunları yapmak her insanın kulluk vazîfesidir. Tesavvuf, insanları incitmemektir. Bunu hâsil eden, vâsıl olmuştur). Evliyânın başka insanlardan

nasıl ayırd edilebileceğini, Muhammed bin Sâlim “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” hazretlerinden sordular. (Sözlerinin yumuşak olması ve huylarının güzel olması ve yüzünün güler olması ve ihsânının bol olması ve konuşurken i’tirâz etmemesi ve özr dileyenleri afv etmesi ve herkese merhametli olması ile anlaşılır) buyurdu. Ebû Abdüllah Ahmed Makkarî buyurdu ki, (Fütüvvet demek, gücendiğin kimseye iyilik etmek, sevmediğine ihsânda bulunmak ve sıkıldığın kimseye güler yüzlü olmandır).

Az konuşmalı, az uyumalı ve az gülmelidir. Kahkaha ile gülmek, kalbi karartır. Çalışmalı, fekat karşılığını Allahü teâlâdan beklemelidir. Onun emrlerini yapmaktan zevk duymalıdır. Yalnız Ona güvenince, O, her dileği ihsân eder. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâ yalnız Ona güvenenin her dileğini verir ve bütün insanları buna yardımcı yapar.)** Yahyâ bin Mu’âz-ı Râzî “rahmetullahi teâlâ aleyh” 258 [m. 872] de Nişâpûrda vefât etdi. Buyurdu ki, (Allahü teâlâyı sevdiğin kadar, herkes seni sever. Allahü teâlâdan korkduğun kadar herkes senden korkar. Allahü teâlâyı kulluk etdiğin mikdârda, herkes sana yardımcı olur). Kendi çıkarlarının arkasında koşma! Ebû Muhammed Abdüllah Râşî “rahmetullahi teâlâ aleyh” 367 [m. 978] de Bağdâdda vefât etmiştir. Buyurdu ki, (Allahü teâlâ ile insan arasında olan en büyük perde, kendi nefsinin düşünmesidir ve kendisi gibi âciz olan bir kula güvenmesidir. İnsanların değil, Allahü teâlânın sevgisine kavuşmağı düşünmelidir). Âileye ve çocuklarına karşı tatlı dilli ve güler yüzlü olmalıdır. Onların haklarını yerine getirecek kadar aralarında bulunmalıdır. Onlara bağlanmak, Allahü teâlâdan yüzçevirecek kadar olmamalıdır.

Din işlerinde, câhil ve fâsık olan din adamlarına danışmamalıdır. Mezhebsizlerle ve dünyâyâ düşkün olanlarla birlikte bulunmamalıdır. Her işde, sünnete uymalı, bid’atden sakınmalıdır. Neş’eli zemânlarda, islâmiyyetin dışına taşmamalı. Sıkıntılı anlarda, Allahü teâlâdan ümmîdi kesmemelidir. Her güçlük yanında kolaylık bulunduğunu unutmamalıdır. Neş’ede ve sıkıntıda hâli değişmemeli, varlıkta ve yoklukta aynı hâlde olmalıdır. Hattâ, yoklukdan râhatlık duymalı, varlıkta sıkılmamalıdır. Olayların değişmesi, insanda değişiklik yapmamalıdır.

Kimsenin aybına bakmamalı, kendi ayblarını görmelidir. Kendini hiçbir müslimândan üstün bilmemelidir. Ehl-i sünnet olan ya’nî dört mezhebden birinde olan her müslimânı kendinden üstün tutmalıdır. Her müslimânı görünce, kendi se’âdetinin, onun düâsını almakta olabileceğine inanmalıdır. Kendinde hakkı bulu-

nanların kölesi gibi olmalıdır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Üç şeyi yapan müslimânın îmânî kâmidir: Âilesine hizmet etmek, fakîrler arasında oturmak [dilenciler arasında değil!] ve hizmetçisi ile birlikde yemek)**. Bu üç şeyin, mü'minlerin alâmeti olduğu Kur'ân-ı kerîmde bildirilmiştir. Selef-i sâlihînin hâllerini öğrenmeli, onlar gibi olmağa çalışmalıdır. Kimseyi gybet etmemelidir. Gybet yapana mâni' olmalıdır. [İşitince incineceği şeyi, arkasından söylediği zemân, sözü doğru ise, gybet olur. Yalan ise iftirâ olur. Her ikisi de, büyük günâhdır.] Emr-i ma'rûf ve nehy-i anil-münker yapmağı âdet edinmelidir. Muhammed bin Alyân'a "rahmetullahi teâlâ aleyh", Allahü teâlânın râzî olduğu nasıl anlaşılır dediklerinde, (Tâ'at etmek tatlı ve günâh işlemek acı gelmesinden anlaşılır) buyurdu. Fakîr olmaktan korkarak, cimrilik yapmamalıdır. Şeytân, insanları fakîr olursun diyerek ve fuhsa sürükliyerek aldatır. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Âilesi çok, rızkı az olup, nemâzlarını iyi kılan ve müslimânları gybet etmiyen, Kıyâmet günü benim yanımda olur)**. Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî Serhendî "kuddise sirruh" hazretlerinin fârisî mektûbundan terceme temâm oldu. [Köyde, yolda nemâz kılacak kimseye, kible cihetini bulmağı bildirelim: Güneş gören toprağa çubuk dikilir, yâhud bir ip ucuna anahtar, taş bağlanır, sarkıtılır. Takvîm yaprağında **(Kible sâati)** yazılı vaktde, çubuğun ve ipin gölgeleri kible istikâmetini gösterir. Gölgenin güneş bulunduğu tarafı kible ciheti olur.]

Yukarıda yazılı iyiliklere mâlik olan müslimâna ehl-i sünnet denir. Böyle olmıyan, hattâ böyle olanları beğenmiyen, küçülten kimsenin din adamı değil, din düşmanı olduğunu anlamalı, onun sözlerine, yazılarına aldanmamalıdır.

46 — **(Bid'at)** ne demektir? İmâm-ı Rabbânî Ahmed Fârûkînin **(Mektûbât)** kitâbının birinci cildinin ellidördüncü ve yüzaltmışbeşinci ve yüzseksenaltıncı ve ikiyüzellibeşinci ve ikiyüzaltmışıncı ve üçyüzonüçüncü mektûblarında bid'atin ne olduğu ve bid'at işlemenin zararları çok iyi anlatılmaktadır. Birinci cildde bulunan üçyüzonüç mektûbun hepsi fârisîden türkçeye terceme edilmiştir. 1387 [m. 1968] senesinde **(Mektûbât Tercemesi)** ismi verilerek İstanbulda basdırılmışdır. Abdülganî Nablûsînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Hadîkat-ün-nediyye)** kitâbının birinci kısmının baş tarafında da, bid'at hakkında geniş bilgi vardır. Bu birinci kısım da, 1399 [m. 1979] senesinde İstanbulda ofset yolu ile basdırılmışdır. Bid'at hakkındaki yazılarının bir kısmını arabîden terceme ederek aşağıda takdîm ediyoruz. [434.cü sahîfeye bakınız!]

(**Bid'at**), sünnete [ya'nî, Muhammed aleyhisselâmın bildirdiği din bilgilerine] muhâlif olan, ters düşen, din câhillerinin, boş kalarından çıkan i'tikâd ve amel ve sözler demektir. Allahü teâlâ, kullarını kendisine ibâdet etmek için yaratdı. İbâdet, züll ve zillet demektir. Ya'nî, insanın Rabbine, ma'bûdüne, hakîr olduğunu, âciz, muhtaç olduğunu göstermesidir. Bu da, her aklın, nefsin ve âdetlerin güzel ve çirkin dediklerine uymayıp, Rabbin güzel ve çirkin dediklerine teslim olmak ve Rabbin gönderdiği Kitâba ve Peygamberlere inanmak ve bunlara tâbi' olmak demektir. Bir insan, bir işi, Rabbinin izn verdiğini düşünmeden, kendi görüşü ile yaparsa, Rabbine kulluk yapmamış, müslimânlığın îcâbını yerine getirmemiş olur. Bu iş, i'tikâdda, inanmakta ise ve inanılması lâzım olduğu sözbirliği ile bildirilmiş olan şeylerden ise, bu inancı (**Küfre sebep olan Bid'at**) olur. Bu iş, i'tikâdda olmayıp da, yalnız dinden olan sözde ve işde kalırsa, fîsk, büyük günâh olur. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, (**Bir kimse, dinde birşey meydâna çıkarırsa, bu şey red olunur.**) Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, dinden olmayan bir i'tikâd, bir söz, bir iş, bir hâl ortaya çıkarılır ve bunun din ve ibâdet olduğuna inanılırsa, yâhud islâmîyyetin bildirmiş olduklarında bir ziyâdelik veyâ noksanlık yapılırsa ve bunu yapmakda sevâb beklenirse, bu yenilikler, değişiklikler, (**Bid'at**) olur. İslâmîyyete uyulmamış, ona îmân edilmemiş olur. Dinde, ibâdetde olmayıp, âdetde olan yenilikler, ya'nî yapılırken sevâb beklenilmeyen değişiklikler bid'at olmaz. Meselâ, yemekte, içmekte, binme ve taşıma vâsıtalarında, binâlarda yapılan yenilikleri, değişiklikleri dînimiz red etmez. [Bunun için, masada, ayrı tabaklarda, çatal kaşık ile yemek, otomobile, tayyâreye binmek, her çeşid binâ, ev ve mutfak eşyâsı kullanmak ve bütün fen bilgileri ve fen âletleri, fen işleri dinde bid'at değildir. Bunları yapmak ve fâideli yerlerde kullanmak câizdir. Hattâ, farz-ı kifâyedir. Meselâ radyo, ho-parlör, elektronik makinalar yapmak ve bunları ibâdetlerin dışında kullanmak câizdir. Ho-parlörü dünyâ işlerinde kullanmak câizdir. Fekat, ho-parlör ile ezân, Kur'ân-ı kerîm, mevlid okumak, ibâdeti değiştirmek olur, bid'at olur. Ezânın uzaklardan işitilmesi için ho-parlör kullanmamalı, her mahalleye câmi'ler yapmalı, her mahalle câmi'indeki müezzin efendiler ayrı ayrı ezân okumalıdır.]

Enes bin Mâlik “radiyallahü anh”, birgün ağlıyordu. Sebebi soruldukdâ, (Resûlullahdan “sallallahü aleyhi ve sellem” öğrendiğim ibâdetlerden, değiştirilmemiş bir nemâz kalmıştı. Şimdi, bunun da elden gitdiğini görüyor, bunun için ağlıyorum) dedi.

Ya'nî, şimdiki insanların çoğu, nemâzın şartlarını, vâciblerini, sünnetlerini, müstehablarını yerine getirmiyor, mekrûhlarından, müfsidlerinden, bid'atlerinden sakınmıyorlar. Onun için ağlıyorum dedi. Bunlar, Peygamberlerin, Evliyânın, sâlih, sâdık mü'minlerin büyüklüklerini anlayamayanlardır. Onların yollarını bırakıp, kendi kısa görüşlerine, nefslerine, beğendiklerine göre ibâdetleri değiştiriyorlar. Se'âdet yolunu bırakıp, şakâvete, felâkete atılıyorlar. Enes bin Mâlikin "radiyallahü anh" ağlamasının sebebi, nemâza ilâveler yaparak ve ba'zı yerlerini azaltarak değiştirenleri görmesidir. Böylece, sünneti [ya'nî islâmiyeti] değiştiriyorlar. Sünneti değiştirmek, bid'atdır.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Bir ümmet, Peygamberi öldükten sonra, dinde bid'at yaparsa, buna benzer bir sünneti gayb eder)**. Ya'nî, küfre sebep olmıyan bir bid'at yapılırsa, bunun cinsinden bir sünneti terk ederler.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Bid'at sâhibi, bid'atini terk etmedikçe, tevbe etmesini, Allahü teâlâ nasîb etmez)**. Ya'nî, bir kimse, bir bid'at ortaya çıkarırsa veyâ başkasının çıkarmış olduğu bir bid'ati yaparsa, bu bid'ati iyi bildiği ve karşılığında sevâb beklediği için, bundan tevbe edemez. Bu bid'atin kötülüğünden veyâ küfre sebep olmasından dolayı hiçbir günâhına da tevbe etmesi nasîb olmaz. Müslimân, günâhdan kurtulmak için, tevbe eder. [Hıristiyanlar günâhdan kurtulmak için, kiliseye gidip papaza günâh çıkartıyorlar. Günâh çıkartacak kimseye papaz, kimsenin görmediği tenhâ bir yerde İncil okuyup, üfler ve düâ eder. Papazlar, kim gelirse gelsin, günâh çıkarmağa mecbûrdurlar. **(Vaftiz)**, ömründe bir def'a, doğduğu zemân veyâ hıristiyan dînine girerken, merâsim ile ve şâhidler yanında kilisede vaftizhâne denilen yerde yapılır.]

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâ, dinde bid'at olan birşeyi yapan, bu bid'ati Allah rızâsı için terk etmedikçe, onun hiçbir amelini kabûl etmez)**. Ya'nî, i'tikâdda veyâ amelde veyâ sözde yâhud ahlâkda bid'at olan birşeyi yapmağa devâm edenin bu cinslerden ibâdetleri sahîh olsa da, hiçbirini kabûl etmez. İbâdetlerinin kabûl olması için, bu bid'ati, Allahü teâlâdan korkarak, ondan sevâb bekliyerek yâhud rızâsına kavuşması için terk etmesi lâzımdır.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâ, bid'at sâhibinin nemâzını, orucunu, haccını, ömresini, cihâdını, günâhdan vazgeçmesini, adâletini kabûl etmez. Hamurdan kılın çıkması gibi, is-**

lâmdan çıkar). Ya'nî, ibâdeti sahîh olsa da, kabûl olunmaz. Sevâb verilmez. Çünkü, küfre sebep olmıyan bid'at işlemeğe devâm etmektedir. Küfre sebep olan bid'at sâhibinin ibâdeti zâten sahîh olmaz. Farz, nâfile ibâdetlerinin hiçbirini kabûl olmaz. Bid'at, nefse, şeytâna uyarak yapıldığı için, sâhibi islâmdan, Allahü teâlânın emrlerine teslîm olmakdan çıkar. İmân kalb ile olur. İslâm kalb ve lisân ile birlikde olur. İmân kalbe mahsûsdur. İslâm ise, kalbin, lisânın ve bedeninin umûmuna şâmindir. Kalbdeki imân ile kalbdeki islâm birbirlerinin aynıdır. Bid'at sâhibinden ayrılan, lisândaki ve uzvlardaki islâmdır. Bid'at işlemeğe devâm eden kimse, nefse ve şeytâna itâ'at eden kimse olmuştur. Günâh işliyen kimse, âsî, fâsık olur. Buna bid'at sâhibi denmez. Fekat, bid'at sâhibi, âsî ve fâsıktır. Bid'at sâhibi, bu bid'atini ibâdet sanmakda, buna karşılık sevâb beklemektedir. İbâdet hâricinde işlenen günâh, ibâdetlerin kabûl olmasına mâni'olmaz.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Benden sonra, ümmetim arasında ayrılıklar olacaktır. O zemânda olanlar, benim sünnetime ve Hulefâ-i râşidînin sünnetine yapışsın! Dinde meydana çıkan şeylerden uzaklaşsın! Dinde yapılan her yenilik bid'atdır. Bid'atlerin hepsi dalâletdir. Dalâlet sâhiblerinin gidecekleri yer, Cehen-nem ateşidir).** Bu hadîs-i şerîf, bu ümmetde çeşidli ayrılıklar olacağını haber veriyor. Bunlar arasında, Resûlullahın ve Onun dört halîfesinin yolunda olana sarılıyorsunuz diyor. Sünnet, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", sözleri, bütün ibâdetleri, işleri, i'tikâdları, ahlâkı ve birşey yapılırken görünce, mâni olmayıp susması demektir.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Ümmetim arasında fesâd yayıldığı zemân, sünnetime yapışan için yüz şehîd sevâbı vardır!)** Ya'nî nefse ve bid'atlere ve kendi aklına uyarak islâmiyyetin hududu dışına çıkıldığı zemân, benim sünnetime uyana, kıyâmet günü yüz şehîd sevâbı verilecektir. Çünkü, fitne fesâd zemânında islâmiyyete uymak, kâfirlerle harb etmek gibi güç olacaktır.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(İslâm dîni garîb olarak başladı. Son zemânlarda da garîb olacaktır. Bu garîb insanlara müjdeliler olsun! Bunlar, insanların bozduğu sünnetimi düzeltirler).** Ya'nî, islâmiyyetin başlangıcında, insanların çoğu, müslimânlığı bilmedikleri, onu yadırgadıkları gibi, âhır zemânda da, dîni bilenler azalır. Bunlar, benden sonra bozulmuş olan sünnetimi islâh ederler. Bunun için, emr-i ma'rûf ve nehyi anilmünker yaparlar. Sünnete, ya'nî islâmiyyete uymakda başkalarına örnek olurlar. İslâm bilgilerini doğru olarak yazıp, kitâblarını yaymağa çalışır-

lar. Bunları dinliyenler az, karşı gelenler çok olur. O zemânda, sevenleri çok olan din adamı, doğru arasına iğrileri, hoşâ giden sözleri karışdıran kimsedir. Çünkü, yalnız doğruyu söyleyenin düşmanları çok olur.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Benî İsrâil yetmişiki millete ayrıldı. Benim ümmetimin de yetmişüç millete ayrılacaktır. Bunlardan yetmişikisi ateşde yanacak, yalnız biri kurtulacaktır. Bunlar, benim ve Eshâbımın yolunda olanlardır).** Ya'nî, İsrâil oğulları, dinde yetmişiki fırkaya ayrıldı. Müslimânlar da, dinde yetmişüç fırkaya ayrılacaktır. Ya'nî, çok fırkalara ayrılacaktır. Bunların hiçbirisi kâfir değil ise de, Cehennemde uzun zemân yanacaklardır. Yalnız benim ve Eshâbımın i'tikâdında olan ve bizim gibi ibâdet eden fırkası Cehenneme girmeyecektir. İ'tikâd bilgilerinde ictihâd ederken, Resûlullahın ve Eshâb-ı kirâmın i'tikâdlarından ayrılan din âlimleri, dinde zarûrî ve sözbirliği ile bilinen i'tikâddan ayrılırlarsa, kâfir olurlar. Bunlara **(Mülhid)** denir. [Bunların müşrik oldukları, **(Bahr)**de ve **(Hindiyye)**de yazılıdır.] Zarûrî ve sözbirliği ile bildirilmemiş olan i'tikâddan ayrılırlarsa, kâfir olmazlar, i'tikâdda bid'at sâhibi olurlar. Bunlara **(Ehl-i kible)** de denir. Amel ve ibâdet bilgilerinde ictihâd ederken de, zarûrî ve sözbirliği ile bilinen ibâdetlere inanmıyan kâfir olur. Mülhid olur. Fekat, zarûrî ve sözbirliği ile bildirilmemiş olan ibâdetlerden ayrılan âlimler, eğer müctehid iseler, sevâb kazanırlar. Müctehid değilseleler, amelde bid'at sâhibi, **(Mezhebsiz)** olurlar. Çünkü müctehid olmayanın ictihâd etmesi câiz değildir. Bunun, bir müctehidin mezhebini taklîd etmesi lâzımdır. Hadîs-i şerîfde, **(Lâ ilâhe illallah diyen kimseye, günâh işlediği için kâfir demeyiniz! Buna kâfir diyenin kendisi kâfir olur)** buyuruldu. İ'tikâdı bozuk olmadığı için, Cehenneme girmeyecek olan kimse, yaptığı günâhlar sebebi ile Cehenneme girebilir. Eğer sâlih ise, ya'nî günâhına tevbe etmiş ise yâhud afva veyâ şefâ'ate kavuşursa, Cehenneme hiç girmez. Zarûrî olarak ya'nî câhillerin de bildiği ve sözbirliği ile bildirilmiş olan bir inanışı veyâ bir işi inkâr eden, kâfir ve mürted olacağı için, lâ-ilâhe illallah dese ve her ibâdeti yapsa ve her günâhdan da sakınsa bile, buna lâ-ilâhe-illallah ehli ve ehl-i kible denmez.

Sûâl — Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(Bid'atlerin hepsi dalâletdir)** buyurdu. Fıkh âlimleri ise, bid'atlerin bir kısmına dalâlet, ya'nî günâh, bir kısmına mubah, bir kısmına müstehab, bir kısmına da vâcib dediler. Bu iki sözü birleştirmek nasıl olur?

Cevâb — Bid'at sözünün iki ma'nâsı vardır. Birincisi, lûgat

ma'nâsı olup umûmîdir. Lugat ma'nâsı ile, âdetde olsun, ibâdetde olsun, her zemân yapılan, her dürlü yeniliğe bid'at denir. Âdet, karşılığında sevâb beklenilmeyen işler demektir. Bunlar dünyâ menfe'ati için yapılır. İbâdet ise âhîretde sevâb kazanmak için yapılır. Sadr-ül-evvel (Selef-i sâlihîn)in, ya'nî Eshâb-ı kirâmın "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" ve Tâbi'în ve Tebe'i tâbi'în zemânlarıdır. Bunların zemânında veyâ sonra âdet olarak veyâ ibâdet olarak ortaya çıkan şeyler bid'atdır. 436. cı sahîfeye bakınız!

Bid'at kelimesinin ikinci ma'nâsı, Sadr-ul-evvelden, ya'nî Eshâb-ı kirâmın ve Tâbi'înin ve Tebe'i tâbi'înin zemânlarından sonra dinde meydâna çıkan yeniliklerdir. Bu değişdirmeler i'tikâdda veyâ ibâdetde olur. Yeni bir ibâdet meydâna çıkarmak veyâ mevcûd bir ibâdetde ziyâdelik veyâ noksanlık yapmak (**İbâdetde bid'at**) olur. Bunlardan dînin sâhibinin, ya'nî Muhammed aleyhisselâmın, sözle veyâ iş ile, sarîh veyâ işâret ederek, izni olmadan ortaya çıkarılanlara (**Bid'at-i seyyie**) denir. Âdetde bid'atlerin hiçbirine bid'at-i seyyie denilmez. Çünkü bunlar ibâdet için değil, dünyâ menfe'ati için yapılırlar. Yemekde, içmekde, giyinmekde, binâlarda yapılan yenilikler âdetde bid'atdır. İ'tikâdda olan bid'atlerin hepsi (**Bid'at-i seyyie**)dir. Yetmişiki dalâlet firkasının i'tikâdları, bid'at-i seyyiedir. Dört mezhebin ibâdetlerde olan yenilikleri bid'at değildir. Çünkü bunlar, kendi akları ile çıkarılmış olmayıp, (**Edille-i şer'iyye**)den çıkarılmışlardır. Bunlar Nasslarda ziyâdelik olmayıp, Nassların açıklamalarıdır. Nemâza dururken iftitâh tekbîrini birkaç def'a söylemek, sevâbı çok olmak için ise, bid'at olur. Vesvese ile, istemiyerek söylerse, günâh olur. İbâdetde olan bid'atde, dînin sâhibinin, sarîh veyâ işâret ile, izni varsa, bunlara (**Bid'at-i hasene**) denir. Bid'at-i haseneler, müstehab veyâ vâcib olur. Câmi'lere minâre yapmak, müstehabdır. Bunları yapmak sevâb olup, terk etmesi günâh olmaz. Minâreye (**Me'zene**) de denir. Zeyd bin Sâbitin annesi diyor ki, (Medînede, Mescid-i Nebînin etrâfındaki evlerin en yükseği benim evim idi. Bilâl-i Habeşî "radıyallahü teâlâ anh", önceleri, evimin damına çıkıp ezân okurdu. Resûlullahın mescidi yapılıncâ, mescid üzerinde müezzin için yapılan yüksek yere çıkarak okudu). Müezzinlerin minâreye çıkıp ezân okumalarının sünnet olduğu buradan anlaşılmalıdır. [Ho-parlörle ezân okumak bid'atının bu sünneti yok etdiğini acı acı görmekdeyiz.] Din mektepleri yapmak, din kitâbları yazmak vâcib olan bid'atlerdendir. Bunları yapmak sevâb, terk etmek günâhdır. Bid'at ehlinin ve mülhidlerin, ya'nî i'tikâdları küfre sebep olan bid'at sâ-

hiblerinin şübhelerine karşı uyarıcı deliller ortaya koymak da böyledir.

Yukarıda yazılı hadîs-i şerîflerde bildirilen bid'atler, hep dinde olan bid'at-i seyyielerdir. Bunlar, ibâdetlere yardımcı değil-dirler. İbâdetlere yardımcı olan ve dînin sâhibinin izni ile yapılan bid'at-i haseneler, dalâlet değildirler. **(Benim sünnetime ve Hu-lefâ-i râşidînin sünnetlerine yapışınız!)**. Ya'nî akllarınıza, nefslerinize uyararak dinde yaptığınız değişiklikleri bırakarak, benim yoluma sarılınız, hadîs-i şerîfi, âdetde bid'atlerin dalâlet olmadıklarını göstermektedir. Çünkü Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" yolu, din bilgileridir. Âdetleri gösteren birşey bildir-memiştir. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", insanlara, dinlerini bildirmek için gelmiştir. Dünyâlarını bildirmek için gönderilmemiştir. Çünkü insanlar, dünyâ işlerini iyi bilirler. Fe-kat, Allahü teâlânın irâdesinin, emrlerinin ne olacağını bilmezler.

Şimdi bid'at denince, i'tikâdda olan bid'atler anlaşılmaktadır. Bu sapık i'tikâd sâhiblerine **(Mübtedî')** ve **(Ehl-i hevâ)** denilmektedir. Çünkü bunlar, islâmiyyete değil, nefslerine uymaktadırlar. Yetmişiki sapık fırka böyledir. Bunlardan ba'zısını i'tikâdı küfre sebep olmaktadır. Öldükten sonra tekrâr dirilmeğe ve Allahü teâlânın sıfatlarına inanmayanları ve âleme kadîm diyen-leri böyledir. Böyle küfre sebep olan inanışa **(İlhâd)** denir. Böyle inananlara **(Mülhid)** denir. Açık olarak bildirilmiş olmayıp, şübheli olduğu için, te'vîli lâzım gelen, ya'nî çeşidli ma'nâlar arasından, uygun olan ma'nâsını arayıp bulmak lâzım olan âyet-i ke-rîmelerden ve hadîs-i şerîflerden yanlış ma'nâ çıkarılanların bu yanlış i'tikâdı küfre sebep olmaz. Kabr azâbına ve mi'râca inan-mayanları böyledir. Fekat, küfre sebep olmıyan böyle i'tikâddaki bid'atler, en büyük günâhlardan, meselâ mü'mini haksız yere öldürmekten ve zinâdan dahâ büyük günâhdırlar. Bu bozuk i'ti-kâdlarını, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden zan ile çıkar-dıkları için, kâfir olmıyorlar. Şimdi çok kimse, bunlara yanlış te'vîl etmek sebebi ile değil de akla, fenne uymuyor diyerek inanmıyor. İ'tikâdlarına, îmânlarına, islâmiyyeti değil de, aklı, fenni esâs tutan böyle inanmıyanlar kâfir olur, mürted olur. İ'ti-kâdı küfre sebep olan mülhidler kendilerini müslimân sanmakda, ibâdetleri yapmakda ve günâhlardan sakınmakda iseler de, bun-ların hiçbirisi sahîh olmaz.

İbâdetde bid'atin seyyie olanları, i'tikâdda bid'at kadar kötü değil ise de, bunlar da, münker ve dalâletdir. Bütün günâhlardan

sakınmaktan dahâ çok, bunlardan sakınılması lâzımdır. Hele ibâdetde bid'at yapmak, bir müekked sünneti terk etmeğe sebep oluyorsa, bu bid'atin günâhı dahâ büyük olur.

İ'tikâdda bid'atin zıddı, aksi olan doğru i'tikâda (**Ehl-i sünnet vel-cemâ'at**) i'tikâdî denir. İbâdetde bid'atin zıddına, aksine (**Sünnet-ül-hüdâ**) denir. Birincisi, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” i'tikâdı, ikincisi, devâm üzere yaptığı ve ba'zan terk ettiği ve terk edenlere mâni' olmadığı ibâdetlerdir. Terk edilmesine mâni' olduklarına (**Vâcib**) denir. (**Sünnet-i hüdâ**)yı özsüz terk etmek günâh olmaz. Devâmlı terk eden kıyâmet günü azarlanır. Ezân, ikâmet ve cemâ'at ile nemâz kılmak ve beş vakt nemâzın sünnetleri böyledir. Fekat, bir mahallenin hepsi devâmlı terk ederse, bunlarla harb edilir.

Âdetde bid'at işlemek, dalâlet değildir. Yapmamak vera' ve evlâ olur. İhtiyâcdan fazla yüksek binâ yapmak, doyuncaya kadar yemek, kahve, çay, sigara içmek âdetde bid'atdır. Bunlara harâm ve yâ mekrûh diyemeyiz. Sultânın, Allahü teâlânın emr ve yasaklarına uygun olan emrleri ve yasakları mu'teber olur. Nefsine ve aklına uyararak verdikleri emrlere, itâ'at etmek vâcib olmaz. Fekat isyân etmek de câiz değildir. Hattâ, zâlim olan sultânın cevrenden, eziyetinden kurtulmak için itâ'at etmek câiz olur. Çünkü, insanın kendini tehlikeye atması câiz değildir. 379. cu sahîfeye bakınız! Âyet-i kerîmede itâ'at edilmesi emr olunan (**Ülül-emr**), müslimân olan sultân, âmir, hâkim demektir. Bunların hak ve adl olan emrlere itâ'at etmek vâcibdir. Âdetde bid'atin zıddı (**Sünnet-üz-zâide**)dir. Ya'nî, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” devâm üzere olan âdetleridir. Elbisesinin şekli ve giyinirken, süslenirken sağdan başlamak, sağ el ile yemek içmek, birşey alıp vermek ve sol el ile tahâretlenmek, sol ayakla halâya girmek böyle olup müstehabdırlar. [Görülüyor ki, erkeklerin ve kadınların elbiselerinin, zemânla değişmesi, fâsıkların elbiselerine benzemesi; âdetde bid'atdır. Kadınların ellerinden ve yüzlerinden başka yerlerini tam örten geniş örtüler dinde bid'at olmaz. Günâh olmaz. Böyle örtüleri kullanırken, o memleketin âdetine uymalıdır. Âdet olmayan örtüyü, elbiseyi kullanmak, şöhrete ve fitneye sebep olur. Bu ikisi de harâmdır.]

Buraya kadar bildirilenlerden anlaşılıyor ki, lugat ma'nâsındaki umûmî bid'at, âdetde ve dinde bid'at olmak üzere ikiye ayrılır. Bid'at deyince, dinde bid'at anlaşılır. Dinde bid'at de, i'tikâdda veyâ ibâdetde olur. İ'tikâddaki bid'atların hepsi seyyiedir. İbâdet-

de bid'at ise, Seyyie ve Hasene olarak ikiye ayrılır. Bid'at-i seyyie, i'tikâdda olan fekat küfre sebep olmyan ve ibâdetde olup islâmiyyete yardımcı olmyan bid'atlerdir. İ'tikâdda bid'at, küfre sebep olursa, ilhâd olur. Bid'at-i hasene, islâmiyyete yardımcı olan yeniliklerdir. Bid'at-i hasene de, müstehab veyâ vâcib kısımlarına ayrılır. Minâre, müstehab olan bid'at-i hasenedir. Çünkü, müezzinin, ezânı, yükseğe çıkıp okuması sünnetdir. Minâre, bu sünnete yardım etmektedir. [Ezânı, insanın tabî'î sesinin üstünde fazla sesle okumak sünnet değildir. Mekrûhdur. Bunun için ezânı hoparlör denilen elektrik âleti ile okumak, sünnete değil, mekrûha yardımcı olmaktadır. Bunun için, ho-parlör kullanmak, bid'at-i seyyie olmakda ve minâreye çıkıp okumak sünnetine mâni' olmaktadır. Ezân sesinin her tarafa ulaştırılması emr olunmadı. Yalnız kendi mahallesine duyuracak kadar bağırması emr olundu. Müslimânların her mahallede mescid yapması, her mescidde müezzinlerin yüksek yere çıkarak ayrı ayrı ezân okumaları emr olundu. Bir yerde okunan ezânın her mahalleden işitilmesi için, müezzinlerin ho-parlörle okumaları veyâ bir yerde okunan ezânın her mesciddeki ho-parlörlerle her mahallede işitilmesi, bid'at-i seyyie olur. Çirkin bid'at olur. Allahü teâlâ, (Din kemâle geldi. İbâdetlerin nasıl yapılacağı bildirildi. Noksan birşey bırakılmadı) buyurdu. Selef-i sâlihîn de, bin seneden beri, emr olduğu gibi ezân okudular ve nemâz kıldılar. Bunların yaptıklarını beğenmeyip veyâ noksan, kifâyetsiz görüp, ho-parlörle ezân okumağa ve ho-parlörle nemâz kılmağa kalkışmak çirkin bid'at olur. Yukarıdaki hadîs-i şerîfler, çirkin bid'at işliyenlerin hiçbir ibâdetlerinin kabûl olmayacağını, bunların Cehenneme gideceklerini bildirmektedir. İslâmiyyetin emrini dinlemeyip, her mahallede mescid yapılmadığı için, her yerden ezân sesi işitilmiyor diyerek, ezânı hoparlörle okumak bid'atini savunmağa kalkışmak, katı necâseti bevl ile yıkayıp temizlemeğe kalkışmak gibidir. Evet, bevl ile yıkayınca, katı necâset görünmez olup câhillerin hoşuna gider. Hâlbuki, necâset her yere yayılmış, bevlin değdiği her yer necs olmuşdur.] Bid'at-i hasene olan yeniliklere Şâri' tarafından izn verilmiş, hattâ emr olunmuşdur.

Süâl — Eshâb-ı kirâm, Tâbi'în ve Tebe'i tâbi'în, müstehab ve vâcib olan bid'at-i haseneleri niçin yapmadılar?

Cevâb — Bunların bir kısmına onların ihtiyâcları yokdu. Mese-lâ, mekteb yapmadılar, kitâb yazmağa ihtiyâcları yokdu. Çünkü, âlimler, müctehidler çokdu. Herkes sorup, kolayca öğrenirdi. Pa-

raları, malları da, büyük binâlar, minâreler yapacak kadar çok de-
ğildi. En mühim sebep de, onlar dahâ mühim işleri yaptılar. Bun-
ları yapmağa vaktleri olmadı. Gece gündüz kâfirlerle, islâm dîni-
nin yayılmasına mâni' olan devletlerle, diktatörlerle harb etdiler.
Paralarının, mallarının hepsini bu cihâdlara sarf etdiler. Memle-
ketler, şehirler feth ederek, milyonlarca insanı zâlim devletlerin
pençesinden kurtarıp, müslimân yapmakla dünyâ ve âhîret se'âde-
tine kavuşurdular. İslâm nizâmını, islâm ahlâkını, Allahın kulla-
rına ulaşırdılar. Başka şeyler yapmağa vaktleri olmadı.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(Bir kimse, islâmda sünnet-i hasene yaparsa, bunun sevâbına ve bunu yapanların sevâblarına kavuşur. Bir kimse islâmda bir bid'at-i seyyie çığrı açarsa, bunun günâhı ve bunu yapanların günâhları kendisine verilir)** buyurdu. Bid'at-i hasenelerin hepsi, bu hadîs-i şerîfdeki bid'at-i haseneye dâhildirler. Bir sünnet yapana, ya'nî bir çığrı açana, bu-
nu kıyâmete kadar yapanların sevâblarının verilmesi, bunu başka-
larının da yapmaları için niyyet etmesine bağlıdır. Bunun gibi,
imâm başkalarına imâm olmağa niyyet etmezse, yalnız kılmanın
[veyâ bunun yirmiyedi katının] sevâbına kavuşur. Cemâ'atin se-
vâbları toplamına da kavuşması için, imâm olmağa niyyet etmesi
lâzımdır.

Bid'at-i seyyie işlemenin zararı, sünneti, hattâ vâcibi terk etme-
nin zararından dahâ çokdur. Ya'nî birşeyi yapmak sünnet mi,
bid'at mi şübheli olsa, bu şeyi yapmamak lâzımdır.

Süâl — Din, Kitâb ile, sünnet ile kemâle gelmiştir. Bu ikisinin
izn vermediği ibâdetler bid'atdır. Buna göre (Edille-i şer'iyye)
dörttür demek doğru olur mu?

Cevâb — Ehl-i sünnet âlimleri, Edille-i şer'iyyenin dört oldu-
ğunu bildirdiler: Kitâb, Sünnet, İcmâ'ı ümmet ve Kıyâs-ı fukahâ.
Fekat, bunların son ikisi, ilk ikisinden çıkmaktadır. Bunun için
Edille, hakikatda, Kitâb ve sünnet olmak üzere ikidir. İcmâ' ya'nî
sözbirliği olan bir hükmün Kitâbdan veyâ sünnetden bir delifle,
bir senede oturtulması lâzımdır. Kıyâs da, icmâ' için sened olabi-
bilir. Ebû Bekr-i Sıddîkin halife seçilmesindeki icmâ' böyle olmuş-
dur. Bir kişinin haber verdiği hadîs de, icmâ' için sened olur. Çün-
ki, icmâ'ın huccet olması, delîlinin kat'i olmasına bağlı değildir.
İcmâ' olduğu için huccetdir. Delîlinin kat'i olması şart olursa, ic-
mâ'a lüzûm kalmaz. Bu delîl huccet olur. Kıyâs için de, Kitâbdan
veyâ sünnetden bir asl, esâs lâzımdır. Çünki, kıyâs, Kitâbda ve

sünnetde mevcûd bulunan kapalı, gizli hükmü izhâr eder. Bunlara bir hükm ilâve etmez. Ya'nî, ahkâmı izhâr eder, isbât [îcâd] etmez. Kıyâs, umûmî olan bir hükmü, fûrû' için beyân eder. İc-mâ' da, kıyâs için asl ve kaynak olur. Sünnet, Kitâbın şerh ve beyâmıdır. Şu hâlde, islâmiyyetin aslı, yalnız Allahü teâlânın kitâbıdır.

Zemânımızdaki ba'zı câhil tekke şeyhleri, yalancı, sahte tesavvufcular, islâmiyyete uymıyan hareketlerinden dolayı, kendilerine i'tirâz edilince, (Bunlar, ilm-i zâhirde harâmıdır. Biz, ilm-i bâtın sâhibleriyiz. Bizim için halâldırlar) diyor. Böyle söylemek küfrdür. Böyle söyliyene ve işitip kabûl eden kâfir olur. Te'vîl etmesi veyâ bilmeden söylemesi özr olmaz. İnce şeyleri bilmemek ancak özr olur. Bu zındıklar, (Siz ilmi kitâblardan öğreniyorsunuz. Biz ise, sâhibinden, ya'nî doğruca Muhammed aleyhisselâmdan alıyoruz. Buna kanâ'at etmez, râzı olmaz isek, Allahdan sorup öğreniyoruz. Kitâb okumağa, üstâddan öğrenmeğe ihtiyâcımız yok. Allaha kavuşmak için, ilm-i zâhiri terk etmek ve islâmiyyeti öğrenmemek lâzımdır. Bizim yolumuz bâtıl olsaydı, böyle yüksek hâllere, kerâmetlere kavuşabilir mi idik? Nûrları ve Peygamberlerin rûhlarını görebilir mi idik? Bir günâh yaparsak, rû'yâda bize bildiriliyor. Ahkâm-ı islâmiyyenin harâm dediği şeyi yapmamız için Allah bize rû'yâda izn veriyor. Bunun bize halâl olduğunu anlıyoruz) diyorlar. İslâmiyyeti yıkıcı, yok edici böyle sözler ilhâddır. Ya'nî, Kitâbın ve sünnetin açık ma'nâlarını değışdirmekdir. Dalâletdir. Ya'nî, mü'minlerin yolundan ayrılmaktır. İslâmiyyet ile alay etmektir. Böyle bozuk sözlere inanmamalıdır. Bunların bozukluğunda şübhe etmek bile küfr olur. Bunları söyliyene ve inanana (**Zındık**) denir. Birinin böyle söylediğini başkasından haber alınca o söyliyene hemen zındık dememelidir. Böyle söylediği iki âdil şahidin haber vermesi ile şer'an anlaşılmadıkça, hükm verilmez. Zındık, maddeye, tabî'ate tapınan Dehrî demektir. Allaha ve âhret gününe inanmıyan sahte müslimân demektir.

İslâmiyyetin ahkâmı ilhâm ile anlaşılmaz. Evliyânın ilhâmı başkalarına huccet, sened olamaz. (**İlhâm**), Allahü teâlâ tarafından kalbe gelen bilgi demektir. Evet, Ehlullahın "kaddesallahü teâlâ esrârehümül'azîz" ilhâmları doğru olur. Bunların doğruluğu, islâmiyyet bilgilerine uygun olmalarından anlaşılır. Fekat, Ehlullah, ya'nî Velî olmak için, islâmiyyet bilgilerini öğrenmek ve bunlara uymak şarttır. (**Takvâ sâhiblerine Allahü teâlâ ilm ihsân**

eder) meâlindeki âyet-i kerîme bunu isbât etmektedir. Sünnete, ya'nî islâmîyete sarılmıyan, bid'atden sakınmıyan kimsenin kalbine ilhâm gelmez. Bunun söyledikleri, nefsdan ve şeytândan gelen bozuk şeylerdir. Mûsâ aleyhisselâm ile Hızırın konuşmaları, bu bildirdiklerimize uymuyor denilemez. Çünkü Hızır aleyhisselâm, ba'zı âlimlere göre, Mûsâ aleyhisselâmın ümmeti değildi. Ona uyması emr olunmamışdı. Muhammed aleyhisselâm ise, dünyânın her yerinde kıyâmete kadar gelecek olan bütün insanların ve cinnin Peygamberidir. **(İlm-i ledünnî)** ve **(İlhâm)**, Muhammed aleyhisselâma tâbi' olanlara ihsân olunur. Bu ihsâna kavuşanlar, Kitâbî ve Sünneti ya'nî hadîs-i şerîfleri iyi anlar. İslâmîyyet bilgileri, rû'yâ ile de anlaşılabilir. İslâmîyete uymıyan rû'yânın şeytânî olduğu anlaşılır.

Evliyânın büyüklerinden Cüneyd-i Bağdâdî "rahmetullahi teâlâ aleyh" 298 [m. 910] de Bağdâdda vefât etdi. (İnsanı Allahü teâlânın rızâsına kavuşduran tek yol, Muhammed aleyhisselâma uymaktır) dedi. Bir kerre de (Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uymıyan kimse, mürşid olamaz) buyurdu. [Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri müctehid olmıyanlar anlıyamaz. Yetmişiki sapık fırkanın kurucusu olan âlimler, müctehid olmadıkları için, yanlış anladılar. Milyonlarca müslimânın sapıtmalarına sebep oldular. Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uyabilmek için, dört mezhebden birine uymak lâzımdır.] Evet, ümmî olan, ya'nî okumamış, öğrenmemiş bir kimse, ârif olabilir. Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsını anlayabilir. Fekat, başkalarına rehber olamaz. Rehber olmak için, Kitâbın ve sünnetin ahkâmını [dört mezhebden birinin fıkıh kitâplarından] üstâddan öğrenmek lâzımdır. Çünkü, Selef-i sâlihînin ve Halef-i müttekînin yolu, Kitâb ve sünnetin yoludur.

Evliyânın büyüklerinden olan Sırrî Sekatî, Ma'rûf-i Kerhînin talebesinden idi. 251 [m. 865] de Bağdâdda vefât etdi. Cüneyd-i Bağdâdînin dayısı ve rehberi idi. (Tesavvuf, üç şey demektir: Vera' sâhibi olmak ve Kitâba ve Sünnete uymıyan birşey söylememek ve kerâmet olarak harâm işlememekdir) dedi. Harâm işlemeğe sebep olan kerâmete **(Mekr)** ve **(İstidrac)** denir. **(Vera')**, şüheli olanlardan da sakınmak demektir. İmâm-ı Gazâlî, 505 [m. 1111] de İranda Tûs, ya'nî Meşhedde vefât etdi. **(Miskât-ül-envâr)** kitâbında diyor ki, (Kalb meleklerle mahsûs bir evdir. Gadab, şehvet, hased, kibr gibi kötü sıfatlar, uluyan köpek gibidirler. Köpeklerin bulunduğu yere melekler girmez. Hadîs-i şerîfde, **(Köpek ve resm bulunan eve melekler girmez)** buyuruldu. Bu ha-

dîs-i şerîfdeki evin kalb olduğunu ve köpeğin de, kötü huylar demek olduğunu söyleyemiyorum. Açık ma'nâlarına inanmakla berâber, yukarıdaki ma'nâları da ilâve ediyorum. Bu sözüm, Ehl-i sünnet vel-cemâ'ati, Bâtînî denilen bid'at fırkasından ayırmaktadır. Bâtînîler açık ma'nâları terk edip, sapık ma'nâlar uydurmaktadır. Bir âyetin açık ma'nâsı, başka âyetlerin açık ma'nâlarına uymazsa, o zemân bu açık ma'nâsı bırakılıp te'vîl edilmesi, ya'nî çeşidli ma'nâlarından uygun olanın verilmesi lâzım olur. Böyle zarûret olduğu zemân, açık ma'nâ vermekde isrâr edenlere (**Hışvî**) denir. Bunun için, Kur'ânın zâhir ve bâtın ma'nâları vardır denilmiştir. Hep zâhir ma'nâsını veren Hışvî olur. Hep bâtın ma'nâsını veren (**Bâtînî**) olur. Yerine göre, ikisini cem' eden, kâmil müslimân olur). Tesavvuf adamının sözünün ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olmadığını ancak zâhir ve bâtın ilmlerinde mütehasıs olan anlar. Tesavvuf âlimlerinin kullandıkları kelimelerin ma'nâlarını bilmiyen anlıyamaz. Böyle zül-cenâhain olmiyan [İbni Teymiyye ve Abdülvehhâb oğlu gibi] kimseler, Bâyezîd-i Bistâmînin (Sübhânî mâ a'zama şânî) sözünü islâmiyyete uymuyor sanır. Muhyiddîn-i Arabî, bu sözün ma'nâsının kemâl-i tenzîh olduğunu uzun anlatmaktadır. İslâmiyyete uymiyen kimse, hârik-ul-âde şeyler yapabilir. Bunlara kerâmet denmez. (**İstidrâc**) denir. Evliyâ olarak bilinen birisini görmek için, Bâyezîd-i Bistâmî giderken, onun karşıdan geldiğini ve Kibleye karşı tükürdüğünü gördü. Geriye dönüp, bu adam, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" edeblerinden birine uymadı. Velî olamaz dedi.

Bâyezîd-i Bistâmî buyuruyor ki, (Kerâmetler gösteren biri, meselâ su üstünde yürüse, bir anda uzaklara gitse, havâda uça, islâmiyyete uymadıkca, bunu Velî sanmayınız!). İslâmiyyete uymak için, dört mezhebden birini taklîd etmek lâzımdır. Müctehid olmiyanların, Eshâb-ı kirâmı taklîd etmelerinin câiz olmadığı sözbirliği ile bildirildi. [Çünkü, Eshâb-ı kirâmın mezhepleri bilinmiyor.] İctihâd kıyâmete kadar bâkîdir. [Fekat, ictihâd edebilmek şartlarını hâiz olan âlim azdır. Bunların yeni ictihâdlar yapmalarına da lüzûm yokdur. Kıyâmete kadar, hâsil olacak herşeyin hükmü dört mezhebden birinde mevcûddur.] Allahü teâlânın en çok sevdiği ibâdet, farzları yapmaktır. Nâfile ibâdetlerin kıymetlisi, farzlarla birlikte yapılıp, farzların içinde bulunan ve onları temâmliyan nâfilelerdir.

Muhammed bin Fadl Belhî, 319 [m. 931] senesinde vefât etdi. Buyuruyor ki, (İslâmiyyet nûrlarının kalblerden ayrılıp, kalblerin

kararmasına dört şey sebep oldu. Bildikleri ile amel etmemek. Bilmiyerek yapmak. Bilmediklerini öğrenmemek. Başkalarının öğrenmelerine mâni' olmak). İlm adamı tanınmak için ve mâla, makama kavuşmak için öğreniyorlar. [Din adamı olmağı, geçime ve siyâsete vâsita yapıyorlar.] Amel etmek için öğrenmiyorlar. İsmi din adamıdır. Gittikleri yol, câhillerin yoludur. Allah rahîmdir, afvı sever diyerek, büyük günâh işliyorlar. Akllarına, keyflerine göre hareket ediyorlar. Başkalarının da böyle yapmalarını istiyorlar. Kendilerine uymıyan hakikî müslimânları kötülüyorlar. Kendilerinin, doğru yolda olduklarını, huzûra kavuşacaklarını zan ediyorlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından derlenmiş olan doğru kitâbları okumuyorlar, çocuklarına da okutmuyorlar. İçleri kötü, sözleri yaldızlı ve yalandır. Her gün başka şekle girerler. İnsanların yüzlerine gülerler. Arkalarından kötülerler. Bid'at karışmamış olan doğru kitâbların okunmasına mâni' olurlar. [Bu kitâbları okumayın! Bozuktur derler.] Bunları neşr edenleri ve okuyanları tehdîd ederler. Mezhebsizlerin zararlı kitâblarını, yaldızlı reklâmlarla överler. İslâmiyyet bilgilerine hakâret ederler. Kısa aklları ile yazdıkları şeyleri ilm ve fen diyerek gençlerin önüne sürerler. Buraya kadar yazılanlardan anlaşılıyor ki, islâm âlimleri ve tesavvuf büyükleri hep islâmiyyete yapışmışlardır. Bunun netîcesi olarak, yüksek derecelere kavuşmuşlardır. Bunlara dil uzatanların din câhili oldukları anlaşılır. Bu câhillerin yaldızlı sözlerine aldanmamalıdır. Bunlar, din hırsızlarıdır. Se'âdet yolunu kesici zındıklar veyâ mezhebsizlerdir.

Kabr azâbına inanmıyorum diyen kâfir olur. Çünkü, bu sözde islâmiyyetden haber vermek, te'vîl etmek değil, islâmiyyete ehemmiyet vermemek vardır.

Kaderiyye ya'nî Mu'tezile fırkasından olanlar, (Allah şerleri, günâhları yaratmaz. İnsan, kendi işini yaratır) dedikleri için, kâfir oluyorlar.

Bâtınî fırkasında olanlar rûhların tenâsuhuna inanıp, insan öldükten sonra, tekrâr dünyâyâ gelir dedikleri için ve Allahın rûhu oniki imâma hulûl etmiştir dedikleri için ve onikinci imâm gelinceye kadar, islâmiyyete uymak lâzım değildir dedikleri için ve Cebrâîl vahyi Alîye getirmek için emr olunmuşdu. Yanılarak Muhammed aleyhisselâma getirdi dedikleri için, kâfir oluyorlar. Böyle söyleyenleri kâfir olmaz.

Hâricîlerden, bütün müslimânlara te'vîlsiz olarak kâfir diyen-

ler ve Alfîyi, Osmânî, Talhayı, Zübeyri ve Âişeyi “radiyallahü an-hüm” tekfir edenler, kâfir oluyolar. Şimdi bunlara yezîdî denilmektedir.

Yezîdiyye fırkasından olanlar, acemden bir Peygamber gelecek, Muhammed aleyhisselâmın dînini yok edecek dedikleri için, kâfir oluyolar.

Neccâriyye ve Mu'tezile fırkasından olanlar, Allahü teâlânın sıfatlarına inanmadıkları için, kâfir oluyolar.

Cebriyye fırkası, insan hiçbirşey yapamaz. İnsan istese de, istemesi de herşeyi Allah yaratır. Günâh işleyenler ve kâfirler ma'zûrdurlar dedikleri için, kâfir oluyolar.

Mu'tezilenin bir kısmı, Allah hiçbirşeyi görmez. Allah Cennet-de görülmiyecektir dedikleri için, kâfir oluyolar.

Kaderiyye fırkası, ilm sıfatını red ederek, Allah hiç birşeyi bilmez dedikleri için, kâfir oluyolar.

Mürcieden, Allah dilediği kâfirleri afv edecektir ve dilediği mü'minlere ebedî azâb yapacaktır diyenler ve ibâdetlerimiz elbet kabûl olacak, günâhlarımız da, elbet afv olacak diyenler ve bütün farzlar nâfile ibâdetdir, bunları yapmamak günâh olmaz diyenler kâfir oluyolar.

Hâricîler, ameller, ibâdetler îmânın parçalarıdır. Herhangi bir farzı yapmıyan kâfir olur dedikleri ve büyük günâh işlerken insanın îmânı gider, günâh bitince tekrâr gelir dedikleri için, bid'at fırkalarından olurlar.

Mest üzerine mesh etmemek, çıplak ayağa mesh etmek küfr değildir, bid'atdır. Çıplak ayağına mesh etmiş olan îmânın arkasında kılınan nemâz sahîh olmaz. Bid'at sâhibleri ile arkadaşlık etmek câiz değildir. Hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibinden sakınan kim-senin kalbini, Allahü teâlâ emân ve îmân ile doldurur. Bid'at sâhibine ihânet edeni, kıymetsiz tutanı, Allahü teâlâ kıyâmet gününün korkusundan korur)** buyuruldu.

Her müslimânın Ehl-i sünnet i'tikâdını iyi öğrenmesi ve çocuklarının ve bütün sevdiklerinin öğrenmeleri için çalışması birinci vazifesidir. Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” yolunda yaşamaları için, Allahü teâlâyâ düâ etmelidir. İnsan ve cin şeytânlarına ve kötü arkadaşlara ve bozuk yazılara aldanmamak için uyanık olmalıdır.

Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(İnsanların en iyileri, benim arımda yaşayan müslimânlardır. Onlardan sonra en iyileri, onlardan sonra gelenlerdir. Bunlardan sonra iyileri, ondan sonra gelenlerdir. Dahâ sonra, yalanlar yayılır).** Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, üçüncü asr sonlarında, sözlerde, hâllerde ve amellerde yalan başladı. Bunlara güvenilmez oldu. Çünkü, aralarında bid'atler çoğaldı. İ'tikâdda ve amelde Selef-i sâlihînin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" yolundan ayrıldılar. Müslimânların sözbirliği ile şehâdet etdikleri tesavvuf büyükleri ve fıkıh imâmları, Selef-i sâlihînin yolunu yayıdılar.

(Tâtârhâniyye) fetvâ kitâbında diyor ki, (Ömer, Osmân ve Alî "radiyallahü anhüm" Eshâbdan değildirler diyen bid'at ehli olur. Bir kişinin bildirdiği haberlere inanmayan kâfir olmaz. Bid'at sâhibi olur. Ebû Bekr-i Sıddık Eshâbdan değildir diyen kâfir olur. Âyet-i kerîmeye inanmamış olur). **(Zahûriyye)** fetvâ kitâbında diyor ki, (Ebû Bekr-i Sıddıkın ve Ömer Fârûkun halife olduklarına inanmıyana kâfir diyenlerin sözü doğrudur. Çünkü, halife seçildikleri, icmâ' ile bildirilmiştir.) [Ehl-i sünnete göre, icmâ' delildir. Bu delîle inanmayan kâfir olur. Hâricîlere, şî'ilere ve vehhâbîlere göre, icmâ' delîl olmadığı için, icmâ' ile bildirilmiş olana inanmayan kâfir olmaz dediler.]

İbni Âbidîn, üçüncü cüzde, mürtedleri anlatırken buyuruyor ki: Dâr-ül-islâmda yaşayan gayr-i müslim vatandaşlara **(Zimmî)** denir. Bu zimmîlerin ve ticâret için veyâ turist olarak gelen kâfirlerin malına, cânına ve ırzlarına dokunmak câiz değildir. Müslimânlarla tanınan hürriyetlere bunlar da sâhibdirler. Mülhidler böyle değildir. Mülhidlerden müslimânları aldatanlara tevbe etmeleri teklîf edilir. Kabûl etmezlerse, hükûmet reîsinin emri ile hepsi öldürülür. Tevbe ederlerse, tevbeleri kabûl olur. İ'tikâdları küfre sebep olmıyan bid'at sâhiblerine nasîhat olunur. Kabûl etmez, tevbe etmezlerse, hükûmet tarafından ta'zîr cezâları verilir. Lüzûm görülürse, habs ve darb edilerek tevbe etdirilir. Müslimânları aldatmak için çalışan reîsleri, habs ve dayak ile tevbe etmezse, hükûmet tarafından öldürülmesi câiz olur. Müslimânları Ehl-i sünnet mezhebinden ayırmağa, mezhebsiz, sapık yapmağa sebep olan, böylece bid'atin yayılmasına çalışan kâfir olmaz ise de, milletin huzûrunun, berâberliğinin bozulmasına, bölücülüğe mâni' olmak için, sultânın bunları öldürmesi câiz olur.

***Kâfirin topu çok, hilesi çok, azâbı çokdur.
Mü'minin ilmi çok, hayâsı çok, râhatı çokdur.***

SON SÖZ

Kitâbın başından buraya kadar yazılanlardan anlaşılıyor ki, dinde reformcu, sâbit bir görüşe ve ilmî bir kanâ'ate sâhib değildir. Ehl-i sünneti lekelemek için çeşidli behâneler aramakda, binbir dereden su getirmektedir. Mason olan hocasının kurnaz siyâsetini kullanarak ve ana dili olan arabî kitâblardan gelişigüzel misâller topluyarak ve uzun tercemeler yaparak, kendisini din âlimi olarak tanıtmaktadır. Genç din adamlarımızın ve sâf, temiz müslimânların bu kurnaz, Ehl-i sünnet düşmanının yalan ve iftirâlarına aldanmamaları için bu nâçiz reddiyemizi yazdık. **(Din adamı bölücü olmaz)** adını verdiğimiz bu kitâbın hulâsası ve gâyesi, Ehl-i sünnetin dört mezhebinin âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden çıkarılmış olduğunu bildirmekdir.

Şimdi elde bulunan fıkıh kitâblarında, hadîs-i şerîflere muhâlif hiçbir bilgi yoktur. Birbirlerine muhâlif görünen ictihâdlarından yalnız birisi doğru ise de, yanlış olanlarını taklîd edenlere de sevâb verileceği hadîs-i şerîfde bildirilmiştir. Bunun için, dört mezhebin ittifâk ile bildirdikleri yapılıncâ, sahîh ve makbûl olacağı gibi, ihtilâflı yerleri yapılıncâ da, sahîh ve makbûl olacaktır. O hâlde, müctehid olmıyan her müslimânın, her işinde dört mezhebden birini seçip taklîd etmesi ve mezheb imâmının delîlini aramaması lâzımdır. Çünkü, Tâbi'inden yeni imâna gelenler, Eshâb-ı kirâmî taklîd ederler, delîllerini hiç sormazlardı. Her müslimân, beğendiği, seçtiği mezhebin her mes'elesini yaparken, Kur'ân-ı kerîme veyâ hadîs-i şerîfe uymakda olduğuna inanmalıdır. Bugün müctehide de lüzûm kalmamıştır. Çünkü, din bilgilerinde, açıklanmamış birşey kalmamıştır. Kemâle gelmiş olan bu dîne ilâve edilecek birşey de yoktur. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" kıyâmete kadar olacak herşeyin hükmünü bildirmişdir. Mezheb imâmları da bunları açıklamıştır. Bunların günlük olaylara tatbîklerini, müctehid olmıyan âlimler yapar. Her asrda gelecek olan müceddidler, bu işi yapacaklardır. Fekat, ictihâd ile yeni hükümler çıkarmıyacaktırlar. Çünkü, buna lüzûm kalmamıştır. Halâl ve harâm ve her delîl açıklanmıştır.

Şimdi, se'âdet-i ebediyeye kavuşmak istiyenin, **(Ehl-i sünnet)**

i'tikâdını kısaca öğrenip, bunlara îmân etmesi, sonra dört mezhebden öğrenmesi mümkün ve kolay olan birini seçip, günlük işlerini ve ibâdetlerini, sırası geldikçe, o mezhebin kitâbından öğrenerek yapması lâzımdır. Her memleketde, bir mezhebin bilgilerini bildiren doğru ilmihâl kitâbları vardır. Ele geçirilmeleri kolaydır. Bu kolaylık, Allahü teâlânın, bu ümmet-i Muhammede olan büyük ihsânıdır. Sapıkların, mezhebsizlerin, dinde reformcuların ve para kazanmak için konuşan ve yazan câhillerin ve ingiliz kâfirlerine aldanmış olan câhillerin yaldızlı sözlerine ve yazılarına aldanmamak için, çok uyanık olmalıyız! Esselâmü alâ men ittebe'al-hüdâ.

EHL-İ SÜNNET KASİDESİ

*Ehl-i sünnet i'tikâdı, sana önce, lâzım olan,
Yetmişüç fırka var, ammâ, Cehennemlik geri kalan,
Müslimânlar, hep sünnîdir; cümlenin reîsi Nu'mân.
Cennet ile müjdelendi; îmânda bunlara uyan.*

*İ'tikâdı sağlam edip; sonra islâmiyyete bağlan!
İslâmın beş şartını yap; harâmlardan sakın hemân!
Bir günâhı işler isen, tevbe et, kaçırma zemân!
Kim ki uymaz islâmiyyete, birgün olur, elbet pişmân.*

*Dinsize sakın aldanma, mahv olursun sen de, amân!
Tatlı söze inanırsan; olur sonra, hâlin yamân!
İki yüzlüler çoğaldı; dışı melek, içi yılan,
Tuzağa düşürmek için; dost görünür, hem de candan.*

*Herkes kendin haklı sanır; Kötü der, bana uymayan.
İslâmiyyet terâzidir, odur haklıyı ayıran!
İslâma uymıyan bil ki; doğru yoldan sapık insan.
Bu söze inanır elbet; Târîhi iyi anlıyan.*

*Neden doktora koşuyor; herhangi bir yeri ağran?
Çünkü, ölmek sevmez kimse; herşeyden dahâ tatlı, can.
Sonsuz yaşamak arzûsu; bende yokdur, var mı diyen?
Ölmek, yok olmak degildir; kabr hayâtına inan!*

*Cennet sonsuz, Cehennem de; haber verdi, bunu Kur'ân,
Sonsuz derdden sakınmalı; hattâ, olsa da, bir gümân,
Buna inanmıyan da var; yarasa kaçır ziyâdan.
Karga çöplükden tad alır; bülbüldür, gülü arayan.*

**İslâmî elbet sevemez, nefse, keyfe düşkün olan.
Bu ikisi, bir olur mu? Ayrıdır iyi, fenâdan!
Müslimânlar, hakkı tanır, her mahlûka eyler ihsân,
Îmânsızlar, yılan gibi; lezzet alır can yakmaktan.**

**Amân yâ Rabbî el'amân; ne müşkilmiş âhur zemân,
Din bilgisi unutuldu; pek azaldı nemâz kılan,
Mason olanlar, sinsice; dîni yıkmakta her yandan,
Komünistlerde işkence; müslimâna ölüm, zındân.**

**Bugünkü şaşkın hâlleri, eylemişdi, Resûl beyân.
Demişdi: (Birgün gelecek; garîb olur, bana uyan.
Her evde, çalgı çalınır; işitilmez olur ezân,
Âlim bulunmaz bir yerde, câhillere kalır meydân!**

**Mü'minler, olur zevallı; kâfirler, sanki Süleymân,
Kadına uyar her erkek; olur evde hâkim, zenân,
Yüksek binâlar yapılır; kelb dişi gibi apartman.
Yolculuk sür'atlı olur; uzaklık kalkar aradan.**

**Zekâ, çok şey bulursa da; gaffet, gitmez insanlardan.)
Birgivi^[1] kitâbda yazdı, eyledi çok hadîs beyân:
Kıyâmet alâmetleri, çıkar, birbiri ardından,
Alâmetlerin meşhûru, serhoş olur; pek çok kesân.**

**Âlim diye tanıtılır, dinden haberi olmıyan.
Zâlîme ikrâm olunur, kurtulmak için belâdan.
Hayâsızlık pek çoğalır, deyyûslara kalır meydân,
İnsanların en alçağı, Moskovada okur fermân.**

**Herkes kendin âlim sanır, Müslimâna denir nâdân.
Doğru konuşan azalır, yalancı söyler durmadan.
Çok medh edilen kimsede, bir zerre bulunmaz îmân,
Erkekler de kadın gibi, ipek giyer, sıkılmadan.**

**Gınâ, zinâ san'at olup, kız yerine geçer oğlan.
Kadınlar dar libâs giyer, hep açılır baldır, gerdan.
Fîtne kaplar her taraftı, adam öldürülür yokdan.
Bid'at yayılır her yere, kalmaz sünnetlere uyan.**

**Deccâl gibi vicdansızlar, uydururlar binbir yalan,
Bir kimse doğru söylerse, saldırrırlar her taraftan.
Erkekler dînini bilmez, taşkınlık eder çok nisvân,
Emr-i ma'rûf unutulur, fisk emr eder şaklaban.**

---

[1] Muhammed Birgivi 981 [m. 1573]de vefât etdi.

**İslâmiyyet kötülenir, harâm işlenir her yandan.
Müslimânlık lâfda kalır, ses için dinlenir Kur'ân.
Mü'mine gerici denir, kayrılır mürted olan.
Bunların hepsi muhakkak olur, kıyâmet kopmadan.**

**Büyük alâmet Deccâldir, çıkacağı yer, Horasân.
Sonra, Şâmdaki Câmi'e Îsâ inecek semâdan.
Bir hadîsde buyuruldu, (Kızım Fâtıma evlâdından,
Babası Abdüllah olan, Mehdî adında bir civân.**

**Çıkıp dine kuvvet verir, cihâna yayılır îmân,
Îsâ aleyhisselâmla, birleşerek ol pehlivân.
Deccâlı da öldürürler, dünyâ dolar adl-ü emân.
Ye'cüc Me'cüc adındaki, kavim çıkar sed ardından.**

**Sayısı milyonlardadır, her tarafta dökerler kan.
Dâbbet-ül-erd çıkar sonra, Mekkede Safâ altından.
Dağ kadar bir hayvandır, ayırır iyiyi fenâdan.
Dahâ sonraki alâmet, güneş, doğacaktır garbdan.**

**Kâfirler bunu görünce, îmâna gelecek cem'an,
Fekat, kabûl olmaz artık, doğru yola gelen mihmân.
Alâmetlerin biri de, Adenden çıkan bir duhân.
Kâ'beyi yıkacak hem de habeş renkli birkaç yaban,**

**Yer yüzünde kalmıyacak, büyük ni'met olan Kur'ân.
Müslimânlar hep ölecek, yaşıyacak ehl-i tuğyân.
Her kötülüğü yapacak, insan adlı canaverân,
Lâkin Hicâzdan bir ateş, verip herkese heyecân.**

**Şaşkın, azgın dolaşırken, kıyâmet kopar nâ-gehân.
Dahâ neler olur, ammâ söyleyemez onu, lisân.)
Ne hazîndir, ne yazıkdır; Ma'bûd oldu, falan filân,
İlâhî, sen korumazsan, olur hep sonumuz giryân.**

**Bu irtidâd modasında; işimiz suç, günâh, isyân.
İnsanlar, yolu şaşırır; gemisin kurtaran kaptan!
Etrâfımın zulmetinden, beni de kapladı nişyân.
Ömür geçdi, pek sür'atle, uyan gönül, artık uyan!**

**Hep, bu dünyâya çalışdın; âhretin oldu ziyân.
Düşdün bedenini peşine, kalbini eyledin vîrân.
Akla, ilme hiç uymadın; nefis oldu, sana kumandan,
Geçdi gençlik, hep gaffletle; dünyâ hırsındasın el'an.**

**Nasîhat hiç dinlemedin; yoldan çıktın, sanki sekrân.
Dünyâ zevklerine daldın; şimdi hâlin âh-ü figân.
Hâinler aldatdı seni; sandın sonsuz bu deverân.
Didinmeler, boşa gitti; yâr olmadı, servet sâ mân!**

**İslâmiyyete uyan kimse, anladım olur şâdümân,
Ne yazık, ömrü uçurdum, ye'is çökdü, her taraftan,
Keşki, Kur'âna uysaydım; olurdum, ebedî sultân,
Dünyâyâ mâlik olsa da; kalmıyor insân bî pâyân!**

**Hani Dârâ ve İskender; hani Roma, hani Yunan?
Hani Nemrud, hani Fir'avn; hani Kârun, hani Hâmân?
Hani Cengiz, hani Hitler^[1]! nesi kaldı, zikre şâyân?
Edison^[2], Markoni, Pastör, âhıretde bulmaz ihsân!**

**Dünyâyâ fâide verenler; sanma olur, kâmil insan!
Yılandan tiryak yapılır; zehr olur ba'zan derman!
Sakın bakma görünüşe, insanın kemâlî, î mân!
Î mân eden, tenbel olmaz; çalışınız! diyor Sübhân,**

**Tenbeli ve gericiyi; zem etdi Nebiy-yi zîşân,
Bir hadîsde buyurdu ki (Rabbe mahbûbdur, çalışın!)
Rûhu da, düşünmek lâzım; hep bedeni besler, hayvân!
Bu bedenin sağlamlığı; geçer, sanki âb-ı revân!**

**Evet, beden lâzım, çünkü; odur, rûhumuz taşıyan.
Her birin korumak gerek, böyle olmalı, müslimân!
Nebiyullah, boş durdu mu? İyi düşün, eyle iz'an!
Eshâbın hepsi olmuşdu; sulhda üstâd, harbde arslan.**

**Bunları bildiğim hâlde, nefse uydum, hâlim lerzân.
Günâhlardan sakınmadım; böyle mi olurdu şükrân?
Hilmi ümîdini kesme, Rabbinin ismidir, Rahmân!
İlâhî imdâd et bize; etrâfımız sarmış düşman!**

**Kitâb, gazete, film, radyo; olmuş hepsi birer şeytân.
Bunlar doğruyu gösterse; olur idi, hepsi burhân.
Bilgi, fen kaynakları da; niye aceb, böyle husrân?
Yeni fizik, modern kimyâ Seni gösteriyor, her ân!**

**Her zerre diyor, Allah var; atomdan tâ be âsümân!
Fekat, bunları gören yok; kalblerden silinmiş irfân.
Hakka inâd edenlere; olur dünyâ elbet zindân!
Avrupa, Amerika hem; Asyada da, niçin buhrân?**

[1] Almanya reisi 1945'de intihâr etdi.

[2] Amerikalı Edison 1350 [m. 1931]de öldü.

**Cünkü, Hakkı görmiyorlar; kafalarını sarmış dumân,
Maddede yükselmiş ammâ; haberi yok insanlıktan!
Râhat, huzûr beklenir mi komünizm ve masonlukdan?
Se'âdete kavuşamaz; islâmlıktan uzaklaşan!**

**Moskova radyosu hergün; dine çatdı, bu Ramezân.
Çok alçakça, pek nâmerdce; İslâma eyledi bühtân.
Küfr, devâm ederse de; zâlimler kalkar aradan,
Zâlîme inhâl ederim; ihmâlim yok! dedi Yezdân.**

**Müslimânlar üzülmessin; Kur'ânı hıfz eder Deyyân!
Târîhde hep böyle oldu; küfrde geldi, Peygamberân,
Dünyâyı zulmet basınca; doğar idi şems-i tâbân,
Şimdi de hidâyet şemsi; doğacak, Anadoludan!**

**Hidâyete ermek için; Habîbullah, verdi imkân!
Habîb ne demek? Düşünse; kemâlini anlar, insân.
Yâ Rab! büyük nebîdir O; köleleri, olur sultân!
Bir kalbe sevgisi dolsa; eder envâr, ondan feyzân.**

**Niye görünmüyor o şems? A'mâ olmuş, bütün cihân,
Sonsuz ni'met, büyük şeref; Onu sevmekde, bî-gümân.
Onun sevgisine vallah; mâlım, cânım olsun kurbân!
Şekerin tâdını bilmez; ağzına koymıyan bir ân.**

**Günâhkârım, yüzüm kara; fekat kalbim, aşkla lem'ân.
Aşkile pek çok yaş dökdüm; şâhiddir, hâk-i Erzincan!
Bu sevgi, cürme son verdi; hâlim oldu, nâle figân.
Bilinmez son nefes, ammâ; se'âdete budur nişân!**

**Ni'met, Onu sevmek imiş; oldu bana şimdi iyân!
Habîbin yanında olsun; bu aşkı bizlere sunan!**

1960 Mîlâdî

1380 hicrî
Erzincan

**Herkesin var bir kesi,
ben bî-kesin yok kimsesi.
Ben bî-kesin, sen ol kesi,
ey kimsesizler kimsesi!**

**Allahümme innî ürîdü en üceddidel îmâne vennikâha tecdîden
bi-kavli lâ ilâhe illallah Muhammedün resûlullah.**

DOĞRU SÖZE İNAN, BÖLÜCÜYE ALDANMA

ÖNSÖZ

(Doğru söze inan, bölücüye aldanma) kitâbını yazmağa, Besmele okuyarak başlıyoruz. Allahü teâlâ, dünyâda bütün insanlara acıyor. Fâideli şeyleri herkese gönderiyor. Âhıretde, Cehenneme gitmesi gereken mü'minlerden, dilediğini, ihsân ederek afv edecek, Cennete kavuşduracaktır. Her canlıyı yaratan, her vârı, her an varlıkda durduran, hepsini korku ve dehşetden koruyan yalnız Odur. Böyle bir Allahın şerefli ismine sığınarak, bu kitâbı yazmağa başlıyoruz.

Allahü teâlâyâ hamd olsun! Onun çok sevdiği peygamberi Muhammed aleyhisselâma salât ve selâm olsun! O yüce Peygamberin temiz Ehl-i beytine ve âdil, sâdık Eshâbının herbirine hayırlı düâlar olsun!

Bin dokuzyüzellidokuz senesinde Erzincanda öğreten idim. Erkek lisesinde konferans dinledik. Dinleyici öğretenler birkaç yüz kişi idi. Önce, Erzincan me'ârif müdürü, sonra, konferans sâhibinin asistanı konuştu. Üçüncü olarak konferans sâhibi olan, Sağlık Bakanlığı Sosyal Hizmetler Akademisi öğretenlerinden psikoloji doktoru sayın Mithat Enç konuştu. Uzun boylu, gür sesli idi. Çok te'sirli konuşuyordu. Zekâ üzerinde birkaç gün konuştu. Son günü, zekâ ölçüsünü, test usûlünü anlattı. Avrupalı, Amerikalı psikologların kitâblarından yeni bilgiler verdi. Zekâ ölçmenin târihçesini söylerken, özet olarak dedi ki, (Zekâ ölçmek, test usûlünü kullanmak, ilk olarak Osmânlılarda başladı. Amerikan literatürlerinde okuduğuma göre, Osmânlı orduları Viyanaya kadar gelince, Avrupa devletleri çok korkdu. İslâmiyyet Avrupaya yayılıyor, hıristiyanlık yok oluyor diye şaşkına döndüler. Osmânlı akınlarını durdurmak için çâre aradılar. Çok uğraşdılar. Bir gece yarısı, İstanbuldaki İngiliz sefiri şifre yolladı. Avrupaya müjde vermek için sabâhı bekliyemedi: Buldum, buldum, Osmânlıların

zaferden zafere ulaşmalarının sebebini ve bunları durdurma çâresini buldum, diyor ve şöyle anlatıyordu: Osmânlılar, aldıkları esirlere hiç kötülük yapmıyor, kardeş gibi davranıyorlar. Hangi milletten , hangi dinden olursa olsun, küçük çocukların zekâlarını ölçüyorlar. Keskin zekâlı çocuklar seçilerek, sarâydaki (Enderûn) denilen mekteplerde, değerli öğretmenler tarafından okutuluyor. İslâm bilgileri, İslâm ahlâkı, fen, kültür dersleri verilerek, kuvvetli, başarılı müslimân olarak yetiştiriliyorlar. Osmânlı ordularını zaferden zafere ulaşırdan değerli kumandanlar ve Sokullular, Köprülüler gibi seçkin siyâset ve idâre adamları, hep böyle yetiştirilen keskin zekâlı çocuklardı. Osmânlı akınlarını durdurmak için, bu Enderûn mekteplerini ve bunların kolları olan medreseleri yıkmak, müslimânları ilmde, fende geri bırakmak lâzımdır).

Mithat Beyin bu sözleri ve Osmânlı târîhindeki acı ve yürekler yakıcı olaylar gösteriyor ki, İngiliz sefîrinin bu teklifi çok doğru görülerek, Avrupada İskoç ve Pâris mason locaları harıl harıl çalışmağa başladılar. Müslimânları aldatmak, medreselerden, mekteplerden ilmi, fenli din adamları ve idâreciler yetiştirilmesini önlemek için plânlar hâzırlandı. Câhil bırakılan gençler, Avrupada dinsiz yapıldı. Zevk ve sefâhete alışdırıldı. Yalancı etiketler, diplomalar verilerek anavatana gönderilen fen adamı şeklindeki sinsî düşmânlarla, (Fen yobazı) denir. Böyle diplomalı yobazlar, masonların çok kurnâz ve milyonlar harc ederek çevirdikleri dolapları ile, Osmânlı devletinde iş başlarına getirildi. Meselâ mason olan Mustafâ Reşîd Pâşa, Fuad Pâşa ve benzerleri, medreselerden fen derslerini kaldırdılar. Mithat Pâşa, Tal'at Pâşa din derslerini de azaltdılar. Fâtih Sultân Muhammed Hân zemânında medreselerde okutulan din ve fen bilgileri pek yüksek idi. Tanzîmâtдан sonra ve hele ittihâdcılar zemânında çok aşağı oldu. İslâm düşmânları, pek sinsî, iki yüzlü davranarak başarı sağladılar. Hele Mithat Pâşa, kıyasıya saldıрмаğa, çok acı plânları ile islâmî ve Kur'ânî yok etmeğe hâzırlanmışdı. Sultân İkinci Abdülhamîd hânın kuvvetli îmânî ve keskin zekâsı, müslimânlarla ve islâmîyete saplanmak istenen bu zehirli hançere karşı çelik bir kalkan gibi dikilmeseydi, düşmanların imhâ plânları, müslimânları ezecekti. Türkiye Târîhinde bu yazımızın çeşidli vesîkaları vardır.

Din düşmânları, islâmîyeti ve müslimânları yok etmeğe çalışıyorlar. Komünistler, her dürlü propaganda yolları ile, iğrenç yalan ve iftirâler söyleyerek, çok vahşî ve barbarca işkenceler yapıyor saldırıyorlar. Bu alçak saldırılarını müslimânlar görüyor, anlıyor, onlara aldanmıyorlar. Masonlar ise, sinsî, tatlı sözle, güler yüzle ve para yardımı yaparak, okşayarak, İslâma saldırıyorlar. Dinli,

dinsiz, herkes kardeşdir. Dîne lüzûm yokdur diyorlar. Din kardeşliğini yok edip, yerine mason kardeşliği koymağa çalışıyorlar. İslâmiyyetin en korkunç, en zararlı düşmanı, müslimân görünüp, din adamı şekline girip, İslâmiyyeti içden sinsice yıkağa çalışanlardır. Bu din yobazları, Arabistânda ve Hindistânda türediler. Dinde reform yapacağız, İslâmiyyeti hurâfelerden, bozuk şeylerden kurtaracağız, Kur'ânın emrlerini meydâna çıkaracağız gibi, dostca sözlerle, yazılarla, içerden yıkıyorlar. Bölücülük yapıyor, kardeşi kardeşe düşman ediyorlar. Hâlbuki islâm dini, birleşmeği, sevişmeği, yardımlaşmağı emr etmektedir. Her müslimânın birbirlerine, hattâ gayrı müslim vatandaşlara, yurdumuza gelen yabancı iş adamlarına, turistlere iyilik etmesi, herkesi sıkıntıdan kurtarması lâzımdır. Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(İnsanların en iyisi, insanların fâideli olanıdır ve (Üzerinde kul borcu olan, bunu ödemedikce, Cennete girmeyecektir) ve (Sizi idâre edenler, habeşli köle olsa bile, isyân etmeyiniz!)** buyurdu. Her müslimânın, yurdumuzda da, kâfir memleketlerinde de, herkesin hakkını gözetmesi, kimseye kötülük yapmaması, kimseyi incitmemesi, kanûnlara uyması, devlet adamlarına itâ'at etmesi lâzımdır. Bunun için de, islâm bilgilerinin, islâmın güzel ahlâkını, gençlere öğretmeliyiz. Temiz gençler dinde câhil bırakılırsa, yalancı kahramanlara, iki yüzlü dostlara inanarak dinleri ve ahlâkları bozulur. Sonsuz felâketlere, uçurumlara sürüklenirler.

İslâmiyyete saldırmak, bütün dünyâyâ, bütün insanlara sûikast yapmaktır. İnsan haklarını, insan hürriyetlerini ayaklar altına almaktır. İnsanların se'âdetini felâkete çevirmeğe uğraşmaktır. Bu fâci'a, bu kötülük de, gözü dönmüş, taş yürekli bir avuç zümrenin zevki, keyfi ve eğlencesi için işleniyor. Allahü teâlâ , insanları bu uğursuz ve pek acı belâdan kurtarsın! Âmîn. Yalnız lâf ile ve yazı ile yapılan düâlar kabûl olmaz. Hem düâ etmek, hem de sebebe yapışmak, çalışmak lâzımdır. Müslimânların, dinlerine, se'âdetlerine saldıran açık ve sinsi düşmanları tanınmaları, bunların yalanlarına aldanmamaları lâzımdır.

Müslimânların başına çöken acı felâketi görerek kalbimiz sızlıyor. Temiz gençleri bu yıkıcı, ezici saldırıya karşı uyandırmak ve korunmalarını sağlayabilmek için çok ufak bile olsa, bir hizmetde bulunmağı büyük bir vazife ve ebedî se'âdete kavuşmaklığımız için biricik vesîle biliyoruz. Bunun için, dinde reform yapmak lâzım olduğunun savunan yabancı birkaç din câhilinin sinsice yaptıkları saldırıları yazmağa ve bunlara birer birer cevâb vererek hakkı, doğruyu meydâna çıkarmağa kalkışdık. Böylece, islâm da'vâsı gütdüklerini bildiren sapık bir zümreyi gençlere tanıtmak istedik. Kitâbımı-

za, kendi kısa görüşümüzle birşey yazmadık. Cevâbları (Ehl-i sünnet) âlimlerinin kitâblarından topladık. Sonuna da, büyük âlim, müslimânların yüce önderi, İmâm-ı Rabbânî Ahmed Fârûkî Serhendî hazretlerinin (**Mektûbât**) kitâbından mektûb ekledik.

Allahü teâlâ, hepimizi, dünyâ ve âhîret se'âdetine kavuşursun! Kendimize ve başkalarına kötülük yapmaktan korusun! Âmîn.

İmâm-ı Rabbânî hazretleri (**Mektûbât**) kitâbının 1.ci cild, 275.ci mektûbunda buyuruyor ki:

Sizin bu ni'mete kavuşmanız, islâmiyyet bilgilerini öğretmekle ve fikh hükmlerini yaymakla olmuştur. Oralara cehâlet yerleşmişti ve bid'atler yayılmıştı. Allahü teâlâ, sevdiklerinin sevgisini size ihsân etdi. İslâmiyyeti yaymağa sizi vesîle eyledi. Öyle ise, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarında yazılı olan din bilgilerinizi öğretmeğe ve fikh ahkâmını yaymağa elinizden geldiği kadar çalışınız. Bu ikisi bütün se'âdetlerin başı, yükselmenin vâsıtası ve kurtuluşun sebebidir. Çok uğraşınız! Din adamı olarak ortaya çıkınız! Oradakilere emr-i ma'rûf ve nehy-i münker yaparak, doğru yolu gösteriniz! Müzzemmil sûresinin ondokuzuncu âyetinde meâlen, (**Rabbinin rızasına kavuşmak istiyen için, bu elbette bir nasîhat-dir**) buyuruldu.

TENBÎH: Bugün, müslimân denilen üç büyük islâm fırkası vardır. Şî'îliği yehûdîler kurdu. Vehhâbîliği ingilizler kurdu. Ehl-i sünneti türkler korumaktadır. Misyonerler, hıristiyanlığı yaymağa, yehûdîler, Talmûtu yaymağa, İstanbuldaki Hakikat Kitâbevi, islâmiyyeti yaymağa, masonlar ise, bütün dinleri yok etmeğe çalışıyorlar. Akli, ilmi ve insâfî olan, bunlardan doğrusunu iz'ân, idrâk eder, anlar. Bunun yayılmasına yardım ederek, bütün insanların dünyâda ve âhîretde se'âdete kavuşmalarına sebep olur. İnsanlara bundan dahâ kıymetli ve dahâ fâideli bir hizmet olamaz. Bugün hıristiyanların ve yehûdîlerin ellerindeki Tevrât ve İncil denilen din kitâblarının, insanlar tarafından yazılmış olduklarını kendi adamları da söylüyor. Kur'ân-ı kerîm ise, Allahü teâlâ tarafından gönderildiği gibi tertemizdir. Bütün papazların ve hahamların, Hakikat kitâbevinin neşr ettiği kitâbları dikkat ile ve insâf ile okuyup anlamağa çalışmaları lâzımdır.

DOĞRU SÖZE İNAN BÖLÜCÜYE ALDANMA

[Dinde reformculara aldanma!]

Bu kitâbda, yurd dışındaki birkaç dinde reformcunun islâmiyete karşı yazdıkları bozuk düşünceleri, madde madde sıralanmış, her birine gerekli cevâblar verilmiştir. Böylece, altmışbeş madde meydâna gelmiştir. Reform, islâh etmek demektir. Ya'nî bozulmuş bir şeyi eski, doğru hâline getirmek, düzeltmek demektir. **(Dinde reformcu)**, dîni yenileyici, tâzeleyici demek olmaktadır. Fekat bugün, islâmiyeti değişdirmeye, içerden yıkmaya çalışan bölücüler, kendilerine **(Dinde reformcu)** diyorlar. Bunun için, dinde üç dürlü reformcu vardır. Bunların herbiri, kitâbımızın sonunda, kırkikinci maddede geniş anlatılmıştır. Bu kelimeyi islâm dîni için kullanmanın yanlış ve yersiz olduğu, orada açıkça görülecektir. Reformcu Mûsâ Beykiyef, gençleri kolay aldatılabilmek için, kendini din adamı gösteriyor, diyor ki:

1 — *(Zemânımıza göre, dînimize de yenilikler yapılmalıdır. Dinde bulunmayan birçok şeyler, hurâfeler, sonradan islâmiyete karışmıştır. Bunları temizlemek, dînimizi ilk zemânındaki doğru, temiz hâline getirmek lâzımdır.)*

Cevâb: Müslimânlarda, birkaç yüz seneden beri bir duraklama, hattâ gerileme olduğu meydândadır. Bu gerilemeyi görerek, islâmiyetin bozulduğunu söylemek, çok haksız ve pek yanlıştır. Geri kalmanın sebebi, müslimânların dîne sarılmamaları, dînin emrlerini yerine getirmekte gevşek davranmalarındır. İslâm dînine, başka dinlerde olduğu gibi, hurâfeler karışmamıştır. Câhillerin yanlış inanışları ve konuşmaları olabilir. Fekat bunlar, islâmın temel kitâblarında bildirilenleri değişdirmez. Bu kitâblar, Resûlullahın sözlerini ve Eshâb-ı kirâmdan gelen haberleri bildirmektedirler. Hepsisi, en salâhiyetli, yüksek âlimler tarafından yazılmışlardır. Bütün islâm âlimlerince sözbirliği ile beğenilmiştir. Asrlar boyunca, hiçbirinde hiçbir değişiklik olmamıştır. Câhille-

rin sözlerinin ve kitâblarının ve dergilerinin hatâlı olması, islâmiyetin temel kitâblarına kusûr ve leke kondurmağa sebep olamaz.

Bu temel kitâbları her asrın modasına, gidişine göre değiştirmeğe kalkışmak, her zemân için yeni bir din yapmak demek olur. Böyle değişiklikleri, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere dayanarak, bunlara uydurarak yapmağa kalkışmak, Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri bilmemenin, islâmiyeti anlamamanın bir alâmetidir. İslâmın emrlerinin, yasaklarının zemâna göre değişeceğini sanmak, islâm dîninin hakîkatine inanmamak olur. Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Mü'minler ma'rûf olan şeyleri emr eder)** buyruldu. Kur'ân-ı kerîme, islâmiyete saygısızca saldıran aşırı reformculardan Ziyâ Gökâlî ve benzerleri, bu âyet-i kerîmedeki ma'rûf kelimesine, örf, âdet diyerek, islâmiyeti âdete, modaya göre değiştirmeğe, böylece mason üstâdlarının gözüne girip sandalya, koltuk kapmağa kalkışdılar. Dünyâlık ele geçirmek için dinlerini satdılar. Ziyâ Gökâlî, bu hizmetine karşılık, ittihadcılarının genel merkez a'zâlığına getirildi. Bunun dediği gibi, islâmiyet âdetlere yer verseydi, dahâ kuruluşunda câhil arabaların kötü âdetlerini yasak etmez, o zemânın en kıymetli âdeti olan ve Kâ'benin içine kadar girmiş bulunan putperestliği hoş görürdü. Âyet-i kerîmedeki **(Ma'rûf)** kelimesi, (islâmiyetin kabûl ettiği iyilikler) demektir.

İslâm dîni ilm üzerine kurulmuştur. Her bakımdan, selîm olan akllara uygundur. Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açıkça bildirilmemiş olan şeylerde, akla ve ilme uygun yeni emirler çıkarmak, ya'nî kıyâs ve ictihâd yapmak islâmiyetin ana kaynaklarından biri olur ise de, bunu yapabilmek için, herşeyden önce müslimân olmak ve lüzûmlu bilgilere mâlik olmak lâzımdır. Dinde reform isteyenler, temel kitâblara dokunmayıp, yalnız câhil halk arasına yerleşmiş olan hurâfeleri yok etmeği düşünüyorsa, buna birşey denemez. İslâmiyete hizmet etmiş olurlar. Fakat, böyle iyi düşündüklerine inanabilmemiz için, önce hakîkî ve samîmî müslimân olduklarını isbât etmeleri gerekir. Müslimân olmıyan bir kimsenin, müslimân görünerek, kendi silâhımızla bize hücum etmeğe kalkışması, büyük bir haksızlık, pek ayıp ve çok küçüklük olur. **(Dinde reform)** isteyenlerin, müslimân görünmeleri ve yalnız müslimânın demeleri değil, müslimân olduklarını isbât etmeleri lâzımdır. Bir müslimânın ölüm korkusu olmadıkça dinsiz görünmesi câiz değildir. Buna karşılık, dinsizlik demek, iki yüzlülük, yalancılık demek midir ki, işlerine geldiği zemân müslimân görünüyorlar. Evet, müslimânım diyen bir kimseyi sorguya,

hesâba çekmek câiz değildir. Onu din kardeşi bilmek lâzımdır. Fekat, onun dînimize oynamaması da lâzımdır. Onun, dînimizin temel bilgilerine dil uzatdığını, bunlar üzerinde dedikodu yaptığını görürsek, bunu sorguya, hesâba çekmek, hâlini incelemek, yalnız câiz değil, hepimize lâzım olur. Biz, reformcuları dînimize, mezhebimize uymak için zorlamıyoruz. Yalnız müslimân olup olmadıklarını açıkça söylemelerini ve işlerinin sözlerine uygun olmasını istiyoruz. Çünkü, islâmîyetin belli ve değişmez kanûnları vardır. Müslimân olanların bu kanûnlara uygun olarak konuşması lâzımdır. Müslimân olduğunu söyleyen ba'zı kimseler, müslimânlığın temel bilgilerini hiçe sayarak, hattâ bunlarla alay ederek, dinden çıktıklarını suç saymıyorlar da, dinden çıktıklarının kendilerine söylenmesine kızıyorlar. Dîne saldırılacak, fekat dîne saldırıyorsun, kâfir oluyorsun denilmeyecek, dîne saldırmak serbest olacak. Dîne saldıranlara birşey söylenilmeyecek. Kendilerine cevâb verenlere, haksız olduklarını ortaya koyanlara yobaz, gerici gibi, komünistlerin uydurduğu sözlerle sataşılıyorlar. Kendileri gibi dîne saldıranlara ilerici, aydın diyorlar. Doğrusu, kendileri yobazdırlar. Din adamı şekline bürünenleri, **(din yobazı)**, fen adamı olarak saldıranları da **(Fen yobazı)**dır.

İslâmın ana bilgilerini, temel kitâblarını değiştirmeğe, zemâna uydurmağa kalkışmak, islâmîyeti değiştirmek, bozmak olur. Müslimân demek, bu ana bilgilere inanan, saygı gösteren, bunları bozmağa kalkışmamağa söz veren kimse demektir. Demokrasi, hürriyyet ve lâıyıklık demek de, verilen sözde durmamak, inandığından vaz geçmek demek değildir. İslâmîyet, zimmîlerin, ya'nî gayri müslim vatandaşların zor ile müslimân yapılmasını emr etmiyor. Bundan dahâ büyük demokrasi olur mu?

Sinsi düşmanlarımızdan bir kısmı olan **(Fen yobazları)**, Avrupanın, Amerikanın bütün âdetlerini, modalarını, ahlâksız, sömürücü, ezici hareketlerini almağa, gençler arasına yaymağa çalışıyorlar. Bu arada, dînimizi üstü örtülecek bir kabâhat imiş gibi hiç ağızlarına almıyorlar. Yâhud, altında ezilecek bir yük gibi, ağır ve korkunç görüyorlar. Ba'zıları da, sağlam bir varlık ve birlik elde etmek için, din lâzımdır. Fekat dîni zemâna uydurmalı, islâmîyeti hurâfelerden temizlemeli diyorlar. Hâlbuki, Ehl-i sünnet âlimlerinin temel kitâblarında hiçbir hurâfe yoktur. Din câhilleri arasında hurâfeler bulunur. Bunları temizlemek için de, **(Ehl-i sünnet)** kitâblarını yaymak, gençlere bunları öğretmek lâzımdır. Bu yobazların dinde istedikleri reformlar, dînin temel bilgilerine dokunduğu zemân, bunları hem âyetle, hadîsle çürütmeliyiz, hem de (Müs-

limânların dîninde, kendi malınız gibi değişiklik yapmağa hakkınız yoktur) demeliyiz. Din yobazları, büyük islâm âlimlerini lekeliyerek, kendilerini onların yerine geçirmek istiyorlar. İslâmiyyetin temel bilgilerini toplamış, dünyâya yaymış olan islâm âlimlerini ve topladıkları islâm ilmlerini ayaklar altına alıyorlar. **(Reformcu)** maskesi altında ortaya çıkan, Kazanlı Moskof Mûsâ Cârullah Beykiyef adındaki din yobazı Osmânlılar zemânında yazdığı kitâbında bakınız ne diyor:

*(Allahın, Peygamberi vâsıtasıyla gönderdiği islâmiyyet, ilm üzerine kurulmuş idi. İnsan hayâtını düzeltiyor, sosyal nizâm kuruyordu. Medenî hareketleri birer birer bildiriyordu. Adâlete ve menfe'ate dayanan bir iş hayâtı kuruyordu. Böyle iş hayâtı islâmiyyetin kuvvetini artırdı. Kıt'alara yayıldı. Sonraları İrândaki zevk, eğlence, sefâhet, müslimânlar arasına yayıldı. Bundan sonra, dahâ büyük bir fitne ortaya çıktı. Yalnız düşünce ve teorilere dayanan Yunan felsefesi terceme olundu. İş ve madde üzerinde çalışmak durdu. İslâmiyyet yalnız teorik, vehm ve hayâle dayanan bir hâl aldı. Müslimânların saf îmânî (**İlm-i kelâm**) denilen dedikodularla karmakarışık oldu. Böylece sosyal, ekonomik ve medenî çalışmalar durdu. Câmî'lerde, medreselerde, evlerde ve her yerde boş, fâidesiz teorilerle, düşüncelerle vakt geçirildi. Müsbet ilmleri kötülen kelâm kitâbları her tarafa yayıldı. Fâidesiz düşüncelere, lüzumsuz yazılara (**İslâmiyyet**) adı verildi. Gazâlinin (**Tehâfüt**) kitâbında ve İbnürrüşd gibi feylesofun buna olan cevâbında kıymetli bir söz, fâideli bir fikr var mı? Geometri ve astronomi âlimi olan Nasîreddîn-i Tûsînin kitâblarında ve bu kitâbları öven veyâ kötüleyen binlerle kişinin eserlerinde bulunan hezeyanları bugün kim dile alır, kim yazar? Eş'arî mezhebi imâmınının, Allahın sıfatları, fi'leri ve insanın irâdesi diye yazdıkları sayısız kitâblarında ve şî'lerle sünniler arasındaki edepsizce çekişmelerde müslimânlık denecek birşey bulunabilir mi? Teftâzânînin kitâbları ve bunların bütün dünyâya yayılmış şerhleri, hâşiyeleri ve fikh, kelâm, mantık, usûl, tefsîr, nahv, sarf, hikmet kitâblarında akıldan, fikrden, müslimânlıktan birşey var mı?)*

Mûsâ ismindeki Moskof Beykiyefin bu yalan yazıları, bizdeki dinde reformcu yobazlar tarafından tekrar yazılmış ve her fırsatta alkışlanmış ve bu yalancı kâfire (İslâmiyyetin Lûtheri) denilmiştir. Bunun iftirâlarına dokuzuncu maddede cevâb vereceğiz.

Dinde reformcuların, diplomalı yobazların maskeli sözlerinden biri de: *(İnsanları iyiliğe, birliğe götürmek için en kuvvetli, en fâideli kuvvet dindir. Dinsiz bir millet yaşayamaz)* diyorlar. Fekat

sözlerinden, yazılarından sızan parolalı kelimelerden, dîne inanmadıkları anlaşılmalıdır. Meselâ (*Şarklılar çok zekî olur. Altıbin seneden beri, insanların rûhlarını ve ma'neviyyâtını idâre eden kudsî eller, hep orta Asyada yükseldi. Tapınmak ihtiyâcında olan beşeriyete şarkın keskin zekâları ma'bûdlar yarattı ve yâdigâr bıraktı. Şarkdaki zekâlar, madde üzerinde çalışmak imkânını bulmayınca, hayâlleri çok geniş ve parlak oldu. Bunun için, şi'r, felsefe, ilm-i nücum, ilm-i rûh, simyâ, sihr, mu'cize, kerâmet gibi şeyler, doğuda başladı ve dünyâyâ yayıldı. Bununla berâber, güzel huylar, iyi düşünceler, ma'nevî oldukları için, bunları kuvvetlendirecek, din gibi fâideli birşey yoktur. İnsan, dinsiz yaşayamaz*) diyorlar.

Görülüyor ki, dinde reformcular, islâmiyyetin Allah tarafından, Peygamber vâsıtasıyla bildirilmiş bir din olduğuna inanmadıkları hâlde, güzel ahlâkın, iyi geçinmenin ve dünyâ işlerinde yükselmenin başarılması için, din lâzımdır diyorlar. Kısaca dîne, dünyâ için inanmalıdır diyorlar. Dînin aslı olmamakla berâber, iyi huylu olmak, sosyal fâideler sağlamak için, dîne inanmak îcâb eder diyorlar. Bu inanmak, yalancıkdan olduğu hâlde, fâidesi çok olmak için, doğru imiş gibi inanılacaktır. (Yalancıkdan olsa da, inanmak lâzımdır) demeleri, Avrupalıların ve Amerikalıların, dinlerine çok saygılı olduklarını gördükleri için olsa gerektir.

Her ne olursa olsun, islâm düşmanları da, dînin lâzım olduğunu söylemeğe mecbûr kalmaktadır. Çünkü, insanları câzibesi ile bağlayan ve işlerini düzenlemeğe mecbûr eden bir kuvvet kudsîleşmedikçe ve kudsîliği yayılmadıkça za'îf kalır.

İyi huyları ilm yolu ile de yerleştirmek isteyenler vardır. İlm, ahlâkı bir fazîlet olarak göstermektedir. Fekat, bu bir teori şeklinde ileri gidemez. (**Kurtuluş ancak doğruluktur**) hadîs-i şerifindeki kuvvet derecesine ulaşamaz. Bu kadar lüzûmlu, bu kadar fâideli olduğunu söyledikleri dînin aslı yoktur denilebilir mi? Bir şeye inanılmadığı hâlde, inanmış gibi hareket etmek olur mu? Bunların sözü, doğru ile yalanın eşid olacağını kabûl etmek gibi mantıksızdır.

İnsanları vecde getirici, insanın varlığına ve ahlâkına bu kadar çok hâkim bir şeyin aslı olmaması, insanlar tarafından yapılmış olması nasıl kabûl edilebilir? İnsanlar mı dîne tâbi' olacak? Yoksa dîni insanlar mı yapacak? İnsanların kendi yaptıkları şeylere tapınmaları, sapıklıktır. Bu sapıklık islâmiyyetden evvel putlara, ya'nî heykellere tapmış olanlarda vardı ve onların aşağı ve aklısız olduklarını gösteriyordu.

Reformcu diyor ki, *(Son asrlarda insanları birbirine kuvvetle ve emniyetle bağlamak için bulunan altın zincir, ya'nî milliyet fikri, birgün gelip de, kopacak olan kaba zincirin yerini tutacaktır. Eğer din kardeşliği yerine milliyet, vatan düşünceleri yerleşseydi, gençlik mevcûd olabilirdi.)*

Dinde reformcunun dîne inanması doğru olsaydı, dîni, milliyet ile ve terbiye etmek ile karşılaştırmazdı. Millî birlik için (işlenmiş altın zincir) sözüne karşılık, din kardeşliği için (kaba zincir) diyemezdi. Reformcuların sözlerinden anlaşılıyor ki, din, câhil halkın ahlâkını düzeltecektir. Bunlar yalancıkdan değil, doğru olarak inandırılacaklardır. Milleti, koyun sürüsü gibi kendilerine bağlamak için, dîne yer vereceklerdir. Onları inandıracaklar, fekat kendileri inanmayacaklardır. Dîni her gün yeni bir kalıba sokabilecekler. Bunlara göre, milletin ahlâkı din ile düzelecek ve dinsiz olan ilericiler iyi huylu olamayacaklardır. Reformcular, yoksa kendilerinin iyi huylu olmasına lüzûm görmüyorlar mı?

2 — Reformcu, *(Hazret-i Peygamber dikta rejimi ve sultânlığı red ediyordu. Fekat müslimânlık, böyle bir rejimin kurulmasına elverişli idi. Öyle de oldu)* diyor.

Reformcu, bu sözünde çok yanılmaktadır. Avrupadaki krallıkların anayasaları, kralları mukaddes ve sorguya çekilmez tanıdıkları hâlde, islâmîyyet (**Hepiniz bir çobansınız. Hepiniz, idâre ettiğiniz kimseler için sorumlusunuz**) hadîs-i şerîfi ile, pâdişâhları herhangi bir vatandaş gibi tutmakta, diktaya, saltanata yer vermemektedir. İslâmîyyet kanûnu ilâhîdir. Pâdişâhlar da, islâmîyyete uymağa ve bunu yürütmeğe bir vatandaş gibi mecbûrdur. Saltanat sürmeğe, zulm yapmağa sapan başkanlar, islâmîyyetden ayrılmış, kuvvetlerini kötü yolda kullanmış kimselerdir. Harbde alınan ganimet kumaşları, gâzilere taksîm edildiği gün, sırtında başkalarının dakinden dahâ büyük kumaş bulunduğu için (Oğlumun kumaşından eklediğim için dahâ çok oldu) diyen Ömer-ül Fârûk “radiyalahü anh” ile halife olduğu gün, zevcelerini tophiyarak, (Büyük bir yük altına girdim. Sizinle görüşmeğe belki vakt bulamam. İsterseñiz mehr paranızı ve nafakanızı alarak gidebilirsiniz) diyen Ömer bin Abdül'azîz hazretleri, islâm pâdişâhlarının tam nümûnesidir. Böylelerin az olması, islâmîyyete bir leke süremez.

3 — Reformcu diyor ki, *(Zemân-ı se'âdetden az bir zemân sonra, dîn-i islâm, sırmalı koltuklara ulaştırarak yolları açmak için, iki tarafın da insan ölüsünden yığınlar yapacak, keskin bir silâh oldu. Hazret-i Alînin halîfelik için yaptığı muhârebelerde, karşı taraftakilerin mızrak ucunda Allahın mukaddes kitâbı olan*

Kur'ân, harbde hiyle olarak kullanıldı. Hak olan Kur'ân, bâtil olan saltanat da`vâlarını kazanmak için âlet edildi).

Cevâb: O muhârebeler saltanat için değildi. İslâmiyyetin emr-lerinini yerine getirilmesi içindi. Reformcunun dediği gibi, saltanat savaşını kazanmak için, Kur'ân-ı kerîm âlet edilmedi. O muhârebelerde, her iki tarafın birbirine karşı her yaptığı şey, hakkı meydana çıkarmak, islâmiyyete uymak içindi. O muhârebelerde dîn-i islâm, yaldızlı, sırmalı koltuklara ulaştırılan yolları açmak için, insan yığınları yapacak bir silâh olmamış, böyle silâha karşı koyan bir kalkan olmuşdur.

[Hazret-i Alîye karşı harb edenler, günâha girmedi. Günâh demek, Allahü teâlâyâ karşı suç işlemek, ya'nî islâmiyyete uymamak demektir. Onlar, hazret-i Alîyi "radiyallahü anhüm" halîfe seçmişlerdi. Onu halîfe tanımadıkları için kılınca sarıldılar. Halîfe seçmiş olsalardı, halîfeye karşı gelmeleri günâh olurdu. Evet, onu halîfe seçmemekte, dînî sebep göstermiş olmakla berâber, yanılmış idiler. Fekat bu yanılmaları ictihâd hatâsı idi. İslâmiyyete uymak için idi].

Süâl: İslâmiyyet, insanları se'âdete kavuşturmak, huzûr sağlamak için değil midir? İslâmiyyete sarılmak, kan dökülmesine sebep olur mu?

Cevâb: Onlar, islâmiyyete uymak istediler. Fekat, islâmiyyete uymakta yanıldılar. Kan dökülmesine, islâmiyyete uymaları sebep olmadı. İslâmiyyete uyarırken yanılmaları sebep oldu. Bunun gibi, Uhud gazâsında, Resûlullahın bir geçidi tutmak için koyduğu kırk sahâbîden çoğu şehîd olmuşdu. Bunların ölümüne, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" emrine uymaları değil, bu emri yaparken bir kısmının yanılmaları sebep olmuşdu. İslâmiyyete uymak, hiçbir zemân, hiçkimseye zarar vermez, fâide verir. İslâmiyyete uymamak veyâ uyarırken yanılmak, insana zarar verir.

Hazret-i Alînin "radiyallahü teâlâ anh" harb açtığı müslimânlar, islâmiyyete uymak istemişlerdi. Fekat, islâmiyyetin o işi yapmakda gösterdiği yolu seçerken yanıldılar. Allahü teâlânın sevdiği, seçtiği insanlar oldukları için, bu hatâları suç olmaz. İctihâd hatâsı, günâh değil, sevâb olur. O seçilmişlerin, sevilmişlerin hatâları, sonra gelen müslimânların, iyilerin ibâdetlerinden dahâ kıymetli, dahâ sevâbdır. **(İyilerin, doğru, iyi işleri, seçilmişlerin yanılması gibidir)** buyuruldu. Ya'nî, onların yanlış işleri, bunların doğru işlerinden dahâ fâideli, dahâ kıymetlidir. Bunun içindir ki, o muhârebelerde her iki tarafda ölenler şehîd oldu. Sevâb kazandı.

Siyâsî menfe'at sağlamak ve dünyâlığa kavuşmak için yazılmış olan bozuk târîh kitâblarını ve Îrândaki babaların uydurduğu acıklı hikâyeleri okuyan gençler, Eshâb-ı kirâmın “radıyallahü teâlâ anhüm ecma'în” büyüklüğünü anlıyamıyor, yanlış düşüncelere saplanıyorlar. Bugünkü medeniyetin beşiği olan, madde ve ma'nâ üzerinde çalıştığı emr eden islâm dîninin güzelliğini öğrenmek için şahlanan temiz gençlere, Eshâb-ı kirâmın üstünlüklerini anlatmak için, **(Hak Sözü Vesikaları)** ve **(Eshâb-ı Kirâm)** kitâbları yayınlanmıştır. Bu kitâblarda, Eshâb-ı kirâmın hayâtlarını, islâmiyete hizmetlerini ve birbirleri ile sevişdiklerini, en kıymetli kaynaklardan topladığımız sağlam vesikalarla açıkladık. Burada da birkaç satır bilgi vermeği uygun görüyoruz.

Büyük islâm âlimi, Evliyânın baş tâcı, zemânının kutbu, kayyûm-i rabbânî **(Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî)** Serhendî “rahmetullahi aleyh” hazretleri, **(Mektûbât)** kitabının birinci cildi, yirmi-ikinci mektûbunda buyuruyor ki:

Yavrum! Kıyâmet yaklaştı. Zulmetler, kalbleri karartan şeyler çoğaldı. Herkes, bu karanlık akıntılara sürüklenmektedir. Böyle bir zemânda, bir sünneti ortaya çıkaracak ve bir bid'ati yok edecek bir kahraman lâzımdır. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” sünnetlerinin nûrları ile ışıklanmadıkça doğru yola kavuşulamaz. O yüce Peygamberin izinde bulunmadıkça, felâketlerden kurtulmağa uğraşmak boşunadır. Allahü teâlânın sevgili Peygamberine uymadıkça, tesavvuf yolunda ilerlemek ve Allahü teâlâyı sevmek se'âdetleri ele geçemez. Â-i İmrân sûresinin otuzbirinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâyı seviyorsanız, bana tâbî olunuz! Bana uyanları Allah sever!)** buyuruldu. Allahü teâlâ, Habîbine böyle demesini emr buyurmaktadır. Se'âdete kavuşmak isteyen kimse, bütün âdetlerini, ibâdetlerini ve alış-verişlerini Onun gibi yapmağa çalışmalıdır. Bu dünyâda, bir kimsenin sevdiğine benze-meğe çalışanlar, bu kimseye sevimli ve güzel görünürler. Bu kimse, onları da çok sever, beğenir. Bunun gibi, sevgiliyi sevenler, her zemân sevilir. Sevgilinin düşmanları, sevenin de düşmanları olur. Bundan dolayı, görünen ve görünmeyen bütün iyilikler, bütün üstünlükler, ancak o yüce Peygamberi sevmekle ele geçebilir “aleyhi ve alâ âlihissalâtü vesselâm”. Yükselbilmenin, ilerlemenin ölçüsü, bu sevgidir. Allahü teâlâ, sevgili Peygamberini, insanların en güzeli, en iyisi, en sevimlisi olarak yarattı. Her iyiliği, her güzelliği, her üstünlüğü Onda topladı. Eshâb-ı kirâmın hepsi, Ona âşık idiler. Hepsinin kalbi, Onun sevgisi ile yanıyordu. Onun ay yüzünü, nûr saçan cemâlini görmeleri, lezzetlerin en tatlısı idi. Onun

sevgisi uğruna canlarını, mallarını fedâ etdiler. Onu canlarından, mallarından, kısaca, her sevileden dahâ çok sevdiler. Onu aşırı sevdikleri için, Onu sevenlerle sevişdiler. Bunun için birbirlerini de çok sevdiler. Onun üstünlüğünü anlayamayıp, Onun güzelliğini göremeyip, Onu sevmek se'âdetine kavuşamıyanlara düşman oldular. Çünkü, tâ'atlerin, iyiliklerin başı, dostları sevmek ve düşmanları sevmemektir. Allahı seviyorum diyenlerin, Eshâb-ı kirâm gibi olmaları lâzımdır. Seven bir kimse, sevdiğinin sevdiklerini de sever. Sevdiğinin düşmanlarına düşman olur. Bu sevmek ve düşmanlık, bu kimsenin elinde değildir. Kendiliğinden hâsıl olur. Bu kimse, sevmesinde ve düşmanlığında deli gibidir. Bunun içindir ki, **(Bir kimseye deli denilmedikçe, bu kimsenin îmânı tam olmaz!)** buyruldu. Kendisinde bu delilik bulunmıyanlar, sevmekten mahrumdurlar. Düşmanlık etmeyince, dostluk olmaz! Seviyorum diyebilmek için, sevgilinin düşmanlarına düşman olmak lâzımdır. Sözü-müz yanlış anlaşılmasın! Eshâb-ı kirâma düşmanlık etmek bunun içinmiş sanılmasın!

Ba'zı kimseler, hazret-i Alfiy sevmiş olabilmek için, Eshâb-ı kirâmın en üstünlerine düşmanlık etmek lâzımdır diyorlar. Bu sözleri ve anlayışları çok yanlıştır. Çünkü, sevmek için, sevgilinin düşmanlarına düşman olmak lâzımdır. Dostlarına düşmanlık lâzım değildir. Allahü teâlâ Feth sûresinde **(Eshâb-ı kirâmın birbirlerine rahîm olduklarını)**, sevişdiklerini bildiriyor. Rahîm, pekçok ve devâmlı acımak, sevişmek demektir. Bu âyet-i kerîme, Eshâb-ı kirâmın "radiyallahü teâlâ anhüm ecma'in" pekçok sevişdiklerini haber vermektedir. Rahîm kelimesi, arabî gramerinde (sıfat-ı müşebbehe)dir. Sıfat-ı müşebbehe, devâmlı, sürekli olmayı bildirir. Bunun için, Eshâb-ı kirâmın pekçok sevişmelerinin devâmlı, sürekli olduğu anlaşılmalıdır. Merhamete, sevişmeğe sığmayan, çekememek, kin beslemek, hased etmek ve düşmanlık gibi kötülüklerin, Eshâb-ı kirâm arasında bulunamayacağını, bu âyet-i kerîme bildirmektedir. Hadîs-i şerîfde, **(Ümmetimin ümmetime karşı en merhametlisi, Ebû Bekrdır)** buyruldu. Ümmetin en merhametlisi olan kimsede, bu ümmetden herhangi birine karşı kin ve düşmanlık bulunabilir mi?

Hadîs-i şerîfde buyruldu ki: **(Allahü teâlâ, Mûsâ aleyhisselâma, yalnız benim için ne yaptın dedi. Yâ Rabbî! Senin için nemâz kıldım, oruc tuttum, zekât verdim ve zikir yaptım cevâbını verince, kıldığın nemâzlar, seni Cennete kavuşturacak yoldur, kulluk vazîfendir. Orucuların, seni Cehennemden korur. Verdiğin zekâtlar, kıyâmet günü, sana gölgelik olur. Zikrlerin de, o günün karanlı-**

ğında, sana ışık olur. Benim için ne yaptın buyurdu. Yâ Rabbî! Senin için olan şeyi bana bildir deyince, Allahü teâlâ, yâ Mûsâ, sevdiklerimi sevdiğin mi ve düşmanlarıma düşmanlık ettin mi buyurdu. Mûsâ aleyhisselâm, Allahü teâlâ için olan en kıymetli şeyin, Hubb-i fillah ve Buğd-ı fillah olduğunu anladi). Yirmiikinci mektûbun tercemesi temâm oldu.

Sıffîn muhârebesinde, hazret-i Mu'âviyenin mızraklar üzerine Kur'ân-ı kerîmleri taktırdığı, böylece müslimânların kanlarının dökülmesine son verdiği doğrudur. Sıffîn muharebesinde, hicretin otuzyedinci senesi birinci ayı olan Muharrem'in sonuna kadar, savaş durdurulmuştu. İki taraftan elçiler gidip geldi. Anlaşmağa uğraşıldı. Muharrem ayı bitince, hazret-i Alî, zemânın bittiğini, isyândan vazgeçilmediğini bildirdi. İlk önce, hazret-i Alî tarafından Eşter, askerleri ile ortaya çıktı. Şâmlılar bunun karşısına çıktılar. Bu Eşter, deve savaşını da kızıştıran fesadlılardandı. **(Kısa-ı Enbiyâ)**da diyor ki, (Deve harbinde, hazret-i Alînin yanında yirmi bin, karşı tarafta otuz bin kişi vardı. İki taraf anlaşmak üzere iken, hazret-i Osmânı "radiyallahü teâlâ anh" şehîd edenlerden, Abdüllah bin Sebe' ve Mâlik Eşter gibi başlıcaları gece toplanıp, savaşa başlamak için plân hâzırladılar. Hemen, karşı tarafa saldırdılar. Hazret-i Âişenin yanındakiler baskına uğrayınca şaşırıp, Eşter ve arkadaşları, hazret-i Alîye gelerek, karşı taraf bize saldırdı. Onlara karşı koyduk dediler). Görülüyor ki, her iki savaşta kızıştıran, anlaşmaları bozan, Abdüllah bin Sebe' yehûdîsi ve arkadaşları idi. Sıffînde, hazret-i Alî "radiyallahü anh", Şâmlılar üzerine bütün askeri ile saldırdı. Birkaç gün çok kan döküldü. Hazret-i Alî, oniki bin kişi seçerek, tekrar hücum eyledi. Bayrağını taşıyan Hâşim de, Allahı seven benimle gelsin diyerek saldırıyordu. Çok kanlı muhârebe oldu. Cum'a gecesini sabâha kadar savaşıldı. Ölmeyenler de yaralı veyâ çok yorgundu. Cum'a günü Eşter yine hücum etdi. Hazret-i Mu'âviye ile Amr ibni Âs "radiyallahü teâlâ anhümâ", kendilerinden kırkbeş bin, karşıdakilerden yirmibeşbin müslimânın ölmüş olduklarını anlayınca, kardeş kanı dökülmesini önlemek için, çâre aradılar. Amr ibni Âs hazretleri, müslimânların kardeş olduklarını anlatmak için Kur'ân-ı kerîmi gösterelim dedi. Hazret-i Mu'âviye, Mushafların mızraklara takılmasını emr eyledi. Sizi Allahın kitabına çağırıyoruz diye bağırdılar. Askerler Kur'ân-ı kerîmi görünce, savaşta bıraktı. Hazret-i Alî de Eşteri geri çağırıp, Zorla savaşdan geri getirildi. Anlaşmaya karar verildi. Yüzün gün süren kanlı savaşlar, böylece sona erdi. Mushafların mızraklara takılması, binlerce müslimân kanı dökülmesini önledi. Müslimânlar arasına sokulmuş olan büyük fitne ateşi söndürülmüş oldu.

4 — Reformcuya göre, *(Saltanat muhârebeleri, mezheblerin ayrılmasına ve islâmiyyetin parçalanmasına sebep olmuş!)*

Cevâb: İslâmiyyette mezheblerin ayrılmasını saltanat kavgalarına bağlamak, mezheblerin ne olduğunu bilmeyen câhillerin sözüdür. Dîni siyâsete karışdırmaktır. Mezheblerin ayrılması, islâmiyyetin insanlara verdiği fikr hürriyetinden doğmuştur. Mezheblerin ayrılmasında bir sultâna, bir hükümdâra yaranmak düşüncesi var ise, o yüce makâm, elbette ulûhiyyet makâmıdır.

5 — *(Kur'ânın mahlûk olup olmaması üzerindeki çekişmeler, islâmiyyetin temelini baltalamıştır) diyor.*

Cevâb: Reformcu, mezheblerin siyâsetle karışdırılmasına bir de misâl veriyor. Me'mûn halîfe, Kur'âna mahlûk demiyen âlimleri sıkıştırmıştı. Fekat, bu işkenceleri siyâsî düşünce ile değildi. Âlimleri siyâsî düşünce ile ezmeği düşünse idi, bunu yapmak için dahâ birçok sebebler bulabilirdi. Me'mûn, işkencelerini siyâsî düşünce ile yaptı dersek, din siyâsete karışdırılmış olmayıp, dinsizlik siyâsete karışdırılmış demek dahâ doğru olur. Reformcu, dinsizliğin kabâhatini dîne yükletmeğe kalkışıyor.

6 — *(Seneler geçdikçe, Kur'ân ve hadîsler, din adamlarından ziyâde, hükümdâr olmak isteyenlerin elinde, sihrbazların oyunları gibi şekl değışdiriyordu. Düşmanı kılıçla, kuvvetle mağlûb edemeyince, Kur'ânı istediği gibi tefsîr ediyorlar, işlerine yarıyacak hadîsler uyduruyorlardı) diyor.*

Cevâb: Reformcu, Mûsâ Beykiyef hiç bilmediği ilm kollarına dil uzatıyor. Tefsîr kitâblarının en kıymetli sahifelerini lekelemeğe kalkışıyor. O kitâbları yazanların ictihâd buyurdıkları yerler üzerinde, münâzara ve edeb kanûnlarına uygun münâkaşa etmeğe herkesin hakkı vardır. Fekat, Kur'ân-ı kerîmin belâgatinden haberi olmıyan bir reformcunun, Zimâhşerînin tefsîrine dil uzatması kadar yersiz ve gülünç bir şey olamaz.

7 — *(Yalan yere hadîsler uydurulmuştur. Mevdû' hadîslerin çokluğu meydândadır) diyor.*

Cevâb: Akla, tecribeye değil de, yalnız nakle ve rivâyete dayanan hadîs ilmüne dil uzatmak kadar haksız bir iş olamaz. Acabâ, böyle söyleyen reformcu, kaç hadîs bilmektedir? Senedleriyle birlikte bir hadîs-i şerîfi okuyabilir mi? Mevdû' hadîs diye bir şey işitmiş. İslâmın büyük âlimleri, hadîs ilminde binlerce kitâb yazdıkları gibi, sahîh hadîsler arasından mevdû'larını bulup çıkarmayı öğreten kitâblar da yazmışlardır. Eğer onlar bu kitâbları yazmasa-

lardı, reformcunun mevdû' hadîs isminden bile haberi olmayacaktı. Hadîs âlimleri, Resûlullahın söylediği açıkça belli olmayan bir söze, ne kadar iyi ve fâideli olsa da, hadîs denilmesini çok sıkı yasalıkta kalkışan kimseler olmuştur. Fekat, islâm âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'ın”, yorulmadan, yılmadan çalışarak böyle sözleri aramışlar, bulmuşlar, kitâblardan çıkarmışlardır. İslâm âlimlerinin öyle sürekli çalışmaları olmasaydı, bu din câhili reformcular acabâ bir dâne mevdû' hadîs ayırabilirler mi idi? Yüzbinlerce hadîs-i şerîfleri bütün râvîleriyle birlikde tanımak ve her birinin doğruluğunu dartmak gibi çok ince ve pek güç çalışmaları islâm âlimleri başarmışdır. Reformcu ise, hadîs uyduranlarla, uydurma hadîsleri yakalayıp atanları birbirine karıştırmakda, hepsine birden atıp tutmakla, zihnlere bulandırmakda, hadîs-i şerîflere olan itimâdı, güveni sarsmağa çalışmaktadır. Hadîs uyduranların zararı, reformcuların yaygaralarının zararı kadar büyük olmadı. Hadîs uydurmanın fenâlıklarını ileri sürerek, Osmânlıların çökmesini buna bağlamak, böylece Osmânlıların çökmesine islâmiyyet sebep oldu demek kadar haksız bir iftirâ düşünülemez.

8 —(Buhârî hazretleri, hadîslerin doğruluğunu anlamak için, birçok seneler Asya ve Afrikada islâm memleketlerini dolaşmışdı. Geceleri on, onbeş def'a yatağından kalkarak hâtırına gelen hadîsleri râvîleri ile birlikde kayd ederdi. Söylendiğine göre, üçyüzbin hadîs ezberlemiş. Bunlardan ikiyüzbin adedi sahîh değil imiş. Topladığı altıyüzbin hadîsden, yedi, sekiz bin adedinin doğru olduğunu anlamış. Bu hâl, din bilgilerinin nasıl karmakarışık olduğunu göstermektedir. Buhârînin çalışma şekline bakarak, seçtiği hadîslerin bile şübheli olduğunu Avrupa âlimlerinden birkaçı söylemektedir. Başka hadîs kitâblarının nasıl olacağını artık düşünmelidir) diyor.

Cevâb: Altyüzbinden başlayarak, sahîh hadîslerin sayısını yedibine ve hattâ sıfıra doğru indirmek düşüncesini, bu reformcu garblılardan aldığını sıkılmadan söylemektedir. Hadîs-i şerîfler üzerindeki bilgilerini garblılardan alacağına, bu ilmin sâhiblerinden, mütehassıslarından alsaydı, herhâlde böyle konuşmazdı. Sonsuz bir denize benzeyen hadîs ilmi islâmiyyetin bir mu'cizesidir. Bu büyük deniz, islâm düşmanlarının atdığı birkaç taşla bulanmaz. İslâmiyyetin hak ve şanlı bir din olduğunu gösteren sayısız şahidlerden hiçbirisi olmasaydı, (İlm-i hadîs) âlimlerinin, akları şaşırtacak çalışmaları, vesîka olarak yeterdi. Hadîs âlimlerinin kitâbları o kadar çokdur ki, yalnız fihristlerini bildiren yazılar kü-

tübhâneleri doldurmaktadır. Bu âlimlerin sayısı, binleri aşan bir ordudur. Allahü teâlânın yardımına kavuşmuş bir ihlâs ve ihtisâs ordusudur. Bu gayretin ulvî sebebini, maddî menfe'atler, geçici ve iğrenç zevkler peşinde koşan reformcuların akl ve idrâki anlayamaz. Hadîslerin ve râvîlerinin incelenmesi o kadar ince ve o kadar çok bilgilere dayanmaktadır ki, yalnız bu iş için, **(Usûl-i hadîs)** denilen ayrı bir ilm meydana çıkmıştır. Bir hadîs-i şerîfin kitâba yazılabilmesi için, aklına, hâfızasının kuvvetine, doğruluğuna ve iffetine temâmen güvenilecek bir zâtdan işitilmesi, onun da yine böyle olan bir başkasından, böylece Resûlullaha “sallallahü aleyhi ve sellem” kadar hep güvenilen sağlam kimselerden işitilmesi şarttı. Her hadîsin üstüne bu râvîlerin isimleri ayrı ayrı yazılır. Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” büyüklüklerini, yüksekliklerini anlayamayan İbni Teymiyye, Abduh ve Mevdûdî ve benzerleri ile, islâmîyeti anlayamayan câhil (dinde reformcular), böyle sağlam hadîs kitâblarını târîh kitâbları gibi mi sanıyorlar? Hadîs âlimleri, kendilerinden sonra hadîs-i şerîfleri galatalayacak olan ilericilerin, dinde reformcuların türeyeceklerini sanki kerâmet gibi bilmişler, hadîs-i şerîfleri haber veren Eshâb-ı kirâmın hepsinin ve Tâbi'nin çoğunun hâl tercemelerini uzun uzun yazmışlardır. Bunlardan **(Üsüdülgâbe)** ve **(El-isti'âb)** ve **(El-isâbe)** ve benzerleri gibi büyük kitâblar, bütün dünyâ kütübhânelerinde yer almaktadır. Her sözü ezberlenmek için can fedâ edercesine çalışılan ve zâtının ve hayâtının kıymeti ve ehemmiyeti, kendisine yakın olanlara da sirâyet ederek hepsinin hâl tercemelerinin, üstünlüklerinin, bütün incelikleriyle kitâblara geçmesine sebep olan, yeryüzünde **(Muhammed)** aleyhisselâmdan başka bir zât dahâ gösterilebilir mi?

Dinde reformcular, şan ve şereflerin semâsında parlayan bu iftihar yıldızını, utanmadan, sıkılmadan, ilmden uzak sözlerle, münâkaşa kanalizasyonlarının yayıldığı kirli topraklarına gömmek istiyorlar.

9 — Mûsâ Beykiyef, *(Şahsî ihtirâslar ve siyâsî çatışmalarla dahâ başlangıçta kaynakları bulanmış olan din, sonraları Abbâsîler zemânında oyuncağa çevrilmiş iken, Osmânlı devleti kuruldu)* diyor.

Cevâb: Zevallı Osmânlılar ne fenâ zemâna rastlamışlar! Dînin kaynakları o kadar bulanmış ise, bugün dinde reformlar hangi temel üzerinde yapılacak? Hadîs-i şerîflerin hemen hepsini şühbe altına alıyorlar. Reformcular Kur'ân-ı kerîm için acabâ ne diyecekler? O menbâ' da bulanık mı? Yukarıda, ahlâkî düzeltmek için din lâzımdır dediklerini bildirmişdik. Menbâ'ları bulanmış ve oyunca-

ğa çevrilmiş olan din mi bunu yapacak? Sözlere birbirini tutmuyor. Koca reformcu moskof Mûsâ Beykiyef de, kelâm, fıkıh bilgilerine çatıyordu. İslâm âlimlerinin işi gücü bırakarak, Yunan felsefesi ile uğraşdıklarını yeriordu. O zemân Yunan felsefesi Arabcaya terceme edilince, bir yenilik, ilerici olarak islâm memleketlerine yayılmışdı. Çok kimsenin akıllarını, bilgilerini bulandırmışdı. Kelâm âlimleri, zemânlarında ehemmiyet kazanan o yeni fikrleri birer birer inceliyerek cevâblandırdılar. Böylece, Ehl-i sünnet i'tikâdını sarsılmaktan korudular. Bugün de, ilmin, fennin, yeni buluşların, islâm inançlarına bağlılığı bulunan yerlerini incelemek, cevâblandırmak, din adamlarımızın şerefli bir vazîfesidir. Dinde reformcular, bugün bu ihtiyâcı anhyorlar, istiyorlar da, eski âlimleri, zemânlarındaki vazîfeyi yaptıkları için, niçin lekelemeğe kalkıyorlar? Demek ki, bir ilme, bir temele dayanmadan, körü körüne, islâm âlimlerini küçültmek çabasındadırlar. Bugün, din bilgileri, yeni buluşlara, bilişlere uydurulmuyor. Büyük bir suç oluyor diyorlar. Eski âlimler, dîni, zemânlarının felsefesi ile, yeni buluşları ile karışdırmışlar. O da suç diyorlar. Görülüyor ki, din adamlarının her yaptıkları, reformculara göre suç olmaktadır.

10 — Mûsâ Cârullah, (*İslâmiyyetin temiz inanışları, İlm-i kelâm denilen akıntılarla kirletildi, bozuldu*) diyor.

Cevâb: Koca reformcu moskof Beykiyefin kitâbından alınan bu sözler, din câhilliğinin açık bir etiketidir. İlm-i kelâmın islâmiyyete nasıl ışık tutduğunu, nasıl hizmet ettiğini, o ilmin içine girerek inceleyenler anlayabilir. Koskoca bir ilme karşı böyle derme çatma sözlerle saldırmannın hiçbir kıymeti olamaz. Fen yobazları, ilm-i kelâma, hep nazariyyeler, tecribesiz düşünceler diyerek saldırmaktadır. Bunlar bilmiyor ki, din bilgileri nakl yolu ile, önce gelenlerden haber almakla öğrenilir. Tecrîbe, fen bilgilerinde olur. Fen bilgileri tecrîbe ile öğrenilir. Her iki ilmin insanındaki yeri beyindir. Beyin ise, yalnız düşünür, hesâb eder. İşıtdiğinin, yapıdığını doğru olup olmadığını anlar. Tecrîbeyi yapan, insanın beyni değıl, organlarıdır. Bu reformcu, bildiğı şeyleri, elleri ile mi biliyor, yâhud ayakları ile mi anlıyor?

11 — Reformcu Mûsâ Cârullah diyor ki, (*Fıkıh kitâbları yazılırken ibâdetlerde, azâbı ve sevâbı esâs tutmuşlar. Böylece islâmiyyeti sosyal bir din olmaktan mahrûm bırakmışlar. Bunun şu günâhı var diyecek yerde ve Cehennem ateşinin şiddetini anlatacakları yerde, islâmiyyetin ahlâk ve cem'iyet üzerindeki fâidelelerini anlatsalardı ve sevâb ve azâb yerine, akl ve zekâyı iknâa çalışsalardı, islâmiyyeti sosyal bir din olmaktan mahrûm etmezlerdi.*

Allahın hikmetini temâmen insan kafası anlayamaz. Buna inanıyorduz. Lâkin emrlerin ve yasakların hepsi böyle değildir. Çoğunun sebebi, akl ile anlaşılabilir. Âlimler anlamadıkları yerleri, (Allah bilir) deyip geçmişlerdir.)

Cevâb: İslâmiyyet, semâvî bir dindir. Her semâvî dinde olduğu gibi, islâm bilgileri de ikiye ayrılmıştır: Din bilgileri ve fen bilgileri. Fen bilgileri de, islâm bilgisidir. İslâm âlimi olmak için, zemânının fen bilgilerini de, gücü yettiği kadar öğrenmek lâzımdır. Fen bilgileri, zemânla değişir, ilerler. Din bilgileri, hiç değişmez. Bu bilgiler, inanılacak şeyler, emrler ve yasaklardır. Bunlar, Allahü teâlâ tarafından bildirilmiştir. Bu emrlerin ve yasakların hepsine (**Dîn-i İslâm**) denir. İslâmiyyete uymağa, ibâdet etmek denir. Müslimânlar, Allahü teâlâ emrettiği için, vazîfeleri olduğu için ibâdet eder. İslâmiyyetin emrlerinde ve yasaklarında, kulların dünyâları ve âhıretleri için nice fâideler bulunmakla beraber, ibâdet ederken, Allahü teâlânın emri olduğunu, kulluk vazîfesi olduğunu niyyet etmek, düşünmek lâzımdır. Böyle düşünmeden yapılan iş, ibâdet olmaz. Din ile ilişkisi olmayan bayağı bir iş olur. Meselâ, nemâz kılan adam, Allahü teâlânın emrini yerine getirmeği ve kulluk vazîfesini yapmağı niyyet etmeyip, nemâzın bir jimnastik, beden terbiyesi olduğunu düşünerek kılarsa, nemâzı sahîh olmaz. İbâdet yapmış olmaz. Spor yapmış olur.

Oruc tutanın da, yalnız mi'deyi dinlendirmeği, perhîz yapmağı düşünmesi, orucun sahîh ve makbûl olmamasına sebep olur. Muhârebe eden, canını tehlikeye koyan bir müslimân da, Allahın dînini kuvvetlendirmek, islâmiyyeti yeryüzüne yaymak ve islâm düşmanlarını kırmak için değil de, şân ve şeref, mal ve rütbe için dövüşürse, ibâdet yapmış olmaz. Cihâd sevâbı kazanmaz. Ölürse şehid olmaz. Bedenine zarar verdiği için alkollü içkileri bırakan adam serhoşluk günâhından kurtulamaz. Frengi, belsoğukluğu ve aids gibi korkunç hastalıklara yakalanmamak için, zinâdan, genel evlere gitmekten sakınan kimse de, islâmiyyetde, affif, temiz sayılmaz.

İslâmiyyetde ibâdet yapmak için, niyyetin büyük önemi vardır. Yapılan her işin islâmiyyete uygun olup olmadığı, niyyet ile anlaşılır. Allahü teâlâ, Cehennemden kurtulmağı ve Cennete girmeye vazife olarak bildirmeseydi, yalnız Cenneti, Cehennemi düşünerek yapılan ibâdetler de makbûl olmazdı. Tesavvuf büyükleri, Evliyâ-i kirâm "kaddesallahü teâlâ esrârehüm", ibâdet yaparken bunları düşünmezler. Yalnız Allahü teâlânın rızâsını düşünürler. Fekat her müslimânın âhıret menfe'atlerini düşünmesi, kâfi görül müştür. İbâdetleri âdetden ayırmak için, dünyâ menfe'atlerini dü-

şünmemek şart olmuştur. Allah için ve âhîret menfe'ati için yapılan şeyler, ibâdet olmuştur. Dünyâ menfe'ati için yapılan şeyler, âdet sayılmıştır.

İslâmiyyetde niyyet o kadar mühimdir ki, islâmiyyetin emr ettiği bir şey, dünyâ menfe'ati için yapılınca sahîh ve makbûl olur. Dünyâ işi sayılıyor. Herhangi bir dünyâ işi de, âhîret menfe'ati için yapılınca, ibâdet hâlini alıyor. Mü'min, zevcesinin ağzına götürdüğü lokmada bile sevâb kazanıyor. Bu hadîs-i şerîfi göz önüne alarak, düşüncesini temizleyen ve niyyetini düzelten bir kimse, yemekde, içmekde ve her dürlü dünyâ işlerinde âhîret fâidesini gözeterek, sevâb kazanmak fırsatını elden kaçırmaz. İnsanlar bütün işlerinde, hattâ ibâdetlerinde, dünyâ menfe'ati, maddî kazanç aramağa alışdırılırsa, menfe'atperestlik, egoistlik hâsıl olur. Hâlbuki islâmiyyet, nefslerin böyle kötü isteklerini yatışdırmağı, maddîcilikden fedâkârlık etmeğı, menfe'ati hakîr görmeğı, ahlâkın ve rûhun temizlenmesini, yükselmesini istemektedir.

İslâmiyyete uymanın, ibâdet etmenin, dünyâ menfe'atleri üzerine kurulmayacağı, akl sâhibleri için pek meydânda olan bir hakîkatdır. Böyle olduğunu aşağıdaki âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler de, ayrıca göstermektedir: Şûrâ sûresinin yirminci âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Âhîreti kazanmak için çalışanların kazançlarını arttırırız. Dünyâ menfe'ati için çalışanlara da, ondan veririz. Fekat, âhîretde bunların eline birşey geçmiyecektir)** buyuruldu.

İsrâ sûresinin onsekizinci ve ondokuzuncu âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Menfe'atleri ve lezzetleri çabuk geçen, tükenen dünyâyı isteyenlerden, dilediğimize, istediğimizi veririz. Âhîret menfe'atleri için çalışan mü'minlerin mükâfâtları boldur)** buyuruldu.

Hûd sûresinin onaltıncı âyetinde meâlen, **(Dünyâda yaşamağı ve eğlenmeğı isteyenlerin çalışmalarının karşılığını bol bol veririz. Birşeyi esirgemeyiz. Bunlara âhîretde yalnız Cehennem ateşi verilecektir. Emekleri âhîretde boşa gider. Yalnız dünyâ için yaptıklarılarına, âhîretde bir karşılık hâsıl olmaz)** buyuruldu.

Bir hadîs-i şerîfde: **(Allahü teâlâdan başkası için her kim ne işledi ise, karşılığını ondan istesin, denilecektir)** buyuruldu.

Başka bir hadîs-i şerîfde: **(Allahü teâlâ, âhîret için yapılan iyiliklere dünyâda da mükâfât verir. Fekat, yalnız dünyâ için yapılan işlere âhîretde hiç mükâfât vermez)** buyuruldu.

Buhâriy-yi şerîf kitâbında, birinci olarak yazılan **(Her iyilik, niyyetine göre değerlendirilir)** hadîs-i şerîfi pek meşhûrdur.

Ahkâm-ı islâmiyyenin âhîretdeki fâideleriyle birlikde dünyâdaki fâidelerini, sosyal iyiliklerini de düşünmek yasak değildir. Hattâ, bu fâideleri, zemânın yeni bilgileri ile açıklayarak anlatmak, din adamlarının vazîfesidir. Fekat, bu işin yeri, reformcunun zan ettiği gibi, fikh ve usûl-i fikh kitâbları değildir. Çünkü fikh ilmi, müslimânlara dînî vazîfelerini öğretir. Usûl-i fikh da, bu vazîfelerin dört ana kaynakdan nasıl çıkarıldığını gösterir. Ahkâm-ı islâmiyye üzerine yürütülecek sosyal düşüncelerin ise müslimânlardan ziyâde, din düşmanlarına karşı bir müdâfe'â silâhı ve yarış vâsıtası olarak hâzırlanması lâzımdır. Ahkâm-ı islâmiyyenin, dünyâda olan fâidelerini ve iyiliklerini müslimânların da bilmesi pek fâidelidir. Ancak, müslimânların yalnız (bilmek)de kalması lâzım olup, ibâdetleri dünyâ fâideleri üzerine binâ etmek derecesine gelmemelidir. Böyle olursa, ibâdetler bozulur. İslâmiyyetin istediği vazîfelerde dünyâ için ne kadar fâide bulunursa bulunsun, bunları yalnız Allâhü teâlânın emri olduğu için ve âhîretde, azâbdan kurtulmak için yapmak lâzımdır. Böyle niyyet olunca, dünyâ fâidelerinin ayrıca düşünülmesi de, zarar vermez.

İbâdetlerde âhîret fâidelerini bırakarak, yalnız sosyal iyilikler aramak ve bu araştırmayı esâs tutmak, dîne inanmamak hastalığının alâmetlerindedir. Dikkat edilirse, dinde reformcuların sözleri, yazıları arasında hep o gizli hastalığın belirtileri görülür. Yoksa, az bir din bilgisi olan, hattâ yalnız aklı ve zekâsı ile düşünen herkes, niyyetin ehemmiyyetini elbette anlar. Reformcuların, akla ve mantıka da uymayan böyle sözleri, âhîret hayâtına inanmadıklarını düşündürmektedir. Ahkâm-ı islâmiyyenin dünyâdaki fâideleri, iyilikleri pek mühim ve meydânda olmakla berâber, Cennet ve Cehennem inananlar, dünyâ menfe'atlerini hâtırlarına bile getirmezler. Âhîretdeki sayısız ve sonsuz se'âdetler ve çok acı ve nihâyetsiz felâketler karşısında dünyânın gelip geçici zevk ve acılarının hiç değeri yoktur. Müslimânlara istikbâlin ehemmiyyetini anlatmak derdi ile yürekleri yanan reformcular, âhîret denilen o en ehemmiyetli istikbâle inansalardı, din âlimleri tarafından müslimânların dünyâsına verilen ehemmiyyet kadar olsun, kendileri de müslimânların âhîretine ehemmiyyet verir, yanık sesleri ve gözü yaşlı kalemleri ile biraz da âhîret se'âdeti için feryâd ederlerdi. Ahkâm-ı islâmiyye, sosyal fâideler üzerine kurulursa, bu ahkâmın zemânla değişmesine, bozulmasına yol açar.

12 — Reformcu, mezheblerin yalnız dört dâne olmasını kabûl etmiyor. *(Müslimânlar dört mezheb içinde sıkışıp kalırsa, terakkîye, ilerlemeğe imkân olamaz. Aklı, önce din esâretinden kurtar-*

malıdır. Akl, Allahın verdiği sınırsız bir ni'mettir. Dört mezhebin dışına çıkmalı, akli hürriyete kavuşturmalı) diyor. Reformcular-
dan Celâl Nûri de (**Târîh-i tedenniyât**) kitabında, (*İctihâd kapısı
kapanmıştır diyorlar. Bu olamaz. Osmânlılar yanlış, fenâ kanûnla-
ra bağlı kaldılar. Dünyânın öbür ucunda hayât şartları değişti. Os-
mânlılar bunlara uymadı. Geri kaldı*) diyor.

Cevâb: Evet, yaşamak şartları değişti. Fen ve san'at ilerledi. Fekat, yanlış, fenâ kanûnlar diye taş atdıkları ahkâm-ı islâmiyye, onları hangi buluşlardan men' etdi? Yol yapmayın, tren işletmeyin, gemi yapmayın, mâdenlerinizi yer altında bırakın, yâhud bunların işletme hakkını komünistlere, kapitalistlere satın, kâfirlerle ticâret yapmayın, makine, teknik, tayyâre, elektrik ve radyo gâvur icâd-ıdır. Bunları sakın öğrenmeyin. Para kazanmayın, futbol maçlarında birbirinizi öldürün mü dedi? Hâşâ, islâmiyyet ahlâka, fazîlete verdiği önem kadar, san'atda, teknikde de çalışmağı ve kâfirlerin bulduklarını da araştıрмаğı, öğrenmeğı önemle emr etmektedir. Bunu, ilerdeki sahîfelerde dahâ geniş açıklayacağız.

13 — Koca reformcu Mûsâ Cârullah, (*Osmânlılara önceleri uy-
gun gelen islâm kanûnları son zemânlarda, kâfi gelmedi, yetersiz
oldu. Çünkü, Osmânlı devleti kurulurken, arab bedevîleri gibi idi.
Sonra Avrupaya yayılarak, sosyal hayât değişti. Kanûnlar ise,
donmuş olarak kaldı*) diyor.

Cevâb: İslâmiyyetin, çadırda yaşayan bedevîlere ve onlar gibi olanlara göre bir din olduğunu, medenî milletler için reforma muh-
tâc bulunduğunu söyleyen reformcuların, islâmiyyete nasıl bir göz-
le baktıkları meydândadır. Bunlar, bir yandan (dîne hurâfeler kar-
nışmış, ilk hâline çevirmek lâzım) derler. Bir yandan da, (dînin ilk
hâli arab çöllerinde çadırda yaşayanlar içindir) demekden çekin-
mezler.

14— Reformcu, (*İslâm dîni, tek bir adam tarafından ortaya ko-
nulmuştur*) diyor.

Cevâb: Reformcu Mûsâ Cârullahın bu sözü, dînin Allah tar-
findan gönderildiğine inanmadığını göstermektedir. Vaktile, Hol-
landalı Dozy [1820-1884] de böyle söylemişti. Dozy ve bundan
duyduğunu söyleyen bizdeki reformcu, islâmiyyeti, İngiliz parla-
mentosundaki birkaç yüz meb'ûsun kabûl ettiği livâta kanûnu gi-
bi, bozuk düşüncelerin ham meyvası gibi sanmaktadır. İnsanların
yapacağı kanûn, elbette dayanıksız olur. Bir zemân sonra, yine ya-
panlar tarafından değiştirilmektedirler.

15 — (*Dinde hakikat tanınan herşeyin, her zemân hakikat ola-*

rak, kabûl edileceğini, bir an düşünsek bile...) diyor.

Cevâb: Dinde reformcular, dînin, sözünde durmayan adam gibi, bir hâlden bir hâle dönmesini mi istiyorlar. Hergün, başka bir şekle alacak dînin, Allah tarafından gönderilmesine ne lüzûm var? Bunu herkes yapabilir. İşlerine gelmeyince değiştirilecek bir din! İşte reformcular, böyle din istiyorlar.

16 — *(Nass olan yerde, ictihâd yapılamaz ve açıkça bildirilen emrler, başka ma'nâya çevrilemez, sözleri, islâmiyyetin iki temel kanûnudur. Bunun için islâm âlimleri, bankadaki fâizlere, harâm demişlerdir. Hâlbuki fâiz, sermâyenin gıdâsıdır. Sermâye, alışverişin, ya'nî ticâretin dinamosudur)* diyor.

Cevâb: Dinde reformcu, fâizi sanki medh etmektedir. Avrupa-da, Amerikada kapital sâhiblerinin, alını terlemeden, oturduğu yerde para kazanmasına imrenmektedir. Hâlbuki, kapitalistlerin bu sömürücülüğü, komünistliği doğurmuştur. İslâmiyyet, fâizi harâm ve zekât vermeği emr ederek, sermâye sâhiblerinin, işçileri ve çiftçileri sömürmesini önlemiş, komünistliğe giden yolları tıkamıştır. İslâmiyyetin her dürlü fâizi kesinlikle yasak etmesini terakkiye engel gibi göstermek, modası geçmiş bir şikâyeti tâzelemek kadar ma'nâsızdır.

17 — *(Fahr-i kâinat efendimiz, pek güzel olarak buyuruyor ki, (Akl ile nakl çatırsın, akla uymalıdır). Dînin ihtiyâca göre değiştirilebileceği buradan anlaşılmalıdır)* diyor.

Cevâb: Evet, aklın erdiği, gösterdiği bir hakikat, hiç değişmez. Bunun için, aklın gösterdiği delil ile, naklin değiştirilebileceğini, islâm âlimleri bildirmektedir. Fekat, naklin bildirdiğini değiştirmeye sebep olacak delili ortaya koymak, mantık ilminden haberi olmayan bu reformcunun aklı ile olamayacağı da meydândadır. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, islâm bilgilerini ikiye ayırdı: **(İlm-i ebdân)** ve **(ilm-i edyân)**. Ya'nî, madde, fen bilgileri ve din bilgileri. Din bilgileri, yalnız nakl ile anlaşılır. Bunların kaynağı, Kur'ân-ı kerîm ile hadîs-i şerîflerdir.

His organları ile anlaşılan şeylerin bir sınırı vardır. Bu sınırların dışında olan bilgiler his organlarımız ile anlaşılabilir veya yanlış anlaşılır. Bundan başka, insanların his etme kuvvetleri çok yerde hayvanlardan daha za'ifdir. His organlarımız ile anlıyamadığımız şeyleri, akl ile bulur, anlarız. Bunun gibi aklın da bir anlayış sınırı vardır. Bu sınırın dışında olan bilgileri, akl bulamaz ve anlıyamaz. Akl, erişemediği şeyleri anlamağa kalkarsa yanılır, aldanır. Böyle bilgilerde akla güvenilemez. Meselâ, Allahü teâlânın sıfatları, Cen-

netde ve Cehennemde olan şeyler, ibâdetlerin nasıl yapılacağı ve din bilgilerinin çoğu böyledir. Akl bunlara eremez. Bu bilgilerde akl ile nakl çatışır, nakle uyulur, aklın yanıldığı anlaşılır.

Kur’ân-ı kerîmde dört şey bildirilmektedir: İmân, Ahkâm, Kısas ve Ahbâr. İnanılması lâzım olan bilgilerde hiç değişiklik olmaz. Her Peygamberin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât”, her ümmetin inancı hep birdir. İnanışları arasında hiç ayrılık yoktur. İkincisi olan ahkâm, Allahü teâlânın emri ve yasaklarıdır. Yapılması ve sakınılması emr edilen ahkâmde değişiklik olabilir. Fakat, bu değişikliği yalnız Allahü teâlâ yapmış ve Peygamberleri “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” ile değiştirmiştir. Kısas demek, geçmiş insanların, ümmetlerin hâllerini, yaşayışlarını anlatmak demektir. Ahbâr ise, geçmişde olmuş ve gelecekte olacak şeyler demektir. Meselâ, canlıların su ile yaşadığı, kıyâmet alâmetleri, Cennetde akar suların bulunduğu haber verilmiştir. Kısas ve haberlerde değişiklik olmaz. Din bilgileri arasında birbirleri ile çatışır gibi olanları görülürse, bunlar yine akla uydurulmaz. Birbirlerine uydurulmağa çalışılır. Bunlar arasında, birkaç dürlü anlaşılabilen bir bilgiyi, açıkca bildirilmiş olan başka bilgi ile çatışmayacak şekilde anlamalıdır. Burada akla düşen vazîfe, böyle bilgileri, açıkca anlaşılabilene uygun anlamaktır.

İslâm ilmlerinin ikincisi olan fen bilgilerine gelince: Bunlar, his organları ile ve bu organlara yardımcı âletlerle gözetliyerek, inceleyerek ve hesâb ederek ve deneyerek anlaşılan bilgilerdir. Bunların hepsi akl ile, zekâ ile yapılır. Hepsinde aklın bulunduğuna güvenilir. Nakl ile fen bilgisinde çatışma olduğu zemân, akla uyulur. Ya’nî nakl, akla uygun olarak açıklanır. Reformcunun iştmiş olduğu hadîs-i şerîf, işte bunu beyân buyurmaktadır. Fekat fen adamı görünerek, fen ile değil de hislerle, ihtirâslarla konuşan fen taklîdçisi, din ve ahlâk düşmanı yalancılara inanmamalıdır. İslâm âlimleri, akla çok kıymet verdikleri hâlde, bunlardan Şeyh-i ekber hazretleri, (**Fütûhât**) kitâbında nakli akldan üstün tutuyor. Reformcuların ustası olan ve akla hürriyet vermeli diye bar bar bağırarak Moskof Mûsâ Beykiyef, İslâm âlimlerine karşı ağzına geleni söylerken, Şeyh-i ekbere, yine yüksek bir yer vermektedir.

18 — (*İslâm kanûnlarının değişmez, donmuş olduğunu gösteren misâllerden biri de, evkâf teşkilâtıdır. (Şart-ı vâkıf, nass-ı şâri’ gibidir) [ya’nî, vâkıf tarafından konulan şartlar, Kur’ân-ı kerîm ve hadîs-i şerîflerdeki emirler gibidir] sözü, fikh kitâblarının temel bilgilerinden biridir*) diyor.

Cevâb: Vakf edilen mallar ve mülkler, vakf eden kimselerin

hayâtda iken mallarıdır. Bütün dünyâ anayasaları, herkese kendi malını istediği gibi kullanmak hakkını tanıdığına göre, vakf edilen malları, vakf eden kimsenin istediği şartlara göre kullanmak lâzım geldiğine kimsenin dil uzatmağa hakkı yoktur.

19 — *(Evkâfın bu kadar çok olmasının sebebi, dindârlıktan, iyilikden ziyâde, yağmacıların topladıkları serveti, bir başkası yağma etmesin diye, binâların yüzde doksandokuzunu kendilerine ve evlâdlarına garanti ederek, geri kalan yüzde biri ile bir câmi', bir medrese veyâ bir tekkeye sadaka vermişlerdir)* diyor.

Cevâb: Vakf bilgilerini, böyle câhilce sözlerle değil, birer birer incelemekle konuşmak lâzımdır. Şu kadar söyleyelim ki, vakfların şimdiye kadar değişmeden kalması, çok iyi olmuş. Bu sâyede, devlet bütçesinin yarısına yakın bir değer taşıyan mallar, mülkler, millete kalmış. Eğer hükümetlerin, evkâf mallarına el uzatmasına set çeken vakf kâidesi olmasaydı, bu büyük servetin yerinde şimdi belki yeller eserdi.

20 — *(Müslimânlar arasında birçok parazit insanlar yaşıyor. İnsanın çalışmasından başka birşeyi olmadığı bildirildiği hâlde, medreseler, imâretler, tekkeler, fâidesinden ziyâde zararı olan milyonlarca tenbel kimse ile doluyor)* diyor.

Cevâb: İnsanın çalışmasından başka bir kazancı olmadığını bildiren, Vennecmi sûresindeki âyet-i kerîmedir. Dinde reformcular, bu âyet-i kerîmeyi çok söylerler. Fekat ma'nâsını az anlarlar. Bu âyet-i kerîmeden önce ve sonra olan âyet-i kerîmeleri bilenler, bunun âhiret kazancı için olduğunu kolayca anlarlar. Bundan başka, dünyâda insanlar, çalışmadıkları şeylerden de istifâde edebilirler. Mîrâs, bunun açık bir misâlidir. Bu âyet-i kerîme, âhirette bir insanın başkasının suçundan zarar görmeyeceği gibi, istifâdesinin de, yalnız kendi kazandığı olacağını bildiriyor. Her müslimânın, âhiretine zarar vermemek şartı ile, dünyâyı kazanmağa çalışması da lâzımdır. Böyle çalışmak ibâdetdir, dînî vazîfedir. Bu vazîfeyi bildirmek için, yukarıdaki âyet-i kerîmeye yanlış ma'nâ vermenin yeri yoktur.

Reformcunun mekteb talebelerini zararlı bir parazit olarak göstermesi ve fakîrlere, kimsesizlere yardım için yapılan imârethâneleri, hayr yerleri olarak değil de, zararlı yer olarak göstermesi, şaşılacak şeydir. Medreselerin, imâretlerin, ya'nî aş evlerinin me'ârife, kültüre ve insanlığa fâideli olduğuna şübhe yoktur. Fakîrlere için hastahâne de yapılmamalı mı?

21 — *(Hıristiyanlık da, sâbit idi. Değişmemesi için çalışdılar.*

Sonra, bir hıristiyan reformcunun isyânı, her tarafa yayıldı. Sâbit, değişmez olan kâideler yıkıldı) diyor.

Cevâb: İlâhî dinler hep sâbit idi. Din denilen şey sâbit olur. İnsanlar tarafından değiştirilirse, yenisine din denmez, dinsizlik denir. Şimdiki hıristiyanlık dîni böyledir. İsâ aleyhisselâmın Allah tarafından getirdiği din, Bolüs [Paulus] tarafından bozularak, dinsizlik hâline getirildi.

22 — *(Beyâzlarla siyâh ırklar karışabilir. Bundan hâsıl olan mezleler, medeniyet kuramazlar. O ırklardaki rûh, ya'nî ortak duyguları yıkılır. Güstav Löbon'un ortaya koyduğu bu teori, Osmânlılarda görülmektedir. Osmânlıların devşirme usûlü ile ve câriyelerle ırkına karışan kanlarla rûhları bozuldu. Zekâları arttı ise de, ahlâkları kötüleşti)* diyor.

Cevâb: Güstav Löbon, (Karışan ırklardan sayısı az olanlar, birkaç nesilden sonra, kanları değişerek yok olurlar) diyor. Osmânlılarda çoğunluk hep Türklerde olduğu için, türklük yok olmamıştır, artmış ve kuvvetlenmiştir. Avrupa milletlerinde demokrasi, sınırsız denecek kadar ilerlediğinden, ırklar büsbütün karışmış bir hâledir. Bu karışıklıkları, gerilemelerine sebep oldu mu? Amerika belli bir ırk yoktur. Çeşitli ırkların karışmasından meydana gelmiştir. Hâlbuki, teknikde en ileride bulunuyor. Müslimân olmakla da şerefleselerdi, ahlâkları da düzelirdi. Eski islâm medeniyeti yeniden dünyâya ışık salardı. Irkların karışması, târîh boyunca çoğalmakta iken, medeniyet azalmıyor. Reformcunun söylediğine göre, ırkların en az karıştığı ilk çağlardaki insanların daha medenî olması lâzım gelirdi. Hâlbuki, ilk insanların medenî olmadığını, kendi târîh kitâbları yazmaktadır. O hâlde Güstav Löbon'un teorisi doğru değildir.

Osmânlıların felâketini hâzırlayan ahlâksızlığın, çöküntünün sebebi olarak ırkların karışmasını göstermek, çok çürük ve pek gülünç bir davranıştır. Çöküntünün, ahlâksızlığın biricik hakîkî sebebi, okumuşlarda dinsizlik, okumamışlarda ise bilgisizliktir. Dinsizliğin ahlâkî kötüleştirmesi, bilgisizlik ile olan kötüleşmekden kat kat fazladır. Bunun içindir ki, okumuş dinsizler, dahâ kötü, dahâ aşağıdır. O hâlde, cem'iyetlerin yaşayabilmesi için dinli bir ilm ve buna dayanan, bir terbiye metodu lâzımdır. Osmânlıların çökmesini önlemek için, eski dertleri olan cehâletten kurtarmak isteyenler, dahâ tehlikeli olan dinsizlik belâsına sürükleyerek, Osmânlı medeniyetini büsbütün yok etdiler.

23 — *(Osmânlı pâdişâhlarının kuvvetini halîfelik de artırdık-*

dan sonra, sultânlar, milletin gözünde yarım ma'bûd gibi oldular. Onların bir işâreti ile, servet, haysiyet, şeref, hattâ can dahî yok edilirdi. Bu dikta işkencesi, Allahın Cehennemlerinden ziyâde korku verirdi) diyor.

Cevâb: İslâm dîni (İslâmiyyetin yasak ettiği emrlere itâat olunmaz. Bunlara karşı da gelinmez) maddesini anayasaların başına koymuşdur. İslâm milletlerinin başında bulunanlar, ister pâdişâh, ister halife veyâ başka ism taşıyınlar, her istediğini yaptırmak derecesine çıkamazlar. Hiçbir vakt, yarı ma'bûd olamazlar. Pâdişâhlar arasında böyle aşırı davrananlar aslâ görülmedi. Çok merhametli olanları, afv edicileri oldu. Çöküntü, zulmden değil, merhametden doğdu. Bu hâlleri, dinden değil, dîni dinlememelerinden olmuşdur. İslâmiyyetin, devlet reislerini de içine koyduğu şartlar, sınırlar, islâm milletlerinin hepsi tarafından her zemân bilinmekte idi. İslâmiyyet, islâmiyyete uymayan, kanûnsuz hareket eden devlet başkanlarının keyfî emirlerini tanımamağı, dahâ Avrupahlılar (İnsan hakları beyânnâmesi)ni yazmadan çok evvel, müslimânlara yalnız bir hak değil, bir vazîfe olarak da vermişdir.

24 — Reformcu diyor ki, (Dînin kendisi değil, fekat müslimânlardaki din anlayışı ve dîne dayanan dikta idâresi, kökünü yine dinden alan âile terbiyesi, ferdi, sosyal hayâtda başarısız bir hâle düşürmüştür.)

Cevâb: (Vur abalya) ata sözünü hâtırlatacak şekilde, her kabâhati dîne yükletmek ve dînin kendisi değil de, din anlayışı gibi kaçamak kelimeler arkasında maskelenmek, dinde reformcuların başlıca prensibidir. Dînin, dikta idâresini değil, adâleti emr ettiği, güneş gibi meydândadır. Bu hakîkati reformcunun inkâr etmesi, kör olanın güneşi inkâr etmesi gibidir. Bu inkâra ilm değil, maskaralık denir.

25 — (Kazâ ve kader bilgisi karşısında boynu bükük, elinde birşey olmadığına inanan müslimânlar, asrlarca korku altında yaşayarak, orta çağlarda, Avrupada kırbaç altında titreyen esîrler gibi, mutî', zelif, yaltakçı ve yalancı oldular. Osmânlıları fenâliğin bu derecelerine kadar sürükleyen sebep, dindeki kazâ, kader, tevekkül, kanâat etmek ve müslimân olmak için, yalnız kalble inanıp bunu kısaca söyleyivermek husûslarıdır. Kazâ ve kader ile tevekkül, müslimânların azm ve irâdesini yok etmiş, çalışmalarına, varlıklarına güveni kaldırarak, işkencelere ve her dürlü aşağılığa katlanmak derecelerine düşürmüş. Aza kanâat etmek, milleti tenbel yapmış. İmânın bu kadar basît olması da, müslimân olmak için, medenî ve ahlâkî meziyyetlerden hiçbirinin lâzım olmadığı

ve her kötülükle îmânın birleşebileceği fikrini doğurmuş, hem tenbelliğe, hem de ahlâksızlığa yol açmıştır) diyorlar.

Bunların herbirini aşağıdaki maddede açık ve geniş anlatacağız.

26 — (Mü'min; hayrın da, şerrin de, cenâb-ı Hak tarafından ezelde takdir edildiğine inanır. Biz kuluz. Kulun elinden birşey gelmez. Herşeyi yapan Allahdır. Kul, kaderi değiştiremez. Meselâ, rızık ezelde ayrılmıştır. Ne yapsak, bunu değiştiremeyiz. Ortada bir tehlike var. Allah isterse, bu tehlike bize dokunur, istemezse dokunmaz. Mü'min için Allaha tevekkülden başka çâre yoktur) diyor. Böylece islâmiyyetin temel inançlarını sarsmak istiyor.

Cevâb: Bu inanışların hepsi doğrudur. Tevekkülü ve kazâ ve kaderi yanlış anlayan câhillik gibi, reformcu da, bunları anlayamamış, dahâ doğrusu, kazâ ve kader bilgisini bozmağa çalışmaktadır. Şu kadar var ki, müslimânlar yanlış anlasa da, beğeniyorlar. Reformcu ise, beğenmemektedir. Müslimânlar, böyle inandığı için tenbel oluyor denirse, ibâdetlerinde de tenbel olmaları lâzım gelir. Çünkü, insanın elinden hiçbirşey gelmediğine inandığı için tenbel olan kimse, dünyâ işinde tenbel olduğu gibi, âhret vazîfelerinde de tenbel olur. Müslimânlık insanın dünyâ işlerinde elini, kolunu, ihtiyârını ve irâdesini bağlı tutuyorsa, âhret işlerinde de bağlı tutar. Böyle inanan kimselerin nemâzlarına, orucularına varıncaya kadar bütün ibâdetlerinde tenbellik ettiklerine de reformcular inanıyor mu? İnanıyorlarsa, niçin biraz da bu tenbellikten şikâyet etmiyorlar? Bu tenbelliği ağızlarına, kalemlerine almamaları, müslimânların âhret işlerinde, kazâ ve kadere inanmadıkları için mi, yoksa reformcuların o tarafa ehemmiyet vermedikleri için midir? Hepimiz biliyoruz ki şimdiki müslimânlar, dîni vazîfeleri yapmakta da, tenbel olmuşlardır. Bu tenbellikleri de, dîni sevdipleri için olmaz ya! Müslimânlarda dîne bağlılık kuvvetli olsa idi, dîni vazîfelerinde, ibâdetlerinde gevşek davranmazlardı. Bu tenbellik müslimânlara nereden gelmiş? İyi incelenirse, canımızın kıymetli ve istirahatın tatlı görünmesinden, ya'nî nefse uymaktan ileri geldiği anlaşılır. Câhillik de, buna eklenmiş. Cennetdeki kıymetli hayâtlara ve devâmlı istirahatlara kavuşmak için, çalışmak ve fedâkârlık lâzım olduğunu anlamağa da cehâletimiz mâni' olmuş. O hâlde, dîn-i islâmın yüksek ve kıymetli hakikatlerini, bu tenbelliğe sebep göstermek, çok haksız ve yersiz bir iftirâ olur. Hele tabasbus, riyâkârlık, yaltakçılık ve yalancılık gibi kötülükleri kazâ ve kadere yükletmek, çok çirkin bir iftirâdır. Bu kötülükler, menfe'atden, ya'nî dîni bırakıp, dünyâyâ sarılmaktan, dînin ahlâk kâidelerinden sıyrılmaktan ileri gelmektedir. Kısaca, ahlâksızlık-

ların başı, dinsizlik ve câhillikdir. Allaha tevekkül eden ve kadere inanan kimse, yaltakçılığa ve yalancılığa tenezzül etmeyeceği gibi, kaderde olmıyan menfe'atlerin bu yollardan elde edilemeyeceğine de, inanır. Fâidenin ve zararın Allahdan geleceğine inanan kimse, kullara boyun eğer mi? Kimseye yaltakçılık yapar mı? Hâlbuki kazâ ve kadere inanmayıp, yalnız sebeblere yapışanlar ve bunların gayr-i meşrû' ve kötü olanlarına da sarılanlar, o derekelere inerler. (Müslimânları ahlâksızlaştıran şey, tevekkül ve kadere îmân değilse de, bunları yanlış anlamak değil midir?) sülâli de yersizdir. Fenâlıklar, ahlâksızlıklar, tevekküle ve kadere îmânın herhangi bir şekilde anlaşılmasından hâsil olamaz. Çünkü, kazâ ve kadere îmân ve bu kötülükler birbirinin zıddıdır. Aralarında hiçbir bağılık yoktur. Tevekkül ve kader bilgilerinin yanlış anlaşılması bile, bu kötülüklere sebep olmaz. Bu fenâlıkları, ahlâksızlıkları, tevekkülün ve kadere îmânın yokluğunda aramak lâzım iken, bunlar arasında herhangi bir yoldan bağılık arayan ağızlara ve kalemlere yazıklar olsun! Müslimânların hastalıklarını böyle tersine mi teşhis ediyorlar? Kötü isteklere kavuşmak isteyen yaltakçılardan, yalancılardan tevekkülünden, kadere îmânından şikâyet etmemeli, onlara tevekkül ve kadere îmân tavsiye etmelidir. Bakınız Fahr-i âlem "sallallahü aleyhi ve sellem" efendimiz hadîs-i şerîfde ne buyuruyor:

(Allahdan korkun da, istediğiniz şeylere kavuşmak için, iyi sebeblere yapışın. Kötü sebeblere yanaşmayın! Kudretinde ve irâdesinde bulunduğum Allahü teâlâyâ yemîn ederim ki, hiçbir kimse, ezelde ayrılmış olan rızkını temâm almadıkça, dünyâdan âhirete gitmez.)

İslâm düşmânlarının ağızlarında sakız gibi çiğnedikleri sözlerden biri de: (Âlimler, milleti para kazanmağa teşvîk etmiyorlar. Dünyânın fânîliğini söyliyerek, müslimânları yaşamaktan soğutuyorlar) demeleridir. Hâlbuki, din âlimlerinin vazîfesi, müslimânlara, anadan doğar doğmaz meme aradıkları gibi, sevk-i tabî'î, içgüdüleri ile bilecekleri, anlayacakları ihtiyâçlarını, menfe'atlerini, kısacası tabî'î vazîfelerini öğretmek değildir. Para kazan, aç kalma, karnını doyur, lokmayı ağzına koy, yorulunca dinlen... gibi nasîhatları insanlara değil, hayvanlara bile bildirmeğe lüzûm yoktur. Din âlimlerinin vazîfesi dünyâ menfe'atlerini elde ederken, âhireti unutmamak, hak ve adâleti gözetmek, nefse uymamak ve çalışırken, Allaha güvenmek, gevşeklik yapmamak, böylece kendi kuvvetine ma'nevî bir kuvvet de eklemek gibi fâideli ve ışıklı yolları insanlara göstermektir.

Süâl: Müslimânlar kazâ ve kaderi ve tevekkülü yanlış anlayarak tenbel olmuşlar, sonra ahlâkları da bozulmuş. Böylece fenâlıklara sürüklenmişler değil mi?

Cevâb: Bu söz doğru olabilir. Müslimânlarda yaltakçılık ve yalancılık gibi hâllerin hâsıl olması, kazâ ve kaderi ve tevekkülü büsbütün unutmalarına sebep olur. Artık bunların yanlış anlayışlarını düzeltmek değil de, bunlara yeniden inandırmak lâzım olur. Böyle yapmayıp da, kader ve tevekkül kötülenirse, bunlardan büsbütün soğutulmuş olurlar. Kazâ ve kaderi ve tevekkülü kötülememeli, tenbellerin fenâ hareketlerini kötülemedir.

Tevekkül, müslimânlarda bir za'f değil, bir kuvvettir. Müslimânlar, dînimiz emr ettiği için tevekkül ediyor. Tevekkülü emr eden islâmiyyet, tenbelliği men' etmektedir. **(Allah yolunda, ya'nî doğru yolda mücâhede ediniz!)** ve **(Yükü en büyük olan insan, mü'mindir ki, hem dünyâsını, hem de âhiretini düşünmekte ve ikisi için de çalışmaktadır.)** meâlindeki âyet-i kerîmeler ve **(Allahü teâlâ aczi, gevşekliği ma'zur görmez. Aklını ve zekânı kullanmalısın! İşin ehemmiyeti seni mağlûb edecek gibi olsa bile, Allahın yardımı bana yeter diyerek çalışmağa devâm etmelisin!)** hadîs-i şerîfi buna şâhiddir. **(Deveni bağla ve cenâb-ı Hakka tevekkül et!)** hadîs-i şerîfi, hem tevekkül etmek, hem de çalışmak lâzım olduğunu açıkça bildiriyor. Ya'nî, tevekkül, Allahdan yardım bekliyerek, güçlükleri yenmek demektir. Yoksa masonların dediği gibi, güçlükleri terk etmek değildir. İslâm âlimleri islâmiyyetin bu emrlerini, her asrda, her memleketde söylemişler ve kitâblarında yazmışlardır.

Tevekkül, iş yapmayıp tenbel olmak için değildir. Bir işe başlamak ve başlanan işi başarmak için tevekkül olunur. Güç bir işi başaramamak korkusunu gidermek için tevekkül olunur. **(Bir işe başladığın zemân, Allahü teâlâyâ tevekkül et, Ona güven!)** meâlindeki âyet-i kerîme, bu sözümüzü isbât etmektedir. Bu âyet-i kerîme, tevekkül ile berâber, yalnız çalışmak değil, çalışmanın üstünde olan azm de lâzım olduğunu gösteriyor. Demek ki, her müslimân çalışacak, azm edecek, sonra da Allahü teâlâyâ güvenecektir.

Dinde reformcular, insan nefsine güvenmelidir, diyor. Müslimânlar ise, insan yalnız Allaha güvenmelidir diyor. İslâm düşmanları, tevekküle inanmadıklarından, tevekkülden alınan kuvvet ve cesâretin yerini boş bırakmamak için, nefse güvenmek kelimesi ile bu ihtiyâcı karşılamak zorunda kalıyorlar. Görülüyor ki, tevekkül, müslimânlar için lüzûmsuz birşey değildir. Tevekkül edilecek, gü-

venilecek birşey lâzımdır.

27 — (Müslimânlar, rızkın ezelde ayrıldığına inanır. Kerîm olan Allahın onu geçindireceğini düşünür. Yolun neresinde kırılıp dağılacağı bilinmeyen eski bir araba gibi, herhangi bir tesâdüfün ona göstereceği ma'îşet yolunda sürüklenir. Kazancını çalışarak artırabileceğini düşünmez. Fazla çalışmağa lüzûm görmez. Tenbel, mütevekkil oturmasında dînin te'siri böyledir.

Îrâde sâhibi hür bir insan, nefsinin bir kuvveti olduğuna, nefsinin yapmağa kâdir olduğuna inanır. Bu i'timâd-ı nefis, insana hayât için mücâdele kuvveti verir. Mücâdele etdikçe, maksadına mâni' olan zorluklar çoğaldıkça, sarsılan gururunun artan ateşi ile dahâ fazla çarpışmak arzû ve kuvvetini kendinde duyar. Çünkü, sonunda kazanacağından emîndir. İşte bu emniyyet, bu îmân karşısında hiçbir şey dayanamaz. Yaşamak istiyorsak, kendimizde i'timâd-ı nefis hâsil edelim) diyor.

Cevâb: Birinci cihan harbinde böyle ateşli i'timâd-ı nefis derslerini pek fazla aldık. Başımızı ne büyük belâlara çarptığımızı görüyoruz. Nefse güvenmek böyle deli gibi saldırmalara da sebep oluyor. Birinci cihan harbinde nefse güvenmek yerine, Allaha tevekkül hâkim olsa idi, o hareketlerden, ma'kûl ve meşrû olan ince noktalardan hiçbiri ihmâl edilmezdi. Çünkü, Allaha tevekkül etmek için, ahkâm-ı ilâhiyyeye uymak lâzımdır. Bu da, bütün ince noktalara ehemmiyyet verdirir. İslâmiyyet, hem çalışmağı, hem de tevekkülü birlikde emr etmektedir. Tenbel oturup da, tevekkül ediyoruz diyenler, bu iki vazîfeden birini yapmayan kusûrlu ve dînin beğenmediği kimselerdir. Çünkü, islâmiyyetin iki emrinden birincisini yapıyor, ikincisini yapmıyorlar. Bunları kötöleyen reformcular da, birinci vazîfeyi bırakıp, ikincisini istemekle, kötöledikleri kimseler gibi ayblı, kusûrlu oluyorlar. Hattâ bunların hatâsı, çalışmayanların hatâsından dahâ büyük oluyor. Çünkü, biz insanlar, elimizden geldiği kadar çalışdıktan sonra, Allaha tevekkül ederek, işimizin karşılığını Allahdan beklemek ihtiyâcında bulunduğumuz gibi, çalışırken reformcuların bildirdiği nefis kuvvetini alırken bile nefsimize o kuvveti veren Allahı unutmuyarak asl tükenmez ve yenilmez kuvvetin Allahı unutmamakda olduğunu düşünerek, ondan yardım beklemek üzere ikinci bir tevekküle muhtâcız. (Allah size yardım ederse, kimse size gâlib gelemez. Size yardım etmezse, kimse yardım edemez. O hâlde, mü'minler Allaha tevekkül etsinler!) ve (Sevgili Peygamberim! Onlara de ki, Allahü teâlâ dilemedikçe, kendime hiçbir fâide ve zarar getirmeğe kâdir değilim) meâlindeki âyet-i kerîmeler ve dahâ nice benzerleri

var iken, tevekkülü kaldıracak i'timâd-i nefis diye birşey aramak, dîne yardım ettiklerini söyleyen reformculara yakışır mı? Bunlar, biz tevekkülün yanlış anlaşılmasına karşı, bunu istiyoruz da, diye-
mezler. Çünkü, i'timâd-i nefis, ya'nî kendine güvenmek, tevekkülün tersi ve tevekkülü bozan birşeydir. Bundan başka, egoistliğe, ken-
dini beğenmeğe yol açar. İ'timâd-i nefis, mantık ilmine de uygun değildir. Çünkü, güvenilecek birşey bulamamak demektir. Bir gü-
venen bir de güvenilen olmak üzere ayrı ayrı iki şey düşünülmedik-
çe, güvenmek sözünün ma'nâsı kalmaz. Mantık ilminde (**Devr-i bâ-
tıl**) ya'nî bozuk devr anlatılırken, (Bir şeyin kendine muhtâc olma-
sı lâzım gelir) denilmektedir. Edebiyyâtta i'timâd-i nefis üzerinde
çok durulur. Fekat, başka insanların yardımına güvenmek gibi bir
düşünceye karşı olarak kıymetlendirilir. Bunu aşarak, Allahü te-
âlâyâ güvenmeği sarsdığı zemân, kötü ve zararlı olur. İ'timâd-ı nef-
sin, bu çıplak ma'nâsı ile akl ve mantık karşısındaki ma'nâsızlıktan
başka bir değeri olmadığı gibi, insanda bulunmayan büyük bir kuv-
veti elde etmeğe de yaramaz. Çünkü, herkesin nefsi vardır. Herke-
sin nefisine i'timâdî insanların birbirinden farklı, üstün olmasına se-
bebe olmaz. Başkasının yumruğunu yimeyen, kendi yumruğunu
batman taşı sanır, atasözü meşhûrdur. Birbiri ile çarpışacak kuv-
vetler için, sebeblere elden geldiği kadar yapışdıktan sonra, i'ti-
mâd-i nefis yerine Allaha tevekkül ederek, Onun yardımını aramak
ise, öyle değildir. İki taraf da Allaha tevekkül edince, eşid olurlar
ise de, haklı olduğunu bilen taraf, karşısındakinin tevekkülden ist-
tifâde edemeyeceğine inanır. İ'timâd-i nefis olunca, böyle inanması-
na bir sebep yoktur. Bir kimse, Allah bana yardım eder, çünkü,
ben haklıyım derse, yakışır. Fekat, nefsim bana yardım eder, çün-
ki ben haklıyım diyemez. Çünkü, haksız olan egoistin nefsi, dahâ
çok istemekde, dahâ azgın saldırmaktadır. Tevekkülün, kendini
haksız bilen tarafın işine yarar bir kuvvet olamaması da bir kusûr
değildir. İ'timâd-i nefis gibi, kötü maksadlarla kullanmağa elverişli
olmadığını gösterir.

Tevekkülde, başkasının yardımına güvenmeyip, yalnız Allaha
sığınarak çalışmak inancı bulunduğundan, i'timâd-i nefisden bekle-
nilen kuvvetden katkat fazla kuvvet hâsıl olmaktadır. Dinde re-
formcuların tevekkülü kötülerleri, bunu anlayamadıkları için ol-
sa gerektir. Çünkü, tevekkül eden kimse, Allaha güvenip de, kendi-
si boş oturacak değildir. İ'timâd-i nefis sâhibi de, kendine güvене-
rek boş oturmayacağı gibi, ikisi de çalışacak, başkasına güvenmeye-
cektir. Şu kadar var ki, kendine güvenen adam, kimsesizdir. Te-
vekkül eden müslimânın, kendi çalışmasından başka, Allahı vardır.
Bu tükenmez kaynaktan kuvvet almaktadır. Tevekkül eden müs-

limân, hem bütün kuvveti ile çalışmaktadır; hem de, kazancını kendinden bilmek gibi hodbinliğe, egoistliğe düşmemektedir.

İ'timâd-i nefis, kimsenin yardımına güvenmiyerek, fazla kuvvetle çalışmak olduğuna göre, tevekkül etmek de, böyle çok çalışmağı, akla ve mantığa uygun şekle sokuyor ve bir tevâzu'la süslüyor. İ'timâd-i nefsdan beklenileni, dahâ edebli ve dahâ kıymetli olarak te'mîn ediyor. Hülâsa, tevekkül, çalışmayıp, boş oturup, herşeyin kendi ayağına gelmesini beklemek değildir. Tevekkül, çalışıp, başarıya kavuşmak için, Allahü teâlâdan yardım istemektir.

28 — *(Yüksek hakikatların birçok hurâfeler içinde yok olmasına, müslimânların kanâ'atkârlığı, tevekkülü ve teslimiyyeti sebeb olmuşdu. Kanâ'atın tükenmez bir hazîne olduğunu bildiren hadîs öyle anlaşılmış ki, çalışmak lâzım olduğuna bile inanılmıyor)* diyor.

Cevâb: Müslimânları, kanâ'at etdikleri için tenbel oldular diye lekelemek, çok haksız bir iftirâdır. Kanâ'at, çalışmayıp tesâdüfen önüne çıkıanı kullanmak, başka birşey aramamak demek değildir. Kanâ'at, bileğin emeği, alın teri karşılığı kazanılana râzı olmak, başkasının kazancına göz dikmemek demektir. Başkasının dahâ çok kazandığını görünce, onu kıskanmamak, onun gibi çok çalışmak demektir. Kanâ'at demek, ihtiyâcından fazla kalan kazancını bir yere yığmayıp, islâmiyyetin emr ettiği hayrlı yerlere vermek, fakîrlere, kimsesizlere, hastalara, cihâd edenlere yardım etmek demektir. Kanâ'at, böylece iyi ahlâkın kaynağı olduğu gibi, insana mahrûmiyyetler içinde kaldığı zemân se'âdet te'mîn eden sarsılmaz bir kal'a gibidir. Şâir diyor ki:

Ey zemân! İnsanlara hücum ederken, beni de herkes gibi sanarak üzerime gelme! Bileğimi bükemezsin! Karşında beni yalnız sanma! Arkamda kanâ'at gibi yenilmez bir ordu vardır.

29 — *(İslâmiyyetde mezhebler türedi. İmânda bile ikiye ayrıldılar. Eshâb-ı kirâmın izinde gidenlere ehl-i sünnet denildi. Bu yoldan ayrılanlara, ehl-i bid'at denildi. Ehl-i bid'at de, yedi kısma ayrıldı. Şimdiki müslimânlar, bu bid'at fırkalarından cebriyye yolunu tutmuşlardır. Ehl-i sünnet olduğunu söyleyenler, insanın elinden birşey gelmez. Herşeyi Allah yaratır. Takdîr ne yolda ise, insan da onu yapar diyorlar. Bunlara göre insan, her bakımdan âcizdir)* diyor.

Cevâb: Reformcu, **(Ehl-i sünnet)** mezhebi ile Cebriyye fırkasını birbirine karıştırıyor. Evet insan, kudret-i ilâhiyye karşısında

her bakımdan âcizdir. Fekat, müslimânlar kendilerini âciz, başkalarını kuvvetli bilseydi, o zemân reformcunun birşey söylemeye hakkı olurdu.

30 — (Çocukların zihnindeki anlama ve inceleme hâssasını ve bunları sormasını Osmânlı âilesinde kâhâr ve câhil cevâblarla körletmeyen, öldürmeyen yok gibidir. İnsanların sonsuz bir acz içinde olduğuna, herşeyin Allah tarafından yapıldığına, mezârların Allah ile kulları arasında bir vâsita, bir şefâ'atçı olduğuna, devlet reîsinin hâkim-i mutlak bulunduğuna inanan ve cinler, periler, vampirler ile dolu rü'yâlar içinde boğulan kara câhiller, çocuklarının (niçin?)lerine her zemân: Allah yapıyor. Allah böyle takdîr etmiş, çok sorma, sus, günâhdır, küfrdür cevâbını verirler. Din âlimleri de, millete ibâdetlerin ahlâkî, ictimâ'î fâidelerini anlatmazlar. Yâhud anlatamazlar. Ana-babanın çocuk üzerindeki ezici davranışları, âlimlerin islâmiyeti böyle yanlış anlamalarından ve anlatmalarından olmuştur. Din, ahlâk, âdetler ve nâmûs üzerinde çocuğun düşünmesi, sorması yasaktır. Böylece çocuklarda tevekkül ve teslîmiyyet, irâdenin çökmesi, kararsızlık ve bunların netîcesinde, seciyyesizlik ve şahsiyyetsizlik hâsıl olmaktadır. Bunların hepsi ise, mağlûb olmak için ve kötü huyların yerleşmesi için elverişli sebeplerdir) diyor.

Cevâb: Dinde reformcunun yazdığı fenâlıkların hepsi dönüp dolaşıp dîne ve dînin dahâ ziyâde kazâ ve kader bilgisine ve din bilgilerinde süâl sorulamıyacağına yükletilmektedir.

Mezârların Allahü teâlâ ile insanlar arasında bir vâsita olması fikrini ileri sürerek, islâmiyeti ve din âlimlerini suçlamak hiç doğru değildir. İslâm âlimlerinin hepsi, bu fikri red etmektedir. Ehl-i sünnet âlimleri, müslimânları Allahdan başka kimseye tapınmaktan söz birliği ile men' etmişlerdir. Allahü teâlâ ile kulları arasında ölülerin hattâ dirilerin vâsita olması, müslimânlıkta değil, hıristiyanlıkta vardır. Papasların para karşılığında her günâhı afv edeceklerine inanıyorlar. [İslâmiyyetde hiçbir âlim, hiçbir velî, hiçbir Peygamber kimsenin günâhını afv edemez. Her müslimân günâhlarının afv edilmesi için, Allahü teâlâyâ kendisi düâ eder, yalvarır. Allahü teâlâ, sevdiği kullarının düâlarını kabul edeceğini bildirdi. Bunun için, müslimânlar, Allahü teâlânın sevdiği kullarının dirilerine ve ölülerine yalvararak kendileri için düâ etmelerini isterler.] Bunu müslimânlara yükleyip seciyyesizlik diyorlar da, hıristiyanlarda bulunduğu hâlde, Avrupalılara neden seciyyesiz demiyorlar? Son zemânlarda ilerici âilelerde alafranga yetiştirilen çocuklarda, o beğenilmeyen din terbiyesi olmadığı hâlde seciyye-

sizlikleri, ahlâksızlıkları gazete sütunlarını doldurmaktadır. Çocukları hoş tutmak ve sıkıntıya düşürmemek, onları tenbelliğe alıştırmak yolundaki âdetlerimizin zararını da islâmiyyete yüklemek çok insâfsızlıktır. Çünkü, islâmiyyetde baba, âkil ve bâliğ olan çocuğunu beslemeğe mecbûr değildir. Onun çalışıp kazanması lâzımdır. Bunun için, her baba, çocuğuna ilm, edeb öğrettiği gibi, san'at öğretmeğe de mecbûrdur.

İnsanların yaptığı işlerde, irâdelerinin te'sirini bildirmek bakımından, başlıca üç yol vardır: **(Mu'tezile)** fırkası, **(Cebriyye)** fırkası, **(Ehl-i Sünnet)** fırkası.

Mu'tezile mezhebine göre, Allahü teâlâ insanlara kudret ve irâde vermiştir. İnsanlar bütün işlerini kendileri yaratır. (Kul, fi'linin hâlıkıdır) derler. Kolun titremesi, kalbin atması kendiliğinden oluyor. Fekat kolu kaldırmağı, ayağın yürümesini insan yaratıyor dediler. İnsan, istekli işlerini kendi yaratmasaydı, Allahü teâlânın iyiliklere mükâfât, kötülöklere azâb yapması adâletsizlik olurdu, dediler. Böyle inanışlarına vesîka olarak, **(Allahü teâlâ insanlara zulm etmez. İnsanlar kendilerine zulm ediyorlar)** ve **(Yapdiklarının cezâsıdır)** meâlindeki âyet-i kerîmeleri öne sürüyorlar.

Cebriyye fırkasında olanlar ise diyor ki, (Bütün olacak şeyleri kalem ezelde yazdı ve sonradan değiştirilmemesi için mürekkebi de kurudu. Herşey ezelde takdîr olunmuştur. Allahü teâlânın ilminde olanlar ve ezelde takdîr ettiği herşey, öylece hâsıl olacaktır. Bunu kimse değiştiremez dediler. Ra'd sûresi onsekizinci âyetinde, **(Allah herşeyin hâlıkıdır)** buyuruldu. İnsanı yaratan, insana kudret ve irâde veren ve insanın bütün işlerini yaratan odur) dediler.

Muhammed Ma'sûm-i Fârûkî "rahmetullahi aleyh" **(Mektûbât)**ının ikinci cildi seksenüçüncü mektûbunda buyuruyor ki: Cebriyye fırkasından olanlar, insanda irâde ve ihtiyâr, ya'nî seçmek ve dilemek yokdur dediler. İnsan her işini yapmakda mecbûrdur. İnsan, rüzgârla sallanan ağaca benzer. İnsan bir işi yaptı demek doğru değildir. Her işini Hak teâlâ yapar dediler. Bu sözleri küfrdür. Böyle inanan, kâfir olur. Bunlara göre, insanın iyi işlerine sevâb verilir. Kötü işlerine azâb yapılmaz. Kâfirler ve günâh işleyenler ma'zûrdur. Suçlu sayılmazlar ve cezâ görmezler. Çünkü bu kötülükleri, onlar yapmıyor, Allah yapıyor. İnsanlara zorla yapıyor diyorlar. Bu sözleri de küfrdür. Sâffât sûresinin yirmidördüncü âyetinde meâlen, **(Onlar inanışlarından ve yapıdiklarından sorulacaklardır)** buyuruldu. Hadîs-i şerîfde, Cebriyye fırkasında olanlara, yetmiş Peygamberin la'net ettiği bildirilmiştir. Bu

sözlerin yanlış olduğunu aklı olan herkes kolayca anlar. Elin titremesi ile, eli istekle kaldırmak başka olduğu meydândadır. Elin titremesi, insanın dilemesi ile değildir. Eli yukarı kaldırmak ise, insanın istemesi ve dilemesi iledir. Cebriyye fırkasının yanlış yolda olduğu, âyet-i kerîmelerden açıkça anlaşılmaktadır. Ahkâf sûresinin ondördüncü âyetinde meâlen, **(Yapmış oldukları iyiliklerin karşılığını görürler)** buyruldu. Kehf sûresinin yirmidokuzuncu âyetinde meâlen, **(İstiyen inanır, istiyen inanmaz. Biz, zâlimler [ya'nî inananlar] için ateş hâzırladık)** buyruldu. Nahl sûresinin otuzüçüncü âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâ onlara zulm etmedi. Onlar [küfr ederek ve günâh işliyerek] kendilerine zulm etdiler)** buyruldu. İnsanlarda ihtiyâr etmek, seçmek kuvveti bulunmasaydı, Allahü teâlâ bu âyet-i kerîmede, **(Onlar, kendilerine zulm eyledi)** demezdi. Çok kimseler Cebriyye fırkasına uyararak, insanlar dilediğini yapamaz, diyor. Günâh işlemeğe mecbûr olduklarını, zorla günâh işlediklerini söylüyorlar. Kendilerini özlü, suçsuz gösteriyorlar. Hâlbuki, Allahü teâlâ, emrleri ve yasakları yapabilecek kadar insanlara ihtiyâr ve kuvvet vermiştir. Kalbin atması ile insanın yürümesi elbette başka başka hareketdir. Kalbin atması insanın elinde değildir. Fekat insan, isterse yürür, istemezse yürümez. Allahü teâlâ, kerîm olduğu, merhameti çok olduğu için, güçleri yetişmeyen şeyleri insanlara emr etmemiştir. Yapabilecekleri şeyleri istemiştir. Bekara sûresinin son âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâ kullarına, yapabilecekleri şeyleri emr etmiştir)** buyruldu. Cebriyye fırkasına çok şaşılır ki, kendilerini dinlemeyenlere, kendilerine sıkıntı verenlere güveniyorlar, onlara karşı koyuyorlar. Çocuklarını terbiye etmek, yetiştirmek için dövüyorlar. Yabancı erkekleri kendi kadınlarına, kızlarına yaklaştırmıyorlar. Böyle yapanların canını yakıyorlar. Bunlar ma'zûrdur, mecbûrdurlar diyerek göz yumuyorlar. Fekat, âhîret işlerine gelince, bizim elimizde birşey yoktur, herşeyi Allah yapıyor diyerek, islâmîyyetin yasak ettiği kötülükleri sıklımadan yapıyorlar. Emrleri, ibâdetleri yapmaktan kaçıyorlar.

İnsanlarda dilemek, istemek yokdur derken, her diledikleri kötülüğü yapıyorlar. Tûr sûresinin yedinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlânın azâb yapacağı gün elbette gelecektir. Onu kimse önleyemez)** buyruldu. Bir deliyi kendi evlerinde görseler veyâ bir günâh işlediğini görseler, aklı yokdur, ihtiyârı yokdur diyerek ses çıkarmazlar. Fekat aklı başında olan kimseler suç işleyince, cezâsını verirler. Demek ki buna, ihtiyârı olduğu için, isteyerek yaptığı için, cezâ veriyorlar. Cebriyye fırkası, insanlarda ihtiyâr yokdur dediği için ve Mu'tezile fırkası ise kazâ ve kadere inanmadıkları

için, doğru yoldan sapdılar. Bid'at ehli oldular. Dalâlete düşdüler. İkisinin arasında kalan doğru yolu bulmak, **(Ehl-i sünnet)** âlimlerine nasîb oldu. İşitdiğimiz göre, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe “rahmetullahi teâlâ aleyh”, imâm-ı Ca'fer Sâdık “radiyallahü anh”dan sordu ki, Ey Resûlullahın torunu! Allahü teâlâ, işleri kulların arzûlarına bırakmış mıdır? Cevâbında buyurdu ki, Allahü teâlâ, Rab olmak, yaratıcı olmak sıfatını kullarına bırakmaz. İmâm-ı a'zam yine sordu: İşleri kullarına zorla mı yapdırır? Cevâbında zorla yapdırılmaz. Kulların arzûlarına da bırakmaz. İkisi arasındır dedi. En'âm sûresi yüz kırksekizinci âyetinde meâlen, **(Müşrikler diyeceklerdir ki, eğer Allahü teâlâ dilese idi, biz ve babalarımız müşrik olmazdık, kendiliğimizden birşeyi harâm etmezdik)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîmede bildirildiği gibi, kâfirler ve müşrikler, Allah bizim küfr ve şirk yapmamızı dilemiş diyorlar. Allahü teâlâ, onların bu sözlerini, behânelerini kabûl etmeyecektir. Böyle sözleri, câhil ve ahmak olduklarını göstermektedir.

Süâl: Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” bildirdiğine göre, hayr ve şer, herşey Allahü teâlânın takdîri ve dilemesi ile. Buna göre, kâfirlerin küfrü de, Hak teâlânın dilemesi ile olmuyor mu? Bunların özrleri, haklı değil mi? Bu sözleri niçin kabûl edilmiyor?

Cevâb: Kâfirler, bu kötü hâle zorla düşmüş olduklarını, ma'zûr olduklarını söylemiyorlar. Bunlar, küfrü ve günâhları suç bilmiyorlar. Bunların kötülüğünü kabûl etmiyorlar. Allahü teâlâ, dilettiği herşeyi sever, beğenir, eğer sevmeseydi dilemezdi, diyorlar. Bizim şirkimizi, küfrümüzü ve yaptıklarımızı kendisi dilemekte ve yapdırmaktadır. Onun için hepsini beğenir, sever. Bunları yapanlara azâb etmez diyorlar. Yukarıdaki âyet-i kerîmenin sonunda meâlen, **(Bu kâfirler sana inanmadıkları gibi, dahâ önce gelmiş olanlar da, Peygamberlerine inanmadılar. Bunun için azâbımızı tattılar. Onlara söyle ki, yanınızda kitâb ve sened gibi sağlam bilginiz varsa, onu bize gösteriniz. Fekat siz, uyduruyor, yalan söylüyorsunuz)** buyuruldu. Hak teâlâ, Kur'ân-ı kerîmde ve bütün Peygamberlerinin kitâblarında küfrün çirkin olduğunu ve hiç beğemediğini bildiriyor. Kâfirlerin mel'ûn olduğunu ve rahmetine kavuşamayacaklarını ve sonsuz azâb çeceklerini haber veriyor. Bu sözlerinin câhillik olduğunu bildiriyor. Çünkü, bir şeyi yapmak istemek, o şeyi sevmek olduğunu göstermeyebilir. Küfrü ve günâhları elbette Allahü teâlâ dilemektedir. Çünkü, Onun dilemediği bir şeyi kimse yapamaz. Bunları dilemekte ise de, râzı değildir, beğenmez. Böyle olduğunu, Kur'ân-ı kerîm açıkça bildirmekte-

dir. Kâfirlerin bu sözleri, Cebriyye fırkasının inanışına uygundur. İhtiyârları, ya'nî seçip yapma hakları olmadığını söylemişlerdir. Allahü teâlâ da, bu sözlerini reddetmiş, yüzlerine çarpmıştır. Çünkü, böyle inanmanın yanlış olduğu yukarıda bildirildi.

Kâfirlerin bu sözleri, belki de alay etmek içindir. İnançlarını bildirmek için değildir. Çünkü kendi işlerini kötü bilmiyorlar. İyi birşey yaptıklarına inanıyorlar. Bu işleri, Hak teâlâ beğeniyor, seviyor diyorlar.

Süâl: İnsanların her işi, Hak teâlânın dilemesi ile olmaktadır. Hayr ve şer ezelde takdîr edilmiş, yazılmıştır. Böyle olunca, insanın ihtiyârı, seçme hakkı kalır mı? Herkesin, ezelde takdîr edilmiş olan iyi ve kötü şeyleri yapması lâzım gelmez mi?

Cevâb: Ezeldeki, ya'nî sonsuz öncelerdeki takdîr, (Filân kimse, kendi isteği ile filân işi yapacaktır) şeklindedir. Görülüyor ki, ezeldeki takdîr, insanda ihtiyâr, ya'nî seçmek hakkı bulunmadığını değil, ihtiyârın bulunduğunu göstermektedir. Ezeldeki takdîr, insanlarda ihtiyâr bulunmadığını gösterseydi, Hak teâlânın da, her gün yaratdıklarında, yaptıklarında ihtiyârsız olması, mecbûr olması lâzım gelirdi. Çünkü, Allahü teâlâ da, herşeyi, ezeldeki takdîre uygun olarak yaratmaktadır. Allahü teâlâ muhtârdır. Diler, seçer, dilediğini ve seçtiğini yaratır. Seksenüçüncü mektûbun tercemesi burada temâm oldu.

Ehl-i sünnet mezhebi, mu'tezile ile cebriyye arasındadır. Ehl-i sünnete göre, insan kendi işlerinin hâlıkı olmadığı gibi, bu işleri yapmağa mecbûr da değildir. Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" sözlerini biraz açıklayalım: Dîn-i islâm da ve semâvî olan bütün dinlerde herşey, her iş Allahü teâlânın takdîri ile, irâdesi ile hâsıl oluyor. Fekat, insan bir işin ezelde nasıl takdîr edildiğini bilmediği için, Allahü teâlânın emrine uyararak çalışması lâzımdır. Kazâ ve kader, insanın çalışmasına mâni' değildir. İnsanlar, kazâ ve kaderi, bir işi yapmadan önce değil, yaptıktan sonra düşünmelidir. Hadîd sûresinin yirmiikinci âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Dünyâda olacak herşey, dünyâ yaratılmadan evvel ezelde Levh-i mahfûza yazılmış, takdîr edilmiştir. Bunu size bildiriyoruz ki, hayâtda kaçırdığımız fırsatlar için üzülmeysiniz ve kavuşduğunuz kazançlardan, Allahın gönderdiği ni'metlerden mağrûr olmayasınız. Allahü teâlâ kibrilileri, egoistleri sevmez)** buyurdu. Bu âyet-i kerîme gösteriyor ki, kazâ ve kadere îmân eden bir kimse, hiçbir zemân ye'se, ümitsizliğe düşmez ve şımarmaz. Kazâ ve kadere inanmak, insanın çalışmasına mâni' olmaz. Çalışmasını kamçılar. **(Çalışınız! Herkes, kendisi için takdîr edil-**

miş olan şeylere sürüklenir) hadîs-i şerîfi de, insanın çalışmasının; kazâ ve kaderin nasıl olduğunu göstereceğini, çalışmak ile kazâ ve kader arasında sıkı bir bağıklık bulunduğunu bildirmektedir. Bir adamın iyilik için çalışması, bu adam için ezelde iyilik takdîr edilmiş olduğunu göstermektedir. Çünkü herkes, kendisi için ezelde takdîr edilmiş olan işleri yapmağa sürüklenir.

Kazâ ve kadere inanmak ve bütün hayrları ve şerleri cenâb-ı Hakdan bilmek, müslimânlar için nasıl bir vazife ise, hayrlı işleri yapmak ve şer olan, fenâ olan işlerden kaçınmak için çalışmak da, vazîfedir. Allahü teâlânın, bir şeyin nasıl olacağını, olmadan evvel bilmesi ve o bilgisine göre takdîr ve irâde buyurması, insanlara cebr etmek olmaz. Çünkü, kulların irâde ve ihtiyârlarını nasıl kullanacağını da ezelde biliyordu. Bu bilmesi ve takdîr etmesi, kulların arzularına, irâdelerine zıd değildir. Cenâb-ı Hakkın ezelde bilmesi, işlerin olmasına veyâ olmamasına bir te'sîr yapmıyor. **(İlm, ma'lûma tâbî'dir)** sözü de, ilmin işlere te'sîr etmeyeceğini anlatmak için söylenmiştir.

Bir insan, iyi veyâ kötü bir iş yapar. Allahü teâlâ, ezelde ya'nî çok önceden, o işin yapılacağını bilmiş ve bildiğine göre takdîr eylemiştir. Allahü teâlânın takdîri yerini bulacaktır ve bu takdîre sebep olan ilmi de yanlış çıkmayacaktır. Görülüyor ki, insan bu işi yapmakta mecbûr olmuş değildir. Allahü teâlâ, bu kimsenin o işi kendi irâdesi ile, arzusu ile yapacağını ezelde bilmiştir. Kulun ihtiyârı, ya'nî irâdesi, ezeldeki kazâ ve kaderin sebebi olmaktadır. Bundan anlaşılıyor ki, Allahü teâlâ, o işin yapılacağını ezelde bildiği ve öylece takdîr ettiği için, insan o işi yapmağı irâde edecek değildir. İnsanın irâdesini, o işi yapmağa kullandığı için, ya'nî o işi yapmak isteyeceğini Allahü teâlâ ezelde bildiği için takdîr eylemiştir.

İnsanın bir işi yapmasına ilk sebep, onun kendi irâde ve ihtiyârıdır. Kulun kendi arzusu ile yaptığı bir işi, Allahü teâlâ ezelde takdîr etmiş ise de, o insanın irâdesi ve ihtiyârı da, ezeli ve belki takdîrden önce ilm-i ilâhîdedir. Böyle olduğu için, ezeldeki takdîr, kulun irâde ve ihtiyârına yardım etmiş olur. Kul kendi kendine birşey yapamayacağı, herşeyi Allahü teâlânın yaratması lâzım geleceği için, kulun bir işe olan irâdesini Cenâb-ı Hak, kendi takdîri ile yaptırmaktadır. İşte Ehl-i sünnet, burada mu'tezileden ve onların yolunda olan şî'ilerden ayrılmaktadır. Onlar (Cenâb-ı Hak, insanları yaratır ve kendilerine kudret ve irâde verir, ötesine karışmaz) diyorlar. Ehl-i sünnet ise, **(Cenâb-ı Hak, sizin ve vücûde getirdiğiniz işlerinizin hâhkıdır)** meâlindeki âyet-i kerîmeye uygun

olarak, kulların her hareketi, her işi, Cenâb-ı Hakkın halk ve icâd etmesi ile ve kuvvet vermesi ile, yapıdırması ile hâsıl oluyor, diyor. Cenâb-ı Hakkın yaratması, insan irâde ve ihtiyârını kullandıktan sonra oluyor. İşin irâde-i cüz'iyeye ve kesb denilen bu kısmı insana âid olup, bunu Allahü teâlâ halk ve icâd etmez. Çünkü bu, bir varlık değildir. Halk ve icâd, hâricde var olan şeylerde olur.

İlm-i ilâhînin, kulların ilmüne benzemeyip, hep doğru çıkması lâzımdır. İlm-i ilâhînin hep doğru çıkması, Cebriyyeyi ve reformcuları şaşırtmış, ilm-i ilâhînin, kulların işlerine hâkim ve müessir olduğunu sanmışlardır. İlm-i ilâhînin hiç şaşmaması, ilmlikten çıkarak cebre dönmesine sebep olmaz. Talebesinin imtihanında kazanamayacağını önceden bilen mu'allimin bu bilgisi, imtihanını veremiyen talebesi için, bir cebr ve zulm olamaz. Allahü teâlâ, ileride olacak herşeyi ezelde biliyor. Herşeyin bu bilgiye uygun olarak olması, insanın irâde ve ihtiyârının yok olduğunu göstermez. Çünkü, Allahü teâlâ kendi yaratacaklarını da, ezelde biliyordu. Elbette bu bilgisine uygun yaratacaktır. Bu bilgisine elbette uygun yaratması, onun irâde ve ihtiyârının yok olduğunu göstermeyeceği gibi, insanların irâde ve ihtiyârını inkâr etmek de doğru olmaz.

İnsan birşey yapacağı zemân, önce bunu ihtiyâr eder, seçer, irâde eder, ister. Sonra yapar. Bundan dolayı, kullar, iş yapmakda mecbûr değildir. İster yapar. İstemezse yapmaz.

İnsanın bir işi yapmak istemesi için, önce bu işi görerek, işite rek, düşünerek hâtırlaması, kalbine gelmesi lâzımdır. İnsan, kalbine gelen birşeyi ister veyâ istemez. Meselâ, ben bir şeyi fâideli bulurum, yapmak isterim. Siz de lüzûmsuz görür, yapmak istemezsiniz. İşlerinde hür olduğunu söylediğiniz insanların iş yapmağı önceden kalbine getiren, fâideli, lüzûmlu olup olmadığını bildiren kimdir? Bendeki düşünce, sizde niçin hâsıl olmaz? Hâsıl oldu ise, size niçin lüzûmlu görülmez? İşte bu çeşidli sebepler, insanın elinde değildir. Bunun için, Ehl-i sünnet âlimlerinden birkaçı (İnsanlar irâdeli işlerinde hür iseler de, irâde ve ihtiyârlarında hür değil, mecbûrdur) demişlerdir. İmâm-ı Gazâlî hazretleri, (İstedığimi yaparım) diyen bir adama, (istediğini isteyebilir misin?) demiştir. Kur'ân-ı kerimde Dehr sûresindeki âyet-i kerîmeye, Ebül-Hasen-i Eş'arî hazretleri, **(Siz, ancak Allahü teâlânın dilediğini istersiniz!)** ma'nâsını vermiştir. Kazâ ve kader bilgisi üzerinde **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitabının, ikinci kısım, dördüncü ve 47, 48, 49 ve 50. ci maddelerinde geniş bilgi vardır. Lütfen oradan okuyunuz!

Kasas sûresinin altmışsekizinci âyetinde meâlen, **(Rabbin, kendi istediğini yaratır. Yalnız O ihtiyâr eder, seçer. Onların irâde ve**

ihtiyârları yoktur) ve Enfâl sûresi yirmidördüncü âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Muhakkak biliniz ki, Allahü teâlâ, insan ile kalbi arasına girer)** ve Kasas sûresinin ellialtıncı âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Sen sevdiğini doğru yola getiremezsin. Allahü teâlâ dilediğini doğru yola götürür)** ve En'âm sûresinin yüzonbirinci âyetinde meâlen, **(Biz onlara gökden melekleri indirsek ve karşılarında ölüleri konuşursak ve her istediklerini onlara versek, biz dilemedikçe yine îmân etmezler)** ve bu sûrenin yüzüymbeşinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâ kime hidâyet etmek isterse, onun göğsünü islâmiyyet için genişletir. Dalâletde bırakmak istediğinin göğsünü de, o derece dar ve sıkı bulundurur ki, oraya hakîkatın girebilmesi, sâhibinin göke çıkması gibi mümkün değildir)** ve Hûd sûresinin otuzdördüncü âyetinde meâlen, **(Ben size nasihat etmek istesem bile, Cenâb-ı Hak dalâletde kalmanızı dilemiş ise, size fâidesi olmaz)** buyuruldu. Kazâ ve kader inanmayan mu'tezile fırkası ile bunların izinde gidenler, bu âyet-i kerîmeler karşısında şaşırıp kalmakdadırlar.

Hadîs-i şerîfde, Mûsâ aleyhisselâm ile Âdem aleyhisselâmın kazâ ve kader üzerindeki konuşmaları uzun bildirilmiştir. Bu hadîs-i şerîf, **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının, ikinci kısım, ellinci maddesinde geniş yazılıdır.

İnsan irâdesinin de, cebre doğru sürüklendiğini gösteren bu vesîkalar yanında, insanı işlerinde sorumlu tutacak bir hürriyete mâlik olduğu da meydândadır. Dünyânın her yerindeki mahkemeler, hattâ her insanın vicdânı, bir can yakanın, bir zâlimin afv edilmesini istemez. Cebriyye mezhebinde olan koyu bir müteassıb bile, kendisine haksız saldıran bir adama kızmakda, hattâ ona karşılık yapmakda kendini haklı bulur. Şâirin biri diyor ki: (Kazâ ve kaderin işkencelerine bile râzı olduğunu söyleyen cebriyye fırkasındaki birinin ensesine bir tokat vur! Ne yapıyorsun diyecek olursa, kazâ ve kader böyle imiş de! Bakalım sana hak verir mi?)

Dünyâdaki bütün adâlet kanûnları ve ahlâk prensibleri, Kur'ân-ı kerîmden alınmıştır. Meselâ Zilzâl sûresinin yedinci ve sekizinci âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Zerre kadar iyilik yapan, onun mükâfâtına, zerre kadar kötülük yapan da, onun karşılığına kavuşur)** buyuruldu. Bu da, adâlet-i ilâhiyyesini tasdik etmekde ve kuvvetlendirmekdedir.

En'âm sûresinin yüz kırksekizinci âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Allahü teâlâyâ başkalarını ortak edenler, Allah istese idi, biz müşrik olmadık dedikleri zemân, onlara, hüccet-i bâlîğa Allahındır. Allahü teâlâ istese idi, hepinize hidâyet ederdi, diye cevâb**

ver!) buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, müşriklerin (Allah istese idi, biz müşrik olmazdık) sözlerini red etmiyor. Onların bu sözlerindeki bozukluk, yanlışlık, (Allah dilediği için suçlu olduklarını) bildiklerinde değildir. Bu sözü Peygamberleri susdurmak için ve kendilerini suçlu olmaktan kurtarmak için söylemelerindedir. Çünkü, Allah istese idi müşrik olmazdık sözleri doğrudur. Nitekim, bu âyet-i kerîmede, meâlen **(Allahü teâlâ istese idi, hepinizi doğru yola götürürdü)** buyuruldu. En'âm sûresindeki yüzyedinci âyet-i kerîmede meâlen, **(Allahü teâlâ istese idi, onlar müşrik olmazdık)** buyuruldu. Müşriklerin bu sözleri doğru ise de, bu sözü Peygamberleri “aleyhimüssalevatü vetteslîmât” susdurmak için söylemeleri çirkin olmakda ve azarlanmaktadırlar. Çünkü Allahü teâlânın, emrettiği şeylerin hepsini irâde etmiş olması lâzım olmadığı gibi, yasak ettiği şeylerin hepsini irâde etmemiş olması da lâzım gelmez. Ya'nî Allahü teâlâ, dünyâda olacak herşeyi ezelde irâde etmiştir. Bunların içinde, kendinin yasak ettiği, râzı olmadığı şeyler de vardır. Irâde etmek, ya'nî istemek başkadır, râzı olmak, beğenmek başkadır. Bu ikisini birbiri ile karıştırmamalıdır. Görülüyor ki, Allahü teâlâ, bir işin yapılmasını irâde ettiği hâlde, insanların o işi yapmasını yasak etmiş olabilir.

(Beled) sûresinin sekizinci âyeti ve **(Veşşemsi)** sûresinin sekizinci âyeti de, Allahü teâlânın insanlara maddî ve ma'nevî kuvvet verdiğini ve iyi ve fenâ yolları ayırdığını ve mes'ûliyyetin insana âid olacağını açıkça anlatmaktadır.

Görülüyor ki, insan bir bakımdan fâil-i muhtârdır. Her işinden dünyâda da, âhiretde de mes'ûldür. Fekat, insanın ihtiyârını ve irâdesini kendi hâline bırakmıyan bir irâde-i külliyye vardır. İnsan, kendisinin kâdir veyâ âciz olduğuna karar verememektedir. Bu soruyu çözmek çok güçtür. Dünyâda eşi bulunmaz bir bilmedir dense yeridir.

Yukarıda geçen, **(Siz yalnız Allahü teâlânın dilediğini arz edersiniz)** meâlindeki âyet-i kerîmeye, Ebû Mensûr Mâtürîdî hazretleri şöyle ma'nâ vermektedir: **(Allahü teâlânın irâdesi, sizin irâdenizle berâberdir. Siz irâde edince, Allahü teâlânın irâdesini hâzır bulursunuz)**. Eş'arî mezhebine göre, âyet-i kerîme, Allahü teâlânın irâdesini bizim irâdemizle birleştirmiyor. Bizim irâdemizi Allahü teâlânın irâdesine bağlıyor. İnsanlardan, iyi şeyleri irâde etmeleri isteniyor. Böyle irâdelerinin, irâde-i ilâhiyyeden kuvvet alabileceğini söylüyor. Kulun her işi gibi, irâdesi de, cenâb-ı Hakkın izin vermesine muhtâcdır, diyor. Bir âyet-i kerîmenin meâl-i şerîfinin **(Onlar için irâde ve ihtiyâr yoktur)** olduğunu yukarıda

bildirmişdik. Kureyş kâfirleri, (Şu Kur’ân, Mekkenin veyâ Medînenin ileri gelenlerinden birine indirilseydi) diyorlardı. Bu âyet-i kerîme, insanlarda, kimin Peygamber olacağını seçmek irâdesinin bulunmadığını bildirmektedir. (**Allahü teâlâ, insan ile kalbi arastırma girer**) meâlindeki âyet-i kerîme de, Beydâvî tefsîrinde bildirildiği gibi, Allahü teâlânın, kalblerdeki en gizli şeyleri gördüğünü, bildiğini anlatmak için gönderilmiştir.

Âdem aleyhisselâm ile Mûsâ aleyhisselâmın konuşmalarını ve Âdem aleyhisselâmın kazandığını bildiren hadîs-i şerîfe gelince: Ehl-i sünnet âlimlerine göre “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in”, Âdem aleyhisselâmın beğenilmeyen işinde, kesb, kazâ ve kader ve tevbe bir araya toplandı. Tevbe ile kesb birleşince, iki zıd elektrik yükü gibi, birbirlerini yok etdiler. Ortada yalnız kader kaldı. Kazâ ve kader için de, kimseye birşey denilemeyeceğini bildiriyorlar. Âdem aleyhisselâmın yaptığı işin kendine olan tarafı tevbe ile düzeldikten sonra, evlâdına olan tarafı, ya’nî insanların yeryüzünde yaşamalarına sebep olması, insanlar için bir kader-i ilâhîdir.

Yukarıda geçen âyet-i kerîmelerde işlerin yalnız Allahın irâdesi ile olacağını bildirilmesi de, kaderin kazâ hâlini aldığı hâller içindir. İnsanlar, kendi irâdeleri ile kaderdeki işleri yapmağa başlar. Allahü teâlâ da bunları irâde etdikden sonra, iş kazâ hâlini alır. Ya’nî meydana gelir. İşte kaderdeki işler, kazâ hâline gelince, insanların irâdesi artık bunu değiştiremez. Se’âdet veyâ felâket geri dönemez. (**Yasîn**) sûresinin, (**Onların önlerine ve arkalarına sed çekdik. Gözlerini perdeledik. Artık görmezler**) meâlindeki âyet-i kerîmesi ile Bekara sûresinin baş tarafındaki (**Allahü teâlâ onların kalblerini mühürledi. Kulaklarını ve gözlerini perdeledi**) meâlindeki âyet-i kerîme, bu hâli haber vermektedir. Bu âyet-i kerîmeler, ayrıca gösteriyor ki, kendilerini herhangi bir sûretle, Allahü teâlâyı sevdirenler himâye edilir ve dahâ çok hidâyete kavuşturulur. Gadab-ı ilâhîye sebep olanlar da, kötü işlerinde terk edilirler. Pek nâzik ve ince işler, bu sevgiye veyâ gadaba sebep olabilir. Bunun için, insanın Allahına karşı çok uyanık olması lâzımdır. Kaderde bulunan işler, kazâ hâline gelmeden önce, insan dış etkilerin baskıları altında kalsa bile, irâde ve ihtiyârı elindedir.

İnsanlar irâde sâhibidir. Düşüncelerinde ve hareketlerinde hürdür. Fekat, düşünceleri ve işleri, bir sebebe bağlıdır. Bu sebebler insanı hür olmaktan çıkarmaz. Çünkü, bu sebebler olmadan da, irâde sâhibidirler ve sebebsiz olarak da irâde eder ve yaparlar. Sebebler varken, insan istemezse, iş çok zemân olmaz. Sebeblerin

bulunması, işin yapılmasını îcâb etdirseydi, Allahü teâlânın da irâde ve ihtiyârı bozulurdu. İnsan bir işi yapıp yapmamağı irâde etmeden önce, zihninde düşünür, tartışır. Hangi taraf ağır gelirse, onu irâde eder. Bir satıcı ençok para veren müşteriye satar. Bu müşteri, malı satıcıdan cebren alamaz. Satıcı çok para veren adama satmağa mecbûr gibidir. Biri çıkıp da, az para verene satamazsın diyerek kızdırırsa başka düşünceler ve yeni tartışmalarla, buna satmağa da mecbûr olabilir.

Allahü teâlâ, gönderdiği dinler ile, insanlara iyi ve kötü işleri ve bunlara karşılık olan ni'metlerini ve azâblarını bildirerek, kulların irâdelerine sebebler hâzırlamakla berâber insanların zihlerinde, onları iyi ve kötü yollara sevk edebilen ve birbiri ile tartışmakda, çekişmekte bulunan sebebler, düşünceler de yaratmıştır. Allahü teâlânın bildirdiği ve zihnde yarattığı sebeblerin çatışmasından, iyilik tarafı ağır basarsa, insan iyi tarafı irâde eder. Meselâ bir me'mûr, iyi çalışmasını îcâb etdiren kanûn ve nizâmları bilirken, kanûna uymazsa, meselâ rüşvet alırsa, vicdânında kanûnun yasağına karşı ağır basan bir sebep, bu yolsuzluğu yapmağa onu zorlamıştır. Yapılmayacak bir işi, dayanamamış, yapmıştır. Para teklîf edilmesi ve Allahü teâlânın zihnde yarattığı para sevgisi, rüşvet almak irâde ve ihtiyârına mecbûr etmiş ise de, kanûn bunu iyi karşılamaz.

Hükûmet kanûnları gibi, din ve ahlâk kanûnlarını koyarak, onlara uymağı sıkı emr eden Allahü teâlânın, öte yandan hep kötülük isteyen nefs-i emmâreyi insanlarda yaratması, hükûmetin me'mûru tecrîbe için el altından rüşvet göndermesine, me'mûrun da, yaman bir imtihan geçirmekde olduğunu anlayarak dikkatli ve uyanık olması îcâb etmesine benzer.

Aklları yoran, fikrleri yıpratın bu ince bilgileri, din âlimleri, müslimânların başına belâ etmemiştir. Âlimler incelemişler ve binlerle kitâb yazmışlardır. Dinde reformcuların, çocukların sormalarına, incelemelerine hak verip de, din âlimlerinin incelemelerini ve yazmalarını kötölemelerine şaşılır.

Tabîiyyecilerden bir kısmı ve komünistler, herşeyi tabî'at yapıyor dedikleri hâlde, bu gizli kuvveti anlayamıyorlar. Herşeyin gizli bir kuvvet altında yapıldığına inanmak, müslimânlar için, niçin bir suç olsun?

Kazâ ve kader bilgisinde, şeyh-i ekber Muhyiddîn-i Arabî hazretleri, başka bir yol tutmuşdur. Bağdâd Müftüsü Şihâbüddîn Mahmûd Âlûsî de, bu yolda yürümüştür. Bunlara göre, hayr ve şerri

irâde etmek, insanın bir özelliğidir. Bu özellikleri, Allahü teâlâ yaratmaz. Meselâ: Allahü teâlâ, elmayı elma yapmadı, yalnız onu yarattı derler. Son söz olarak deriz ki, Ehl-i sünnet âlimlerine göre, (İnsan birşeyi irâde edince, Allahü teâlâ da irâde ederse, o şeyi yaratır. İnsanın her işi, bu iki irâde ile hâsıl olmaktadır. Birinci irâdeye göre, insan mes'ûldür. Fekat işler ikinci irâde ile meydâna gelmektedir.)

Dinde reformcuların dediği gibi, islâm âlimlerinin kazâ ve kader üzerinde çok kitâb yazmaları, vehmler, hayâller ve hurâfelerle uğraşmak değildir. İlm üzerine dayanan incelemelerdir. Cinlerin, perilerin, vampirlerin hayâllerini karışdırmışlar demeleri de, islâm âlimlerine karşı büyük bir iftirâ ve saygısızlıktır. Kadınlarda, câhillerde, çocuklarda çok bulunan bu hayâllerin ve efsânelelerin geldiği yer, islâm âlimlerinin kitâbları değil, Avrupadan, Amerikadan gelen hayâllerle, cinâyetlerle doldurulmuş olan romanlar ve filmler ve yehûdî ve hıristiyanların bozuk inançları olsa gerektir.

Evet, cin vardır. Buna inanmak lâzımdır. Fekat, vehmleri, hayâlleri cin sanmak yanlıştır.

Müslimânların kazâ ve kadere inanmasını, çalışmağa, ilerlemeğe mâni' gibi göstermeğe kimsenin hakkı yoktur. Bu iftirâlar, komünistlerden ve masonlardan sızıp gelmektedir. Kazâ ve kadere îmân, çalışmakta gevşeklik göstermeği veyâ egoist olmağı önler. İnsanların anlayışları, bilgileri ve güçleri dışında kalan hâdiseleri, tesâdüfün şu'ûrsuz irâdesine bırakmaktan ise insan kendi irâdesinin çarkını, atomdan güneşe kadar herşeyi kaplayan düzgün bir makinanın hareketlerine bağlarsa, ya'nî tedbîrini takdîre uydurmağa çalışırsa, işlerinin dahâ başarılı olacağı meydândadır. Cebriye mezhebinde olanları susdurmak için onlara deriz ki: Tehlükeli bir yerde düşmanın hücum edeceği haber alınsa, siz de buna inansanız, (takdîr ne ise, onu yaparlar. Başka birşey yapamazlar. Allahın takdîr etdiğine çâre bulunmaz) diyerek, râhat oturur musunuz? Yoksa karşı koymağa veyâ tehlikesiz bir yere gitmeğe hâzırlanır mısınız? Böylece, insanlarda tehlikeden kurtulmak ve ihtiyaçlarını elde etmek için, çalışmak hissini, yaratılışda bulunduğu, Cebriye tarafından da bildirilir. İnsanın ufak tefek işlerde kadere inanıp da, böyle tehlikeli veyâ muhtâc olduğu zemânlarda inanzmaz olması da düşünelmez.

Müslimânların geri kalmasını, cehâletde, gafletde ve tenbellikde aramalıdır. Cehâletin nerden ve nasıl geldiğini de dahâ önceki

sahîfelerde bildirmişdik. Kazâ ve kader gibi yüksek bilgileri, kabâhatin içine karıştırmak, müslimânların îmânlarını bozmağa çalışmamalıdır.

31 — *(Avrupa kıt'ası küçük ve çok kalabalık ve toprağı fakîr olduğundan Avrupalılar yaşayabilmek için, tabî'atla çarpışmağa, fen ve san'atda ilerlemeğe mecbûr oldu. Muhtâc olan Avrupalıların birbiri ile döğüşmesi de, buna sebep oldu. Afrikada sıcak havalar insanları gevşetdi. Ekvator ormanlarındaki bol ve çeşidli meyvalar tenbelliğe sebep oldu. Asyada, Afrikanın kızgın çölleri ve Avrupanın buzlu dağları olmadığı için, Asyalılar râhat yaşadılar. Hayâtı kazanmak için kolay çalışdılar. Asya kıt'ası medeniyetin beşiğı oldu. Demek ki, şarklı bir millet de çalışabilir, yükselir. Osmânlıların geri kalmasını, şarklı olmasında, iklimde aramalıdır. Dinde, kazâ ve kader anlayışında aramalıdır)* diyor.

Cevâb: Osmânlıların kazâ ve kaderi yanlış anladıklarını, insanların kendilerine kıymet vermeyip, hâdiselere teslîm olduklarını bir an için kabûl etsek bile, çöküntüyü meydâna getiren sebepler başkadır. Bunu kısaca açıklayalım:

Müslimânların hâdiselere teslîm olmasını hoş görmeyen ilericiler, gözlerini açar açmaz, milletin bu hâlimden istifâde ederek, onları aldatmağa, mevki' ve menfe'at kapışmağa koyuldular. Onlar memleketin yükselmesi için çalışsaldı, itâ'ate ve teslîmiyete alışmış diyerek kötüledikleri bu millet, onlara da teslîm olur, yükselmekte güçlük çekilmezdi. Görülüyor ki, kabâhat millette değil, milleti doğru yola sürüklemiyen, koltuk sâhibi ilericilerdedir.

Milletin uyanması elbette lâzımdır. Fekat, koca millet, hep birden uyanamaz ya. Önce uyananlar, iyi yolda çalışmadılar. Yalnız kendilerini düşündüler. Kötülöklere âlet oldular. Geri kalanlar uyanmadan, biz kendi keyfimize, kendi kazancımıza bakalım dediler. Bizden sonra ne olursa olsun, yeter ki, post elden gitmesin diyerek sandalyelerini, koltuklarını sağlamaşdırmak için, milletin gözünün kapalı kalmasına çalışdılar. Milletin uyanmasına, yükselmesine mâni' bir iken iki oldu. Halk, gaflet uykusundan uyanmağa mı, yoksa açığözlerin uyutmasından kurtulmağa mı çalışacağını şaşırđı. Osmânlıların "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" çökmesine, eskiden kalma uyuyanlar değil, yeni türeyen yobazlar, dinde reformcular sebep oldu.

32 — (Dinde reform yapmalıyız. Önce îmândan başlamalıyız. Îmân, yalnız kalb ile inanıp, dil ile söylemek olmaz. Din, iyiyi, kötüyü, güzeli, çirkini ayırıyor. İyilik îmânın şartı, fenâlık îmân-sızlığın sebebi olmalıdır. Farzların çeşidli şartları olduğu gibi, îmânın da adâlet, istikâmet, hubb-ı vatan, şeref, nâmûs gibi şart-ları olmalıdır. Âmentünün altı şartı islâmîyyet olamaz. Mükem-mel bir sosyal din olan islâmîyyet, bu yüzden sefâlete sebep olu-yor. Îmânın, mü'mine bir kıymet verecek sûretde düzeltilmesi lâ-zımdır) diyor.

Cevâb: Îmân yalnız inanmak mıdır? Yoksa, reformcunun yu-karıda söylediği gibi, îmânın güzel işlerle birlikte olması şart mı-dır? İslâm âlimleri, asrlarca önce bunu incelemişler, bu yüzden fır-kalara ayrılmışlardır. Ehl-i sünnet âlimlerine göre “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’ın” îmân, yalnız kalb ile inanmaktır. Dil ile söyleyemezse, afv olur. Mu’tezile ve hele hâricî denilen fırkalar, amelsiz îmân olmaz. Büyük günâh işleyen îmândan çıkar, dediler. Fekat, bu fırkaların ayrılması, hep Kur’ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden anladıkları bilgilere dayanmaktadır. Dinde reformcu-lar ise, din bilgilerinden hiç haberleri olmadan, kendi noksan akl-ları ve bozuk düşünceleri ile, îmânı değiştirmeye kalkışıyorlar. Çok haklı görünen ve pek gizli tehlike taşıyan bir fikri, gençlere aşılamağa çalışıyorlar. Allahü teâlânın dînine hem inanan, hem de uyan bir müslimân ile, yalnız inanıp da, islâmîyyete uymayan müs-limânı karşılaştırıyor gibi görünerek, islâmîyyete uymağı koru-maktan ziyâde, i’tikâdî kıymetden düşürmeğe, açıkcası, müsli-mânların îmânlarını bozmağa çalışıyorlar. Nitekim koca reformcu moskof Kazanlı Mûsâ Beykiyef de, (**Rahmet-i ilâhiye burhanla-rı**) adındaki kitâbında, (Dünyâda ilerlemiş olan kâfirlerin yanında geri kalan müslimânlarla mü'min denilmeyeceği ve her din, her i'ti-kâd hak olduğu için, bir müşrikin, bir kâfirin kötü bilinmeyeceği) yazılıdır. Böyle yazıların, müslimânlara mahsûs olan îmânı kıy-metden düşürmek için hâzırlandığı meydândadır. Mûsâ Beykiyef, dünyâdaki müslimânlara, dinde reform fikrini aşılamağa çalış-maktadır.

İslâm memleketlerindeki dinde reformcular kurnaz davranarak, müslimân görünüyorlar. Dîni kuvvetlendirmek, yükseltmek istediklerini söylüyorlar. Sözlerine, yazılarına dikkat edilince, dînin insan tarafından yapıldığını, islâmîyyeti Muhammed aleyhisselâm-ın ortaya çıkardığını, Allah tarafından gönderilmiş bir din olmadığının kabûl ettikleri görülmektedir.

Dinde reformcuların yukarıdaki, (iyi işleri îmâna katmalı) sözü, islâm âlimleri arasında eskiden beri tartışılan bir bilgiyi meydâna çıkarmak olmayıp, iyi iş yapmağı îmândan üstün tutmak, dahâ doğrusu dînin temeli olan îmânı ve ibâdetleri atarak, yalnız iyi işleri, güzel bildikleri ahlâkı, son asrın terbiye metodları ile karışdırarak, buna islâmîyyet ismini vermek demektir. Bu da, dîne yalnız dünyâ için inanmaktır.

Dinde reformcular, yalnız ahlâkı ve dünyâ düzenini düşünüyorlar. Kitâbımızın başında açıkladığımız gibi, (dînin aslı, esâsı yok ise de, ahlâkı düzelten fâideli bir kuvvet olduğu için, yalancıkdan inanmak ve milleti de, aslı varmış gibi inandırmak iyi olur) diyorlar. Amelin, îmânın şartı olmasını istiyorlar. Fekat, bu arzularına akl ile ve nakl ile hiçbir delil, hiçbir sened gösteremiyorlar. Yalnız, (amelsiz îmân neye yarar? Kelâm âlimleri, ameli îmâna katmakla, mükemmel bir sosyal din olan islâmîyyeti, nazarî, teorik bir din hâline düşürmüşler) gibi ilm ile ve akl ile ilgisi olmayan, yalnız hissi okşayan ve câhillerin anlamasına uygun olan şeyler söylüyorlar. İslâm âlimlerine düşmanlıkları ateşinin, akl gözleri üzerine yığıldığı dumanlar arasında, bu sözleri sayıkıyorlar. Kelâm âlimlerinin kitâblarından haberleri olmadığı için, müslimân adını taşıyanlarda gördükleri ahlâk bozukluğuna çâre olarak islâmîyyete saldırıyorlar. Bunların ne kadar haksız ve ne derece ahlâksız olduklarını gün ışığına çıkarmak için, islâm âlimlerinin ve tercîhan Ehl-i sünnet (**kelâm ilmi**) mütehasıslarının sözlerini kısaca bildirmeyi uygun görüyoruz:

Ehl-i sünnet mezhebine göre, büyük günâh işliyenin îmânı gitmez. Ya'nî kâfir olmaz. Günâh işleyen müslimâna (**fâsık**) denir. İ'tikâdı, ya'ni îmânı sağlam olan fâsıklar, âhîretde Cehennem azâbını yâ görür veyâ görmez. Görür ise, sonra mağfirete kavuşarak, Cehennemden çıkar. Müslimânlığın temeli, Allahü teâlânın birliğine ve Allahın peygamberi olan Muhammed aleyhisselâmın bildirdiği belli olan ahkâmın, ya'nî emrlerin ve yasakların hepsini Allah tarafından getirmiş olduğuna inanmaktır. Ya'nî emrleri yapmak ve yasak edilenleri yapmamak îmânın şartı değil ise de, yapmak ve yapmamak lâzım olduğuna inanmak îmânın şartıdır. Böyle îmânı olmayan, ya'nî müslimân olmayan kimseye (**kâfir**) denir. Kâfirler, ne kadar iyi iş ve insanlara fâideli buluşlar yapsa da, âhîretde azâbdan kurtulamaz. İbâdetler ve bütün iyi işler kıymetli ise de, bunları yapmak, îmânın yanında ikinci derecede kalır. İmân temeldir. İyi işleri yapmak, fûrû'âtdır, ya'nî ikinci dere-

cededir. İmânın ve îmân ile birlikte olan işlerin dünyâda da, âhirette de, fâideleri vardır. İnsanı se'âdete ulaştırırlar. İmânsız olan iyi işler insanı dünyâda se'âdete kavuşturabilir. Âhirette fâidesi olamaz. Dinde reformcular, âhirete inanmadıkları için olacak ki, yalnız iyi işleri yapmağı düşünüyorlar. Yalnız dünyâ huzûrunu, se'âdetini düşündükleri için, ameli, ya'nî iyi işleri yapmağı i'tikâdın üstünde görüyorlar.

İttihadcılar zemânında çıkarılan **(Kavm-ı Cedîd)** adındaki kitâbda, îmânı ve ameli olan hakikî müslimânlara **(Kavm-ı Atîk)** ya'nî eski kafalılar, gericiler diyor. Bunlarla alay ederek, îmânı olan bir adam, ne kadar fenâlık yapsa, kıyâmetde kurtulur. İmânı olmayan kimse, dünyânın her iyiliğini yapsa, fâidesini görmez derler diyor. Nûr sûresi otuzdokuzuncu âyetinde meâlen, **(Kâfirlerin dünyâda yaptıkları iyi işleri, [insanlara fâideli keşfleri], çöllün ilerisinde görünen serâba benzer. Susuz kalan adam onu uzakdan su sanır. Fekat, yanına varınca, umduğunu bulamaz. Kâfirler de, kıyâmet günü, dünyâda yaptıkları iyilikleri serâb gibi yapan, ya'nî yok eden Allahı bulur ve hesâbını Ona verir)** ve İbrâhîm sûresi onsekizinci âyetinde meâlen, **(Allaha îmân etmeyenlerin yaptıkları fâideli işler, fırtınalı bir günde rüzgârın savurduğu küller gibidir. Âhirette o işlerin hiçbir fâidesini bulamazlar)** ve Furkan sûresi yirmüçüncü âyetinde meâlen, **(Kıyâmet günü onların iyi işlerini, bizim için yapmadıklarından kimler için yaptılar ise, onlara doğru saçılan ince toz hâline getiririz)** ve Kehf sûresi yüzüçüncü ve sonraki âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Emekleri en ziyâde boşa gidenleri haber verelim mi? Onlar dünyâda güzel iş yaptıklarını sanır. Hâlbuki boşuna uğraşan kimselerdir. Onlar, Rablerinin âyetlerine ve kıyâmetde Onun huzûruna çıkacaklarına inanmadılar. Biz de onların iyiliklerini yok ederiz. İyilikleri ile kötülüklerini ölçmeyiz)** buyurulmaktadır. Bu âyet-i kerîmeler, Ehl-i sünnet i'tikâdının doğru olduğunu göstermektedir.

Kâfirlerin dünyâda yaptıkları iyiliklerin yok olacağını bildiren âyet-i kerîmeler, bu iyiliklerin onlara sevâb ve fâide vermeyeceğini gösteriyor ise de, ba'zı âlimlerimize göre, Bekara sûresindeki seksenaltıncı ve Âl-i İmrân sûresindeki **(Onların azâbı hafifletilmeyecektir)** meâlinde olan seksensekizinci âyet-i kerîme gösterilince, zemân bakımından hafifletilmeyecek, sonsuz azâb göreceklerdir demişlerdir. Bu âlimler, Enbiyâ sûresinde, kırkyedinci âyet-i kerîme olan, **(Kıyâmet günü adâlet ölçüsünü ortaya koyarız. Kim-**

seye bir zulm yapılmaz. Hardal dânesi kadar iyilik eden karşılığına kavuşur) meâlindeki ve **(Zerre mikdârı iyilik yapan onun karşılığını bulur)** meâlindeki âyet-i kerîmelere dayanmaktadırlar. Bundan başka, çok cömerd olan Hâtem-i Tâînin ve Peygamberimizin dünyâyâ geldiğini müjdeleyen câriyesi Süveybeyi sevincinden âzâd eden Ebû Lehebin azâblarının hafifleyeceğini bildiren hadîs-i şerîfler vardır. Fahr-i âlemi “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” çok seven Ebû Tâlibin azâbının hafifleyeceğini bildiren hadîs-i şerîf ise, pek meşhûrdur. Dâr-ül-islâmda bulunan kâfirlerin, islâmiyyetin muâmelât kısmına uymaları lâzımdır. Islâmiyyete uymak da, sevâb kazandırır ve azâbı azaltır. Kâfirlere âhirette sevâb ve mükâfât olmayacağı için, azâblarının azalacağı düşünülür. Bundan başka îmâna gelen bir kimse, îmâna gelmeden önce yaptığı iyiliklerin karşılığına kavuşur. Buhârîde ve Müslim-i şerîfde bildirildiğine göre, Hâkim bin Hazâm, îmâna gelince, evvelce yapmış olduğu iyilikleri sormuşdu. Buna karşılık olan hadîs-i şerîfde, **(Evvelce yapmış olduğun hayrlı ve fâideli işlerin makbûl olmak üzere müslimân oldun)** buyurulmuştur. Îmâna gelen kimsenin evvelce yaptığı bütün günâhları afv olur. Çünkü, bir müslimân, Allah korusun, îmândan çıkar, mürted olursa, yapmış olduğu bütün iyilikleri yok olacağı gibi, yeni îmâna gelen bir kimsenin evvelki günâhları afv olur.

[Bir kâfir îmâna gelince, bütün günâhları afv olup, tertemiz olacağı için, ona saygı ve sevgi göstererek, gönlünü kazanarak düâsını almağa çalışmalıdır.]

Âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler îmânın kalbde olduğunu, ya'nî îmânın kalb ile tasdîk demek olduğunu göstermektedir.

(Îmân edenler ve sâlih, iyi amel işleyenler) meâlindeki âyet-i kerîme ve **(Mü'min olarak sâlih amel işleyenler)** meâlindeki âyet-i kerîme, îmân ile amelin başka başka olduklarını göstermektedir. Eğer amel, îmânın parçası olsa idi, âyet-i kerîmede ayrıca bildirilmezdi. Birşey başka şeye atf edilince, ikisinin başka başka oldukları anlaşılır. **(Hucurât)** sûresi dokuzuncu âyetinde meâlen, **(Mü'minlerden iki fırka birbirini ile dögüşürlerse, aralarını bulunuz!)** buyuruldu. Allahü teâlâ, bu âyet-i kerîmede, birbiri ile harb etmek gibi, günâh işleyenlere mü'min demektedir. Bundan sonraki **(Mü'minler, elbette kardeşdir. Kardeşlerinizin arasını bulunuz)** meâlindeki âyet-i kerîme, bunların mü'min olduklarını bildirmektedir. **(Nisâ)** sûresi kırkyedinci ve yüzonbeşinci âyet-i kerîmelerinde meâlen, **(Allahü teâlâ, şirki elbette afv et-**

mez. Dilediği kimselerin, şirkden ya'nî îmânsızlıktan başka günâhlarını afv eder) buyuruluyor. Bir hadîs-i şerîfde, **(Cebrâîl aley-hisselâm bana geldi. Şöyle müjdeledi ki, Allahü teâlâyâ hiçbir şeyi şirk etmeden, ya'nî kâfir olmadan ölen bir kimse, zinâ etmiş ise de, hırsızlık etmiş ise de, sonunda gideceği yer Cennettir)** buyuruldu.

Yukarıdaki âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler, îmân ile amel-in başka başka olduklarını göstermektedir. Amelin îmânın parçası olduğunu söyleyen mu'tezile fırkası ile hâricler vesîka olarak meâl-i şerîfi, **(Bir kimse kâfir olursa, Allahü teâlâyâ bir zararı olmaz. Çünkü, Allahü teâlâ hiçbir şeye muhtâc değildir)** olan **(Âl-i İmrân)** sûresinin doksanyedinci âyetini ve meâl-i şerîfi, **(Allahü teâlâ size îmânı sevdirdi, onu kalbinize yerleşdirdi ve size küfrü, füsûku ve isyâmı çirkin gösterdi)** olan **(Hucurât)** sûresinin yedinci âyetini sened gösteriyorlar. Âl-i İmrân sûresindeki doksanyedinci âyetden anlaşılan ma'nâyı, hazret-i Ömerin "radiyallahü te-âlâ anh" şu sözü de kuvvetlendirmektedir: (İsterim ki, dışarıya me'mûrlar, müfettişler göndereyim. Malı olup da, hac etmeyenleri bulup, cizye verdireyim. Çünkü onlar, müslimân değildirler) diyorlar. Hâlbuki, âyet-i kerîmedeki ve hazret-i Ömerin "radiyallahü anh" sözündeki küfr kelimesi, hacı inkâr etmek demektir. Son âyetde, îmân ile fîsk birbirine karşı tutulmuş ise de, îmânın fîsk ile zıd olduğu anlaşılmaz. Çünkü, güzellik ve çirkinlik bakımından birbirinden ayrılan nice şeyler vardır ki, bir yerde toplanabilirler. Yine bu sûrede, **(İmân ettikten sonra, fîsk, ne fenâ ismdir)** meâlindeki âyet-i kerîme, îmân ile fîskın yerlerini çok açık bildirmiştir. Fîskın mü'minlere yakışmaz bir sıfat olduğunu anlatmıştır. Fâsıkın îmânlı olduğunu anlatmıştır. Fâsıkın îmânı olduğu buradan da anlaşılmaktadır. Çünkü, asl fenâlık ve yolsuzluk, îmân ile fîskın biraraya gelmesindedir. Kâfirdeki fîsk, o kadar fenâ olmaz.

Allahü teâlânın var olduğunu ve bir olduğunu ve Peygamberi ile bildirdiği ahkâmı tasdik eden bir mü'min, bu ahkâma uymakda kusûr ederse, elbette üzüdür. Allahı ve Peygamberi tanımayan ve yaptığı iyilikleri, Allahın emri olduğu için değil de, başka sebeble yapan bir kimse, Allaha kul olmağı bile kabul etmiyor. Bu ikisine karşı Allahü teâlânın mu'âmelesi, elbette bir olmaz. Bir adamın iki evlâdı olsa, birisi okumaz, yazmaz, çalışmaz, kimseye fâidesi olmaz. Fekat, babasının yanında edebli durur. Kabâhatlerini düşünerek mahcûb olur. Babası, bu çocuğun kahrını çeker. İkinci çocuğu çalışkan, gözü açık, herkesin işine yarar. Fekat, birgün babası

na karşı gelerek: Sen kim oluyorsun? Seni tanımıyorum, gibi ağır şeyler söyler. O anda her iyiliği yok olur. Bunu kovar, sonra yalvarıp afv dilemekden başka çâresi olmaz. İşte, fâsık olan mü'min ile kâfir, bu çocuklara benzer.

Müslimânlığa inanan ve seven bir adamı, kusûrlarından dolayı müslimânlıktan çıkarmak doğru değildir. İmân, müslimânlık esâslarını kabûl etmek ve bütün ahkâmına uymakda kusur etse bile, saygı göstermek olduğundan, müslimânlığın temelidir. Amel îmândan bir parça olsaydı, her günâh işleyen, kâfir olurdu. Dünyâda müslimân kalmazdı. Hadîs-i şerîflerde ba'zı iyilikler îmâna, ba'zı kötülükler küfre bağlı olarak bildirilmiş ise de, böyle buyurulması, bu iyilik ve kötülüklerin şiddetini, derecesinin çokluğunu bildirmek içindir. Başka âyet-i kerîmelerin ve hadîs-i şerîflerin yardımı ile, bunların, îmândan veyâ küfrden parça olmadıkları anlaşılmalıdır. **(Hayâ îmândan bir şu'bedir), (Temizlik îmânın yarısıdır), (İmân nemâzdır), (Mü'min, insanların emîn olduğu kimsedir), (Mü'min, mü'min iken zinâ etmez), (Mü'minde her huy, her tabî'at bulunabilir. Yalnız hâinlik ve yalancılık bulunmaz)** hadîs-i şerîfleri böyledir. Bu hadîs-i şerîfler, hayâ, tahâret, nemâz, emânet, iffet, doğruluk gibi iyiliklerin olmaması ve yalan, hâinlik ve zinâ gibi kötülüklerin bulunması îmânın olmaması gibidir diyerek, bunların ehemmiyetlerini bildirmektedir. Ba'zı amellere îmân kadar kıymet verilmekle, bunların ehemmiyetleri bildirilmiştir. Dinde reformcular, buna karşılık olarak, Peygamberlerin îmâna dâhil ettiği şeyleri, Ehl-i sünnet âlimlerinin îmândan ayırmağa ne hakları olabilir derlerse, **(Mü'min olarak ölen kimse, zinâ etmiş ve hırsızlık etmiş ise de, sonunda Cennete girer)** hadîs-i şerîfi, bunlara cevâb vermektedir. **(Ankebût)** sûresinin ikinci âyet-i kerîmesinde, **(İnsanların, îmân ettik demekle bırakılmayarak, din yolunda karşılaşacakları sıkıntılara katlanmalarına göre, îmân ettik sözlerinin doğru veyâ yalan olduğu anlaşılacağı)** meâl-i şerîfi ile bildirilmektedir. Bu âyet-i kerîmede, sıkıntılara dayanmanın çok mühim olduğu anlatılmaktadır.

(Ahzâb) sûresinin onsekizinci âyet-i kerîmesi, Resûlullah "sal-lallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ile birlikte cihâda gidenlere mâni' olan ve gösteriş olmak için, arasına katıldıkları muhârebelerde, Resûlullaha ve Eshâb-ı kirâma yardım etmeyen, harbin tehlikeli anlarında ölü gibi hareketsiz durup, ganîmet paylaşırken dilleri kılıçlarından keskin ve süngülerinden uzun olan ve hayrlı işlerden kaçınan kimselerin mü'min olmadıklarını bildiriyor. Hakîkî ve

sağlam î mân sâhiblerinin böyle olmayacakları, böyle yapanların hiçbir ibâdetinin ve fâideli işlerinin kabûl olmayacağı açıklanıyor. Tâbi'înin büyüklerinden olan Hasen-i Basrî hazretlerinin meşhûr bir sözü vardır: İçinde yılan bulunduğu bilinen bir deliğe insan elini sokmaz. Eğer sokarsa, içinde yılan bulunduğu inanmamış demektir. Bunun gibi, Allahü teâlâyâ ve Cehenneme inanan bir kimşenin, islâmîyyetin yasak ettiği şeyleri yapmaması lâzımdır. Günâh işleyenler, Allah kerîmdir, afv etmesini sever. Ona güveniyoruz da yapıyoruz derlerse, bu söz, delikdeki yılanın sokmamasını düşünererek elini koymağa benzer.

Günâhlar nefse tatlı gelmektedir. Mü'min, nefesine aldanarak günâh işleyebilir. Fekat, günâh işlerken, aklı ve î mânı onu üzmededir. İnsan, aklı ile î mân eder. Nefse tatlı geldiği için de, günâha sürüklenir. Bundan dolayı, î mân ile isyânın başka başka olduğu anlaşılır. Yılanın deliğine el uzatmak, nefse tatlı gelseydi veyâ bu iş nefse tatlı gelen bir şeye sebep olsaydı, meselâ, elini uzatırsan, sana şu kadar para var denilse idi, o zemân nefse uyar, elini belki uzatırdı.

İşdeki, ameldeki bozukluk, insanı dinden çıkarmaz. Günâh işlemek, kalbdeki î mânı bozarsa, meselâ günâh olduğuna inanmıyarak yaparsa, o zemân küfr olur. Zünnâr denilen papaz kuşağını bağlamak ve puta tapınmak gibi kâfirlere mahsûs olan ve küfr alâmeti sayılan iş, kalbdeki î mânı gideren ve inkârı gösteren alâmet kabûl edilmiştir. Reformcular, bir müslimân, birşeyi kullanmakla neden kâfir olsun diyor. El, ayak, baş ile yapılan bir iş, kalbdeki î mânı nasıl götürür diyorlar. Evet, bu işlerin kendileri küfr değildir. Fekat, kalbdeki î mânın bozuk olduğunu haber veren birer alâmetdirler. Kur'ân-ı kerîmi pis yerlere atmak ve islâmîyyetin emr ve yasaklarından biri ile alay eden söz, yazı, karikatür, temsil ve filmler yapmak ise, kendileri küfr olan işlerdir.

Amelin ya'nî işlerin î mânâna şart olmasını isteyen dinde reformculara dikkat edilirse, aralarında nemâz kılanı, oruc tutanı, içki içmiyeni, domuz eti yimeyeni yok gibidir. Kendi düşüncelerine göre, kendilerine müslimân denilebilmesi için, bu kötülükleri yapmalarını lâzımdır. Bu hâlleri, tekliflerinin samîmî olmadığını ve iyi işler yapmak değil, î mânı yıkmak istediklerini göstermektedir. İyi işleri î mânâna şart koşarsak, Peygamberlerden başka, bütün kötülük yapanların müslimân olmalarını lâzım gelir. Yer yüzünde kimseye müslimân denemez olur. Bu reformcular seçtikleri birkaç güzel huyun î mânâna şart olmasını istiyorlar. Çünkü, bunlara göre, dîni insanlar yapmaktadır. Onun içindir ki, istedikleri işleri, iyi olarak

seçmekdedirler. Dikkat edilirse, bunlar zinâ etmek, içki içmek, zekât vermemek, nemâz kılmamak gibi kötülükleri kötülük kabûl etmiyorlar ki, bunları yapmamağı, îmânın şartı bilsinler. İslâmiyyet, birçok kötülüklerle dünyâda da cezâ vermekde ve iyiliklere teşvîk etmektedir. Zâten, âlimlerin zâlimlere ve her müslimânın birbirine, mümkün olduğu kadar, **(emr-i ma'rûf)** ve **(nehy-i münker)** yapması ya'nî nasihat etmesi farzdır. İslâmiyyet iyi işlerin yapılmasını ve kötü şeylerden sakınılmasını böyle sağlamış iken bunu kâfi görmiyerek, dahâ doğrusu, bunların hiçbirini yapmıyarak, diledikleri ba'zı işleri îmânın şartı saymaktan ve böylelikle birçok müslimâna kâfir demeğe kalkışmaktan gâye ne olabilir?

Zünnâr bağlamak ve puta tapınmak gibi işleri islâmiyyet küfr alâmeti saymışdır. Bir insan, başka bir dîne mahsûs olan bir işi yapmakla, o dîne girmiş olması lâzım gelmezse bile, o dîne mahsûs şeyin kendinde görünmesini kabûl etmiş olur. Böylece, kalbindeki îmânın sarsılmış olduğu düşünülebilir. İmâm-ı a'zam ebû Hanîfe "rahmetullahi teâlâ aleyh", (İslâmiyyete hangi yol ile girilirse yine o yol ile çıkılabilir) buyurmuşdur. Buradaki yol, kalbin inanması demektir. Ya'nî, kalbe îmân girince, müslimân olur. Kalbden îmân gidince, müslimânlıktan çıkar buyurmaktadır.

Müslimânım diyen kimsenin, kâfirlere mahsûs şeyleri zarûret olmadan yapmaması ve kullanmaması, kâfir zan olunmaktan çekinmesi lâzımdır. Müslimânlar, müslimânlığa mahsûs şeyleri yapmakla, alay olunmasını düşünmemeli. Hurmet duyulacağını düşünmeli ve bu hareketinden şeref duymalıdır. İslâm âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" bildirdiği şeyleri kalbdaki îmânla bunun ne alâkası var diyerek hafif görmek câiz değildir. Çünkü, kalbden bütün a'zaya yol vardır. İslâmiyyetin emr ettiği işler, iyidir. Yasak ettiği işler, kötüdür. İnsanlar, bugün bunu anlamasalar da, doğrusu budur. İslâmiyyetin yasak ettiği şeyler yapıncı, kalb kararır, katılaştır. Büyük günâhlar çok yapılırsa, îmân gidebilir.

İslâmiyyetin emr ettiği vazîfeleri yerine getirmek lâzım olduğu gibi, her birinin vazîfe olduğuna inanmak da ayrıca lâzımdır. Böyle inanan bir müslimân, bu vazîfeleri elbette seve seve yapacaktır.

Kalb ile inanmak, müslimânlığın temeli olduğu gibi, amellerin de en üstünü budur. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" hazretlerine işlerin en üstünü hangisidir diye soruldukda, **(Allaha ve Resûlüne inanmaktır)** buyurdudan sonra, âmentüyü okumuşdur. Bu hadîs-i şerif Buhârîde yazılıdır.

İslâmiyyetde îmânın esâs olması, amellerin, ibâdetlerin ehemmiyyetini azaltmaz. Çünkü, amellerin yapılmasına sebep, îmandır. Sebebin kuvvetli olması, netîceyi emniyyet altına alır. Îmânı kuvvetli olan bir müslimân, amellere dahâ çok ehemmiyyet verir. Müslimânların her amele, her vazîfeye de ayrı ayrı îmân etmesi lâzım olduğu için, günâh işleyenler, îmânlarının sarsılacağını, hattâ gideceğini düşünerek titrerler. Hattâ bir günâhı işlemeyen kimse bile, o günâha ehemmiyyet vermese, ne olurmuş dese, kâfir olur. Ba'zı işleri îmâna katmak isteyen dinde reformcular, amellerin ehemmiyyetini acabâ bu kadar anlayabilmişler midir? Yalnız kalb ile inanmakla müslimânlık olmayacağını, amellere, işlere bakmak lâzım olduğunu söyleyenler, bu amellerin Allah için ve âhireti kazanmak için değil de, dünyâ için ve dünyâ se'âdeti için olmasını düşünüyorlar.

Dînin emrlerini, yasaklarını kabûl et, îmân eyle de, bunları ister yap, ister yapma, artık bundan râhat birşey olamaz demeleri de yanlışdır. Çünkü, bu emr ve yasaklara ehemmiyyet vermeyen kâfir olur.

Îmân, kalbin inanması demektir. Bunun hâsıl olması için, önce ilm lâzımdır. İlm ile amel başka başka şeydir. Amel, ilme pek lâzım ise de, ikisi aynı şey olamaz. Fransızların (Bon penser et bien dire ne sert rien sans bien faire) atasözleri de, ilm ile ameli birbirinden ayırmaktadır. Ya'nî, iyi düşünmek, iyi söylemek, iyi iş yapmadıkça, birşeye yaramaz demişlerdir. Fekat, dînimiz, bu atasözüne karşı olarak iyilik yapmaksızın iyi düşünmek, ya'nî, yalnız îmân fâide verir demektedir.

Buraya kadar yazılanlardan anlaşılıyor ki, Allahü teâlâyâ inarak değil ve Onun emri olduğu için değil de, başka sebeble yapılan iyi işler, ya'nî îmânsız olan ameller, kıymetsizdir. Amelsiz olan îmân ise, kıymetli ve fâidelidir. Müslimânlar, âhiretde azâb çekmek ihtimâlinde kurtulmak için, islâmiyyetin ahkâmını yerine getirirler. Hele, dünyâda se'âdete kavuşmaları, bu ahkâmı yapmakla olur. Amel, îmânın şartı değilse de, îmânın kemâlinin şartıdır. Îmân bir bakımdan, ilmdir. Dünyâda her terakkî ve se'âdet, ilmden bekleniyor da, âhiretde kuvvetli ilme dayanan îmân sebebi ile insanın se'âdete kavuşmasına niçin şaşılıyor? Bu kadar kıymetli olan îmânı ehemmiyyetsiz zannetmemelidir. Bunu, kazandıracağı ebedî mükâfâtın büyüklüğüne karşı küçümseyenler, ele geçirmekle şereflenmemiş olan zevallılardır.

Zemânımız insanları, dünyâ menfe'atlerini ele geçirmek için, çok ince düşünüyor ve çalışıyor, didiniyorlar da, sonsuz bir se'âdet

ve felâket karşısında bulduklarına inanmağa ehemmiyyet vermiyorlar. Bunu hiç düşünmüyorlar. Allahü teâlâ insanlara akl verdi. Buna karşılık, onlara fâideli vazîfeler yükletti. Bunları bildirmek için, Peygamberler gönderdi “aleyhimüssalevatü vetteslîmât”. İnsan dünyâdaki hayât mücâdelesini ve yaşama kanûnlarını bilmezse, yâhud bilip de onlara göre çalışmaz ise, zararını gördüğü gibi, bu kanûnları koyan Allahın dahâ çok bir ehemmiyyetle emr ettiği din ve âhret kanûnlarını bilmemek, bilse de, bunlara uymamak da, elbette zararlı olur. Sefil ve sıkıntıda yaşayanları niçin yarattı. Onların ne kabâhati vardır demek yersiz olduğu ve onlara bir fâide vermediği gibi, (Âhirette azâb çekdireceği insanları neye yarattı?) demenin de, fâidesi yokdur. Dünyâya gelmesi ve ölmesi kendi elinde olmayan insanın, Allahın dünyâ ve âhiretteki kanûnlarına dil uzatmağa ne hakkı vardır? Ancak, bu kanûnlara uymakla se’âdete kavuşabilir.

Komünistlerin, masonların yalanlarına, iftirâlarına aldanmış olan birkaç câhil, (Din ne imiş? Cenneti, Cehennemi kim görmüş, böyle lâflar, ilk insanların, yobazların masallarıdır, uydurma şeylerdir) diyorlar. Bunlar, fen bilgilerini ve islâm târîhini, vicdanlı öğretmenlerden okuyup anlasalardı ve fende ilerlemelerin, yeni buluşların, islâm inanışlarını kuvvetlendirdiğini, isbât ettiğini görselerdi islâmîyete sımsıkı sarılırlardı. Yâhud, hiç olmazsa, ona karşı saygılı, edebli olurlardı. Muhammed aleyhisselâmın hayatını, doğru yazılmış kitâblardan öğrenselerdi, Onun aklına, güzel huylarına, başarılarına âşık olurlardı. Yüzbinlerle insanın, Ona candan bağlandıklarını, Ona karşı edeblerini, itâ’atlarını, aşırı sevgilerini ve mallarını, canlarını Onun için fedâ ettiklerini gösteren vak’a ve olaylar, dünyâ târîhlerinin binlerce sahîfelerini doldurmakdadır. Bütün iyiliklerin kaynağı, bütün güzel huyların üstâdı olan böyle bir zâtın, Allahın Peygamberi olduğu, güneş gibi meydândadır. Tek başına işe başlayıp, aklı ile, sabrı ile ve keskin görüşü ve cesâreti ile yer yüzünün iki büyük devletini yere serecek kahraman, fedâkâr bir milleti, yirmiüç sene içinde meydana getirmesi ve öldükden sonra da, kıyâmete kadar bütün insanları huzûra, se’âdete, medeniyete kavuşduracak değişmez bir kitâb bırakması, akl ve insâf sâhiblerinin îmân etmesi için yetiştir. Başka bir mu’cize ve şahid aramağa lüzûm yokdur. Bu yüce Peygamberin sözlerine inanmamak târîhi ve olayları inkâr etmek olur. Böyle bir zâtı bilip de inanmayan, nefsinin, şehvetinin esîridir. Yâhud iyilikleri, çalışmağı, yükselmeğı, sevişmeğı, sosyal adâleti istemiyen ve kendinin ve bütün insanların se’âdetini düşünmeyen sapık bir kimsedir. Yâhud da, fenden, târîhden haberi olmayan bir kara câ-

hildir. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” güzel hayâtını ve islâm dîninin emrlerindeki ve yasaklarındaki incelikleri ve fâidele-ri öğrenen her akl ve insaf sâhibinin, her düşünebilen insanın Ona hemen inanması, Ona âşık olması, seve seve müslimân olması, insanlık îcâbıdır. Evet Ebû Leheb ile Ebû Cehl, Onu görüp de ve Bizans İmperatoru Heraklius ile İrân şâhı Perviz, mektûbunu okuyup da inanmadılar. Ona inanmamaları, câhil veyâ ahmak veyâhud bozuk rûhlu, kötü kalbli ve inâdci olduklarının alâmetidir.

33 — Reformcu diyor ki, *(Hiristiyan âlemi katoliklerin zâlim ateş gibi yakan, kan kUSDuran işkencesi altında inlerken, pek geride idi. Dînin bütün esrârını, kiliselerin karanlık meydânlarına benzeyen varlıklarında gizlenmiş gibi görünen ve anlaşılmas bir lisanın kelimelerini sihrli bir tavr ile terennüm eden papazların önünde hiristiyanlar diz çökerti. Kilise kaldırımalarını öper, hazret-i İsâ ile kendi aralarında haberci sandıkları bu ma'bûdcuların ayaklarına kapanırlardı. Hocalar da Kur'ânı okurken, her ırkdan mü'minler bu anlayamadıkları şeyi sihrlenmiş gibi dinliyor. Hiristiyanlar içinde bir reformcu çıktı. İncili terceme etdi. İncil anlaşılınca, Allahın vekîli gibi görünen papazlar küçülmeğe başladı. İslâmiyyetin Lüt-heri şimdi Asyada çıktı. Bu reformcu Kazanlı Mûsâ Beykiyef, Kur'ânı türkçeye terceme ediyor. Bu haber müslimânların fikr ve vicdânının esâretten kurtulacağına bir müjdedir. Tâ, dördüncü halife zemânında siyâsete karışdırılan dînin dört mezheb imâmı tarafından ortaya konulan ahkâmı da şübhelidir.*

Hak ve hakikat nasıl parçalanabilir? Bir işin nasıl yapılacağını dört mezheb imâmı, başka başka bildiriyor. Bunların dördü de, nasıl doğru olabilir? Dört imâmın zekâlarının, ileride gelecek bütün insanların zekâlarının da yetişemeyeceği üstünlüklere ulaşmış olduklarını akl kabul etmez. Yalnız onların çıkardığı ahkâm doğrudur. Başka dürlü hükmler çıkarmak, doğru değildir demek, insan aklını zincire vurmaktır.

İnsanların ihtiyâcı, zemâna göre değişmektedir. Kur'ân-ı kerîmde işâret buyurulduğu gibi, (Her günün bir hâli vardır.) Dört imâmın eskiden çıkardıkları donmuş hükmleri, her gün değişen ihtiyâçlara ölçü olarak kabul etmek, Kur'ân-ı kerîme uymamak olur. İslâmiyyeti kuran, bunların olacağını bildiği için, ahkâmın zemânla değişeceğini bildirmiştir. Değişen ve yenileşen ihtiyâçları, uygunsuz hükmlerle ölçmek, islâmiyyete uygun değildir. Dört imâmın ictihâdı, din demek değildir. Bu âlim ve fâdil adamlar, Kur'ândan ve hadîslerden dînin ahkâmını çıkardıkları gibi, müctehid olmak derecesine yükselen her mü'minin de bu iki kaynak-

dan yeni hükmler çıkarması, niçin mümkün olmasın?) diyor.

Cevâb: Dinde reformcu, evvelâ Kur'ân-ı kerîmin tercemesini ele alıyor. Bugün müslimânım diyenlerin çoğu Kur'ân-ı kerîmin şimdiye kadar terceme edilmemesinden, din bilgilerinin gizli kalmış olduğundan şikâyet etmektedir. Kur'ân-ı kerîmin başka dillere çevrilmesini islâm âlimleri yasak etmiş gibi konuşuyorlar. Bu şikâyetleri temâmen yanlışdır. Evet, islâm âlimleri, Kur'ân-ı kerîmi başka dillere terceme etmeğe kalkışmamıştır. Çünkü, Allah kelâmının, kendi lisânındaki beyân, belâgat ve mükemmeliyyet bozulmaksızın, terceme edilmesini göze alamamışlardır. Terceme ne kadar başarılı olursa olsun, Allah kelâmının i'câzına varılabilmesi imkânsız görülmüştür. Kur'ân-ı kerîm, diğer semâvî kitâblarda bulunmayan bir i'câza mâlikdir. Arabistânda belâgat yarışları yapıldığı bir zemânda nâzil olmuş, hepsini geride bırakmıştır. Böyle bir kitâbın tercemesinin de, böyle olması lâzımdır. Bu ise, mümkün değildir. İnsan gücünün üstünde bir belâgati olan Kur'ân-ı kerîme lâyük bir terceme yapabilmek için, insan gücünün üstünde bir kuvvet lâzımdır. Bu iş, bir iktidâr problemi, ya'nî Kur'ân-ı kerîmin üstünlüğünü korumak mes'alesidir. Kur'ân-ı kerîmin belâgat ve i'câz zevkini tatmak isteyenlerin arab edebiyâtını ve tefsîr, usûl-i fıkıh gibi dahâ nice islâm ilmlerini öğrenerek, Kur'ân-ı kerîmin huzûruna çıkmaları lâzımdır. Kur'ân-ı kerîmin ayaklarına gelmesini beklememelidirler.

Kur'ân-ı kerîmin türkçe tefsîrini yazmakla türkçe tercemesini yapmak, başka başka şeylerdir. Tercemesi tefsîrinden dahâ güçdür. Şimdiye kadar, türkçe tefsîri ve tercemesi yazılmamış da değildir. Yazılmış, fekat ehli tarafından beğenilmemiştir. Bu reformcular, bu işin ilk olarak moskof reformcusu tarafından yapılmğa başladığını sanmakla aldanıyorlar. Bunların dediği gibi, müslimânların fikrleri, vicdanları bir terceme ile esâretten kurtulacak ise, dahâ evvelki tercemelerle kurtulmuş olmaları lâzım gelirdi. Hem de, vaktîle (**Mevâkib**) gibi ve (**Tibyân**) gibi türkçe tefsîrleri yapmış olanlar, şimdi tercemeye kalkışan ahlâk ve din bilgilerinde kara câhil olanlar gibi değillerdi. Yirmi ana ilmde ve çok sayıda âlet bilgilerinde söz sâhibi olan salâhiyyetli, kıymetli kimseler idi. Müslimânlar bunları okuyup, istifâde ediyorlardı. O türkçe tefsîrleri beğenmeyen dinde reformcuların istediği, yoksa başka dürlü, ya'nî kendi görüşlerine uygun bir terceme mi olacak? Arabcanın dahâ gramerini bilmeyen câhillerin yapacağı bir terceme, bütün müslimânlara, Kur'ân-ı kerîm olarak kabûl ettirilecek, dinde reformcular, Kur'ân-ı kerîmin türkçe herhangi bir tercemesine Kur'ân diyecekler. Türklerin nemâzlarını işte bu türk Kur'ânı ile

kıldıracaklar. Müslimânlığa sığmayan, asl tehlikeli şey, Kur'ân-ı kerîmi türkçeye terceme etmek değil, belki her hangi bir tercemenin, nemâzda Kur'ân yerine okunmasına kalkışmaktır. Kur'ân-ı kerîmdeki kelâm-ı ilâhî, belâgat ve i'câzın zirvesinde bulunan o arabî kelimelerin ve cümlelerin içindedir. Bu kelimeler ve cümleler, kul yapısı değildir. Hepsi Allahü teâlâ tarafından konulmuş, dizilmiştir. Herbiri, başka başka ma'nâlar taşımaktadır. Bu ma'nâlardan hangisinin murâd-ı ilâhî olduğu kesdirilemez. Başka başka ma'nâlara göre yapılan başka başka tercemelerden herhangi birisine Kur'ân-ı kerîm denilemez.

Başka başka icthâdlara göre, din imâmları tarafından Kur'ân-ı kerîmdeki âyetlere, başka başka ma'nâlar verilerek her birinden birer hükm çıkarılmış ve mezhebler, o hükmlerden meydâna gelmiş ise de, Kur'ân-ı kerîmdeki topluluk, birlik hep muhâfaza edilmiştir. Her mezhebin çıkardığı hükme göre Kur'ân tercemesi yapılacak olursa, meselâ Hanefîlerin nemâzlarında okuyacağı Kur'ân ile, Şâfi'îlerin nemâzlarında okuyacağı Kur'ân başka olurdu. Böylece, müslimânların her fırkasının ve her mezhebin başka başka kitâbı bulunurdu. İslâm dîni de, hıristiyanlık gibi, karma karışık olurdu. Dinde reformcular, yoksa islâmîyeti bu hâle sokmak için mi, terceme edilmeli diye direniyorlar? Müslimânların kitâbındaki birliği korumak ve kitâbullahı herhangi ufak bir şübheden uzaklaştırmak için islâm âlimleri, Kur'ân-ı kerîmi Resûlullahdan "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" geldiği gibi muhâfaza buyurmuşlardır. Hatâtâ, Abdûllah ibni Abbâs gibi ve Abdûllah ibni Mes'ûd gibi ve hazret-i Alî gibi Eshâb-ı kirâmın "radıyallahü teâlâ anhüm ecma'in" ayrı ayrı bildirdikleri Kur'ân-ı kerîmlerin, Eshâb-ı kirâmın çoğunun sözbirliği ile bildirdikleri, bugün elimizde bulunan Kur'ân-ı kerîmden pek az ayrılıkları bulunduğu için, bunlara (Kırâet-i şâz-ze) denilmiştir. Bunlar, fıkıh âlimleri için bir sened oldukları ve Kur'ân-ı kerîmin tefsîri için kullanıldıkları hâlde bile, nemâzda okunmaları câiz görülmemiştir. Şunun bunun yaptığı ve bugün beğenilen, yarın beğenilmeyecek olan, türkçe hattâ arabca tercemelerin, Kur'ân-ı kerîm yerine nemâzlarda okunması nasıl câiz olabilir? Hiç bir islâm âlimi, buna câiz dememiştir. Nemâzda Kur'ân-ı kerîmin fârisî olarak okunabileceği, imâm-ı a'zam ebû Hanîfeden rivâyet edilmiş ise de, İmâm-ı a'zamın bu icthâddan geri döndüğü, Nûh bin Meryem tarafından bildirilmiş ve usûl âlimleri fârisî okumağı bile kabûl etmemişlerdir.

Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsını anlamadan okunmasına bile sevâb verileceği bildirilmiştir. Bu da, müslimânlığın anayasası demek

olan bu kitâb-ı mübînin değışdirilmekten korunması içindir. Görülüyor ki, Kur'ân-ı kerîmin türkçe tefsîri veyâ tercemesi yazılabilir ve yazılmışdır. İslâm âlimleri, bunu yasak etmemişlerdir. Fekat bunlar, Kur'ân-ı kerîmin belâgatini taşıyamazlar. Murâd-ı ilâhîyi bildiremezler. Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsını ve ma'nâlarındaki ince-likleri anlamak isteyen ve belâgatinin zevkini tatmak dileyen müs-limânlar, bu kitâb-i mübîni kendi lisânı ile okumalı ve ma'nâsını ve zevkini bundan almak için lâzım gelen bilgileri öğrenmekden üşen-memelidirler. Şekspirin, Victor Hugonun ve Mahmûd Bâkî efendi-nin “rahmetullahi teâlâ aleyh” şi'rlerindeki incelikleri anlamak ve bundan zevk almak için, İngilizceyi, Fransızca'yı ve Arabçayı, ede-biyâtı ile birlikde öğrenmek lâzım olduğu gibi, Allah kelâmının belâgatini ve inceliklerini anhyabilmek için gerekli ilmleri öğren-meğe emek vermeden, bunları anlamağa kalkışmak çok yanlışdır. Cebrâîl “aleyhisselâm” adındaki meleğin, Peygamberimize “sallal-lahü aleyhi ve sellem” indirdiği bu kelimelerden ve sözlerden baş-ka, Arabca da olsa, okunan şeyler Kur'ân-ı kerîm okumak olmaz. Meselâ, cünüb iken, Kur'ân-ı kerîm okumak harâmıdır, büyük gü-nâhdır. Fekat, onları okumak, harâm olmaz.

Dinde reformcular diyor ki, (İnsanın nemâzda okuduğunu, Rabbinden istediğini bilmesi lâzımdır.) Böyle sözler, ibâdetlerin ne demek olduğunu anlamamış olmağı gösterir. Çünkü, nemâzı, insa-nın kendisi tertîb etmemişdir. Nemâzın ve bütün ibâdetlerin nasıl yapılacağını, yaparken neler okunacağını Allahü teâlâ Peygambe-rine bildirmişdir. Peygamber “aleyhisselâm” da, bunları, öğrendiği gibi Eshâbına bildirmiş ve kendi de yapmışdır. Farzları, vâcibleri ve harâmları, Peygamber “aleyhisselâm” bile değışdirmemiştir ve de-ğışdiremez. Din imâmlarımız bunların hepsini Eshâb-ı kirâmdan “radıyallahü teâlâ anhüm ecma'in” görerek ve işiterek anlamışlar ve kitâblarına yazmışlardır. Bu derin âlimler bildiriyor ki, nemâzda okunacak Kur'ânın, Allah kelâmı olması lâzımdır. Vazîfe, ancak böylece yapılmış olur. Nemâz içinde okuduğunun ma'nâsını anla-mak isteyenler, biraz çalışarak, bunların ma'nâsını da, önceden ko-layca öğrenebilirler. Dünyâ kazançları için yıllarca çalışılıyor, nice bilgiler, çeşidli diller öğreniliyor da, bunun için neden çalışılmasın? Nemâz dışında, müs-limânlar, kendi dilleri ile de, düâ edebilirler. Nemâzda okudukları âyetlerin ma'nâlarını da, Ehl-i sünnet âlimle-rinin kitâblarından öğrenebilirler. İslâm düşmanlarının, dinde re-formcuların kitâblarından öğrenmeğe kalkışanlar, yanlış, bozuk, çirkin şey öğrenmiş olurlar. Emekleri boşa gider.

Kur'ân-ı kerîmin ma'nâlarını ve din bilgilerini doğru olarak

öğrenmek ve öğretmek için ve nemâzı kolay ve zevkle kılmak için, bütün dünyâdaki müslimânlar, arabcaı din lisânı olarak kullanmakdadırlar. Erkeklerin beş vakt nemâzı câmi'de cemâ'at ile kılması lâzımdır. Herkes kendi dili ile kılsa, çeşidli milletlerde bulunan, başka diller konuşan müslimânlar, birlikde nemâz kılamazlardı. Hutbelerin terceme edilmesinde de, bu mahzûr vardır. Her kavim hutbeyi kendi dili ile okumağa kalkarsa, Türk, Çerkez, Laz, Kürd, Arnavud, Alman, Hindli gibi müslimânların Cum'a ve bayram nemâzlarında, ayrı ayrı câmi'lere ayrılmaları ve müslimânların parçalanması tehlikesi hâsıl olur.

Bu reformcular, islâmiyeti değiştirmek, bozmak için mezheb imâmlarımızın ictihâdlarını çürütmeğe kalkışıyor. Eshâb-ı kirâm "radiyallahü teâlâ anhüm ecma'in" zemânında islâmiyetin bozulmuş olduğunu, akllı bir dostun değil, câhil, iftirâcı bir düşmanın bile söylemesi, hattâ düşünmesi haklı olamaz. Binüçyüz sene evvel bozulmuş olan bir dînin bugün doğru bir şeklini bulmak nasıl mümkün olur? Bu reformcuların, dîni düzeltmek, doğru ictihâdları yapmak için çalışmaları boş yere olur. Mezheb imâmlarının ellerine, dînin temel bilgileri doğru olarak geçmedi ise, şimdiki dinde reformculara, o bilgilerin adı ve nişânı bile kalmamış olur. Bunlar, bu sözlerin maskesi altında, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden çıkararak değil de, kendi noksan akları ve kısa görüşleri ile bularak, keyflerine göre uydurarak, ictihâd yapmak çabasındadırlar. Hak ve hakikat parçalanamaz diyerek, dört mezhebden hangisi doğru olur diye mezheblere leke sürmeğe kalkışıyor. Öte yandan da, ictihâd serbest olmalıdır. İlericiler de ictihâd yapmalıdır diyerek, hakkı paramparça etmeği savunuyorlar. Herbiri kendi anladığını, düşündüğünü beğenip, başkalarının ictihâdını kötüleyerek, ictihâd kapısını açmağa çalışırken, kapattıklarının farkına varamıyorlar. Derme çatma sözlerini bir tarafa bırakarak deriz ki, ictihâd etmek hakkını ve salâhiyetini, islâmiyet dört kişiye bırakmamışdır. Eshâb-ı kirâmın herbiri de ictihâd etdi. Onlardan sonra gelen âlimler arasında ictihâd makâmına yükselenler çok oldu. Fekat, onların ictihâd ettikleri sözleri, kitâbları bugün elimizde bulunmadığı için, mezhepleri unutuldu. Yalnız dört mezhebin kitâbları meydânda kaldı. Kur'ân-ı kerîmin tefsîri ve tercemesi işi gibi, ictihâd da, bir ihtisâs ve iktidâr işidir. Küfrü ve şirki bile ayıramayan bu reformcuların, bu ihtisâsa ve iktidâra mâlik olmadıkları da meydândadır.

34 — Reformcu devâm ederek diyor ki, *(Dinlerin, sosyal düzenlerin, kısaca ilâhî ve beşerî bütün kanûnların içinde ortak olan bir şey var: korku. İslâmiyet, yalnız sosyal menfe'atleri yapmak*

ve sosyal kötülükleri yasaklamak şekline sokulabilir. Fıkh âlimlerinin görüşleri böyle olsaydı, bugün en güzel kanûn, islâmiyyet olurdu. Fekat fıkh âlimleri, bütün işleri Cehennem azâbına ve Cennetin ni'metlerine bağladıkları için, islâmiyyeti sosyal bir nizâmdan mahrûm bıraktılar. Müslimânlar, Allahın büyüklüğünü ve tabi'atdaki incelikleri araşıdırıp anlayarak, Allahı sevecekleri yerde, Onun Cehenneminden korkarlar ve zâlimlerin eline düşüreceğinden korkarlar. Çocuklar babalarından, kadınlar kocalarından korkarlar. Müslimânlarda olan bu korku, sosyal hayâtın düzenlenmesini, ateşden bir zincirle bağlamaktadır. Korkunun hâsıl ettiği kuvvetden doğan yapma, sahte ve geçici bir toplulukdan ise, akl ve zekâ ile bağlanarak, sevişerek, kalbden doğan bir sevinç ile birleşenlerin topluluğu, elbette dahâ iyi, dahâ samîmî ve devâmlıdır. İnsanlar Allahını, Peygamberlerini, dînini, hükûmetini, nefsini, âilesini ve milletini korku ile değil, Allah, Peygamber, din, hükûmet, âile ve millet olduğu için sevmelidir) diyor.

Cevâb: Reformcu, Allah korkusu ile hükûmet, ana baba korkularını tek bir açıdan görmekle, din işlerinde siyâsî ve içtimâ'î alanda bir kalemde reform yapmağa kalkışmaktadır. Dikta, zulm üzerine kurulan toplulukları, islâmiyyet de red etmektedir. **(Sadakaların en kıymetlisi, zâlim hükûmet adamları yanında söylenen doğru sözdür)** ve **(Ümmetim, zâlime zâlim demekden çekinecek bir hâle gelirse, Allahü teâlâ onlara yardım etmez)** gibi hadîs-i şerîfler, bunu göstermektedir. O hâlde zâlim hükûmetlerin sebep olduğu sosyal hastalıkları, dîn-i islâma yükletmeğe çalışmak, açık bir haksızlıktır. Dîn-i islâm, zâlimlerin sahte ve geçici kuvvetlerine dayanan korkuları her zemân red etmiştir. Reformcu, korkunun çeşidli sebeplerini birbiri ile karışdırmaktadır. Allah korkusunun sebebi, bu sahte ve geçici kuvvetlere hiç benzemez ve buna bağlı olan zincir hiç kopmaz. Kuvvet çoğaldıkça hak ile birleşir. Bunun içindir ki, muhârebelerin, ihtilâllerin netîcesi, yalnız gâlib taraf için bir hak sağlamaktadır. Eğer muhârebe edenlerden dahâ kuvvetli başka bir devlet hakem olursa, gâlibin hakkını, sınırlayabilir. Görülüyor ki, kuvvet çok olduğu zemân da, sınırlanabilir ve hakdan ayrılabilir. Üstünde hiçbir kuvvet bulunmayan, bütün kuvvetlerin kaynağı olan Allahü teâlânın kuvveti, hak ve hakîkatın de kaynağıdır. Bunun içindir ki, Allahü teâlânın kuvvetinden korkmak ve titremek de, onu sevmek gibi ulvî ve rûhîdir.

Bu dünyâda büyükleri sevmek ve saymak, şeref ve kıymeti sarıncı bir sebep görülmediği hâlde, bunlardan korkmak, küçüklük sayılmaktadır. Hâlbuki islâmiyyetde yükselmiş olanlar, Allahü te-

âlâya karşı küçülmeği en büyük şeref bilirler. İşte bu fark, korkunun kıymetli olduğu ince bir noktadır. İnsan ne kadar olgunlaşsa, rûhânî olsa, maddelikden kurtulamıyacağı için, maddî ihtiyaçlarla ve maddî tehlikelerle yine ilgilenir. Bunun için, korku ile olan bağılılık en sağlam ve en kıymetli olur. Reformcu, bu bağılılığın sağlam olmadığını söylüyor. Çünkü, korku ile bağlanan şahsın fırsat bulunca değiştiğini görmektedir. Hâlbuki insan, gizli ve açıkdaki bütün işlerini gören ve bilen ve hiç aldanmayan Allahü teâlâya karşı bir ân fırsat bulamaz. Hadîs-i şerîfde, **(Suheyb-i Rûmî ne iyi bir kuldur. Allahdan korkmasaydı da, yine hiç günâh işlemezdi)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, birleşmeyi te'mîn etmekte korkunun kuvvetli bir sebep olduğunu göstermektedir. Reformcuların, Allah korkusu ile Allah sevgisini başka başka bilmeleri ve ikincisini beğenip, birincisine karşı olmaları, din bilgilerine ve dîn-i islâmın temel vesîkalarına câhil olduklarındandır.

(Fâtır) sûresinin yirmisekizinci âyetinde meâlen, **(İlmi çok olanların, Allah korkusu çok olur)** ve Rahmân sûresi kırkaltıncı âyetinde meâlen, **(Rabbinin büyüklüğünden korkan kimseye iki Cennet vardır)** ve **(Enfâl)** sûresinin ikinci ve **(Hâc)** sûresinin otuzbeşinci âyetlerinde meâlen, **(Mü'minler onlardır ki, Allahın ismi söylendiği zemân, kalblerine korku düşer)** ve **(Nûr)** sûresi elli ikinci âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâyâ ve Resûlüne itâ'at edenler ve Allahdan korkan ve sakınanlar, kıyâmetde kurtulanlar onlardır)** buyuruldu. Bunlar, insanları Allah korkusuna teşvîk etmektedir. Bu âyet-i kerîmelerden hiç haberi olmıyanların, dinde reform yapacağız diyerek, müslimânlara Allah korkusunu yerleşdiren din âlimlerine dil uzatmağa ne kadar hakları olacağını artık anlamalıdır. İnsanlara Allah korkusunu yerleşdirmek kötü birşey ise, bunu (hâşâ) Kur'ân-ı kerîme yüklemek lâzım gelir. Kur'ân-ı kerîmin hemen her sahîfesi, **(Ey îmân edenler, Allahdan korkunuz!)** meâlindeki emri ile, müslimânları Allah korkusuna çağırılmaktadır. Hucurât sûresi, onüçüncü âyetinde meâlen, **(Allah katında en kıymetliniz, Ondan çok korkup sakınmanızdır)** buyuruldu. Âyet-i kerîmelerde bildirilen ittikâ, korkmak demektir. İnsanlardan Allah korkusunu kaldırarak, Allahü teâlâyı yalnız ihsân sâhibi sanmak ve kulların derdlerine, sıkıntılarına devâ olacak, şefkat ve himâye hâlinde düşünmek, reformculara Avrupa hıristiyanlarını taklîd etmekden gelmektedir. Çünkü, hıristiyanlar, böyle inanırlar. Allahü teâlâyı, yalnız rahîm, kerîm bilerek sevip de, kahrından, azâbindan korkmamak, Onu, kanûnlarını yürütmeğe gücü yetmeyen bir hükümet gibi za'îf, yâhud çocukların yalnız arzûlarını yaparak, onları şımartan ana, baba gibi beceriksiz tanımak olur. Tesavvuf yolunda ilerliyenler, Allahü

teâlânın celâl sıfatında iken, rahmet-i ilâhiyyeyi ve Allah sevgisini düşünemezler. Bunları cemâl sıfatı kapladığı zemân, Cehennem azâbını, Allah korkusunu unutuyorlar. Tesavvuf serhoşluğu denilen bu hâllerinde, muhabbeti veyâ korkuyu hafif gören şeyler söylüyorlar. Ayılınca, bu sözlerine pişmân oluyorlar, tevbe ediyorlar.

(**Sâffât**) sûresi, altmışbirinci âyetinde meâlen, (**Çalışanlar, işte bu gibi se'âdetler için çalışsınlar**) ve (**Mütaffifîn**) sûresi, yirmialtıncı âyetinde meâlen, (**Birbiri ile müsâbaka edenler, bunun için yarışsınlar**) buyuruldu. Bu âyet-i kerîmeler, Cennet ni'metleri için seve seve çalışmağı emr buyurmaktadır.

Reformculardan Ahmed Midhat efendi de, (**Nizâ-i ilm ve din**), ya'nî ilm ve dînin çekişmesi ismindeki kitâbında, îmânın şartı olan kıyâmetde dirilmek bilgisini gözden düşürmeğe çalışırken, Cennetin yiyeceklerini, içeceklerini, hûrîlerini, aç gözlülüğü ve maddeciliği okşayan birer hîle saymaktadır. Hâlbuki, kendisi ilm ile dîni ayırarak hîle yapmaktadır. İslâm dîni, ilmin tâ kendisidir. Bu ikisini birbirinden ayırmak islâm düşmanlığına alâmetdir. Dünyâda bu zevklerin peşinde koşan ve din âlimlerini, dîni vazîfelerin, bu dünyâ zevkleri için yapılması lâzım olacağını bildirmedikleri için kötüleyen ve insanların, her şeyden dahâ câzib, dahâ tatlı olan bu dünyâ zevklerine kavuşmak için ibâdete sarılacaklarını söyleyen dinde reformcuların, bu zevklerin Cennetde bulunmasına karşı koymaları, islâmiyyete leke sürmek istediklerini açıkça göstermektedir. İslâm âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”, müslimânları Cennet ni'metlerine kavuşmak ve Cehennem azâbından kurtulmak için ibâdete sarılmalarına çalışmalarını taşıyan böyle sözler çok görülmüşdür. Bir hurûfî babası da:

Cenneti andıkça zâhid, ekl-ü şürbün lezzetin söyler.

demişdi. Böyle sözler, (**Vâkı'a**) sûresinin onsekizinci âyet-i kerîmesine taş atmaktadır. Cennet ni'metlerini ve Cehennem azâblarını hafif görenlerden bir kısmı da, bunların, Allah sevgisi yanında hiç kıymetleri yokdur, diyorlar. Hâlbuki, bunlar için ibâdet etmek, Allah sevgisi olmadığını göstermez. Allahın sevdiği Cennettedir ve Allahü teâlâ, Cennetdekilerden râzıdır. Evet, se'âdetlerin ve lezzetlerin en büyüğü, Allahın rızâsına kavuşmaktır. Fekat, Allahü teâlânın, övdüğü ve ona kavuşmak için çalışınız dediği Cennet ni'metleri ile alay etmek de, insanı Allah rızâsına kavuşturmaz. Dinde reformcular, ibâdetleri âhîretde azâbdan kurtulmak ve sevâblara, ya'nî iyiliklere kavuşmak için değil de, dünyânın düzeni ve huzûru için yapılmasını istediklerinden, Allah rızâsını düşünmedikleri anlaşılmaktadır.

Allah sevgisi ve Allah aşkı, islâmiyyetin en yüksek tanıdığı bir bilgidir. Fekat, dünyâya düzen vermek için yalnız bu sevgi yeter de-yip, bütün se'âdetlerin başı olan Allah korkusunu küçük ve lüzûmsuz görmek, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden haberi olmanın açık bir alâmetidir. İnsanların her bakımdan en üstünü olan Muhammed aleyhisselâm, (**Allahü teâlâdan en çok korkmanız ve çekineniniz, benim**) buyuruyor. Bu hadîs-i şerîf ve yine bu madde-nin başında yazılı olan (**Suheyb**) “radiyallahü teâlâ anh” hadîsi, Allah korkusunun lâzım olduğunu göstermekdedirler. Allahdan korkmak, bir zâlimden korkmak gibi sanılmasın! Bu korku, saygı ve sevgi ile karışık olan bir korkudur. Âşıkların sevgilerine karşı yazdıkları şi'rlerde, böyle korku içinde olduklarını bildiren beytleri az değildir. Sevgilisini, kendinden pek yüksek bilen bir âşık, kendini o sevgiye lâyık görmiyerek, hislerini böyle korku ile anlatmaktadır.

Allah korkusu ve Allah sevgisi, insanları se'âdet ve huzûra kavuşduran iki kanad gibidir. Peygamber efendimiz “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” buyuruyor ki: (**Bir kimse, Allahdan korkarsa, herşey ondan korkar. Bir kimse Allahdan korkmazsa, herşeyden korkar olur.**) Bir hadîs-i şerîfde, (**Aklın çok olması, Allah korkusunun çokluğu ile belli olur**) buyurdu. Allahdan korkan bir kimse, Onun emrlerini yapmağa, yasaklarından sakınmağa titizlikle çalışır. Hiç kimseye kötülük yapmaz. Kendine kötülük yapanlara sabr eder. Yapdığı kusûrlara tevbe eder. Sözü'nün eri olur. Her iyiliği Allah için yapar. Kimsenin malına, canına, nâmûsuna göz dikmez. Çalışırken, alış veriş ederken, kimsenin hakkını yemez. Herkese iyilik eder. Şübheli şeylerden kaçınır. Makâm sâhiblerine, zâlimlere tabasbus etmez, yaltaklanmaz. İlm ve ahlâk sâhiblerine saygı gösterir. Arkadaşlarını sever ve kendini sevdirebilir. Kötü kimselere nasîhat verir. Onlara uymaz. Küçüklerine merhametli ve şefkatli olur. Müsâfirlerine ikrâm eder. Kimseyi çekişdirmez. Keyfi peşinde koşmaz. Zararlı ve hattâ fâidesiz birşey söylemez. Kimseye sert davranmaz. Cömerd olur. Mâlî ve mevki'î herkese iyilik etmek için ister. Riyâkârlık, iki yüzlülük yapmaz. Kendini beğenmez. Allahü teâlânın her ân gördüğünü ve bildiğini düşünerek hiç kötülük yapmaz. Kadınlarının, kızlarının avret mahalleri açık sokağa çıkmasına müsâade etmez. Kimsenin avret mahalline bakmaz. Onun emrlerine sarılır. Yasaklarından kaçır. İşte, Allahdan korkanlar milletine, memleketine fâideli olur. [Bütün bu yazılanlardan anlaşılıyor ki, Allah korkusu, Allahü teâlânın rızâsına, sevgisine kavuşmamak düşüncesidir.]

35 — Reformcu devâm ederek diyor ki, (*Osmânlı hükûmeti, din esâsları üzerine kurulduğu için, medrese tahsîli ile işe başladı. Bugün medreselerde arabça, sarf, nahv, mantık, fikh, bedî', beyân, me'ânî gibi ilmler okunuyor. Bunları, arabça olan din kitâblarını*

doğru okuyarak anlamak için okutuyorlar. İctihâd kapısı kapandı diyorlar. Medresede okuyanların çoğu bu ilmlerin ilk basamağında kalmıştır. Yüz hocadan bir dânesi doğru okuyup yazmasını bilmez. Hayâtları medresede geçen hocaların çoğu yazıp okumağı, sâhilsiz bir deniz gibi geçemezler. Bunların ma'nâsı ise, kutublar gibi, onlara meçhûl kalır. Tenbel, câhil ve müte'assıbdırlar. Te'assubları, bildikleri şeyleri savunmak için olsaydı neyse. Lâkin bilmedikleri bir şeyi korumak için te'assub yapıyorlar. Bundan da maksadları, müs-limânları sömürmek, râhat yaşamaktır. Bu hocalar, fikren ve ahlâ-ken câhil oldukları hâlde, din âlimi kılığındadırlar. Bunların içinde hakîkî âlimler de yok değildir. Onlara hürmet etmek borcumuzdur. Şimdi medreselerde islâmiyyetden birşey kalmadı. Din, edeb ve Kur'ân öğretmek için yapılmış olan minberlerin, müs-limânları al-datmaktan başka vazîfeleri kalmadı) diyor.

Cevâb: Kazanlı koca moskof reformcu Beykiyef bu sözleri söylediği zemân, dünyânın hangi yerinde müs-limânlık kalmış ise, onun beğenmediği medreselerde kalmış idi. Şimdi ise, programlarının başında dîni kökünden yok etmek yazılı bulunan komünist Rusyada, bu koca reformcunun gözüne batan o medreselerden, o câmi'lerden hiç biri kalmadı. Dinde reformcular şunu da bilmelidir ki, her bakımdan gerici dedikleri din adamları halkı soymakda da, onlardan geridedirler. Hayâtları kanâat üzere geçtiğinden, halkdan istifâdele-ri azdır. Buna karşılık da onlara az bile olsa, hizmet etmekden geri kalmazlar. Birinci cihan harbinin, dört sene içinde, köylerde cenâze yıkayacak hoca bırakmadığı görülünce, câhil dedikleri hocaların bile lüzûmsuz ve fâidesiz olmadığı anlaşıldı. Sultân Vahîdeddîn hân "rahmetullahi teâlâ aleyh" zemânında İstanbuldaki medreselere, li-selerde okunan derslerden birçoğu konulduğu hâlde, ihtiyâcı eskisi kadar da karşılayacak din adamı yetişmediği görülmüştü. Vaktile Molla Fenârîler, Molla Hüsrevler, Ebüssu'ûdlar, İbni Kemâller, Ge-lenbevîler "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" yetiştirmiş olan bu ilm yuvalarını çökdüren sebepleri, çeşitli kitâblarımızda bildirdik. Masonlar, medreseleri parasız, ilmsiz bırakmakla kalmayıp, (talebe-ler) ismi yerine (softalar) adını yaymışlardı. Bu kadar bozgunculuk, bu kadar bakımsızlık içinde medreselerden yine din düşmanlarını azçok susduracak ilm adamı yetişmesi şaşılacak şeydir. Bunu da mesleğin yüksekliğindeki feyz ve berekete bağlamak lâzım gelir. Medreselerden yetişen din adamları, resmî dillerle kendilerine yapı-lan hakârete dayanamıyarak, haysiyyet ve şereflerini korumak için, başka iş sahâlarına sarılmışlardır. Bir kısmı da, hakâretlere aldırma-mış, dînî ve millî an'anelerine sarılarak bir nefis mücâhedesinde yaşamışlardır. Müşterisiz kalan mal hâline getirilen ve ilmden, fen-

den mahrûm bırakılan medreseleri temâmliyanların ilm adamı olmayacağı meydândadır. Fekat, bu çöküntünün başka ve dahâ kuvvetli bir sebebi vardır ki, dinde reformcular bunu görememiş ve dillerine dolamamışlardır. Bu sebep, emr-i ma'rûf, nehy-i münker vazîfesini herkesden çok yapması gereken hocaların, medreseleri o hâle sokan zâlimler, dinde reformcular karşısında susmaları, hattâ onlara uymalarıdır. Ba'zan dahâ ileri giderek, memleketde dinsizliği, din hâline getiren soysuzlara yardım etmeleridir. Hak ile bâtlı yanılmaz bir dikkat ile ayıran parmakların mukaddes ellere âid olması ve haksızlığa karşı koyan mücâhidlerin önünde din adamları var iken, din adamlarının son zemânlardaki hâli fecî bir şekle girmiştir. Nikâhlanacak kız ile erkeğin aynı tabakada olmaları lâzım geldiğini bildirirken, medrese talebesini pâdişâh kızı ile bir üstünlükde tutan ve zâlimlerin yardımcılarını ve dinde reformcuları her çeşid insandan aşağı gören din adamlarının dindârlıkdaki bu günkü aşağılıkları, ildeki aşağılıklarından katkat dahâ fenâdır. 20 Hazîran 1928 târihli Vakt gazetesi şu haberi vermişti:

(Dînimizde yeni hayâta, ilerlemeğe uygun olarak, yapılacak yenilikleri, İstanbul ilâhiyyât fakültesi profesörleri rapor hâlinde hâzırlamışlardır). İttihâdcı denilen zındıklardan, Köprülü Fuâd, İzmirli İsmâ'îl Hakkı, Şerâfedîn Yaltkaya, Mehmed Alî Aynî gibi dinde reformcuların imzâlarını taşıyan bu rapor şöyle idi:

Din de, diğer sosyal teşekküller gibi, hayâtın akıntısına uymalıdır. Din, eski şekllere bağlı kalamaz. Türk demokrasisinde, din de, muhtâc olduğu inkişâfı göstermelidir. Câmî'lerimiz kâbil-i iskân hâle getirilmeli, sıralar, elbise askıları konmalı, içeriye ayakkabı ile girilmelidir. İbâdet lisânı türkçe olmalı, âyetler, hutbeler türkçe okunmalıdır. Câmî'lere müzik âletleri koymalıdır. Hutbeleri imâmlar değil din filozofları söylemelidir. Kur'ân-ı kerîmi, kelâm ilmi ile ve tesavvuf ile değil, felsefe ile incelemelidir. Türkiyenin siyâset-i aliyyesini alâkadar eden ve bütün islâm memleketleri için yaratıcı bir te'sîr yapacak olan bu raporun kabûlünü dileriz. [Dinde reformcuların hâzırladığı bu rapor, dinsizliği mi, yoksa dindârlığı mı övüyor? Bunu okuyucularımızın takdîrlerine bırakıyoruz.]

36 — Dinde reformcu: *(Evlerinde din bilgisi alan, birçok şeye inanmış olan çocuklar, mektebe gidince matematik, tabî'at, fen dersleri okuyor. Eskiden görmeden inanmış olduğu şeylerle, lisede görerek, düşünerek edindiği bilgiler, çocuğun kafasında birbiri ile çarpışmağa başlıyor. Önce edinmiş olduğu inanç ve ahlâkî bozuluyor. Yeni bilgileri ile de, yeni bir inanç ve ahlâk kuramıyor. Sağlam ve ilme dayanan yeni bir inanç ve ahlâk sâhibi olmuş bir genç görmedim)* diyor.

Cevâb: Dinde reformcu, liselerde okuyup diploma alan gençlerde din bilgisi, din ahlâkı kalmadığı gibi, bunlarda dîne bağlı olmayan, sırf düşünce ve sosyal bilgilerin de bulunmadığını söylemek istiyor. Lise dersleri, fen, tabî'at ve astronomi bilgileri, baba ocağından edinilmiş olan îmânî sarsmaz, yok etmez. Onu kuvvetlendirir. İmânın şu'ûrlu olması ve kuvvetlenmesi için ve râhat yaşamak için ve kâfirlerin saldırılarına karşı koyabilmek için, en yeni fen bilgilerini öğrenmeği, islâm dîni emr etmektedir.

37 — Reformcu devâm ederek diyor ki, *(Göklerin üst üste tavandan yapıldığını işiten çocuk sonsuz bir boşluk olduğunu ve yer küresinin bir mandanın boynuzu üstünde durduğunu işiten talebe, bunun düz olmayıp, boşlukta döndüğünü ve yer küremizin meydâna gelişini, jeolojik dersleri, hayâtın nasıl başladığını, ışığı, elektriği öğrenince, kafası karışıyor. Liselerin ders programlarını yapanlar, tecrübî bilgilerle, ya'nî fen dersleri ile din bilgilerini birleştirmeye düşünmemişler. Astronomi bilgileri, Allahın büyüklüğünü din kitâblarının bildirdiğinden dahâ güzel anlatır. Fen ve biolojinin din ile ayrılığı olabilir mi? Mekteplerde din hissi gevşedikçe, ahlâk, âdetler, millî bağlar yavaş yavaş çözülüyor. Bu hâl, yeni bir ahlâkın ve îmânın yerleşmesi için kolaylık olduğu kadar, bunu yerleştirecek bir önder bulunmadığına göre, ahlâksız ve her te'sîre âlet olması da kolaylaşıyor. Bir mekteblinin yarım yamalak bilgisi ile, bir mektebsizin dînî ve ahlâkî bilgilerini ve inanışlarını karşılaştıralım. Mekteblide fikr ilerleyişi pek yavaştır ve kıymetli bağları çözülmüştür. Mektebsiz ise, câhil olmakla berâber, bu bağları oldukça sağlamdır. Bunlar için canını vermeğe hâzırdır.*

Gevşemiş olan din bağları yerine, gençlikde ilm üzerine kurulan terbiye, vatan, millet fikri yerleşirse, gençlik yaşayabilir. Fekat, böyle olamıyor. Şaşkın bir hâlde, memleketinin ahlâkını, âdetlerini beğenmiyor. Garba imreniyor. Fekat, o ahlâkı da alamıyor. Onun Avrupahlardan öğrendiği şey, taklîdcilikten ileri gidemiyor) diyor.

Cevâb: Dinde reformcu, burada hakikatleri sezmiş ve oldukça insâfî görüyor. Fekat, dikkat edilirse, liselerde öğretilen ilmlerin, îmânî ve ahlâkı bozduğunu söylemektedir. Bu pek yanlıştır. İlm az da olsa, çok da olsa, zararlı değil, fâidedir. Zararlı olan şey, câhillikleri, kötülükleri ilm zan ederek kafaya yerleştirmekdir ve câhilleri, ahlâksızları, ilm, fen öğretmek için, gençlerin başına geçirmekdir. Gençlerin ana yuvasından aldıkları din bilgilerini, güzel huylarını bozan, ilm ve fen bilgileri değil, bu bilgileri sunmak için gençlerin karşısına çıkan dinsiz ve bilgisiz öğretmenidir. Böyle kifâyetsiz ve îmânsız bir öğretmen, gençlere fen bilgisini, deneyle anlaşılan hakikatleri anlatırken, kendi dinsizliğini, ahlâk-

sızlığını, yalan ve iftirâsını da araya sokuşduruyor. Körpe dimağlar, bu yalanları, ilmden ve fenden ayıramıyor. Bunları da, doğru sanarak aldanıyor. Bu, din, îmân, nâmûs hırsızlarının tuzağına düşen temiz çocuklara, islâm düşmanlarının gazeteleri, mecmû'aları, romanları okutularak ahlâkları bozuluyor ve îmânları sarsılıyor. Bugün komünist memleketlerde, ve ingiliz programlarının tatbik edildiği islâm memleketlerinde gençler böyle aldatılmakta, dinleri, îmânları çalınmaktadır.

Bu reformcunun da, baba ocağından temiz bir islâm terbiyesi aldığı, sonra mektebde islâm düşmanı, seciyyesiz bir mason öğretmenin pençesine düşerek zehrlenmiş, aldatılmış olduğu, yazılarından anlaşılmaktadır. Göklerin üst üste tavanlardan yapıldığını işitince, bir apartman gibi, katkat olduklarını sanmış. Kendi bozuk anlayışını, islâmiyyete yüklemekde, bu yoldan da saldırmaktadır. Hâlbuki islâmiyyet onların sonsuz dedikleri ve herbiri birer güneş olan milyonlarca yıldızla dolu bu boşluğun, henüz birinci semâ olduğunu bildiriyor. Bu sonsuz zan ettikleri birinci gök, ikinci gök yanında okyanus yanındaki bir damla su gibi kalmaktadır. Yedi gökden herbiri de, bir öncekinden hep böyle büyükdürler. Fen adamları, islâmın bu bilgisine karşı gelmek şöyle dursun, hayran kalmaktadır. Zevallı reformcu, yer küresini ahırda gördüğü öküzlerden birinin boynuzu üstünde sanıyor. Kâmûsda, Sevr kelimesinde yazılı, öküz şeklinde dizilmiş yıldız kümelerinden haberi olsaydı, Allahın Resûlüne böyle dil uzatamazdı. Bu hadîs-i şerîf söylendiği senelerde, o burcun, güneşden, yer küremize uzatıldığı düşünülen bir doğrunun uzantısı üzerinde bulunduğu, bugün hesâb edilmektedir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem" mubârek kılıncını uzatıp, **(Rabbim, benim rızkımı, kılıncımın ucunda yarattı)** buyurdu. Ya'nî kâfirlerle cihâd ederim. Alınan ganîmet maldan, payıma düşenle geçinirim buyurdu. Orada bulunanlardan bir köylü, benim dünyâlığım nerededir? dedikde, **(Dünyân, öküzün boynuzu üzerindedir)** buyurdu. Ya'nî öküzünle tarları sürer, rızkını kazanırsın, dedi. Dünyâ kelimesi isimdir. Bu kelimedden türeyen masdarlardan biri, İdnâ kelimesidir. Bu masdarın, geçinmek demek olduğu Kâmûsda yazılı. O zemân, sapanın ipini öküzün boynuzlarına bağlarlardı. Boynuzu işe yaradığı için, böyle buyurdu. Köylünün çalışıp, tarlasını sürmesini işâret eyledi. Bu hadîs-i şerîfin başka çeşidli ma'nâları da olabilir! Kısa görüşümüze, sınırlı bilgimize göre tasarlıyarak, inanmamak, hattâ şübhe etmek felâketine düşmemeliyiz!

Dinde reformcular, hemen bütün yazılarında ferdleri birleştirmek ve kalkındırmak için, din bağı yerine milliyet bağının getiril-

mesini istemektedirler. Hâlbuki (millet) kelimesinin ilk ma'nâsi (**din**) demektir. Sonradan kavm, ya'nî aynı topraklar üzerinde doğan ve yaşayan insanlara denilmiştir.

Din ve milliyet kelimelerini geniş olarak açıklayalım:

(Dîn-i İslâm) ya'nî (**İslâmiyyet**), Allahü teâlânın var olduğuna ve bir olduğuna ve Peygamberlerin "aleyhimüssaleâtü vetteslîmât" hepsine inanmak demektir.

Allah her şeyi var eden ve kendi varlığının başlangıcı ve sonu, sınırı bulunmayan ve nasıl olduğu akl ile anlaşılamayan, yalnız ulûhiyyet ve hâlikiyet için lüzumlu sıfatları bilinen bir varlıktır. Kendi kendine hep vardır ve bir dânedir. Ondan başka hiçbir şey kendi kendine hep mevcûd olamaz. Herşeyi var eden ve varlıkta duran yalnız Odur.

Kendi kendine vardır demek, kendi kendine var olmuştur demek değildir. Çünkü, böyle söylemekle, sonradan var olduğu anlaşılır. Hâlbuki, Onun dâimâ varlığı lâzımdır. Hiçbir zemân yok değil idi. Kendi kendine var olmak demek, varlığı hiçbirşeye muhtâc olmamak demektir. Bütün varlıkların var olması için, Onun dâimâ var olması lâzımdır. Herşeyi var etmesi ve böyle düzgün hâlde durdurması için lâzım olan kemâl sıfatları vardır. Noksanlık, ayb ve kusûr Onda olamaz.

Bütün varlıkları var eden bir varlık bulunmasa, yâ herşey kendi kendine var olur, yâhud hiçbirşeyin var olmaması lâzım gelir. Herşeyin kendi kendine var olması, akla uygun birşey değildir. Çünkü, birşeyin kendi kendine var olması, kendinden evvel kendisinin hep var olmasını îcâb eder. Kendinin hep var olması, ya'nî (**vâcib-ül vücûd**) olması îcâb eder. Böyle olsaydı, yok iken sonradan var, yâhud var iken sonradan yok olmazdı. Hâlbuki, her şey yok iken sonradan var oluyor ve tekrar yok oluyor. Bundan da, hiçbir mahlûkun vâcib-ül vücûd olmadığı anlaşılır. Zâten kendi kendine var olmak, aklın kolayca anlıyabileceği birşey değildir. Vâcib-ül vücûd bir olmak lâzımdır. Kendinden başka, bütün varlıkları yokdan var eden bir varlık lâzımdır. Mahlûkların var olması için bir vâcib-ül vücûdun varlığı lâzım olmasaydı, hiçbirşeyin varlığını kabûl edemezdik.

Her varlığın kendi kendine var olması, fenne o kadar uzak birşeydir ki, tabî'atçılar bile (tabî'at şöyle yapmıştır, tabî'at kuvvetleri yapmıştır) diyorlar. Böylece varlıkların kendiliklerinden olmayıp, bir yapıcısı bulunduğunu, farkında olmadan açıklamış oluyorlar. Fekat, o yapıcıya lâyık olan isimleri ve sıfatları vermekten çe-

kiniyorlar. Bilgisiz ve irâdesiz bir tabî'ate bağlanıyorlar. Fizik, kimyâ olaylarından hiç birinin kendiliğinden olduğunu görmüyoruz. Harekete geçen veyâ hareketini değiştiren, yâhud hareketde iken duran bir cisme elbette bir kuvvet etki etmiştir diyoruz. Bütün bu varlıkların bu nizâm, bu düzen ile kendiliğinden oluverdiğini sanmak, fizik ve kimyâ kanûnlarını inkâr etmek olur. Atomdan Arşa kadar bütün varlıkları yokdan var eden, ilm, irâde ve kuvvet sâhibi bir yaratana inanmayıp da, bu varlıkları, fizik ve kimyâ kanûnlarına uymayan bir tesâdüf zan etmek kadar câhillik olamaz.

Bu varlıkları yokdan var eden bir yaratıcının bulunmadığını, herşeyin kendiliğinden meydâna geldiğini söylemek, akla uygun değildir. Çünkü, yok iken var olmak bir işdir. Fizik ve kimyâ kanûnlarına göre, her iş, bu işi yapan bir kuvveti haber vermektedir. Demek ki, dahâ önce, bir kuvvet kaynağının bulunması, fen bilgilerine göre, elbette lâzımdır. Her mevcûdü var eden, önce başka bir varlık bulunmaz ise, birbirini yaratmak, ezelden ebede kadar sonsuz olarak zincirleme devâm etmesi lâzım gelir. Böyle olsaydı, hiçbirşey var olamazdı. Çünkü:

Bir başlangıcı olmayan ve hepsi birbirinden meydâna gelen varlıklar, yokluk demektir. Bu, bir misâl ile açıklanabilir: Benim elimde, sizden ödünç aldığım bir lira var. Siz de, onu bir arkadaşınızdan ödünç almışsınız. O da, bir başkasından almış. İşte bu ödünç verme sırası, dünyâdaki bütün insanları dolaşsa bile, bir başlangıcı olmazsa, ya'nî ödünç olarak değil de, başka sûretle mâlik olan bir kimseden başlamadıkça, elimde mevcûd olduğunu söylediğim lira, yokdur. Ya'nî bu para, kimsenin elinde değildir. Çünkü, birinin elinde olduğunu düşünürsek, bunun, bir başkasından alınması lâzımdır. O başkasında da yokdur ki, buna verebilirsin. İlk önce veren biri yokdur ki, elden ele dolaşabilirsin. İlk önce, biri, başkasından almadan ödünç verseydi, bu lira şimdi, birinin elinde bulunurdu. Liranın var olması, sonsuzdan değil, ilk önce birinden verildiğini göstermektedir. İşte bunun gibi, her varlık, var olmak için başkasına muhtâc olarak, varlığı başkasına muhtâc olmayan bir varlığa ulaşmamak üzere, bu ihtiyâc zinciri, sonsuzdan başladığı düşünülürse, hiçbirşey var olamaz. Çünkü, herhangi bir varlığın var olması, başkasına, onun var olması da, dahâ başkasına, böylece sonsuz olarak hep başkasına muhtâc oldukça, hiçbirşey için varlık düşünülemez. Var olarak gördüğümüz herşey, yok olmak lâzım gelir. Çünkü, kendinden evvel başka bir şeyin var olmasına muhtâcdır. Hâlbuki o şey de, var değildir. Çünkü o da, kendinden evvel dahâ başkasının var olmasına muhtâcdır. Üçüncü şey

de böyle, dördüncü, beşinci... hep böyle. Bu bilgi, İhlâs sûresinde ki, **(Allah vardır ve birdir)** âyetini isbât etmektedir.

Âdem aleyhisselâmın varlığı da, yukarıda bildirilen düşünce ile kolayca anlaşılır. Âdem aleyhisselâm olmayıp da, insanların babaları sonsuz olsaydı, yer yüzünde hiç insan bulunmazdı. Çünkü, baba sayısı sonsuz demek, ilk baba yok demektir. İlk baba olmayınca, bunun çocukları da, ya'nî insanlar da, yok demektir. İnsanlar var olduğundan, ilk babanın da var olması lâzım olur.

Âhirete inanmak, Allahü teâlâyâ inanmak gibi çok mühimdir. Âhret olmazsa, dünyâda mükâfatlandırılmıyan iyilikler ve cezâsı çekilmeyen fenâlıklar, haksızlıklar, karşılıklarını göremeyecektir. Bu hâl, en ince san'atları, en ince düzenleri bulunan, bu gördüğümüz âlem için çok büyük bir kusûr olur. En küçük bir hükûmetin, hattâ herhangi bir topluluğun bir adâlet mahkemesi bulunuyor da, kâinat dediğimiz şu muazzam âlemin bir mahkeme-i adâleti bulunmaz mı? İnsanların hakkını vermek için âhirete ihtiyâç o kadar mühimdir ki, Avrupanın fikr adamları fen yolu ile Allahü teâlânın varlığını anlayamadıkları hâlde, ahlâk ve adâlet üzerinde düşünerek, bu varlığı söz birliği ile kabûl etmektedirler. Ahlâk üzerinde düşünerek, Allahü teâlânın varlığını anlamak demek, dâimâ aldabilen ve ma'nevî mes'ûliyyetleri kontrol edemeyen ve herkesdeki kuvveti başka başka olan **(Vicedân)**ın, ahlâkı korumağa kâdir olamaması ve dünyâda herşey çok düzgün, çok güzel yaratılmış iken, fazîletlerin değerlendirilmemesi ve nice kötülüklerin yayılmış ve muhterem olması görüldüğünden, bu yolsuzlukların âhretde ödenmesine ihtiyâç bulunması demektir.

Avrupalıların fen yolu ile Allahın varlığını anlamamalarına çok şaşılır. Çünkü, atomdan Arşa kadar, canlı cansız her varlıkdaki düzgünlüğü ve birbirine akları şaşırtan kanûnlarla bağlılıklarını meydâna çıkaran fen bilgileri, Allahü teâlânın varlığını açıkca göstermektedir. Dünyâdaki haksızlıkların ödenmesi için âhret adında bir âlemin lâzım olduğu anlaşılabilir, buradan da, bunların bir yaratıcısı bulunacağı düşünülmesi gibi, varlıkların düzgün, ince yapılarına ve birbirleri ile olan hesâblı bağlantılarına, olaylarına, kanûnlarına bakarak, bunları yaratana inanmak dahâ kolay olur. Ya'nî insanların ahlâkında görülen noksanlık ve aşağılıklardan âhiretin ve dolayısıyla bir yaratanın varlığı anlaşılıp da, bunlardaki güzellikleri ve düzgünlükleri görerek, bunların bir yaratıcısı olacağını anlamamak, şaşılacak bir şeydir. Bu hâl, insanların muhtâç oldukları zemân, Hakkı tanımaları, muhtâç olmadıkları zemân, Hakkı tanımamaları ve küfrân-ı ni'mete kalkışmaları gibi,

kötü yaratılışlı olduklarını gösterir.

Bu varlıkları yokdan var edenin bir olması lâzımdır. Birden ziyâde olsa, herhangi bir işi yapıp, yapmamakta uyuşamayınca, ikisinin de istediği birlikte olamaz. İkisinin istediği de olmazsa, ikisinin de gücü yetmediğini gösterir. Birinin dediği olursa, ikincisinin gücü yetmediğini gösterir. Âciz, zevallı olan, yaratıcı olamaz. İkisinin istediği birbirine benzerse, yine âciz oldukları anlaşılır. Çünkü, birbiri ile uyuşmağa mecbûr kalmış oluyorlar.

İslâmiyyetin meydâna çıktığı Arabistân yarımadasında , putlara, heykellere tapılıyordu. Fikrler, çok tanrının varlığına saplanmış idi. Dîn-i islâm bunun için, şirkin kötülüğü üzerinde çok durmuşdur ve bunun için, müslimân olmak, **(Kelime-i tevhîd)** ile başlamışdır. İnsanlar yaratılışda din hissine mâlikdir. Bunun için, Allaha inanan kimse, rûh hastası, psikopat demektir. Böyle kusurlu insanlar, büyük ma'nevî bir destekden mahrûm olup, pek acınacak bir hâldedirler. Avrupa fikr adamlarından birinin (Dindârlık büyük bir se'âdetdir. Fekat ben bu se'âdete kavuşamadım) dediği gibi, bizdeki dinde reformculardan Tevfik Fikret de, **(Târîh-i Kadîm)** adını verdiği manzûm bir eserinde, müslimânlık ile ve îmân sâhibi olmakla alay ettiği hâlde, şâ'irlik rûhundan fıskıran ve önü alınamayan şu şî'rinde îmânlı olmak ihtiyâcını da bildirmişdir:

***Bu yalnızlık, bu bir gurbet ki, benzer gurbet-i kabre,
İnanmak! İşte âğûş-î rûhânî, o gurbetde.***

Varlığı lâzım olan var edicinin bir olduğu, şöyle de gösterilebilir. Birkaç dâne olsa, bunların toplamı vâcib-ül vücûd olamaz. Çünkü, bir toplum var olmak için, her parçasının var olmasına muhtâcdır. Varlığı lâzım olan, hiçbirşeye muhtâc olmaz. O hâlde, hiçbir toplum vâcib-ül vücûd olamaz. Varlığı lâzım olan parçaların toplumu, vâcib olamadığı gibi, mümkün de olamaz. Çünkü, varlığı mümkün olan şey, kendi kendine mevcûd olamaz. Bir var edici ister. Bu var ediciyi o topluluktan başka düşünmek, kendilerinin vâcib olmalarına uygun olmaz. Bu toplumun içinde aramak da, birşeyin kendi kendisini var etmesi olur ki, bu da olamaz. Meselâ iki vâcibin toplamı bir vâcib olsa, ya'nî varlığı lâzım olsa, bu vâcib, iki parçasına muhtâc olduğundan, mümkün olması îcâb eder. Hâlbuki, bunu vâcib kabûl etmişdik. İkisinin toplamı mümkün olsa, bu mümkünün bulunmaması lâzım gelir. Burada mümkün demek, birşey var olsa da olur, yok olsa da olur demektir.

Vâcib-ül vücûdün, ya'nî varlığı lâzım olan şeyin, bir dâneden fazla olamayacağını gösteren bu son düşünce, tabîiyyecilerin sö-

zünü kökünden yıkmaktadır. Tabî'yyeciler herşeyin kendi kendine var olduğunu, ya'nî hepsinin vâcib-ül vücûd olduğunu söylüyorlar. Hâlbuki, yukardaki açıklamaya göre, herşeyin kendi kendine mevcûd, ya'nî vâcib-ül vücûd olması şöyle dursun, bir mahlûkun bile vâcib-ül vücûd olması mümkün değildir.

Şimdiye kadar, Avrupayı taklîd eden ilericilerin yaptıkları dinsizlik propagandası, Allahü teâlâyâ inanmamak şeklinde idi. Mese-lâ, (İş, Allahın varlığındadır. Allah varsa, bütün din bilgilerine hemen inanırım) diyenler çoktu. Fekat, son zemânlarda fende atılan yeni adımlar ve hele atom üzerindeki ve radyoaktivite ve madde ile enerji üzerindeki incelemeler karşısında, Allahü teâlânın varlığını inkâr edemedikleri için, Peygamberlere dil uzatmağa başladılar “aleyhimüssalâtü vesselâm”. Herkes hürdür. İbâdet serbestdir. Herkes Allahına dilediği gibi ibâdet eder. Allah ile kul arasında akldan başka bir aracı olamaz dediler. Hâlbuki âhirete inanan bir kim-senin, Peygamberlere de inanması lâzım gelir. Âhiretteki ni'metle-rin ve azâbların bilgisini akla bırakmak, büyük bir adâletsizlik olur. Hele câhil halk, bunu hiç düşünemez. İslâmiyyet, Peygamberlerin hepsine inanılmasını emr etmektedir. Yehûdîler ve hıristiyanlar, bütün insanların Peygamberi olan Muhammed aleyhisselâma inanmıyorlar. O yüce Peygambere dil uzatıyorlar. Muhammed aleyhis-selâmın bildirdiği islâmiyyet ise, Mûsâ aleyhisselâm ile İsâ aleyhis-selâma inanmayanları, bunları küçültecek bir şey söyleyenleri, müs-limânlıktan tard etmektedir. Bir pâdişâh, bir memlekete bir vâlî gönderip, o memleketi idâre etdikden sonra, bu vâlîyi değiştirerek yeni bir vâlî gönderdiği zemân, ba'zı kimseler, biz eski vâlînin sö-zünden çıkmayız, yeni vâlînin getirdiği emrleri dinlemeyiz deseler nasıl olur? Birinci vâlî pâdişâhın me'mûru da, sonra gelenler me'mûru değil mi? İşte bunun gibi, yehûdîlere sorarız:

Allahü teâlânın, Mûsâ “aleyhisselâm” peygamberi olur da, İsâ ve Muhammed “aleyhisselâm” peygamberleri olmaz mı? Yehûdîler bu iki Peygambere inanmıyor. Hıristiyanlar, yehûdîlerin bu yanlış inanışlarını görüp, onlara kızarken, kendileri de, hazret-i Muhammed aleyhisselâma karşı bu yanlışlığı, bu iftirâyı yapmak gaffetine düşmüşlerdir. Bu yanlış inançlar, ilmî bir inceleme netîcesi olmayıp, hep eskiye bağlanıp kalmak ve yeniyi, yeni geldiği için kabûl etmemekden başka bir şey değildir. Ya'nî gericilikdir. İsâ aleyhisselâm babasız dünyâya geldi. Hazret-i Meryem, oğlunu Kudüстен Mısra götürdü. Oniki sene Mısırda kaldılar. Sonra, tek-rar Kudüse gelip (**Nâsıra**) denilen köyde yerleşdiler. Otuz yaşında Peygamber oldu. Üç sene sonra, yehûdîler bunu öldürmek istedi-

ler. Allahü teâlâ, onu diri olarak göke kaldırdı. Ona benzeyen (**Yudâ Şem'ûn**) adında bir münâfık çarمیha gerildi. Babasız olduğu için, hıristiyanlar buna Allahın oğlu deyip tapınıyorlar. Babasız dünyâya gelmek, kişiyi insanlıktan çıkarıp, ilâh yapsaydı, hem anasız, hem babasız yaratılan Âdem aleyhisselâma dahâ çok tapınmaları lâzım gelirdi. Hıristiyanların, hak olan dinlerini bozarak, ne kadar mantıksız bir hâle sokmuş oldukları, buradan da anlaşılmalıdır. Yehûdîler, İsâ aleyhisselâma yalnız inanmamakla kalmıyorlar. Babasız yaratıldığı için, ona kötü çocuk diyorlar. Müslimânlar ise, adâlet yolunu tutarak, her iki gürûhun gösterdikleri taşkınlıktan kurtulmuşlar, ona Allahın kulu ve Peygamberi demişlerdir. Avrupalılar bugün ilimde, fende çok ilerde ise de, vaktiyle eski Peygambere bağlanıp kalarak, en büyük yenilikden, ilerlemekten, mahrûm kalmışlardır. Şimdi de, bu gericilikten kurtulamamışlardır. Gericilik ile kalmıyarak, yeni dîni kabûl etmedikten başka, eskisini de değiştirmişler, bozmuşlardır. Hazret-i İsâ, göke çıkarıldıktan kırk sene sonra, Romalılar Kudüsü alıp, yağma ve harâb etdiler. Yehûdîleri öldürdüler. Bir kısmını esir aldılar. Kudüsde yehûdî kalmadı. İsâ aleyhisselâmın oniki havârîsi, başka yerlere dağıldı. Gökden inmiş olan (**İncîl**) gayb oldu. Sonradan, İncîl diye bozuk kitâblar yazıldı. Bunlardan dördü her tarafa yayıldı. (**Barnabas**) İncîlinin hemen hepsi doğru idi. Fekat bozuk İncillere aldandırmış olanlar, Barnabas İncîlini yok etdiler. Bu İncîlden bir dâne, sonradan bulunarak, yirminci asrda Londrada ve Pâkistânda İngilizce olarak basılmışdır. İsevî dîni, İsâ “alâ Nebiyyinâ ve aleyhisselâtü vesselâm” görse tanımayacak bir hâle getirildi. Böylece hıristiyanlık meydâna geldi. Bu gericilik, son asra kadar durmadı. Nihâyet birçoğu dinsiz oldular.

Mûsâ aleyhisselâmın ve İsâ aleyhisselâmın Peygamberlikleri mu'cizelerle belli olduğu gibi, Muhammed aleyhisselâmın Peygamberliği de, öylece mu'cizelerle meydândadır. Mûsâ aleyhisselâm zemânında sihr, İsâ aleyhisselâm zemânında doktorluk, Muhammed aleyhisselâm zemânında şi'r, fesâhat ve belâgat ya'nî güzel ve dartılı konuşmak san'atları çok ilerlemişdi. Allahü teâlâ da; bu Peygamberlerine ümmetlerinin kıymet verdiği şeylerde mu'cizeler ihsân eyledi. Muhammed aleyhisselâmın da, İsâ aleyhisselâm gibi, ölüyü diriltiği ve Fir'avn ile adamlarının Mûsâ aleyhisselâma sihrbâz dedikleri gibi, Kureyş kâfirlerinin de Muhammed aleyhisselâma sihrbâz dedikleri kitâblarda açık ve uzun yazılıdır.

Muhammed aleyhisselâm ümmî idi. Ya'nî, mektebe gitmedi. Okuyup yazmadı. Hiçbir insandan ders almadı. Ümmî olduğu hâl-

de, târîh, fen, ahlâk, siyâset ve sosyal bilgilerle dolu bir kitâb ortaya koydu. Yalnız o kitâba uyarak dünyâyâ adâlet yaymış olan hükümdârların yetişmesine sebep oldu. Kur'ân-ı kerîm, Muhammed aleyhisselâmın mu'cizelerinin en büyüğüdür. Hattâ, bütün Peygamberlerin mu'cizelerinin en büyüğüdür. Bu en büyük mu'cize, yalnız Muhammed aleyhisselâma verilmiştir. Dinde reformcular, Muhammed aleyhisselâmın dahâ çocuk iken, Şâm yolculuğunda bir papasla birkaç dakika konuştuğu zemân, bütün bu bilgileri, o papasdan öğrendiğini söylerken, utanmaları, sıkılmaları lâzım gelir. Bu kadar çürük, bu kadar gülünç bir iftirâ olamaz. Kâ'be divarında yıllarca asılı duran ve sâhiblerini birer dâhi, birer kahraman derecesine yükselten ve binlerce şi'r arasından seçilmiş bulunan fesâhat ve belâgat şâheseri yazıların birer paçavra gibi sökülüp indirilmesine ve yazarlarının başlarının eğilmesine sebep olan âyet-i kerîmeler, o papasla birkaç dakikalık konuşmanın neticesi olamaz! Bugün Kur'ân-ı kerîmin belâgatini yeniden anlamağa kalkışmağa, hiç lüzûm yoktur. O ilâhî kitâb, arabcanın en yüksek zemânında, en salâhiyyetli mütehasıslara, üstünlüğünü imzâlatmıştır. Arab edebiyâtının mütehasısları olanlardan, Muhammed aleyhisselâmın zemânında yetişenler arasında, Kur'ân-ı kerîmin belâgatindeki ilâhî üstünlüğü görüp de inanmayan yok gibidir.

Zemânında en kıymetli hüner sayılan bir san'atda, üstünlüğünü herkese kabûl ettiren böyle bir şerefi ve kemâli, kendine mal etmeyerek, kimsenin bilmediği bir Allahdan geldiğini söylemesi ve bu şeref ve üstünlükle, kendini değil de, o meçhûl zâtı tanıtdırmağa çalışması, insanlık arzûları ile birleşemiyen ve şöhrat, menfe'at düşkünlerinin işine gelmeyen şaşılacak bir şeydir. Hükûmet lezzetini, ilm ve ma'rifet lezzetinden üstün tutanlar, ilmin ve ma'rifetin kıymetini anlayamıyanlardır. Bir şâ'ir, san'atının en yüksek derecesinde olduğunu gösteren bir dânecik şi'rini, devlet başkanlığı ile değişmez. Değişen olsa bile, maddî menfe'at için değişir. Muhammed aleyhisselâm, kendisinin devlet başkanı olmadığını söylemiş, devlet ve saltanat yerine herkes gibi orta halli yaşamıştır. Ölümünde âilesine birşey bırakmıyan ve göz bebeği gibi sevdiği kızı hazret-i Fâtıma "radıyallahü anhâ", küçük bir şey istediğinde, **(Biz Peygamberler, mîrâs bırakmayız. Bizden kalanlar sadaka olur)** buyuran bir zâtın, hükûmet ve saltanat peşinde olacağını düşünmek için insanın beyni sulanmış, vicdânî karar almış olmalıdır. **(Bu sözleri kendiliğinden söylemiyorum. Allahın emrlerini bildiriyorum. Ben de sizin gibi bir kulum)** diyerek ortaya çıkan o yüce Peygamberin, hâşâ bir yalancı olması ihtimâli o kadar uzak ve o kadar bozuktur ki, bunu Avrupa ve Amerika fikr adamları söz birliği ile kabûl et-

mek mecbûriyyetinde kalmıştır. Meydâna koyduğu din ile kazandığı yüksek mevki'î, keskin zekâsı ve kuvvetli görüşü ve yaman aklı ile başardığını söylemek zorunda kalmışlardır. Komünistler de, o yüce Peygambere bir çamur atamayacaklarını anlayarak, sar'aya benzer bir hastalığın te'siri ile kendisine melek geldiğini zan ederek bu başarıları elde etmiştir diyorlar. O akl, zekâ ve siyâset ve başarıları anladıkları ve söyledikleri hâlde, hastalık îcâbı, zan ile konuştu demeleri ise, inkâr hastalığının kendi akllarını örtetek yaptıkları bir saçmalama olduğu meydândadır. Çünkü, bu sözlerinin bir kısmı, diğerinin yalan olduğunu göstermektedir. Ya'nî komünistler, kendi sözleri ile kendilerini mağlûb etmektedir.

Edebiyyâtçılar, bir şi'ri hangi şâ'irin yazmış olduğunu, imzâsına bakmadan, onun düşünme ve yazma san'atından anlamaktadırlar. Edebiyyât mütehassısları, Kur'ân-ı kerîm ile, Resûlullahın kendi sözü olan hadîs-i şerîfleri inceliyerek, ikisinin birbirine benzemediğini anlamışlardır. Birbirine hiç benzemiyen iki dürlü üslûba ve yazı san'atına aynı adamın sâhib olması edebiyât târîhinde görül-müş birşey değildir. Çünkü, olacak birşey değildir. Bir insanın, bir-birine benzemiyen iki dürlü yüzü olması gibidir.

Kur'ân-ı kerîmin, hadîs-i şerîflerden ve başka ilâhî kitâblardan bir ayrılığı ve üstünlüğü de şudur ki, bu kitâb-ı mecîd (ya'nî Kur'ân-ı kerîm) bugüne kadar semâdan indiği gibi, değişmemiş olarak kalmıştır. Harfleri ve noktaları bile değişmemiştir demek yetişmiyor. Çünkü Kur'ân-ı kerîmdeki kelimelerin çeşidli okunuşundan başka, bu kelimelerin uzun, kısa, açık, kapalı, kalın, ince gibi okunmaları da, Resûlullahın bildirdiği ve okuduğu gibi kalmıştır. (**İlm-i kırâet**) denilen ve pekçok kitâbı olan büyük bir ilme ve islâm âlimlerinin bu yoldaki çalışmalarına ve hizmetlerine bakıp da şaşmamak elde değildir. Kur'ândan olup da çıkarılmış veyâhud Kur'ândan olmayıp da sonradan katılmış tek bir kelime yoktur. Çünkü, islâm âlimleri, Kur'ân-ı kerîme dokunulmaması, ufak bir şübhenin bile ona yaklaşmaması için, çok sağlam bir esâs koymuşlardır. Ya'nî, Kur'ân-ı kerîmin her asrda söz birliği ile gelmesi şarttır. Eshâb-ı kirâmdan bugüne kadar, her asrda, yalan üzerinde söz birliği yapacakları düşünülemeden yüz binlerce hâfızlar vâsıtası ile bizlere gelmiştir. Sanki bir an durmayan coşkun bir nehr gibi ebediyete doğru akıp gitmektedir. Bugün islâm düşmanlarının yeryüzünü kapladığı bir zemânda bile, elhamdülillah, dünyânın her tarafında, Allah kitâbının her kelimesi, her noktası birbirine benzemektedir. Bu kitâb-ı mübînin (ya'nî Kur'ân-ı kerîmin) ne kadar çok sağlam olduğu şundan da anlaşılır ki, Eshâb-ı kirâmın büyükle-

rinden ba'zıları bildirdiği hâlde, tevâtür, ya'nî söz birliği hâlini almayan okuma şekilleri, ne kadar kuvvetli olsa bile, Kur'ândan olmak için kâfi görülmemiştir. Meselâ, yemîn keffâretini bildiren **(üç gün oruc)** âyet-i kerîmesini, Abdüllah ibni Mes'ûd "radiyallahü teâlâ anh", **(üç gün arka arkaya oruc)** olarak bildirmiş ve bunu fikh âlimleri vesîka bilerek, keffâret orucunun üç gün **(mütetâbi'ât)** olarak, ya'nî ard arda tutulması lâzım olmuştur. Fekat Abdüllah ibni Mes'ûd hazretleri, Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden, çok güvenilir ve çok sağlam bir zât olmakla berâber, sözünde yalnız kaldığı için **(Mütetâbi'ât)** kelimesi Kur'ân-ı kerîme girememiştir. İhtiyât olunarak bu kelimenin ma'nâsı alınmış ve yine ihtiyât olunarak Kur'ân-ı kerîme sokulmamıştır. Bunlara **(Kurâet-i şâzze)** denir.

Resûlullahın kendi sözlerine **(Hadîs-i şerîf)** denir. Hadîs-i şerîfleri de öğrenmek ve muhâfaza etmek için, şaşılacak bir dikkatle çalışılmıştır. Fahr-i âlemin "sallallahü aleyhi ve sellem" her sözü, huzûrunda bulunan Eshâb tarafından ezberlenmiş ve işitmeyenlere ve sonra gelenlere söylenmiştir. Böylece, sonsuz bir denize benzeyen **(İlm-i hadîs)** meydâna gelmiştir. Kur'ân-ı kerîmin eşsiz bir mu'cize olduğu meydânda olmakla berâber, Mûsânın ve İsânın "aleyhimesselâm" karışık ve karanlık târîflere dayanarak Peygamber olduklarına inanıyorlar da, bütün hayâtı ve sözleri inceden inceye meydânda olan ve her hâli Peygamberliğine şâhid olan Muhammed "aleyhisselâm" niçin Peygamber olmasın? Yehûdîlerle hıristiyanların bu inkârlarına ve inâdlarına hem şaşılır, hem de teessüf olunur.

Milliyet, insanın çalışması ile ve dilemesi ile elde edebileceği bir meziyyet değildir. Milliyet, aynı vatanda, aynı toprakda doğup yetişenlerin, din, örf, âdet ve menfe'at birliğidir. Çalışmadan, doğuşda ele geçen bir ni'mettir. Bu ni'mete kavuşduran, Allahü teâlâyâ şükr etmek lâzımdır. Şükr etmek de, ni'metin devâm etmesi için ve kendisinden dahâ çok istifâde edilmesi için çalışmakla olur. İslâm dîni, Türk milliyetçiliğinin ayrılmaz parçasıdır ve bu milliyetçiliğin devâmı için ve kendisinden çok fâidelenmek için çalışması, sevişmeği, başka dinden olan vatandaşlara da, aynı hakları sağlamağı, adâletden, sosyal haklardan müsâvî olarak istifâde edilmesini emr etmektedir. Bu emrlerin ve yukarıda yazılı millî vazifelerin yapıldığı yerde yaşayanların milliyetçilikleri ile iftihâr etmeleri, bu ni'meti kendilerine bırakan ecdâdlarına, gâzîlerine, şehîdlerine, hayrlı düâ etmeleri lâzımdır. Bu birliklerinin, se'âdetlerinin sembolü olan istiklâl marşlarını ve bayraklarını sevmeli ve saymalıdırlar. Kendilerini idâre eden, se'âdetleri için çalışan dev-

letlerine, kanûnlarına itâat etmeli, vergilerini seve seve ödemelidirler. Böyle sevişenlerin, başka dinlerden, mezheplerden olanlara dokunmamaları, onlara kötülük yapmamaları, milliyetçilik için bir kusûr değil, bir meziyyet olur ve bağlı olduğumuz islâm dîninin, hak din olduğunu ve yüce Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın âlemlere rahmet olduğunu gösterir. Milliyetçilik kelimesini, teknikde ilerlemiş ba'zı memleketlerde meselâ doğu Avrupada, Rusyada, hükûmeti ele geçiren bir zümrenin, milleti sömürmek için söyledikleri gibi, rûhsuz, modası geçmiş bir söz sanmamalıdır. Milleti sömürenlerin buna inanması ve bağlanması, dinsizlerin ah-lâka bağlanması kadardır. İnsan, tatlı bir hayât geçirebilmek için, milleti arasında bulunmağa muhtaçdır. İnsanlar, varlıklarını, haklarını ve ihtiyâçlarını koruyabilmek için, toplu olarak yaşamak zordur. Medeniyet de bu demektir. Bu topluluk ise kendi milletidir. İnsanların yalnız başına elde edemeyecekleri hakları korumak için toplu yaşamaları lâzımdır dedik. Bu toplulukta, karşılıklı yardım ve fedâkârlık lâzımdır. İnsanın, din hürriyeti tanıyan milliyet uğrunda mı, yoksa dinsiz olan milleti uğrunda mı dahâ fedâkâr olacağını inceleyelim:

Dinsiz bir milliyetçi şöyle düşünebilir: Millet için ölmek hissi, müşterek olmalıdır. Bir kısmının ölmesi, bir kısmının kalması hak-sızlık sayılmalıdır. Millet menfe'ati kendi menfe'atim için lâzımdır. Kendimi o yolda fedâ edersem, aslı, maksadı, sebep için fedâ etmiş olurum. Ben herşeyden önce, kendimi düşünürüm. Başkası için fedâ olmam. Fedâkârlık, nâm ve şöhet almak için ise, geçici bir şöhet ve şeref için yok olmağı kim ister? Milyonlarca bir ordu içinde milleti için can veren askerlerin, hangi dağda, hangi derede kaldığını kimse bilmediği gibi, isimleri de dinsiz olan milletin kalbinden silinip gitmiştir. Bu adamlar, canları ile berâber mallarını da fedâ etmişler. Dahâ doğrusu, bunlar şâyân-ı takdîr olmaktan ziyâde, kendileri hesâbına, acınacak bir hâledirler. Millet için yaptığım fedâkârlık bilinmez de, çekemiyenler sebep olarak, bir de suçlu görülürsem, hâlim neye varır?

Dinsiz bir milliyetçilikte, bir fedâkârlık kuvveti elde edebilmek için fikre ve mantığa dayanan sebepler yoktur. Şu'ûrsuz hislere dayanan fedâkârlık da karşılığını alamaz. Hele milleti idâre etmekte olan ilericiler, sömürücüler, onlar için canlarını hiç fedâ etmezler. Komünist memleketlerde böyle oldu. İkinci cihan harbinde görüldüğü gibi, cebhede döğüşüp şeref kazananlar, geri dönünce, hükûmeti ele geçirmesinler diye, kurşuna dizildiler. Millete gelince, onlar da, hiçbiri için cân fedâ edecek bir fikr sâhibi değil-

dirler. Avrupalıları tapınircasına taklîde özenen, onlardaki her fikri, her işi tam hakikat, tam se'âdet sanan dinde reformculardaki milliyet hissi ve hevesi de, yine taklîd iledir. Evet, insanlar, aklları ve düşünceleri ile buldukları iş, meslek ve mezheb bağlarına, ya'nî dinsiz bir milliyete, ırkçılıktan ziyâde sarılmışlardır. Milliyetçiliği kendi menfe'atleri ve iş başına geçmeleri için, âlet ve maske yapan siyâset canbâzları bir tarafa bırakılırsa, geri kalanın milliyetçiliği, işitmekle ve taklîd ile hâsıl olmaktadır. Din adamlarının da, bu taklîdciliğe karışdıkları görülmektedir.

Hucurât sûresi onüçüncü âyet-i kerîmesi, hepsi bir anadan ve bir babadan hâsıl olan insanların, ancak Allahü teâlâdan korkularına göre derecelere ayrılacağını ve islâmiyyetde kavmiyyetçilik olmayacağını bildirmektedir. Müslimânların milletlere ayrılmaları için bu âyet-i kerîmeyi ileri sürenler görülüyor. Islâmiyyetin, birbirlerinden ayrı milliyetçiliklere bölünmeğe karşı olmadığını, hepsine saygı göstermek lâzım olduğunu söylemek istiyorlar. Hâlbuki, müslimânlar, ayrı ayrı milliyetlere bölünürse, birbirleri ile çarpışmak tehlikesi başlar.

(Kıyâmet günü Cenâb-ı Hak buyurur ki: Ey insanlar! Ben bir neseb, soy seçtim. Siz başka bir neseb seçtiniz. Ben, Allahdan kim fazla korkarsa, dahâ kıymetliniz odur, dedim. Siz ise, falan filânın oğludur. Bunun için, filân falandan dahâ üstündür demekden vazgeçmediniz. İşte bugün ben, nesebimi yükseltiyor ve sizin nesebinizi aşağı alıyorum. Biliniz ki, benim sevdiğim, benden korkanlardır) hadîs-i şerîfi, müslimânların nasıl olacağını açıkça göstermektedir.

Fıkıh kitâbları, nikâhlanacak erkek ile kadının birbirine uygun derecede olmalarını bildirirken, kavmleri ve milliyeti de ölçüye katmaktadır. Bunları okuyanlar, kavmiyyetin islâmiyyetde mühim olduğunu zan edebilir. Hâlbuki, nikâhda, erkekle kadın arasında, doğru ve yanlış her dürlü berâberlik düşünülür. İki tarafın rızâları ile yapılan nikâhın, kavmiyyet ve milliyet ayrılığından dolayı bozulmasına izn verilseydi, o zemân böyle zan etmek haklı olabilirdi. Bugün bütün dünyâda, her millet, insanları kendi tarafına çekip dururken, bizim de, kendi milliyetimizi düşünmemiz lâzımdır. Bunu yapmakla din hürriyeti bulunmayan milliyete bir kıymet verilmiş olmaz. Çünkü, bu milliyet fikri, ilmî bir temele değil, hisse dayanıyor. **(Medeniyyet-i islâmiyye târîhi)** kitâbını yazan Curci Zeydan, milliyet fikrinin, islâmiyyetin başlangıcında mevcûd olduğunu, hattâ hazret-i Ömerin siyâsetinin bu fikre dayandığını yazıyor. Arabistân yarım adasında müşrik bırakmamak

için olan çalışmalarını da, buna delil gösteriyor. Hâlbuki, bu çalışmalar, din birliği üzerine kurulmuş olan, millî birlik içindi.

Hıristiyanlık dîninde, akla uygun bir esâs kalmamış, hurâfeler, karmakarışık bir merâsim hâlini almışdır. Bundan başka, aynı dinde, hattâ aynı mezhebde bulunan hıristiyanlar, başka başka hükûmetlerin idâresinde yaşamaktadır. Avrupa hükûmetleri, bunun için, başka bir bağ aramışlardır. Böylece, Avrupada, din birliği ölmüş, milliyet hissi doğmuştur. İslâmiyyet, ticâret, sanâyi ve sosyal nizâmı da kurduğundan, milliyet düşüncesini de içine almaktadır. Müslimânlar arasında ayrı milliyetler kurmağa ihtiyâc kalmamıştır. Bunun içindir ki, bütün ilmihâl kitâblarında, **(Din ve millet, ikisi birdir)** denilmektedir. Hattâ, Avrupalıların islâm dînine karşı olan kuşkuları, bu dînin hemen her hükmünde ayrıca bir milliyet hissi de bulunduğundan ileri geliyor denilse yeridir. Eğer müslimânlar, bölünmeseler, islâmiyyetin, milliyeti temsil etmesinden istifâde ederek, yeryüzündeki sağlamlaşmamış birçok milliyetlere galebe çalmanın yolunu bulurlar.

İslâmiyyetin milliyeti temsil etmesinde, lisân birliği de akla gelir ise de, beş vakt nemâzda okunan ezânların ve Kur'ânların bütün islâm memleketlerinde arabî olması, bu berâberliği de te'mîn etmektedir. Bunun içindir ki, islâm düşmanları, bir milleti islâmiyyetden ayırmak, din birliğini yok etmek için, o milletin dilini, gramerini, alfabetesini değiştirmeğe saldırmaktadırlar. Bir milletin dînine, îmânına vurulacak en büyük darbe de, bu yoldan gelmektedir. Nitekim, Sicilya ve İspanya müslimânları böylece hıristiyan yapılmıştır. Ruslar da, Türkistândaki müslimânların dinlerini ve îmânlarını yok etmek için bu keskin silâhla saldırmaktadırlar. Zindanları, elektrik fırınları, Sibiryâ sürgünleri ve topdan imhâ fâciaları, bu keskin silâh kadar te'sir edememiştir. Celâl Nûri beğ **(İttihâd-ı İslâm)** adındaki kitâbında müslimânlar için arabçayı, müsterek lisân olarak tavsiye etmektedir. Yavuz Sultân Selîm hân "rahmetullahi teâlâ aleyh" de, bunun için çalışmışdı. Bunu te'mîn etmek içindir ki, târîh boyunca bütün islâm memleketlerinde din kitâbları arabî olarak yazılmışdı. Arabî, bütün islâm memleketlerinde bir din lisânı olmuşdur. Cennetde de, herkesin arabî konuşacağını, hadîs-i şerîfler haber vermektedir. Böyle düşünmek, her müslimân milleti arabaşdırmağı istemek zan edilmemelidir. Dünyâ devletleri arasında İngilizce ortak bir dil hâlini almaktadır. Buna hiçbir devlet, karşı koymuyor. Bugün ilm ve fen sâhibi bir adamın, bir, hattâ birkaç yabancı dil öğrenmesi zarûret hâlini almıştır. Bir hadîs-i şerîfde, **(Bir kavmin dilini öğrenen, onların zararlarından**

korunmuş olur) buyurulmaktadır. Bunun içindir ki, gençlerimizin arabî öğrendikleri gibi, Avrupa dillerinden de öğrenmeleri lâzım ve fâidelidir ve sevâb kazandıran çok işlere sebep olabilir. Avrupalıların asrardan beri bize yabancı gözü ile bakmalarını, milliyet his-sinden ziyâde, islâm dînini bilmemelerinde aramak doğrudur.

Bir hadîs-i şerîfde, **(İçinizdeki fenâları yola getirmeğe çalışmazsanız, ya'nî emr-i ma'rûf ve nehy-i münker yapmazsanız, cenâb-ı Hak, başınıza öyle belâlar verir ki, bu belâlardan kurtulabilmek için, artık iyilerinizin Allaha yalvarması da fâide vermez)** buyurulmuşdur. Âl-i İmrân sûresi, yüzonuncu âyet-i kerîmesi, müslimânların **(Emr-i ma'rûf)** ve **(Nehy-i münker)** yapmasını emr etmektedir. Yavuz Sultân Selîm hân, memleketde bulunan gayr-i müslimlere karşı, yâ müslimân olun veyâ sizi kılınçdan geçiririm diyeceği zaman, din âlimleri bunun doğru olmadığını söylediler, ya'nî nehy-i münker yaptılar. Sultân da, bu işden vazgeçti. Bu hâli yanlış gören sivri aklılar bulunabilir. Hâlbuki, hak ve adâlet yolunda olmayan dînî hislerin, hakîkî bir müslimânlık olamayacağını anlıyan din âlimlerine boyun eğen o şerefli pâdişâhın bu hareketi övülmeğe lâyıktır. Dînî fikrler ve hislerle millî fikr ve hislerin farkı böyle noktalarda kendini gösterir. Dinsiz olanların millî düşünceleri hak ve adâletten ayrılabilirdiği hâlde, dînî düşünceler ayrılamaz. Çünkü, hak ve adâlet gibi fazîletler islâm dîninin sınırları içindedir.

Burada islâmîyyetin insanlara verdiği adâlet duygusunun necâbetini ve nezâhetini gösteren bir vesîkayı bildirmek uygun olur. Birinci cihân harbi muhârebelerinden sonra, İstanbulda suçluları sürmek için muhâkemeler kurulmuşdu. Oradaki muhâkemelerin birinde, (Buğazlayan) müftîsinin “rahmetullahi teâlâ aleyh”, elini îmânlı göğsüne koyarak ve göz yaşları ile ak sakalını ıslatarak, o yerlerde me'mûrların yaptığı işkenceler ile alâkalı şehâdeti, gazetelerde okunmuşdur. Avrupalıları, eskiden Türklerin müte'assıb denilen kısmının, gayr-i müslimler için tehlikeli olduklarını sanarak hakîkî müslimânlara düşman oluyorlardı. Sırası gelmişken şunu da bildirelim ki, bugünkü ilericiler, Allahın emrini yerine getiren, ya'nî farzları yapmağa ve harâmlardan sakınmağa çalışan müslimânlara, meselâ, nemâz kılanlara, sokağa çıkarken âilesinin, kızının örtülü olmasına dikkat edenlere, içki içmiyenlere müte'assıb diyorlar. Hâlbuki te'assub, inâdcılık etmek, kendi mezhebine, fikrine körü körüne bağlanıp, başkalarının buna uymıyan doğru sözünü kabûl etmemek demektir. Haksız birşeyi inâd ile savunan bir kimseye müte'assıb denir. Te'assub, dîn-i islâmın beğenmediği kötü bir huydur.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimize islâmiyyet nedir diye soruldukda, **(Müslimânlık, Allahü teâlânın emrlerini büyük bilmek ve Allahü teâlânın mahlûklarına acımaktır)** buyurdu. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” bu hadîs-i şerîfde gösterdiği ışıklı yolda ilerliyen insanlar, hangi kavm, hangi millet, hangi dinden olursa olsun, Allahın kullarının haklarına dokunmanın, âhiretde büyük suç olacağını bilirler. Bu insanlardan kimseye zarar gelmeyeceğini yukarıdaki vesîka açıkça göstermektedir. İslâmiyyetde şahsların ve cem’iyyetin menfe’atlerine çalışılmakla berâber, müslimânların gâyesi, bu menfe’atlerden dahâ üstün ve ilâhî bir şeydir. Menfe’ati düşünmek, tabî’î ve lâzım ise de, bunu her gâyenin üstünde görmek ayb, kusûr ve fenâ bir egoistlik olduğu gibi, dinden ayrı olan milliyet hissini herşeyin üstünde görmekle de, bu egoistlikten kurtulamaz. Böyle olan milliyet hissi ile hareket eden adam, kendinin de o milletin içinde olduğunu düşünmüş, bunun için az çok egoistce hareket etmiştir. Müslimânları harekete getiren maksad ise dahâ temiz ve dahâ necîbdir. Herşeyin üstünde olarak, din için, ya’nî Allah için çalışan her müslimân, büyük bir aşk ve fedâkârlıkla hareket eder. Milletinin yükselmesi dahâ kolay ve sağlam olur. Başka milletlere de zararı dokunmaz. Müslimân, her adımını Allah için atan, her hesâbını Allah için yürüten bir insan demektir. Böyle bir insanın ne kendine, ne de hiçbir kimseye zararı olamaz. Hâlbuki, dîni ve Allahı bırakıp da, dinden ayrı olan milliyeti düşünenler, hiç olmazsa, başka milletlere karşı, hakka ve adâlete bağlı davranmayabilirler. Din sâhibi olmak, Fransızların, **(Chacun pour soi et Dieu pour tous)** ata sözünde olduğu gibi herkes için fâideli olmaktır.

(Â-i İmrân) sûresi, altmışdördüncü âyetinde meâlen, **(Ey Allahın kitâbına inanıyoruz diyen yehûdî ve huristyanlar! Aramızda ayrılık olmıyan söze, ya’nî îmâna geliniz!)** buyuruldu. İşte insanlık karşısında, dîne hürriyyet veren ile din hürriyyeti tanımayan milliyetçiliğin farkı!

38 — Dinde reformcu diyor ki; *(İslâmiyyetdeki âile hayâtında erkek tam hâkim, kadın da tam mahkûmdur. Anadolu köylerinde erkeğinden çok çalışan, erkeği gibi çift süren kadınlar da vardır. Erkek dışarda, kadın ev içinde çalışır. Gezmeğe ve eğlenmeğe vaktleri kalmaz. Maddî ve ma’nevî ihtiyâçları da azdır. Fakîrlik ve baskı altında ezilen erkekler, intikâmlarını kadınlardan alır gibi, onlara işkence ederler. Kadın isyândan ziyâde itâ’at gösterir. Erkeğin düşüncesi, onu kadına karşı haklı, şefkatli davrandırarak kadar değildir. Kadının zekâsı ve düşüncesi de, bu meşakkatlere*

niçin katlandığının sebeblerini ve kurtuluş yolunu arayacak kadar değildir. Onun için, kadını boşamak pek hâtıra gelmez. Avrupalılara imrenen ve onlara benzemeğe çalışan büyük şehirlerde, boşanmak dahâ çokdur. Bunlar, islâm âdetlerini, şahsiyyetlerini, rûhlarını ve âilenin kıymetini kaybetmekdedirler. Paraya ve hayvanlar gibi, şehvânî arzûlara ve modaya uymak sebebleri ile, kadın da, çalışmak zorundadır. Bu ilericî denilen insanların dinleri, milliyetleri, fikrleri, hisleri birbirine benzemez. Hele Avrupada, Amerikada okuyup gelen kızların ma'nevî değerleri dahâ çok bozulmuştur. Bir hıristiyan kadın gibi yaşayış yolundadırlar. Bütün yaptıkları samîmî değil, taklîd iledir) diyor.

Cevâb: Dinde reformcu Mûsâ Beykiyefin görüşü ve yazısı burada insâflı olmuştur. Öyle kadınları işitiyoruz ki, hıristiyan kadınlarının papas karşısında günâh çıkarmalarına bile imreniyorlar. Avrupalıları, Amerikalıları taklîd etmekden alınan delicesine bir zevkle dînimizin temeline dokunan şu müdhiş misâle bakınız! İslâmiyyetde, insanın Allahına yalvarmak ve günâhını afv etdirmek için günâhları önce bir insanın afv etmesine ihtiyâc yokdur. Yalnız, zulm, işkence yapılmış, hakkı çiğnenmiş olanların, zâlimleri afv etmeleri lâzımdır. İslâmiyyetde, gizli işlenmiş olan günâhları bir kula afv etdirmek şöyle dursun, günâhını başkasına bildirmek bile câiz değildir. Günâhı işlemek suç olduğu gibi, bunu başkasına söylemek de suçdur. Dînimizdeki nezâkete, nezâhete bakınız! İnsanın izzetini, şerefini korumakdaki islâmiyyetin şu inceliğine hayrân olmak yakışırken, hıristiyanlığın, bilhâssa kadınların nâmûsunu, şerefini ayaklar altına alan (**günâh çıkarma**) rezâletine imrenmek için, insanın, ilericilere kazılmış olan dalâlet çukurlarına düşmesi lâzım gelir.

İslâmiyyetde kadın ev içinde ve dışında çalışmak, para kazanmak mecbûriyyetinde değildir. Evli ise erkeği, evli değilse babası, babası da yoksa, en yakın akrabâsı çalışıp onun her ihtiyâcını karşılamağa mecbûrdur. Kendisine bakacak hiç kimsesi bulunmayan kadına, devletin (**Beyt-ül-mâl**) denen hazînesi bakmağa me'mûrdur. İslâmiyyetde geçim yükü erkek ve kadın arasında paylaşılmamıştır. Bir erkek, zevcesini tarlada, fabrikada veyâ herhangi bir yerde çalışmağa zorlayamaz. Eğer kadın isterse ve erkek de izin verirse, kadın kadınlar için iş bulunan yerlerde, erkekler arasına karışmadan çalışabilir. Fekat, kadının kazancı kendisindedir. Kocasından cebirle hiçbir şey alamaz. Onu kendi ihtiyâçlarını dahî satın almasına zorlayamaz. Ev işlerini yapmağa da zorlayamaz. Kadın ev işini kocasına bir hediyeye, bir lutf olarak yapar. Bunlar, müslimân hanımların sâhib oldukları birer fazîletdir. On-

lardaki şerefli bir sıfatdır. İslâmiyyetin kadınlara böyle haklar tanımaması ve onları erkek elinde bir köle veyâ oyuncak olmaktan koruması, Allahü teâlânın kadınlara büyük kıymet verdiğini gösterir.

İslâm kitâbları kadının erkeğe ve erkeğin kadına ve çocuklarına ve anasına, babasına ve hattâ komşusuna ve hattâ gayri müslim vatandaşlara karşı olan güzel vazîfelerini, haklarını uzun bildirmektedir. Hadîs-i şerîfde, **(İmân en olgun olanınız, ahlâkı en güzel olanınızdır)** buyuruldu. Başka bir hadîs-i şerîfde, **(En iyiniz, evinizde, kadınlarınıza karşı en iyi olanınızdır)** buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Size iyi huyların hepsini bildirmek için gönderildim)** buyuruldu. Âile hayâtını düzenliyen ve erkekle kadının vazîfelerini ayıran ve çalışmalarını teşvîk eden nice hadîs-i şerîfler, din kitâblarında sayılamıyacak kadar çoktur. Din câhillerinin, bu hadîs-i şerîfle uyumayan yanlış ve bozuk hareketleri, islâmiyyet için kusûr ve leke olamaz. Bu hakîkatler karşısında, ilerici denilen kimselerin yazarlarının ne kadar yanlış ve haksız oldukları meydândadır.

39 — *(İlerici, taklîdci hanım kız, hıristiyan kızı gibi, çıplak gezmek istiyor. İsteddiği erkekle flört [arkadaşlık] yapmak istiyor. İsteddiği zemân, istediği yere gitmek istiyor. Dînini, ahlâkını ve âdetlerini parçaladığının farkında bile değildir. Örtülü müslimân hanımlarına nefretle, alay ederek bakıyor. Hattâ, bunlara söğüyor. Bir erkek, köprü başında, çarşıda, eğlence yerinde, komşudaki toplantıda, vapurda, mektebde rastgele bir kızla tanışıyor, anlaşıyor ve evleniyor. Fekat böyle olan evlenmenin yarın için müdhiş bir ahlâk düşüklüğünü hâzırladığından haberleri yoktur.*

Dünyânın her köşesinde kadının nâmûsu, başka dürlü anlaşılır. İslâmiyyetde kadının nâmûsu, tesettürle başlar. Müslimân kadının, akrabâsından hangi erkeğe görüneceğini ve kimlere görünmeyeceğini, din açıkça bildirmiştir. Kadın bunlara uydukça nâmûsludur. Bu nâmûs gevşediği dakikada, ahlâk bozukluğu başlar. Şimdi evli erkekler, çıplak kadınları ile sokağa çıkıyorlar. Zevce ve zevce, ayrı ayrı zevklerini başkalarında arıyorlar. Erkekler içki yerlerine, kumarhânelere, umûmhânelere gidiyorlar. Her ahlâksızlığı yapmakdan çekinmiyorlar. Kadınlardaki ahlâk bozukluğuna kocaları sebep oluyor. Bir üniversitelinin bir fâhişe ile evlendiğini gördüm. Kafasında kirli hâtralar yerleşdirmiş olan bir kadın, affı bir zevce olamaz. Tanıdığım evli bir adam, karısı ile birlikte âile toplantılarına gidiyor. Karısı bir baba ile, bu adam da, genç bir ana ile sevişdi. Bir gün dördünü bir arada gördüm. Başka ilerici birisi, yine ilerici bir kadınla evlendi. Eşini arkadaşlarına çırılçıplak çıkarıyordu. Erkek evde yok iken, kadın, erkek misâfirleri

kabûl ediyordu. Nihâyet, bunlardan birini sevdi. Zevcinden ayrıldı ve yuva yıkıldı. Fekat bir ay sonra, bir başkasını da sevdi.

Mektep bir terbiye yeri, bir fazilet ocağı iken, üzülererek söyleyeyim ki, en terbiyeli çocuklar bile, burada ahlâklarını gayb ediyorlar. Çocuk mektepde çirkin sözler, kötü huylar öğreniyor. Çocuklar mektepde ve sokakta öğrendikleri çirkin şeyleri, âile ocağına kadar yayıyorlar. Evdekilerin dîni, ahlâkî hareketlerini beğenmediklerini söylemekten çekinmiyorlar.

Hanımlarımızın mûsikîye, çalgıya tutulmaları da, bir âfet hâlini almıştır. Mûsikînin rûhda yapacağı heyecan yerine, harîs, tenbel ve hayâllerindeki zevklerin mahrûmiyeti ile, içi yanan serhoş kimselerin nağmeleri dinlenir, bunlar yalnız raksetmek, dansetmek ve kucaklaşmak gibi en aşağı hayvânî hisleri okşar. Radyoda ve televizyonda dinlenen şarkılara da dikkat ediniz. Hep birbirini kucaklamak arzusu ile çırpınan şehvetli kimselerin niyâzları, mâceralarıdır. Evlerden gelen radyo seslerinde bu ma'nâlar analiz edilirse, âilelerde din, ahlâk, âr ve hicâb perdelerinin sıyrılmakta olduğu görülür. Caz takımı başlayınca rûhların bağlı olduğu gizli, sihrî bir telle, bütün varlıklar kımıldanır. Başları ile, elleri ile ve vücûdlarının her parçası ile birbirine aşk i'lân ederler. Ba'zan, sekiz-on, hattâ onbeş erkeğin bir kadın peşine takılmasını, ilkbehârlarda böyle grup hâlinde dişilerini ta'kib edip sıkıştıran, kedilere ve köpeklere benzetirim. Erkek, yabancı bir kadına karşı irtikâb ettiği nâmûssuzluğun, başka bir erkek tarafından kendi vâlide, hemşire veyâ refikasına karşı yapılabileceğini düşünebilirken, yine bunu yaparak, nâmûs duygusunun onda yokluğundan değil de, nedendir, sorarım? Köylerde din ve ahlâk duygusu devâm ettiği için, fuhs ve sefâhet azdır) diyor.

Cevâb: Dinde reformcunun yukarıdaki uzun yazılarında, kadınlar hakkında dikkate değer ve ibret verici hakikatler bulunmakla beraber, bu karışık sorunun çözülmesi için, belli başlı bir prensib ortaya koymamıştır. Bu sosyal hastalıklar, insâflı bir kalemle, görüldükleri gibi yazılmıştır. Avrupa kadınlarını İstanbuldaki müslimân denilen kadınlardan üstün tutarak, açık saçık gezmelerinin oralarda kötü olmadığını bildiriyor. İstanbul gençlerinin de, onlar gibi yetişmesini istediği anlaşılıyor. Köylü kadınlarımızın fazla nâmûslu olmalarına da, ilmî esâslara dayanmadığı için, çabuk bozulabilir diyor. İstanbuldaki, ilmi, ilerici kadınlar arasındaki, kendi zemânındaki, ahlâk düşkünlüğünü, kendisi acı acı anlatdığına göre, kadınları fenâlıktan korumak için, hangi bilgilerin öğretilmesini istediği anlaşılıyor.

Nâmûsun ve iffetin pek kıymetli ve pek övünülecek güzel bir

sifat olduğunu âlim ve câhil herkes bilir. Fekat, çok kimse, bu bilgisine uygun hareket etmez. Dinde reformcunun, köylerdeki nâmûsun fazla olduğu hâlde, nâmûs fikrinin za'if olduğunu bildirmesi, doğru bir düşünce değildir. Bilgisiz ve şu'ûrsuz olarak yerleşen âdetler ve akîdeler, mukaddes an'aneler hâline geldikten sonra, akla ve bilgiye dayanan düşüncelerden ve teorilerden dahâ kuvvetli olur. Allah korkusunun ve din ve ahlâk gibi kuvvetli temellere dayanan nâmûs ve iffet duygusunun, ilmî esâslardan mahrûm olduğunu kabûl etmek de, büyük bir haksızlıktır.

40 — *(Kadınların nâmûsunu korumak için haremlikle, selâmlığı ayırmak veyâ aralarına ipek perdeler koymak, çok dayanıksız bir tedbîrdir. Müslimân memleketlerinde, kadınları, renkli ve ipekli kumaşları altında, keskin hayâllerimizle birer Venüs düşünerek, bu hârik-ul'âde heykellerin san'atinden ma'nâlar çıkarır ve bunlarla kalbimizin boşluklarını doldururuz. Garbın psikologları arasında, şarkın güneşli ve çiçekli ufukları kadar, tesettüründeki hayâlî zevklerine imrenenler çoktur.*

Tesettürün, kadın güzelliğini artırdığı muhakkaktır. Bunun sebebi şudur ki, yakından herşeyin inceliklerini, derinliklerini görürken, uzaklık bu incelikleri ve derinlikleri bize süslü gösterir. Gözlerimiz yakından görmeğe alıştığı şeyleri, uzakdan açıkça görmediği zemân, güzel zan ettiğimiz şeylerin güzelliğini hayâlîmiz temâmlar. Bugün, bizim olan ve hiç kıymet vermediğimiz şeyler, elimizden çıktığı zemân, kıymetli olur. İşte birşey ile aramıza uzaklık, perdeler girince, o şeye olan arzümüz derecesinde hislerimiz ve te'essürlerimiz canlanır. Sokakta kapalı bir kadınla karşılaşınca, hayâlîmiz uyanır. Çarşafın altında, hayâlîmizdekini var sanırız. Sosyal hayatımızı düzeltmek için kadına da lâıyk olduğu yeri vermeliyiz. İslâmiyyet, kadının örtünmesini emr etmiş. Fekat, nasıl örtüneceğini bildirmemiştir. Kadının örtünmesinden, ya'nî tesettürden maksad, neslin temiz, iffetli, fuhuş ve kötülükten korunması ise, bunu başka dürlü de elde edebiliriz. Bunun için, Allahü teâlânın insanlara ihsân ettiği akli ve zekâyı terbiye ederek, nefse hâkim olmalıyız. Böylece nefsi, hayvânî arzuları peşinde koşacak yerde, iyilik isteyecek şekilde temizlemeli ve düzeltmeliyiz. Yüksek bilgili ve terbiye görmüş ve akli ve düşüncesi iyi işliyen bir kadın, nâmûsu koruyan ma'nevî kuvveti dinde bulmasa bile, kendi akli ve düşüncesi ile elde edebilir. Sonra, küçük yaşta erkeklerle berâber bulunmağa alışınca, büyük yaşta da, zararı olmaz. İffetin, nâmûsun ne olduğunu anlayacak kadar akla ve düşünceye mâlik olan bir kızın, istediği gibi açık gezmesi, istediği yerlere git-

mesi, hiç zararlı olmaz. Fekat, bu değişikliği zemânla yapmak lâzımdır. Müslimân kadınlarına, haydi çarşaflarınızı atınız ve istediğiniz gibi hareket ediniz diyemeyiz. Kurnaz hareket etmeliyiz. Meşrûtiyeti iyi yerleşdiremediğimizi gördük. Netîce çok acı oldu. Kadın, yaratılışındaki zevkini okşamak için, şimdilik zarîf ve sık giyinsin. Sonra, yavaş yavaş açılması, sıra ile gelir. Hükûmet, şimdilik kadının elbisesine düzen versin. Güzel olmakla beraber, şehveti tahrîk edici yerleri örtün, çarşaf ve peçe yerine, bir baş örtüsü ile mantoyu kabûl etsin. Sonra iş yavaş yavaş gelişir. Bundan başka, kadınların hava almaları, zevk ve hayâtı duymaları hakkıdır. Meselâ, lokantalarda yemek yimek, gezmek, sinemaları, tiyatroları görmek hakkı olsun. Fekat bunları yapmadan önce, erkeklerin saldırmalarını bir kanûnla yasak etmelidir) diyor.

Cevâb: Dinde reformcuların sözlerine dikkat edilirse, masonların asrlarca evvel hâzırladıkları ve her devrdeki adamlarına söyletikleri plânlar, programlar olduğu hemen göze çarpar. Bunlar, ittihâdcılar zemânındaki dinde reformcular ağzından ve kalemlerinden de i'lân edilmişti. Mason Mustafâ Reşîd Pâşayı iş başına getirince, söylediler. İngiliz câsûsları, harb malzemesi ve para yardımı ile câhil ittihâdcıları iş başına getirince, bir yandan dinde reformculara söylediler. Bir yandan da, yeni mason kanûnları çıkartdılar. İslâmiyyete saldıрмаğa başladılar. Câhil ittihâdcılar dedik. Çünkü, ahmakça harbler açarak, yüzbinlerce müslimân kanının dökülmesine sebep olan ve zindanlarda ve darağaçlarında sayısız ma'sûmların canına kıyan ittihâdcıların çoğu din câhili idi. Fekat, müslimânlar dinlerini iyi öğrenir ve gençlere öğretirlerse, islâm düşmanlarının bütün plânları, kendi başlarına yıkılacaktır. Allahü teâlâ, İsrâ sûresi, seksenbirinci âyetinde, **(İslâmiyyet gelince, şirk, küfr dayanamaz, gider)** buyurdu. Bu âyet-i kerîme gösteriyor ki, müslimânlar, akla ve islâmiyyete ve devletin kanûnlarına uyarak çalışırsa, kâfirler birşey yapamaz. İslâmiyyete saldıranlar yıkılıp gidecektir.

Bu reformcu, maksadlı yazılarını gençlere aşılayabilmek için, birçok mühim ve acı hakîkatleri yazmaktan da çekinmemişdir. Evet, bunlar, bir satır zehirli yazı ile milleti aldatabilmek için, şekerli, kaymaklı, bir kitâb dolusu doğru yazı yazmaktan çekinmezler. Müslimânları aldatma plânlarından biri de, zehirlerini şeker kaplıyarak müslimânlara draje gibi yutdurmalarıdır.

İslâm kadınlarının örtünmesi, bunların nâmûslarını korumak için olduğu gibi, bu örtüler, kadınla erkeği birbirinden ayıran ma'nevî sınırlar demektir. Bu örtülerin sâyesinde, bir erkek, kendi evindeki kadınlardan birine karşı bile, sokakta resmî ve saygılı

davranır. Bu örtüler, erkekle kadın arasına konulan hayâ perdele-ridir. Örtünen kadının bir erkek hayâlinde dahâ güzel canlandırılması, kadının şerefini azaltmaz, yükseltir.

Kadında bedî'î güzellikden ziyâde, onda ictimâ'î fâide aramak, ona ictimâ'î hayâtda yer vermek lâzımdır demesi de, doğru değildir. Çünkü, kadın, o ictimâ'î yerinde de, süslenmekden ayrılmıyor.

Hayvânî hislere aldanmamak için, nefsi terbiye etmek lâzımdır. Fekat, bu işi, yalnız nefse hâkim olmağa bırakarak, tesettürden vaz geçmek, hiç doğru olamaz. Çünkü, tahsîl ve terbiye gören insanlar arasında nefslerine hâkim olamayanların çok bulunduğu, gazetelerde bile sıklık görülmektedir. (**Nefse hâkim olmak**) söylemesi kolay, yapması güç olan bir şeydir. Yûsûf aleyhisselâm gibi büyük bir Peygamberin bile, (**Benim nefsim kötü şeyler istemez demiyorum**) buyurduğu, Yûsûf sûresinde bildirilmektedir. Artık başkalarına ne demek düşer? Nefse hâkim olmak ve bunun mikdârı herkes için değişir. İnsan bunu kendi bile anlayamaz. Hele iffet ve nâmûs dersini dinden değil de, yalnız aklımdan alan kimseye göre, nâmûsun kıymeti, nâmûslu tanınmak düşüncesinden ileri gitmez. Nâmûsun kıymeti ne kadar bilinirse bilinsin ve akl ve düşünce ne kadar yerinde olursa olsun, insanın yaratılışında bulunan ve herkesi aldatabilen nefs karşısında, akl başarısız kalabilir. Bunun için, dahâ başlangıçta, nefsi kimildatmamak ve onu tahrîk eden yolları kapamak lâzımdır. Kadının örtünmesi, bu yolları en kesdirme ve en kolay olarak kapayan bir çâredir.

Kızların oğlanlarla bir arada yetişmesinin ve bu alışkanlığın, ileride iffet ve nâmûslarını korumağa yarıyacağını düşünmek de doğru değildir. Gençlerin karışık hayâta alışmaları, bunun kötü neticelerini de gâyet tabî'î görmek tehlikesine sebep olur. Kadınların erkekler arasında açılması, kadın-erkek arasındaki yaklaşma duygusunu gösteren tabî'î bir hâldir. Bunu red eden yalancı ve gâfil sözlere, değil bir müslimân, hiçbir erkek inanmaz. Kadınların kollarını, omuzlarını, gerdanlarını, baldırlarını erkeklere açtığı, plâjlarda, birlikte eğlendikleri yerlerde, erkekler onlara bakmaz mı olmuşdur? Kadınlar kollarının, gerdanlarının, baldırlarının açılmasına alışıldığını görünce, göğüslerini, sırtlarını, omuzlarını da açmağa, mini etek kullanmağa başladılar. Sonunun neye varacağı anlaşılamayan bu açılmalar, kadınlara mahsûs bir ihtiyâcı göstermektedir. Demek ki, kadınlar, açılmalarına alışınca, dahâ çok açılmaktadırlar. Eski açıklıkları gayr-i tabî'î görülmektedir. Kadınlarda açılmanın böyle yayılması, örtünmek sıkıntısından kurtulmak, havalanmak gibi öne sürülen sebeplerden başka mak-

sadlarla yapıldığını göstermektedir. İster birdenbire olsun, ister yavaş yavaş olsun, bu açıklıklar, ahlâk bozukluğuna doğru atılmış adımlardır. Hattâ, erkekleri yabancı kadınlarla zevklenmenin kıyısından köşesinden istifâdelendiren bu açıklıkların, kendileri de tam sefâhetdir. Kadınların yabancı erkeklere açılmasının ve sosyete hayâtı yaşamalarının fuşşa, ahlâksızlığa, ev bark yıkmağa, âile fâci'a ve ölümlerine yol açtığını gösteren misâller çoktur.

İslâmiyyet, kadınla, kızla konuşmayınız, eğlenmeyiniz, papaslar gibi kadınsız yaşayınız demiyor. İslâmiyyet, komşunun karısını, kızını başdan çıkarmayınız, onların hayâ perdelerini parçalamayınız, âile yuvalarını yıkmayınız, istediğiniz kızı alınız, onunla, evinizde serbestçe, râhatça istediğiniz gibi eğleniniz diyor. Karınızı, kızınızı, yabancı erkeklerin arasına sokup, onların edeblerini, hayâlarını ve istikbâllerini bozmayınız! Kendinizin ve başkalarının âile yuvalarını yıkacak taşkınlıklardan sakınınız diyor. Bir kızı mes'ûd etmek için çalışın, kazanın ve genç iken, erken evlenin diyor.

Kadınların yabancı erkekle dans etmeleri ve balolarda, karı kocaların açıkca yer değiştirmeleri, kadınları hayâtda, kolaylığa ve çalışmağa getirmekte olmayıp, âile yuvalarını yıktığı acı acı görülmektedir. Kadın-erkek münâsebetlerinin yalnız karı-koca arasında kalmasını istemeyip de karışık ve sınırsız bir temâs vücûde getirmek için yapılan balolar, islâmiyyetdeki nikâh cem'iyetlerinin yerini almağa başladı. Şu kadar fark var ki, müslimânların nikâhu, belli bir kadınla belli bir erkeğin bir araya geleceğini i'lân etmekte, sosyetenin balosu ise, evli veyâ bekâr birçok kadınla birçok erkeğin gelişi güzel yaklaşacaklarını i'lân etmektedir. İslâmiyyette yalnız nikâh ile birleşmek câizdir.

Kadınlara, sosyete hayâtında olduğu gibi, başka erkeklerle de düşüp kalkmak serbestliği verilirse, âilesi erkeklerinin kıskanmasına ve vicdân azâbı çekmesine sebep olmakla berâber, erkeklerin de, sayısız yabancı kadınlardan zevk almasına yol açacaktır. Bunu kim bilmez, kim anlamaz? İbtidâ'î ve gerici denilen kimseler de, bu zevkı, bu lezzeti pek iyi bildikleri hâlde, öte yandaki vicdân azâbı, kendilerini frenlemekte, durdurmaktadır. Nefslerinin, isteklerine ve lezzetlerine dayanamıyan, irâdesi gevşek kimseler, medeniyetin terakkîsi, ilericalik gibi yalan ismlerle, vicdânların bu frenini koparmış, kendilerine pek tatlı ve yaldızlı bir sosyete hayâtı kurmuşlardır. Nefslerinin zevkleri peşinde koşanlar, bu hayâtı hızla yaymaktadırlar. Bu hayâta ilericalik diyenler olduğu gibi, tabî'ate uymak şeklinde değerlendirenler de vardır. Hâlbuki islâmiyyet tabî'ate en uygun yaşayış yolunu göstermektedir. İslâ-

miyyet, en tabî'î bir din olmakla berâber, insan tabî'atinin fazilet-den ayrıldığı yerlerde, o da tabî'atden ayrılır. Fazilet tarafını tutar. Medenî haklar denilsin, tabî'ate dönülsün, nasıl övülürse övülsün, bu akıntının en açık sebebi ve sürükleyen kuvveti, şehvet ve zevk-dir. Sosyete adamları, karşılıklı zevklerini düşünmeyip, kadınlara hak ve hürriyyet vermek niyyetinde olsalardı, kadınların karşılıklı değişdirilmesini isteyemezlerdi. Bunun içindir ki feministler, birisinin karısından, kızından istifâde edemeyeceğini anlayınca kendi kadınlarının, kızlarının, onunla görüşmesine değil, görünmesine de yanaşmazlar. İyi anlaşılıyor ki, balo ve gece kulüplerinde, kadınlarını, kızlarını başka erkeklerle peşkeş çekenler, kendi zevkleri için veyâ mal, mevki' elde etmek için, kadınlarını fedâ eden kimselerdir. Kadınlara hak tanınmasını, onlara hürriyyet verilmesini, kadınlardan dahâ çok isteyen erkeklerle dikkat edilirse, bunlar, sokaklara taşan ve salonlarda kaynaşan kokulu, yumuşak kadın dalgaları arasına dalmağı ve başkalarının kadınlarından kolaylıkla zevk almağı arayan kimselerdir. Bu zevâllılar, başka erkeklerin de, kendi kadınlarına, kızlarına ve kızkardeşlerine böyle serbestçe saldıracaklarını düşünmezler. Yâhud o zevklerle, lezzetlerle kendilerinden geçerek, bu can sıkıcı zararı unuturlar, veyâhud zevklerine, şehvetlerine karşı, onları fedâ etmekten de çekinmezler.

Sosyete hayâtında kazancı çok ve zararı az olanlar, yakınları arasında yüzüne bakılabilecek genç kadın bulunmayan erkeklerdir. İşte erkeklerin, kadınlara hürriyyet verilmesini istemeleri sebeplerinin başında, böyle aldatici ve egoist sebepler bulunmaktadır. Bu konuda biraz aşırı yazdığımızı söyleyenler bulunacaktır. Fekat, işin doğrusu budur. Çünkü, müslimân memleketinde yetişen kadınlara bu fikir, erkeklerin ilmde ve fende ilerlediklerine imrenmek yolu ile gelmemiştir. İlmde ve teknikde yüksek bir yeri olan affif erkeklerin kadınlarında, böyle bir hürriyyet arzûsu görülmemiştir. Eğer erkekler, eğlence ve sefâhat hayâtına dökülmeselerdi, kadınlardan da, böyle hürriyyet isteyen görülmeyecekti. Kadınlara avukatlığını yapan erkekler de bulunmayacaktır.

Kadınlara böyle bir hürriyyet verilmesini isteyen erkekler, (Gayr-i meşrû' bir şey istemiyoruz ki...) diyorlar. Meşrû' olarak ne istedikleri kendilerine sorulunca, cevâb veremiyorlar. (Kadınları esâretten kurtaracağız) deyip geçiyorlar. **(Nisâ)** sûresinin otuzüçüncü âyetinde meâlen, **(Erkekler, kadınları terbiye edici ve onlara iş vericidir. Allahü teâlâ, erkekleri kadınlardan üstün yaratmıştır)** buyuruldu. Dinde reformcular, kadınları, bu âyet-i kerîmede bildirilen yerlerinden kurtaracaklarmış! Bunun neresi meşrû'dur. İslâ-

miyyetin erkekleri kadınlardan üstün tutmasında birçok sebep ve fâide vardır. Bu üstünlük âile hayâtının düzgün olması için de lâzım ve zarûrîdir. (Âile içinde kadın ile erkeğin hakkı eşid olmalı. Hayât müşterekdir) sözü de kıymetsizdir. **(Enbiyâ)** sûresi yirmiikinci âyetinde meâlen, **(Allahdan başka bir ilâh, bir tanrı dahâ bulunsaydı, âlemdaki nizâm bozulur, karma karışık olurdu)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîmedeki kuvvetli mantığa dayanarak düşünenlere göre, âile içinde, derece derece herkesin ayrı bir hakkı ve değeri, şerefi lâzımdır ve âile arasında bir baş bulunmasına zarûret vardır. Millet bütünü hakların verildiği bildirilen cumhûriyyet idâresinde bile bir devlet başkanı, ya'nî cumhûrreîsi vardır. Demek ki, devlet idâresinde olduğu gibi, her toplulukta ve her biri topluluk olan âile hayâtında, son sözün herhâlde bir yere bağlanması lâzımdır.

Sözlerini haklı ve meşrû' göstermek için, (Kadınlara ilmde ve fende istiklâl vereceğiz) gibi savunanlar da oluyor. Bu istiklâl, bu hürriyyet, kadınları erkeklerin kontrolünden kurtaracağız demek olduğundan, yukarıdaki âyet-i kerîmeyi değiştireceğiz demektir. Çünkü, kadınların erkeklerin kontrolü altında bulunmasına ve onlardan iznsiz istedikleri yerlere gidememelerine (esâret) diyorlar. Esâretten kurtulmağı, iş güç altında ezilen Anadolunun kadınları istemiyorlar da, sosyetenin serbest kadınları istiyor! (Kadınlar ilm ve san'at hürriyeti sâyesinde, erkekler gibi çalışarak, erkeklerin ellerine bakmaktan kurtulmalıdır) diyorlar. Erkekler, evlerine getirdiği ekmeği kadınların başına mı kakıyorlar ki, bu sığıntı ve aşığı hayâtdan kadınları kurtaracaklar? Hâlbuki, bu ilerici kadınlar, evlerinde gördükleri işleri, erkeklerinin başına kaktadırlar. Hattâ, erkeklere yüklemek yolundadırlar. Dikkat edilirse, müslimân erkekleri, kadınlarından dahâ çok merhamete muhtâc hâledirler. Çünkü, para kazanmak, evin ihtiyâçlarını bulup getirmek yükü erkeğin omuzlarındadır. (Hayât müşterekdir) diyerek, bu ağır yükü kadınlara da yüklemeye kalkışmak, (başınızın çâresine bakınız!) diyerek erkeklerin kadınları himâyelerinden silkip atması demek olup, kadınların zararına bir düşüncedir.

(Hayât müşterekdir) sözü, dinde reformcuların savunduğu gibi, erkeklerin yüklendiği kazanma yüküne kadınların yardım etmesi ise, bu yardımı evin içinde de yapabilirler. Orta hâlli sosyete âilelerin çoğunun evinde hizmetçiler bulunur. Erkekler gibi, kadınların elbisesi de terzilere dikdirilir. Şuna dahâ çok şaşılır ki, hürriyete kavuşmuş olan sosyete kadınlarının evlerinde yemek pişirmek, çocuklara bakmak ve hemen bütün işler hizmetçilere yaptırılıyor. Böylece, kadının kazancı kendi süsü, boya, koku ve

berber masrafları ile hizmetçinin ücretini karşılayamaz bile. Geçim yükü, yine yalnız erkeğin sırtında kalmaktadır.

Geçim yüküne ortak olan kadınlardan, yüzüne bakılamıyacak kadar çirkin olanların ev dışında ne kadar düşkün ve üzücü hâl aldıkları her tarafda görülmektedir. Güzelliğine güvenen ve güzel olmağa çalışan kızların güzelliği de yaşlandıkça azalıyor. Hele pudra, ruj, boya kullanan kadınların derileri aşınarak dahâ çabuk çirkinleşiyorlar. Boya kullanmadığı gün, yüzleri işkembe gibi buruşuk, iğrenç oluyor. Bunun için, her sabâh kalkınca, saatlerce ayna karşısında, tuvalet, makyaj yapmak zorunda kalıyorlar. Bir kış sabâhı, alaca karanlıkta tramvayda giderken, Bâyezîd meydanında bir çöpçü kadının kar süpürdüğünü görünce, yüreğimiz sızladı. Bu müslimân ninenin, sıcak odasında yatmasını veyâ okumasını, yâhud çocuklarının ihtiyâclarını hâzırlamasını arzûladık. Çünkü, islâmiyyet, kadınların bütün ihtiyâclarını kocasına yüklemiştir. Kocası yoksa, yakın akrabası verecektir. Kimsesi yoksa, Beyt-ül-mâl, ya'nî devlet bakacaktır. Kadının her ihtiyâcı ayağına gelecektir. Kadınların çocuklarının, hayâtlarından şikâyetlerini, inlemelerini çok işitdik.

İş yerlerinde çalışan çirkin kadınların, düşkün, acı hâllerini inkâr edemeyen reformcular, bunu da savunmağa kalkışarak, mağazalarda, satış yerlerinde güzel kadınlar bulundurulursa, satılacak mallar arasında, belki dahâ çok, onların güzelliklerine müşteri çıkanlar bulunur. Böylece işler aksar diyorlar. Hürriyyetine kavuşarak, erkekler arasında çalışan kadınlardan güzel olmayanların düşkünlüğü ve kendini güzelleştirmek için her sâbah ayna karşısında uğraşanların bitkinliği bir yana, geri kalanlarında, bulunduğu farz edilen, dahâ doğrusu hiç bulunmadığı hâlde, kraldan ziyâde kralcı erkekler tarafından var diye savunulan bu hürriyyetin ve istiklâlin doğru ma'nâsı, kadınların, âile teşkil etmek, evlâd yetiştirmek, evini düzenlemek gibi meziyyetlerden ve tabîî kâbiliyyetlerinden uzaklaşarak, erkeklerin sert, sıkıntılı hayâtına karışmaları, kocaya varmak ihtiyâcından kurtularak, bekâr erkekler gibi, yâhud evindeki zevcesine bağlı olmayan ahlâk düşkünleri gibi olmaları demektir. Âile hayâtını yıkan bu dağınık hayât, önce Avrupa mukallidi erkeklerde başlamış, bu uçuruma sonra kadınlarda sürüklenmiştir. Zevallî gençlik, nerelere karşı saygı ve nezâket, hep gösteriş olup, onların düşkünlüğünü, acınacak hâllerini örtmek için yapılmaktadır. Bugün Avrupada, nikâhlı, nikâhsız kadından ucuz bir şey yoktur. Müslimânlıktan uzaklaşan sosyete kadınları da, bu hâle sürüklenmektedirler. Nikâhsız olanların

çokluğu meydândadır. Şark edebiyâtında, şi'rlerde şehvânî dü-
şüncelerin yayılmış olması, şarkda fuhş ve sefâhet hayâtının yok
denecek kadar az olmasındandır. Şarklı bir şâ'ir, dilberin söz ver-
diği bûseyi gazeline kıymet vermek için yazmak ister. Çünkü, bu
görülmemiş birşey gibidir. Hâlbuki, Avrupada, bunlar caddelerde
yapılır da, aldırış eden olmaz. Dul kadınlar dahâ ucuzdur. Bugün
Avrupada ve sosyetenin, kadın hürriyyetinin yayıldığı islâm mem-
leketlerinde, erkekler kolay evleniyor. Kadınların koca bulması
ise, çok güç oluyor. Erkekler nazlı olup, kadında güzellik veyâ pa-
ra arıyor. Kadın ise, erkeğin izdivâç talebini kabûl etmektedir. Ev
kurmak için kadınların çektiği bu güçlüklerle karşılık olarak, bir
veyâ birkaç gecelik eş arıyan gençlerden, pek kolaylık görüyorlar.

Müslimân memleketlerinde vakti geçmiş ve kocasız kalmış kız
bulunamaz. Erkeklerle kadınlar birbirine taksîm olunmuş ve artan
kadınlar da, islâmiyyetdeki, **(teaddüd-i zevcât)** ni'meti sâyesinde,
bir ev hanımı olmuştur. Hâlbuki, Avrupada, artan kızlar, nikâhsız,
gayr-i meşrû' erkeklerden kazandıkları paraları birikdirerek, ni-
kâhlı zevce ararlar.

Avrupada ve sosyete hayâtı bulunan yerlerde aşk denilen şey
yoktur. Çünkü, her tarafa kadınlar, kızlar serpilmiştir. Hâlbuki is-
lâm memleketlerinde, bir erkek, kırk yılda bir güzel kadın görür.
Bu nâdir tesâdüfle, ona âşık olur. Dahâ güzelini ona göstermemek
için, aşkın gözüne çektiği perde ile etraftaki tesettür perdesi bir
araya gelir. Hattâ, ikinci perdenin, değil başkasını, yine o kadını bi-
le bir dahâ göstermemesi yüzünden aşk ateşi körüklenir. Şu hâl, is-
lâm memleketlerinde, kadının çok kıymetli ve ehemmiyetli oldu-
ğunu göstermektedir. Kadını, ma'şûkalık makâmından uzaklaşdı-
ran sosyete hayâtında, kadınların ne kıymeti olabilir?

Sosyete kadınlarının acınacak hâlini (madame le Lara Mardiro-
us) adında, Fransanın büyük bir şâ'ir kadınından dinleyelim. Bun-
ları Cenâb Şihâbüddîn beğ (Evrâk-ı eyyâm) adındaki mecmû'asında
terceme etmiştir.

(Kadınlarınıza söyleyiniz! Se'âdetlerinin kıymetini bilsinler!
Kapalı yaşamağa alışsınlar! Kapalı yaşamak, onları öyle sıkıntılar-
dan korur ki... Ah, şu omuzumda hıçkırarak ağlamış kızların ade-
dini bilseler. Kulaklarım, sevilmiş kızların çok fecî' ve kalbleri ya-
kan şikâyetleri ile dolu. Evet, ışıklar ve çiçeklerle dolu bir baloya
girebilmek, çok tatlı gibi görünür. Fekat, sevdiği zevci ile oraya ge-
len kadının kalbini kemiren kıskançlığı, ne çok elem verici bir yı-
landır? Bunu düşünebilir misiniz? Balo, tiyatro, bütün buluşma
yerleri, zevcesine bağlı olan bir erkek, yâhud kocasını seven bir

kadın için (**Seint office**)'in bir azâb hücresi, bir Cehennemdir. Bunları zevcelerinize, hemşirelerinize iyice anlatınız!)

(Kadınların yükselmesi, erkeklerin yükselmesi için de lâzımdır. Çünkü, iki kanadından biri çalışmıyan millet, ilerliyemez. Ancak kadınları ile birlikte yükselebilir) gibi ağızlarda sakız gibi çiğnenen bir söz var. Böyle karışık ve örtülü sözler maksadlarını açıkça söyleyemiyenlerin, yardımcı kelimeler altında bildirmeğe kalkışmalarını göstermektedir. Kadınların ilerlemesi demek, onların câhil bırakılmaması, ahlâklarına, terbiyelerine ehemmiyet verilmesi demektir. Kadınların inceliklerine uygun, ince san'atları onlara yaptıрмаğa islâmiyyet birşey demez. Müslimân kadınlarının, erkeklerin yapamıyacağı ince işleri harbde de, sulh zemânında da yapmaları ve bunları kadınlardan öğrenmeleri câizdir. Fekat, yine yabancı erkeklerin arasında bulunmamaları lâzımdır.

Müslimân Türkleri, memleketimize, vatanımıza bağlayan en kuvvetli şey, âile içindeki dînî ve an'anevî temiz hayâtımızdır. Bu hayâtı, ya'nî harem ve selâmlık hayâtımızı mukaddes vazîfe bilenlerimiz, en hassâs bir damarla memlekete bağlı bulunurlar.

Kadınların erkekler arasında çalışmasını savunmakta, dinde reformcuların kuvvetli bir silâhı da, maddî istifâde, ekonomik kazançtır. Meselâ: Bir dükkân açarsınız. Kasaya veyâ tezgâha güzel bir kız korsunuz. Dükkânın gözlere dağıtdığı şehvânî hediyelerle müşteriler çoğalır diyorlar. Hâlbuki, böyle açık kadınların bulunduğu dükkânlara ve içki satılan dükkânlara müslimân müşteriler gelmez. Harâm vâsıtalarla olan kazançlar da, habîs olur, bereketsiz olur. Sonu dünyâda da, âhiretde de zarar ve ziyân olur.

(Çok mühim ihtâr: Kadınların, kızların, yabancı erkeklere çıplak görünmesi, erkeklerin de bunlara bakması harâm'dır, büyük günâhdır. Harâm vâsıtası ile dünyâ malı kazanmak müslimâna yakışmaz. Böyle kazanılan malların fâidesi ve bereketi olmaz. Harâma ehemmiyet vermiyen, kâfir olur.)

Müslimân olduğunu söyleyen bir kimsenin, yapacağı bir işin, ahkâm-ı islâmiyyeye uygun olup olmadığını bilmesi lâzımdır. Bilmiyorsa, bir ehl-i sünnet âliminden sorarak veyâ bu âlimlerin kitâblarından okuyarak öğrenmesi lâzımdır. İş, ahkâm-ı islâmiyyeye uygun değil ise, günâh veyâ küfrden kurtulamaz. Her gün hakikî tevbe etmesi lâzımdır. Tevbe edilen günâh ve küfr, muhakkak afv olur. Tevbe etmezse, dünyâda ve Cehennemde, azâbını, ya'nî cezâsını çeker. Bu cezâlar, kitâbımızın muhtelif yerlerinde yazılıdır.

Erkeklerin ve kadınların nemâzda ve her yerde örtmesi lâzım o-

lan yerlerine (**Avret mahalli**) denir. İslâmiyyetde avret mahalli yoktur diyen kâfir olur. İcmâ' ile, ya'nî dört mezhepde de avret olan bir yerini örtmeğe ve başkalarının böyle avret mahalline bakmamağa ehemmiyet vermiyen, ya'nî azâbından korkmıyan kâfir olur. Sporcuların avret mahallerini açması ve maçları seyr etmeye gitmek böyledir. Erkeklerin diz ile kasıkları arası, Hanbelî mezhebinde avret değil ise de, diğer mezheplerde, avret olup, açması büyük günâhdır. (Ben müslimânım) diyen kimsenin, îmânın ve islâmın şartlarını ve dört mezhebin icmâ'ı, ya'nî sözbirliği ile bildirdiği farzları ve harâm-ları öğrenmesi ve ehemmiyet vermesi lâzımdır. Bilmemek özr değildir. Ya'nî, bilip de, inanmamak gibidir. Kadınların yüzlerinden ve ellerinden başka yerleri, dört mezhepde de avrettdir. Kadınların avret yerini açmaları ve erkekler yanında şarkı söylemeleri ve mevlid okumaları harâmdır. İcmâ' ile olmayan, ya'nî diğer üç mezhepten birine göre avret olmayan bir yerini, ehemmiyet vermiyerek açan kâfir olmaz ise de, büyük günâh olur. Erkeklerin diz ile kasık arasını, ya'nî uyluğunu açmaları da böyledir. Bilmediğini öğrenmesi farzdır. Öğrenince, hemen tevbe etmeli ve örtmelidir.

Aşağıdaki hadîs-i şerîfler, ibni Hacer-i Mekki hazretlerinin (**Zevâcîr**) kitâbından alınmıştır. Bu kitâb 1356 [m. 1937] senesinde Mısırda basılmıştır. İki cüz' bir aradadır. İbni Hacer-i Mekki hazretleri Şâfi'î fikh âlimlerinden idi. 899 [m. 1494] da tevellüd, 974 [m. 1567] de Mekke-i mükerrermede vefât etmiştir.

Bir hadîs-i şerîfde, (**Uyluğunuzu göstermeyiniz ve ölünün ve dinin uyluğuna bakmayınız**) buyuruldu.

Bir hadîs-i şerîfde, (**Avret yerini başkasına gösterene, Allahü teâlâ şiddetli azâb yapacaktır**) buyuruldu.

Bir hadîs-i şerîfde, (**Avret yerini açmak büyük günâhdır**) buyuruldu.

Bir hadîs-i şerîfde, (**Üç kişi Cennete hiç girmeyecektir: Birincisi deyyûs, ya'nî karısının, kızının başka erkeklerle düşüp kalkmasına göz yuman kimse. İkincisi, kendisini erkeklerle benzeten kadınlar. Üçüncüsü, içki içmeğe devâm edenler**) buyuruldu. Kadınların kendilerini erkeklerle benzetmesi demek, onlar gibi caket, pantolon giymesi, başlarını onlar gibi traş etmesi olup, büyük günâhlardandır.

Bir hadîs-i şerîfde, (**İki kişi vardır ki, Cehenneme gireceklerdir: Birincisi, yanlarında kırbaçlar, coplar taşıyıp insanları haksız olarak dövenlerdir. İkincisi, erkeklerle kendilerini çıplak gösteren ve ince, altındaki deri görünen elbise ile erkekler yanına giden kadınlardır. Bunlar, kötü iş için erkeklerin yanına giderler**) buyuruldu.

Ebû Dâvûd, hazret-i Âişeden “radiyallahü anhâ” bildiriyor ki,

kızkardeşi Esmâ, Resûlullahın yanına geldi. Arkasında ince elbise vardı. Derisinin rengi belli oluyordu. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, baldızına bakmadı. Mubârek yüzünü çevirdi ve **(Yâ Esmâ! Bir kız, nemâz kılacak yaşa geldiği zemân, onun, yüzünden ve iki ellerinden başka yerlerini erkeklere göstermemesi lâzımdır)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîfden anlaşılıyor ki, kadınların yabancı erkekler yanına ve sokağa başı açık çıkmaları büyük günâhdır. İmâm-ı Zehebî buyuruyor ki; erkeklere zînetini gösteren kadınlara, meselâ altın, inci gibi şeyleri örtüsünün üstüne takan, koku süren, renkli ve ipek kumaş örtünmüş olan, kol ağızları geniş olup kolları görünen ve bunlar gibi kendilerini erkeklere gösteren kadınlara Allahü teâlâ dünyâda ve âhîretde azâb edecektir. Bu kötülükler, kadınlarda çok olduğu için, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” **(Mi’rac gecesi Cehennemi gördüm. Cehennemdekilerin çoğunun kadın olduğunu gördüm)** buyurdu.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâyâ ve âhîret gününe inanan, hamâma peştemal ile örtülü girsin! Allahü teâlâyâ ve âhîret gününe inanan kimse, zevcesini hamâma göndermesin!)**

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(İrân memleketi, müslimânların eline geçecektir. Orada, hamâm denilen binâlar vardır. Erkekler, hamâma peştemal ile örtülü olarak girsinler ve oraya zevcelelerini, yalnız tedâvî için ve hayzdan, nifâsdan temizlenmek için göndersinler!)**

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâyâ ve âhîret gününe inanan bir kimse, yabancı bir kadınla bir odada yalnız kalmasın!).**

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Ümmetimin erkeklerinin âhîr zemânda hamâma gitmesi harâm olur. Çünkü, hamâmlarda avret yerleri açık olanlar bulunur. Avret yerini açana ve başkasının avret yerine bakana, Allah la’net eylesin!).**

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki: **(Erkeklerin dizleri ile göbekleri arası avretidir.)**

Bir hadîs-i şerîfde, **(Zinâ eden kimse, puta tapan kimse gibidir)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf, zinânın büyük günâh olduğunu göstermektedir.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Şerâb içmeğe devâm eden bir müslimân öldüğü zemân, Allahü teâlâ onu puta tapan kâfir gibi cezâlandırır)** buyuruldu. Zinânın şerâb içmekten dahâ kötü, dahâ günâh olduğu muhakkaktır.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Bu ümmetin hayrlı olması, aralarında zinâ yayılıncaya kadar devâm edecektir. Zinâ aralarında yayılınca, Allahü teâlâ hepsine azâb eder)** buyuruldu.

(Aralarında zinâ ve ribâ yayılan bir memleketde bulunanlara Allahü teâlânın azâbı halâl oldu) buyuruldu. Ribâ, fâiz almak ve fâiz vermek demektir.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”Eshâbına sorarak, **(Zinâyı nasıl bilirsiniz?)** buyurdu. Yâ Resûlallah! Allahü teâlâ ve Onun Resûlü zinâyı harâm etmiştir. Kiyâmete kadar harâmdır dediler. **(Bir kimse, komşusunun kadını ile zinâ ederse, yabancı on kadınıla zinâ etmekten dahâ çok azâb çeker)** buyurdu.

Bir hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Cennet, deyyûsa harâmdır)**. Deyyûs, zevcesinin [ve kızının] zinâ yaptığını bilip, susan ve kızmayan kimsedir.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Yabancı kadına şehvetle elini süren kimse-nin kıyâmet günü eli boynuna bağlanacaktır. Onu öperse, dudakları Cehennem ateşinde yanacaktır)** buyuruldu.

Yabancı bir kızla zinâ etmek büyük bir günâhdır. Evli kadınla yapmak, dahâ büyük günâhdır. Mahrem akrabâsı ile zinâ yapmak hepsinden büyük günâhdır. Dul kadının zinâ yapması, kızın yapmasından dahâ büyük günâhdır. Yaşlı adamın yapması, gençlerin yapmasından dahâ büyük günâhdır. Âlimin zinâsı, câhilin zinâsından dahâ büyük günâhdır.

Başı, kolları açık ba’zı kadınların kendilerini haklı göstermek için, (Allah kalbe bakar, kalbi bozuk olanları Cehennemde yakacaktır. Baş, kolu açmak, kalbin bozuk olduğunu göstermez) gibi sözleri, tesettüre ehemmiyet vermemeği göstermektedir. Kalbin temizlenmesi için, ahkâm-ı islâmiyyeye uymak lâzım olduğu her kitâbda yazılıdır. Baş, kolu açık olan kızların (Allah kalbe bakar, bizim kalbimiz temizdir) demeleri, doğru değildir. Açıklık, kalbin temiz olmadığına alâmetdir.

Kadınların açılmalarının zararlı olduğunu uzun yazmamız, vatandaşlarımızın dünyâ ve âhîret sıkıntılarına düşmelerini istemediğimiz içindir. Onlara olan iyilik ve hizmet duygumuzdan ileri gelmektedir. Yoksa, açık gezen kadınları ve erkekleri ve sosyete hanımlarını, aşağı, kötü, kendisini ise nâmûslu, iyi bilmek, müslimânlık değildir. Her müslimânın, açık gezenleri, içki içenleri, sosyete hayatı yaşayanları görünce, onlara acımaları, imkân bulursa, tatlı sözle ve kitâba, kanûna uygun yazı ile nasihat vermeleri, hiç olmazsa, zararlı yoldan kurtulmaları için düâ etmeleri lâzımdır. Günâh işliyen görünce, kendi günâhlarımızı hâtırlamalıyız! Kusûrlarımız, günâhlarımızı afv edilmezse, başımıza gelecek azâbları düşünmeliyiz. Başkalarını ayblamak, kötülemek, giybet etmek harâmıdır. Onların günâhlarından dahâ büyük günâh işlemiş oluruz. Allahü teâlâ sabr edenleri ve iyilik edenleri sever. İnsanlara hiz-

met edenleri, nasîhat verenleri, tatlı dilli, güler yüzlü olanları, iyi iş yapanlara yardım edenleri sever. Kendini beğenenleri sevmez. Allahü teâlânın sevdiği güzel işleri yapmalıyız! Güzel huylu olmalıyız. Suçlulara sert davranmak, can yakmak, hükûmetin vazîfesidir. Müslimân dili ile, eli ile kimseyi incitmez. Başkasını incitmek günâhdır ve fitne çıkmasına sebep olur. Fitne çıkmasına sebep olmak ise, ayrıca dahâ büyük günâh olur. Müslimân, günâh işlemez. Hükûmete, kanûnlara karşı gelmez. Suç işlemez. Herkesin sevgisini, saygısını kazanan şerefli bir insandır.

Hanefî âlimlerinin büyüklerinden Hayreddîn Remlî “rahmetulahi teâlâ aleyh”, (**Fetâvâyı hayriyye**)nin nafaka bâbında diyor ki, (Erkeğin zevcesini mülkü olan veyâ kirâladığı müstakil bir evde oturtması vâcibdir. Zevcesine nafaka vermiyen erkek habs olunur. Evin sâlih komşular arasında bulunması lâzımdır. Bu komşular, bu kadının din ve dünyâ işlerine yardım ederler. Zevcin zulm yapmasına mâni’ olurlar. Evin mutbahı, halâsı, hamamı, odaları olacaktır. Bu evde, zevcesinin istemediği kimse bulunmaz. Zevc kaçıp gayb olur, nafaka vermezse, zevce nafaka bağlaması için mahkemeye mürâceat eder. Zevcinden ayrılmasını isteyemez. Hâkim âdete uygun nafaka bedeli tâyin edip, zevcenin bu parayı zengin akrabâsından ödünç almasını söyler. Onlara da, bu kadına ödünç vermelerini emr eder. Ödünç vermiyeni habs eder. Zevci buldurup buna ödetir. Zevci büyük günâha girdiği için, ta’zîr cezâsı da verilir. Zevcinin nafaka vermeyeceğinden korkan kadın, mahkemeye gidip, zevcinin kefil göstermesini isterse, hâkim, kefil göstermesini emr eder. Zevc kaçmaz, fekat nafakayı getirmezse, hâkim, nafakanın, ya’nî yiyecek, giyecek ve kirânın mikdârını ta’yîn edip, bu parayı her ay zevcesine veririr. Zekât vermesi lâzım olan nisâba mâlik kimsenin, zevcesine zengin nafakası vermesi lâzımdır.

Kadın zevcinin kaçdığını ve nafaka bırakmadığını iki şâhid ile isbât ederse, şâfi’î hâkim, nikâhlarını fesh eder. Dul kadın, iddet zemânı temâm olunca, hanefî mezhebine göre de, başka erkekle evlenebilir. Zevc, sonra gelip, nafaka bıraktığını isbât ederse, kabûl edilmez. Nâşize [âsi] olan veyâ boşanıldığı kendisine bildirilen kadına nafaka verilmez). Fekat, zevcesini boşayarak, evini, barkını, se’âdetini yıkmak, kolay bir şey değildir. Nikâh kısmında diyor ki, (Baba, yetişkin kızını, ondan izn almadan, birine verse kız bu haber alınca kabûl etmez ise, nikâh sahîh olmaz. Kız, iştiğim zemân red etmişdim dese, inanılır). Yukarıdaki yazı, islâm kadınının, erkek elinde oyuncak olmadığını, kadın haklarının devletin garantisinde olduğunu göstermekdedir.

41 — *(Kadın, erkeğin istediği gibi kullanacağı, istemediği zemân def' edeceği bir mahlûk değildir. İnsanın dünyâda ve âhîretde mes'ûd olmasını isteyen cenâb-ı Hakkın irâdesine göre, izdivâcî bir kâide altına almalıyız. Avrupalılar, bir zevceden başkasını yasak etdi ise de, çoğunun gayrimeşrû' birkaç zevcesi ve metresleri vardır)* diyor.

Cevâb: Poli-gami ya'nî çok evlenmek, Avrupalıların ve ilerici, ya'nî taklîdcilerin müslimânlara saldırdığı sebeplerden biridir. Hâl-buki, müslimânlar dörde kadar kadın alırken, Avrupalılar sayısız kadın ve metreslerle düşüp kalkıyorlar. Dörde kadar evlenebilmek için, islâmiyyet şartlar koymuşdur. Bu şartları herkes yerine getiremez. Bunun içindir ki, müslimân erkeklerin birden fazla evlenmesi sınırlıdır ve az kimselere nasîb olmaktadır. Zâten, birden fazla evlenmek, bir emr değil, şartlara bağlı bir izndir. Birden fazla evlenmek yasak olan yerlerde, fuhşun, zinânın çoğaldığı görülmektedir.

Dinde reformcuların çok evlenmeği kötölemek için ileri sürdükleri biricik sebep, bunun kadınlar üzerinde nâhoş te'sîr bırakmasıdır. Çok evlenmenin, nüfusun artmasına yardım edeceğini onlar da söylüyor. Bu artışın sıcak memleketlere mahsûs olması sözü ve aklı, zekâsı işleyenlerde şehvânî kuvvetlerin azalması iddi'âsı, müşâhedeye ve mantığa sığmayan düşüncelerdir. Hattâ, medenî denilen soğuk memleketlerde, kadın haklarının tanınması, kadına hürriyyet verilmesi için yükselen seslerin, propagandaların sebebi incelenince, kadınlara karşı olan şehvânî arzûlar, maske altından meydâna çıkmaktadır.

Bizdeki Avrupa taklîdcilerinin de, bu konuda, şehvânî arzûların peşinde koşdukları meydânda ise de, bunların asl hedefi, başlıca gâyeleri, islâmiyyete saldırmak olduğu, her sözlerinden anlaşılmalıdır. Kadınlara hak verilmesi veyâ şehvânî, hayvânî arzûların serbest bırakılması, ikinci plânda kalmakta, bütün kuvvetleri ile, islâmiyyete mahsûs olan hükmlere, hattâ iznlere saldırarak, islâmiyyeti yok etmeğe, bunun yerine Avrupalıların ahlâksızlıklarını, hıristiyanlığı getirmeğe uğraşdıkları görülmektedir. Milliyetçi, türkçü perdesi arkasında çalışan çok sinsi ve usta bir dinde reformcu olan Ziyâ Gökalp, **(Din ve İlm)** adındaki manzûmesinde, bakınız nasıl zehr kusmaktadır:

*Kadın temâm olmadıkça, eksik kalır bu hayât!
Âilenin adle uygun olmak için binâsı,
Nikâh, talâk, mirâs, bu üç işde gerek müsâvât!
Bir kız, irsde yarım erkek, izdivâcda dörtdebir,
Bulundukca, ne âile, ne memleket yükselir.*

Başka yazılarında, Kur'ân-ı kerîme, nemâza saldırdığı gibi, bu şî'rinde, kadın hakları perdesi altında, İslâmiyeti lekelemeğe kalkışıyor. Kadınla erkeğin eşit olmasında direnen ilericiler, Allahü teâlânın yaptığı anatomik ve fizyolojik eşitsizliği de düzeltseler ya! Bir horoz, sekiz-on tavuğu idâre eder. Fekat bir tavuk sürüsü içinde iki horoz bir arada bulunamaz. Hayvânâtın hemen hepsinde de böyledir. Koyun yetiştirmekle geçinen insanlar, sürünün içinde birkaç koç bulundurarak, fazlasını keser veyâ satarlar.

Kadın ile erkek arasında her bakımdan müsâvât yoktur. Kadının, yalnız erkeği kendine çekecek kuvveti ile te'sîr edebilir. Birçok işlerde, hep erkekten aşağıdadır. Dünyânın her yerinde, kadın süslenmek ister. Ne kadar muhterem olsalar, kıymetli bir eşyâ gibi, başkalarına âid olmak durumundadırlar. Güzel görünmek arzûsunu hiçbir şeye fedâ edemeyen kadınlar, kendilerini erkeklerin ve erkekler arasında da seçilmiş olanların mükâfâtı gibi görürler. Ba'zı memleketlerde kadınlara verilen haklar, ya'nî erkeklerle müsâvî tutulmaları, yaratılışdaki noksanlıklarını gideremez. Erkeğin beyni, kadın beyninden büyük ve dahâ ağır olduğu hâlde, köylerde kadınlar erkek gibi ve onlardan dahâ çok çalışırlar. Fekat bu çalışmaları, onları hâkim ve âmir yapamamıştır. Kur'ân-ı kerîmde, erkeklerin kadınlardan üstün olduğu bildirilmiştir. Allahü teâlâ, erkekleri kadınlardan kuvvetli ve hâkim yaratmıştır. Dünyâyâ gelecek çocuğun anası ve babası dahâ ziyâde oğlan olmasını isterler. Bu da, erkeğin hayâtda bir dayanak, bir kuvvet ve kadının bir noksanlık olduğunu göstermektedir. Kadının, ne yaparsa yapсын, bir sene de ancak bir çocuğu olur. Erkeğin buradaki fe'aliyyeti hududsuzdur. Bir erkek, bir sene içinde kadınlarının sayısında çocuk babası olabilir. Bu çocukların babası ve anaları da bellidir. Çocuk yetiştirme bakımından bir erkek, âdetâ yüzlerce kadına bedeldir.

Bütün bunlardan başka, dünyâyâ gelen kız sayısı, oğlandan fazladır. Muhârebelerde de erkekler dahâ çok azalmaktadır. Ba'zan da, erkeklerin evlenmek istememesinden, evlenecek kadın sayısı erkek sayısından binlerce fazla oluyor. Böyle olduğunu gazetelerde sıklık okuyoruz.

Aşağıdaki yazı, 3 Receb-ül-ferd 1393 ve 2 Ağustos 1973 Perşembe târîhli Türkiye gazetesinden alınmıştır:

Amerikada mevcûd yaşama istatistiklerine göre, kadınlar erkeklerden dahâ uzun bir hayât süresine sâhibdirler.

İstatistikler, kadın sayısının erkek sayısını iki milyon geçtiğini

ve 25 yaşından yukarı her yaş grubunda, kadın sayısının erkek sayısından dahâ fazla olduğunu göstermektedir.

Dünyâda yapılan istatistiklere göre, 65 yaş ve yukarısı her 1000 erkek için, 1275 kadın mevcûddur. 1980 yılında, bu yaş grubunda olan her 1000 erkek için 1500 kadın mevcûd olacak ve bu büyüme, kadınlar lehine dahâ da artacaktır. 65 ve yukarısı yaşda bütün kadınların 2/3'ü duldur ve her üç dul kadına karşı bir dul erkek mevcûddur. 1950-1960 arasında dul kadınların sayısı% 17,7 çoğaldığı hâlde, buna karşılık dul erkek sayısı % 2,4 azalma göstermiştir.

Yine Amerikada, erken doğumlarda kız çocuklarının ölüm oranı, erkek çocuklara nazaran % 50 azdır. Doğumu ta'kîb eden ilk ay içinde meydana gelen ölümlerdeki kız çocukların sayısı, erkeklerden % 50 azdır. Doğumu ta'kîb eden bir yıl içinde ölen her 100 çocukdan 75'i erkektir.

Büyüme çağında kızlar, oğlanlardan dahâ çabuk gelişir, konuşur ve muayyen bir yaşa kadar dahâ çabuk büyür. Beş ilâ dokuz yaş arasındaki çocuk ölümlerinde, erkek çocuk ölümleri kızlara nazaran iki mislidir. 10 ilâ 19 yaş arasında bu oran % 145 olarak kendini göstermektedir.

Bütün yaş grupları içinde kalb hastalıklarına en fazla yakalananlar, erkeklerdir. 40 ilâ 70 yaş arasındaki kritik yaş grubu içinde bir kadına karşılık iki erkek bu hastalıktan ölmektedir. Ülser, kanser, zâtürrie, tüberküloz ve gut hastalıklarına erkekler kadınlardan dahâ fazla yakalanmaktadır. Meselâ, kadınlarda görülen kanser tiplerinden rahim ve göğüs kanserleri, erkeklerde görülen akciğer, mi'de ve prostat kanserlerinden dahâ kolay tedâvî edilmektedir.

Kadınlar erkeklerden belki dahâ sık fekat dahâ ufak tefek hastalıklara yakalanmaktadır. Kayd edilen 365 hastalıktan erkeklerin 245, kadınların ise sâdece 120 dânesine dahâ kolay yakalandığı tesbit edilmiştir.

İstanbulda neşr edilen 5 Receb-ül-ferd 1404 ve 18 Nisan 1983 târîhli Hürriyyet gazetesinde diyor ki, (Nüfus sayımının kesin ve resmî sonuçlarına göre, İstanbulda her dört dul erkeğe 17 dul kadın düşdüğü anlaşılmıştır.) Bu netîce, dul kadın sayısının, dul erkek sayısından dört kat fazla olduğunu gösteriyor.

Kadınların fazla olduğunu gösteren vesîkalarından biri de, nâmûsunu satarak yaşayan kadınların sayısının çok olmasıdır. Böyle kadınların, hele ilerici memleketlerde, çok olduğu meydândadır.

Bu kadınlarla münâsebetde bulunmaktan kendini koruyamayan erkekler, evli iseler de, bekâr iseler de bunlarla evlenseler, bunlara verecekleri nâmûssuzluk parasını, âile nafakası yapsalar fenâ mı olur? Dinde reformcular, ilericiler bu soruya, fenâ olmaz, iyi olur, diyemiyorlar. Çünkü bunlar, kadınların dâimâ değışdirilebilecek hâlde kalmasını istiyorlar. Çok evlenmeği beğenmeyenler, belki de zevklerini yapabilmek için kendilerine bol sayıda kadın kalmamasından korkanlar olsa gerek.

Erkeğın, gayr-i meşrû' münâsebetde bulunduğu kadınları görüşü başka olur, âilesine karşı görüşü başka olur, denilirse; bu sözden de anlaşıldığı üzere gayr-ı meşrû' çalışan kadınlar, değerini kaybetmiş, aşağı kimselerdir. Bunun içindir ki, yüksek mevki'li bir kadınla münâsebetde bulunmak, katkat dahâ fenâ, dahâ ayb bir iş sayılmaktadır.

Kadınlar zarûret ve ihtiyâc ile veyâ aldatılarak fuhşâ sürükleniyor, erkekler için böyle şey düşünülemez. O, bu işde, para kazanmıyor. Üstelik para vermektedir. Kadının erkekle müsâvî olamıyacağı buradan da anlaşılmaktadır.

Kadın ne kadar güzel olsa, yine erkeğe karşı matlûb mevki'inde görünmekten vaz geçmez. Hayâsı azalmış olanlar, kadınlığı ticâret malı hâline getirir. Demek ki, kadın erkekden dahâ çekingendir. Bu çekingenlik, şehvetlerinin azlığından değil, hislerini gizlemeğe erkeklerden fazla muktedir olmalarındandır. Kadınlarda şehvet dahâ fazla olduğu gibi, hayâları da erkeklerden dahâ fazladır. Hayâsı azalan kadın bile, genelevde oturur. Onun ayağına kadar gelen, üstelik para da veren erkektir. Dünyânın hiçbir yerinde, müşterileri kadın olan, sermâyeleri erkek olan bir genelev yoktur.

Kadınların hayâsı, erkeklerden dahâ çok sabırlı ve metânetli olmalarını sağlar. Onların birçok ağır işlere atılmalarını da önler. Kadına da, erkeğe de, bir hayvan kadar kıymet vermiyen belli komünistleri ve müslimânları aldatmak için, hükümetlerine (**Sosyalist İslâm Cumhûriyeti**) ismini takan komünist uşaklarını bir tarafa bırakırsak, bugün en sıkışık durumdaki milletler bile, kadınlarını silâh takarak cepheye göndermiyor. Erkekler azalınca, kadınları geri ve hafif işlerde kullanıyor. Erkekler, bu ağır ve tehlikeli işleri yüklenmelerine ve vatanları, evlâdları için canlarını vermelerine karşılık; harblerin, ağır sanâyi'in sebep olduğu nüfus kaybını önlemek için, kadınlardan da, çok evlenmeğe karşı üzölmeyecek kadar bir fedâkârlık bekleyebilir.

Erkeklerin düşmanla cihâdî ile kadınların nefsleri ile savaşmaları, bizim burada bildirdiğimiz gibi, şu hadîs-i şerîfde de birbiri ile karşılaştırılmaktadır:

(Allahü teâlâ, kıskançlığı kadınlara ve cihâdî erkeklere yükledi. Hangi kadın, bu emre îmân ederek vazifesinde sabr gösterirse, şehid olan mücâhid kadar sevâb kazanır). Bu hadîs-i şerîfde, kadınların çok evlenmeğe sabr göstermelerine işâret buyurulmaktadır. Kadın, hem kıskanacak, hem de buna katlanacaktır. İşte bu büyük fedâkârlık, erkeklerin cihâdî gibi tutulmuştur. Cihâd ile teaddüd-i zevcâtin birbirine karşı tutulmasının uygun olduğu şuradan da anlaşılıyor ki, teaddüd-i zevcât, nüfusun artmasına, harb ise azalmasına sebep olur. Mustafâ Sabri “rahmetullahi aleyh” efendinin **(Beyân-ül Hak)** adındaki mecmû’adaki yazısında, teaddüd-i zevcâtin cihâd karşılığı olarak düşünülmesi, çok açık îzâh edilmiştir.

İslâmiyyet, teaddüd-i zevcâtî emr etmemiş, izn vermiştir. Bu izni kullanmamak elbet günâh olmaz ise de, bu iznin sosyal hayâta, ilme ve akla uygun olduğuna inanmak, böyle olmadığını söyleyenleri haksız bilmek dînî bir vazîfedir. Bundan başka, islâmiyyetin bu izninden istifâde etmek istemiyenlerin teaddüd-i zevcât ihtiyâcını karşılamak üzere, bunun yerine günâh olacak başka yolları aramamaları da şarttır. Şimdi, bu iznden istifâdeye kalkışanlar yok iken, dinde reformcuların bu izn üzerinde ileri geri konuşmaları, bölücülerin, bindörtüyz sene önce olmuş bitmiş ve islâm âlimlerince hükmü verilmiş olan hazret-i Alî ile hazret-i Mu’âviyenin muhârebelerini ortaya çıkararak, Eshâb-ı kirâma dil uzatmalarına benzemektedir. Böyle yersiz ve zemânsız çekişmeler, müslimânlar arasına fitne sokmaktan, islâm düşmanlarını harekete getirmekten başka birşeye yaramaz. Teaddüd-i zevcât emr değil, bir izndir. Müstehab bile olmayıp, mubâh olduğu, türkçe **(Ni’met-i islâm)** kitabında yazılıdır. Allahü teâlânın bu iznini kötölemenin câiz olmadığına inanmak da farzdır. Kur’ân-ı kerîmde açıkca bildirilen bu izni kabûl etmemek veyâ beğenmemek de küfrdür. Şurasını da söyleyelim ki, kanûn yasak ettiği için veyâ zevcesinin hâtırını gözeterek, yalnız onunla yaşamağı terciâh eden zevc, teaddüd-i zevcâtdan vaz geçdiği için sevâb kazanır. Dîn-i islâmın teaddüd-i zevcâta izn vermesi iffeti korumak ve nüfusu arttırmak içindir. Teaddüd-i zevcâtî beğenmiyenlerin sözlerini incelersek, onların asl canını sıkan şey, birden fazla evlenmek değil, dörde kadar evlenmektir. Çünkü, teaddüd-i zevcâtî beğenmiyenlerin dörtten katkat fazla metresleri olduğu, gayr-i meşrû’ kadınlarla yaşadıkları

rı meydândadır. Bütün genelevler kapatılarak, umûmî ve husûsî fuhşlar yasak edilirse, teaddüd-i zevcâtı beğenmeyenler, fikrlerini derhâl değiştirirler. Teaddüd-i zevcât, gayr-i tabîî birşey olduğu için, müslimânlar arasında da kalmamış gibi sözler, ortadan kalkar. Teaddüd-i zevcât kendiliğinden yayılmağa başlar.

Çok evlenmek uygunsuz bir iş olduğu için tutunamamış da, onun yerine, tabîî, medenî insanlara uygun olan fuhş, zinâ yer almış, öyle mi? Birçok erkekler, inkâr edemeyecek bir hâldedirler ki, teaddüd-i zevcâtın boşluğunu sefâhetle dolduruyorlar. Bunun için de, kadın erkek arasındaki perdeleri yırtarak, kadınların hayâları, şerefleri ile oynuyorlar. Kadınlara tam hürriyyet veren Avrupa memleketlerinde, erkeklerle kadınlar karmakarışık olmuştur. İslâmiyyet ise, kadınları erkeklere taksîm etmiş ve düzeni korumak için, kadınların örtünmelerini emr etmiştir.

Bir dinde reformcu, (Erkeklerin dörde kadar evlenmesi, kadın haklarını çiğnemektir. Bir erkeğe bir kadın olması, hakların eşit ve insanların adâlet üzere taksîmidir. Teaddüd-i zevcât, bu müsâvâtı ve adâleti bozmaktadır) diyecek olursa, yukarıdaki yazılarımız buna gerekli cevâbı vermekte ise de, birkaç satır dahâ yazmak fâideli olacaktır:

Teaddüd-i zevcât olmıyan memleketlerde, bunun yerine sefâhetin, fuhşun yayıldığı meydândadır. O hâlde, kadınların böyle fuhşa sürüklenmesinin, onlara bir hak ve müsâvât kazandırmak olduğu nasıl söylenebilir? Bütün bu yaygaraların, kadınlara hak vermek perdesi altında, erkeklerin sefâhetini ve zevkini sağlamak için olduğu anlaşılmalıdır. Dünyâda kadın sayısının erkeklerden çok olduğunu, her sene gazetelerde okuduğumuz istatistikler de göstermektedir. Bunun için, bir erkeğe birden çok kadın düşecektir. Eğer düşmez ise, çok evlilik, kendiliğinden ortadan kalkacaktır. Böylece haksızlık, müsâvâtsizlik sözleri sebebsiz kalacaktır. Erkek, fazla kadın bulamayınca, bir kadınla yaşayacaktır. Fekat, fazla kadın bulduğu ve onunla münâsebetde bulunmak arzûsunu yemediği hâlde, meşrû' yolda mı, yoksa meşrû' olmayan yolda mı bulunsun? İşte, dinde reformcularla müslimânlar arasındaki bütün ayrılık buradadır. Meşrû' yolu mu, meşrû' olmayan yolu mu kapamak lâzımdır? Birini kapamak, ikincisini yaymak ve kolaylaştırmak elbette lâzımdır. Fekat hangisini? Müslimânların ilerlemeleri, müslimânlığa yapışmakla olabilir. Müslimân olmıyarak kurtulmalarına, ihtimâl yokdur.

(Nikâh yapılırken, islâmiyyetde her dürlü şart yapılabilir. Bir kadın, nişanlısından evlilikleri boyunca tek evli kalmasını, boşama

hakkının kendisine verilmesini istiyebilir) diyorlar. Bu sözleri doğrudur. İslâmiyyet kadına bu hakkı da vermektedir. Bu husûsda (**İbni Âbidîn**)de geniş bilgi vardır.

Erkek, ilk zevcesinin hâtırını sayarak bir dahâ evlenmesin. Öte yandan şevhetlerine kapılarak, arzularını başka yerlerde arasin bulsun? Kendi iffetine nâmûsuna kıysın? Başka bir kadının nâmûsunu, iffetini de bozsun. Boyunca da, günâha girsin. Yukarıda yazdığımız hadîs-i şerîflerde bildirilen azâbları kazansın. Erkeklerin bu bozuk, kötü işlerini anlayan kadınlarında da kötü hisler uyanır? Hâtırlarına kıyılmadığı hâlde, iffetlerine kıyılmış olsun? Erkeğin kötü kadınlarla düşüp kalktığını işiten zevcesi acabâ ağır bir darbe yemiş olmayacak mıdır? Nâmûssuz bir erkeğin zevcesi olmak felâketi de, buna eklenmeyecek midir? Bundan başka, zevcenin de iffeti bozulmak zararı, bu yüzden zevcin zararı, zevcin münâbetde bulunduğu kadının zevci varsa onun zararı, zevcenin münâsebet kuracağı erkeğin zevcesi varsa, onun zararı, bu işlerde yok edilen çocukların zararı ve ayrıca tehlikeye atılan sıhhatler de düşünülürse, insâflı, doğru karar vermek çok kolay olur. Gayr-i meşrû' buluşmalardaki frengi, belsoğukluğu ve muhakkak öldürücü olan aids hastalıkları, bütün dünyâyı tehdîd etmektedir. Allahü teâlânın hikmetinin büyüklüğüne bakınız ki, en fenâ, en tehlikeli hastalıkları, islâmiyyetin dışındaki hareketlere musallat etmiştir. Bu yolsuz işlerde gayb olan çocukları, doğmayan çocuklar sanmayınız. İslâmiyyetin emri burada çok incedir. Zinâyâ karşı evlileri (**Recm**) ederek öldürmek emri, bundan hâsil olacak çocuğun, soy-suz bir piç bırakılarak, insanlıkdaki şerefi yok edilmiş olduğu için konulmuş bir cezâdır. [Recm, üzerine taşlar atarak öldürmek demektir.] Böyle münâsebetlerden alınacak tehlikeli hastalıklar, evdeki çocuklara da bulaşınca, bütün âile maddeten ve ma'nen ölümüne sürüklenmiş olur. Bütün bu zararları önleyen teaddüd-i zevcât-da yalnız birinci kadının ufak bir zararı var. Bu zarar da hissî bir zarardır. Vicdânî bir zarar değildir. Çünkü, cânından çok sevdiği Allahın izn verdiği, hoş gördüğü bir şeydir.

Yukarıda bildirilen fâciaları, zararları önlemek için, bu fedâkârlığı islâmiyyet kadınlardan bekliyor. Bu fedâkârlıklarından dolayı çok sevâb kazanacaklar. Nüfusun artmasına, kendi cinsi olan kadınların koca bulmalarına yardım etmiş olacaklardır. Kadınlar, fâideleri meydânda olan öyle mukaddes ve millî bir fikir terbiyesi ile yetişdirilirse, bunun, hisse ve nefse güç gelmekden ibâret olan zararı da ortadan kalkar. İlericiler, her zorluğa katlanarak yükselmeğe söz verdik diyorlar. Erkekler muhârebede cân vermeğe hâ-

zırlanırken, kadınlardan da ufak bir fedâkârlık, beklenilemez mi? Zevçlerinin âdet hâline gelen sefâhetlerini, kötü ve zararlı hareketlerini bilmemezlikden gelmek gibi bir aşağılık ve alçaklık yerine, nefislerini, fâideli, necîb bir hisse alışdırsalar iyi olmaz mı?

İttihâdcılar zemânında, millet meclisinde Manisa meb'ûsü Mensûrî zâde Saîd, teaddüd-i zevcâtın yasak edilmesi için kanûn çıkarılmasını teklîf etmişti. Meb'ûslerin çoğu böyle şey olamaz dediler. Kanûn çıkarılamadı. Böyle kanûn bulunan bir memleketdeki müslimânlar ne yapmalı sülâline gelince: Müslimânlar, kanûna karşı gelmezler. Suç işlemezler. Nikâh ile ve belediye kaydı ile dîne ve kanûna uygun olarak evlendikleri tek kadınla yaşarlar. Birden fazla evlenmezler. Kanûna, hükûmete karşı gelmek, cezâ, sıkıntı çekmeğe, fitne çıkarmağa yol açar. Bu ise câiz değildir. Bir hadîs-i şerîfde, **(Fitne uykudadır. Fitneyi uyandırana, Allahü teâlâ la'net etsin!)** buyuruldu.

Osmânlı devleti zemânında evlenme işi belediyeye veyâ evlenme me'mûrluğuna kayd etdirilerek, buradan evlenme cüzdânı alınır ve mezhebindeki din bilgilerini doğru olarak bilen ve nemâzlarını terk etmeyen sâlih bir müslimân, şartlarına uygun olarak, şer'î nikâhlarını yapardı. Nikâh yapılırken zevc ile zevcenin karâr verdikleri **(Mehr-i mu'accel)** ve **(Mehr-i müeccel)** denilen altın para mikdârları evlenme cüzdânına yazılırdı. Zevc, mehr-i mu'acceli düğünden evvel zevcesine öderdi. Mehr-i müecceli ise, zevcesini boşarsa ödemek mecbûriyyetinde idi. Bu altınları ödemezse ve çocuklarının nafakalarını her ay annelerine ödemezse ma'âşından kesilerek ödetilir veyâ habs olunurdu. Bu kadar çok parayı ödemek ve bekârlık sefâletini çekmek ve bir dahâ evlenememek korkusundan dolayı kimse zevcesini boşayamazdı. Çünkü zevcesini haksız olarak boşayan erkeğe kimse kızını vermezdi. Her müslimân, nikâhın kerâmeti olarak hâsıl olan muhabbet ve huzûr içinde, ölünciyeye kadar, zevcesi ve çocukları ile berâber mes'ûd ve bah-tiyâr olarak yaşardı. Muhîti, tanıdıkları arasında kıymetli olup, herkesden hürmet ve i'tibâr görürdü.

42 —Hindistândaki dinde reformculardan, ingiliz câsûsu Ebül'ulâ el Mevdûdî iskoç masonu idi. **(İslâm'da ihyâ hareketleri)** kitâbında, imâm-ı Gazâlîyi reformcu olarak tanıtıyor. Bu yüce imâm için, *(Yunan mefkûresini, müslimânların kafalarındaki te'sîrini giderecek şekilde baltaladı. İslâmiyeti filozoflara ve skolastizme karşı, kendi kafalarına göre savunmağa kalkışanların hatâlarını düzeltti. İmân esâslarının rasyonel te'sîrini ortaya koydu. İctihâd rûhunu yeni baştan açtı. Tedrisât programlarını düzene sok-*

du. İslâmın moral prensiplerini ortaya koydu. Hükûmeti ve me'mûrları dîne uymağa çağırıldı. Fekat, hadîs ilminde eksik idi. Rasyonel ilm üzerinde fazla durdu ve tesavvufa lüzûmundan fazla temâyül etdi) diyerek, Ehl-i sünnet âlimlerinin en büyüklerinden olan bu koca imâmı kusûrlu olarak gösteriyor. Bu kusûrlarına tehlikeli davranış adını veriyor. Sonra, (İbni Teymiyye, bu tehlikeleri giderdi, islâmın fikr ve ahlâk rûhunu canlandırdı ve yenilik icâdlarını başardı. İbni Teymiyyeden az önce, kimse, iftirâ korkusundan halkı islâmiyyete da'vet etmeğe cesâret edemedi. Dar kafalı ulemâ ile zâlim hükümdârlar elele vermişlerdi. Bunlara karşı islâhat bayrağını çekmek, ancak ona nasib oldu. Tefsîrde derin, hadîsde imâmlık derecesinde idi. İslâmiyyeti Gazâlinin bıraktığı yerden alıp ileriye götürdü. İslâm i'tikâdını savundu. İslâm rûhuna Gazâlîden dahâ uygun deliller buldu. Gazâlinin muhâkemesi, rasyonel fikrlerin zararlı te'sîrleri altında kalmıştı. İbni Teymiyye, dahâ te'sîrli olup, Kur'ân ve sünnet rûhuna dahâ yakın olan akl-ı selîm yolunu seçti. Böylece şâhâne bir başarı kazandı. İlm adamları, Kur'ânın tefsîrini bilmediler. Skolastik yetişenler de, Kur'ân ve hadîslerle râbitâyı kuramadılar. İslâmiyyetin hakîki izâhını başarmak ancak İbni Teymiyyeye nasib oldu. İlhâmını doğrudan doğruya Kitâbdan, sünnetden ve Eshâbın yaşayışından alarak ictihâdlar yaptı. Talebesi İbni Kayyum da, ma'nâsi çözülmemiş hikmetler üzerinde çalışarak, islâmî kanûnlar koydu. İslâmî sisteme sızmış olan kötü te'sîrleri temizleyerek, onu saf ve tâze hâle koydu. Asrlar boyunca islâmın cüz'ü olarak kabûl edilen ve dînî müeyyidelere mesned olan ve ulemâ tarafından göz yumulmuş olan kötü âdetlere hücum etdi. Bu dürüst hareketi, bütün dünyâyı aleyhine çevirdi. Sonra gelenler, ona iftirâ etmekde, birbirleri ile yarışdılar) diyor.

Cevâb: Dinde reformcular üçe ayrılır:

Dinde reformcu denilenlerin birinci kısmı, **(Ehl-i sünnet)** mezhebinin derin âlimleridir. Bunlar, câhil halk tarafından ve islâm düşmanları tarafından müslimânlar arasına sokulmuş olan hurâfeleri, yanlış inançları ve yanlış işleri düzelttiler. Ehl-i sünnet müctehidlerinin Eshâb-ı kirâmdan işiterek bildirmiş oldukları doğru bilgileri meydâna çıkartdılar. Kendilerinden birşey söylemediler. Bunlara **(Müceddid)** denir. Bunların geleceğini ve islâmiyyete hizmet edeceklerini, hadîs-i şerîfler haber vermekte ve övmektedir. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Benden sonra, her yüz senede, bir âlim çıkar. Dînimi kuvvetlendirir)** buyurdu. **(Ümmetimin âlimleri, İsrâil oğullarının Peygamberleri gibidir)** hadîs-i

şerîfi ile bu müceddidler övüldü. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, imâm-ı Şâfi'î ve bunlar gibi mezheb imâmı olan mutlak müctehidler ve imâm-ı Rabbânî Ahmed Fârûkî Serhendî ve her asrdaki dört mezhebden birinde olan âlimler ve ileride gelecek olan hazret-i Mehdî bu müceddidlerdendir “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”. Dîni siyâsete ve dünyâ kazançlarına âlet eden ba'zı münâfiklar, kendilerini din adamı, mürşid tanıtıyor. Hadîs-i şerîfde bildirilen son asrın müceddidi kendilerinin olduklarını yazıyorlar. Câhiller de bunların müceddid olduklarını söylüyorlar. Hâlbuki Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, her asrın müceddidinin alâmetlerini de açıkladı. Hepsinin Eshâb-ı kirâmın yolunda olduklarını bildirdi. Eshâb-ı kirâmın yolunda olanlar da, **(Ehl-i sünnet)** âlimleridir “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”. Hadîs-i şerîfde bildirilen müceddidler, Ehl-i sünnet mezhebinin büyük âlimleridir. Bu müceddidler, kendi görüşleri, düşünceleri ile söylemezler. Âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere kendi bilgilerine ve anlayışlarına göre ma'nâlar vermezler. Tefsîr ve hadîs âlimlerinin verdikleri ma'nâların yayılmasına, kuvvetlenmesine çalışırlar. Mevdûdî, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” övmüş olduğu bu derin âlimlere, nasıl oluyor da câhil diyor?

İslâmiyyetin temel kitâblarında, hiçbir mevdû' hadîs ve düşmanların, câhillerin dîne sokdukları bozuk inanışlar ve yanlış işler yoktur. Müceddidlerin vazîfeleri, islâm âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”, din kitâblarını değiştirmek, bunlardaki din bilgilerinin kıymetden düşürmek veyâ yeni bilgiler eklemek değildir. Onların vazîfesi, bu kitâblardaki din bilgilerinden unutulmuş olanlarını meydâna çıkarmak, açıklamak ve herkese öğretmektir. İslâmın bu yüksek âlimlerine **(Reformcu)** denmez. **(Müceddid)** denir.

Dinde reformcuların ikinci kısmı da, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere inanırlar, saygı gösterirler. Fekat, islâm âlimlerinin kitâblarında bildirilen ma'nâları, bilgileri kabûl etmezler. Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden, kendi kısa görüşlerine göre ma'nâlar çıkarırlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin bilgilerinden birçok yerde ayrılırlar. Bunlara **(Bid'at)** veyâ **(Dalâlet)** fırkaları, ya'nî **(Sapık)** denir.

Bunların meydâna geleceğini de, Peygamber efendimiz “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” haber vermektedir. **(Ümmetimin yetmişüç fırkaya ayrılacaktır. Bunlardan yetmişiki Cehenneme gidecek, biri, inanış sebebi ile Cehenneme girmeyecektir)** hadîs-i şerîfi birçok kıymetli kitâblarda yazılıdır. Dört **(Sünen)** kitâbında bulunduğu ve Tirmüzînin kitâbında dahâ uzun olduğu **(Milel ve**

Nihal) tercemesi birinci sahîfesinde bildirilmektedir. (**Buhârî**) ve (**Müslim**) kitâblarında da bulunduğu (**Berîka**) ve (**Hadîka**) kitâblarında yazılıdır. En kıymetli kelâm kitâblarından olan ve medreselerin yüksek sınıflarında okutulan (**Şerh-i mevâkıf**) kitâbının altıyüzdokuzuncu sahîfesinde ve imâm-ı Rabbânî (**Mektûbât**)ının ikinci cild, altmışyedinci mektûbunda da yazılıdır. [(**Se'âdet-i Ebediyye**) kitâbının 54.cü sahîfesine bakınız!] Bu hadîs-i şerifi, bid'at fırkalarında bulunan sapıklar ve kâfirler kabûl etmemektedirler.

Dinde reformcuların üçüncü kısmı, islâm düşmanı olan sinsi kâfirlerdir. Bunlar müslimân görünerek, dîni islâh ediyoruz, ana kaynaklarını meydâna çıkarıyoruz, ilk hâline getiriyoruz gibi yaldızlı sözler söyleyerek islâm dînini yıkağa, Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şeriflerin doğru ma'nâlarını değiştirmeğe, bozmağa çalışıyorlar. İslâmiyeti, içerden yıkmak istiyorlar. Müslimân gördükleri için ve dîni islâh ediyoruz, hurâfelerden temizliyoruz, dedikleri için, câhil halk, bu kâfirleri hakikî müceddid sanıyor. Bunlara aldanıyor. Böylece, çok başarı sağlıyorlar. Müslimânları aldatmak için, Ehl-i sünnet âlimlerinden birkaçını medh ediyorlar. Onlara hayrân olduklarını yazıyorlar. Fekat, onların kitâblarında yazılı olan bilgilerin birçoğunu beğenmiyorlar. Bunlara hurâfe diyorlar. Bu büyük âlimlerin kıymetli kitâblarında yazılı olan hadîs-i şeriflerden, işlerine gelmeyenlere, çıkarlarına engel olanlara, mevdû' hadîsdir, uydurma hadîsdir diyorlar. Kendi uydurdukları bozuk, zararlı şeyleri, doğru diye ortaya koyuyorlar. Böylece, bu büyük âlimlere leke sürmeğe çalışıyorlar. Bunlardan bir kısmı da, Ehl-i sünnet âlimlerinden bir ikisini dillerine dolayıp kötülüyorlar, hattâ kâfir diyorlar.

Biz müslimânlar, (**Dinde reformcu**) kelimesinden mezhebsizleri ve sinsi islâm düşmanlarını, ya'nî ikinci ve üçüncü kısımda olanları anlıyoruz. Yukarıdaki hadîs-i şerifde inanışı doğru olup, bu yüzden Cehenneme girmeyecekleri bildirilen fırkaya (**Ehl-i sünnet vel-cemâ'at**) mezhebi denir. Bu hadîs-i şerif gösteriyor ki, bir insan, yâ müslimândır, yâhud kâfirdir. Müslimân da, yâ Ehl-i sünnet mezhebindedir, yâhud, bid'at ehlidir. Ya'nî, sapıktır. Bundan anlaşılıyor ki, Ehl-i sünnet mezhebinde olmayan kimse, ya'nî mezhebsiz olan kimse, yâ sapıktır, yâhud kâfirdir.

Bugün islâm memleketlerini sarmış olan, yıkıcı dinde reformculara aldanmamak için, müslimânların çok bilgili olmaları lâzımdır. Meselâ; Sultân Abdülmecid ve sultân Abdül'aziz hân "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ" zemânlarında, beş def'a sadra'zam olan ve (1287 [mîlâdî 1871]) de vefât edip, Süleymâniyye câmi'i bağçesin-

de gömülen Âli pâşa mason idi. Dinde reformcu olan, Cemâled-dîn-i Efgânîyi İstanbul'a getirip dinde reformlar yapmak için, onunla elele vererek çalışmağa koyuldu. Fekat, islâm âlimleri, uyanık davranarak, meydânı bunlara bırakmadılar. Cemâleddîni rezîl etdiler. Âli pâşa da, onu destekliyemedi.

Cemâleddîn-i Efgânî, binikiyüzellidörtde Efganistânda doğdu. Binikiyüzaltmışbirde Kâbile geldi. On sene kaldı. Felsefe kitâbları okudu. Bir aralık, Ruslara Efganistân hakkında câsûsluk yapıp, jurnallar verdi. Ruslardan çok para aldı. Binikiyüzseksenbeşte Mısra geldi. Mason oldu. Âli pâşa, bunu İstanbul'a getirdi. Vazîfe verdi. O zemân, İstanbul dârülfünûn, ya'nî üniversite rektörü bulunan ve sadra'zam Reşîd pâşa tarafından Pârisde yetiştirilmiş olan ve kâfir olduğuna fetvâ verilen, mason Hasen Tahsin tarafından buna o sene konferanslar verdirildi. Fekat, ulu orta konuşunca, o zemânın şeyh-ul-islâmı olan büyük âlim Hasen Fehmi efendi "rahmetullahi teâlâ aleyh" tarafından kâfir olduğuna fetvâ verildi. Hasen Fehmi efendi, zemânın derin âlimlerinden idi. Osmânlı devletinin yüzonuncu şeyh-ul-islâmı idi. Rû'ûs imtihânında birinciliği kazanmışdı. Müderris ya'nî üniversite din bilgileri profesörü oldu. Çok talebe yetiştirdi. Çeşidli vazîfelerde yükseldikten sonra, şeyh-ul-islâm oldu. Sultân Azîz Mısra gitdiği zemân, hatîb efendinin okuduğu hutbeyi bu hâzırlamışdı. Câmî-ul-Ezherin meşhûr âlimi (Şeyh Saka) hazretleri ile çok sohbet eyledi. Mısır âlimleri, ilmdeki kudretini takdîr etdiler. İşte bu âlim, ağır basarak, Cemâleddîn rezîl oldu. Âli pâşa, bunu İstanbul'dan çıkarmağa mecbûr kaldı. (**Edib İshak**) adındaki bir Mısrılının (**Eddürer**) adındaki kitâbında, Cemâleddîn'in Mısırda mason locası başkanı olduğu yazılıdır. Mısrılılara ihtilâl fikrleri aşıladı. Şöhretini arttırmak için, (**A'râbî Pâşa**) vak'asını hâzırlıyanlarla birlikde İngilizlere karşı göründü. Mısır müftîsi (**Muhammed Abduh**) ile dost oldu. Reformist düşüncelerini ona aşıladı. Muhammed Abduh bir yazısında, (Cemâleddîni görmeden önce, gözüm kör, kulağım sağır, dilim dilsiz imiş) diyor. Londrada ve Pârisde, dinde reform diye çok zararlı yazılar yazdı. Binsekizyüzseksenaltıda Îrâna geldi. Orada da râhat durmadı. Zincirlere bağlanarak, beşyüz şüvâri ile Osmânlı hudûduna bırakıldı. Bağdâda, Londraya gitdi. Îrân aleyhinde yazılar yazdı. Oradan İstanbul'a geldi. Burada da, Behâîlerle işbirliği yaparak, dîni siyâsete âlet etdi. Îrânda fesâd çıkarmağa uğraşdı. Bir sene sonra, çenesinde kanser çıkarak, binüçyüzondört (1314) hicrî ve binsekizyüzdoksanyedi (1897) milâdî yılında öldü. Maçka kışlası yanında, şeyhler mezârlığına gömüldü. Bir Amerikalı, bu masona mezâr yapırdı. İkinci cihân harbinden sonra ke-

mikleri Efganistâna götürüldü. Masonlar, bunun islâm düşmanlığını, ihtilâlcî ve fesadçı hareketlerini başka dürlü yazıyorlar. Bunu büyük gösterebilmek için, şeyh-ul-islâm efendiye ve islâm âlimlerine câhil, gerici demekden sıkılmıyorlar. [Bunların islâmîyete verdikleri zararlar, Prof.Dr. Muhammed Hüseyin arabî olarak yazdığı ve İnsan yayınlarının terceme etdirerek 1986 senesinde, “Modernizmin İslâm Dünyâsına girişi” ismi ile İstanbulda neşr ettiği kitâbda uzun yazılıdır.]

1362 [m. 1943] senesinde vefât etmiş olan, büyük islâm âlimi Seyyid Abdülhakîm Efendi hazretleri buyurdu ki, (Dinde reform sapıklığını ortaya ilk çıkaran, **(İbni Teymiyye)** oldu. Bu sapıklık sonradan, câhiller ve islâm düşmanları tarafından küfre kadar götürüldü). İbni Teymiyye, 661 [m. 1263] de Harrânda tevellüd ve 728 [m. 1328] de Şâmda kal’ada habs iken hastalanarak öldü. Ehl-i sünnet âlimlerini beğenmiyordu. Tesavvufu büsbütün inkâr ediyordu. Muhyiddîn-i Arabî, Sadreddîn-i Konevî “rahmetullahi teâlâ aleyhimâ” gibi islâmın göz bebeklerine kâfir diyordu. Hâlbuki, bir müslimâna kâfir diyenin kendisi kâfir olacağını bilmiyecek kadar câhil değildi. Ne yazık ki, islamiyeti kendi görüşüne, dar kafasına uydurmağa kalkışmış, aklı ermediği hakikatleri inkâr ederek, dalâlete düşmüştü. İslâm âlimlerinin büyüklerinden ve tesavvuf ilminin mütehasıslarından Abdülvehhâb-i Şa’rânî “rahmetullahi aleyh”, **(Tabakât-ül-kübrâ)** kitâbında, İbni Teymiyyenin bu acıklı hâlini ortaya koymakda, önsözünde (Velîyi, ancak Velîler tanır. Velî olmayanın ve vilâyetden haberi olmayanın, vilâyete inanmaması, onun inâdıcı ve câhil olduğunu gösterir. Şimdi ibni Teymiyyenin tesavvufu inkâr etmesi ve âriflere dil uzatması böyledir. Bunun gibi kimselerin kitâblarını okumamalı, yırtıcı hayvanlardan kaçır gibi, onlardan sakınmalıdır. Tesavvuf büyüklerinden Ebül Hasen Şâzîlî de, Evliyâyı inkâr edenlerin hâllerini uzun anlatmaktadır) demektedir. İbni Teymiyyeciler, bunun için Abdülvehhâb-i Şa’rânîye “rahime-hullahü teâlâ” düşman olmuşlar, islâmın bu büyük âlimini yalan ve iftirâ oklarına hedef yapmışlardır.

(İbni Teymiyye), ilk müslimânların, Kur’ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uyduklarını, sonradan gelen mezheb imâmlarının, kendi görüşlerini de işe karıştırdıklarını söylüyor, Ehl-i sünnete çatıyordu. Hâlbuki, onyedinci maddenin cevâbında bildirildiği gibi, Ehl-i sünnet âlimleri “rahime-hümullahi teâlâ”, din bilgilerinde, hiçbir zemân naklden ayrılmamışlardır. Kendi görüşlerine uymamışlardır. Hele imâm-ı a’zam Ebû Hanîfenin “rahmetullahi aleyh” kendi görüşünü naklden aşağı tuttuğu, islâm âlimlerinin sözbirliği ile

bildirilmektedir. Böyle olduğu (**Se'âdet-i Ebediyye**) kitâbının yirmiyedinci maddesinde vesîkalarla açıklanmıştır. İbni Teymiyye, Ehl-i sünnet âlimlerine bu iftirâyı atarken, Kur'ân-ı kerîmi, kendi görüşüne göre tefsîr ediyordu. Böylece ilk müslimânlardan kendisi ayrılmıştır. Bu hâli sözünde samîmî olmadığını göstermektedir. Ehl-i sünnet âlimlerinin, Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri yanlış anladıklarını, Eshâb-ı kirâmın bile, çok yerde yanlışlıklarını bildiriyordu. Allahın dînini, kendisinin düzelttiğini, Kur'ân-ı kerîmin doğru ma'nâsını yalnız kendisinin anlamış olduğunu söylüyordu. Hadîs-i şerîflerle övülmüş olan birinci ve ikinci asrın büyük müctehidlerini ve bunların mezheplerini dünyâya yayan islâm âlimlerini beğenmiyordu. Bu yüzden, dinde söz sâhibi olanlar birleşerek, bunun tuttuğu yolu incelediler. Sapık ve zararlı olduğu anlaşıldı. Babasından mîrâs kalan müderrislik kürsüsü elinden alındı. Fekat o, yine râhat durmadı. Müşebbihe denilen bid'at fırkasının sözlerini ortaya çıkarıyor. Allahü teâlâyâ madde ve cism diyordu. Yaratanı insan şeklinde sanıyordu. Bu bozuk inancına o kadar saplanmıştı ki, birgün, Şâm câmi'inin minberinde, (Cenâb-ı Hak, gökden yere benim şimdi indiğim gibi iner) diyerek, minberden aşağı indiğini, İbni Battûta haber veriyor. Dört mezhebin âlimleri, İbni Teymiyyenin bu sözünü red eden cevâblar yazarak, müslimânların i'tikâdlarının bozulmasını önlediler. Mısır, Şâm, Kuds kâdılıkalarını yapmış olup, 733 [m. 1333] de vefât etmiş olan Şâfi'î fikh ve hadîs âlimlerinden Muhammed ibni Cemâ'a'nın (**Er-reddü-alel-müşebbihi fi-kavlihi teâlâ Errahmânü alel' Arş-isteva**) kitâbı bu kıymetli cevâblarla doludur. (**Tâtârhâniyye**) fetvâ kitâbında ve (**Milel ve Nihal**) kitâbında ve bütün kitâblarda (**Mücessime**) ve (**Müşebbihe**) fırkalarının, ya'nî (Allahü teâlâ cism gibidir. Arş üzerinde oturur, iner, yürür) gibi şeylere inananların kâfir oldukları yazılıdır. Yediyüzbeşte, Mısır sultânı Nâsırın yanında toplanmış olan âlimler ve devlet adamları, böyle bozuk sözleri yaydığı için, onu Kâhire kal'ası kuyusuna habs etdiler. Ehl-i sünnet âlimlerinin câiz görmedikleri yanlış fetvâlar verdiği için de, yediyüzyirmisenesinde Şâm kal'asına habs edildi. Peygamberlerin mezârları ile mukaddes makâmların ziyâreti hakkında sözleri de ortalığı karıştırdı. Fitneye sebep oldu. Bu yüzden, yediyüzyirmialtıda Şâmda tekrâr habs edildi. 728 [m. 1328] de, zindanda iken hastalanarak öldü.

İbni Teymiyye, Hanbelî mezhebinde olduğunu söylerdi. Hâl-buki, hak olan dört mezhebden birinde olabilmek için, Ehl-i sünnet mezhebine uygun îmân sâhibi olmak lâzımdır. Onun çok sözü, Ehl-i sünnet mezhebinde olmadığını, hattâ bu mezhebi beğenme-

diğini gösteriyor. Kendisini bir müctehid, bir reformcu olarak tanı-
tıyordu. Binotuzüç hicrî yılında vefât eden, Hanbelî âlimlerinden
Mer'î, İbni Teymiyyenin hâl tercemesini yazmıştır. **(Kevâkib)**
adındaki bu kitâbında onun mezheb imâmlarını taklîd etmeği ve
hattâ icmâ'ı tanımayan yazılarını bildirmekdedir. Kıyâs yapıdıkla-
rından dolayı, Ehl-i sünnet âlimlerine saldırdığı hâlde, çok yerde
ve hele **(Mecmû'at ür-resâil)** kitâbında, kendisi de pekçok kıyâs
yapmıştır. Evliyânın büyüklüğüne inanmaz, türbelere yapılan zi-
yâretlere saldırdı. **(Ancak üç mescide ziyâret için gidilir)** hadîs-i
şerifini, **(Ancak üç mescid ziyâret edilir)** şekline çevirmiş, Resûlul-
lahın kabrini ziyâret için bile gitmek günâh olur demiştir. İbni Ha-
cer-i Heytemî hazretleri **(Fetâvâ-yı fıkhiyye)** kitâbında, buna uzun
cevâb vermiştir. Hindistândaki âlimlerden, 1304 [m. 1887] sene-
sinde vefât eden Muhammed Abdülhay Lüknevî ile, Hindistânda-
ki mezhebsizlerden Muhammed Beşir arasında bu konuda geniş
münâzaralar olduğu **(Nüzhet-ül-havâtır)** kitâbının ikiyüzyirmi-
ikinci maddesinde yazılıdır. (Nüzhet-ül-havâtır) kitâbını yazan
Allâme Abdülhay Hasenî, 1341 [m. 1923] de vefât etmiştir. Ehl-i
sünnet âlimlerinin en büyüklerinden olan **(Ebül Hasen-i Eş'arî)**
hazretlerinin mezhebine ve bu derin âlimin, kaderi ve Allahü te-
âlanın isimlerini açıklamasına ve azâb yapılacağını bildiren âyetle-
re verdiği ma'nâlara çatmakta idi. Cehennem azâbının kâfirlere
de sonsuz olmayacağını söylerdi. Hükûmetlere verilen her çeşid
vergi, zekât yerine geçer derdi. Dört mezhebin sözbirliği ile bildir-
diklerine uymayan sözlerin küfr olacağını kabûl etmezdi. Ehl-i
sünnet âlimlerinin şanlarını, şöhretlerini çürütmeğe çalışırdı. Sâli-
hiyyede, el-Cebel câmi'inde hazret-i Ömerin çok hatâ yapıdığını
söylemiştir. Bir toplantıda, hazret-i Alînin üçyüz def'a yanıldığını
söylemiştir. Münâvînin **(Künûz)** kitâbında ve imâm-ı Ahmedin
sahîhinde ve **(Mir'ât-i kâinât)** kitâbında yazılı olan hadîs-i şerîfde,
(Allahü teâlâ, doğru sözü, Ömerin dili üzerine koymuştur) buyu-
ruldu. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" bu hadîs-i şerîfde,
(Ömer hiç yanılmaz!) buyuruyor. İbni Teymiyye ise, Ömer çok
yanılmışdır diyerek, bu hadîs-i şerîfe karşı gelmektedir. Hâlbuki
bu hadîs-i şerîfi bilmiyecek kadar câhil değildi. Hadîs bilgisi çok-
du. Fekat, yanılması da, o kadar çok oldu. Evet, hazret-i Ömerden
başka Eshâb-ı kirâmın çoğu, ictihâd ile anlaşılacak işlerde yanıl-
mış olabilir. Fekat, onların yanılmaları, ictihâd hatâsı idi. Bunun
için, o büyüklerin ve Ehl-i sünnet âlimlerinin, ictihâd ile anlaşıla-
cak işlerde yanılmalarına da sevâb verilirdi. Çünkü, hepsi mücteh-
hid idi. İbni Teymiyyenin îmân edilmesi lâzım olan bilgilerde ya-
nılması ise, onu doğru yoldan uzaklaştırmış, azâbının artmasına

sebeb olmuştur. Kendini din imâmları gibi müctehid sanarak, haddini bilememiş, felâkete sürüklenmiştir. İbni Teymiyye, dahâ aşırı da giderek, tesavvuf büyüklerine, Sadreddîn-i Konevîye, Muhyiddîn-i Arabîye, Ömer bin Fârıda “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in” insafsızca saldırmıştır. Gazâlînin kitâblarında mevdû’ hadîs doludur derdi. Kelâm âlimlerimize de dil uzatmaktan geri kalmamıştı. Mezheblerin ictihâd ayrılığı olduğunu anlayamamış, felsefî düşünelerinin sonucu sanmıştı. Ehl-i sünnet âlimlerinin, islâm memleketlerindeki eskiden kalma kiliselere dokunulmamalıdır, dediklerini suç saymış, bu yüzden de, din büyüklerine lâf atmıştır.

Mevdûdî de, ibni Teymiyye gibi imâm-ı Gazâlîyi kusurlu göstermektedir. Büyük âlim **(İbni Hacer-i Mekkî)** hazretleri, **(El-a'lâm bi-kavâtı'l-islâm)** kitâbında küfre sebep olan şeyleri anlatırken, İbnüssübkî ve başka âlimlerin kitâblarından alarak buyuruyor ki, (İmâm-ı Gazâlînin yazılarında kusûr bulan kimse, yâ hased edip onu çekemiyendir, yâhud da, zındıktır). Hanefî mezhebi âlimlerinden İbni Âbidîn, **(El-Ukûd-üd-dürriyye)** kitâbının sonunda diyor ki, (İmâm-ı Gazâlî âlim değildi diyen kimse, câhillerin echeli ve fâsıkların en kötüsüdür. O, zemânının hüccet-ül-islâmı ve âlimlerin en üstünü idi. Fıkh ilminde çok kıymetli kitâbları vardır. Şâfi’î mezhebinin ba’zı hükmleri, Onun kitâbları üzerine kurulmuştur).

İslâm âlimlerinden ba’zısı, ibni Teymiyyenin müslimânlıktan çıktığını, mürted olduğunu bildirmektedirler. İbni Battûta, İbni Hacer-i Mekkî, Takıyyeddîn-i Subkî ve oğlu Abdülvehhâb, İzzeddîn bin Cemâ’a ve ebû Hayyân Zâhirî Endülüsî gibi, sözleri sened olan derin âlimler, onu bid’at ehli, sapık saymışlardır. Evet onun sapık olduğunu bildirenler de, ilminin, zekâsının, zühdünün çokluğunu inkâr etmiyorlar. Fekat, **(Mişkât)**da yazılı hadîs-i şerîfde, **(Kötülerin en kötüsü kötü din adamlarıdır)** buyuruldu. İmâm-ı Rabbânî Ahmed Fârûkî elliüçüncü mektûbunda buyuruyor ki:

(Âlimlerin iyisi, insanların en iyisidir. Âlimlerin kötüsü, insanların en kötüsüdür. İnsanların se’âdeti ve felâketi, âlimlere bağlıdır. Büyüklerden biri şeytânı boş oturuyor görüp, sebebini sormuş. Şeytân demiş ki: Bu zemânın sapık âlimleri, bizim işimizi yapıyor. İnsanları yoldan çıkarmak için, bize iş bırakmıyorlar).

İmâm-ı Sübkî de, ibni Teymiyyenin ilmini, zekâsını çok övüyordu. Burhâneddîn bin Müflih **(Tabakât)**da diyor ki, İmâm-ı Sübkî, Zehebîye yazdığı mektûbda, ibni Teymiyyeyi çok övmüş-

dü. Fekat, imâm-ı Sübkî de (**Erreddü-li-ibni Teymiyye**) kitâbında ve oğlu Abdülvehhâb da (**Tabakât**)da, onun Ehl-i sünnetden ayrıldığını, dalâlete düşüğünü yazmaktadırlar. Fikrlerini aşladığı birkaç kimse ve hele talebesinden ibni Kayyim ile Zehebî, onu aşırı övmektedir. Meshûr kitâblara açıklamalar yaparak din adamı sayılan ve Kur'ân-ı kerîm ve değerli kitâbları yazmakla geçinen Aliyyülkârî ve Mahmûd Âlûsî ve kendini müctehid sanan Abduh gibi kimseler de, onun yoluna saparak Ehl-i sünnetden ayrılmışlardır.

Son asrın derin âlimlerinden Yûsuf Nebhânî (**Şevâhidül-hak**) kitâbında ve Osmânî âlimlerinin büyüklerinden şeyh-ul-islâm Mustafâ Sabri efendi, (**El-ilm ve akl**) kitâbında ve Şâm âlimlerinden Ebû Hâmid bin Merzûk, iki cild kitâbında, ibni Teymiyyenin sapıtıldığını vesikalarla isbât etmişlerdir. Ebû Hâmidin kitâbı, İstanbulda kısaltılarak, (**Et-Te vessül-ü bin-Nebi ve bis sâlihîn**) ismi verilip, 1395[m. 1975] senesinde ofset yolu ile basdırılmıştır.

İbni Teymiyyeyi doğru sananlar, onun muhâkeme ve habs edilmesini haksız göstermek için de, (*Tesavvufcular aleyhindeki yazıları, onları darıldı. Talâk hakkındaki fetvâları, fikh âlimlerini düşman etdi. Sifât-i ilâhiyye hakkındaki fetvâları da, kelâm âlimlerini gücendirdi. Bu yüzden kelâm, fikh ve tesavvuf âlimleri buna karşı birleşerek cezâlandırıldı*) diye kısaca yazıyorlar. Din âlimlerinin, bir iki kelime için, bir müslimâna düşman olacaklarına, ona zulm edeceklerine, tuzağa düşürmek için çalışdıklarına herkesi inandırdıklarını sanıyorlar. Onu mazlûm, âlimleri ise, zâlim olarak tanıtıyorlar. Hâlbuki, ibni Teymiyye, Ehl-i sünnete karşı, isyân bayrağı çekti. İslâm âlemine fitne, fesâd ateşi saldı. Meselâ nahv âlimlerinden Ebû Hayyân, (700) senesinde Kâhireye gelince, ibni Teymiyye buna (Nahv âlimi dediğimiz Sibeveyh de kim oluyor. Kitâbında tam seksen yanlış var ki, sen onları anlayamazsın) demiştir. Ebû Hayyân da, ilm adamına yakışmayan sözleri karşısında, ondan uzak kalmağı uygun görmüştür. (**El-Bahr**) adındaki tefsîrinde ve (**Nehr**) ismindeki muhtasarında, onu ayblamıştır.

İbni Hacer-i Askalânî (**Dürer-ül-kâmine**) kitâbında, Zehebîden “rahmetullahi teâlâ aleyhimâ” alarak diyor ki, (İbni Teymiyye, ilm üzerinde konuşurken hiddetlenir, karşısındakini mağlûb etmeğe çalışır, herkesi gücendirirdi). İmâm-ı Süyûtî, (**Kam'ul-mu'ârd**) kitâbında buyuruyor ki, (İbni Teymiyye, kibrli idi. Kendini beğenirdi. Herkesden üstün görünmek, karşısındakini küçümsemek, büyüklerle alay etmek âdeti idi). Şâm âlimlerinden Muhammed Alî Beğ, (**Hittatü-Şâm**) kitâbında diyor ki, (İbni Tey-

miyyenin hedefi, Luther adındaki papasının hedefine benzer. Fekat, hıristiyanlığın müceddidi muvaffak oldu. İslâm müceddidi muvaffak olamadı).

Pâkistânın büyük âlimlerinden Siyalküt şehrinin imâm ve hatibi, Mevlânâ Muhammed Ziyâullahın (**Vehhâbiliğin Hakîkati**) kitabı urdu dilinde olup, 1969 da basılmıştır. Doksanüçüncü sahifesinde diyor ki, Hindistânın büyük âlimi, dünyânın tanıdığı yüzlerce kıymetli kitâbın yazarı mevlevî Abdülhay Lüknevî, (hicri 1304 senesinde vefât etdi.) (**Gays-ül-gamâm**) kitâbında, (Sonra gelen Şevkanînin de, önce gelen ibni Teymiyyet-el-Harrânî gibi, ilmi çok, aklı az idi. Tıbkı onun gibi idi. Hattâ ondan dahâ aşağı idi) demektedir.

Goldziher, İbni Teymiyyenin hak mezhepleri bid'at saydığını, islâmın ilk safvetini değişirdiler diyerek, bunlarla dögüşdüğünü, Eş'arî mezhebi ile ve tesavvufla mücâdele etdiğini, Peygamberlerin kabrini ve Evliyânın kabrlerini ziyâret etmeğe ma'siyet dediğini yazmaktadır.

Muhammed Abdahun yetişdirdiklerinden olup, onun yolunda giden Câmî'ul-ezherin eski rektörü Mustafâ Abdürrâzık pâşa diyor ki, (İbni Teymiyye fetvâ verirken, bir mezhebe uymaz, bulduğu delîl ile hareket ederdi. Tesavvuf büyüklerinin "kaddesallahü teâlâ esrârehümül'azîz" keşfini inkâr ederdi).

İbni Teymiyye, Sadreddîn-i Konevî için diyor ki, (Muhyiddîn-i Arabînin arkadaşı olan Sadreddîn, akliyyât ile kelâm ilmlerinde, üstâdından dahâ ileride olmakla berâber, ondan dahâ kâfir, dahâ az bilgili, dahâ az îmânlıdır. Bunların mezhepleri kâfirlik olduğu için, dahâ hünerli olanları, dahâ çok kâfir oluyorlar). İslâm âlimlerinin bir kısmı kendisine kâfir dedi. Çoğu ise sapık olduğunu bildirdiler. Yavuz Sultân Selîm hân "rahmetullahi teâlâ aleyh" devri âlimlerinden Muhammed Şeyh-i Mekkî, Süleymâniyye kütübhânesi, Reşîd efendi kısmında bulunan fârisî (**El-cânib-ül-garbî**) kitâbında, Muhyiddîn-i Arabî hazretlerine yapılan saldırıları cevâblandırırken diyor ki, (İbni Teymiyye, kâfirlerin yıllarca yandıktan sonra Cehennemden çıkacaklarını bildirmekte ve (**Bir zemân olur; Cehennemın kapıları açılır. Dibinde otlar biter**) hadîsini yazmaktadır. Başka hadîsler de söylemişdir. Hâlbuki kâfirlerin Cehennemde sonsuz kalacakları, Kur'ân-ı kerîmde açıkca bildirilmektedir. Tevâtür ve sözbirliği hâsil olmuşdur. Âlimler, ibni Teymiyyenin tevâtüre ve icmâ'a karşı geldiğini bildiriyor).

(**Muhtasar-ı Kurtubî**) doksanaltıncı sahifesinde diyor ki, (Ce-

hennemdekilerin hepsi çıkacak. Cehennemın hepsi boş kalacak diyenler, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere karşı gelmiş oluyorlar. Cehennem azâbının kâfirlere ebedî olduğunu Ehl-i sünnet âlimleri ve âdil imâmılar sözbirliği ile bildirdiler. (**Nisâ**) sûresinin 169.cu âyetinde, (**Kâfirler Cehennemde ebedî kalacaklardır**) buyuruldu. (**Mü'minlerin yolundan ayrılanları Cehenneme atarız**) meâlindeki âyet-i kerîmeler, bunlara cevâbdır. Mü'minlerden günâhı çok olanların buldukları Cehennemın birinci tabakası boşalacaktır. Kâfirlerin buldukları başka tabakaları hiç boşalmıyacaktır. Mü'minler şefâ'ate kavuşarak azâbdan kurtulacak, yalnız bunların yerleri boşalıp, Cehennemın yalnız birinci tabakasının dibinde otlar bitecektir. İmâm-ı Kurtubî yukardaki hadîsin (**Mevkûf**) olduğunu yazıyor. Resûlullahdan işitildiği bildirilmemiştir, diyor. Muhyiddîn-i Arabî hazretleri de, Cehennemın kapıları hiç açılmaz. Kâfirler Cehennemde ebedî kalırlar, diyor. Cehennemden çıkılacak diyenler, mü'minlerin çıkacaklarını bildirmişlerdir.) İbni Teymiyye, mü'minlerin Cehennemden çıkacaklarını bildiren hadîs-i şerîfleri kâfirlere teşmîl ederek, âyet-i kerîmeleri ve tevâtür ile icmâ'ı inkâr etmiş oluyor. Ehl-i sünnet âlimlerine kâfir demek, insanın küfrüne sebep olur. Selef-i sâlihînin başka başka te'vîl yapmadıkları âyetleri ve tevâtür hâsıl olmuş hadîsleri inkâr etmenin küfrü olduğu (**Redd-ül-muhtâr**)da (**Kâdîlik**) bahsinde de yazılıdır. Tancalı (**İbni Battûta**) adı ile meşhûr olan mâlikî âlimlerinden Muhammed bin Abdûllah, (**Tuhfetünnüzzâr**) târîhini İbni Cezî adındaki kâtibine yazdırmış, bu kitâb çeşidli dillere terceme edilmiştir. Türkçeye ikinci tercemeyi Muhammed Şerîf beğ yapmış ve 1335 [m. 1917] yılında İstanbulda basılmıştır. Bunun 9. cu sahîfesi sonunda (İbni Teymiyyenin ilmi çokdu. Fekat, aklında bozukluk vardı) diyorlar. İslâmiyyete uymıyan çeşidli sözlerini bildiriyorlar. Meselâ (Şâmda idim. Cum'a nemâzında idim. İbni Teymiyye hube okudukdan sonra, benim şimdi indiğim gibi, cenâb-ı Allah dünyâ göküne iner diyerek merdivenlerden indi. Mâlikî âlimi (İbni Zehrâ) bu sözün kötülüğünü cemâ'ate uzun anlattı. Cemâ'atin çoğu câhil olup, İbni Teymiyyeyi hak yolda sanıyor. Onun yaldızlı sözlerini çok seviyorlardı. Bu mâlikî âliminin sözü ile İbni Teymiyyenin üzerine yürüdüler. Elleri ile, na'lınları ile döğdüler. Yere yıkıldı. Sarığı düşdü. İpek takkesi meydâna çıkdı. Bunu behâne ederek, hanbelî kâdîsına götürdüler. Kâdî tarafından habs ve ta'zîr olundu. Mâlikî ve şâfi'î âlimleri, bu ta'zîrin haksız olduğunu söylediler. İş, melik Nâsıra intikâl etdi. Kurulan âlimler hey'eti, İbni Teymiyyenin fitne çıkardığına karar verdi. Sultânın emri ile, Şâmda habs edildi) diyor. İbni Battûtanın bu yazısı, Yûsûf-i Neb-

hânînin (**Cevâhir-ül-bihâr**) kitâbında, Abdülganî Nablûsî isminde de yazılıdır. Zemânının âlimlerince ve bütün müslimânlarca sapıklığı anlaşılmış ve cezâsı verilmiş olan bir kimseyi mezheb imâmlarımızın üstüne çıkararlara ve bunlara inananlara, Allahü teâlâ dirâyet ve hidâyet ihsân eylesin. Müslimân yavrularını sapıklara aldanmaktan korusun! Âmîn.

İbni Hacer “rahime-hullahü teâlâ” hazretleri, (**Cevher-ül-munzam**) kitâbında buyuruyor ki, İbni Teymiyyenin hurâfelerinden, saçmalarından biri, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” ile istiğâse, tevessül olunmasını inkârıdır. Ondandır önce hiçbir islâm âlimi böyle söylemedi. Ehl-i sünnet âlimleri “rahime-hümullahü teâlâ” bildiriyorlar ki, Resûlullah “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” ile her zemân tevessül etmek çok iyidir. Yararılmadan önce ve yaratıldıktan sonra, dünyâda da, âhiretde de, Onunla tevessül olunur. Yararılmadan önce Onunla tevessül olunacağını gösteren şeylerden biri, Peygamberlerin ve ümmetlerindeki Velîlerin Onunla tevessül etmiş olduklarıdır. İbni Teymiyyenin iftirâ olan sözü ise hiçbir asla ve esâsa dayanmamaktadır. Hadîs âlimlerinden Hâkim-i Nişâpûrînin bildirdiği hadîs-i şerîfde, (**Âdem “aleyhisselâm” hatâ edince, yâ Rabbî! Muhammed aleyhisselâm hakkı için beni afv ve mağîret et dedi. Allahü teâlâ da, Muhammed aleyhisselâmı dahâ yaratmış değildir. Sen Onu nasıl tanıdın buyurdu. O da, yâ Rabbî! Beni yaratıp rûh verdiğin zemân, başımı kaldırdım. Arşın kenârlarında, lâ ilâhe illallah, Muhammedün resûlullah yazılmış gördüm. Kullarının içinde en çok sevdiğinin ismini, kendi isminin yanına koymuş olduğundan anladım dedi. Allahü teâlâ da, yâ Âdem! Doğru söyledin. Kullarım arasında en çok sevdiğim Odur. Onun hakkı için benden afv dileyince, seni hemen afv etdim. Muhammed aleyhisselâm olmasaydı seni yaratmazdım buyurdu**) buyurulmuştur. Burada Muhammed aleyhisselâmın hakkı demek, Allahü teâlânın Onu çok sevmesi, Ona çok kıymet vermesi demektir. Yâhud, Onun başka kullar üzerinde olan hakkı demektir. Yâhud da, Allahü teâlânın Ona ihsân ederek, Onun için kendi üzerinde tanıdığı hak demektir. Bunun gibi, bir hadîs-i şerîfde, kulların Allahü teâlâ üzerindeki hakkı nedir? diye soruldukdâ, (**Burada hak demek, lâzım, vâcib olan şey demek değildir.**) buyurulmuştur. Çünkü, Allahü teâlânın hiçbirşeyi yapması lâzım, vâcib değildir. Dilerse yapar. Dilemezse, yapmaz. Allahü teâlâdan Resûlullah hakkı için bir dilekte bulunmak, Resûlullah için istemek değildir ki, buna şirk denilsin. Allahü teâlâ Resûlünü çok sevdiğini, Ona yüksek mertebeye verdiğini bildiriyor. İşte bu sevginin, bu yüksek derecenin hakkı, ya'nî hurmeti, kıymeti için, Allahü teâlâdan iste-

nilmektedir. Allahü teâlânın, Resûlüne olan ikrâmlarından, ihsânlarından biri de şudur ki, ya'nî Onun hakkı için, Onun yüksek derecesi için yapılan düâları kabûl buyurur. Buna inanmayanın bu ni'metden mahrûm kalması, kendisi için en büyük zarardır. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ile, hayâtda olduğu zemân da tevessül edilmiştir. Nesâf ve Tirmüzi bildiriyorlar ki, Resûlullahın yanına bir a'mâ geldi. Gözlerinin açılması için düâ etmesini diledi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ona **(İstersen düâ edeyim, istersen sabr et. Sabr etmek, senin için dahâ iyi olur)** buyurdu. Düâ etmeni istiyorum. Beni güdecek kimsem yokdur. Çok sıkılıyorum deyince, **(İyi bir abdest al! Sonra bu düâyı oku!)** buyurdu. Düânın tercemesi şudur: **(Yâ Rabbi! İnsanlara rahmet olarak gönderdiğin sevgili Peygamberin ile sana teveccüh ediyorum. Senden istiyorum! Yâ Muhammed "aleyhisselâm"! Dileğimin hâsıl olması için Rabbime senin ile teveccüh ediyorum. Allahım! Onu bana şefâ'atci eyle!)** Bunu imâm-ı Beyhekî de haber veriyor. Ayrıca (kalkdı, gözleri görerek gitdi) de diyor. Bu düâyı okumağı ona Resûlullah öğretti. Kendisi düâ buyurmadı. Onun teveccüh eylesini, yalvarmasını, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ile istigâse etmesini, dilediğinin böyle hâsıl olmasını arzû buyurdu. Resûlullah hayâtda iken de, vefâtından sonra da kendisi ile istigâse olunurdu. Selef-i sâlihîn, Resûlullahın vefâtından sonra bu düâyı çok okumuş, bununla murâdlarına kavuşmuşlardır. Halîfe Osmân "radiyallahü anh" birinin bir dileğini kabûl buyurmuyordu. Bu kimse, Eshâbdan Osmân bin Hanîf hazretlerine gelip, yardım etmesini istedikde, ona bu düâyı okumasını öğretti. Okuyup da, halîfenin yanına gidince, dileğinin kabûl olunduğunu Taberânî ve Beyhekî haber vermektedirler. Taberânînin haber verdiği bir hadîs-i şerîfde, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" düâ ederken, **(Peygamberinin ve Ondan önce gelen Peygamberlerin hakkı için)** buyururdu. Resûlullah ile veyâ başka Peygamberler veyâ Velîler ile **(Teveccüh)** etmek, **(Tevessül)** etmek, **(Istigâse)** etmek ve **(Teşef-fu')** etmek, hep aynı şey demektir. Ameller ile, ibâdetler ile tevessül etmenin câiz olduğunu islâmiyyet bildirmiştir. Eski zemânda, bir mağaraya girip kapalı kalmış olanların, Allah için yapmış oldukları hâlis işlerini söyliyerek yalvardıkları zemân, mağara ağzını tıkamış olan taşın açılarak kurtulduklarını hadîs-i şerîf haber veriyor. İşleri vesîle ederek yapılan düâ kabûl olunca, işlerin en iyilerini yapanları vesîle ederek yapılan düâlar elbette kabûl olur. Ömer-übnül-Hattâb "radiyallahü anh", hazret-i Abbâsı vesîle ederek yağmur düâsı yaptı. Eshâb-ı kirâmdan hiçbiri buna karşı birşey demedi. Resûlullahı ve Onun mübârek kabrini vesîle etme-

yip, hazret-i Abbâsî vesîle etmesi, kendini çok aşağı bildiği ve Resûlullahın akrabâsını kendinden üstün gördüğü için idi. Hazret-i Abbâs ile tevessül etmesi, aslında Resûlullah ile tevessül etmektir. Tevessül, teveccüh ve istigâse sözleri, kendisi ile teveccüh, istigâse edilen kimsenin her zemân, teveccüh ve istigâse edenlerden dahâ üstün tutulduğunu gösteriyor denilemez. Resûlullah, bir düâsının kabûl olması için, Mekke muhâcirlerini vesîle yapmışdır. İstigâse, birisinden birşey istemek için, bunun çok sevdiği bir kimseden yardım istemektir. Ya'nî bu kimse vâsıtası ile istemektir. Bu kimse vâsıtası ile istenince, o şeye kavuşmak kolay olur. Düânın kabûl olması için, Resûlullah ile veyâ kabrdeki bir Vefî ile istigâse olunur. Böylece düâ kabûl olunur. Düâyı kabûl eden, yalnız Allahü teâlâdır. Buna sebep, vesîle olan, Peygamberdir. Allahü teâlâ, hakîkî gavstır. Resûlullah, mecâzî gavs olmaktadır. Buhârînin haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Kıyâmet günü, önce Âdem ile, sonra Mûsâ ile ve sonra Muhammed aleyhimüsselâm ile istigâse ederler)** buyuruldu. Bundan başka, Resûlullah ile tevessül, istigâse etmek demek, Onun düâ etmesini istemek demektir. Çünkü O, kabrinde diridir, istiyenin istediğini anlar. Sahîh haberde bildirildi ki: (Emîr-ül-mü'minîn Ömer “radiyallahü anh” zemânında kaht [kıtlık] oldu. Eshâb-ı kirâmdan birisi, Resûlullahın kabri yanına gelip, yâ Resûlallah! Ümmetine yağmur yağması için düâ eyle! Ümmetin helâk olmak üzeredir, dedi. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, buna rü'yâda görünüp yağmur yağacağını haber verdi. Öyle de oldu. Rü'yâda ayrıca **(Ömre git, Selâm söyle! Yağmur yağacağını müjdele. Keys ile hareket etmesini söyle!)** de buyurdu. Keys, yumuşak davranmaktır. Ömer “radiyallahü anh” sert idi. Dînin emrlerini yerine getirmekte şiddet gösterirdi. Bu kimse, Halîfenin yanına geldi. Olanı anlattı. Halîfe dinledi ve ağladı. Bir habere göre rü'yâyı gören, Eshâbdan Bilâl bin Hâris Müzenî idi. Burada, rü'yâyı değil, Sahâbînin, Resûlullahın kabrine gelerek tevessül etmiş olduğunu bildirmek istiyoruz. Görülüyor ki, Resûlullahdan, hayâtda iken olduğu gibi vefâtından sonra da, dileklerin hâsıl olmaları için düâ buyurması istenilir. Onun düâ ve şefâ'at etmesi ile dilekler hâsıl olduğu gibi, hayâta gelmeden önce ve hayâtda iken ve vefâtından sonra, Onu vesîle ederek yapılan düâ ve tevessüller de kabûl olmaktadır. Kıyâmet günü de ümmeti için Rabbinden, şefâ'atde bulunacak ve şefâ'ati kabûl olunacaktır. Böyle olduğunu, islâm âlimleri **(İcmâ')** ile ya'nî sözbirliği ile bildirmişlerdir. Abdüllah ibni Abbâsın “radiyallahü anhümâ” bildirdiği hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâ İsâ aleyhisselâma, yâ İsâ! Muhammed aleyhisselâma îmân et! Senin ümmetinden, Onun zemânına**

yetiŖecek olanların, Ona î mân etmeleri için de ümmetine emr et! **Muhammed aleyhisselâm olmasaydı, Âdem Peygamberi yaratmazdım. Muhammed aleyhisselâm olmasaydı, Cenneti, Cehennemini yaratmazdım. ArŖı su üzerinde yaratdım. Hareket etdi. Üzerine, Lâ ilâhe illallah yazınca durdu, buyurdu.**) Bu hadîs-i Ŗerîfi, Hâkim sahîh senedlerle haber vermiŖdir. Bøyle yüksek derece ve øcölemeyecek kadar çok kıymetli olan ve mevlâsının ni'metlerine kavuŖmuŖ bir Peygamberi vesîle ederek Onun Ŗefâ'atini dileyerek yapılan düâ kabul olmaz mı? (**Cevher-ül-munzam**)ın yazısı (**Ŗevâhid-ül-hak**)dan alınarak buraya kadar terceme edildi. Nûh, İbrâhîm ve diğer Peygamberlerin de Muhammed aleyhisselâmı vesîle ederek yaptıkları düâlar, tefsîr kitâblarında yazılıdır.

(**Ŗevâhid-ül-hak**) İmâm-ı Sübkîden alarak diyor ki, Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ile tevessül etmek iki dürlü olur: Birincisi, Onun yüksek mertebesi, bereketi için Allahü teâlâdan istemektir. Bøyle düâ ederken, (**tevessül**), (**istigâse**) ve (**teŖef-fu'**) sözlerinden herbiri kullanılabilir. Üçü de, aynı Ŗeyi bildirmektedir. Bu kelimeleri söyleyerek düâ eden, Resûlullahı vesîle ederek, Allahü teâlâdan istemektedir. Onu vâsita kılarak Allahü teâlâdan istigâse etmektedir. Dünyâ iŖlerinde de, bir kimseden, onun çok sevdiğini vesîle ederek birŖey istenilince, hemen vermektedir. Tevessülün ikincisi, dileğe kavuŖmak için, Resûlullahın Allahü teâlâyâ düâ etmesini, Ondan istemektir. Çünkü O, kabrinde diridir. İstenileni anlar ve Allahü teâlâdan ister. Kıyâmet günü de Ŗefâ'at etmesi istenilecek ve Ŗefâ'at edecektir ve Ŗefâ'ati kabul olunacaktır.

(**Ŗevâhid-ül-hak**)da, Ŗihâbüddîn-i Remlî "rahmetullahi teâlâ aleyh" hazretlerinden alarak buyuruyor ki, (Peygamberler ve Velîler öldükden sonra da, kendileri ile tevessül, istigâse olunur. Peygamberler ølünce mu'cizeleri bitmez. Velîler ølünce de, kerâmetleri kesilmez. Peygamberlerin mezârda diri olduklarını, nemâz kıldıklarını, hâc yaptıklarını, hadîs-i Ŗerîfler açıkca bildirmektedir. Ŗehîdlerin de diri oldukları, kâfirlerle harb ederken, yardım etdikleri bilinmektedir).

43 — İslâmiyyete en büyük dūŖmânın, müŖrikler ile yehûdîler olduğu, (**Mâide sûresi**)nin seksenikinci âyetinde açıkca bildirilmiŖdir. İslâmiyyeti içerdin yıkmak için, ilk fitneyi çıkararak yehûdî, Yemenli Abdüllah bin Sebe'dir. Hakîkî müslimân olan (**Ehl-i sünnet**)e karŖı, (**Ŗî'î**) fırkasını kurdu. Ŗî'îlerin en bozuk fırkası (**Nusayrî**)lerdir. Bu kâfirler, Allah Alîye ve çocuklarına hulûl etmiŖdir, esrârı yalnız bunlar bilir, diyorlar. İkinci cihân harbinden sonra,

Hâfız Esad isminde bir Nusayrî, sapık, Şâmda kanlı bir ihtilâl ile Sûriye devlet reîsliğini ele geçirdi. İlk iş olarak, Hama ve Humus şehirlerinde katlî-am yaparak, binlerce sünnî müslimânî şehîd eyledi. İngiliz hükûmeti, yehûdîler ile anlaşarak, islâmîyyet ile mücâdele etmek için, Londrada (**Müstemlekeler nezâreti**) kuruldu. [İngiliz hükûmetinin papazların emrinde olduğunu, İngiltereyi papazların idâre ettiğini kitâbımızın başında bildirmişdik. Hıristiyanlardan, İsâ aleyhisselâmda ülûhiyyet sıfatları bulunduğu inananların ve bunun için kendisine ve heykellerine tapınanların, müşrik olduklarını da yazmışdık.] Burada, yehûdî hîleleri öğretilip, her memlekete gönderilen câsûslardan Hempher, 1125 [m. 1713] senesinde, Basrada avladığı Necdli Muhammedi, senelerce aldatarak, (**Vehhâbî**) fırkasını kurdular. Bu husûsda, (**İngiliz câsûsunun i'tirâfları**) kitâbımızda geniş bilgi vardır.

Muhammed bin Abdülvehhâb, ibni Teymiyyenin ve talebesi ibni Kayyim-ı Cevziyyenin kitâblarını okuyarak, Hempherden öğrendiği, bölücü bilgilerini artırdı.

1206 [m. 1792] senesinde vefât eden Muhammed bin Abdülvehhâbın yolunda gidenlere (**Necdî**) ve (**Vehhâbî**) denir. (**Fırka-i mel'ûne**) de denilmektedir. Beşinci sahîfeye bakınız! Abdülvehhâb oğlu diyor ki:

(Altıyüz seneden beri dünyâyâ yayılmış olan müslimânların hepsi müşrik imiş, kâfir imiş. Doğrudan doğruya Allaha ibâdet etmek farz olduğundan, ibâdet için, birşey vesîle edilmez. Allahdan başkasına düâ etmek, yardım istemek, şirk olur ve hiç afv edilmez. Peygamberlerden ve Evliyâdan birini söyliyerek bunlardan yardım isteyenler ve türbelere, adak ve sadaka ve başka şeyler yaparak hürmet edenler hep müşriktir. Biz onların şefâ'atini umarız. Allahü teâlâyâ yaklaşmak için, onları vesîle yapıyoruz demeleri, onları şirkden kurtarmaz. Resûlullahın zemânındaki müşrikler de, sıkı-sınca yalnız Allaha düâ eder. Allaha yalvarırlardı. Râhata kavuşdukları zemân, meleklerle, Evliyâyâ ve putlara düâ ederlerdi. Şimdiki müşrikler de sıkışıklıkları zemân filân pîre, falan şeyhe yalvarıyorlar. Bu müşrikler, eski müşriklerden dahâ kötüdürler. Bir şeyhe yalvaran müşrikler şöyle dursun, yâ Resûlallah, bana şefâ'at et, imdâdına yetiş diyenler de kâfir olur).

Ehl-i sünnet âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”, bunları cevâblar yazarak, bunun yanlış yolda olduğunu bildirdiler. Muhammedin kardeşi olan Abdülvehhâb oğlu Süleymân da, bunu kötüliyen büyük bir kitâb yazdı. (**Savâik-ı ilâhiyye**) ismindeki bu kitâb İstanbulda basdırılmışdır. Basra âlimlerinden Kabânî ismi ile

anılan meşhûr molla Alî bin Ahmed Basrî şâfiî'nin, (**Fasl-ül-hitâb**) ve (**Keşf-ül-hicâb**) kitâbları, bunun doğru yoldan sapdığını isbât etmektedir. Ahmed Kabânî 1235 [m. 1819] da vefât etdi.

(**Delâil-i hayrât**) kitâbında, Seyyidinâ, Mevlânâ gibi kelimeler bulunduğu için, bu kitâbı yakdırdı. Hâlbuki, sultân ikinci Abdülhamîd Hân, hergün Delâil-i hayrât okurdu. Abdülvehhâb oğlu, elimden gelseydi, Hücre-i se'âdeti yıkardım. Kâ'be üstündeki altın oluğu atar, yerine tahta oluk kordum derdi. Kendisine inanmıyanlara kâfir derdi. Ömer bin Fârîd ile Muhyiddîn-i Arabî hazretlerinin kâfir olduklarını söylerdi. (**Ümmetimin mezheblere ayrılması rahmetdir**) hadîs-i şerîfi ile alay ederdi. Vakflara inanmaz, islâmiyyetde evkâf yokdur derdi. Kâdîların, hâkimlerin aldıkları ma'âş rüşvetdir derdi. Kabânî Alî efendi, bunlara birer birer cevâb yazmış, hepsini vesikalarla çürütmüşdür.

İbni Teymiyye, nehr, kaplıca, kaynarca, ağaç, dağ ve mağara gibi yerlere şifâ için gitmek, mezârlara adak yapmak, hep günâhdır, derdi. Kabr ziyâreti ve türbelerde kurban kesilmesi ve ölülerden yardım istenmesi şirkdir derdi.

Ehl-i sünnet âlimlerine göre, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” kabrini ziyâret etmek sünnetdir. Vâcib diyenler de oldu. İbni Âbidîn (**Dürr-ül-muhtâr**) hâşiyesinde diyor ki, (İbni Teymiyyeden önce, hiçbir âlim kabr ziyâretini yasak etmedi. O, yeni bir bid'at çıkardı. Bütün müslimânların gözünden düşdü). Müslimdeki hadîs-i şerîfde, (**Kabr ziyâretini yasak etmişdim. Şimdiden sonra, ziyâret ediniz!**) buyuruldu. Necmeddîn Ömer bin Haccî (**EL-cevâb fi reddi alâ İbni Teymiyye**) kitâbında türbeleri ziyâret etmek câiz olduğunu isbât etmekte ve İbni Teymiyyeyi kuvvetli delîllerle red etmektedir. Burhaneddîn İbrâhîm bin Muhammed de, aynı isimde güzel bir kitâb yazmışdır. Bu iki kitâb, Süleymâniyye kütüb-hânesi, Beşir Ağa kısmında mevcûddur.

Abdülvehhâb oğlu, İbni Teymiyyenin yasak dediği şeylere küfrdür dedi. Türbelere adak yapanlara, türbelerde düâ edenlere, etrâfında dönenlere, örtüsünü öpenlere, toprak alanlara ve Evliyâdan “rahime-hümullahü teâlâ” yardım istiyenlere kâfir dedi. Bunları yapanlara kâfir demiyenler de kâfir olur dedi. (**Keşf-iş-şübühât**) kitâbında, (Şefâ'at, yâhud Allaha yakınlık niyeti ile Peygamberlere, Evliyâyâ istigâse, ya'nî tevessül edenlerin kanları ve malları halâldir) diyerek müslimânları öldürmeği, mallarını yağma etmeği emr etmektedir. Bu kitâbı türkçeye de çevrilmişdir. Hâlbuki, dinde zarûrî olarak bilinen şeylere, meselâ Allahü teâlânın var ve bir olduğuna, beş vakt nemâzın farz olduğuna inanmı-

yan kâfir olur. Yoksa, açık bildirilmiş olan şeylere inanan bir müslimâna, bir şübhe ile kâfir denilemez. İbni Teymiyye de; bunlara şirk demiş ise de, küçük şirk demek istemişti. Abdülvehhâb oğlu Muhammed ise, küfr demek olan şirkdir diyor. Putlara tapınmak şirkdir. Buna açık şirk denir. **(Şirk-i hafî)** denilen gizli şirk ise, Allahü teâlâdan başkasından birşey istemektir. İnsanlar, bu gizli şirkden kurtulamaz. Peygamberler “aleyhimüsselâm” bile, bu şirkden kurtulmak için, Allahü teâlâyâ yalvarmışlardır. Bu gizli şirkin çeşidleri vardır. Nefse, şehvete uymak, gizli şirk olduğu gibi, riyâ da, şirk-i hafîdir. Gizli şirk, ibâdetin sevâbını giderir. Fekat, (Riyâ yapan kâfir olur; bunu öldürmek, mallarını almak halâl olur) diyen hiçbir âlim yokdur.

Güneşe, aya, yıldızlara, putlara, heykellere tapınarak secde etmek küfrdür. Başka şeylere, tapınmadan saygı secdesi yapmak küfr değildir. Günâhdır. Bir şeye tapınarak onun için kurban kesmek de küfrdür. Fekat, Allahü teâlâyâ tapınıp da, başka şeylere tapınmadan kurban kesmek, küfr olmaz. Harâm olur. **(İbâdet)** etmek, ya'nî tapınmak demek, her fâidenin, her zararın ondan geldiğine, herşeyi onun yaptığına inanarak, ona yalvarmak demektir. Allahü teâlâyâ tapınanların türbelerden toprak almaları, türbe etrafında dönmeleri mekrûh olur denilmiştir. Vehhâbînin kitâbı ise, bunların hepsine şirk ve küfr diyor. Gelmiş geçmiş milyonlarca müslimâna kâfir diyor. Müseyleme-i kezzâb ile gazâ ederken şehîd olanların mezârlarını, tanınarak Fâtîha okunması için bir arşın kadar yüksek yaptıklarından dolayı, Eshâb-ı kirâma da “rıdvânullâhi teâlâ aleyhim ecma'în” dil uzatıyor. Bu yazıları Müseylemeci olduğunu göstermektedir.

Mezârlar üzerine türbe, câmi'lere minâre yapmak, kaşık ile yemek bid'atdır dediler. Kerbelâdaki hazret-i Hüseyin “radiyallahü teâlâ anh” türbesini yıkıp, içindeki milyonlar değerinde kıymetli eşyâyı yağma etdiler. Tâif şehrini yakıp, yıkıp, kadın, çocuk demeyip, Ehl-i sünneti öldürdüler. Mallarını yağma etdiler. Buhârî ve Müslim gibi en kıymetli kitâblar, birçok hadîs, fıkıh ve her fenden binlerce kitâb, ayaklar altında kaldı. İçlerinde Kur'ân-ı kerîm de vardı. Korkudan bunları kimse kaldıramıyordu. Yerleri bile kazıp mal aradılar. Şehri yangın yerine çevirdiler. Mekke-i mükerremedeki türbeleri yıkdılar. Mevlidinnebî olan evi ve hazret-i Ebû Bekrle hazret-i Ömerin ve hazret-i Fâtımanın “radiyallahü teâlâ anhüm ecma'în” mevlidleri olan mübarek yerleri yıkdılar. Müezzinlerin ezândan sonra salât ve selâm okumalarına şirk dediler. Sigara kutularını ve çalgıları yıkdılar. Vehhâbîlerin Ta'îfdeki müslî-

mânlara yaptıkları zulmler ve işkenceler, **(Kıyâmet ve Âhret)** kitâbının 338.ci sahîfesinde uzun yazılıdır.

(Sizlere fâide ve zararı olmayan, Allahdan başkasına düâ etmeyiniz) ve **(Allahü teâlâ ile birlikde başkasına düâ etmeyiniz!)** meâl-lerindeki âyet-i kerîmeleri ve **(Düâ, ibâdetin özüdür)** hadîs-i şerîfini göstererek, Allahdan başkasından birşey isteyen kâfir olur dediler. Hâlbuki, âyet-i kerîmede yasak edilen düâ, ilm dilinde kullanılan düâ demektir. Ya'nî tapınarak yapılan düâdır. Bu düâ, ancak Allahü teâlâyâ olur. Fekat, bir kimse, yalnız Allahü teâlâyâ tapınacağını, yalnız Ona düâ edileceğini, Allahü teâlâdan başka kimse- nin yaratıcı olmadığını, herşeyi Onun yaptığını bilerek, Peygamberleri ve Evliyâyı vesîle eder, onların Allahü teâlânın sevgili kulları olduklarını ve Allahü teâlânın, onların rûhlarına, insanlara yardım edebilmek kuvvetini verdiğini düşünerek, rûhlardan yardım beklerse, câiz olur. Onlar, mezârlarında, bilmediğimiz bir hayâtle diridirler. Rûhlarına, kerâmetler ve tesarruf kuvveti ihsân edilmiştir. Böyle inanan kimseye müşrik denemez. Böyle olmakla berâber, müslimânlar, Evliyânın rûhlarından, kalblerinin temizlenmesini, feyz, ma'rifet ister. Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” mu bârek kalbinden, onun kalbine kadar, kalbden kalbe akıp gelmiş olan bilgilerden, kendisine de vermesini ister. Mal, mevki' gibi dün-yânın geçici şeylerini istemezler. Bunları düşünmezler bile.

Allahü teâlâ, **(Zümer)** sûresinde, **(Allahü teâlâdan başka şeylere tapınanlar, bunlara ibâdetimiz, ancak Allahü teâlânın yanın- da bize şefâ'at etmeleri içindir derler)** meâlindeki âyet-i kerîmede, bu sözlerinin onları Cehennemden kurtaramıyacağını bildiriyor. Ehl-i sünneti putlara tapınan kâfirlere benzeterek, Allahü teâlâyâ yaklaşmak için, Allahın sevgili kullarını vesîle yapıyoruz demeleri, onları şirkden kurtarmaz diyorlar. Evet, puta tapınanlar müşrik olduğu için, müşriklerin bu sözleri, kendilerini şirkin cezâsından kurtarmaz. Allahü teâlânın sevgili kullarını vesîle yaparak düâ etmek şirk değildir ki, Ehl-i sünnetin şirkden kurtulmağa ihtiyâcları olsun. Bir kimse, bir adamı kasden öldürse, mahkemede (Bu adamı öldürmeği düşünmemişdim. Adam öldürmenin suç olduğunu biliyordum) dese bu sözü dinlenmez. Cezâsı verilir. Hâlbuki, bu sözü doğrudur. Cezâsı, bu sözleri için değil, adam öldürdüğü için verilmiştir. Suçsuz birisi de, bu sözleri söylese, bunun bir düşmanı, bunu mahkemeye verip (Bu sözleri söylemiş olana cezâ vermişdiniz. Buna da cezâ verin!) dese, buna cezâ verilmez. Çünkü, önceki kimseye verilen cezâ, adam öldürdüğü içindi. Kâfirlerin Cehenneme gitmeleri de, bu sözleri söyledikleri için değildir. Al-

lahü teâlâdan başka şeylere tapındıkları içindir.

Müşrikleri bildiren bu âyet-i kerîmeye benzeterek, mü'minlere kâfir denemez. Çünkü, kâfirler, müşrikler, Allahü teâlânın iyilik ve kötülükleri yarattığını, herşeyi yalnız Allahü teâlânın yaptığını söylese de, Lât ve Uzza denilen heykellere ve meleklerle tapınıyor, onların tapınmağa hakları olduğuna, her istediklerini Allahü teâlâyâ yaptıracağına inanıyorlar. Bu inançla onlara secde ediyor, onlar için kurban kesiyor ve adak yapıyorlar. Müslimânlar ise, Resûlullaha ve Evliyânın rûhlarına kurban kesmez. Allahü teâlâ için keser. Sevâbını Velînin rûhuna gönderir. **(Şefâ'at yâ Resûlallah)** demek, yâ Resûlallah, seni çok seviyorum. Çünkü, Allahü teâlâ, seni sevmeği emr ediyor. Seni sevdiğim için, Allahü teâlâ, beni senin şefâ'atine kavuşdursun demektir. Bunu kısa söylemek, Kur'ân-ı kerîmdeki **(Köye sor!)** âyet-i kerîmesine benzemektedir. Hazret-i Ömer "radiyallahü teâlâ anh", tavâf ederken, **(Hacer-i esved)** taşına karşı, (Sen birşey yapamazsın! Fekat, Resûlullaha uyarak seni öpüyorum) dedi. Hazret-i Alî "radiyallahü teâlâ anh" bunu işitince, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" **(Hacer-i esved, kıyâmet günü, insanlara şefâ'at eder)** buyurduğunu söyledi. Hazret-i Ömer de, hazret-i Alînin bu sözüne teşekkür etti. Bir taşın fâidesi olunca, Peygamberlerin ve Allahü teâlâyâ sevgili olanların fâideleri olmaz mı? Allahü teâlâ, sevdiklerinin düâlarını, şefâ'atlerini kabûl edeceğini bildirdi.

Kırküçüncü madde başından buraya kadar, Ahmed Cevdet pâşa "rahmetullahi teâlâ aleyh" târihinin yedinci cildinden alındı. Derin âlim, kerâmetler hazînesi, **(Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî)** hazretleri **(Risâle-i Hâliyye)** kitâbında buyuruyor ki, müslimânlar bir sebebe yapışırken, bunun, Allahü teâlânın yaratmasına sebep olduğunu düşünür. O işi sebeplerin yapacağını düşünmezler. Müşrikler ise, o işi putların yapacaklarına veyâ Allahü teâlâyâ yaptıracaklarına inanır. Bu iki inanış arasını ayıramıyanlar, inkâr girdâbına sürüklenerek helâk olmaktadır.

(Şevâhid-ül-hak)da, Seyyid Ahmed Dahlânın **(Hulâsat-ül-ke-lâm)** kitâbından alarak diyor ki, Resûlullah ile ve başka Peygamberler ile "alâ nebiyyinâ ve aleyhimüssalâtü vesselâm" ve Evliyâ ile tevessül eden ve kabrlerini ziyâret ederken, (Yâ Resûlallah, senden şefâ'at istiyorum) diyen müşrik olur diyorlar. Kâfirler için gelmiş olan, **(Allahdan başkasına düâ etmeyiniz!)** ve **(Allahdan başkasına düâ edenden dahâ sapık kimdir?)** ve **(Allahdan başka düâ ettikleriniz, hiçbirşey yapamazlar. Onlardan isterseniz, işitmezler. İşitseler de cevâb veremezler. Kıyâmet günü, sizin şirkinizi inkâr ederler)**

meâlindeki âyet-i kerîmeleri ileri sürerek, mü'minlere müşrik diyorlar. Abdülvehhâb oğlu Muhammed, *(Bu âyetler, kabre karşı söylenenin, şefâ'at isteyenin müşrik olduğunu gösteriyorlar. Müşrikler de, putlarının birşey yaratmadıklarını, her şeyi yaratanın yalnız Allah olduğunu söylüyorlardı. Fekat, putlarımız Allah yanında bize şefâ'at edeceklerdir derlerdi. Böyle söyledikleri için müşrik oldular. Mezârdan, türbeden şefâ'at isteyenler de, böyle müşrik olmaktadır)* dedi. Bu sözleri çok yanlışdır. Çünkü mü'minler, Peygamberlere, Evliyâyâ tapınmıyor. Onları Allahü teâlâyâ şerîk yapmıyorlar. Bunların mahlûk olduklarına, âciz kul olduklarına inanıyorlar. İbâdet olunmağa hakları vardır demiyorlar. Bir şey yaratabilir, fâide ve zarar verir demiyorlar. Onlar, Allahü teâlânın sevdiği kullar oldukları için, Allahü teâlâ onları seçmiş olduğu ve Onların bereketleri ile kullarına merhamet ettiği için, Onlarla bereketlenmek istiyorlar. Hâlbuki, yukarıda yazılı âyet-i kerîmelerin bildirdiği müşrikler, putların ibâdete hakları vardır diyorlar. Böyle inandıkları için müşrik oluyorlar. Putların fâide ve zarar yapmadıkları kendilerine söylenince, Allahın yanında bize şefâ'at etmeleri için tapınıyoruz diyorlar. Mü'minleri putlara tapan kâfirlere benzetmelerine doğrusu çok şaşılır. Mü'minlerin tevessül etmeleri şirk olsaydı, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” ve Eshâbı ve Selef-i sâlihîn hiç tevessül etmezlerdi. Hâlbuki, Resûlullah düâ ederken, **(Yâ Rabbî! Senden isteyip de verdiğin kullar hakkı için, bana da ver!)** derdi. Böyle söylemenin, tevessül etmek olduğu meydândadır. Bu düâyı Eshâbına öğretmişti ve **(Böyle düâ ediniz!)** buyurmuştu. İbni Mâcenin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Câmi'e gitmek için evden çıkarken bu düâyı okuyunuz!)** buyurulmuşdur. Bu hadîs-i şerîfi Celâleddîn-i Süyûtî **(Câmi'ul-kebir)** kitâbında yazmaktadır. İslâm âlimleri bu düâyı her gün okurlardı. Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem”, hazret-i Alînin annesi Fâtıma bint-i Esedi kabre korken, **(Yâ Rabbî! Anam Fâtıma bint-i Esedi, Peygamberin ve ondan önceki Peygamberlerin hakkı için, mağfiret eyle!)** dediğini Taberânî ve İbni Hâbbân ve Hakim bildirmektedirler. Ayrıca, İbni Ebî Şeybe ve İbni Abdil-Berr de, dahâ geniş olarak bildirmişlerdir. Hepsi Süyûtînin **(Câmi'ul-kebir)**inde yazılıdır. Dahâ yukarıda bildirdiğimiz, Osmân bin Hanîfin haber verdiği hadîs-i şerîf, Tirmüzîde, Nesâide ve Beyhekîde ve Taberânîde ve Buhârî târihinde yazılıdır. Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” bir a'mâyâ öğrettiği bu düâda açıkca tevessül olunmaktadır. Bunlar ise, Resûlullahın bu düâsını yasak etmekte, bunu okuyan kâfir olur demektedirler. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” hayâtda iken, Eshâb-ı kirâm bu düâyı hep okurlardı.

Abbâsî devletinin ikinci halîfesi olan Ca'fer Mansûr, Mescid-i

nebevîde ziyâret yaparken imâm-ı Mâlike sordu: (Düâ ederken, kıbleye mi döneyim? Yoksa Resûlullahın kabrine mi döneyim?) dedi. Çünkü, düâ ederken, Kible ile **(Hucre-i se'âdet)** arasında durulmaktadır. İmâm-ı Mâlik: (Resûlullahdan yüzünü nasıl ayırabilirsin? O, senin için ve baban Âdem “alâ nebiyyinâ ve aleyhissalâtu vesselâm” için vesîledir! Yüzünü Ona çevir ve Onunla istişfâ' eyle!) dedi. İbni Hacer-i Mekkî hazretleri, **(Cevher-ül-munzam)**da, bu haberin çok sağlam olduğunu, dil uzatılmıyacağını bildirmektedir. İmâm-ı Mâlikin, Resûlullahın kabrine dönerek düâ etmek mekrûhdur dediğini söyleyenler, bu yüce İmâma iftirâ etmektedirler.

(Yalnız Peygamberlerle tevessül olunur. Peygamberlerden başkası ile tevessül olunmaz) demek de doğru değildir. Çünkü, hazret-i Ömer, yağmur düâsı yaparken, hazret-i Abbâs ile tevessül eyledi. Orada bulunan Eshâb-ı kirâmın hiçbiri buna karşı birşey söylemediler. Resûlullah “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” efendimiz, **(Allahü teâlâ doğruyu Ömerin diline ve kalbine yerleşdirmişdir)** buyurduğu için, hazret-i Ömerin hazret-i Abbâs ile tevessül etmesi, kuvvetli sened, sağlam vesîkadır. Hazret-i Ömerin, yağmur düâsında, Resûlullah ile tevessül etmeyip de, hazret-i Abbâs ile tevessül etmesi, Peygamberlerden başkaları ile de tevessül etmenin câiz olduğunu herkese anlatmak için idi. Çünkü, Peygamberler ile tevessül edilmenin câiz olduğunu herkes biliyordu. Başkaları ile tevessülün câiz olmasında şübhe edenler vardı. Hazret-i Ömer, bunun da câiz olduğunu anlattı. Hazret-i Ömer, Resûlullah ile “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” tevessül etseydi, başkaları ile yağmur düâsı yapmanın câiz olmadığı anlaşılırdı. Buna bakarak, ölü ile tevessül olunmaz demek doğru olmaz. Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” vefâtından sonra, Eshâb-ı kirâmın çoğu Onunla tevessül etmişlerdir.

Bir yandan, (Allahdan başka hiçbirşey te'sîr etmez. Te'sîr eder diyen kâfir olur) diyorlar. Öte yandan da, (Diri ile tevessül olunur, ölü ile olunmaz. Diri te'sîr eder, ölü te'sîr etmez) demektedirler. Sözleri birbirini tutmamaktadır. Mü'minler ölüyü de, diriye de vesîle, sebep bilirler. Herşeyi yaratan, te'sîr eden yalnız Allahü teâlâdır derler.

Tevessül etmek şirk olur derken, câhil halkın ba'zı sözlerini ileri sürüyorlar. Velfye, (şu işimi yap) diyenler oluyor. Velf olmayan bayağı kimseleri Velf sanıp onlardan kerâmet bekliyorlar. Herne kadar, böyle yanlış söyleyen ve sanan câhiller de, Allahdan başka hiçbir kimsenin fâide ve zarar yapamayacaklarına inanmak-

dadırlar. Bereketlenmek için tevessül etmektedirler. Fekat, bunların yanlış ve şübheli sözlerini önlemek istediklerini söylüyorlar. Onlara deriz ki, böyle yanlış, şübheli şeyler söyleyenlerin hiçbiri, Allahdan başkasının fâide ve zarar vereceğini hâtırlarına bile getirmezler. Hepsi, bereketlenmek için tevessül etmektedirler. Evliyâ yaptı deyince, Onlar te'sîr ediyor demezler. Şübheli sözleri önlemek istiyorsanız, bütün mü'minlere niçin müşrik damgası basıyorsunuz? Her nasıl olursa olsun, tevessül eden kâfir olur diyorsunuz. Yukarıdaki sözünüzü doğru söylüyorsanız, yalnız şübheli gördüğünüz sözleri yasaklamalısınız! Tevessül ederken edebli olmağı sağlamalısınız! Hem de, sizin şirk şübhesi olduğunu ileri sürdüğünüz sözler, mecâzî [iki ma'nâlı] kelimelerdir. Bu yemek beni doyurdu. Bu ilâç ağrıyı durdurdu demek gibidir. Ehl-i sünnet âlimleri "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în", böyle sözlere akla ve islâmiyyete uyan ma'nâlar vermişlerdir. İnsanı doyuran yemek, ekmek değil, Allahü teâlâdır. Yemek, Allahü teâlânın yarattığı bir sebebdir demişlerdir. Mü'min, müslim, böyle birşeyin te'sîr etdiğini anlatan söz söyleyince, bunu işiten, mecâz ma'nâsı vermelidir. Söyleyenin Mü'min ve Müslim olması, bu ma'nâ ile söylediğine alâmetdir. **(Me'ânî)** ilminin âlimleri, böyle olduğunu, sözbirliği ile bildirmektedirler.

İbni Teymiyye ve talebesi, tevessül etmeğe harâm dedi. Vehhâbîler, tevessül etmek şirkdir dediler. Hâlbuki, Peygamberimiz "salallahü teâlâ aleyhi ve sellem" ve Eshâb-ı kirâm "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" ve bütün müslimânlar tevessül etmişlerdir. Bütün ümmetin harâm ve küfür işleyecekleri olacak şey değildir. Hadîs-i şerîfde, **(Ümmetim dalâlet birleşmez!)** buyuruldu. Âl-i İmrân sûresinin yüzonuncu âyetinde, **(Siz ümmetlerin en iyisi oldunuz!)** buyurdu. Böyle bir ümmetin dalâlet, sapıklık üzerinde birleşecekleri düşünülebilir mi?

Hanefî âlimlerinden ibni Hümâm, (Düâ ederken, Kabr-i şerîfe dönmek, kıbleye dönmekten efdaldır) buyurdu. İmâm-ı a'zam ebû Hanîfenin (Kıbleye dönmek efdaldır) dediğini söylemek, bu yüce İmâma iftirâdır. Çünkü, İmâm-ı a'zam **(Müsned)** kitâbında, Abdüllah ibni Ömerin (Kabr-i şerife dönmek ve kıbleyi arkaya almak sünnettir) buyurduğunu yazmaktadır. İmâm-ı a'zam, (Kabr-i şerife dönmek müstehabdır) dediğini bütün hanefî âlimleri bildirmektedir. Resûlullah, mübârek kabrinde diridir. Ziyâret edenleri tanır. Hayâtda iken yanına gelen, mübârek yüzüne karşı dururdu. Kıble bunun arkasında kalırdı. Kabr-i şerîfini ziyâret ederken de, elbet böyle olacaktır. Bir kimse, Mescid-i harâmda,

kibleye karşı duran hocasının, babasının yanına gelip birşey söylese, elbet buna karşı söyler, Kâ'be, arkasında kalır. Resûlullahın mubârek yüzüne karşı durmak, babaya, hocaya karşı durmaktan elbet dahâ lâzımdır. Dört mezhebin âlimleri, ziyâret ederken Kabr-i şerife dönmek lâzım olduğunu sözbirliği ile bildirdiler. İmâm-ı Sübkî, (**Sifâ-üs-sikâm**) kitâbında, dört mezheb âlimlerinin bu yazılarını ayrı ayrı bildiriyor. (**Sifâ-üs-sikâm**) kitâbı, 1395 [m. 1975] senesinde İstanbulda ofset yolu ile, yeniden basılmışdır. (**Âlûsî tefsîri**)nin, İmâm-ı a'zâmin tevessül etmeğe karşı olduğunu yazması doğru değildir. Hanefî âlimlerinden hiçbirisi, İmâm-ı a'zâmin böyle dediğini haber vermemiştir. Hepsisi, tevessülün müstehab olduğunu bildirmişlerdir. Âlûsînin yazısına aldanmamalıdır.

(**Mevâhib-ül-ledünniye**) şerhinde, Zerkânî diyor ki, (Yâ Rab-bî! Sana senin Peygamberin ile istişfâ' ediyorum. İnsanlara rahmet olan ey Peygamber! Rabbin huzûrunda bana şefâ'at et! deyince, Cenâb-ı Hak, yapılan düâyı kabûl buyurur). Zerkânînin (**Mevâhib-ül-ledünniye**) şerhi sekiz cild olup, 1393 [m. 1973] de Lübnan-da üçüncü baskısı yapılmıştır.

Yukarıda bildirilen vesikalar, ortaya çıkan bid'ati kökünden çürütmektedir. İmâm-ı Beyhekî bildiriyor ki, bir köylü, Resûlullahın huzûruna gelip, yağmur yağması için düâ etmesini istedi ve (Senden başka sığınağımız yoktur. İnsanların koşacakları yer, ancak Peygamberleridir) dedi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buna karşı birşey söylemedi. Hattâ, Enes bin Mâlik diyor ki, Resûlullah "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" hemen kalkıp minbere çıktı. Yağmur yağması için düâ etdi. Düâ bitmeden yağmur yağmağa başladı. (**Buhârî**)de diyor ki: Resûlullahın yanına bir köylü gelip kahtlıktan şikâyet eyledi. Resûlullah, düâ etmeğe başladı. Hemen yağmur yağdı. Resûl "aleyhisselâm", bunun üzerine (**Ebû Tâlib sağ olsaydı çok sevinirdi**) buyurdu.

Büyük âlim ibni Hacer-i Mekkî hazretleri (**Hayrât-ül-hisân**) kitâbında diyor ki, (İmâm-ı Muhammed Şâfi'î, Bağdâdda bulunduğu günlerde, imâm-ı Ebû Hanîfenin kabrine gelir, selâm verir, dileğinin hâsıl olması için, İmâmı vesîle yaparak düâ ederdi). İmâm-ı Ahmed de, İmâm-ı Şâfi'î ile tevessül ederdi. Hattâ, oğlu Abdûllah buna şaşınca, (Ey oğlum, imâm-ı Şâfi'î, insanlar içinde güneş gibidir. Bedenlerin âfiyeti gibidir) buyurmuşdu. Batı memleketlerinde düâ ederken imâm-ı Mâlik ile tevessül ederlerdi. İmâm-ı Şâfi'î bunu işitince, inkâr etmedi. İmâm-ı Ebûl-Hasen-i Şâzilî buyuruyor ki: (Allahü teâlâdan birşey istiyen, düâ ederken imâm-ı Gazâlî ile tevessül eylesin!). İmâm-ı Şâfi'înin her zemân,

(Ehl-i beyt-i nebevî) ile tevessül eylediği, ibni Hacer-i Mekkinin **(Savâ'ik-ı muhrika)** kitâbında yazılıdır “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”.

Allahü teâlâ tâ'atleri, ibâdetleri, se'âdete ve yüksek derecelere kavuşmak için vesîle kıldığı gibi, seçdiklerini, sevdiklerini ve sevmemizi ve saymamızı emr ettiği Nebileri, Velîleri ve Sâlihleri de düâların kabul edilmesi için sebep yapmıştır. Bunun içindir ki, Es-hâb-ı kirâm ve önce ve sonra gelen âlimler “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” düâ ederlerken istigâse, ya'nî tevessül eylemişlerdir. Hiçbiri bunu inkâr etmemişdir. Dinde reformcular, âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere yanlış ma'nâ vererek ve birçok sahîh haberleri inkâr ederek, müslimânların îmânlarını bozuyorlar. Ehl-i kibleyi doğru yoldan ayırmağa uğraşıyorlar. Allahü teâlâ, her kime hayr ve se'âdet nasîb etdi ise, yukarıda yazılı vesîkaları öğrenerek bid'at ehline aldanmak felâketinden kurtulur. **(Şevâhid-ül-hak)**dan terceme temâm oldu. Yukarıda adı geçen **(Hulâsat-ül-kelâm)** kitâbının ikinci kısmı 1395 [m. 1975] senesinde, İstanbul'da ofset yolu ile basdırılmıştır.

44 — Mevdûdî, **(İslâm'da İhyâ Hareketleri)** kitâbının birinci baskısında, islâm dînine ve Ehl-i sünnet âlimlerine iftirâlar yaptı. Pâkistândaki doğru îmânlı müslimânlar, kendilerini savunmağa başladılar. Onun iftirâlarını, sapık düşüncelerini vesîkalarla red etdiler. Bu haklı cevâblar karşısında şaşkına dönen Mevdûdî, kitâbına çeki düzen vermek zorunda kaldı. Yazılarının bir kısmını değiştirerek, bir kısmını da câhilce te'vîllere kalkışarak yeniden basdırdı. Yeğitliğine leke sürdürmemek için, (Yanlış anlaşılabilir yerleri tekrâr gözden geçirip, kalb kırıcı tenkîdleri önlemeğe çalıştım) ön-sözünü de kitâbının başına koydu. Fekat, bu kitâbında da, Ehl-i sünnet âlimlerine müslimânlar tarafından sunulmuş olan (imâm, Huccetül-islâm, Kutbül-ârifîn, Şeyhul-islâm) gibi saygı kelimelerine dil uzatmaktan, Ehl-i sünnet âlimlerini bu yüksek derecelere lâyık görmediğini açığa vurmaktan vaz geçmedi. Fekat kendisi, Ehl-i sünnetden ayrılmış olan, doğru yoldan sapmış olduğu vesîkalarla ortaya çıkarılmış bulunan ibni Teymiyyeyi ve Abdühu överken isimlerinin başına İmâm, Üstad kelimelerini yazmaktan geri kalmamıştır. Ehl-i sünnet âlimleri için çok gördüğü saygı kelimelerini, bunlara bol bol ihsân etmektedir. Kimlere hangi saygı kelimelerinin kullanılabileceği İbni Âbidîn, beşinci cild, dört yüz-sekseninci sahifesinde geniş bildirilmektedir.

(İslâm'da İhyâ Hareketleri) kitâbının baş tarafında: *(İslâm dîni, dinsiz felsefeden büyük farkı olan, kendine mahsûs bir felsefe*

ortaya koyar. *Kâinât ve insan hakkındaki bilgileri dinsizlerin bilgisine temâmen zıddır*) diyor. İslâm dîninde felsefe bulunduğunu ve islâm âlimlerinin feylesof olduklarını anlatıyor. Bu sözleri, Avrupalıların islâmîyeti dışardan görerek anlamalarına ve anlatmalarına benzemektedir. İslâm âlimlerinin feylesof derecesine düşürülmele-ri, islâm âlimlerinin büyüklüklerini anlamamak olduğu, **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbında ve **(Herkeseye Lâzım Olan İmân)** kitâbının 450.ci sahîfesinde uzun bildirilmiştir. Lütfen oralardan okuyunuz!

İslâm bilgileri ikiye ayrılır: Din bilgileri, fen bilgileri. Dinde reformcu, din bilgilerine (skolastik bilgiler) demektedir. Fen bilgilerine (rasyonel bilgiler) diyor. İslâmın fen bilgileri müşâhede, tedkîk ve tecrîbe ile elde edilmektedir. Avrupa ve Amerikadaki dinsizlerin kâinât ve insan üzerindeki fen bilgileri de böyledir. Bunları birbirinden temâmen zıd diyerek ayırmak, islâmda fen bilgisi olduğunu inkâr etmek demek olur. Bu da, kaş yaparken göz çıkarmağa benzer. Yüce islâm âlimi İmâm-ı Gazâlî hazretlerinin (Câhil-lerin dîne yardım etmeğe kalkışması, dîne fâide değil, zarar verir) sözünü burada yazmak yerinde olmaktadır.

Otuzüçüncü sahîfesinde: *(Hilâfet müessesesinin za'îflemesine sebep olan iki şeyden biri, hazret-i Osmânın, selefleri kadar liderlik ehliyyetine mâlik bulunmamasıydı)* diyor.

Bu sözü ile, hazret-i Osmâna idârecilikde leke sürmeğe kalkışıyor. Seyyid Kutb adındaki Mısrılı yazar da **(Adâletül-ictimâiyyetü fil-islâm)** kitâbında, hazret-i Osmâna böyle saldırmaktadır. Hazret-i Ömerin tavsiye ettiği ve Eshâb-ı kirâmın sözbirliği ile seçtiği ve hadîs-i şerîflerle üstünlüğü bildirilen Zinnûreyn hazretlerine dil uzatmak, bunun pek büyük bir suç olacağını anlayamamak kadar câhil olmanın, yâhud islâmîyeti perde arkasından sinsice yıkmaya kalkışmanın alâmetidir. Çünkü, Eshâb-ı kirâmın hepsi: **(İnsanların en üstünleri, benim asrında yaşayanlardır)** ve **(Eshâbım gökdeki yıldızlar gibidir, herhangi birine uyarırsanız hidâyete kavuşursunuz)** ya'nî kazanırsınız, hadîs-i şerîfleriyle ve **(Kâfirlere karşı çok şiddetlidirler)** ya'nî herbiri çok kuvvetlidirler âyet-i kerîmesi ile övülmeğe şereflenen birer kahramandırlar. Hazret-i Osmânı, hilâfet müessesesinin za'îflemesine sebep göstermek, bu şerefleri anlıyanların yapacağı bir şeydir. Târîh meydândadır. Hazret-i Osmân zemânında alınan memleketlerin sayısı, öncekilerden kat kat fazla idi. İslâm toprakları, Filipinlerden Tunusa kadar genişlemişti. İdârî, askerî ve sosyal sâhada yaptığı ilerlemeleri anlatmaya bu kitâbımızın hacmi müsâid değildir. Hazret-i Osmânın idârî, askerî ve ekonomik sâhalardaki çalışmaları ve başarıları **(Hak Sözü ve**

sıkaları) kitabı beşinci kısmında uzun bildirilmiştir. Lütfen oradan okuyunuz! Hazret-i Osmânın şehâdetini ona kusûr gösterenler, İsrâîl oğullarının şehîd ettiği Peygamberler için ve **(Benim çektiğim eziyet kadar, hiçbir Peygamber sıkıntı çekmedi)** hadîs-i şerîfi için ne düşündüklerini açığa vurmaktadırlar. Hazret-i Ömerin de, bir köle tarafından şehîd edilmesine dil uzatmamaları, müsâid ortamı bulamadıklarından ileri geldiği besbellidir. Bu câhillere tekrar bildirelim ki, Eshâb-ı kirâmın hepsi mükemmel lider, kahraman birer mücâhid idi. Mekkede, i'dâm sehphâsındaki konuşmasında, düşmanlara meydan okuyan Habîb hazretlerinden, Şâm fâtihî Ebû Ubeydeye ve İstanbul'a gelen ordunun mücâhidleri arasında bulunan hazret-i Hâlîde varıncaya kadar, herbirinin her bakımdan üstünlüklerini yazmak birer destân teşkîl eder.

(Peygamber ölçülerine uygun olan hilâfet, zâlim saltanatlara geçdi. Hükümranlık, bir kerre dahâ Allaha karşı olanların eline geçmiş oldu. İslâmiyyet iktidardan uzaklaştırılmış bulunuyordu. Ateizm, iktidar ve hâkimiyyeti hilâfet nâmı ile gasbetdi. Hükümdarlara, Allahın dünyâ üzerindeki gölgesi denildi) gibi sözler, îmânı olanların ağızına ve kalemine yakışacak şeyler değildir. Eshâb-ı kirâmın büyüklerinden olan hazret-i Muâviyeye karşı böyle çılgınca kelimeler kullanan ve yeryüzündeki müslimânların son halîfesi Sultân Muhammed Vahîdeddîn hâna kadar gelen yüzlerce halîfeye “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” küfr damgası basan bu saçma yazılara cevâb vermeğe değmez. Sultânların, zıllullah olduğunu bildiren hadîs-i şerîfi evirip çevirip te'vîle kalkışması ve Ehl-i islâmı Allahü teâlâyı cism olup, gölge yapar sanacak kadar ahmak yerine koyması, kendisini düşdüğü çukurdan kurtaramaz. İslâm halîfelerinin hepsi müslimândı. Hele Osmânlı halîfeleri, islâmiyyete sâdik bende olmakla iftihâr etmişlerdir. Osmân Gâzînin “rahmetullahi teâlâ aleyh”, birçok kitâblarda, meselâ **(Kisas-ı Enbiyâ)**da yazılı olan vasiyyetnâmesini okuyan, bunu iyi anlar.

(Müteaddid mezheblerin zuhûruna sebep olan skolastik düelloyu, mu'tezile akîdesini, ateist ve septik temâyülleri teşvik eden, yuvarıda bildirdiğimiz şartlar oldu) diyor. Mezheblerin zuhûrunu, fitne ve fesâd şartlarına bağlaması da, şaşılacak şeydir. Mezheblerin zuhûr edeceğini Resûlullah haber verdi. Bunların, meydâna çıkmasının, Allahdan rahmet olduklarını beyân buyurarak, dört mezhebi övdü. Mezhebler dünyâlık şartlarla doğmadı. Dînî, ilmî, ilâhî sebeplerle meydâna çıkmıştır. İslâmiyyeti dışardan görenler, özüne işleyemiyenler, mukaddes ve ma'nevî tezâhürleri maddeye ve görünüşe bağlamak çabasıdır.

Mevdûdî perde arkasından tesavvufa da şiddetle çatmakda, (Yunan, İrân ve Hind semâlarından gelen felsefe, edebiyât ve ilm paylaşıldı. Müslimânlığı kabûl eden müşrik cem'iyetlere mensûb halklar, birçok müşrik inancını ve fikrlerini berâberlerinde getirdiler. Putperestliği islâma sokarken, dünyâyâ düşkün olan âlimler de onlarla elele çalıştı. Kabrlere ve Evliyâyâ ibâdet etmeğe yer vermek düşüncesiyle, âyetlerin ma'nâları tahrîf edildi. Hadîsler yanlış anlatıldı) diyor.

Bu sözleri de, başdanbaşa yalan ve iftirâdır. Yunan, İrân ve Hind felsefesi, İslâmın hiçbir temel kitâbında yer almamıştır. Bil'akis, Ehl-i sünnet âlimleri bunlara birer birer cevâb vermiş, İslâma uymayanları red etmiştir. Hele onların sözlerine islâm edebiyâtı yanında, edebiyât kelimesini söylemeğe bile tenezzül eden olmamıştır. Mevdûdî, bu yazıları ile, eğer yetmişiki bozuk fırkalara yâhud câhil halk arasındaki bid'atlere çatmak istiyorsa, bunlara islâmiyyet ve din âlimleri ismi altında saldırması da, düşüncesinin iyi olduğunu göstermez. Çünkü, bunların hiçbiri islâmiyyeti temsil edemez. Ehl-i sünnet âlimleri, her asrda, onlara (**Emr-i ma'rûf**) yapmış, iyi olan taraflarını, yanlış ve kötü olanlardan ayırmışlardır. Bu yolda, binlerle kitâb yazmışlardır. Mevdûdî gibilerin yardımlarına ihtiyâc bırakmamışlardır. Mevdûdî, islâmiyyete yardım etmek istiyorsa, birkaç câhilin, birkaç sapığın bozuk sözlerini ve işlerini ileri sürerek, Ehl-i sünnet âlimlerinin ışık saçtığı, islâmiyyetin en parlak asrlarını bozuk, karanlık göstereceği yerde, o mubârek âlimlerin nasihatlarını, îkâzlarını meydâna çıkarmalıdır. Böylece, müceddid kelimesine verdiği ma'nâda samîmî olduğunu da göstermiş olur. Hem de, islâmiyyete hâlis hizmet etmiş olur. Fekat, o böyle yapmak istemiyor. İrânlıların kötü âdetlerinin müslimânlar arasında yayıldığını, böylece islâmiyyetin bozulduğunu öne sürüyor. Bu konuda da fikrleri şaşırtmakda, olayları yanlış anlatmaktadır.

Evet, İrânın ve Romanın kötülükleri karıştı. Bu, bir târîhî hakîkatdir. Fekat islâmiyyete değil, islâmiyyetden evvel yaşıyan arablar arasına karışmıştı. Hattâ onun dediği gibi, putperestlik de Kâ'beye kadar girmişti. Zâten bunun içindir ki, Peygamberimiz "aleyhisselâm" meydâna çıkıp da, iyilikleri emr ve kötülükleri yasak etmek vazifesine başlayınca, hemen bütün arablar düşman oldu. Hepsini acınacak bir hâlde idiler. Arab yarımadası, cehâlet ve dalâlet içinde idi. İyi sözü anlıyamadılar. Se'âdete çağırان yüzce Peygamberi "salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtihî aleyhim ecma'in" red etmekden çekinmediler. İslâmiyyetden önce, ateşe tapan İrân-

hıların ve puta tapan Romalıların kötülükleri, Arabistân yarımadasına yayılmıştı. İrânda (**Mejdek**) adındaki bir kimse, yeni bir din uydurarak, mal ve kadın ortaklığını heryere yaymıştı. Mülkiyet hakkını yasaklamıştı. Bugünkü komünistliği dahâ o zemân İrâna yerleşdirmişti. İrânın sosyal hayâtını ve ahlâkını altüst etmişdi. Sonra (**Nûşirvân**) Şâh, bu kötü akıntıyı durdurmağa çalıştı.

Romalılara gelince, bunların ahlâkı dahâ kötü olmuştu. Bu kötülük, Yunanlılardan gelmişti. Kıyrevanlı (**Aristip**) adındaki bir feylesof, bir ahlâk teorisi kurarak, hayâtın ve ahlâkın gâyesi, zevk ve safâdır. Herşeyden lezzet almaktır. İnsanın ihtirâsını, arzularını, lezzetlerini yerine getiren herşey iyi şeydir. İnsan bunların peşinde koşmalıdır diyordu. Bu ise, ahlâkın iflâsı demekdi. Gayri meşrû' olan lezzetler nasıl iyilik olabilir? Yalnız bunun için çalışanlar, gâyelerine kavuşabilmek için, hırsızlık, hiyânet, iffetsizlik ve adam öldürmek gibi kötülükleri hoş görüyorlardı. İşte Yunan medeniyetinin ahlâk prensibi böyle idi. Dinsiz olan medeniyet böyle olur. Bu yolda olanlar çok kimseleri ye'se ve intihâra sürüklemişti. Çünkü, herkes, elemsiz, kedersiz olamaz. İsteddiği lezzete kavuşamaz. Gâyesine kavuşamayınca, hayâtdan kurtulmak ister. Bu yolda olanlardan (**Ajeryas**) adındaki bir Yunan feylesofu, zevk ve safâ gâyesine kavuşamayanların, intihâr etmesini yiğitlik sayarmış. Söylediği heyecanlı nutkların te'siri ile, dinleyicileri arasında hemen intihâr eden olurmuş. Yirminci asrda da aşağı bir lezzete, şehvânî bir isteğe kavuşmadığı için, karşısındakini öldürenler ve intihâr edenler çoğalmışdır. İşte bu yüzden, Yunanlılar ve Romalılar zevk ve safâya dalmıştı. Bunun sonu, sosyal hayâtın bozulması, ekonominin yıkılması olmuştu. İki medeniyet de böylece sönmüşdü. Romalılar bu kötü huyları Arab yarımadasına da götürürken, islâmiyyet imdâda yetişti.

İslâmiyyet gelince, Arab yarımadasındaki cehâlet bulutları dağıldı. Fazilet ve irfân ışıkları parladı. İnsanlar ve kabîleler arasına kardeşlik yerleşti. Asrlarca geride kalmış olanlar, Resûlullah'a "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" itâ'at ederek yükseldiler, kuvvetlendiler. Bir zemânlar saltanatlarına hayretle baktıkları şâhlarla, krallara meydân okudular. Memleketlerini alarak islâm medeniyetini oralara yaydılar. Târîh meydândadır! Kitâblar, vesîkalar, eserler ortadadır!

Mevdûdî, (**İslâm'da İhyâ Hareketleri**) kitâbının 37. nci sahifesinde: *(Yunan felsefesi ve manastır hayâtına âid ahlâk ve umûmî olarak hayâta karşı kötümser davranışlar, müslimân cem'iyetlerinde tabîî bir hâle geldi. Böylece, islâmî ilmi ve edebiyâtı dalâlete*

sürükledi ve monarşiyi destekledi. Bütün dînî hayâtı yalnızca birkaç muayyen âyin ve merâsime inhisâr etdirdi) diyor.

Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” her asr başında bir müceddid geleceğini ve dîni kuvvetlendireceğini müjdeledi. Böyle de oldu. İslâmiyyet her asrda, Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in” önderliği ile, her sâhada beşeriyete ışık saldı. Medeniyyete kaynak oldu. Mevdûdî, hayrân olduğu İbni Teymiyyeyi, bir güneş yapabilmek için, koca islâm medeniyyetini yok etmeğe, hadîs-i şerîflerle övülen Tâbi’înin ve sonraki asrın nûrlu semâlarını karanlık göstermeğe çalışmaktadır. İslâm kitâb-larını ve Avrupada insaflı kalemler tarafından yazılmış olan doğru târihleri okuyanlar, onun bu yıkıcı taktiğini anlamakda güçlük çekmezler.

Yukarıda bildirdiğimiz hadîs-i şerîfdeki müceddid kelimesinin ma’nâsını da, Ehl-i sünnet âlimlerinden ayırmağa uğraşmaktadır. Ehl-i sünnet âlimlerinin, meselâ İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin, hadîs-i şerîfde haber verilen Mehdî için, üçüncü bin yılın müceddidi olacaktır demelerine de çatmaktadır. Bu arada, müslimânlara, tesavvufculara, (eski tip müte’assıb kimseler) diye hakâret etmektedir. (Ma’nevîyyât, muska ve düâ ile cihâd kazanılacak, beddûâ ile tanklar imhâ edilecek) diye mukaddes inanışlarla alay etmektedir. Böyle inanan hakîkî müslimânlara avâm, câhil damgasını basmaktadır. Hazret-i Mehdînin bu ma’nevî değerlerden uzak, (hayâtın ana problemlerinde derin nüfûza sâhib, modernlerin en modernini) olacağını savunmaktadır. Onun getirdiği yeniliklere karşı, âlimlerin ve tesavvufcuların feryâd edeceğinden korkduğunu bildirmektedir. Hâlbuki, âhır zemânda Mehdî hazretlerinin çıkacağı ve İsâ aleyhisselâmın gökden inerek ikisinin buluştuğu yıllarda, yer yüzünde islâm âlimleri kalmıyacak, islâm bilgileri ortadan kalkmış olacaktır. Mevdûdînin hadîs-i şerîflerle övülmüş olan ilk zemânlara yüklemeye uğraşdığı cehâlet, sapıklık, âhır zemânda hâsıl olacaktır. Böyle olacağını, hadîs-i şerîfler bildirmektedir. Mevdûdî gibilerin Ehl-i sünnete saldırımları, Ehl-i sünnet bilgilerini söndürmeğe çalışmaları da hadîs-i şerîfde bildirilen o kara günlerin yaklaştığını göstermektedir. Mehdî hazretleri çıkıp Ehl-i sünnet bilgilerini tâzeliyeceği zemân, işte o mezhebsizler, o sapıklar, o dinde reformcular, kendisine karşı koyacaklar, feryâd edeceklerdir. Mehdî hazretleri de, onları kılıçdan geçirecektir. İmâm-ı Rabbânî “kaddesallahü teâlâ rûha-hül’azîz”, birinci cildin ikiyüzellibeşinci mektûbunda, Mehdînin Medînedeki sapık din adamlarını öldüreceğini yazmaktadır. Mevdûdî, Mehdînin, (tabî’at üstü hareketler,

ya'nî kerâmetler, ilhâm ve rûhânî başarılar sâhibi olmayıp, diğer inkilâbcı liderler gibi mücâdeleci bir adam) olacağını sanmaktadır. (Mehdî, yeni bir fikir ekolü vücûde getirecek) ve (Bu dünyâda, Lenin ve Hitler gibi, günâhkâr liderler görüldüğü gibi, fazîlet sâhibi bir lider de meydâna gelecektir) demektedir.

Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiklerinden, çok konuda ayrılan Mevdûdî, Mehdîyi de herhangi bir lider olarak düşünüyor. Büyük âlim Ahmed ibni Hacer-i Mekkî “kaddesallahü teâlâ rûhahül'azîz” (**Elkavlül-muhtasar fî alâmât-il Mehdî**) kitâbında, Mehdînin ikiyüze yakın alâmetini bildirmektedir. Bu alâmetleri hadîs-i şerîflerden çıkarmıştır. Bu kitâbı okuyup anlayabilen bir kimse, Resûlullahın haber verdiği hakîkî Mehdî ile Mevdûdînin şekillendirmeğe özendiği hayâlî Mehdî arasındaki farkları kolayca görebilir.

(İslâm'da ilk müceddid Ömer bin Abdül'azîz idi) diyor. Bu da, Mevdûdînin kısa görüşüdür. Ömer bin Abdül'azîz, ilk yüzyılın müceddidlerinden biri idi. Fekat, ilk müceddid değildi. İslâm âlimlerinin ve târîhcilerin sözbirliği ile bildirdiğine göre, ilk müceddid, hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîktir. Resûlullahın vefâtından sonra, Arabistân yarımadasında, mürted olanları kahr eden, yeni müslimân olanlar arasında yayılmağa başlayan fitne ve fesâdı kaldıran odur “radiyallahü anh”.

Ellidördüncü sahîfede: (*Ömer-i sâninin vefâtını müteâkib iktidârın dinsiz ellere geçmesi, İslâmın yoluna engel olarak çıkdı. Fekat Emevî ve Abbâsiler islâmın inkişâfını önleyemedi. Hadîs ve fikh âlimleri rasyonel ilme âşina bulunmadıkları için, islâmî sistem muâsir fikir temâyüllerinin ışığı altında tefsîr ve îzâhdan mahrûm kaldılar. Kötü te'sîrlere mürâce'atdan başka ellerinden birşey gelmedi. İmâm-ı Ebül Hasen-i Eş'arî ve sonra gelenler de muvaffak olamadılar. Çünkü skolastik ilme sâhib olmalarına rağmen rasyonel ilmde yetişmemişlerdi. Mu'tezileye muhâlefetde o kadar ileri gittiler ki, dinde yeri olmayan şeyleri dîne sokdular. Âlimler ve hükümdârlar ve halk kitleleri hep birlikde Allahü teâlânın kitâbına ve Peygamber efendimizin sünnetlerine karşı sırt çevirdiler. Devleti yöneten ma'hud bir zümrenin lüks hayat, hırs ve tama' gâyesi ile açdıkları harbler sebebi ile vahîm bir şekilde geri kalındı. İlm ve san'at yok oldu. Bu sırada İmâm-ı Gazâlî yetişdi. Bağdâd halifesinin i'timâdını kazandı. Fekat o, serâydan uzaklaşıp Yunân felsefesini red etmeğe çalışdı. [Ehl-i sünnet içindeki] bütün mezhepleri, za'îf tarafları için ve İslâma uymayan temâyülleri için tenkîd etdi. Çürümekte olan me'ârif sistemini ihyâ etdi. Dünyevî*

İlmler ile İslâmî ilmler birbirinden uzaklaşmışdı. Fekat o, hadîs ilminde eksikdi. Rasyonel ilmlerle aşırı uğraşmışdı. Tesavvufa da eğilmesi onun için noksanlıkdı. Bu üç tehlikeden kaçınarak, İslâmın fikr ve ahlâk rûhunu ihyâ işi İbni Teymiyyeye nasib oldu.) diyor.

Evet, İslâm hükümdârları arasında, etraflarını saran dalkavukların, münâfıkların te'sîri ile zulme, günâha kayanlar olmuşdu. Fekat islâm âlimleri, kitâbları ile, sözleri ile emr-i ma'rûf yaparak, onları doğru yola çekmeğe çalışdılar. Böylece en kötülerini dahî dinsiz hükûmetlerin en iyilerinden dahâ âdil, dahâ fâideli olmuşdu. Bu hakîkati dünyâ târîhleri yazmaktadır. İngiliz lordlarından Davenportun kitâbını okuyanlar, Mevdûdînin yalnız yanıldığını değil, bir iftirâ, bir düşmânlık savaşında olduğunu kolayca anlıyabilir. Şunu önemle açıklamak isteriz ki, islâm halîfelerinin Eshâbdan olmayanları zulm etmiş, günâh işlemiş olabilirler. Fekat, hiçbirisi, aslâ kâfir değil idi. Hiçbir sûretle islâm düşmanı değil idiler. Hepsinin ilm hey'etleri, şeyh-ul-islâmları ve müşâvirleri vardı. Hiçbiri islâmın inkişâfına mâni' olmayı hâtırına bile getirmemiştir. İslâma hizmet için çırpınmışlardır. Herbirinin sonraki nesle bıraktıkları câmi'ler, mektebler, medreseler, yollar, hastahâneler, çeşmeler, hamâmlar, köprüler, çeşidli hayr ve san'at müesseseleri, sayılamıyacak kadar çokdur. İzleri ve hattâ çoğunun kendileri meydândadır. Milyonlarla müslimân, bugün de bunlardan fâidelenmektedirler. İnsanlık icâbı olan kusûrlarını ileri sürerek, onları kötülemeğe kalkışmak, islâm düşmanlarının taktiğidir. İslâm âlimlerinin sultânlardan uzaklaşması, onların kötü olduğunu göstermez. Âlimler, **(Zengine, zengin olduğu için yaklaşan, tevâdu gösteren kimsenin, dîninin üçde ikisi gider)** hadîs-i şerîfine uyarak, her zenginden, her şöhret sâhibinden çekinmişlerdir. Fekat, onlara emr-i ma'rûf yapmaktan da geri kalmamışlardır. Bu ikisi arasındaki inceliği anlıyamayan Mevdûdî, islâm âlimlerine ve halîfelerine çala kalem saldırmaktadır. Onların birkaç kusûrunu yazacağına, iyiliklerini, islâma hizmetlerini yazmak şerefine kavuşsaydı, cildlerle kitâb doldururdu. Hele Osmânî halîfelerinin hepsi "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" âlim, sâlih ve âdil zâtlar idi.

Hadîs ve fikh âlimlerini rasyonel bilgiden mahrum sanmak, islâm âlimlerinin büyüklüğünü anlamamak demektir. İslâm âlimi demek, ulûm-i nakliyyede ictihâd derecesine varmış ve tecribî ilmlerde, kendi zemânında bulunmuş olanları iyi öğrenmiş ve kalb ma'rifetinde, vilâyet-i hâssa-i Muhammediyye mertebesine kavuşmuş bir zât demektir.

Mevdûdînin islâm halîfelerine dinsiz diyecek kadar alçakça

saldırması karşısında şaşırان gençlere doğruyu bildirmek için **(Mir'ât-i kâinât)** târîh kitâbının, halîfelerden ba'zıları hakkındaki yazılarını, değişdirmeden, aşağıya yazdık. Demûr'nin, meşhûr kitâbında, **(İvez)** isminde, **(Hulefâ-i râşidîn)** ile Emevî ve Abbâsî halîfelerinin hâl tercemeleri uzun yazılıdır. Aşağıda, isimlerin önündeki sayılar, halîfelik sırasını, parantez içindekiler, hicrî doğum ve ölüm yıllarını göstermektedir:

6: Mu'âviye “radiyallahü anh” yazarak, ona düâ ile başlayan bu kitâbda diyor ki, Resûlullahın Kur'ân-ı kerîmi yazan kâtiblerindendi. Hayr düâlarını aldı. Akli, zekâsı, afvı, sehâsı, idâre kudreti çok idi. Yumuşak huylu, heybetli ve cesûr idi. Sanki sultân olmak için yaratılmışdı. Sûdanı, Efganistânı, Hindistânın çok yerlerini, Kıbrısı ise bizzat kendi giderek aldı. İstanbula asker gönderdi. Hilâfeti sahîh idi.

Mezhebsizler, hazret-i Mu'âviyeyi “radiyallahü teâlâ anh” kötülemek için, hazret-i Alî ile “radiyallahü teâlâ anh” olan muhârebelerini öne sürüyorlar. Her muhârebede hâsil olması gerekli bulunan acıklı hâlleri, bire bin katarak, anlatıyorlar. Ehl-i sünnet âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” bunlara kitâba, sünnete ve akla uygun cevâblar verince, şaşırp kalıyorlar. Oğlu Yezîdin kötülüklerini anlatmağa başlıyorlar. Halîfeliğin babadan oğula geçmesi gibi kötü bir çığır açdı. Hilâfeti sultânlığa çevirdi diyorlar. İbni Âbidîn, cemâ'at ile nemâzı anlatırken, (Bir müslimânın halife olması için, âlimlerden ve idârecilerden ileri gelenlerin seçmesi ve yâ önceki halîfenin, bunu kendi yerine geçirmesi lâzımdır. Güç kullanarak, hükûmeti ele geçiren müslimânın da halîfeliği sahîh olur. Ebû Bekr “radiyallahü anh”, öleceği zemân hazret-i Ömeri halife yaptı. Eshâb-ı kirâmın hepsi “radiyallahü teâlâ aleyhim ecma'in”, bunu kabûl etdi) diyor. Görülüyor ki, Mu'âviyenin ve ondan sonra gelen bütün halîfelerin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”, yerlerine kendilerinin yetişdirdikleri ve naşihat verdikleri oğullarını veya güvendikleri başkalarını halife yapmaları, islâmiyete uygun, haklı bir işdir. Onun sonradan zulme başlaması, babasına bir kusûr olamaz. Hicretten ondokuz yıl önce doğdu. Altmış (60) senesinde vefât etdi.

[Mevdûdîn'in islâm halîfelerine ve Ehl-i sünnet âlimlerine çalاکalem saldırması, hiçbir ilmî kıymet taşımadığı gibi, târihî ve dînî bilgilere de taban tabana zıddır. Sâf, temiz gençlerin, bu sözüme tam inanmaları için, Mevdûdîn'in çok övdüğü şâh Veliyyullahın **(İzâle-tül-hafâ)** kitâbının beşyüzyetmişbirinci sahîfesini, fârisiden türkçeye terceme ediyoruz:

Mu'âviye bin Ebî Süfyân “radiyallahü anhümâ”, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” Eshâbından biridir “radiyallahü anhüm ecma'în”. Sahâbe arasında güzel faziletleri ile tanınmıştır. Onu kötü zan etmekden çok sakınınız! Ona dil uzatmak tehlikesine düşmeyiniz. Harâm işlemiş olursunuz! Ebû Dâvüdün bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Eshâbıma dil uzatmayınız! Uhud dağı kadar altın sadaka verseniz, onların bir avuç arpa sadakalarının sevâbı kadar olamaz!)** buyruldu. Yine onun bildirdiği hadîs-i şerîfde, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” hazret-i Haseni göstererek, **(Bu, benim oğlum, olgundur. Allahü teâlânın bunun vâsıtası ile, ümmetinden iki orduyu barışdırmasını umarım)** buyurdu. Tirmüzînin bildirdiği hadîs-i şerîfde, hazret-i Mu'âviye için, **(Yâ Rabbî! Onu hâdî ve mühdî eyle!)** buyruldu. Ya'nî, onu doğru yolda bulundur ve başkalarının da doğru yola kavuşmalarına vâsıta yap buyurdu. İbni Sa'd ve İbni Asâkirin bildirdikleri hadîs-i şerîfde, hazret-i Mu'âviye için, **(Yâ Rabbî! Ona kitâb öğret ve memleketlere sâhib et ve azâbdan koru!)** buyruldu. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, onun halife olacağını biliyordu. Ümmetine çok acıdığı için, başlarına geçecek olanın doğru yolda bulunması ve doğru yola götürmesi için düâ etmesi îcâb edeceği meydândadır. Hazret-i Hasenin “radiyallahü teâlâ anh” bildirdiği ve Deylemînin haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Birgün gelir, Mu'âviye devlet reîsi olur)** buyruldu. Hazret-i Mu'âviye buyuruyor ki, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” bana, **(Ey Mu'âviye! Devlet başkanı olduğun zemân, iyilik et!)** buyurduğu günden beri, halife olacağım zemânı bekliyordum. Eshâb-ı kirâmından Ümm-i Hirâmın bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Ümmetinden ilk olarak, denizde gazâ edenler, elbette Cennete girecektir)** buyruldu. Müslimânlardan ilk deniz gazâsı yapan, hazret-i Osmân zemânında, hazret-i Mu'âviye idi. Ümm-i Hirâm “radiyallahü teâlâ anhâ” da, bu müjdeye kavuşmak için, hazret-i Mu'âviyenin askeri arasında bulundu ve karaya çıkınca [Kıbrısta] şehîd oldu. Resûlullahın bu düâları bereketi ile, hazret-i Mu'âviye “radiyallahü teâlâ anh” âdil ve emîn bir halife oldu. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” birkaç kılımı sakladı. Vefât ederken, bereketlenmek için, bunların burnuna konmasını vasiyyet eyledi.

Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, hazret-i Alî ile hazret-i Mu'âviye “radiyallahü anhümâ” arasında olan **(Sıffin)** muhârebesini de haber verdi. **(Buhârî)** ve **(Müslim)**in bildirdikleri hadîs-i şerîfde, **(İki büyük asker, birbiri ile harb etmedikce, kıyâmet kopmaz. İki de, bir da'vâ uğruna döğüşür)** buyruldu. Buhârîdeki hadîs-i şerîfde, Ammâr bin Yâseri göstererek, **(Seni, bâğî**

[âsî] **kimseler öldürecektir**) buyuruldu. Hazret-i Mu'âviyenin askeri tarafından öldürüldü.

(İzâle-tül-hafâ)nın altıyüzbirinci sahîfesinde diyor ki, Emevî halifelerini kötülüyen hadîs-i şerîfler olduğu gibi, bunları öven hadîs-i şerîfler de vardır. Bir hadîs-i şerîfde, **(Hilâfet Medînedede, saltanat Şâmda olur)** buyuruldu.

Bir hadîs-i şerîfde, **(Onikinci halîfeye kadar, islâmiyyet azîz olur. Hepsi, Kureyşdendirler)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîfde övülen oniki halîfenin yarısından fazlası, emevî halîfeleridir. İbni Mâcenin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Doğudan siyâh bayraklılar gelecek, arablarla harb edeceklerdir. Onların halîfelerine tâbî' olunuz! Onlar, doğru yolu gösteren halîfedirler)** buyuruldu. Bu ve benzeri hadîs-i şerîfler, Abbâsî halîfelerini övmektedir.

İkinci kısmın üçyüzotuzuncu sahîfesinde diyor ki, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” irşâd vazîfesini, Onun gibi yapan halîfeye **(Halîfe-i râşide)** denir. Bunlar tâm ve hakîkî halîfelerdir. Bu vazîfeyi temâm yapmayan, islâmiyyete uymayan halîfeye **(Halîfe-i Câbire)** denir.

Üçyüzkırkikinci sahîfesinde diyor ki, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” irşâd vazîfesi, üç kısım idi. Birincisi, Allahü teâlânın emr ve yasaklarını, güç ve kuvvet kullanarak yaptırmak idi. Buna **(Saltanat)** denir. İkinci vazîfesi, Allahü teâlânın emrlerini ve yasaklarını öğretmekti. Üçüncü vazîfesi, **(İhsân)** olup, kalbleri temizlemekti. Hulefâ-i Râşidîn, bu üç vazîfeyi birlikde yaptı. Sonra gelenler, yalnız saltanat vazîfesini yaptılar. Öğretmek vazîfesi, mezheb imâmlarına, ihsân vazîfesi de tesavvuf büyüklerine verildi. Beşyüzaltmışyedinci sahîfede yazılı hadîs-i şerîfde, bu halîfelere **(Melik-i adûd)** denildi. Bunlara mecâzen halîfe denilmiştir. Dahâ sonra **(Hulefâ-i câbire)** gelir. **(İzâle-tül-hafâ)**dan terceme temâm oldu.]

7: Yezîd bin Mu'âviye, 60 da halîfe olup, 64 de Havvârinde vefât etdi. Orada defn edildi. Havvârin Şâm ile Tedmür arasındadır (23-64). [**(Eshâb-ı Kirâm)** kitâbının 133.cü sahîfesine bakınız!]

8: İkinci Mu'âviye bin Yezîd, çok akllı, çok dindâr, çok âdil idi. Kırk gün sonra hilâfetden çekildi. (44-64).

9: Mervan bin Hakem, fıkâh âlimi idi. Çok zekî idi. Çok akllı idi. Kur'ân-ı kerîmi çok güzel okurdu. Günâhlardan sakınırdı. Müttekî idi. Hazret-i Osmânın “radiyallahü teâlâ anh” pek sevdiği dâmâdı idi. Mührünün üzerinde (Allaha güvenirim, ondan iste-

rim) yazılı idi. (2-65)

10: Abdülmelik bin Mervan, hadîs ve fıkıh âlimi idi. Zühdü ve ibâdeti çok olmakla meşhûr idi. Tâbi'înin büyüklerinden imâm-ı Nâfî' (Medîne'de, Abdülmelikden dahâ derin fıkıh âlimi, dahâ çok ibâdet eden, hac bilgisine ve edeblerine ondan dahâ vâkif ve Kur'ân-ı kerîmi ondan dahâ güzel okuyan kimse görmedim) buyurmuştur. Âlimlerin çoğuna göre, Medînenin yedi fıkıh âlimlerinden birisi, Abdülmelikdir. Tâbi'înin büyüklerinden imâm-ı Şa'bî buyuruyor ki, (Her görüşdüğüm âlimden kendimi yüksek gördüm. Yalnız, Abdümeliki kendimden yüksek buldum.) Âsilerin başı olup çok kan döken Muhtarla harb ederek, onu öldürdü. Hilâfeti şer'an sahîh idi. Kâ'beyi ta'mîr etdi. 1040 [m. 1631] da dördüncü Murâd hânın ta'mîrine kadar onun binâsı devâm etdi. Bundan önce, rum altınları ve acem gümüşleri kullanılırdı. İlk islâm parasını basan budur. Sicilya ve Adana fâtihidir. Oğlu Meslemeyi İstanbul almağa gönderdi. Mesleme "rahmetullahi teâlâ aleyh" Ayasofyada nemâz kıldı. Arab Câmî'ini yaptı (26-86).

11: Velîd bin Abdülmelik, sâlih, çok ibâdet ve hayrât ve hase-nât sâhibi idi. Kur'ân-ı kerîmi her üç günde bir hatmederdi. İyilikleri, ihsânları hesâba sığmazdı. Halife olur olmaz, amcası oğlu Ömer bin Abdül'azîzi Medîne vâlîsi yaptı. Dört yüz sandık altın sarf edip, Şâmda Ümeyye câmî'ini yaptırdı. İslâmiyyette ilk hastahâne ve aşhâne [imâret] yapan Velîddir. Din adamlarının borçlarını, kendi öderdi. Kuteybiye ismindeki kumandanı Buhârâyı Türklerden sulh ile aldı. Endülüs, Ankara, Semerkand ve Hind fâtihidir. Mührünün üzerinde (Yâ Velîd, öleceksin ve hesâba çekileceksin!) yazılı idi (46-96).

12: Süleymân bin Abdülmelik, âlim, gayretli, fasîh, beliğ, hayrı sever, âdil idi. Zulm yapmaktan çok sakınırdı. Bir gün biri gelip, çiftliğini elinden aldıklarını söyleyince, Allahdan çok korktuğu için, tahıttan inip, yerden halıyı kaldırıp, yanağını toprağa koydu. O zâlim me'mûra emr yazılıncaya kadar yanağını topraktan kaldırmam, diye yemîn etdi. Emr hemen yazılıp, çiftçiye verildi. Seyyid Abdülhakîm Efendinin "rahmetullahi teâlâ aleyh" not defterindeki şu yazı da, islâm halifelerinin adâletini göstermekdedir: Halife Süleymân, Tâbi'înden Ebû Hâzim hazretlerine sordu ki, ölmek istemiyoruz. Bunun sebebi nedir? Buyurdu ki, yâ Süleymân! Âhretinizi harâb, dünyânızı ma'mûr eylediniz. Ma'mûr bir yerden, harâb yere gitmeği elbet istemezsiniz (60-99).

13: Ömer bin Abdül'azîz bin Mervan "rahmetullahi teâlâ aleyh" (61-101). [Bu halifenin iyi bir müslimân ve âdil olduğunu,

Mevdûdî de yazmak zorunda kalmıştır.

Mevdûdî, Ömer bin Abdül'azîzin "rahmetullahi teâlâ aleyh" birinci müceddid olduğunu bildiriyor ve sayılamıyacak kadar iyiliklerinden, hiç olmazsa bir kaçını yazıyor da, kendinden sonra Ömer bin Abdül'azîzin halife olmasını yazıp i'lân eden halife Süleymâna, bu iyiliklerden bir pay ayırmıyor. Halfelerin oğullarını, yakınlarını halife yaparak, hilâfet müessesesini bozduklarını, böylece islâm cumhûriyyetini krallar gibi, dikta ile idâre ettiklerini yazıyor. Hepsinin kusûrlarını, hatâlarını araştırdırıp sıralıyor ve kötü, kâfir damgasını basıyor da, iyiliklerini hiç görmüyor. Hâlbuki onların, oğullarını, yakınlarını halife yapmaları da, islâmiyyete uydukları içindi. Bu da gösteriyor ki, dinde reformcular, islâm dînine uyanları kötülemede, islâmiyyeti kendi düşüncelerine, kendi görüşlerine uydurmak isteyenleri beğenmede ve övmekdedirler.]

14: Yezîd bin Abdülmelik, önce nefesine düşküdü. Halife olunca, sâlih olup, adâlet eyledi (71-105).

15: Hişâm bin Abdülmelik, çok akllı, güzel idâreli, halîm, kerîm idi. Herkes onu severdi. İyiliği ve adâleti her yere yayılmışdı. Beyt-ül-mâla gelen malın halâldan alınmış olduğuna kırk kişi şâhid olmayınca, kabûl etmezdi (71-125).

16: Velîd bin Yezîd, belîğ, fasîh idi. Aklında noksânlık görüldüğünden bir sene sonra, Kur'ân-ı kerîm okurken öldürüldü (92-126).

17: Yezîd bin Velîd bin Abdülmelik, akllı, zekî, dîne bağlı idi. İçkiyi yasak etdi (90-126).

18: İbrâhîm bin Velîd bin Abdülmelik, yetmiş gün halîfeliği Mervanla harb içinde geçdi (?-126).

19: Mervan bin Muhammed bin Mervan, cesûr, akllı, idâreci idi. Çok memleketler aldı. Hâricîlerle harb edip reisleri Dahhâkı katl eyledi. Abbâsîlere mağlûb olup öldürüldü (72-132).

20: Abdüllah seffâh bin Muhammed bin Alî bin Abdüllah bin Abbâs, âlim, âkıl, tedbîrli, fasîh ve çok cömerd idi. Çiçek hastalığından öldü. Abbâsîlerin ilk halîfesidir (104-135).

21: Mensûr bin Muhammed, ilmi, edebi çokdu. Eğlenceye düşkün değildi. Cesûr, sabırlı idi. Çok ibâdet yapardı (95-158).

22: Mehdî bin Mensûr, âlim, cesûr, zekî, çok cömerd idi. Herkes onu severdi. İ'tikâdî çok temizdi. Zındıkları katl etdi (126-169).

23: Hâdî bin Mehdî, âlim, âkıl, fasîh ve cömerd idi. Mühründe (Allaha inanır ve güvenirim) yazılı idi. (147-170).

24: Hârûnürreşîd bin Mehdî, hergün ve her gece yüz rek'at ne-mâz kılardı. Bir yıl hac, bir yıl gazâ ederdî. Her işinde islâmiyyete yapışırdı. Güzel huyları kendisinde toplamışdı (148-193).

Târîh kitâbının, vesîkaları ile birlikte olan yazıları, yukarıda kısaca bildirildi. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, imâm-ı Gazâlî, imâm-ı Nevevî, ibni Hacer ve imâm-ı Rabbânî ve Hâlid-i Bağdâdî "rahîme-hümullahü teâlâ" gibi âlimler de böyleydi. Mevdûdî, Seyyid Kutb ve Hamîdullah gibilerin böyle olmadıkları meydândadır. İslâm ilmlerinden ve islâm âlimlerinden haberi olmayan ve islâmiyyetin içine, özüne nüfûz edemeyip, müsteşrik kâfirler gibi dışardan gören kimseleri, islâm âlimi sanmak kadar saflık olamaz. Mevdûdînin skolastik bilgiler dediği medrese ilmleri, **(Ulûm-i nakliyye)**dir. Rasyonel bilgiler dediği fen bilgileri de **(Ulûm-i akliyye)**dir. Bunların her ikisi de, islâm bilgileridir. Fıkıh ve hadîs âlimleri için, islâm bilgilerinden birisini biliyor, ötekini bilmiyor diyecek kadar alçalmak, bir müslimânın yapacağı şey değildir. İslâm âlimleri, Kur'ân-ı kerîm ile, hadîs-i şerîfler ile övülmüş olan çok yüksek zâtlardır. Peygamberlerin vârisleridirler. Aralarında iş bölümü yaparak, herbiri ayrı ilm kolunu yaymak vazîfesini kendi üzerine almışdır. Bu iş bölümü, câhilleri şaşırtmakda, onları başka ilm kollarında yükselmemiş sanmaktadırlar. Abdülvehhâb-i Şa'rânî hazretleri, **(Mizân)** kitâbının başında buyuruyor ki: (Fıkıh bilgilerinin mütehasısı ve fıkıh ilminin kurucusu olan Ebû Hanîfe hazretleri, Abdülkâdir-i Geylânî hazretleri gibi büyük bir Vefî idi. Onun gibi kerâmetler sâhibi idi. Fekat, kalb ma'rifetlerini yaymak, rûhları temizlemek vazîfesini üzerine almayıp, beden ile yapılacak ibâdetleri ya'nî fıkıh bilgilerini yaymak vazîfesini, üzerine almışdı. Yetişirdiği müctehidler de böyle idi.) İslâmı içerden yıkmak isteyen sinsi düşmanların, gençleri aldatmak için, islâm âlimlerini bu yoldan da lekelemeğe saldırdıkları görülmektedir. Böyle söyleyen bir kimsenin, kendi yıkıcı plânlarını gizlemek için, islâmiyyeti ve islâm âlimlerini yaldızlı ve yuvarlak kelimelerle ballandıra ballandıra övmesine aldanmamalıdır. Meselâ, imâm-ı Muhammed Gazâlînin fârisî **(Kimyâ-i se'âdet)** kitâbını okuyan kimse, onun tıb bilgisindeki derinliğini hemen anlar. Karaciğerde kanın temizlendiği, safranın ve lenfin ve zararlı maddeler eriyiklerinin burada kandan ayrıldığı, bu işde dalağın, böbreklerin ve safra kesesinin rollerini, kandaki madde mikdarları değişmesinden sıhhatin bozulacağını, bugünkü fizyoloji kitâblarında olduğu gibi anlat-

makdadır. İslâm âlimleri, skolastik ilimde olduğu gibi, rasyonel ilimde de çok üstün oldukları için, her asrda, her işlerinde muvafak olmuşlar, islâm memleketleri, medeniyetin beşiği olmuştur. Onların üstünlüğünü dünyâya yayan binlerce kitâbları meydândadır. Dünyâ kütübhânelerini doldurmaktadır. Birçokları yabancı dillere çevrilmiştir. Sinsi düşmanlardan başka herkes, bu hakîkati görmekte ve bildirmektedir. Onların eserlerini anlamak için, **(Keşfüzzünûn)** kitâbına bakmak kâfidir. Hadîs-i şerîfde Cehenne gidecekleri bildirilen yetmişiki fırkadaki islâm ismini taşıyan münâfıklar, o zemânlarda da, şimdiki **(Dinde reformcular)**ın yaptıkları gibi, dinden olmıyan hurâfeleri islâmiyete sokmuşlardı. Fekat, Ehl-i sünnet âlimleri, bunları birer birer inceleyerek ayıkladılar. Bugün Ehl-i sünnetin temel kitâblarında, hiçbir hurâfe, hiçbir mevdû' hadîs yoktur. Şemseddîn Sehâvînin, Şevkânînin, İbni Teymiyyenin, Abdahun, Aliyyül Kârînin ve İzmirli İsmâ'îl Hakkînin, Ehl-i sünnet kitâblarında, meselâ Beydâvî tefsîrinde ve Gazâlînin İhyâsında mevdû' hadîsler vardır demeleri doğru değildir. Bu büyük âlimlere iftirâdır. Bu husûsda, kitâbımızın ellialtıncı madde-sinde geniş bilgi verilmiştir. Lütfen oradan da okuyunuz!

İslâmın beş temel ibâdetinden biri olan cihâdî lüks hayât için, keyf ve hırs için yapıyor demesi de, Mevdûdînin kişiliğini ortaya koymaktadır. Cihâd yapmağı emr eden âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler tevâtür hâlini almış olduğundan, burada ayrıca bildirmeğe lüzûm görmüyoruz. **(İslâmda Cihâd)** kitâbında kendisi de bunları i'tirâf etmektedir. Ecdâdımız keyf için, tama' için cihâd yapmadı. **(İ'lâ-i kelimetüllah)** için yaptı. Cihâdî devlet yapar. Ordu yapar. Milleti cihâdî, ordunun emrinde çalışmakla olur.

Mevdûdî, hak olan mezheplerle, bâtil olan fırkaları birbirine karışdırmaktadır. Ehl-i sünnetin gerek i'tikâddaki ve gerekse ameldeki mezheplerinin hiçbirinde mevdû' ve islâma uymayan birşey yoktur. Yetmişiki bozuk fırkanın mevdû', sapık ve islâma uymayan tarafları vardır. İmâm-ı Gazâlî hazretleri ve ondan önce ve sonra gelen âlimlerin hepsi bu bozuk fırkaları tenkîd etdiler. Mevdûdînin, Filipinlerden ve Hindistândan Portekize kadar ve Buhârâdan Merrâkişe kadar üç kıt'aya ilm ve san'at saçan, üniversiteler kurmuş olan islâm me'ârifine bozuk damgasını basması da, güneşi balçıkla sıvamağa kalkışmak gibidir. Bu yazıları yazandan ziyâde, bu yazarı islâm âlimi sananlara dahâ çok şaşılır.

Mevdûdî, **(İslâmda İhyâ Hareketleri)**nin yetmişdokuzuncu sahîfesinde: *(Şâh Veliyyullah Dehlevî i'tikâddaki asrlık şübheleri izâle etdi. Yeni rûh ile zihnleri aydınlatdı)* diyor.

Şah Veliyyullah Ahmed Sâhib Dehlevînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” de kendisi gibi, dinde reformcu olduğunu bildiriyor. Müslimânların îmânları asrlarca şübhelerle dolu idi demek, hep mezhebsizlik çöplüğünden çıkan pis kokuların esintileridir. Veliyyullah-ı Dehlevînin, Ehl-i sünnet olduğuna eserleri şâhid olduğu gibi, Abdü Allah-i Dehlevî hazretleri de bildirmektedir. Mevdûdîyi de, şübheli îmânın, îmân olmadığını anlamıyacak kadar câhil sanmıyoruz. Fekat asrlar boyunca müslimânların îmânlarının şübheli îmân olduğunu söylemek, câhillikten dahâ kötü bir sapıklıktır. Yeryüzündeki müslimânların yüzde doksanını teşkil eden Ehl-i sünnetin îmânları her asrda doğru idi ve inandıkları şeyde de şübheleri yok idi. Bozuk firkalar zâten, müslimânlığı temsil edecek bir sayıda değil idi.

Seksenbirinci sahîfesinde, (*Hilâfet fikri ve doktrini ile saltanat arasındaki fark, Şah Veliyyullah tarafından îzâh edilmiş ve hadîs-i şerîfden, eskilerin pek bilemediği tablolar onun tarafından çizilmiştir*) diyor.

Şâh Veliyyullahın (**Musaffâ**) denilen kitâbında, (Çağımızın budala adamları ictihâdî terk etdiler. Deve gibi, burunlarına takılı halka ile nereye gittiklerini bilmiyorlar. Hepsi ayrı ayrı yollar tutmuşlar. Müşterek şu’ûra sâhib olmamaları acınacak hâllerdendir) dediğini överek bildiriyor.

Şâh Veliyyullah-ı Dehlevî, hiçbir kitâbında Ehl-i sünnet âlimlerine budala dememiştir. Dört mezhebden ayrılmış olan sapık firkalardan şikâyet etmektedir. Şâh Veliyyullahın, Ehl-i sünnet âlimlerine olan saygısını anlatmak için, onun (**îzâle-tül-hafâ**) kitâbının ikinci cildinin üçyüzyetmişyedinci sahîfesinden birkaç satırı terceme ediyoruz: Resûlullah buyurdu ki, (**Fârisden** [ya’nî İrândan] **büyük âlimler hâsıl olacaktır**). Buhârî ve Müslim ve Tirmüzî ve Ebû Dâvûd ve Nesâî ve İbni Mâce ve Dârimî ve Dâre-Kutnî ve Hâkim ve Beyhekî ve dahâ nice büyük hadîs âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” hep Fârisde yetişdikleri gibi, Ebüt-tayyib [Kâdî Tâhir Taberî] ve şeyh Ebû Hâmid [İsferâînî] ve şeyh Ebû İshak-ı Şîrâzî ve Cüveynî [Abdü Allah bin Yûsûf] ve oğlu imâm-ül Haremeyn Abdülmelik bin Abdü Allah Cüveynî ve imâm-ı Muhammed Gazâlî gibi fıkâh âlimleri Fârisde yetişmişlerdir. Hattâ imâm-ı Ebû Hanîfe ve Mâverâ-ün-nehrdeki ve Horasandaki talebeleri de Fâris âlimleridir ve bu hadîs-i şerîfdeki müjdeye dâhildirler. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, (**Her yüz senede bir müceddid hâsıl olacaktır**) buyurdu. Buyurduğu gibi, her yüz senede bir müceddid hâsıl olup, dîni kuvvetlendirdiler. Birinci

yüzyılda, Ömer bin Abdül'azîz, meliklerin zulmlerini kaldırıp, adâletin esâslarını kurdu. İkinci yüzyılda, imâm-ı Şâfi'î îmân bilgilerini açıkladı ve fikh bilgilerini ayırdı. Üçüncü yüzyılda Ebül-Hasen-i Eşârî Ehl-i sünnet bilgilerini şekillendirdi ve bid'at sâhiblerini susdurdu. Dördüncü asrda Hâkim ve Beyhekî ve benzerleri, hadîs ilminin temellerini kurdular. Ebû Hâmid ve benzerleri de fikh bilgilerini yaydılar. Beşinci asrda imâm-ı Gazâlî yeni bir çığır açıp, fikh, tesavvuf ve kelâm bilgilerinin birbirlerinden ayrı şeyler olmadıklarını bildirdi. Altıncı asrda, imâm-ı Fahrüddîn-i Râzî, kelâm bilgilerini yaydı. İmâm-ı Nevevî de fikh bilgilerini yaydı. Böylece zemânımıza gelinceye kadar her asrda bir müceddid gelerek dîni kuvvetlendirdi. Yukarıdaki hadîs-i şerîfi ve benzerlerini, olacak şeyleri haber veren mu'cizedir diyerek geçmemelidir. Bildirilen şeylerin ehemmiyetini ve kıymetlerini de anlamalıdır.

Şâh Veliyyullah-ı Dehlevî “rahmetullahi teâlâ aleyh” **(El-intîbâh)** kitâbının üçüncü kısmında diyor ki:

İslâmın vâciblerinden biri, **(Ahkâm-ı ilâhî)**yi öğrenmektir. Bu da, Kitâbdan, Sünnetden, Eshâb-ı kirâmın ve Tâbi'înin eserlerinden ve Kitâb ile Sünnetden istinbât olunan bilgilerden öğrenilir. Ahkâm-ı ilâhiyyeyi bildiren ilme **(Fıkh)** ilmi denir. Fıkh âlimlerine **(Fukahâ)** denir. Fukahânın muhtelif mezhepleri vardır. Sonra gelen âlimler, bu mezhepleri seçmekte ve bunlarla amel etmekte, birbirlerinden ayrılmışlardır. Bunların çoğu, meşhûr olan mezheplerden birini seçmeli, her işde bu mezhebi taklîd etmeli dedi. Kitâbdan, Sünnetden nasîbi olmıyan ve âlimlerin kitâblarından anlamıyanlar için, böyle taklîd etmek mubârekdir. Fekat taklîd ederken, Kitâba ve Sünnete uymağı niyyet etmiş olmaları şarttır. Bir iş için, müctehidin ictihâdının, açık bir âyete veyâ hadîse uymadığını çok zan ederse, bu işde, Kitâba ve hadîse dahâ uygun olan başka müctehide uymalıdır. Bu iş için başka mezhebe uymak yasaktır dememelidir. Sonra gelen âlimler arasında bir kimse, Sünneti ve Eserleri iyi öğrenmiş ve islâm fukahâsından birinin sözlerini iyi incelemiş ise, bir fakîhin sened edindiği hadîsi, râvîleri ile biliyor ise ve muhâlif görünen hadîsleri karşılaştırmak bunlardan hükm çıkarabilip, mezhebine hizmet edebiliyor ve mezhebinin imâmının usûlüne uyarak yeni hükümler çıkarabiliyorsa, böyle âlimlere **(Müctehid-i fil-mezheb)** denir. Bu yol da mubârekdir. Müslimânların çoğu, kendi memleketlerinde yayılmış olan bir mezhebi veyâ babalarından, hocalarından işiterek öğrendikleri bir mezhebi taklîd ediyorlar. Yalnız bir mezhebin kitâblarını okuyabilen ve delilleri incelemesini bilmiyen kimseler için bu yol uygun-

dur. Din bilgileri, (**Zâhir bilgiler**) ve (**Nevâdir bilgileri**) ve (**Tahrîc bilgileri**), ya'nî âlimlerin çıkardıkları bilgiler olmak üzere üçe ayrılmıştır. (**Fıkh**), (**Tesavvuf**) ve akâid fenlerinde hep bu üç ilm vardır. Bu üç fende, bu üç bilgiyi birbirlerinden ayırabilen ve her bilgi için hükm koyabilen kimseye (**İslâm âlimi**) ve (**Müctehid**) denir. Kitâbdan, Sünnetten ancak bu âlim anlar. Begavî, (**Tehzîb**) kitâbında ve İmâm-ül haremeyn, (**Hidâye**)de ve Rafî'î, (**Şerh-i Vecîz**)de ve İzzeddîn bin Abdüsselâm, (**Gâye**)de ve Nevevî, (**Şerh-i Mühezzeb**)de ve Ebû Amr ibni Salâh, (**Edeb-ül-fütüyâ**)de ve Bedrüddîn Zerkeşî, (**Kitâb-ül-bahr**)de diyorlar ki, ilm ikidir. Birincisini öğrenmek herkese lâzımdır. İkincisini öğrenmek, farz-ı kifâyedir. Bunu, taklîdden çıkıp, müctehid olan âlim öğrenir. Bir şehirde, böyle bir âlim bulunursa, başkalarının öğrenmesi lâzım olmaz. Böyle âlim hiç bulunmazsa, hepsi âsî olur. Böyle bir âlim, bir mezhebe bağlı kalmadan, Kitâbdan, Sünnetten, İcmâ'dan ve Kıyâsdan hüküm çıkarır ise, buna (**Müctehid-i Müstekıl**) denir. Uzun zemân-dan beri, böyle müctehid yoktur.

Müstekıl olmiyan müctehid dördtür. Birincisi, delîl aramakta ve hüküm çıkarmakta, mezhebinin imâmını taklîd etmez. İmâmının yolunda olduğu için, onun mezhebinde olduğu için, onun mezhebinde olduğu söylenir. Buna, (**Müctehid-i müntesib**) denir. Bu, mutlak müctehiddir. Her zemânda bulunması lâzımdır. İkincisi, mezheb imâmının usûl ve edilesine bağlı olan (**Eshâb-ı tercih**)dir. Buna, (**Müctehid-i mukayyed**) denir. Üçüncüsü, mezhebinin delîl-lerini bilir. Dördüncüsü mezheb bilgilerini anlar ve nakl eder.

İctihâd derecesinde olmiyan, ilm ile uğraşmiyan avâmın bir mezhebi taklîd etmesine izin verilmiştir. İctihâd derecesinde olanın taklîd etmesi ise, mezmûmdur. (**El-İntibâh**)dan terceme temâm oldu. El-İntibâhın (**İthâf**) ismindeki hâşiyesinde, (Mezheb taklîdini bırakıp, doğruca âyete, hadîse göre iş görmeli sözünü Şâh Veliyyullah söylememiştir. Bu sözü Şevkânî söylemiştir) diyor. (Şevkânînin sözü efdal ve ekmeldir) diyerek, mezhebsiz olduğunu ortaya koyuyor.

Şâh Veliyyullahın yukarıdaki yazıları, Mevdûdînin sapık olduğunu, Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” kıymetlerini anlamamış olduğunu açıkça göstermektedir. Her asrda gelen islâm âlimlerinin, hadîs-i şerîfle övülmüş olduklarını, hepsinin aynı yolda olup, Resûlullahın yolunu yaymış ve kuvvetlendirmiş olduklarını bildirmektedir.

Seksenüçüncü sahifesinde, büsbütün sapıtıyor. Bakınız ne hezeyânlar savuruyor:

(Hanefî ve Şâfi'î mezheplerindeki fıkıh bakımından görüş ayrılığı dolayısıyla, herbiri kendi görüşünü müdâfe'â için, ötekine garazkâr hükmler veriyor ve karşısındakine aşırı derecede tehlikeli bir hâl alıyor. Her mezheb teferru'at ile dolup taşmakta ve hakikatler, tefsîr bolluğu içinde gayb olmaktadır) diyor.

Bu hezeyânlar, mezheb imâmlarına, büyük bir iftirâdır. Hiçbir fıkıh kitâbında, dört mezhebden biri için gazez ve hased ile yazılmış tek bir kelime yoktur. Hattâ her mezheb, zor durumda kalınca, başka mezhebi taklîd etmeği, câiz görmektedir. Abdülganî Nablûsî "rahmetullahi teâlâ aleyh" hazretleri (**Hulâsat-üt-tahkîk**) kitâbında, bunu uzun anlatıyor. Bu kadar bozuk, saçma ve bu kadar açık yalan ancak perde arkasından islâma saldıran bir sapığın yapacağı bir işdir. Kitâbımızın 97. ci sahifesinde, bu konuda geniş bilgi vardır. Lütfen oradan okuyunuz! Zevallı Mevdûdî, islâmın mühim konuları olan kelâm ve fıkıh bilgilerine dalmağa özenmiş, fekat acemi olduğundan boğulup gitmiştir.

Doksanıncı sahîfede, Şâh Veliyyullahı överek, onun (**Tefhîmât**) kitâbından şu satırları aldığını bildiriyor:

(Bu zemânda ilâhî bilgilerin rûhuna uygun olan gerçek, Hanefî ve Şâfi'î mezheplerini birleştirmektedir. Tefsîrleri tekrar gözden geçirmeli ve hadîs-i şerîflere karşı olan kısımları elemeli, esâssız ve değersiz ne varsa çıkarmalıdır).

Bunları okuyunca, dînini ve mezhebinin bilen ve seven bir müslimânın tepesi atacak gibi oluyor. Şâh Veliyyullah gibi büyük bir zâtın böyle sapık fikrler yayması inanılacak şey değildir. Bunu din kardeşlerimize isbât etmek ve Mevdûdînin yüzkarasını açığa çıkarmak için, Pâkistândan (**Et-tefhîmât-ül-ilâhiyye**) kitâbını getirdik. İki cild olup 1387 [m.1967] de Pâkistânda basılmıştır. İkinci cildin yüz kırık ikinci sahifesinde diyor ki, (İslâmiyyetin aslı âyet ve hadîsdir. Başka kaynak yoktur. Dünyâ işlerinde hükm vermek için icthâd etmek de câizdir. Bir iş için eskiden hükm verilmiş ise bu değışdirilemez. Din bilgilerinde kıyâs ve icmâ' yoktur). Mezhebsizler, (İctihâd kapısı kapanmaz. Her zemân icthâd yapılır) diyerek din bilgilerinin değışdirmek istiyorlar. Bu sözlerine Şâh Veliyyullahı sened gösteriyorlar. Hâlbuki, Şâh Veliyyullahın yukarıdaki yazısı, din bilgilerinde icthâd ve kıyâsı hiç kabûl etmediğini açıkça bildiriyor. Mevdûdî gibi ve Seyyid Kutb gibi mezhebsizlerin sözlerinin ve senedlerinin çürük olduğunu gösteriyor. İkiyüz-doksanıncı sahîfesinde buyuruyor ki, (Buhârî ve Müslim ve Sünen-i Ebî Dâvûd ve Tirmüzî gibi hadîs kitâblarını ve Hanefî ve Şâfi'î fıkıh kitâblarını okuyunuz! (Avârif-ül me'ârif) kitâbına ve

(Nakşibendiyye risâlesi)ne sarılız! Bu büyükler, zikrleri ve (yâ-di dâst)ı öyle açık yazmışlardır ki, bir mürsidin öğretmesine lüzûm kalmamıştır. Tesavvuf büyüklerinin nisbetlerine kavuşmak, çok büyük bir ni'metdir). Üçyüzbirinci sahîfesinde diyor ki, (Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem” rü'yâda gördüm. Hangi mezhebin ve hangi tarîkatın dahâ iyi olduğunu, dahâ çok sevdiğini sordum. Bütün mezhebler ve tarîkatlar müsâvîdir. Hiçbirinin diğerinden üstünlüğü yoktur buyurdu). (**Tefhîmât**)ın birinci cildinin ikiyüzyetmişyedinci ve ikiyüzyetmişdokuzuncu sahîfesinde diyor ki, (Müslimânlar mezheblere ayrılmıştır. Âlimler, Resûlullahdan gelmiş bulunan islâmiyeti bildirmişlerdir. Birçok bilgilerde birleşmiş, bir kısmında da ufak ayrılıklar olmuştur. Fekat, sivâ-i a'zam, ya'nî çoğunluk, doğru yola sarılmış, kendilerine uymayanları inkâr etmişlerdir. Muhâlifler, korkudan saklanmış veya (**Takıyye**) ya'nî ikiyüzlülük yapmışlardır. Bu hâlleri de bid'at sâhibi olduklarını göstermektedir. Hak mezheblerin birleştiği bilgilere sarılmalı, ayrıldıklarını da inkâr etmemelidir. Peygamber olmanın belli bir kimsenin mezhebine uymak farzdır diyen kâfir olur. O kimse yaratılmadan önce de islâmiyyet vardı. Fikh âlimleri bildirmişlerdi. Müslimânlar, her zemân doğru mezheplerden birine uymuşlardır. Çünkü, o mezheb imâmının, Resûlullahdan “sallallahü aleyhi ve sellem” gelen islâmiyyeti doğru olarak bildirdiğine inanmışlardır. Kalbime öyle geliyor ki, ençok yayılmış olan Hanefî ve Şâfi'î mezheplerinde bugün mevcûd olan bilgileri hadîs kitâbları ile karşılaştırmak uygun olur. Aslı bulunmayan bilgileri çıkarınca, iki mezheb birleşmiş gibi olur. Geride kalan bilgilerde ortak olanlar alınır. Ortak olmayanlar da ruhsat ve azîmet olarak ayrılmış olur. Zarûret hâlinde, ruhsat olanına uyulur) diyor. Burada mezhebsizlere de kesin cevâb vermekte, (Bunlardan olmayan müslimânlar müşriktir) sözlerinin küfr olduğunu açık olarak bildirmektedir. [Şâh Veliyyullahın (Aslı bulunmayan bilgiler) dediği, câhil din adamlarının yazdıkları kitâblara kendiliklerinden ilâve ettikleri bilgilerdir. Böyle bilgiler Hanefî ve Şâfi'î mezheplerinin temel kitâblarında ve hadîs-i şerîflerde yoktur. Böyle bilgiler temizlendikten sonra, iki mezheb arasında ayrılık çok az olduğu görülür. Çünkü hadîs-i şerîflerde açık bildirilmiş olan bilgilerde iki mezheb arasında, hattâ dört mezheb arasında hiç fark yoktur. Açıkça bildirilmemiş olan bilgilerin çoğunda da fark yoktur. Farklı olanlar azdır. Farklı olanların kolay olanlarına (**Ruhsat**) denir. Kolay olmayanlarına (**Azîmet**) denir. Kitâbımızın başında bu konuda geniş bilgi verilmiş idi. Lütfen oradan da okuyunuz!] Mevdûdînin koz olarak yalnız son cümlesini aldığı yukarıdaki ya-

zı, hiç de onun görüşünü desteklememekte, mezhepleri câhillerin, bid'at sâhiblerinin karıştırdıkları iftirâlardan kurtarmaktadır. Nitekim, ikiyüzseksenüçüncü sahîfesinde, bunu dahâ açıklıyarak buyuruyor ki, (Allahü teâlânın râzı olduğu şey, önce Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri araştırmaktır. Bir kimse, bu ikisini anlayabilirse, bunlardan bilgi çıkarabilirse, büyük ni'mete kavuşmuş olur. Bunları anlayamazsa, geçmiş âlimlerden bunları doğru olarak, sünnete uygun olarak anlamış ve anladıklarını açıkca bildirmiş olduğuna inandığı birinin re'yine [ya'nî mezhebine] uymalıdır. Arabî bilgileri, medrese derslerini bunları anlamak için öğrenmek lâzımdır. Başka niyetlerle öğrenmemelidir!). Görülüyor ki, Şâh Veliyyullah-ı Dehlevî de, müctehid olan âlimlerin başka bir müctehide uymalarını men' etmekte, bizim gibi câhillerin ise, hak olan mezheplerden birine uymamız lâzım geldiğini bildirmektedir.

Şâh Veliyyullahın (**El-insâf**) ve (**İkd-ül-Ceyyid**) kitâblarında dört mezhebî öven değerli yazıları (**Se'âdet-i Ebediyye**)de uzun bildirilmiştir. Bu iki kitâbı arabî olup, 1395 [m. 1975] de, İstanbulda, ofset yolu ile yeniden birlikde basdırılmışlardır. Türkçe (**Ni'met-ül-İslâm**) kitâbında (Mezhebler birleştirilemez. (Mülefik) olmak bâtıldır) diye meydân okuyor. Hindistânda yazılmış olan arabî (**Fetâvâ-yül-haremeyn**) ve fârisî (**Seyf-ül-ebrâr**) kitâblarında ve Abdülvehhâb-i Şa'rânî hazretlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyh" (**Mîzân**) kitâbının önsözünde (**Mezheb**) ne demek olduğunu çok güzel anlatıyor. Mezheblerin birleştirilemeyeceğini vesikalarla isbât ediyorlar. Bu üç kitâb, İstanbulda, ofset yolu ile ayrı ayrı basdırılmışdır. Bin seneden beri söz birliği ile (**olamaz**) denilen bir işi yapmağa ön ayak olmak, islâmîyeti tersine çevirmek demektir. Bunun savunanlar, müslimân mıdır, yoksa islâm düşmanı mıdır? Bunun takdîrini okuyanlara bırakıyoruz.

Şâh Veliyyullah-ı Dehlevînin (**Heme'ât**) kitâbı, başdan başa, tesavvufu, tarikatleri anlatmakta ve övmektedir. Fârisî olup, bindokuzyüzkırkdörtde, Pâkistânda basılmışdır. Çeşidli sahîfelerinde diyor ki: Sâlik, hadîs kitâblarını ve Sahâbe ve tâbi'inden gelen haberleri inceleyecek kadar âlim değilse, dört mezhebden birini taklid etmelidir. Bütün tarikatler, i'tikâdda, farzları yapmakda ve harâmlardan sakınmakta birbirlerinin aynıdır. Zikirler ve nâfile ibâdetleri yapmakda ayrılmışlardır. Zikir ederken, dünyâ düşünceleri gelirse, teveccühü kuvvetli olan zâtın yanında oturup, ona teveccüh etmelidir. Yâhud, meşâyih-ı kirâmın temiz rûhlarına teveccüh etmeli, kabrlerini ziyâret edip, cezb olunması için yalvarmalıdır.

Zikrden nefse sıkıntı gelirse, bunun, çeşidli sebepleri vardır. Bunlardan biri, bulunduğu tarikat meşâyihına, ya'nî mürsidlerine karşı edebe aykırı davranmaktır. Sâlik, sebebinin anlıyamazsa, şeyh teveccühü ve firâseti ile anlar ve bildirir. Bu fakîr [ya'nî Veliyyullah Dehlevî], bâtinim ile, rûhlar âlemine teveccüh etdim. Her tarîkatin, buraya ayrı nisbetleri olduğunu anladım. Türbelerde i'tikâf etmek de, ilerlemeğe yardım eder. Selef-i sâlihîne dil uzatmak, yol kesen sebeblerdendir. Zikr meclislerine meleklerin rahmet saçdıkları, zikr edenlerin etrâfını nûr kapladığı çok görülmektedir. Bir insanın rûhu, Peygamberlerin veyâ Evliyânın temiz rûhları ile veyâ meleklerle bağlantılı olursa başkalarına bildirilmeyen şeyler buna bildirilir. İnsan bir kimsenin Velî olduğunu anlayıp, onu severse, rûhu onun rûhuna bağlanır. Yâhud mürsidini veyâ sâlih olan ceddini severek onun rûhuna bağlanır. Ondan feyz alır, fâidelenir. Evliyânın kabrlerini ziyâret etmek, Kur'ân-ı kerîm okuyup, sadaka verip, sevâbını rûhlarına göndermek, eserlerine, evlâdına saygı göstermek, onların rûhları ile bağlanmağa yardım eder. Onları rü'yâda görür. Tehlûkeli yerlerde, kendi şekillerinde görünerek yardım eder, kurtarırlar. Rûhlardan fâidelenmeğe (**Üveysî olmak**) denir. Abdülkâdir-i Geylânî hazretlerinin cezbi çok kuvvetli olduğu için, kabrinde, diri olanlar gibi tasarruf yapmaktadır. Bu fakîr [ya'nî Veliyyullah-ı Dehlevî], meşâyihın rûhlarına teveccüh ederek, çeşidli fâidelere kavuşdum. Meşâyihın vefâtından beşyüz sene geçince bedendeki tabî'î kuvvetler, hiç kalmaz. Kabrlerini ziyâret edenlere te'sîrleri dahâ fazla olur. Rûha teveccüh ederek, ondan istifâde iki sûretle olur: Birincisi, rûhlarının birbirlerine bağlandığını düşünmektir. Bu, birisini aynada görmeğe benzer. İkincisi, kabrini ziyâret edip, onu düşünmektir. Bu, gözünü açıp, birini karşısında görmeğe benzer.

Veliyyullah-ı Dehlevî "rahmetullahi aleyh", (**İzâle-tül-hafâ**) kitâbının beşyüzyirmiikinci sahifesinde diyor ki, (Dört mezhebin ruhsatlarını, ya'nî kolaylıklarını toplamak, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açık bildirilen nasslarla ve selef-i sâlihînin icmâ'î ile ve açık olan kıyâs ile yasak edilmediği zemân câiz olur.) Görülüyor ki, Şâh Veliyyullah, mezhepleri birleştirmeli demiyor. Kolaylıklarını almağı bile, şartlara bağlıyor. İzâle-tül-hafâ kitâbı fârisî olup, Urdu diline tercemesi ile birlikte, 1386 [m. 1966] da Pâkistânda basılmıştır.

Mevdûdî, (**İslâmda İhyâ Hareketleri**) kitâbında, Ehl-i sünnet âlimlerine saldıрмаğa devâm ederek, doksanbirinci sahifesinde, yine onun (**Musaffâ**) adlı kitâbından alarak, (*İctihâd her devrde*

*lâzımdır. Muayyen bir mezhebe uymasa bile, yeni hükmler çıkar-
mak lüzûmludur. Çünkü, her zemânın husûsiyyetlerine göre ilâhî
mükellefiyyetler şarttır. Şimdiye kadar yazılmış olan mezheb ki-
tâbları hem yetersiz, hem de ayrılıklarla doludur. İslâmın prensip-
leri ile bu ayrılıkları izâle etmek tek çıkar yoldur) diyor.*

Ağzının suyunu akıtarak uçurduğu, pek hoşuna giden bu bal-
onları da, Veliyyullah-ı Dehlevînin şişirmiş olduğunu söylemek-
tedir. O büyük âlimi kendine yalancı şâhidi yapmaktadır. Bu ifti-
râları, kendi iç yüzünü ortaya koymakda, maskesini kaldırmakda-
dır. Bakınız, şâh Veliyyullah-ı Dehlevî, meşhûr (**İzâle-tül-hafâ**) ki-
tâbının önsözünde ne buyuruyor:

(Kur'ân-ı kerîmde bildirilmiş olan ahkâmın çoğu, mücmeldir.
Selef-i sâlihînin tefsîrleri olmadan çözülemez, anlaşılamazlar. Bir
kişinin bildirmiş olduğu hadîs-i şerîflerin çoğu, Selef-i sâlihînden
çok kimse bildirmediğçe ve müctehidler bunlardan ahkâm çıkar-
madıkça, sened olamazlar. O büyüklerin çalışmaları olmasaydı,
birbirlerine uymuyor sanılan hadîs-i şerîfler bir araya getirilemez-
lerdi. Bunun gibi, bütün din bilgileri, meselâ (**İlm-i kirâet**) ve
(**İlm-i tefsîr**) ve (**İlm-i akâid**) ve (**İlm-i sülûk**) [ya'nî tesavvuf ilmi],
o büyüklerden gelmiş olmadıkça, sened olamazlar. Bütün bu bil-
gilerde, Selef-i sâlihîne kaynak olan, ışık tutan, Eshâb-ı kirâmdır.
Selef-i sâlihînin yapışdıkları direk, Hulefâ-i râşidînin etekleridir.
Bu aslı, bu direği kırmağa çalışan kimse, bütün din bilgilerini yık-
mış olur).

(**İzâle-tül-hafâ**)nın yirmibirinci sahifesinde diyor ki, (Müctehid
olmak için, fıkıh bilgilerinin çoğunun, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i
şerîflerden ve icmâ'dan ve kıyâsdan, edille-i tafsîliyyelerini bilme-
si lâzımdır. Her hükmün delîlini bilmelidir. Delîle zann-ı kavî hâ-
sıl etmelidir. Bu zemânda, müctehid olabilmek için bu beş ilmde
mütehasıs olmak şarttır: İlm-i kitâb-ı kirâet ile ilm-i tefsîr, ilm-i
hadîs ki, her hadîsi senedleri ile bilmesi ve sahîhi, za'îfi hemen ta-
nınması, üçüncüsü, ilm-i ekâvîl-i selefdir. Ya'nî her mes'ele için se-
lef-i sâlihînin ne dediklerini bilmelidir ki, İcmâ'dan dışarıya çık-
masın. Bir mes'ele üzerinde iki başka kavî olmuş ise, kendisi bir
üçüncü yola sapmasın. Dördüncüsü, ilm-i arabîyyet, ya'nî, lugât,
nahv, mantık, beyân, me'ânî, belâgat ve sâir arabî ilimlerdir. Beşin-
cisi, ilm-i turuk-ı istinbât ve vücûh-i tatbîk-i beynel-muhtelifeyndir.
Böyle derin bir âlime müctehid denir. Böyle bir âlim, cüz'î
mes'elelerden birinde çok düşünür. Buna benzeyen her hükmü,
delîlleri ile birlikde inceler. Muhakkak bilmelidir ki, Kur'ân-ı ke-
rîmi tefsîr edebilmek için de, bu beş ilmde derin mütehasıs olmak

lâzımdır. Bunlardan başka, âyet-i kerîmelerin sebab-i nüzûlünü bildiren hadîs-i şerîfleri de bilmeli. Selef-i sâlihînin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” tefsîr için söylediklerini bilmeli, hâfızası, anlayışı çok kuvvetli olmalı. Âyet-i kerîmelerin siyâk, sibâk ve tevcihlerini ve benzeri şeyleri iyi anlamalıdır.) Mevdûdî ve Seyyid Kutb ve Hamîdullah gibi ictihâd yapmağa ve tefsîr yazmağa kalkışanlar, bunları okusunlar da, islâm âlimlerinin büyüklüklerini, yüksekliklerini anlasınlar. Fekat o anlayış da, büyük meziyyetdir. Bunu anlamıyanların veyâ anlamağı ve anlaşılmasını istemiyenlerin, islâm âlimi maskesi altında, islâmîyeti içerdən yıkağa çalışdıkları ortaya çıkmaktadır. Allahü teâlâ, böyle sinsi islâm düşmanlarına aldanmaktan müslimânları muhâfaza buyursun! Kıymetli okuyucularımızın, mezhebsizlerin yanlış ve çok tehlikeli yazılarına aldanmamaları için, (ictihâd) üzerinde aşağıda, ayrı bir madde hâlinde bilgi vermeğı uygun gördük.

45– **İCTİHÂD:** Kıyâmet alâmetlerinin, şimdi çoğu çıkmış, her yere yayılmışdır. Bu alâmetlerden biri, câhiller çoğalacak, ilm adamları azalacaktır. Câhiller, dinde söz sâhibi olup, herkese yanlış yol göstereceklerdir. Bu alâmetler, (**Tezkire-i Kurtubî**) muhtasarındaki hadîs-i şerîflerde ve (**Birgivi**) vasiyyetnâmesinde geçen yazılıdır. O hâlde müslimânlar uyanık olmalıdır. Her söze güvenmemelidir. Hutbelerde, kitâblarda ve gazetelerde, (**Ehl-i sünnet**) âlimlerini ve bunların kitâblarını bildirmeyip, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden, kendi kafalarına göre ma’nâ çıkaranlara inanmamalıdır. Mezhebsizler, yâ bid’at sâhibi sapıkdır, yâhud kâfirdir. Bunların her ikisi de, her zemân din adamı kılığına girerek müslimânları aldatmışlar, doğru yoldan çıkarmışlardır. Mezhebsizlerin bildirdikleri âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere, Ehl-i sünnet âlimlerinin nasıl ma’nâ verdiklerini aramalı, işin doğrusunu öğrenmelidir. Bunun için de, güvenilen (**İlm-i hâl**) kitâblarını okumalıdır. (**Ehl-i sünnet**) âlimleri, âyet-i kerîmelerin ve hadîs-i şerîflerin hepsini incelemiş, kılı kırk yarararak doğru ma’nâlarını bulmuşlar. Kitâblara yazmışlardır. Şimdi biraz arabî bilen din câhilleri, kendilerini müctehid sanıyorlar. Biz fakülteyi de bitirdik, diploma aldık diyerek islâm âlimlerini küçük görüyorlar. Hâlbuki, bir zemânda yaşamış olan müctehidlerin (**İcmâ’**), ya’nî sözbirliği ile bildirmiş oldukları birşey, dinde zarûrî olan şeylerden ise, ya’nî câhillerin bile işitdiği, heryere yayılmış bilgilerden ise, bu şeye inanmak da, uyamak da farzdır. Böyle icmâ’a inanmıyan kâfir olur. İnanıp da uymayan, fâsık olur. İcmâ’ ile bildirilmiş olan şey, zarûrî bilinen şeylerden değil ise, buna inanmıyan kâfir olmaz. (**Bid’at sâhibi**) sapık olur. Uymıyan yine fâsık olur. Günâh işlemiş olur.

İbni Melek, (**Usûl-i fikh**) kitâbında, icmâ' bahsinde diyor ki, (Bir zemânda yaşamış olan müctehidler, birşeyin nasıl yapılacağında, sözbirliğine varamamış, başka başka söylemişler ise, bunlardan sonra gelen âlimlerin bunların sözlerinden birine uyması lâzımdır. Başka dürlü söylemeleri câiz değildir, bâtıldır. Böyle olduğunu bütün âlimler sözbirliği ile beyân buyurmuşlar, icmâ' hâsıl olmuşdur). Şimdi dünyânın hiçbir yerinde bir müctehid yokdur. Müctehid, ic-tihâd derecesine yükselmiş derin islâm âlimi demektir. Şimdi yer-yüzünde hiç müctehid bulunmadığını kendiliğimizden söylemiyoruz. Bunu bütün âlimler, Mevdûdînin yalancı şâhid yapmağa kalkıştığı şâh Veliyyullah-ı Dehlevî hazretleri de bildiriyor. Meselâ, İbni Âbidîn, Dürr-ül-muhtârdaki, (müezzinlerin çok bağırmaları, nemâzlarını bozar) yazısını açıklarken, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" vefâtından dört yüz sene sonra (**Kıyâs**) kalmadı. Ya'nî kıyâs yapan derin âlim kalmadı. Bir işi, başka işe benzeterek hüküm çıkarabilecek (**Mutlak müctehid**) kalmadı buyuruyor. Evet her yüz senede bir ictihâd derecesine yükselmiş olan derin âlimler, ya'nî müceddidler geleceği hadîs-i şerîfde bildirilmiştir. Bu müceddidler, (**Mezhebde müctehid**)dir. Bunlar kıyâslar yapmak, yeni ictihâdlarda bulunmak vazîfesini üzerine almamışlar, buldukları mezhebin imâmlarının ictihâdlarını tâzelendirmeğe, halkı irşâd etmeğe çalışmışlardır. Yeni ictihâdlara ihtiyâc olmadığını görmüşler, Ehl-i sünnet bilgilerinin kuvvetlendirmeğe ehemmiyet vermişlerdir. Müctehid olmyan her müslimâna (**mukallid**) denir. Şimdi yeryüzündeki bütün müslimânlar, mukallidiz. Bir mukallid, ne kadar âlim olursa olsun bunun bir iş üzerinde, önce gelmiş müctehidler bildirdiklerinin dışında ayrı bir ictihâdda bulunamayacağı, İbni Melekin "rahmetullahi teâlâ aleyh" bildirdiği, yukarıda yazılı sözbirliğinden anlaşılmaktadır. (**Ümmetim, dalâlet üzerinde birleşmez**) hadîs-i şerîfi, âlimlerin bu sözbirliğinin hidâyet olduğunu, doğru olduğunu göstermektedir.

46 — Mevdûdî, Çeştiyye tarikatının büyüklerinden olan hoca Kutbüddîn Mevdûdî Çeştînin torunlarından. Ecmîrde medfûn olan Mu'înüddîn-i Çeştî, Kutbüddîn'in halifelerinden Osmân Hârûnînin halifesidir. Kutbüddîn Mevdûdî 527 [m. 1132] de Çeştden vefât etdi. Çeşt, Hirât kariyelerindedir. Mevdûdî, 1321 [m. 1903] senesinde Haydarâbâdda doğdu. 1399 [m. 1979] Eylül ayında Amerikada öldü. Pâkistânda defn edildi. Gazeteci olarak hayâta atıldı. İlk olarak 1927 de (**İslâmda Cihâd**) kitâbını yazdı. Bu kitâbında ihtilâl fikirlerini yayıyordu. Arabcaya terceme edilince, Hasen-el-Bennânın düşüncelerine te'sîr ederek Mısrda devlete karşı gelmesine ve öldürülmesine sebep oldu. Mevdûdînin ilmî ki-

fâyetsizliği, böyle sayısız müslimânları, maddî ve ma'nevî ölümüne sürüklemiştir. Çünkü, hiçbir islâm âlimi, siyâsete karışmamış, ihtilâli hâtırından bile geçirmemiştir. Milleti ilm ile, nasîhat ile irşâd etmişlerdir. İslâmiyyetin ihtilâl ile değil, ilm ile, adâlet, ahlâk ile yayılacağını bildirmişlerdir. Mevdûdî, islâmın bütün ana prensiblelerini kendi mantığı ile çözmeğe kalkmış, islâm âlimlerinden ve islâm bilgilerinden hep ayrılmıştır. Kitâbları incelenirse, kendi mantığını, kendi düşüncelerini, islâmiyyet olarak yaymak çabasında olduğu kolayca sezilir. İslâmiyyeti, modern hükümet şekillerine uydurmak için çeşitli kılıklara sokmaktadır. İslâmın hilâfet müessesesine de, kendi hayâline göre şekil vermekte, halifelerin hemen hepsine hücum etmektedir. İngilizler ve onların uşakları tarafından, islâm âlimlerinin ve dolayısıyla, islâm bilgilerinin yok edilmesi, bunun sapık fikirlerinin yayılmasını kolaylaştırdı. İslâm âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” kitâblarını okuyup anlayacak seviyede olmayan câhiller, onu bir âlim ve mücâhid sanıverdi. Onun siyâsî düşüncelerine geniş islâmî bilgi denildi.

Mevdûdî, müslimânların bu fetret hâlinde fâidelenmesini de becerdi. Dîni siyâsete âlet ederek, siyâsî kimselere yanaşdı. Hind müslimânlarının millî hareketlerine karıştı. Uyanık müslimânların ve islâm mücâhidlerinin başarılarını kendisine mâl etmek için, çok yazılar neşr etdi. Bu yazılarında, kendisine millî önderlik ve telkin edicilik süsü verdi. Çok kurnaz davranarak, partinin başına geçti. Hâlbuki, Pâkistânın kurulması fikrini ortaya koyanlar ve bu yolda çalışanlar başkalarıydı ve sayıları çoktu. Başlarında Alî Cinnah bulunuyordu. (**Eshâb-ı Kirâm**) kitâbının 313.cü sahifesinde şî'î olduğu bildirilen Alî Cinnah, Hind müslimânlarına istiklâl fikrini aşılarken ve onları birleşmeğe çağırırken Mevdûdî, kendi çıkarına isteklerde bulundu. Fitneyi önlemek için habs edilmesine fetvâ verildi. Fitne basdırılıp, 1366 [m. 1947] senesinde Pâkistân devleti teşekkül edince, 1950 yılında serbest bırakıldı. Ehl-i sünnetin temiz müslimânları, yeni devlet içinde islâm da'vâsını güderken, Mevdûdî, (Kâdiyânî) denilen bozuk bir din ile fikrleri meşgûl etmeğe başladığından, 1953 de mahkeme olunarak 26 ay dahâ habs edildi. O, habsde iken, müslimânları koruyan anayasa hâzırlanmışdı ve 1956 da kabûl edildi. Fekat habsden çıkar çıkmaz, ihtilâl fikri aşıl原因 yazıları, ortalığı hemen karıştırdı. Anayasanın yasak edilmesine ve örfî idârenin i'lânına sebep oldu. 1962 de yeni anayasa yürürlüğe kondu. Fekat Mevdûdî râhat durmadı. İslâm cemâ'ati teşkilâtının kapatılmasına da sebep oldu. 1964 başında tekrar habs olundu. Fekat genel afvdan istifâde ederek az zemân sonra kurtuldu. İnsan hakları ve adâlet diye bağırarak ihtilâl çıkarmak sevdâsı-

na düşdü. Kışmırde karışıklıklara yol açdı. Hindliler bundan fâide-lenerek Kışmıre saldırdı. Hükûmet korkunç ve güç durumlarla karşılaştı. Bütün bu çılgınlıklarıyla kanâat edemiyen Mevdûdî, el altından Süûdî Arabistân ile de iş birliği yaptı. Mezhebsizliği her islâm ülkesine yaymak için kurulmuş olan Medînedeki Vehhâbî istişâre hey'etine a'za oldu. Fekat **(Bir zâlime yardım edene, Allahü teâlâ o zâlimi musallat eder)** hadîs-i şerîfi tecellî ederek, yanaşmak istediği kimseler tarafından yine habs olundu.

Karaşi medresesinin müdürü ve **(Pâkistân medreseleri vifâkı)**nın reîsi Muhammed Yûsûf Benûrî, 1397 [m. 1977] senesinde vefât etdi. **(El-üstâd-ül mevdûdî)** kitâbında, Ebül'ulâ Mevdûdînin ehliyetsiz ve mezhebsiz olduğunu uzun anlatmaktadır. Bu kitâb arabî olup, İstanbulda ofset ile basdırılmışdır. Yedinci sahifeden başlayarak diyor ki: Mevdûdî, uğursuz bir tesâdüf olarak, çocukluğunda, Niyâz Fethpûrî isminde bir mülhidi kâtib yaptı. Bunun sapık fikirleri ile bozuldu. Bunun yardımı ile, çeşidli mecmû'alara yazı vererek geçimini sağladı. Sonra, **(Cem'iyet-ü ulemâ'il-Hind)** idâresini ele aldı. Müfti Muhammed Kifâyetullah ve şeyh Ahmed Sa'îd-i Dehlevînin yardımları ile **(Müslim)** mecmû'asını çıkardı. 1352 [m. 1933] de **(Tercümân-ül-Kur'ân)** mecmû'asını çıkardı. Sonra dört arkadaşı ile birlikde, **(Dâr-ül-islâm)** idâresini kurdular. Bu arkadaşları, Muhammed Manzûr Nu'mânî, Ebül Hasen Alî Nedvî Lüknevî, Emîn Ahsen-ü-İslâhî ve Mes'ûd Âlim-ül-Nedvî idi. Nihâyet, 1360 [m. 1941] de **(El-cemâ'at-ül-islâmiyye)** idâresini te'sis etdi. Akıcı kalemi ile yazılar neşr etdi. Şeyh Münâzır Ahsen-ül-Geylânî, Seyyid Süleymân-ün-Nedvî, Abdülmâcid Deryâbâdî gibi meşhûr kimselerin medh ve senâlarına kavuştu. Fekat fikirlerini yaymağa başlayınca, ileriye gören ilm adamlarında tereddüdler hâsıl oldu. Kitâblarına karşı ilk reddiyye yazan şeyh Münâzır Ahsen-ül-Geylânî oldu. Abdülmâcid Deryâbâdînin çıkardığı (Sıdk-ul-cedîd) mecmû'asında, **(Yeni bir hâricî)** başlığı ile ilk reddiyyesini yazdı. Sonra, Süleymân-ün-Nedvî ve Hüseyin Ahmed-ül-Medenî, Mevdûdîye reddiyyeler yazdılar.

Mevdûdînin sapıtmasına sebep, din bilgilerini ehlinden öğrenmedi. Arabî ilmlerde mehâret kazanamadı. Hakîkî din âlimlerinin sohbetlerine kavuşamadı.İngilizce ve arabî lisanlarını, okumakta ve yazmakta ve konuşmakta başarılı olmadı. Arabî olarak neşr ettiği kitâblarının hepsini urdu dili ile yazmış ve şeyh Mes'ûd âlim-ün-Nedvî ve talebesi tarafından arabîye terceme edilmiştir. Üzerlerinde Mevdûdî ismi yazılı olduğundan, okuyanlar, Mevdûdînin arabî olarak yazdığını zan etmektedirler.

Mevdûdî bir din adamı değildir. Bir siyâset adamıdır. Urdu dilinde akıcı bir kalemi vardır. Fekat, kitâblarının zararı, fâidelerinden büyüktür. Şerleri, hayrlarına gâlibdir. Bilhâssa urdu dilinde neşr ettiği kitâblarında, Eshâb-ı kirâma dil uzatmaktadır. Halife-i râşidinden olan hazret-i Osmânî lekelemektedir. İslâmiyyetin ıstîlâhlarını ve âyet-i kerîmeleri değışdirmektedir. Selef-i sâlihine hakâret etmektedir. Bütün yazıları, mevki' ve koltuk kapmak arzû-sunu açıkca göstermektedir. Vehhâbîlerin kurmuş olduğu (**Râbitat-ül-âlem-il-islâmî**) teşkilâtının a'zâları ve Necddeki, Riyâddaki mezhebsizler, Mevdûdîyi seviyorlar. Arabî kitâblarını dünyâya yayıyorlar. (**Sarrâ'**) sâhibi Kusaymî ve (**Câmi'at-ül-Medîne**) müderislerinden Nâsır Albânî bunlardandır. Pâkistândaki din adamlarından Muhammed Zekeriyâ da, önce Mevdûdînin yazılarını beğeniyordu. Sonra sapıklığını, dalâletini anlayınca, kendisine nasîhat mektûbu yazdı. Sonra, onun bozuk fikrlerini bildiren bir risâle neşr etdi. Doktor Abdürrazzâk Hezârevî Pâkistânî, bunu urdu dilinden arabîye terceme ve şerh ederek neşr eyledi. Bunu okuyanlar, Mevdûdînin fikrlerini iyi anlar. Fikrlerinin bir kısmı fıkıdır. Bir kısmı bid'atdır. Bir kısmı ilhâddır. Bir kısmı dinde câhil olduğunu gösteriyor. Bir kısmı, din bilgilerinin iyi kavriyamadığını bildiriyor. Çeşidli yazıları birbirlerini nakz etmektedir.

Hindistânda, her fırkadan, her mezhebden âlimler, 27 Şevvâl 1370 ve 1 Ağustos 1951 günü, toplanarak, Mevdûdînin ve kurmuş olduğu (**El-Cemâ'at-ül-İslâmiyye**)nin müslimânları helâke ve dalâlete sürüklediğine karâr verip bu fetvâyı kitâb ve gazetelerle neşr etdiler. (**El-Üstâzül-Mevdûdî**) kitâbindan terceme temâm oldu. Pâkistân âlimleri de, Mevdûdînin dâl ve mudil olduğuna karâr vermiş, bu karâr, Ravalpindi şehrinde (**Ahbâr-ül-cem'yye**)de 22 Şubat 1396 [m. 1976] târihinde yeniden neşr edilmiştir.

(**El-meclis-ül-âlemî li-sıyânet-il-islâm**) cem'iyetinin 1409 [m. 1988] de Pâkistânın Keraçi şehrinde çıkardığı (**Eş-şakîkân**) kitâbında, Mevdûdînin ve Humeynînin sakalsız, başı açık resimleri var. Humeynînin Kur'ân-ı kerîme hakâret eden ve Peygamberleri küçülten ve Ehl-i sünnet olan müslimânların, yehûdiden ve hristiyanlardan dahâ kötü olduklarını bildiren yazıları ve Mevdûdînin ve bunun kurduğu (**Cemâ'at-i islâmiyye**)nin mecmû'alarında Humeynîye medhiyeleri var. Bütün bunlar, Mevdûdînin de, râfızî olduğunu gösteriyor demektedir. Mezhebsizler, Muhammed Abduhun, Mevdûdînin, Seyyid Kutbun ve râfızî babalarından Humeynînin propagandalarını yapıyor. Onların islâmiyyete aykırı yazılarını bir kahramanlık ve mücâdele olarak tanıtıyorlar.

47 — Seyyid Kutbun tuttuğu yolu açıklamadan önce, onun akl hocası (**Abduh**) üzerinde de bilgi vermek fâidedeli olacaktır. Muhammed Abduh, 1265 [m. 1849] da Mısrda tevellüd ve 1323 [m. 1905] de orada vefât etmiştir. O zemân Mısrda çıkan (Vakâyi'-ul-Mısrıyye) gazetesindeki ve El-Menâr mecmû'asındaki ve El-Ahrâm gazetesindeki yazıları, bozuk düşüncelerini ortaya koymaktadır. Bir müddet Beyrutda da fe'âliyyetde bulundu. Ehl-i sünnet âlimleri, bunun kötü maksadlarını anladığı için, yüz bulamayınca, Pârise gitti. Orada, islâma karşı mason plânlarını uygulamayı hâzırlayan Cemâleddîn-i Efgânînin çalışmalarına katıldı. (**El-Urve-tül-vüskâ**) mecmû'asını çıkardılar. Sonra Beyruta ve Mısra gelecek, Pârisde varılan karârları uygulamaya, gençleri aşılamağa başladı ise de, hidiv Tefvîk Pâşa hükûmeti, derslerinin ve yazılarının zararlı olduğunu anlıyarak, onu mahkeme me'mûrluklarındalandı. Fekat o, bütün yazılarında islâmiyeti yıkağa, masonların plânlarını uygulamaya uğraşdı. Masonların yardımı ile, Kâhire müftisi oldu. Ehl-i sünnete saldırmağa başladı. İlk iş olarak, Câmî'-ül ezher medresesi ders programlarını bozmağa, gençlere kıymetli bilgilerin okutulmasını önlemeğe başladı. Üniversite kısmındaki dersleri kaldırdı. Lise ve orta kısımdaki kitâblar, yüksek sınıflarda okutuldu. Masonlar, dahâ önce Osmânlılarda da böyle yapmış, tanzimâtta medreselerden fen dersleri kaldırılmış, din dersleri de, yüksek bilgilerden mahrûm edilmişti. Çünkü, islâm dîni ilm üzerine kurulmuşdur. İlm olmayınca, hakîkî din adamı kalmayınca, islâmiyyet bozulur. Bulut olmayınca, yağmur beklemek, mu'cize istemek olur. Allahü teâlâ bunu yapabilir. Fekat, âdeti böyle değildir. İslâm âlimi yetişebilmesi için, islâm ilmleri meydâna çıkıp, yayılıp, böyle yüz sene geçmesi lâzımdır. Düşmanlar, islâm güneşini söndürdü. Bunların önderliğini, ingilizler yaptı. Hazret-i Mehdî "rahmetullahi teâlâ aleyh" zemânında yeniden doğacak. Beyrutdaki mason locasının başkanı Hannâ Ebî Râşid, 1381 [m. 1961] de yayınladığı (**Dâire-tül-me'ârif-ül-masoniyye**) kitâbının yüzdoksanyedinci (197) sahifesinde diyor ki, (Cemâleddîn-i Efgânî, Mısrda mason locası reîsi idi. Âlimlerden ve devlet adamlarından üçyüze yakın üyesi vardı. Ondan sonra, imâm üstâd Muhammed Abduh reîs oldu. Abduh, büyük bir mason idi. Bunun, masonluk rûhunu arab memleketlerine yaydığını kimse inkâr edemez).

Muhammed Abdunun yaptığı reformları, değişiklikleri görek onu islâm âlimi sananlar az değildir. Ehl-i sünnet âlimleri, onun yazılarına cevâb yazmış, maskesini yırtmışlardır. Ayrıca, El-mahlî Hamdi efendi, (**Fil**) sûresinin tefsîrinde, bunun bozuk yazı

larından bir kısmını ortaya koymaktadır. Bozuk düşünceleri, şöyle sıralanabilir:

1: Akl ile dîni, birbirinden ayrı sanarak, bunları ilk birleştiren ben olacağım demektedir.

2: Kendinden önce, islâm âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” mantık, matematik, târîh, coğrafya okumadıklarını, fen dersleri öğrenmenin günâh sanıldığını, bu bilgileri islâma sokacağını bildirmektedir. Bunların, asrlardan beri, her medresede okutulduğunu ve bu konularda binlerce kitâb yazılmış olduğunu inkâr etmektedir. Böylece, Ehl-i sünnet kitâblarının okutulmasına son verip, islâm düşmanlarının felsefe adı altında yazdıkları, dinsizlik propagandalarının, islâm memleketlerine yayılmasına çalışmaktadır. Bu düşman propagandalarına karşı koyan Câmi’ul-ezer profesörlerine, ilm, fen, mantık düşmanı, gerici damgasını basmaktadır.

3: 1297 [m. 1880] de resmî gazetede, dört evlenmeğe saldırmaktadır.

4: Kendinden önce gelen binlerle islâm âliminin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în”, dîne, islâmlıkla ilgisi bulunmayan şeyler sokduklarını, nassları anlarken yanıldıklarını söylemekte, bunları düzeltmekte olduğunu bildirmektedir.

5: **(İslâmiyyet ve nasrâniyyet)** kitâbında, (Bütün dinler birdir. Dış görünüşleri değişikdir) demekde, yehûdî, hıristiyan ve müsli-mânların, birbirlerini desteklemelerini dilemektedir. Londrada, bir papasa yazdığı mektûbda, (İslâmiyyet ve hıristiyanlık gibi iki büyük dînin el ele vererek kucaklaşmasını beklerim. O zemân, Tevrât ve İncil ve Kur’ân birbirlerini destekleyen kitâblar olarak her yerde okunur ve her milletçe saygı görür) diyor. Hıristiyanlığı, hak din sanmakta, müsli-mânların Tevrât ve İncil okuyacakları zemânı beklemektedir.

6: Mü’minler doğru yoldan ayrılmış, bugünkü hâle gelmiş. Din ilmlle el ele verecek, o zemân Cenâb-ı Hak nûrunu bütünlemiş olacak demektedir. Allahü teâlâ nûrunu, Resûlullah “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” efendimiz zemânında temâmlamamış, islâm âlimleri ilm ile el ele vermemiş sanmaktadır.

7: (İslâmiyyet ve nasrâniyyet) kitâbında, (Bir kimseden, yüz bakımdan kâfirliği, bir bakımdan îmânı bildiren bir söz işitilse, o kimse îmânlı kabul edilir. Herhangi bir felesofun, fikr adamının yüz bakımdan kâfirliği gösterdiği hâlde, bir bakımdan îmânı gös-

termiyen söz söylemesini düşünmek, ahmaklıktır. O hâlde, herkes îmânlı bilinmelidir. İslâmiyyetde zındık kelimesi yoktur. Sonradan meydâna çıkmıştır) demektedir. Küfrü açıkca görülmiyen bir müslimânın sözündeki bir îmân, onu küfirden kurtarır, kâidesini yanlış anlatarak, bütün kâfirlere, felesoflara mü'min demektedir. Kendi de zındık olduğu için, bu kelimenin söylenmesini istememektedir. (**Künûz-üd-dekâik**)da ve Deylemîde yazılı (**Ümmetim arasında zındıklar çoğalacaktır**) hadîs-i şerîfini inkâr etmektedir.

8: Zilzâl sûresindeki, (**Zerre ağırlığında hayr işliyen, karşılığın elbet kavuşur**) meâlinde olan âyet-i kerîmeyi tefsîr ederken, (Müslim olsun, kâfir olsun, sâlih amel işliyen herkes Cennete girecektir) diyor. En câhillerin, en kalın kafalı olanların bile güleceği bu yanlış ve haksız savunmasını, onun hayranları, hattâ izinde yuvarlanan çömezleri bile kabûl etmemiştir. Bunlardan, Abduhcu Seyyid Kutb, Nisâ sûresinin yüzyirmidördüncü âyet-i kerîmesini tefsîr ederken, (Üstâd Muhammed Abduh, düşünüşünü nakz eden âyet-i kerîmelerin sarâhatini hiç hâtırlamıyor. Bu âyetler Abdunun görüşünü nakz etmektedir) demek zorunda kalmıştır. Evet, Abduha Pârisde yutdurulan masonluk afyonunun dozu, o kadar çokdu ki, aklı ve şu'uru, âyet-i kerîmeler arasındaki bağlan-tıları göremeyecek kadar altüst olmuştu.

9: (**Asr sûresi**) tefsîrinde, (Îmân; akl ve vicdânın elde edemeyeceği şeylere, taklîd ile inanmak değildir. Anadan, babadan işitilen birtakım sözleri ezberlemek, söylemek, îmân olmaz. İslâmiyyet taklîd düşmanıdır. Önceden gelmiş olmak, bir değer sağlamaz. Herşey akl ile araştırmak çözülür) demektedir. (**Tevhîd**) risâlesinde ise, (Dinde bulunan birşeyi akl kavriyamazsa, ona inanması lâzımdır) demekde, sözleri birbirini tutmamaktadır.

10: Mısrdaki Hilâl neşriyyâtının sâhibi ve (**Medeniyet-i islâmiyye**) târihinin müellifi Curci Zeydân, Abduh için diyor ki, (Muhammed Abduh, eskilerin sözlerine bağlanmamış, onların koyduğu kâidelere değer vermemiştir.)

11: (**Fâtiha**) sûresinin tefsîrinde, (Kur'ân-ı kerîm, o zemân yaşayan kimselere hitâb etmiş, bunlara bir üstünlükten değil, onlar da insan olduğu için, hitâb etmiştir) demekde, Eshâb-ı kirâmın "radiyallahü teâlâ anhüm ecma'in" kavuşdukları üstünlüğü bildiren hadîs-i şerîfleri inkâr etmektedir.

12: (**Fâcirlerin amel defteri Siccindedir**) meâlindeki âyet-i kerîmeyi kendisi tefsîr etmeğe kalkışarak, (Ba'zı kimselerin kitâbında

(**Sencum**) Habeş dilinde çamur demek olduğunu gördüm. Bu kelime Habeşden Yemene gelmiş olabilir. Âyetin ma'nâsı, fâcirlerin amelleri çamur gibidir, oluyor) diyor. Resûlullahın, Eshâb-ı kirâmın, derin islâm âlimlerinin tefsîrini beğenmeyip, âyet-i kerîmele-re, tesâdüf ve ihtimâl ile ma'nâlar veriyor.

13: (**Fil sûresi**) tefsîrinde, (Ebâbîl kuşları, sivri sinek olabilir. Asker de çiçek veyâ kızamıktan ölmüş olabilir) diyor. Yüzyıl dahâ sonra gelseydi, kimbilir nasıl ma'nâ verecekti. Hâlbuki, bunların ma'nâlarını Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" açıkça bildirdi. Tefsîr âlimleri, o ma'nâları bulup, kitâblarına yazdı.

14: (**Vennâs**) sûresini tefsîr ederken, (Her insanın içinde bir şeytân vardır. Fekat bu, insanın içinde kötülük arzularını doğuran bir kuvvet demektir. Cinne benzetilen bir te'sîrdir) diyor.

İslâm âlimlerinin kitâblarından, bilgilerinden haberi olmıyan bu zevallı adam, akla, ilme, fenne uymalı diyerek ortaya çıkmakda, mezheb imâmalarını taklîd etmeği inkâr etmekte, bütün din bilgilerini, zemânının fen buluşlarına, felsefecilerin o günkü düşüncülerine uydurmağa kalkışmaktadır. İslâm âlimlerinin kitâblarını okumak istemediği, fen tahsîli de olmadığı için; kısa görüşlerine ve işitdiklerine göre din kitâbları yazmakta, din bilgisi yaymaktadır. Bu davranışları, kelâm, fikh ve tesavvuf bilgilerinden haberi olmadığını, islâmın zevkini tatmamış olduğunu göstermektedir. İslâm âlimlerinin yüksekliklerini sezmiş olsaydı ve nefsinin pençesinden kurtulsaydı ve maddenin, rûhun hakîkatini anlarsaydı, böyle saçmalamazdı.

15: Bir yehûdi dönmesi olan Alî Mürtedânın kardeşi Radfîn yazdığı (**Nehc-ül-belâga**) adındaki kitâbı şerh etdi. Müslimânlar arasında bölücülük yapan bu kitâbı dahâ önce, İbni Ebilhadîd Abdülhamîd Medâinî şî'î ve sonra Meysüm Bahrânî şî'î şerh etmişlerdir. Abduhun şerhi 1301 [m. 1885] de Beyrutda basılmıştır.

[m. 1885] de Beyrutda Medrese-tüs-sultâniyye talebesine yaptığı propagandalarını bir araya toplayarak (**Risâlet-üt-tevhîd**) kitâbını meydâna getirdi. Bu kitâbı, ölümünden bir sene sonra basıldı.

48 — Son senelerin reformcularından, Seyyid Kutb da, İbni Teymiyye ve Muhammed Abduha hayranlığını, hemen her kitâbında i'lân ediyor. (**İstikbâl islâmındır**) kitâbında, yalnız (**islâmiyet**) kelimesini övmekte, bu kelimeyi nasıl anladığını, hangi mezhebe olduğunu açıklamamaktadır. Doksandördüncü sahîfesinde:

(İslâm ülkelerini tatar istilâlarından koruyanların ön safında çalışan ma'nevî önder, imâm-ı İbni Teymiyye idi) diyor.

Tatar sözü ile, Cengiz imperatorluğunu kasd ediyorsa, altıyüz elli altı (656) senesinde Hülâgü kâfirinin ordusundaki gürcü, acem ve tatarlar Bağdâdi yıkıp yıkarken ve yüzbinlerce müslimânı kırılından geçirirken, ibni Teymiyye dahâ dünyâda yoktu. Altıyüz-altmışbir (661) hicrî senesinde Harrânda doğmuşdu. (**İslâm Ansiklopedisi**) beşinci cildinde (ibni Teymiyye, Moğollara karşı cihâd için va'z etmeğe me'mûr edildi. Altıyüzdoksandokuzda, va'z etmek için, Şâm civârında Şakhabda Moğollara karşı kazanılan zaferde bulundu) denilmektedir. (**Mir'ât-i Kâinât**) kitâbının yüzotuzyedinci sahîfesinde (Hülâgünün torunlarından sultân Mahmûd Gâzân hân, altıyüzdoksandörtde Moğol devleti reîsi oldu. Bu sene, vezîri emîr Nevruzun nasihatleri üzerine müslimân oldu. Kur'ân-ı kerîm okudu. O sene oruç tuttu. O gün, kumandanlarından, vezîrlerinden, askerinden dörtyüzbin kişi müslimân oldu) diyor. (**Kısas-ı Enbiyâ**)nın dokuzyüzotuzuncu sahîfesinde, (Gâzân Mahmûd hân, islâmîyetin kuvvetlenmesi için elbirliği ederek kardeşçe çalışmasını, Mısır sultânı Nâsıra yazdı. Türkmâniyye sultânlarının dokuzuncusu olan Nâsır, bunu dinlemedi. Nâsırın askeri Mardin taraflarını yağma eyledi. Gâzân hân buna karşılık, altıyüzdoksandokuzda Halebe geldi. Humusda Nâsır bozguna uğradı. Gâzân hân, Kapçak adındaki kumandanla bir mikdâr askeri Şâmı almak için bırakıp kendisi memleketine gitdi. Nâsır, Mısrda asker toplayıp Şâma gönderdi. Kapçak bunu işitince, Şâmı muhâsaradan vaz geçip geri döndüler) demektedir. Görülüyor ki, ön safda bulunan ma'nevî önder gibi yaldızlı kelimelerle övülen ibni Teymiyye, iki islâm askerinin harb etmesini kızışdırmış, kardeş kanı dökülmesine, binlerce müslimânın ölmesine sebep olmuştur. Seyyid Kutbun, ibni Teymiyyeyi bir islâm mücâhidi olarak gösterbilmek için kötilediği Gâzân hân ise, Tebrizde, pek kıymetli bir san'at eseri olan, eşi görülmemiş büyük bir câmi yaptırmış; oniki büyük medrese, sayısız tekkeler, hanlar, hayr işleri meydâna getirmişdi. Mekke ve Medîneye çok hediyyeler göndermiş, köyler vakf etmişdi. Ehl-i sünnet mezhebinde idi. Şemseddin Sâmi beğ, Gâzân hân için, (Adâleti, hakkı yerine getirmeği pek severdi. Çok faziletleri, üstünlükleri vardı. Seyyidlere, âlimlere saygılı idi) demektedir. İbni Teymiyye, Ehl-i sünnet âlimlerinin yaptıkları gibi bu iki islâm sultânına nasihatlar verip, din kardeşi olduklarını söyleyip, (**Kardeşlerinizin arasını bulunuz!**) meâlindeki âyet-i kerîmeye uysaydı, zâten iyi niyetli olan Gâzân hân ile, sultân Nâsır "rahmetullahi teâlâ aleyhimâ" birleşirler, yardımlaşır, büyük bir islâm

imparatorluğu meydâna gelmesine sebep olabilirdi. Târîhin gidişi, dünyânın yüzü bile değışebilirdi. Fekat, o bu hayrlı işi yapmadı. İlm adamlarını ve devlet başkanlarını birbirlerine düşürdü.

İbni Teymiyyeden önce, tatar kâfirleri islâm memleketlerini yı-kıp yıkarken ve milyonlarca müslimânı şehîd ederken müslimânla-rın dinlerini, îmânlarını koruyan, ibni Teymiyye gibi, bid'at sâhib-leri değildi. Burhaneddîn-i şehîd, Fahreddîn Râzi, Ömer Neseî, Sadreddîn Konevî, şeyh Sa'dî Şirâzî ve dahâ nice Ehl-i sünnet âlimlerinin va'zları ve kitâbları ile Ahmed Rifâî, imâm-ı Gazâlî, Necmeddîn Kübrâ, Ahmed Nâmıkî Câmî ve Abdülkâdir-i Geylâ-nî gibi mürsidlerin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" yetiştir-dikleri binlerce Evliyâ idi. Bu büyük âlimler, Velîler, milletleri, memleketleri hem irşâd etdiler, hem de cihâd edip, er olarak kâfir-lerle döğüşdüler. Çoğu şehîd oldu. Târîh meydândadır.

49 — İbni Teymiyyenin doğru yoldan sapmış olduğunu kırki-kinci maddede bildirmişdik. Onun hayranlarının da, doğru yol ile ne kadar bağlılığı olabileceğini düşünmeğe bile lüzûm yoktur. Seyyid Kutb, **(Cihân Sulhü ve İslâm)** kitâbında da ona bağlılığını göstermekden geri kalmamıştır:

(Devletçilik sâhasında çalışmalar henüz pek azdır. İslâmın bu tarafı gereği kadar açıklanmamıştır) diyor. Bu bilgilerin, kendi ki-tâblarından öğrenilmesini istiyor. Altıyüz senelik Osmânlı devleti-nin kanûnları, anayasaları, fetvâları, arşivlerdeki vesîkaları, sayıl-mıyacak kadar çoktur. İslâmda devletçiliği anlatan binlerce kitâbı incelemek için, ömr harc etmek lâzımdır. Avrupalı müsteşrikler ve İsrâil profesörleri, şimdi İstanbulda bunları inceliyor. Hayran kalı-yorlar.

(İslâm ve medeniyetin problemleri) kitâbında da, islâm islâm diye yanıp yakılıp, islâm toplumu ve ilâhî yol ateşi ile tutuşduğunu anlatıp, talebe iken işitdiği garblı felsefecilerin yaldızlı sözlerini ve keskin zekâlî diplomatların geniş fikrlerini uzun uzun yazarak gençlere, bir kurtarıcı, bir mücâhid gibi görünüyor. Sapık düşünce-lerini çok kurnazca aşılamaya çalışırken:

(İslâm toplumunu inşâ ederken, bağlı olduğumuz şey, islâm fik-hı değildir. Bu fikha yabancı kalmıyor isek de, bağlı olduğumuz şey, islâm yolu, islâm düstûru, islâm anlayışdır) diyor.

Fıkıh kitâbları ve asrlar boyunca yazılmış olan devletçilik ki-tâbları, islâm yolu değil imiş de, o kendi görüşü, anlayışı ile islâm düstûru yapıyormuş. İslâm âlimlerinin, mezheb imâmalarının, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden çıkararak yazdıkları fıkıh

kitâbları bırakılacak, felsefeci Kutbun düşünceleri, bunların yerine konacakmış. Seyyid Kutb yine **(Cihân Sulhu)** kitâbında:

(İslâma göre, bütün insanlar, birbirlerine yakın bağlarla bağlı bir âiledir. Irk ve din ayırımı yapmadan bütün beşeriyete mutlak adâleti emr eder) diyor.

Gazâlinin, **(Kimyâ-i se'âdet)** kitâbında bildirdiği hadîs-i şerîfde, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" buyurdu ki, **(İmânın temeli ve en kuvvetli alâmeti, müslimânları sevmek, kâfirleri sevmemektir)**. Cenâb-ı Hak, İsâ aleyhisselâma buyurdu ki, **(Eğer, yerde ve göklerde bulunan bütün mahlûkların ibâdetlerini yapsan, dostlarını sevmedikçe ve düşmanlarına düşmanlık etmedikçe, hiç fâidesi olmaz)**. Mücâdele sûresinin son âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâya ve kıyâmet gününe îmân edenler, Allahü teâlânın düşmanlarını sevmezler)** buyuruldu. Allahü teâlâ ve onun Peygamberi; mü'minlerle kâfirleri ayırmamızı emr ediyor. Yalnız mü'minlerin kardeş olduklarını bildiriyor. Seyyid Kutb ise, bütün insanların, din ayırımı olmadan, bir âileyi kuran kardeşler olduklarını yazmaktadır.

50 — Seyyid Kutb, yine **(Cihân Sulhü)** kitâbında, *(İslâmiyyet, diğer dinlere nefret ma'nâsını taşıyan dînî teassubu kabûl etmez)* diyor. Kâfirleri sevmemeğe teassub damgasını vuruyor. Muhammed Ma'sûm hazretleri, yirmidokuzuncu mektûbunda buyuruyor ki, **(Kâfirleri sevmemek, onlara kalb ile düşmanlık etmek ve Dâr-ül-harbde bulunanlarına sert davranmak ve onlarla muhârebe etmek, Kur'ân-ı kerîmde açık olarak emr edilmiştir)**. Bunda şübheye yer yoktur. [Bekara sûresi 256.cı âyetinde, kimsenin ikrâh ile, ölüm ile tehdîd edilemeyeceği yazılıdır. Cihâd etmek, bu âyet-i kerîmeye muhâlif değil midir? Bunun cevâbi **(Tâm İlmihâl)** yirmi ve kırkbirinci maddelerinde yazılıdır.] Kur'ân-ı kerîme uymamız farzdır. Zimmîlere karşı âdil olmak, onlara hiç kötülük yapmamak lâzımdır. Seyyid Kutb, Dâr-ül-harbdeki kâfirleri de zimmîler gibi sayıyor. Yine bu kitâbında:

(İslâm insanlara zorla kabûl etdirilmesi lâzım gelen bir din değildir. Hiç kimseye zorla dînî kabûlü emr etmez) diyor. Hâlbuki, cihâd demek, Allahü teâlânın kullarının müslimân olmalarına mâni' olan, zâlim diktatörleri yok ederek, onları müslimân yapmak demektir. İmân edenler, hakîkî müslimân olur. İmân etmeyip teslim olanlar, zimmî olur. Allahü teâlâ, bütün kullarını zor ile müslimân yapmak, zor ile Cehennemden kurtarmak için cihâdî emr etti. Nisâ sûresinin doksandördüncü âyetinde meâlen, **(Mallarımı, canlarımı fedâ ederek, din düşmanları ile Allahın dînini yaymak**

için cihâd edenler, oturup ibâdet edenlerden dahâ üstündür) buyruldu. Cihâd, gazâ, kâfirlere güç kullanarak (**emr-i ma'rûf**) yapmaktır. Cihâdî ferdlere değil, devlet yapar. Seyyid Kutb, yine (**Cihân Sulhu**) kitâbında:

(İslâmın hiçbir zemânında harbden gâyesi, zor ile müslimânlığı insanlara kabul ettirmek değildir. Böyle bir zorlamaya islâmın ne nazarı prensiblerinde, ne de târihî inkişâfında rastlamak mümkündür. İslâm, islâmı bilmeyen câhillerin ve islâm düşmanlarının zan ettiği gibi, aslâ kılınç ile intişar etmiş değildir. Dînin tabî'atinde olmıyan harb, hiçbir zemânda dîne da'vet vesilesi olarak kullanılmamıştır) diyor.

Seyyid Kutbun, âyet-i kerîmelerde ve hadîs-i şerîflerde açıkça bildirilen ve milyonlarca kitâbda sözbirliği ile yazılmış olan ve her milletin târihlerinde sürülerce misâlleri bulunan islâm cihâdını tersine çevirmesi, beyâza kara demek gibi, şaşılacak birşeydir. Yukarıdaki yazılar, hiçbir müslimânın, hattâ hiçbir okumuş insanın inanaacağı birşey değildir. Bunları yâ hiç okumamış bir câhil veyâ bir ahmak, yâhud da islâmîyyetle ilişiği olmıyan, Kâdiyânî (**Ahmediyye**) adındaki Hindistânda İngilizlerin ortaya koyduğu uydurma dindeki kimseler söyler.

Kendisi de Nisâ sûresinin yetmişüçüncü ve sonraki âyetlerini açıklarken, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdikleri gibi hakîkati yazmak zorunda kalmıştır. Fekat, bir yandan (Müslimân harbe, Allah yolunda döğüşmek, Allahın kelâmını yüceltmek için, Allahın nizâmını beşerî hayâta hâkim kılmak için çıkar. Sonra bu yolda öldürülür ve şehîd olur. Cihâd her zemân lâzımdır. İlâhî da'vet ile birlikde yürüyen bir unsurdur) derken ve cihâda teşvîk eden hadîs-i şerîfleri yazarken, bir yandan da, (**Tevhîd ve hicretten yüz çevirirlerse, onları yakalayıp bulduğunuz yerde öldürün!**) meâlindeki âyetin tefsîrinde, yine kendi fikrlerini aşlamakda ve (Kâfirler islâmı kabûle zorlanmaz. Kat'iiyen dinlerine ta'n edilmez. İslâm, kendisine inanmıyanları saflarına zorla da'vet etmez. Bu din, başkalarını, kendisini kabûle zorlamaz) diyerek islâmîyyete iftirâ etmekde, bir sahîfe önce yazdıklarını inkâr etmektedir. Yüzüncü âyet-i kerîmeyi, (Her kim Allah yolunda hicret ederse, yer yüzünde bereket ve vüs'at bulur. Yolda ölürse, Allahü teâlâ ecrini verir) güzel tefsîr ederek, kâfir memleketinde kalan müslimânların, Dâr-ül-islâma hicret etmelerinin vâcib olduğunu doğru anlatıyor. Görülüyor ki, kâfir memleketinde bulunanlar islâm memleketine hicret edeceklerdir. Hükûmete karşı çıkararak, fitne uyandırmıyacaktır. Seyyid Kutb, bu fitneye, cihâd demektedir. Hâlbuki, cihâd, is-

lâm devletinin, ordusu ile ve bütün yeni silâhları ile, modern harb üsûlleri ile, kâfir hükûmetlerle savaşıarak, insanları, küfrden, zulmden kurtarmak demektir. Kâfir memleketlerinde bulunan müslimânların cihâdı, ferdlerin devlet kuvvetlerine karşı durmaları demek değildir. Kanûnlar çerçevesinde islâm bilgilerinin yaymakla, islâmın kıymetini, fâidelerini herkese bildirmeğe çalışmakla ve islâmın güzel ahlâkını göstermekle olur.

İmâm-ı Rabbânî hazretleri, (**Mektûbât**)ının ikinci cildi, altmış dokuzuncu mektûbunda buyuruyor ki, (Kâfirlere karşı muhârebe ye giderken, Allahü teâlânın ismini ve dînini yaymağa ve din düşmanlarını za'ifletmeğe niyyet etmelidir. Müslimânlara böyle emr edilmiştir. Cihâd da bu demektir).

Tevbe sûresinin yirmisekizinci âyetinde meâlen, (**Allahü teâlâya ve kıyâmet gününe inanmayan ve Allahü teâlânın ve Resûlünün harâm ettiklerine harâm demiyen ve hak olan islâm dînini kabûl etmiyen kâfirlerle, cizyeyi kabûl ettiklerini veyâ müslimân olduklarını bildirinceye kadar harb ediniz**) buyuruldu. Hazret-i Ömer "radiyallahü anh" halife olunca bir hutbe okuyup, (Ey Resûlün Eshâbı! Allahü teâlâ, Muhammed aleyhisselâmın ümmetine yeryüzünün her tarafında memleketler vereceğini söz verdi. Hani, bu va'd edilen yerleri zabt ederek, dünyâda ganîmete, âhiretde gâzîlik ve şehîdlik rütbesine kavuşmak isteyen kahramanlar nerede? Dîni Allahın kullarına ulaştırmak için can ve baş fedâ edecek, vatanlarını bırakıp, din düşmanı diktatörler üzerine gidecek gâzîler nerede?) diyerek Eshâb-ı kirâmı "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'in" cihâda, gazâyâ teşvik buyurdu. Bu nutk üzerine, Eshâb-ı kirâm, kâfirlerle, zâlimlerle cihâd etmeğe söz verdiler. Yerlerini, yurdlarını bırakıp, yeryüzüne yayıldılar. Ölüncüye kadar cihâd etdiler. Bu cihâd her asrda devâm ederek, müslimânlar kılınc gücü ile üç kıt'a üzerinde ilerledi. Aldıkları yerlerin ehâlsî yâ müslimân oldu, yâ hud, cizye denilen vergiyi vermeği kabûl ederek, islâmın adâletine sığınanları, kendi ibâdetlerinde serbest bırakıldı. Fekat, bunlar da mu'amelâtda ve ukûbâtda islâmiyyete uymağa mecbûr tutuldu. Böylece, hükmen müslimân sayıldılar. Râhat ve huzûr içinde yaşadılar.

İslâmiyyet, dünyâda iki dürlü memleket, vatan tanımaktadır: (**Dâr-ül-islâm**) denilen islâm vatani ve (**Dâr-ül-harb**) denilen kâfir vatani. Dâr-ül-islâmda, müslimânlar ve cizye vermeği kabûl eden kâfirler yaşar. Bu kâfirlere, (**Ehl-i zimmet**) veyâ (**Zimmî**) denir. Bunlar, müslimânların hak ve hürriyetlerine tam mâlik olarak, râhat ve huzûr içinde yaşarlar. Kendi ibâdetlerini serbestce yapar-

lar. İslâmın adâletine, kanûnlarına uyarlar. (Dâr-ül-harb) denilen kâfir memleketlerine gelince, islâmiyyet bunların adâletine, emniyyetine, râhatına, huzûruna hiç karışmaz. İslâmiyyet yalnız bunların îmân ederek hakîkaten müslimân olmalarını veyâ cizyeyi kabûl ederek hükmen müslimân sayılmalarını ister. Bu ikisinden birine kavuşmaları için bunlara zulm eden diktatörlerle cihâd yapılmasını müslimânlara emr eder. Güç kullanarak cihâd yapmak devlet başkanının veyâ onun ta'yîn edeceği kumandanın emri ile olur. Herkesin kendi kendine kâfirlere saldırması, cihâd olmaz. Fitne çıkarmak olur. Şaşılacak şeydir ki, kendisi de Mâide sûresinin tefsîrine başlarken, bu iki memleketi doğru olarak açıklamakda kendi görüşlerini saklamaktadır.

İmâm-ı Muhammedin (**Siyer-i kebîr**) kitâbının tercemesi, sekensikinci sahifesinde buyuruyor ki, (Cihâd emri yavaş yavaş geldi. İslâmiyyetin başlangıcında müşriklerle karşılaşmamak, onlardan uzak kalmak, onlara yumuşak davranmak emr olundu. Sonra, ikinci emr gelerek, kâfirlere yumuşak ve güzel sözlerle islâmiyyeti bildir! (**Ehl-i kitâb**) denilen yehûdilerle hıristiyanlara yumuşak, güzel karşılık ver denildi. Üçüncü emr ile harb etmeğe yalnız izn verildi. Dördüncü emr ile kâfirler size eziyyet verince, onlarla harb ediniz, diyerek, karşı koymak farz oldu. Medîne'de islâm devleti teşekkül edince, beşinci olarak, dört aydan başka zemânlarda harb ediniz emri geldi. Altıncı olarak gelen âyet-i kerîmede devletin, ordunun kâfirlerle her zemân harb etmesi emr olundu. Böylece, cihâd etmek, farz-ı kifâye oldu. Devlet cihâda hâzırlanmaz, cihâd etmezse, bütün müslimânlar Cehennem azâbı çeker. Devletin her zemân cihâda hâzırlanması lâzımdır. Böylece bütün millet azâbdan kurtulur. Sulh hâlinde ve arada anlaşma varsa, ansızın saldırılmaz. Önce, anlaşmanın bozulduğu haber verilir. Kâfirler Dâr-ül-islâma saldırınca, bu zâlimlere karşı, kadın, erkek, bütün müslimânların ordunun emrinde harb etmeleri farz-ı ayn olur).

Seyyid Kutb (**Yoldaki İşâretler**) kitâbında, cihâdı bizim bildirmediğimiz gibi, doğru olarak yazmış ise de, yukarıdaki düşüncelerini, orada da, tekrarlamaktan kendini alamamıştır. İslâmiyyeti, bir kitâbında başka dürlü, başka kitâbında ise başka dürlü anlatması münâfıklık alâmetidir. Komünistler de, başka memleketlerde başka başka propaganda yapıyorlar. Kendilerini gizliyorlar. Yine (**Cihân Sulhu**) kitâbında:

(İslâm'da huzûr ve barış, bütün insanlar arasında adâlet ve emniyyeti gerçekleştirmek ma'nâsına olan Allahın kelimesini (= irâdesini) gerçekleştirmekden ibâretidir) diyor.

İslâmiyyet, huzûru ve barışı, Dâr-ül-islâmda te'mîn eder. Bunun için de, Dâr-ül-islâmdaki müslimânların ve zimmîlerin, islâmın emrlerine ve yasaklarına uymaları yetiştir. Çünkü, huzûr ve barış, ancak Allahü teâlânın emrlerine ve yasaklarına uymakla sağlanır. Bunlara uymıyanlar, yine islâmın gösterdiği cezâlarla doğru yola getirilir. Dâr-ül-harbdaki kâfirlerin râhatları, huzûrları ve barış içinde yaşamaları için, müslimânlar harb etmez. Zâten harb ile kâfirler huzûra ve barışa kavuşamaz. Kâfirlerin huzûra, barışa kavuşmaları, ancak müslimân olmaları veyâ cizyeyi kabûl etmeleri ile olabilir. Kur'ân-ı kerîme uyulan yerlerde huzûr, barış ve adâlet kendiliğinden hâsıl olur. Allahü teâlâ, zâten bunun için islâmiyyeti kullarına lutf etmiş, ihsân etmiş, göndermiştir. Muhammed aleyhisselâmın gönderilmesi, bütün insanlara rahmet olmuştur. İşte müslimânlar, kâfirleri bu tek yoldan huzûra, barışa kavuşturmak için cihâd eder. Yeryüzündeki bütün insanların müslimân olmakla şereflemeleri için canlarını, mallarını fedâ ederler. Allahü teâlâ, bütün insanları müslimân olmaları için yarattığını bildiriyor. Bütün insanlara, müslimân olmalarını emr ediyor. Kullarını bu se'âdete kavuşturmak için cihâd edenlere çok sevâb vereceğini söz veriyor. Allahın kelimesini yaymak demek, **(Kelime-i tevhîd)**i yaymak demektir. Cihâd demek, Kelime-i tevhîdi, ya'nî îmânı yaymak demektir. İnsanlar arasında adâleti, huzûru, barışı ve emniyyeti gerçekleştirmek için, biricik çıkar yol, dünyânın her yerine Kelime-i tevhîdi yaymaktır. Dünyâ barışı, ancak böyle sağlanabilir. **(Siyer-i kebîr)** tercemesindeki hadîs-i şerîfde, **(İnsanlar ile harb etmeğe emr olundum. Lâilâhe illallah kelimesini söyletinceye kadar, onlarla döğüşürüm)** buyuruldu. **(Dürr-ül-muhtâr)**da diyor ki, (Cihâd, bütün insanları, îmân etmeğe çağırarak, bu çağırışı işitmelerine ve kabûl etmelerine mâni' olan diktatörleri ile devletin harb etmesidir. Ferdlerin cihâdi ise, mal ile, fikr ile ve her lâzım olanı yapmakla ve düâ etmekle islâm ordusuna yardım etmektir. Cihâd etmek farz-ı kifâyedir. Düşman hücum ettiği zeman, kadın, çocuk bütün milletin devlete yardım etmeleri farz-ı ayn olur. Devlet hazinesinde para varsa, milletden, para, mal toplamak, tahrîmen mekrûhdur. Devlet malı yetişmezse, milletten yardım istemesi câiz olur. Zor ile aldığı yardımları, sonra ödemesi lâzımdır.)

Cihâd yapabilmek için, müslimânların kâfirlerde bulunan harb vâsıtalarının hepsini yapmaları ve kullanabilmeleri ve sulh zemânında buna hâzırlandıkları farz-ı kifâyedir. Yirminci asrın sonlarında kâfirler her dürlü neşr ve propaganda yolu ile soğuk harb yapıyor. İslâmiyyete durmadan saldırıyorlar. Gençleri aldatmağa uğraşıyorlar. Müslimân devletleri bir yandan atom gücü, füzeler,

jetler, elektronik âletler yapmalı, öte yandan da kâfirlerin soğuk harbine karşı koymalıdır. Kitâb, mecmû'a, gazete, radyo, televizyon ve filmler ile islâmiyyetin üstünlüğünü, fâidelerini, hem müs-limânlara, müs-limân yavrularına öğretmeli, hem de bütün dünyâ-ya yaymalıdır. Bunu yapabilmek için, islâm bilgilerinin hem din, hem de fen kollarını iyi öğrenmelidir. Millet de devletin bu çalış-malarına yardım etmelidir. İslâm medreselerinde eskiden fen bil-gileri de okutuluyordu. İslâma hizmet etmek ve din düşmanlarının yalanlarını, iftirâlarını yüzlerine çarpabilmek isteyenlerin, bugün de, en az lise bilgilerini ve Ehl-i sünnetin temel bilgilerini iyi kav-ramaları lâzımdır. Bu ikisinden birinde eksiği olanların islâmiyye-te fâideleri değil, zararları dokunur. Yarım âlim insanın dînini alır sözü meşhûrdur. Bunları erkekler yapmalıdır. Erkekler çalışınca, kadınlara yapacak hiçbir ağır iş kalmaz. Devlet her köyde Kur'ân kursları açmalı, kız, oğlan her çocuğa Kur'ân ve ilm-i hâl öğretme-lidir. Bu vazîfeyi ihtiyârlar ve hanımlar yapmalıdır. Her müs-limân-ın, din bilgilerini öğretdikten sonra, oğlunu liseye ve üniversite-ye göndermesi lâzımdır. Müs-limânlar çocuklarını okutmazsa, dev-let işleri, idâre ve kumanda makâmları, propaganda vâsitaları, teş-rîf ve icrâ organları kâfirlerin, mürtedlerin elinde kalır. Küfrü ya-yarlar. Müs-limânlara işkence yaparlar. İslâmiyyete hizmet etmek için, erkeklerin üniversiteyi bitirmeleri ve dahâ da çalışmaları lâ-zımdır. İslâm ile küfr, hergün çarpışıyor. Birisi, elbette ötekini ye-necekdir. Bu ölüm kalım savaşına katılmıyan, bu korkunç savaş-dan haberi bile olmıyan ahmaklar, dünyâda da, âhretde de cezâ, azâb göreceklerdir. İslâm düşmanları ile savaşan hükûmete elin-den geldiği kadar yardım edenler, cihâd, gazâ sevâbına kavuşacak-lardır. İslâm bilgilerinin yayılmasına mâni' olan ve gazeteleri, rad-yoları ve televizyonları ile islâm dînine saldıran, milletlerini sömü-rerek, bütün gelirlerini kendi zevk ve eğlenceleri için insanları kö-le yapmak için kullanan azgın, zâlim kâfirlere karşı cihâd yaparak, ma'sûm insanların bunların pençelerinden kurtarmamız ve se'âdete kavuşturmamız emr olundu. Bu emr, bu ibâdet, devlete, cihâd or-dusuna yardım etmekle olur. Devletten iznsiz yapılırsa, cihâd de-ğil, fitne çıkarmak ve anarşi olur. Allahü teâlâ çalışana yardım eder. Boş oturana sevmez ve yardım etmez.

Müs-limân ismini taşıyanların yetmişüç fırka olacağı, hadîs-i şe-rîfde bildirildi. Bu hadîs-i şerîf, **(Berika)** ve **(Hadika)** kitâblarında açıklanmakta ve **(Buhârî)** ve **(Müslim)** kitâblarında bulunduğu bildirilmektedir. İmânları başka başka olan bu fırkalar birbirleri ile birleşemez. Önce, inançlarının birleştirilmesi lâzımdır. Müs-li-mânların çeşidli fırkalarını birleştirelim diyenler, hak üzerinde

birleşmelerini istemelidirler. Çünkü, bunların içinde yalnız **(Ehl-i sünnet)** âlimlerinin bildirdikleri doğrudur. Geri kalan yetmişiki fırkanın, bozuk îmânlarından dolayı Cehenneme gidecekleri hadîs-i şerîflerde bildirilmiştir. Müslimânların hak üzerinde birleşebilme-leri için, hepsinin Ehl-i sünnet i'tikâdında, aynı inançta olmaları lâzımdır. Bunun için de, (Ehl-i sünnet) âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” bildirdiklerini yazan, kitâb, mecmû'a ve gazeteleri okumalı, bunları tanıdıklara göndermelidir. Bu bilgilerin yayılmasına çok çalışmalıdır. Mektebe giden çocuğunu her akşam kontrol etmeli, ahlâkını bozan, dînini ve îmânını çalmağa çalışan soysuz öğretmeni varsa, bunu meârif vekâletine bildirmeli, çocuğu vicdanlı, şerefli, ilm ve Hak adamı öğretmenleri bulunan okula nakl etmelidir. Evlâdının sonsuz felâkete sürüklenmesini önleme- li, din düşmanlarının tuzaklarına düşmemesi için çok uyanık olma- lıdır. Çocuklarını, Kur'ân-ı kerîm hocasına göndermelidir. Onların körpe dimağlarının, temiz rûhlarının, Kur'ân-ı kerîmin nûru ile aydınlanmasına çalışmalıdır. Çocuklar ancak böylece müslimân yeti- şebilir. Bir memleket, çocukların müslimân yetişmesi ile müslimân kalabilir. Bu yazılanlar fikrle olan cihâddır. Bu cihâd da, savaşıla olan cihâd gibi farzdır.

51 — Seyyid Kutb (**Cihan Sulhu ve İslam**) kitâbında diyor ki: *(Zekât, her sene esâs servetden yüzde iki buçuk mikdârında tahsîl edilir. Bu vergiyi her vergiyi tahsîl ettiği gibi, ancak devlet tahsîl eder. Sarf edilmesi ile vazîfeli olan da, devletdir. Yüzyüze ve iki ferd arasında meydâna gelen bir mu'âmele değildir. İşte zekât bir vergidir. Bunu devlet tahsîl eder ve belirli yerlere sarf eder. Zekât, elden ele geçen ferdî bir ihsân ve sadaka değildir.*

Eğer bugün, ba'zı kimseler, mallarının zekâtını bizzat kendi el- leri ile ayırıp yine kendi elleri ile dağıtıyorlarsa, bu, islâmın farz kıl- dığı bir şekl ve nizâm değildir) diyor.

Seyyid Kutb, zekât üzerinde de, İbni Teymiyyenin sözlerini tekrar etmekten kendini kurtaramamış, burada da, Ehl-i sünnet âlimlerinden ayrılmışdır. Mevdûdî ile Hamîdullah da, böyle yazı- yorlar. Ehl-i sünnetin dört mezhebi, sözbirliği ile bildiriyor ki, (Zekât) demek, (Bir müslimânın tam mülkü olan Zekât malı)nın ya'nî halâl yoldan mâlik olduğu, elindeki zekât malının belli bir kısmını, Kur'ân-ı kerîmde bildirilen sekiz sınıf müslimândan yedi- sine temlik, teslim etmesi, vermesi demektir. Hanefî mezhebinde, bunlardan yalnız birine de verilebilir. Bu yedi kimse, fakîr, miskin, âmil, ya'nî hayvan zekâtını ve uşr denilen toprak mahsûlleri zekâ- tını toplayan kimse, hac ve gazâda olan kimse, evinden ve malın-

dan uzak kalmış olan ve borclu olan kimse ve âzâd olacak köledir. Sekizinci sınıf, (Müellefe-i kulûb) denilen kimseler olup, kalblerine îmân yerleşdirilmesi istenilen veyâ kötülükleri önlenmek istenilen ba'zı kâfirler ve yeni îmân etmiş olan ba'zı za'îf müslimânlar idi. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", bunların üçüne de zekât verirdi. Fekat, hazret-i Ebû Bekr zemânında, Beyt-ül-mâl emîni olan hazret-i Ömer, İbni Âbidinde yazılı âyet-i kerîmeyi ve **(Kütüb-i sitte)**nin hepsinde bulunduğunu haber verdiği, Mu'âz hadîsini okuyarak, Müellefe-i kulûb olanlara zekât verilmesini Resûlullah nesh eylemiştir dedi. Halife ve Eshâb-ı kirâmın hepsi, bunu kabûl ederek, nesh edilmiş olduğuna ve artık bunlara zekât verilmemesi için icmâ' hâsıl oldu. **(Nesh)**, Resûlullah hayâtda iken olur. **(İcmâ')** ise, vefâtından sonra olur. Bu inceliği anlamıyanlar, bunu hazret-i Ömerin nesh ettiğini sanıyorlar. Eshâb-ı kirâma ve fıkâh âlimlerine dil uzatıyorlar. **(Bedâyi')** ve diğer kitâblarda bildirildiği gibi, islâmiyyete yardım için, düşmanın zararını önlemek için, onlara mal, para her zemân ödenir. Fekat bu Beyt-ül-mâlin zekât bölümünden değil, başka bölümünden ödenir. Görülüyor ki, Müellefe-i kulûb denilen kimselere ödeme yapılması yasak edilmemiş, onlara zekât verilmesi yasak edilmiştir.

Dört dürlü **(Zekât malı)** vardır: **Altın ve gümüş, ticâret eşyası, dört ayaklı kasab hayvanları, toprak mahsûlleri.** Toprakda yetişen maddelerin zekâtına **(Uşr)** denir. **(Mecma'ul-enhür)**de ve **(İbni Âbidîn)**de buyuruyor ki, (Zenginlerden her çeşid zekâtı devlet topluyordu. Halife Osmân "radıyallahü anh" **(Altın ile gümüş ve ticâret eşyası)** zekâtlarının verilmesini sâhiblerine bıraktı. Zekât toplayan me'mûrların millete zulm etmemeleri ve kul borcu olanın malından zekât almamaları için böyle yaptı. Borçluları da hapse girmekten kurtardı. Eshâb-ı kirâmın hepsi böyle yaparak, icmâ' hâsıl oldu. Bu malların zekâtını sâhibi verince, hükûmet istiyemez. İsterse, icmâ'a karşı gelmiş olur). Mal sâhibi, zekâtını kendi veremez demek, hazret-i Osmân zemânındaki Eshâb-ı kirâmın sözbirliğini hiçe saymak olur. **(Ehl-i sünnet)** âlimleri, Eshâb-ı kirâmın büyüklüğünü anlamış, kendi görüşlerine, anladıklarına uymayıp, Eshâb-ı kirâmın icmâ'ına uymuşlardır.

(Ehl-i sünnet) âlimleri bildiriyor ki, (Zenginin, zekâtını fakîrin eline vermesi lâzımdır. Zengin olan bir kimse velîsi olduğu yetimi zekât niyyeti ile doyurursa, zekât vermiş olmaz. Yemeği çocuğa vermeli, çocuk kendi malını yimelidir. Zengin, altını masa üstüne koysa, bir fakîr de gelip, masadan alsın, kabûl olmaz. Fakîr veyâ vekîli alırken, zenginin görmesi lâzımdır. Zekât niyyeti ile fakîri

evinde parasız oturtsa, kirâ almasa, kabûl olmaz. Çünkü, fakîre mal vermesi lâzımdır.

Dört çeşid zekât malından, zekât hayvanlarının ve toprak mahsûllerinin zekâtlarını ve şehre dışardan gelen ticâret eşyâsının zekâtını, hükûmet alır. Fekat, hükûmet de aldığı yalnız müslimân fakîrlere dağıtır. Ya'nî hükûmet, fakîrlerin vekîli olarak almaktadır.

Zekât parası ile câmi', köprü, çeşme, yol, baraj, hac, cihâd gibi hayr işlerinin ve âmme hizmetlerinin hiçbirini yapılmaz. Her çeşid zekâtı, yedi kimseden birine veyâ vekiline teslim etmek lâzımdır. Devlet topladığı zekâtı başka işlerde kullanamaz. Yedi sınıftan bir kimseye verir. Zenginin, zekâtını, fakîr olan akrabâya, sâlihlere, ilm öğrenen fakîrlere vermesi dahâ sevâbdır.) Hadîs-i şerîfde, (**Ey ümmetim! Beni Peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemin ederim ki, fakîr akrabâsı varken, başkalarına verilen zekâtı, Allahü teâlâ kabûl etmez**) buyuruldu. Ya'nî sevâbı olmaz. Müşebbihe gibi kâfir olan bid'at sâhiblerine (**Mülhid**) denir. Mülhidlere zekât verilmez.

Devleti devirip yok etmeğe ihtilâl denir. Meşrû' devletin emirlerine uymıyan müslimânlara âsî, bâgî denir. (**İbni Âbidîn**)de diyor ki, (Bâgîlerin veyâ zâlim hükûmetlerin baskısı altında veyâ Dâr-ül-harbde bulunan müslimân, hayvan zekâtını ve uşru onlara vermeyip, fakîrlere kendisi dağıtmış ise veyâ verdiği, onlar tarafından yedi belli kimseden birine verilmiş olduğunu biliyor ise, bu zekâtları ve uşru meşrû' hükûmet tekrar alamaz. Fekat altın ile gümüşün ve ticâret eşyâsının zekâtını almış iseler, zengin bunları tekrâr fakîrlere vermesi lâzım olur. Ba'zı kitâblar, bâgîlerin ve zâlimlerin, eğer müslimân iseler, her zekâtı almaları ve başka yerlere de sarf etmeleri câiz olur demişlerdir. Bunları, fakîr saymışlardır). Buradan da, zekâtın fakîrlere verilmesi lâzım olduğu anlaşılmalıdır.

Türkçe ilmihâl kitâblarının en kıymetlilerinden olan (**Dürri yektâ**) sâhibi "rahmetullahi teâlâ aleyh" diyor ki, (Dört çeşid zekât mallarından ikisine, ya'nî altın ile gümüşe ve ticâret eşyâsına, (**Emvâl-i bâtma**) gizli mallar denir. Bir kimsenin gizli mallarını araştırmak ve zekâtlarını istemek câiz değildir. Böyle malların mikdârını hesâb etmek ve zekâtını vermek işi, bunların sâhiblerine bırakılmışdır. Sâhibi, zekâtını dilediği fakîre vermekde serbestir. Zekât hayvanlarına ve topraktan yetişen maddelere (**Emvâl-i zâhire**) denir. Emvâl-i zâhirenin mikdârını anlamak ve fakîrlere dağıtmak, bunların sâhiblerine bırakılmamıştır. Bu işleri müslî-

mânların imâmı tarafından gönderilen me'mûr yapar. Bu me'mûra (Âmil) denir.)

Mal demek, insanlara, lâzım olan ve kullanmak için saklanabilen şey demektir. Birkaç buğday dânesi, bir kaşık toprak, bir içim su, mal değildirlir. Çünkü, insanların hepsi veyâ birkaçı, bunları saklamaz.

Kâğıd paralar, üzerinde yazılı kıymet ile kullanılmazsa, kendileri kıymetsiz olur. Çünkü para olarak kullanılması yasak edilen, çarşıda, pazarda geçmeyen bu kâğıd parçaları bir işe yaramaz ve kullanmak için saklanılmaz. (**İbni Âbidîn** "rahmetullahi teâlâ aleyh", sarf ya'nî sarraflık satışını anlatırken, (Fülûs ya'nî bakır paralar, geçer akçe ise, üzerindeki değere göre para olur. Üzerindeki değeri kaldırılırsa, kıymetsiz mal olur) diyor. Kâğıd liralarda böyledir. Onüçüncü sahifesinde diyor ki, (Ödenecek senedlerin iki ma'nâsı vardır: Üzerinde yazılı olan değeri ve kâğıdın kendi değeri. Üzerindeki değer (**Deyn**) olan, ya'nî insanın kendinde bulunmayan malını göstermektedir. Kâğıdın kendi değeri ise pek azdır.) Hükûmetden alınacak aylıkların senedleri, çekleri üzerinde yazılı değerlerin, deyn olan malı gösterdiği, İbni Âbidîn'in ondördüncü sahifesi başında yazılıdır. Kâğıd liralarda üzerindeki değerler de böyledir.

İnsanın tam mülkü olan, ya'nî tesarrufu, istifâdesi câiz ve mümkün olan malın zekâtı verilir. İnsanın tam mülkü değilse, zekâtı verilmaz. Zekât malı insanın kendinde bulunuyorsa, (**Ayn**) denir. Başkasında bulunuyorsa (**Deyn**) denir. Alışverişde, malın ayn ve deyn olması başkadır. (**Mebi'**) ya'nî satın alınan mal, akd ya'nî sözleşme yapılırca müşterinin mülkü olur ise de teslim alınmadan önce, kullanılması câiz değildir. Bunun için teslim almadan önce tam mülkü değildir. Teslim almadan, zekât hesabına katılmaz. Satılan bir malın (**Semen**)i, ya'nî karşılığı, teslim alınmadan önce, alışverişde ayn ise, ya'nî satış peşin ise, herkese verilebilir. Semen söz kesilirken deyn ise, ya'nî satış veresiye ise yalnız borcluya, ya'nî satıcıya verilebilir. Bunun için semen, teslim alınmadan önce de zekât hesabına katılır.

İster ayn olsun, ister deyn olsun, tam mülk olan (**Emvâl-i bâtinâ**), nisâb mikdârı olduktan bir sene sonra, elde bulunanın kırkda birini ayırıp, zekât olarak vermek farz olur. Bunların zekâtlarının beş şekilde verilebileceği, (**Dürr-ül-muhtâr**) kitâbında şöyle yazılıdır:

1 — Deyn olan mal, fakîrde ise, hepsi veyâ bir kısmı, bu fakîre bağışlanırsa, bağışlanan malın zekâtı da deyn olarak verilmiş olur.

Zenginindeki mal, zengine bağışlanırsa, bunun zekâtını, ayrıca fakîre ayn olarak vermek lâzımdır.

2 — Ayn olan malın zekâtını, ayn olarak vermek lâzımdır. Ya'nî hâzır olan malın zekâtını vermek için kendinde olan bu malın kırkda birini ayırıp fakîre verir.

3 — Deyn olan malın zekâtı deyn olarak verilemez. Ayn olarak vermek lâzımdır. Ya'nî başkasında bulunan malının zekâtını, hâzır olan malından vermek lâzımdır. Hâzır malı yoksa, başkasındaki malından zekât mikdârını isteyip teslîm alıp, sonra bunu fakîre verir.

4 — Ayn olan malın zekâtını deyn olarak vermek câiz değildir. Ya'nî hâzır bulunan malın zekâtı olarak, fakîrdeki alacağını bu fakîre bağışlamak câiz değildir. Fekat, yanındaki malın zekâtı olarak, başka birisindeki alacağını alması için fakîre emr etmesi câiz olur. Çünkü fakîr, o kimsedeki malı, altını eline alınca, ayn olur. Ayn olan malın zekâtı, ayn olarak verilmiş olur. Fakîrde deyn olan malın zekâtı, o deyn maldan verilemez. Çünkü, geri kalanı fakîrden aldığı zemân, ayn olur. Aynın zekâtı, deyn olarak verilmiş olur. Bu ise câiz değildir.

5 — Fakîrden alacağı olan deynin bir kısmını bu fakîre bağışlarsa, bu kısmın zekâtı da verilmiş olur. Geri kalan kısmın zekâtını, ayn olarak ayrıca vermek lâzım olur. Bağışlamış olduğunu, bu zekât yerine sayamaz. Çünkü, geri kalanı teslîm alınca, ayn olur. Aynın zekâtı, deyn olarak verilmiş olur. Bu ise câiz değildir.

Fıkh bilgilerini dört mezhebe göre ayrı ayrı bildiren (**Kitâb-ül-fıkh alel-mezâhib-il erbe'a**) kitâbını hâzırhayan hey'etin reîsi Abdürrahmân Cezîrî "rahmetullahi teâlâ aleyh" [1365 [m. 1946] da Mısrda vefât etdi.] diyor ki, (Kâğıd paraların zekâtını vermek üç mezhebde de lâzımdır. Hanbelî mezhebinde ise, karşılıkları olan altın veyâ gümüş ele geçince zekâtları verilir).

Kâğıd liraların kendi değerlerinin değil, üzerlerinde yazılı değerlerin zekâtı verilmektedir. Çünkü, kendi değerleri pek az olup nisâba erişemez. Üzerlerindeki değerlerin de, deyn olan malı göstermekde olduğu yukarıda bildirilmiştir. Deynin zekâtı, deyn olarak verilemeyeceği için kâğıd liraların zekâtı, kâğıd lira olarak verilemez. Ayn olarak vermek, ya'nî deyn olan malı teslîm alıp da, fakîre vermek lâzımdır. Bundan başka, her dürlü borc, önce zekât malından ödenir. (**Zekât malı**) ya'nî altın ve gümüş ve ticâret malı varken, başka mal, meselâ evde kullanılan halı, inci gibi zekâtı verilmiyen malı vererek borc ödemek câiz değildir. Kâğıd liraların zekâtı da, fakîre olan borcudur. Bu borcu, zekât malından öde-

mek lâzımdır. Tüccâr olmayıp yalnız kâğıd parası ile zengin olanın zekât malı altındır. Çünkü kâğıd liralara, altın karşılığıdır. Gümüş karşılığı değildir. (**Dürr-ül-muhtar**)da ve (**İbni Âbidîn**)de, sekizinci sahife başında diyor ki, (Bir kimsede altın, gümüş ve ticâret eşyâsı ve zekât hayvanları gibi çeşidli zekât malları varsa, borcunu önce altın ve gümüşden ödemesi lâzım olur). Tüccâr olmıyan kimşenin satın alacağı mal, ticâret eşyâsı olmaz. Bu kimşenin herhangi birşeyi satın alıp, bunu zekât olarak fakîre vermesi câiz olmaz. Çünkü, ticâret eşyâsı olmıyan mal, zekât olarak verilemez. Altın alıp vermesi lâzım olur.

Ticâret eşyâsının zekâtını vermek için, alış fiyatı, altın veyâ gümüş para üzerinden nisâb mikdârı ise, eşyânın kendisinin veyâ kıymetinin kırkda biri verilir. Şernblâlî, (**Dürer**) hâşiyesinde diyor ki, (Fülüs denilen metal paralar geçer akça iseler veyâ ticâret malı iseler, bunların kıymetlerinden zekât vermek vâcib olur.) (**Hidâye**) kitâbındaki hadîs-i şerîfde, (**Kıymet hesâb edilip, ikiyüz dirhem için, beş dirhem gümüş verilir**) buyuruldu. Görülüyor ki, fülüs veyâ kâğıd paraların zekâtı olarak kendileri değil, kıymetleri kadar altın verilir. Tüccâr olmıyanlar, kâğıd paralarının zekâtını yalnız altın olarak vermelidir. Zekâtı kâğıd para olarak vermek câiz değildir. Tüccârlar ise, kâğıd paralarının zekâtını, altın olarak da, ticâret yaptıkları maldan da verebilirler. Fekat, başka maldan veremezler. Dahâ çok bilgi almak için, (**Se'âdet-i Ebediyye**) kitâbına bakınız!

DİKKAT: Bir kimse çıkıp da, (*Zekâtı altın olarak vermek, eski zemânda imiş. Şimdi, altın kullanılmıyor. Her yerde kâğıd para kullanılıyor. Şimdi, zekâtı altın olarak vermek lâzım demek, müslimânlara güçlük çıkarmaktır. Allahü teâlâ, güçlük çıkarmayınız! Kolaylık gösteriniz buyuruyor. Kâğıd para kullanmak, umûm-i belvâ olmuştur. Âlimler, umûm-i belvâ olan şeye izn vermişdir. Bunun için, bugün zekât, kâğıd para ile niçin verilmesinmiş?*) derse, bu söz doğru değildir, hem yanlışdır, hem de islâm âlimlerine iftirâdır. Çünkü:

Dinde güçlük göstermeyiniz demek, kolayınıza geleni yapınız demek değildir. İslâmiyyetin izn verdiği, câiz olan kolaylığı yapabilirsiniz demekdir. Meselâ, hasta olduğu için veyâ çok soğuk olduğu için ayakları yıkamak güç olunca, mest üzerine mesh edilir. Çünkü, islâmiyyet buna izn vermişdir. Fekat kolaylık olsun diye ayakları yıkamadan mest giyilmez. Çünkü islâmiyyet bu kolaylığa izn vermemişdir. Hasta olan kimse, başkasının yardımı ile yıkar. Soğuk ise, suyu ısıtıp da yıkar. Mestlerini bundan sonra giyer. İslâ-

miyyet, bu kolaylığa da izin vermiştir. Din âlimlerinin sözlerine ehemmiyet vermeyip de, fikh kitâblarının gösterdiği kolaylıkların dışına çıkmak câiz değildir. İslâmiyeti, kendi aklına, kendi görüşüne göre çevirmek isteyenlere **(Dinde reformcu)** veyâ **(Zındık)** denir. Şimdi Mısrda ve Hicâzda böyle zındıklar çoğaldı. İslâmiyete istedikleri tarafa çekip çeviriyorlar. Bu zındıklara, bu sapıklara, asrımızın derin âlimi, müctehid, müceddid ve şehîd gibi parlak isimler takarak ve zehirli kitâblarını terceme ederek satan, böylece milletin dînini, îmânını yıkarak, para kazanan din tüccarları da memleketimizde çoğalmaktadır.

Âlimlerimizin, umûm-i belvâ olan, ya'nî, her yere yayılan ve sakınılması güç olan şeylere izin vermesi de böyledir. Ya'nî, kitâbları karışdırarak, çeşidli ictihâdlar arasında, çok za'îf olsa bile, en kolayını arayıp bulmuşlar ve millete bildirmişlerdir. Umûm-i belvâ olunca, müctehidlerin en za'îf sözleri ile fetvâ vermek câiz olur. Fakat, hiç bir âlim, hiçbir zemânda hiçbir müctehidin câiz demediği bir şeye câiz dememiştir ve diyemez. Dinde reformcular, ya'nî mezhebsizler ise, akllarına gelen herşeyi yazarlar. Bunlara uyanların ibâdetleri de, dinleri de bozulur.

Zekâtı altın olarak vermek, çok kolaydır. Hiç de güç değildir. Sarrafa gitmeğe, altın satın almağa lüzûm da yoktur. Zekâtını fakîrlere kâğıd para olarak dağıtmakda ısrâr eden bir zengin, **(Eşbâh)** ve **(Redd-ül-muhtâr)** kitâblarının sâhiblerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhimâ”, fakîrdeki alacağını, ona zekât olarak bırakmak isteyen bir zengin için bildirdikleri gibi yapar: Dağıtmak istediği nisâbdan az kâğıd paranın değerinde altını zevcesinden veyâ başkasından ödünç alır. Sâlih bir fakîre (Birkaç tanıdığımı ve sana zekât vereceğim. Dînimiz zekâtın altın olarak verilmesini emr ediyor. Altınları kâğıd paraya çevirmekte size kolaylık olmak için **senin zekâtını almak ve dilediği kimseye hediye etmek üzere** şunu vekîl yapmamı istiyorum. Böylece benim islâmiyete uymamı sağlamış olacaksın. Bunun için de, ayrıca sevâb kazanacaksın!) der. Zengin güvendiği bir kimse vekîl yapılır. Altınları fakîrin yanında olmayarak, bu vekîle zekât niyeti ile verir. Fakîrin bu vekîli, altınları teslim alıp, birkaç dakîka sonra bu altınları zengine hediye eder. Zengin de kâğıd paralarını o fakîre ve başka fakîrlere, Kur'ân-ı kerîm kurslarına ve dîne hizmet eden müslimânlara dağıtır. Câiz olmayan kimselere ve nemâz kılmyanlara verirse, zekât vermemek azâbından kurtulursa da sevâblarına kavuşamaz. Altınları ödünç almış olduğu kimseye geri verir. Dahâ çok zekât vermesi îcâb ediyorsa, bu işi tekrâr eder.

Îmânî kuvvetli olana, ibâdetler güç gelmez. Kolay ve tatlı gelir.

52 — Yine (**Cihân Sulhu**) kitabında Seyyid Kutb diyor ki: *(Ba'zı kimseler, din nâmına şöyle derler: Zekâtı verilmiş olan mal [herhangi bir mal veyâ para], birikdirilmiş mal sayılmazlar. Çünkü malın hakkı zekâtdır. Zekâtı verdikten sonra malın tedâvülünden çekilmesinde [Ya'nî hiçbir yerde kullanmamakta] bir suç yoktur derler. Bu, doğru değildir. Şahsî mülkiyyetin sâhibi, malı tedâvülden çekip saklayamaz. Beyt-ül-mâlin ihtiyâcını kapatmak için, devlet ona el koyabilir. Fazlasını alıp fakîrlere taksim edebilir) diyor.*

Bu sözü de, bir bilgi, bir anlayışın ifâdesi değil, kendi görüşü ve düşüncesidir. İslâmîyeti, kendi görüşüne, siyâsî düşüncesine uydurmak istemektedir. Mevdûdînin de övmek zorunda kaldığı imâm-ı Rabbânî hazretleri, (**Mektûbât**) kitabının birinci cild, yüz-altmışbeşinci mektûbunda buyuruyor ki:

(Ebedî se'âdete kavuşmak isteyen, Muhammed aleyhisselâma uymalıdır. Ona uymakla şereflemek için, dünyâyı büsbütün bırakmak lâzım değildir. Farz olan zekât verilince dünyâ terk edilmiş sayılır. Mal zarardan kurtulur. Çünkü, zekâtı verilen mal zarardan kurtulur. Dünyâ malını zarardan kurtarmanın ilâcı, bunun zekâtını vermektir. Malın hepsini vermek dahâ iyi ise de, zekâtını ayırıp vermek de, hepsini vermek gibi olur).

Zekâtı verilmiş olan mal, ne kadar zemân saklanırsa saklansın, sâhibine zarar vermez. Zekâtı verilmiş olan malı tedâvülden çekmek suç olmaz. Devlet bu mala el korsa, zulm etmiş olur. Suç olmaz demek, âhiretde bunun için, süâle çekilmez ve azâb olunmaz demektir. Fekat, bu mal ile hayrlı işler yapmanın, ticâretde ve san'atda kullanmanın, islâmîyete ve müslimânlara yardım etmenin sevâblarına kavuşulamaz. Âhiretdeki yüksek derecelere erişilemez. Büyük âlim Abdülganî Nablûsî hazretleri (**Hadîka**) kitabında diyor ki, (Zekât, malı zarardan korur.) Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" (**Zekâtını vermekle mallarınızı zarardan koruyunuz**) buyurdu. Bu hadîs-i şerîf, Münâvîde de senedi ile yazılıdır. (**Altınlarını, gümüşlerini saklayıp Allah yolunda dağıtmıyanlara çok acı azâb vardır**) meâlindeki âyet gelince, Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" (**Zekât müslimânların mallarını temizlemek için emr olundu. Zekâtı verilen mal kenz olmaz. Ya'nî saklanan mal sayılmaz**) buyurdu. Bir hadîs-i şerîfde, (**Zekâtı verilmiyen mal için kıyâmetde çok acı azâb vardır**) buyuruldu. Seyyid Kutb, bu hadîs-i şerîflere inanmıyormuş gibi davranıyor. Taberânînin bildirdiği ve Münâvîde yazılı hadîs-i şerîfde, (**Zekâtı verilen mal**

kenz değildir) buyuruldu. Resûlullah, zekâtı verilen mal birikdirilmiş mal sayılmaz diyor. Seyyid Kutb da, bu söz doğru değildir diyor. Seyyid Kutbun nasıl bir adam olduğu, bu sözünden de anlaşıl-maktadır.

53 — Seyyid Kutb, yine (**Cihân Sulhu**) kitâbında: (*Devlet yal-nız vergi yolu ile değil, şahsî mülkiyetden ihtiyâcın gerektirdiği mikdârı karşılıksız ve îade etmemek üzere alır. Toplumun umûmî ihtiyâclarına harcar*) diyor.

Allahü teâlânın emrlerini, kanûn şekline koymuş olan Cevdet pâşa, (**Mecelle**)nin doksanbeşinci maddesinde diyor ki, (**Başkası-nın mülkünü kullanmak için emr olunamaz**). Meselâ, filânın şu malını, falanca kimseye ver diye birisine emr olunamaz. Doksanal-tıncı maddesinde ve (**Dürr-ül-muhtâr**)da, (**Bir kimsenin mülkü onun izni olmaksızın kullanılamaz**) denilmektedir. Mülk, insanın mâlik olduğu şeydir. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” (**Bir mü'minin malı, onun gönlü rızâsı olmadan alınırsa halâl olmaz**) bu-yurdu. Bu hadîs-i şerif imâm-ı Münâvînin (**Künûzüddekâk**) kitâ-bında ve imâm-ı Ahmedin (**Müsned**)inde ve Ebû Dâvüdda yazılı-dır. Buradan da anlaşılıyor ki, devlet milletten meşrû' olmiyan ve meşrû' mikdârı aşan birşey alamaz. Meşrû' olmiyan vergileri de millete yüklemeyebilir. Alırsa, gasb etmiş, zulm etmiş olur. Gönül rızâ-sı olmadan, zorla aldığı bu malları sâhiblerine geri vermesi lâzım olur. Devletin millet malına el koyması, gasb etmesi, sosyalist memleketlerde olur. İslâmiyyetde sosyalist devlet olamaz. Hâci Reşîd pâşa “rahmetullahi teâlâ aleyh”, Mecellenin doksansekin-zinci maddesini açıklarken (**İştirâk-i emvâl**) ya'nî komünistlik, islâ-miyyetde aslâ câiz olmadığını bildirmektedir. İslâmiyyetde kapita-list bir ekonomi sistemi de yoktur. Milleti kemiren bu iki zulm ocağını, zekât farızası, kökünden temizlemektedir. İslâmiyyetde sosyal adâlet vardır. Herkes çalışmasının, alın terinin karşılığına kavuşur. Kimsenin, başkasının malında gözü olmaz. Devlet de, milleti sömürmez. Devlet hazînesi olan (**Beyt-ül-mâl**)ın parasını da kendi keyflerinde kullanamazlar.

İslâmiyyetin emr ettiği vazîfeleri ve millete lâzım olan hizmet-leri devlet yapar. Bunların parasını (Beyt-ül-mâl) denilen devlet hazînesinden öder. Milletden zorla alması câiz olmaz. İslâm dev-letinin bütçesi, Beyt-ül-mâldır. Devletin gelirleri, Beyt-ül-mâlın gelirleridir. Devlet, Beyt-ül-mâlın kaynaklarını kurutmamalı ve is-râf etmemeli, gayr-i meşrû' yerlere harc etmemelidir. Cihâd için ve hizmetler için, Beyt-ül-mâlın gelirleri yetişmezse, adâlet üzere milletden ödünç istemesi câiz olur. Fekat, sonra bunları ödemesi

veyâ vermiş olanların başışlamaları lâzımdır. Beyt-ül-mâlin kaynaklarını işletmezse ve Beyt-ül-mâlî gayr-i meşrû yerlere harc ederse, zulm etmiş olur. **(Dür-ül-muhtâr)** sâhibi “rahmetullahi teâlâ aleyh” beşinci cildde, bu konuda geniş bilgi vermektedir. Devlet, Beyt-ül-mâlin gelirlerini sağlar ve kullanırsa, bütün işlerini yapmağa yetişir. Milletden yardım istemek zorunda kalmaz.

Hacı Reşid pâşa “rahmetullahi teâlâ aleyh”, Mecellenin otuzüçüncü maddesini açıklarken diyor ki, kimsenin mülküne dokunmağa islâmiyyet izin vermemiştir. Zarûret hâlinde olan, ya'nî bunalan kimse bile, başkasının hakkına dokunamaz. Aç kalan kimsenin, başkasının ekmeğini, izni olmaksızın yimesine izin verilmiş ise de, sonra kıymetini ödemesi lâzım olur. Onun aç olması, ölüm tehlikesinde bulunması, bir kimsenin kendi mülkündeki hakkının yok olmasına sebep olamaz. Zarûret hâlinde bile başkasından alınan malın ödenmesi lâzım olur. Zarûretlerin, yasak olan şeylerin yapılmasına sebep olmaları, kimsenin hakkının gitmesine sebep olamaz.

(Müslimânların iyi gördüğü şeyi, Allahü teâlâ da iyi kabûl eder) hadîs-i şerîfindeki müslimân, derin âlim, ya'nî müctehid olan müslimân demek olduğu, **(Berîka)**da yazılıdır. Bu âlimlerin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în” bildirdiklerine uygun olmıyan şeyler, hiçbir zemân kabûl edilmez.

Ellisekizinci maddenin şerhinde diyor ki, hükûmetin emri ile birinin mülkü, kıymeti ile satın alınıp, yola katılabilir. Fekat, değeri ödenmedikçe, elinden zorla alınamaz. Hükûmet emr edince, zorla satın alınır. Fekat, parası verilmeden alınamaz.

Komünistlik yeni birşey değildir. **(Burhân-ı kâtî')** lügat kitabının sâhibi “rahmetullahi teâlâ aleyh” Zerdüştin milâddan yedi asr evvel kurduğu ve Sâsâniler devrinde **(Mejdek)** adındaki birinin neşr ettiği **(Mecûsî)** ya'nî ateşe tapma dînini anlatırken diyor ki, Mejdek, acem şâhı Kubad zemânında idi. Buna göre:

(Ateşe tapılacaktır. Herşey, herkesin malıdır. Zevceleri değiştirmek halâldir. Herkesin malları ve yaşayışları eşitdir. Herkes birlikdedir. Şahsî tasarruf yoktur. Bütün insanlar müsâvî ve herşeyde ortakdırlar. Biri, birinin zevcelerini isterse ona vermesi lâzımdır. Zenginler, malları fakîrlere vermeli, onların ihtiyâclarını gidermelidir) derdi. Bu din, tenbellerin, serserilerin ve hele kadına düşkün olan aşağı kimselerin işine geldiğinden çabuk yayıldı. Kubad şâh da, böyle zevkine düşkün biri idi. Bu da komünizmi kabûl etdi. Oğlu Nûşîrvân, hükûmeti ele alınca, Mejdek alçağını, seksenbin adamı ile birlikde kılınçdan geçirerek komünizm belâsı-

nı ortadan kaldırdı. Nûşîrvân şâhın adâleti hadîs-i şerîfde övülmektedir. 1917 de Rusyada komünist ihtilâlini hâzırlyarak binlerle vatandaşın birbirini öldürmesine ve koca bir milletin küçük bir azınlık elinde köle olmasına sebep olanların, Nûşîrvân şâhın yok ettiği ahmakların yolunda oldukları anlaşılmaktadır.

İslâm devletinin vazîfesi, milletin mallarını, canlarını ve ırzlarını korumaktır. Mazlûmların haklarını zâlimlerden almaktır. Milletin mâlına, cânına, nâmûsuna [ya'nî karısına] dokunmağa, devletin hiçbir zemân hakkı yoktur.

54 — Yine **(Cihân Sulhu)** kitabında: *(Yağma, soygunculuk, gasb, hırsızlık, rüşvet, hîle ve fâiz, ihtikâr ve bunlara vesîle olan yollardan şahsî mülkiyyet meydâna gelmez. Devlet istediği zemân bunu temâmen veyâ kısmen hazîneye alabilir. Târîhi örnekler, bu hakkın temâmen devlete verildiğini göstermektedir)* diyor.

Bu sözü de pek yanlıştır. Evet bu haksız kazançlar halâl olmaz. Devletin bunları geri alması lâzımdır. Hem de, istediği zemân değil, hemen alması lâzımdır. Fekat geriye aldığı, devletin olmaz. Bunları sâhiblerine ulaştırması lâzımdır. Devletin vazîfesi, âcizin hakkını zâlimden alıp, ona yardımcı olmaktır. Bunları mazlûma ulaştırmayıp, hazîneye alırsa, devlet de zâlim olur. **(İbni Âbidîn)** beşinci cildde kadınlara Beyt-ül-mâldan aylık verilmesini anlatırken, (Harâmdan elde edilen, meselâ gasb edilen mallar, sâhiblerine geri verilir. Böyle mallar, Beyt-ül-mâlin olmaz. Bütün müsli-mânların ortak malı da olmaz) buyurmaktadır. Milletden gayr-ı meşrû' toplanan, meselâ gasb edilen mallar da devletin olmaz. Sâhiblerine, sâhibleri ölmüş ise vârislerine geri verilir. Sâhibleri bilinmiyorsa, fakîrlere dağıtılır. Bunu bilenlerin de almaları, kullanmaları harâm olur.

Harâm malı, sâhibini bildiği hâlde, geri vermeyip, bununla bir ibâdet yapan, meselâ câmi' yapıran, sadaka veren kimse, bundan sevâb beklerse, kâfir olur. Başkaları da, bunun harâm mal olduğunu bilerek, sevâb kazandığını söylerse, kâfir olurlar. Çünkü, bu malı, eğer bozulmuş ise benzerini, benzeri yoksa değerini sâhibine veyâ vârislerine geri vermesi, bunları bulamıyorsa, sevâbın onlara olmasını niyyet ederek, fakîrlere dağıtması farzdır. Başka yerde kullanılması, harâmdır. Başkalarının da, bu malı, harâm olduğunu bilerek, almaları ve kullanmaları harâm olur.

Harâm olarak gelen malı, harâmdan veyâ halâldan gelmiş olan başka mal ile karışdırıp, bu karışımdan sadaka vererek sevâb beklerse, kâfir olmaz. Çünkü, karışınca, kendi habîs mülkü olur. Sâhi-

bine borçlu olur. Mislini veyâ kıymetini ödemededen önce, kendi kullanması harâm ise de, başkasının bundan alması ve kullanması harâm olmaz.

55 — Seyyid Kutb, **(Cihân Sulhu)** kitabında: *(Müslimânlar ihtilâlcî olur. Zulm, haksızlık yapan hükûmete karşı ihtilâl yapar)* diyor.

Bu sözü de, islâm âlimlerinin bildirdiklerine uymamaktadır. Müslimânlar ihtilâl yapmaz. Fitne ve fesâd çıkarmaz. Zâlim olan hükûmete de isyân etmek günâhdır. Kanûnlara, emrlere karşı gelmek, cihâd olmaz. Fitne çıkarmak olur. Seyyid Kutb ve Mevdûdî ve bunlara aldananlar, Hac sûresinin otuzdokuzuncu âyetine yanlış ma'nâ verdikleri için, bu felâkete düşmüşlerdir. Bu âyetde meâlen, **(Mü'minlere saldıran zâlimlerle cihâd etmeğe izn verildi)** buyruldu. Mekkede kâfirler, müslimânlara zulm edip, yaralayınca, öldürünce, bunlarla döğüşmek için, tekrâr tekrâr izn istediler. İzn verilmedi. Medîneye hicret edilince, bu âyet gelerek, yeni kurulan islâm devletinin, Mekkedeki zâlimlerle cihâd yapmasına izn verildi. Bu âyet-i kerîme, müslimânların, zâlim hükûmete isyân etmeleri için değil, insanların islâm dînini işitmelerine, müslimân olmalarına mâni' olan zâlim diktatör orduları ile cihâd yapması için, islâm devletine izn vermektedir. **(Siyer-i kebîr)** tercemesi, kırkbirinci sahîfedeki hadîs-i şerîfde, **(Emîre isyân eden kimseye Cennet harâm-dır)** buyruldu. Yetmişbirinci sahîfesindeki hadîs-i şerîfde, **(Âdil ve zâlim, her emîrin emri altında cihâd ediniz!)** buyruldu. Kitâblarda yazılı olan cihâd, başka memleketlerdeki kâfirlerle harb etmek demektir.

İbni Adînin **(Kâmil)** kitabında ve Beyhekînin **(Şüa-bül-îmân)** kitabında bildirdikleri hadîs-i şerîfde, **(Bozuk bir işi düzeltmediğiniz zemân, sabr ediniz! Allahü teâlâ onu düzeltir)** buyurulduğunu yazmaktadır. Bu hadîs-i şerîf, kanûnlara karşı gelmeği, ihtilâl yapmağı değil, meşrû' yollardan nasîhat verip sabr etmeği emr buyurmaktadır. **(Künûzüddekâk)** kitabında ve Tirmüzîde ve Taberânîde bildirilen hadîs-i şerîfde, **(Cihâdın en kıymetlisi, zâlim sultân yanında, doğru yolu gösteren bir söz söylemektir)** buyruldu. Âlimlerin gücü yetdiği kadar hükûmet me'mûrlarına, emri ma'rûf yapması lâzımdır. Fekat emr-i ma'rûf yaparken, fitne çıkmasına çok dikkat etmelidir. Görülüyor ki, müslimânlar ihtilâl yapmaz. Fekat, zulme, haksızlığa da teslim olmaz. Meşrû' yolların hakkını arar. Hükûmetin meşrû' emrlere uymak, her müslimâna vâcibdir. Hiç kimsenin harâm olan emrleri yapılmaz. Fekat, buna isyân edilmez. Fitne çıkarılmaz. Zâlimlere karşı gelmemeli, onlarla münâkaşa etmemelidir. Meselâ, nemâz kılmamak, en bü-

yük günâhlardandır. Âmir, kumandan, kâfir ve zâlim olup, emri altında olana nemâz kılma derse, baş üstüne kılmam demeli, senin yanında kılmam demeği düşünmelidir. Çünkü fitne çıkarmak, ya'nî müslimânların ezilmelerine sebep olmak harâmıdır. O zâlimin yanından ayrılınca, nemâzı hemen kılmalıdır.

Hindistândaki islâm âlimlerinin büyüklerinden Abdülhak-ı Dehlevî, 1052 [m. 1642] de vefât etmiştir. Çok kıymetli hadîs kitâbı olan **(Mişkât-ül-mesâbih)**i fârisî olarak şerh etmiştir. **(Eş'at-ül-leme'ât)** ismindeki bu şerhde, **(Kitâb-ül fiten)** kısmında diyor ki: Eshâb-ı kirâmdan Huzeyfe “radıyallahü anh” diyor ki, (Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” ilerde hâsil olacak fitnelerden sordum. Çünkü, bunların şerrine yakalanmaktan korkuyordum). Zararlı şeyden sakınmak, fâideli şeye kavuşmaktan dahâ mühimdir. Buradaki fitne, insanlar arasında karışıklık, dögüş demektir. Harâm işlemenin yayılması da fitne ise de, bunu sormağa lüzüm yoktur. Çünkü, harâmlar bellidir. (Yâ Resûlallah, biz, müslimân olmadan önce kötü kimselerdik. Allahü teâlâ, Senin şerefli vücûdün ile, islâm ni'metini, iyilikleri bizlere ihsân etdi. Bu se'âdet günlerinden sonra, yine kötü zemân gelecek mi dedim. **(Evet gelecek!)** buyurdu. Bu şerden sonra, hayrlı günler yine gelir mi dedim. Yine **(Evet gelir. Fekat, o zemân bulanık olur)** buyurdu. Ya'nî, bu zemânda, iyilik kötülükle karışık olur. Kalbler, ilk zemânlarda olduğu kadar sâf ve tertemiz olmaz. İ'tikâdların sahîh, amellerin sâlih ve idârecilerin adâletleri, birinci asrdaki gibi olmaz. Kötülükler, bid'atler, her tarafa yayılır. İyiler arasına kötüler, sünnetler arasına bid'atler karışır. (Bulanıklık ne demektir) dedim. **(Benim sünnetime uymayan ve benim yolumu tutmayan kimselerdir. İbâdet de yaparlar. Günâh da işlerler)** buyurdu. Hayr da yaparlar, şer de yaparlar. Bid'at işlerler. (Bu hayrlı zemândan sonra, yine şer olur mu) dedim. **(Evet. Cehennem kapılarına çağırınlar olacaktır. Onları dinliyenleri Cehenneme atacaktırlar)** buyurdu. (Yâ Resûlallah! Onlar nasıl kimselerdir.) dedim. **(Onlar da, bizim gibi insanlardır. Bizim gibi konuşurlar)** buyurdu. Ya'nî, arabî konuşurlar. Âyet ve hadîs okuyarak, va'z ve nasihat ederler. Fekat, kalblerinde hayr ve iyilik yoktur. (Onların zemânlarına yetişirsek, ne yapmamızı emr edersin) dedim. **(Müslimânların cemâ'atine ve hükûmetine tâbi' ol)** buyurdu. (Müslimân cemâ'ati ve müslimân hükûmeti yoksa, ne yapalım.) dedim. **(Bir kenâra çekil. Aralarına hiç karışma. Ölünceye kadar, yalnız yaşa!)** buyurdu. Bir hadîs-i şerifde, **(Benden sonra öyle hükûmetler olur ki, benim yolumdan ayrılırlar. Kalbleri şeytân yuvasıdır. Bunlara da itâ'at ediniz! Karşı gelmeyiniz! Sizi dögse de, mallarımızı alsa da karşı gelmeyiniz!)**

Ya'nî, zâlim olan, malınıza, canınıza saldıran hükûmete de isyân etmeyiniz. Fitne çıkarmayınız. Sabr edip, ibâdetiniz ile meşgûl olunuz. Şehr içinde fitneden kurtulamazsanız, ormana sığınınız. Fitnecilere karışmamak için, ormana gidip, ot, yaprak yemek zorunda kalırsanız, ormanda kalınız da, fitnecilere karışmayınız! **(İyi dinleyin ve bana itâ'at edin)** buyurdu. Bu son emr, hükûmete karşı gelmemek, fitne çıkarmamak için, çok dikkatli olunuz demektir. **(Eşi'at-ül-leme'ât)**dan terceme temâm oldu. Bu hadîs-i şeriflerden ve islâm âlimlerinin açıklamalarından anlaşılıyor ki, din adamları, devlete şekl vermek, kanûn yapmak işlerine karışmaz. Siyâset ile uğraşmaz. Politikacılara âlet olmaz. Şu veyâ bu devlet şeklinin savunuculuğunu yapmaz. Ehl-i sünnet âlimleri, bu yasağa titizlikle uymuşlar, din adamlarının siyâsete karışmasının, yakıcı ateşi tutmak gibi olduğunu bildirmişlerdir.

Kuvvete karşı gelmek, devlete karşı isyân etmek ahmaklıktır. Kendini tehlikeye atmak olur. Bu ise, harâmdır. Kâfir memleketlerinde müsâfir olan müslimânın da, kâfirlerin mallarına, canlarına ve ırzlarına dokunması ve hükûmetlerine isyân etmesi câiz değildir. Kâfirlerin gönüllerini hoş ederek, onlardan fâidelenebilir. Dâr-ül-islâm'da yaşayan zimmî kâfirlerin ve müsâfir gelen harbî kâfirlerin, ya'nî turistlerin ve tüccarların haklarını gözetmek, müslimânların haklarını gözetmekden dahâ mühimdir. Bunlara saldırmak, hattâ bunları gîbet etmek, çekiştirmek bile müslimânlara saldırmaktan dahâ kötüdür. Müslimânlar, boş yere hiç vakt geçirmez. Din bilgilerine ve fen bilgilerine çok çalışarak kuvvetlenir. Böylece, gâlib ve hâkim olurlar. Bir müslimânın cihâd yapması demek, ihtilâl, isyân yapması değil, din bilgilerinin yayması demektir.

İbni Âbidîn buyuruyor ki, (Sultân veyâ başka zâlimler, ikrâh ederek, zorhıyarak, ölümle, habs ile, işkence ile korkutarak emr edince, belli günâhları işlemek mubâh, hattâ farz olur. Emrini yapmamak günâh olur). **(Berika)**da, doksanbirinci [91. ci] sahîfede diyor ki, (Hadîs-i şerîfde, **(Emîrlerinize itâ'at ediniz!)** buyuruldu. Emîr, en aşağınız olsa dahî, islâmiyyete uygun olan emrlerine uymak vâcibdir. Hiç kimsenin günâh olan emrine itâ'at edilmez. Fekat, isyân etmek fesâda sebep olursa, bu emrine de itâ'at olunur. Çünkü, büyük zarar işlemek için, küçük zararı irtikâb etmenin câiz olacağı **(Eşbâh)**da yazılıdır. Sultânın emr ettiği mubâh birşeyi yapmak vâcib olur). Abdülganî Nablûsî, **(Hadika)**da, 143. cü sahîfede diyor ki, (Sultânın, kendi aklı ile, arzûsu ile verdiği emrlerine itâ'at etmek vâcib olmaz. Fekat sultân zâlim ise, eziyyet ve işkence ediyorsa, onun Allahü teâlânın hükmlerine uymıyan

emr ve yasaklarına da uymak lâzım olur. Hele, itâ'at etmeyenleri öldürüyorsa, kendini tehlukeye atmak, kimseye câiz olmaz. (**He-diyyet-ü ibn-il-imâd**) kitâbına yazdığım şerhde ve (**El-metâlib-ül-vefiyye**) kitâbında bu konuda geniş bilgi vardır.)

İbni Âbidîn, bâğîleri anlatırken diyor ki, müslimânlar, bir memleketde emîn ve râhat ibâdet eder ve huzûr içinde yaşarlarsa, hükûmete karşı isyân etmeleri câiz olmaz. Hükûmet zulm yaparsa, zulme karşı gelmeleri fitneye sebep olursa, yine câiz olmaz. Böyle sultâna yardım etmek, zulme yardım etmek olur. Karşı gelenlere de yardım edilmez. Çünkü, câiz olmıyan şeye yardım edilmez. [Müslimânların ibâdet yapmalarına, çocuklarına din bilgisi öğretmelerine mâni' olmak ve harâm işlemelerine, îmânlarının bozulmasına sebep olmak, en büyük zulmdür.] Hükûmet zulm yapmıyor ise iktidârı ele geçirmek için isyân edenlere (**Bâğî**) denir. Müslimânların bu hükûmete yardım etmeleri lâzım olur. Çünkü hadîs-i şerîfde, (**Fitneyi uyandırana la'net olsun!**) buyuruldu. İsyân edenler, hükûmete ve müslimânlara kâfir der ve mallarına, canlarına saldırırlarsa, bunlara (**Hâricî**) denir. Bu inanışları, şer'î delîli te'vîl sebebi ile ise, bunlar kâfir olmaz. Şimdi ba'zı kimseler de, kendileri gibi inanmıyan müslimânlara kâfir diyor, saldırıyorlar. Bu işleri delîlleri te'vîl ile olduğu için, kendilerine kâfir denilemez ise de, te'vîlden haberi olmıyanları kâfir oluyorlar. Sultân âdil olsun, zâlim olsun islâmiyyete uygun olan emrlerine itâ'at etmek vâcibdir. Devlet reîsi, mürted veyâ mecnûn yâhud islâmiyyeti tatbîkden âciz olursa, azl ya'nî hal' olunur. Azli fitneye sebep olursa, zararı az olana tehammül edilir. Bir müslimân, kahr ve zor ile halîfenin yerine iktidârı eline alırsa buna itâ'at olunur. Kâfir hükûmetin ta'yîn ettiği müslimân vâli, ahkâm-ı islâmiyyeyi tatbîk ederse, buna itâ'at olunur. Tatbîk edemezse veyâ vâli de kâfir ise, müslimânlar, içlerinden birini müftî, emîr ta'yîn ederler. Bu müftî, ahkâm-ı islâmiyyeyi icrâ eder. Buna da imkân olmazsa, esâret hayâtı olur. Fitneye sebep olmamak lâzım olur. İbni Âbidînden terceme temâm oldu. Buradan anlaşılıyor ki, sultân Abdül'azîz hânın "rahmetullahi teâlâ aleyh" hal'i için şeyh-ul-islâm Hasen Hayrullah efendinin ve ikinci Abdülhamîd hânın "rahmetullahi teâlâ aleyh" hal'i için fetvâ emîni hâcî Nûri efendi imtinâ' edince, yerine bir yobazın, silâh tehdîdi ile ve ölüm korkusu ile imzâladıkları fetvâlar meşrû' değildi. Bu iki fetvânın sahîh olmadıkları, uydurma sebeblere dayandıkları (**Türkiye târihi**)nde yazılıdır. Bunun için, bu iki sultân, ölüncüye kadar meşrû' halîfe idi. Yine bunun için, meşhûr 93 harbinde ve Balkan ve Birinci cihân harblerinde Osmânlılar mağlûb oldu. Çünkü, bu üç harbi, islâm hükûmeti değil, islâm-

dan nasıfı olmayan komütereciler çıkarmış ve idâre etmişlerdi.

56 — Bir hürriyyet kahramanı şekline sokulmuş olan Seyyid Kutbun, **(İslâmî etüdler)** kitabının tercemesinde, otuzikinci sahîfede: *(Diktatörlerin ve taşkınların yüzüne durarak, haykırmayanlar, yâ büyük bir günâh işliyorlar, yâ münâfik oldukları için böyle davranıyorlar. Yâ da bunlar hakîkî islâmı bilmeyen kara câhillerdir)* diyor. Böylece, müslimânlar arasında fitne ve ihtilâl çıkarmağı körük-lüyor. Hâlbuki, hadîs-i şerîfde, **(Fitne uykudadır. Fitneyi uyandıran, Allah la'net etsin!)** buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Bir münker gördüğünüzde, bunu değışdiremezseniz, sabr edin! Allahü teâlâ onu değışdirir)** buyuruldu. İmâm-ı Rabbânî hazretleri, emr-i ma'rûfu yumuşak olarak yapmalıdır buyuruyor. Bir hadîs-i şerîfde, **(Zâlimin zulmünü değışdiremeyen, oradan hicret etmelidir)** buyuruldu.

Seyyid Kutb, otuzüçüncü sahîfede: *(İslâmiyyet, bir mücâdele, sonsuz bir savaştır. Düâlar mırıldanmak, tesbîh dânelerini sıkır-datmak, aman Allahım sen koru sözlerine dayanarak, gökden hayr yağacağına güvenmek, islâmiyyet değildir)* diyor. İmâm-ı Rabbânî hazretleri üçüncü cildin kırkyedinci mektûbunda Seyyid Kutbun da yazısına çok güzel cevâb vermektedir. Bu mektûb, **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitabının ikinci kısmında vardır. Okununca, Seyyid Kutbun nasıl bir yolda olduğı hemen anlaşılır. Allahü teâlâ düâ ve tevekkül etmeğı emr ediyor. Düâ edenleri, tevekkül edenleri severim diyor. Seyyid Kutb ise, düâ edenlerle, tevekkül edenlerle alay ediyor. Âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler tesbîh söylemeğı emr ediyor. Tesbîh okuyanları övüyor. O ise, bunu red ediyor. Savaşa hâzırlanmak, sebeblere yapışmak, en modern korunma vâsitalarını yapmak, elbet lâzımdır. Dînimiz bunu emr etmektedir. Fekat bu, müslimânlarda ve kâfirlerde ortak olan bir işdir. Müslimânlarda ayrıca tevekkül ve düâ silâhı da vardır.

İbni Hacer-i Mekki "rahmetullahi teâlâ aleyh" **(Fetâvâ-i fıkhîyye)** kitabının yüzkırdokuzuncu sahîfesinde buyuruyor ki, islâm âlimlerinin çoğuna göre, düâyı inkâr eden kâfir olur. Kur'ân-ı ke-rîme inanmamış olur. Düâ ile istenilen şey, yâ kabûl olup verilir. Yâhud âhiretde verilir. Yâhud, günâhın afv edilmesine sebep olur. Allahü teâlâ, kulunun düâ etmesini, yalvarmasını sever. Düânın kabûl olması için şartlar vardır. Bunlardan biri, halâl yemek, halâl giymektir. Biri de, kalb ile, ya'nî gönülden istemektir. Hadîs-i şerîfde buyuruldu ki, **(Allahü teâlâ, çok düâ edenleri sever. Düâ edip, ümmîdini kesmeyen, va'd olunan üç şeyden birine elbette kavuşur)**. Tesbîh kullanmanın sünnet olduğı, aynı kitabın yüzelli-ikinci sahîfesinde yazılıdır. Hadîs-i şerîflerle bildirilen ibâdetlerin

islâmiyyet olmadığını söylemesi, Seyyid Kutbun nasıl bir reformcu olduğunu açıkça göstermektedir.

Otuzüçüncü sahîfede: *(İslâm, kimsenin dîne zorla girmesi için bir harbin yapılmasını aslâ göz önünde bulundurmaz) diyor.*

Kırkbirinci sahîfede: *(İslâm peygamberinden ve onun yolunda gidenlerden istenilen şey, insanları bu dîne sokmak için yumuşak da'vetlerde cehd ve gayret göstermektedir) diyor.*

Bu yazıların yanlış ve iftirâ olduğunu ellinci maddede uzun bildirmişdik. Müslimânlar herkese yumuşak davranır. Birbirlerine yumuşak olarak **(emr-i ma'rûf)** yaparlar. Dâr-ül-harbdeki kâfirler ile de iyi geçinmemiz emr olundu. Müslimânların düşmanlara karşı en kuvvetli silâhı, güler yüzlü ve tatlı dilli olmasıdır.

Kırküçüncü sahîfede yine: *(İlk fethlerin hepsi, islâmı, bütün beşerin tek dîni hâline zor kullanarak değil de, serbest da'vet yoluyla getirmekdi) diyor.*

Bunun yanlış olduğunu bildiren hadîs-i şerîfler yukarıda bildirilmiştir.

Kırkbeşinci sahîfede: *(İslâmiyyet herkese, yeryüzünde adâletin tehakkukunu emr eder) diyor.*

(Müslimânların arasını bulun!) meâlindeki âyet-i kerîmeyi, bütün insanlar arasına yaymağa çalışmaktadır. İslâmiyyet, yeryüzündeki kâfir memleketlerinde adâletin tehakkukunu emr etmez. Buralara imânın, islâm adâletinin ulaştırılmasını, yerleştirilmesini emr etmektedir.

Ellidokuzuncu sahîfede: *(Arab ülkelerinde ictimâî tesânüdü tehakkuk ettirmek için dînî inançları, ahlâkî eğitimin esâsı olarak alırsak, bu ülkelerde revacda olan -yalnız islâm değil- bütün dinlerin bize yardımcı olacaklarını göreceğiz) diyor.*

Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Doğru olarak yalnız islâm dîni vardır)** buyuruldu. Bu Mısırlı yazar ise, bütün bozuk, kötü dinleri, islâm dîni derecesine çıkarmaktadır. İslâm dîni varken, bozuk dinlere, düşüncelere, lüzûm olmadığını anlayamamıştır.

Altmışdokuzuncu sahîfede: *(Mal cem'iyetin mülkiyyetinde olduğundan, ferd, malını ihtiyâcı olanlara fâizsiz ödünç vermekle mükellefdir) diyor.* Mal, yalnız sosyalist ve komünist memleketlerde cem'iyetin mülküdür. İslâmiyyetde mal, ferdin mülküdür. Bunu ellüçüncü maddede uzun bildirmişdik. İslâmiyyetde ferdin malına başkaları karışamaz. Cem'iyet, ya'nî devlet, kimsenin ma-

İna el koyamaz. Karışırsa zulm etmiş, gasb etmiş olur. Kimse, kimseye ödünç vermeğe zorlanamaz.

Yetmişinci sahîfede: *(Zekât, ferdlerin vicdânlarına bırakılmayan bir ödemedir. Devlet onu alır. Zekât, elden ele verilen ferdî bir bağış değildir) diyor.*

Bu düşüncesinin de çok yanlış ve saçma olduğunu ellibirinci maddede bildirdik.

Yetmişbeşinci sahîfede: *(İslâm, cem'iyet nizâmını kurmuş, dünyâ nizâmalarını silâh zoru ile değil, fikr gücü ile yenmiştir) diyor.* Bu düşüncelerin de islâmiyete uygun olmadığını ellinci maddede vesikalarla isbât etdik. **(Cihân Sulhu)** kitâbında, *(Devletçilik sâhasında çalışmalar henüz pek azdır. İslâmın bu tarafı gereği kadar açıklanmamıştır) dediğini kırkdokuzuncu maddede bildirmişdik.* Burada ise, *(islâm cem'iyet nizâmını kurmuş...)* diyor. Sözleri birbirini bozmaktadır. Her ilm kolunda da, böyle yeteri kadar bilgisi olmayanların, derme çatma yazdıkları sıklıkla görülmektedir.

Yetmişyedinci sahîfede: *(Bugün onları, Peygamberin zemânında yapmış olduğu şekilde, kısa ve mufassal bilgilerle islâma da'vet etmemiz aslâ kifâyet etmez. O devrelerde, bugünkü gibi, islâm nazariyesi karşısında duran teferruatlı ictimâî nazariyeler yokdu) diyor.* İslâmiyeti nazariyye, insan düşüncesi sanmaktadır. Bu yazıları, islâmiyetden hiç haberi olmadığını gösteriyor. İslâmiyet, nazariyye değildir. İslâmiyet, Allahü teâlânın ve Onun yüce Peygamberinin “sallallahü aleyhi ve sellem” emrleri ve tebliğleridir. Bu emrlere, bu beyânlar karşısında, insanların kısa akllarından, düşüncelerinden doğan nazariyyeler, hiçbir zemân dayanamaz. Çürür, erir, söner. Dâimâ mağlûb olur. Seyyid Kutb denilen kimse, Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” kitâblarını okuyup, biraz anlamış olsaydı, haddini bilir, edebini takınırdı. Kendi bozuk düşüncelerini, islâmın rûhuna uymayan saçma sözlerini islâmiyet olarak gençliğe sunmaktan belki çekinirdi. Ehl-i sünnet âlimlerinin, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden çıkararak yazdıkları kıymetli kitâblarındaki bilgilere uymayan böyle saçma yazıları, islâmiyet olarak yazmak ve yaymak, islâmiyete bozmağa, içerden yıkağa kalkışmak demektir.

Yetmişdokuzuncu sahîfede: *(Bütün inançları eşidlikle ve aynı hürriyete da'vet ederiz. İnanç hürriyetini korumak, müslimân devletin vazifesidir. Bütün vatandaşlar gelir kaynaklarından müsâvî hakka sâhibdirlere. Ferdî mülkiyet sınırlıdır. Fazla malları alma hakkı cem'iyetindir) diyor.* Bu düşünceleri de islâmiyetle ta-

ban tabana zıddır. Yukarıda islâmiyyeti yaymalıdır, diyordu. Burada ise, her dîne hürriyyet verilmesini istiyor. Sözleri birbirini tutmuyor. Bir taraftan da, islâmiyyeti, sosyalizme ve komünizme çevirmeğe çalışmaktadır. Bunların cevâbı birkaç sahîfe önce uzun bildirildi.

Seksenyedinci sahîfede: *(Devlet, lüzûmu hâlinde cem'iyetini korumak için ihtiyâcı kadar parayı varlıklı ferdlerden kaydsız şart-sız alabilir)* diyor. Bu yanlış düşüncesinin cevâbını da ellüçüncü maddede uzun bildirdik.

Doksanikinci sahîfede: *(Bu işler için zekât kâfi gelmez ise, hükümet zenginlerin elindeki fazla malları alıp fakîrlere iâde eder)* diyor.

Seyyid Kutb, bu sosyalist düşüncelerini islâmiyyete yüklemeyip de, kendi malı olarak ortaya koysaydı çeşidli akıntılara kapılarak, şaşkına dönmüş olan gençler arasında, belki kendisine bir yer bulabilirdi. Fekat, bir din adamı kılığına girerek, Ehl-i sünnet âlimlerine saldırması ve kendi sosyalist düşüncelerini, islâmiyyet olarak tanıtmaya kalkışması, kendisini dünyâda da, âhiretde de rezîl etmekte, Allahü teâlânın intikâmına hedef olmaktadır. Ellüçüncü maddeyi okuyunuz!

İkiyüzüçüncü sahîfede, maskesini temâmen kaldırıyor. İğrenç fikrlerini açığa çıkararak:

(İslâm, yeryüzündeki bütün insanları, dînî inançların değişikliğine bakmaksızın hürriyyete kavuşturmak için koşan bir kuvvettir. Bu kuvvet, sapık kuvvetlerle karşılaşınca, mücâdele ederek, onları imhâ etmesi vazifesidir) diyor. Müslimânları Dâr-ül-harbdeki kâfirlerle bir tutmakta, Allahü teâlânın necs, pis dediği küfrün yayılması, hürriyyete kavuşması için savaşağı, vazife bilmektedir. Fîsebillillâh olan cihâdı böyle anlamaktadır. (Her çömlek, içinde olan şeyi sızdırır). Gülistândan gelen, gül kokar. Çöplükde yetişen Ebû Cehl karpuzu, elbet fenâ koku saçar. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” efendimiz, **(Çöplükte biten gülleri koklamayınız!)** buyurdu. Dünyâda ve âhiretde se'âdete kavuşmak isteyenler, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını okumalıdır. Bu âlimler, ferdlere, âilelere ve cem'iyetlere lâzım olan her bilgiyi kitâblarına yazmışlardır. Akllı olan, bu bilgileri arar, bulur. Câhil ve sapık olanlar, bulamaz, yok sanırlar. Ehl-i sünnetden ayrılanların Cehenneme gidecekleri, hadîs-i şerîfde bildirilmiştir. Allahü teâlâ, gençleri, sahte din adamlarının zararlarından, kitâblarından korusun! Âmîn.

57 — Seyyid Kutbun (**İslâmda Sosyal Adâlet**) kitâbı, arabcadan türkçeye terceme edilerek gençliğin önüne sürülmüştür. Mütercimlerin çok övdükleri Seyyid Kutb, bu kitâbında, maskesini yüzünden büsbütün sıyırmakda, mezhebsiz, sapık olduğunu açıkça bildirmektedir. Kitâbından aşağıda sunulan parçalar, bunun, islâm âlimlerinin yazılarından birşey anlayamamış olduğunu göstermektedir. Yirmiyedinci sahîfede, (*İslâmın bir asrda getirmiş olduğu nizâmın, o asra nisbetle değişen birçok şartları karşısında, dahâ sonrakî asrların hepsinde aslını gayb etmeden kâbil-i tatbik olduğuna bizleri kim te'mîn edebilir?*) diyenlere cevâb vermekle beraber, kendisi de, islâmiyyetin ba'zı hükmlerinin her asrda değişmesini istiyor. Bizim gibi câhillerin, islâmiyyeti, dilediğimiz gibi değiştirebileceğimizi sanıyor. Müctehid olmıyan bizim gibi mukallidlerin islâm ilmlerine el ve dil uzatamayacağımızı anlyamıyor. İslâm bilgileri, din bilgisi ve fen bilgisi olarak ikiye ayrılır. Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açık olarak bildirilen din bilgilerini, müctehid olan büyük âlimler de değiştiremez. Zâten bugün, ihtihâd derecesinde büyük âlim yoktur. Din bilgilerinin alışveriş, nikâh ve cezâ kısımlarını örf ve âdetlere göre değiştirmek câiz ise de, bunun da şartları vardır. İslâmiyyetin bildirdiği şartların dışında değiştirmek câiz değildir. Seyyid Kutb, islâmiyyeti değiştirmekle, Allahü teâlânın emrlerinin yerine, fransız ve sosyalist kanûnlarını getirmek istemektedir. Nitekim, yukarıdaki maddelerde bu istekleri yazıldı. Cevâbları da verildi.

Otuzbeşinci sahîfesinde: (*İnsaniyyet bir bütündür. Ayrılan parçaları birleşmeli, ihtilâflar ortadan kalkmalıdır*) diyor.

Cevâb: İnsaniyyetin ihtilâflarının kalkması, insanların müslimân olmaları ile mümkün olur.

İslâmiyyetin din bilgileri ikiye ayrılır:

1 — Kalb ile inanılacak şeyler.

2 — Kalb ve bedenle yapılacak şeyler.

Kalb ile inanılacak bilgiler, elbet bir bütündür. Bu da, Resûlullahın bildirdiği ve Eshâb-ı kirâmın haber verdiği îmân bilgileridir. Ehl-i sünnet âlimleri, bu bilgileri Eshâb-ı kirâmdan öğrenip, kitâblarına yazdılar. Bütün müslimânların, bu kitâblardan okuyup, inanmaları hep bir îmânda birleşmeleri lâzımdır. Müslimânlar birleşmeli, ayrılık, bölücülük olmamalıdır. Bunun için, bütün müslimânların, tek doğru yol olan (**Ehl-i sünnet**) inanisında birleşmeleri, Peygamberimizin “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” haber verdiği sapık fırkalara bölünmemeleri lâzımdır. Başka dürlü birleşmek olmaz. Sey-

yid Kutbun da bu î mân bilgilerini öğrenmesi, kendi kafasından ve hocası olan meşhûr mason Muhammed Abdahun kafasından çıkan saçma ve sapık düşünceleri din bilgisi olarak yaymaması, bölücülük yapmaması lâzımdı. Fekat, mezhebsizler, hak olan dört mezhebe saldırıyorlar. Mezheblerin ortadan kaldırılarak, uydurma bir müslimânlık yapılmasını istiyorlar. Cemâleddîn-i Efgânî, Abduh ve Mevdûdî gibi mezhebsizler ve Kâdiyânî [Ahmedî], Behâî ve Teblîg-ı Cemâ'at gibi sapıklar da hep bu yoldadır. Peygamberimiz, Ehl-i sünnetin içinde bulunan dört mezhebin, ibâdetlerde birbirinden ayrılığının rahmet olduğunu bildiriyor. Müctehidlerin ictihâd etmelerini emr ediyor. Bu beğler ise, mezheblerin yok edilmelerini, hıristiyan, yehûdî ve komünist kanûnlarından toplama, yeni bir din yapılmasını istiyorlar. Müslimânları aldatmak için, bu yeni dîne, şimdilik müslimânlık adını vermektedirler.

Allahü teâlâ, ibâdetler ile ve evlenme, alış-veriş ve kul hakları ile ilgili bilgilerin hepsini açık ve kesin olarak bildirmedi. Kısa ve kapalı bıraktığı bilgileri Peygamberimizin “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” açıklamasını diledi. Peygamberi de, bunların hepsini tam açıklamadı. Kapalı bıraktığı bilgilerin açıklanmasını ve bunların günlük hâdiselere tatbîk edilmesini müctehid âlimlere bıraktı. Bu âlimler, bu vazîfeleri yaparlarken, aralarında ayrılıklar oldu. Böylece mezhebler meydana geldi. Müslimânlar ibâdetlerini yaparken, memleketlerinin örf ve âdetlerine, iklim şartlarına ve kendi fizik yapılarına uygun ve dahâ kolay olan mezhebi seçerek, bu mezhebi taklîd eder. Mezhebler müslimânlar için rahmetdir, kolaylıktır.

Yüzellialtıncı sahîfesinde: *(Mülkiyyet, ancak şâri'in [ya'nî islâmiyyeti koyanın] isbâtı ve takdîri ile tesbît edilir. Bu hak, cem'iyetin nâibi [mümessili] durumunda olan şâri'in husûsî olarak ferde temlik etdiği birşeydir)* diyor.

Cevâb: Mülk, elbet şâri'in izn vermesi ile mülk olur. Fekat, şâri', ya'nî islâmiyyeti, emirlerini ve yasaklarını koyan, Allahü teâlâdır. **(Mübellig)**, ya'nî islâmiyyeti bildiren, Allahın Peygamberidir “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem”. Yalnız mülk değil, her hak, Allahü teâlâ izn verdiği için hak olmuştur. Herkesin malı, mülkü, hakları, Allahü teâlâ izn verdiği, emr ettiği için mülk ve hak olmuşlardır. İşte bunun için, bir insan, rızâsı ile vermedikçe, kimse onun mülkünü elinden alamaz.

Yüzseksenbeşinci sahîfesinin tercemesinde: *(Milyonlarca insanın basit bir meskene ve elbîseye muhtâç bulunduğu bir memleketde, milyonlarca lira sarf ederek muhteşem köşkler yaptırmak isrâf ve harâmıdır)* diyor.

Zekâtını fakîrlere veren ve alın teri ile halâlinden kazanan kim-
senin köşkler yapıdırması, hiç harâm değildir. Halâl ve mubârekdir.
Tenbel oturup, çalışmayıp, fakîr kalmak, yâhud kazandıklarını ha-
râm şeylere verip, basît meskende kalmak, uygun değildir. Böyle
tenbellerin ve malını harâmlara isrâf edenlerin yüzünden, çalış-
kanlar niçin suçlu olsun? Zekâtını verenlerin köşklerde oturmala-
rı, şık giyinmeleri, fennin bulduğu bütün kolaylıklardan fâidelen-
meleri halâldir. Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Verdiğim ni'metleri
kullanmalarını severim)** buyuruldu. Allahü teâlâ, **(Çalışana veri-
rim)** buyuruyor. Çalışıp kazanmak ibâdetdir. Zenginlik günâh de-
ğildir. Allahü teâlâ şükr eden zenginleri sever. Zengin olduğu için,
kendini beğenmek, kendini başkalarından üstün görmek harâm-
dır. **(Kısas-ı Enbiyâ)** kitâbında diyor ki:

(Aşere-i mübeşşereden ya'nî Cennete gidecekleri müjdelenen
on kişiden Zübeyr bin Avvâm “radiyallahü teâlâ anh” tüccâr idi.
Medîne'de, Basrada, Kûfede ve Mısrda mülkleri ve geniş erâzîsi
vardı. Bin hizmetçisi vardı. Fekat bütün gelirini fakîrlere dağıtırdı.
Cennetle müjdelenenlerden Talha “radiyallahü teâlâ anh” da zen-
gindi. Şık giyinir, süslü gezerdi. Yüzüğünde kıymetli yâkut taşı var-
dı. Cennet ile müjdelenenlerden Osmân “radiyallahü teâlâ anh”
da zengin tüccârı. Tebük gazâsında onbin altın ve mal yüklü bin
deve verip Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” düâsını
aldı.

Zenginlik kusûr değildir. **(Âhr zemânda zengin olmak se'âdet-
dir)** hadîs-i şerîfi **(Râmûz-ül ehâdîs)**de yazılıdır. İbrâhîm, Dâvûd
ve Süleymân “aleyhimüsselâm” çok zengindiler. Eshâb-ı kirâmın
fakîrlerinden çoğu, zenginler bizim gibi ibâdet ettikden başka,
malları ile hayrlı işler yaparak çok sevâb kazanıyorlar diyerek, ag-
niyâ-yı şâkirîne imrenirlerdi).

İkiyüzkırkyedinci sahifesinde: *(Hilâfet müessesesi, dört halife-
den sonra, babadan oğula verâset yolu ile intikâl eden bir nev'
krallığa döndü. Milletın malı, bu şahsların akrabâsına, dalkavukla-
rına mubâh, islâmiyyete bağlı istihkâk sâhiblerine harâm kılınmış
idi. Benî Ümeyyenin iktidâra gelişi, zararlı oldu. Hazret-i Ömer
birkaç sene dahâ hilâfetde kalsa idi veyâ hazret-i Alî, üçüncü halî-
fe olsa idi, yâhud hazret-i Osmân iktidâra geldiğinde yirmi yaş da-
hâ genç bulunsaydı, islâm târihinin çehresi dahâ başka olurdu.
Hazret-i Ömer, zenginlerin artan mallarını alıp, fakîrlere eşid tev-
zi' ederdi) diyor.*

Bu yazılarında, hazret-i Osmânın, idâresiz, beceriksiz olduğu-
nu gösteriyor. Hazret-i Osmânın din ve dünyâ bilgilerindeki, idâre

ve siyâsetdeki yüksekliğini bildiren hadîs-i şerîfler sayısız denecek kadar çokdur. Bunlardan en meşhûrunu burada da bildirelim: **(Eshâbımın en üstünü Ebû Bekrdir. Sonra Ömerdir. Sonra Osmândır. Sonra Alîdir)** hadîs-i şerîfindeki üstünlük, her bakımdan üstünlüktür. Hudeybiyede düşman, harb hâzırlığı yaparken, o tehlikeli zemânda, Peygamberimiz, düşmanlarla, konuşup anlaşmak için, hazret-i Osmânı sefir olarak seçti. Hazret-i Ömer vefât edeceği zemân, kendinden sonra halîfe olmağa lâıyk ve muktedir gördüğü altı kişi arasında hazret-i Osmân da vardı. Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”, **(Allahü teâlâ, doğru sözü Ömerin dili üstüne koymuşdur)** buyurdu. İşte, hep doğru, isâbetli konuşan bu Ömer “radiyallahü anh, (Osmân halîfe olmağa lâıykdır, muktedirdir) diyerek tavsiye ediyor. Seyyid Kutb ise, hayır, lâıyk değildi. İslâmiyetin gelişmesi onun yüzünden durakladı diyor. Hazret-i Osmânın, halîfe iken idârî, siyâsî ve askerî başarıları **(Hak Sözü Vesîkaları)** kitabının beşinci kısım, beşinci maddesinde uzun bildirilmiştir. Lütfen oradan okuyunuz!

Seyyid Kutbun, islâm halîfelerini kâfirlerin krallarına benzetmesi ve milletin malını islâmiyyete bağlı olan istihkak sâhiblerine harâm etdiler demesi de, islâm halîfelerine iftirâdır. Bunun cevâbını kırkdördüncü maddede uzun bildirmişdik. İnsâflı yazılmış olan târiflerin ve din âlimlerinin kitâblarının sahîfeleri, onun, bu iftirâlarını çürüten yazılarla doludur.

Seyyid Kutb, yine **(İslâmda Sosyal Adâlet)** kitabının ikiyüzdoksansekizinci sahîfesinde: *(Hazret-i Ömerin müellefetülkuluibe zekât verilmesini yasak eden tasarrufuna benzeterek, zekât giderlerinden ba’zı farklı tasarruflarda bulunabiliriz. Fakîrlere nakd veyâ ayn olarak vermiyebilir, onlar için fabrika ve sanâyi te’sisleri kurabiliriz. Ba’zı te’sis ve teşekküllerde, onlar için hisse senedleri alabiliriz. Onlara, bugünün medenî îcâbları ile bağdaşmayan ve hebâ olup giden muvakkat ihsân ma’nâsından uzak dâimî bir rızık ve gelir kaynağı te’mîn edilmiş olur)* diyor.

Eshâb-ı kirâmın hepsi derin âlim, müctehid idi. Hele dört halîfe, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” hayâtında müşâvirleri, vefâtından sonra da vekîlleri idi. Hadîs-i şerîfde, **(Benim ve benden sonra, dört halîfemin yoluna sarılıңыз! Onların yolu doğru yoldur)** buyuruldu. Eshâb-ı kirâmın sözbirliğine uymamız lâzımdır. Sözbirliği ile bildirdikleri bilgilerden, müslimânlar arasına yayılmış olanlarına inanmıyan kâfir olur.

Seyyid Kutb, kendisini hazret-i Ömer gibi müctehid sanıyor. Zekâtın verileceği yerleri değiştirmeğe kalkışıyor. Zekâtın kimle-

re verileceğini ve nasıl verileceğini dînimiz açıkça bildirmiştir. Bin seneden beri, hiçbir âlim bunu değişdirmeye kalkışmamıştır. Dînimiz zekâtla, fakîrlere gelir kaynağı nasıl yapılacağını da çok güzel bildirmektedir. İşlâmîyyeti iyi anlamış olan bir müslimân, zekât parası ile islâmîyyete uygun olarak, fabrika ve sanâyi' müesseseleri nasıl kurulabileceğini ve cihâd için, hayr cem'iyetleri için nasıl yardım edileceğini hemen anlar. Bunların nasıl yapılacağı **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbında yazılıdır. İşlâmîyyet, her asrda müslimânların nasıl çalışacağını ve çağın buluşlarından fâidelenme yollarını göstermişdir. Seyyid Kutb gibi mezhebsizlerin islâmîyyeti değişdirmeye kalkışmalarına sebep ve lüzûm kalmamıştır.

Dört çeşid zekât malından, toprak mahsûlleri ile hayvan zekâtını ve **(Âşir)** denilen zekât me'mûrunun idhâlâtçı tüccârdan topladığı zekâtı, müslimânların devlet başkanı alır ve yerlerine sarf eder. Şahsların ve kurumların ve müslimân olmıyan hükûmetlerin bu zekâtları toplamağa ve sarf etmeğe hakları yokdur. Bunlar, zekât toplama merkezleri, zekât bakanlığı kuramazlar. Bunlara verilen zekâtlar kabûl olmaz. Müslimân olmıyan hükûmetin idâresinde yaşıyan müslimânın, her çeşid zekâtı, Kur'ân-ı kerîmde bildirilen kimselerden birine veyâ vekîl etdikleri bir kimseye, kendisinin veyâ vekîlinin vermesi lâzımdır. İbâdetleri, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" kitâblarına göre yapmalıdır.

Üçyüzbeşinci sahîfesinde, Nisâ sûresinin sekizinci âyetinin meâli olan **(Mîrâs taksîm olunurken, [mîrâsçı olmıyan] akrabâ, yetîmler, yoksullar da hâzır bulunurlarsa, kendilerini [ondan birşey vererek] rızklandırın!)** hükmünü yazıyor. *(Bu âyet-i kerîme, akrabâ, yetîmler ve fakîrlerin mîrâsda hisse alacağını açıkça ifâde etmektedir. Tabî'î olarak, mîrâsda değişiklikler ve tahsisler yapılabilir. Ba'zı hisseler vârislerin ve toplumun hâline göre ta'yîn edilebilir. Âyet-i kerîmede hâzır bulunursa diyor. Bu, mevcûd olmak ma'nâsındadır)* diyor.

İşlâm âlimleri, bu âyet-i kerîme için, bir emr olmayıp, sevâb ve ihsân olduğunu bildiriyor dediler. Emrdir diyenler varsa da, bu âlimler de, sonra gelen mîrâs âyetleri ile, bu âyetin hükmü nesh oldu, kalmadı buyurdular. Tefsîr-i Hüseyinîde diyor ki, (Bu âyet-i kerîme, mîrâs dağılırken orada hâzır bulunanlar içindir. O meclisde hâzır bulunan yetîmlere, fakîrlere göz hakkı olarak birşey sadaka verilmesi iyi olur.) Senâüllâh-ı Dehlevî hazretleri, **(Tefsîr-i Mazherî)**de buyuruyor ki, (Mîrâs taksîm olunurken hâzır bulunan akrabâyâ, yetîmlere ve fakîrlere sadaka olarak birşey verilir. Sa'îd

bin Cübeyr ve Dahhâk, bu âyet-i kerîmenin (**Yûsükümullah**) âyeti gelince, nesh edildiğini bildirdiler. Nesh edilmedi diyen âlimler de vardır. İbni Abbâs buyurdu ki, âkıl ve bâliğ olan vârisler, mîrâsdan az birşey ayırıp verirler. Vârisler küçük ise, vasî ve velîleri verir veyâ yetîm malıdır diyerek özr dilerler. Muhammed ibni Sîrin diyor ki, Ubeydet-ül Selmânî yetîmlere mîrâs taksîm etdi. Sonra bir koyun kesmelerini emr etdi. Pişirilip, bu âyetde bildirilenlere yidirildi ve bu âyet olmasaydı, koyunun parasını ben verirdim dedi. Bunlara birşey verilmesi farz olmayıp, müstehab olması sahîhdir). Görülüyor ki, vârisler diledikleri kadar verirler. Kendilerinden zorla birşey alnamaz. Seyyid Kutb, âyet-i kerîmedeki (hâzır bulunmak) kelimesini (herhangi yerde mevcûd olmak) şeklinde değişirmektedir. Şimdiye kadar hiçbir islâm âlimi, böyle değişiklik yapmamıştır. Kitâbı arabçadan türkçeye terceme eden de Seyyid Kutbun hatâsını anlamış olacak ki, vârislerden verâset vergisi alıp, vâris olmyanlara verilmesi mümkündür, diyerek, âyet-i kerîmeyi büsbütün değişirmektedir. Câhillerin dinde söz sâhibi olduğu yerlerde, şeytâna iş kalmadığını, din âlimleri, çok önceden bildirmişlerdir.

(Fî-zılâl-il Kur’ân) adındaki kitâbında, Mâide sûresinin otuzüçüncü âyetini tefsîre kalkışırken, dört mezhebin ictihâdlarını bildiriip, *(Biz bu husûsda, imâm-ı Mâlikin fikrini tercîhe şâyân görüyoruz. Onun fikrine tarafdârız)* demektedir. Bu yazısı da, onun mezhebsiz olduğunu, kendisini mezheb imâmlarının üstünde gördüğünü ve **(Usûl-i fikh)** ilminden haberi olmadığını göstermektedir. Birkaç sahîfe sonra, hırsızın cezası verilmesinde, dört mezhebin ictihâdlarını bildirirken, *(fekat, imâm-ı Ebû Yûsûf, İmâm-ı a’zama karşı çıkar. Her iki görüşden farklı üçüncü bir fikr ortaya atar)* diyerek, mezheb imâmlarına ve ictihâdlara karşı, terbiyesiz kelimeler kullanmaktadır. İctihâdları, fikr, düşünce zan etmektedir. İslâm dîni, edeb ve güzel ahlâk dînidir. İslâm âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in”, terbiyede ve güzel ahlâkda, islâm dîninin mümessili olmuşlardı. Onu dünyâya böyle tanıtmışlardı. Seyyid Kutb, bu bakımdan da, islâm âlimlerinden ayrılmaktadır.

Mâide sûresinin doksanüçüncü âyetini tefsîr ederken, *(Kur’ân-ı azîmüşşânda vârid olan bu ifâdenin geliş tarzı üzerinde insanın içini râhatlatacak bir tefsîr tarzını, müfessirlerin zikr etdikleri arasında bulamadım. Okuduklarım içerisinde en fazla hoşuma giden her ne kadar hissene beni râhatlatacak durumda değilse de, ibni Cerîr Taberînin zikr etdiği)* diyor. Hâlbuki, meselâ müfessirlerin baştacı Beydâvînin tefsîri ve bunun Şeyhzâde hâşi-

yesi, bu âyet-i kerîmeyi dahâ geniş ve râhatlatıcı olarak açıklamakdadır. Büyük islâm âlimi, râsîh ilmi ve tesavvuf mütehasısı seyyid Abdülhakîm Efendi, bu âyet-i kerîmeyi, İstanbulda Bâyezîd câmi'inde, hem Beydâvî hâşiyesinden, hem de Ebüssü'ûd ve Ni'metullah tefsîrlerinden günlerce açıklayarak, dinleyen kültürlü gençleri hayrân etmiş, gönüllere ferâhlık vermişti. Seyyid Kutb da, böyle zülcenâhayn bir derin islâm âliminin derslerinde ve sohbetlerinde senelerle bulunmakla şerefleñip, ilm ve ma'rifet deryâsından birkaç damlaya kavuşsaydı, âyet-i kerîmelerin, sarâhatinden, ifâdesinden, işâretlerinden, delâletlerinden, iktizâsından ve tezâmunlarından birşeyler anlıyabilirdi. Tefsîr ve müfessir ne demek olduğunu, belki sezerdi. O derslerin feyzleri, taş gibi katı, zift gibi kara olan kalbleri yumuşatıp, tezkiye edip, hakkı bâtıldan ayarabilecek, islâm âlimlerinin, Selef-i sâlihînin büyüklüğü karşısında titreyebilecek bir hâle getirir. Evet, Ehl-i sünnet âlimlerinin yüksekliklerini öyle anlar ki, se'âdet-i ebediyyeye kavuşmak için, onlara uymaktan başka çâre olmadığına tam inanır. İmâm-ı Rabbânî Ahmed Fârûkî "rahmetullahi teâlâ aleyh" de, **(Mektûbât)** kitâbında, **(Peygamberlerin vârisleridir)** ve **(Mürekkepleri, şehîdlerin kanından dahâ ağır gelecektir)** hadîs-i şerîfleri ile medh olunan âlimlerin, (Ehl-i sünnet) âimleri olduğunu muhtelif mektûblarında tekrâr tekrâr bildirmektedir.

Seyyid Kutbun, Mâide sûresindeki âyet-i kerîmeyi ileri sürerek, yüzlerce tefsîr âlimini küçümsemesi, yalnız İbni Cerîri ayırarak onu övmesi, kendisinin mezhebsiz olduğunu ortaya koymaktadır. **(Feth-ul-mecîd)** ismindeki meşhûr vehhâbî kitâbının ikiyüzkırkdokuzuncu sahîfesinde de, İbni Cerîr bakınız nasıl övülmektedir. (Yer yüzünde, Muhammed bin Cerîr bin Yezîd Taberîden dahâ âlim kimse yoktur. Müctehidlerden idi. Kimseyi taklîd etmezdi. Kendi mezhebinde yetiştirdiği çok talebesi vardı. Üçyüzon senesinde vefât etdi). Bunların ibni Cerîri medh etmeleri doğrudur. Fakat, bunu ileri sürerek, başka tefsîrleri ve müctehidleri küçümsemeleri, mezhebsiz olduklarını göstermektedir.

(Hadîka)nın dörtyüzaltmışıncı sahîfesinde buyuruyor ki: (İ'tikâdda, taklîd ederek, işitdiğine îmân etmek câiz ise de, nazar ve is-tidlâl etmediği için, ya'nî inceleyip araştırmadığı için, günâh işle-miş olur. Amelde, ibâdetlerde, araştırmadan, bir mezheb imâmına tâbî' olmak, sözbirliği ile câizdir. Uzun zamandan beri, müctehid olmak için lâzım olan şartları kendinde toplıyacak kimse kalmadığı için, her müslimânın dört mezhebden birini öğrenmesi lâzımdır. Bu da ancak, güvenilen bir kitâbı okumakla veyâ sâlih

olan âlimden sorup anlamakla mümkün olabilir. Mutlak müctehid kalmadı. Bir mezheb içindeki mes'elelerde ictihâd ederek fetvâ verebilecek, mezheb içi müctehidler, kıyâmete kadar bulunacaktır. Herhangi bir din kitâbını okuyarak ve din adamı geçinen herkese sorup anlıyarak, din bilgisi öğrenmek câiz değildir. Din adamı denilenler arasında câhillere, din bilgisi olarak kendi düşüncelerini yazan zındıklar, fâsiklar, münâfıklar, islâmîyeti içerdense yıkmak isteyenler ve bunlara âlet olarak geçinenler her zemân vardır. Hakîkî din adamı olmak için, hem ilm, hem amel, hem de ihlâs, ya'nî takvâ lâzımdır. Din adamının, insanı se'âdete kavuşturabilmesi için, en önce Ehl-i sünnet i'tikâdında olması lâzımdır. Ya'nî, Eshâb-ı kirâmın "radiyallahü teâlâ anhüm ecma'in" izinde bulunması ve icmâ-i ümmete uyması lâzımdır).

Seyyid Kutba gelince, dikkat edilirse o, bir gazetecinin ve bir politikacının tabî'î san'atı olan, yaldızlı, heyecanlı yazıları ile, okuyucularını vecde getiren bir hatîbdir. O, kapalı bir hazîneyi satışa çıkararak dellâl gibi, islâmîyeti yalnız övmekte, içini açıp, cevherleri teşhîr etmeyip, islâm âlimlerini ve onların kitâblarını, sanki gençlerden saklayıp, kendi görüşlerini, din bilgisi olarak teşhîr etmektedir. Bir artist rolü ile, okuyucularını teshîre çalışırken, çok yerde tezadlara düşüğünü, kendi kendini yalanladığını anlıyamamıştır. Bir talebenin getirip gösterdiği şu yazısının okuyucularını küfre kadar götürmesinden çok korkulur: Mâide sûresinin yüzonbeşinci âyetini tefsîr ederken, (*Semâdan sofrâ inme kıssası, hıristiyan kitâblarında, Kur'ân-ı kerîmde vârid olduğu gibi zikr edilmez. Hazret-i İshânın vefâtından çok sonra kaleme alınmış olan bu İncîllerde..*) demektedir. Hâlbuki, (**Hazret-i İshâyı öldürmediler. Onu asmadılar**) âyet-i kerîmesini, dahâ önce kendisi uzun açıklamıştı. Âyet-i kerîmeler, İshâ aleyhisselâmın öldürüldüğünü aslâ bildirmiyor. Nisâ sûresi 157.ci âyetinde (**İshâyı öldürmediler ve asmadılar**) buyuruluyor. Diğer âyet-i kerîmede, (Teveff) edildiğini, ya'nî göğe çıkarılma işinin tâm olduğunu haber veriyor. Seyyid Kutbun, tefsîr âlimi, din adamı değil, arabcası kuvvetli ve keskin zekâh, geniş hayâlli, becerikli bir yazar olduğunu bütün kitâbları haykırarak haber veriyor. Politikacılar, emellerine kavuşmak için, sevilen ve sayılan şeyleri ele alarak, öyle canlandırıyorlar ki, yazılarında samîmî olup olmadıklarını, ancak o şeyi yakından tanıyanlar anlıyabilir. Anlıyamayanlar da, vesîle edilen o şeyin hayrânı olduklarından, yazarın emellerine âlet olup, peşine takılır, onunla birlikte felâkete sürüklenirler. Nitekim, Seyyid Kutbun yazılarına mest olan binlerle Mısrılı gencin dünyâ ve âhuret azâblarına sürüklenmelerini öğrenmiş bulunuyoruz. Şimdi de, dînini anlamaya su-

samış olan gençlerin, bu mezhebsiz ve sapık yazılara ve bunları türkçeye yanlış ve bozuk terceme eden sahte din adamlarına aldacıklarını düşünerek, bunlara çok acıyor ve üzüyoruz.

Câhil ve âciz kimselerde yayılmış bir hastalık var: Geçmişleri kötölemek, ecdâdı kusûrlu göstermek. Bu hâstalık, vehhâbînin kitâbında ve Seyyid Kutbda hâd (taşkın) hâle gelmiştir: (*Eshâb-ı kirâmdan sonra, nice yıllar, müslimânlar, Kur'ânla hayât arasına yıkılmaz sedler çekmişler. Kur'ân, mihrâb nağmeleri, mezâr düâları olmuş. İşte Seyyid Kutb, islâmın bu büyük derdine parmak basmak için Fî-zılâl-il-Kur'ânı yazdı*) diyorlar. Bunlara sorarız ki, Kur'ân-ı kerîmin bilgilerini, nûrlarını üç kıt'aya yayan, bugünkü medeniyetin beşiğini kuran islâm üniversitelerini kimler açdı? Ecdâdımız, ilmde, cihâdda, fende ve ahlâkda, hayâtlarını Kur'ân-ı kerîme tâm uydurmuşlardı. Yazdıkları binlerle kitâb ve kurdukları çeşitli islâm medeniyetleri, dünyâ târiflerinde öğülmektedir. Ecdâdımızın ölümlere Kur'ân okumaları ile alay eden Seyyid Kutbular şunu iyi bilsinler ki, kabr ziyâretini, ölümlere Kur'ân okumağı, Resûlullah emr etmiş ve kendileri de yapmıştır. Ecdâdımız, bu emre, bu sünnete uymak için, ölümleri ziyâret etmiş ve rûhlarına Kur'ân-ı kerîm okumuşlardır. Böylece her işlerinde Kur'âna ve sünnete sarılmışlardır. (Seyyid Kutbun kitâbı rivâyetler silsilesi değıldir) diyenler, onu övdüklerini sanarak, yüzkarasını ortaya çıkarmaktadırlar. Çünkü, Resûlullahdan “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” ve Eshâb-ı kirâmdan “rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în” rivâyet edilmeyen din bilgilerine bid'at denir. Hadîs-i şerîfde, **(Bizden rivâyet edilmeyen, sonradan meydâna çıkarılan din bilgileri bid'atdır, hepsi sapıklıktır)** buyuruldu. Başka bir hadîs-i şerîfde, **(Bid'at ortaya çıkaranların hiçbir ibâdetleri kabûl olmaz. Onlar, Cehenneme gideceklerdir)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîfler, Seyyid Kutbuların çok aldandıklarını, yalnız Ehl-i sünnetin kurtulacağını açıkça göstermektedir. Çünkü, Seyyid Kutb, Selef-i sâlihînden gelen rivâyetleri kabûl etmiyor. Ehl-i sünnet ise Selef-i sâlihînin Resûlullahdan getirdikleri rivâyetlere sarılıyor. **(Birgîvî vasıyyet-nâmesi)** şerhinde buyuruyor ki, (Ehl-i sünnet mezhebini ve bu âlimlerin bildirdiğı i'tikâdı öğrenip, i'tikâdını buna göre düzeltmek her müslimâna farzdır. Bunu herkes öğrenmelidir. Câhil kalmamalıdır. Zîrâ, islâmîyete uymayan i'tikâdın büyük zararı vardır. Zemânımızda bid'atler her tarafa yayıldı. Ehl-i sünnet vel-cemâ'at i'tikâdını bilen az kaldı. Bu câhillik bütün dünyâyı kapladı. İlmi ile amel eden âlimlerin sözlerine güvenilir. Çok kimseler vardır ki, ilmden mahrûmdur. Fekat, âlim şekline girmiş, şöhet sâhibi olmuşlardır. Bunların şekillerine ve şöhetlerine aldanmamalı

dır. Yarım din adamı, din yıkar. Yarım doktor, beden yıkar, sözü meshûrdur. Zemânımızda, birçok câhil, şeyh ve müşşid adı ile ve büyük din âlimi adı ile, müslimânları aldatıyor. Allahü teâlâ, müslimânları bunlara aldanmaktan korusun! Bu sapıklardan çok sakınmalıdır. Din adamı geçinen herkesin sözüne ve kitâbına uymalıdır. Fıkıh kitâbından alınmamış, modaya göre verilmiş olan fetvâlara, kararlara uymamalı, ehlini arayıp bulup, ondan sormalı, doğrusunu öğrenmelidir). İslâm âlimlerinin bu nasihatlerini her müslimân, kulağına küpe yapmalı, aklını başına toplayıp, sapık kitâbların yaldızlı reklâmlarına, şaşırtıcı propagandalarına aldanmamalıdır.

Seyyid Kutbun sapık fikrlerine (Dirâyet tefsîri) diyenlere ne kadar şaşılır. Kur'ân-ı kerîmden Seyyid Kutbun çıkardığı bozuk fikr kırıntılarına değil, Kur'ân-ı kerîmden Allahın Resûlünün anlayıp bildirdiği ve Ehl-i sünnet âlimlerinin bu bilgileri toplayarak meydâna getirmiş oldukları hakikî tefsîr kitâblarına sarılmalıdır. Kur'ân-ı kerîmin gölgesine sığınmak, böylece se'âdete kavuşmak isteyenler, şunun bunun yazdığı tefsîrlere değil, Ehl-i sünnet âlimlerinin doğru tefsîrlere inanmalıdırlar. İnsanı se'âdete kavuşturacak, Seyyid Kutbun vârisleri değil, Resûlullahın vârisleri olan Ehl-i sünnet âlimleridir.

Seyyid Kutbular, ona Şâfi'î diyorlar. Hâlbuki, dört mezhebden birinde olmak için, önce Ehl-i sünnet i'tikâdında olmak lâzımdır. Ehl-i sünnet âlimlerinden "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in", ayrılan ve hele Ehl-i sünneti beğenmiyen kimsenin, dört mezhebden birinde olduğunu söylemesi, müslimânları aldatmak olur.

Seyyid Kutbun tefsîrinin tercemesine bakan bir müslimân, âyet-i kerîmelerin meâllerini okuyunca cidden zevk alıyor. Rûhu ferâhlyor. Çünkü, bu meâller, Ehl-i sünnet âlimlerinin tefsîrlерinden alınmıştır. Fekat, Seyyid Kutbun yazılarını, onun islâmın ana kaynaklarına uymıyan sapık yazılarının tercemelerini okuyunca, müslimâna sıkıntı basıyor. Kalbi kararıyor. Seviyesinin düşüklüğü hemen duyuluyor. İmânı, islâmı, felsefî düşüncelerle açıklamağa özendiği görülüyor. Bunun içindir ki, Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in", rûhlara hayât veren kitâblarını okuyup, bu yüce âlimlerin, büyüklüğünü sezebilen insaflı mü'minler, bugün de hakikî tefsîr kitâblarını okumakta, o ma'rifet deryâlarından feyz almağa uğraşmakta, Seyyid Kutbun kitâblarını övmek şöyle dursun, bunları okumaktan gençleri korumağa çalışmaktadırlar.

Sapık fikrlerini tefsîrinin her yerine serpmiş ise de, okuyucularını zı tatmîn etmek için birkaçını kısaca bildirmeği fâidedi gördük:

1 — Bekara sûresinin tefsîrine başlarken, (*Her sûrenin kendine hâs bir mûsikî te'sîri ve âhengi vardır*) diyor. Resûlullah “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem”, (**Gmâ, ya'nî mûsikî, kalbde münâfıklığı arttırır**) buyuruyor. Kur'ân-ı kerîm hiç böyle te'sîr eder mi? O, mûsikînin hâsil ettiği zulmetleri temizler. Kalbi, rûhu nûrlandırır. (**Birgivî vasiyyetnâmesi**) şerhinde buyuruyor ki, (Mûsikî ile okunan şeyleri dinlememelidir. Zemânımızdaki tarîkatçılar çok câhil ve inâdcıdırlar. Tegannî ederek şi'r okuyorlar. Mûsikîden hâsil olan şehvet lezzetlerine, ibâdetde lezzet hâsil oldu diyorlar. Feyz hâsil oldu diyorlar. Böyle kitâbsız, mezhebsiz sapıklar, Deccâl askerinin başlangıcıdırlar. Mü'minlere vasiyyet ederim ki, bunlara aldanmayınız! Dinden çıkarsınız! Ehl-i sünnet âlimlerinin yolundan ayrılmayınız! Kur'ân-ı kerîmi, ezânı, zikri ve düâyı tegannî ile okuyanları dinlemeyiniz! Bunları susdurunuz! (**Tâtârhâniyye**) fetvâ kitâbı, bunları tegannî ile okumanın harâm olduğunda sözbirliği bulunduğunu yazmaktadır. Harâm olduğuna, fikh âlimleri çok sened, vesîka ortaya koymuşlardır.)

2 — (*Medîneye hicret bir mecbûriyyet altında yapıldı*) diyor. Hâlbuki islâm âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în”, hicretin korku, sıkıntı ve mecbûriyyetle değil, Allahü teâlânın takdîri ve izn vermesi ile yapıldığını bildiriyorlar. (**Mevâhib-i ledünniyye**) de diyor ki, (Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” Eshâbına Mekkedden Medîneye gitmelerini emr buyurdu. Kendisi Mekke kalıp Allahü teâlâdan izn gelmesini bekledi. Birgün Cebrâil “aleyhisselâm” gelip, Kureyş kâfirleri seni öldürecek. Bu gece yatağında yatma dedi. Ertesi gün hicret etmesine izn verilen âyet-i kerîmeyi getirdi). İslâm âlimleri, Resûlullah için, böyle edebli söyler ve yazarlardı.

3 — (*Kur'ân sûrelerinin ba'zılarının başında bulunan harflerin tefsîrinde çeşidli görüşler ileri sürülmüştür. Biz bu görüşlerden birini alıyoruz ki, o da Kur'ân-ı kerîmin bu harflerden meydâna gelmiş olduğuna işâret sayılmasıdır*) diyor. Ehl-i sünnet âlimleri buyuruyor ki, (Bu harfler, müteşâbihâtandır. Ma'nalarını Allahü teâlâ gizlemiştir. Ma'naları çokdur. Bir kısmını yalnız sevgili Peygamberine ve Onun vârisleri olan ulemâ-i râsihîne bildirmiştir). Kur'ân-ı kerîmin arabî harflerle indirildiği, başka âyetlerde açıkça bildirilmektedir. Bu harflere böyle ma'nâ vererek, hazret-i Ebû Bekrin ve hazret-i Ömerin ve tefsîr âlimlerinin bildirdiklerini yazmaktan kaçınması, küçümsenecek birşey değildir. Kur'ân-ı kerî-

min esrârından ve tesavvuf büyüklerine ilhâm olunan me'ârif-i ilâhiyyeden haberi olmadığı buradan da anlaşılmaktadır.

4 — *(Tefsîr ve tevhîd âlimleri yer ve gökden hangisinin önce yaratıldığını uzun anlatmışlardır. Fekat bunların bilmesi gerekirdi ki, öncelik ve sonralık, beşerî istilâhdır. Yine unutulmamalıdır ki, bu gibi istilâhlar, ancak hudûdsuz tasvîrlerin, mahdûd beşer havsası tarafından kavranabilmesi için kullanılmışdır. İslâm mütefekkirlerinin Kur'ân-ı kerîmdeki bu ta'bîrler üzerinde giriştikleri münâkaşa, yunan felsefesi ile yehûdî ve hıristiyanlardaki dîni tartışmaların berrâk arab aklı ile, parlak islâm zekâsına karışmasının korkunç felâketinden başka birşey değildir)* diyor. Seyyid Kutbun islâm âlimlerine, Selef-i sâlihîne karşı kullandığı kelimelere bakınız! Tefsîr ve kelâm âlimlerine karşı yaptığı bu hakâretleri ve edesizlikleri, hangi müslimânın kalbini sızlatmaz? (Bunların bilmesi gerekir ki) diyerek, o yüce âlimlere ders vermeğe kalkışıyor. (Unutulmamalıdır ki) diyerek, Resûlullahın övdüğü hayırlı asrın en üstünlerine câhil damgasını basıyor. İslâm âlimlerinin zemân, mekân üzerinde yazdıkları kitâblardaki ince bilgileri işitmemiş olduğu buradan anlaşılmaktadır. İslâm âlimlerinin kitâblarını okumuş ve anlamış olsaydı, islâmın gözbebeklerine dil uzatamaz, haddini bilir, edebini takınırdı. Evet o, (Dikenler), (Köyden bir çocuk) ve (Sihrlî şehir) romanlarındaki gibi, akıcı bir ifâde ve yaldızlı kelimelerle yazdığı tefsîrinde, gençlere bir âlim te'sîri yapmakda, körpe dimâğları kendine bağlamakda ise de, islâm âlimlerinin mubârek yazılarını okuyup, gafletten uyanmış olanlar, onun bu câzibeli yazıları arasına yerleştiği zehirli fikrlerini, sapık tutumunu hemen anlamaktadırlar.

5 — *(Bana göre, bu tecrîbe, yeryüzünde halîfe olacak şahsı yetiştirmek için yapılmıştır)* sözünde olduğu gibi, tefsîrinin birçok yerinde, (Bana göre) diyerek, kendisini dev aynasında görmekte-dir. Câhil değil, echel olduğu buradan da anlaşılmaktadır. (**Beydâvî**) tefsîrini ve hâşiyesini ve (**Tefsîr-i kebîr**)i okuyup, Kur'ân-ı kerîmin zâhîrî bilgilerini ve (**Ni'metullah**) tefsîrini veyâ Bursalı İsmâ'îl Hakkî hazretlerinin (**Rûh-ül-beyân**) tefsîrini okuyup, Kur'ân-ı kerîmin esrârından birşey anlamış olsaydı, kendi haddini bilir, belki edebli olurdu.

6 — Bekara sûresinin yüzonyedinci (117) âyetini tefsîr ederken, *(Yaratanın hiç benzeri yoktur. İşte burada Vahdet-i vücûd felsefesi temâmen islâmî tesavvurun dışında kalır ve islâm, gayr-i müslimlerin vahdet-i vücûd anlayışını temâmen red eder)* diyerek, tesavvufdan hiç haberi olmadığını bildiriyor. Tesavvuf büyükleri-

nin ilhâm ve keşflerini felsefe sanıyor. Ulemâ-i râsîhîne gayr-i müslim diyecek kadar küstahlaşıyor. Çünkü, islâmiyyetden önce mevcûd olan vahdet-i vücûd bilgilerini de, hak olan eski semâvî dinlerin tesavvufcuları ortaya koymuşdu. Yunan felsefecileri ve İskenderiyye mektebi kâfirleri, bu bilgileri din tesavvufcularından çalarak benimsemişlerdi. Vahdet-i vücûd bilgileri felsefecilerin buluşu değil, dinde yükselmiş mü'minlerin ma'rifetleri ve keşfleridir. Vahdet-i vücûd, (**Se'âdet-i Ebediyye**)nin çeşidli yerlerinde açıklanmıştır. Lutfen, kitâbın fihristinden yerlerini bularak okuyunuz!

7 — Zümer sûresinin üçüncü âyetini tefsîr ederken, (*Tevhîd ve ihlâs sâhibi, Allahdan başka kimseden birşey istemez. Hiçbir mah-lûka i'timâd etmez. İnsanlar, İslâmiyyetin bildirdiği tevhidten ayrıldı. Bugün bütün memleketlerde Evliyâyâ ibâdet ediliyor. İslâmiyyetden evvelki arabların meleklere, heykellere tapındıkları gibi, onlardan şefâ'at istiyorlar. Allahın bildirdiği tevhidde, ihlâsda, Allah ile kul arasında vâsita ve şefâ'at etmek yoktur*) diyor. Bu yazıları ile, vehhâbî olduğunu i'lân ediyor.

8 — Bu sosyalist yazar, kendisini tefsîr âlimi sanmakda, çeşidli âyet-i kerîmelere yanlış ma'nâ vermektedir. Meselâ Nisâ sûresinin yedinci âyet-i kerîmesine, (*Ana-babanın ve yakınlarının bıraktıklarında, erkeklere bir pay vardır. Ana babanın ve yakınların bıraktıklarında kadınlara da bir pay vardır. Bunlar az veyâ çok farz kılındığı şeklide bir paydır.*) demektedir. Hâlbuki islâm âlimleri “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” bu âyet-i kerîmeye, (Ana-baba ve yakınların bıraktıklarında erkeklere pay vardır. Ana-babanın ve yakınlarının bıraktıklarında, kadınlara da pay vardır. Bırakılan mallar az olsun çok olsun, farz kılınan mikdârdaki payları onlara verilir) demişlerdir. Beydâvîde sebebi de açıklanmıştır. Hele bundan sonraki âyet-i kerîmeye, (*Biz burada nesh husûsunda bir delil göremiyoruz. Bizim görüşümüze göre bu âyet muhkemdir. Gereği şeklide amel etmek de farzdır*) diyerek, kendi görüşüne göre tefsîr yaptığını yazmaktan da sıkılmamaktadır. Hâlbuki tefsîr âlimleri, bu âyet-i celîleye vâcib diyenler oldu ise de nedbdir. Ya'nî müstehabdır demişlerdir. Bütün islâm memleketlerinde de, böyle yapılagelmiştir.

Bundan önceki âyet-i kerîmeyi bildirdikten sonra, (*Allahü te-âlâ, mal ve mülkü cem'iyete tevdi etmiştir. Cem'iyet, bu malları güzel kullanmakla mükellefdir. Cem'iyet başlangıçta bütün malların sâhibidir. Vârisler (vasîler) sâdece -cem'iyetin izni ile- bu malları kullanma hakkına sâhibdirler*) diyerek, islâm dînine iftirâ

etmekte, reform yapmağa kalkışmaktadır. Tefsîr ismi altında, sosyalist fikirlerini gençlere aşılama çabasındadır.

9 — **(Cihân Sulhu)** ve **(İslâmî Etüdler)** kitâblarında, *(Zekât, bir vergidir. Bu vergiyi ancak devlet tahsil eder. Yüzyüze ve iki ferd arasında meydâna gelen bir mu'âmele değildir. Elden ele geçen ferdi bir ihsân ve sadaka değildir. Malların zekâtını kendi elleri ile ayırıp yine kendi elleri ile dağıtmak, islâmın farz ettiği bir şekl ve nizâm değildir. Zekâtı verilmiş mal, birikdirilmiş mal [ya'nî kenz] sayılmaz sözü doğru değildir. Devlet ona el koyabilir)* diyor. Seyyid Kutbun bu sözlerinin doğru olmadığı, islâmiyete uymadığı, kendi yanlış düşünceleri olduğu **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbında uzun ve vesîkalarla isbât edilmiştir. Zekâtı verilmiş malın kenz olmadığı, hükûmetin bu mala hiçbir sebeble el koyamayacağı, bütün kitâblarda yazılıdır. **(Ahkâm-üs-sultâniyye)**de ve birçok kıymetli kitâblarda diyor ki, (Kur'ân-ı kerîmde zekât ve sadaka aynı ma'nâda kullanılmaktadır. Müslimânın malında, zekâtdan başka, kimse'nin hiçbir hakkı yoktur. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Malda zekâtdan başka hak yoktur)** buyurdu. Zekâtını vermek lâzım olan mallar ikiye ayrılır. Emvâl-i zâhire ve emvâl-i bâtına. Emvâl-i zâhire, saklanamayan mallardır. Ekin, meyve ve çayırda otlayan dört ayaklı kasâb hayvânları böyledir. Emvâl-i bâtına, saklanabilen mallardır. Altın ile gümüş ve ticâret eşyası böyledir. Hükûmet, emvâl-i bâtınanın zekâtını istiyemez. Bunların zekâtını vermek, sâhibinin hakkıdır. Sâhibleri, kendi istekleri ile, hükûmete verilerse, o zemân hükûmet alıp, islâmiyyetin emr ettiği yerlere vermekde, sâhiblerine yardımcı olur. Hükûmetin vazîfesi, yalnız emvâl-i zâhirenin zekâtlarını istemek ve yerlerine dağıtmaktır. Hükûmetin bu hakka mâlik olabilmesi için de, hür, müslimân, âdil olması ve zekât üzerindeki din bilgilerine sâhib olması şartdır. Hükûmet zekâtı toplamakta zâlim olup, yerlerine dağıtmakta âdil ise, buna zekât verilmesi de, vermeyip, mal sâhibinin kendisinin dağıtması da câiz olur. Zekâtı toplamakta âdil olup, dağıtmakta zâlim ise, bu hükûmete zekât vermemek vâcib olur. Vermek câiz değildir. İstekle veyâ zorla alırsa, zekât verilmiş olmaz. Mal sâhiblerinin ayırıp, hakkı olanlara kendilerinin tekrâr dağıtmaları lâzım olur. Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" toplanan zekâtları, uygun gördüğü yerlere dağıtırdı. Sonra, Allahü teâlâ, zekât verilecek yerleri birer birer bildirip başka yerlere sarf edilmemesini emr eyledi. Kâfire zekât verilmeyeceği sözbirliği ile bildirildi). **(Ahkâm)**dan terceme temâm oldu.

(Dürr-ül-muhtâr), kefâlet bahsinin sonunda buyuruyor ki,

(Tarsûsî dedi ki, sultânın, [ya'nî hükûmetin], kimsenin malına el koyması câiz değildir. Yalnız, Beyt-ül-mâl âmilleri, ya'nî zekât tophyan me'mûrlar, vâlîler ve Beyt-ül-mâl kâtibleri müslimânların mallarını kendi zimmetlerine geçirirlerse, millete hıyânet ederlerse, hükûmet bunların haksız edindikleri mallarına el koyabilir. Evkâf kâtibleri, me'mûrları da böyledir. Bunlar da aşırı harcamalar yapar, çalgılı, oyunlu sefâhet hayâtı yaşarlarsa, apartmanlar yaparlarsa, hükûmet bunların mallarına el koyar ve vazîfeden azl eder. Haksız ele geçirdikleri mallarını vakfa i'âde eder. Hangi vakfdan aldıkları belli olmazsa, Beyt-ül-mâla verir. Halife Ömer "radıyallahü anh" Ebû Hüreyreyi "radıyallahü anh" zekât toplamak için, Bahreyne vâlî göndermişti. Sonra, onu bu işden azl etti. Mallarına el koydu. Onikibin lirasını aldı. Bir zemân sonra, ona yine bu vazîfeyi vermek istedi ise de, kabûl etmedi. Böyle olduğunu, Hâkim ve başkaları haber vermedirler). İbni Âbidîn bu satırları açıklarken buyuruyor ki, (Hükûmetin Beyt-ül-mâl me'mûrlarının mallarına el koyması demek, onların kendi zimmetlerine geçirdikleri zekât mallarını, ellerinden geri alarak, Beyt-ül-mâla vermesi, ya'nî yerine koymasıdır. Yoksa, hükûmet bu malları başka yerlere harc edemez. Ebû Hüreyre buyuruyor ki, Ömer "radıyallahü anhümâ" zekât toplamak için, beni Bahreyne gönderdi. Sonra, vazîfemden azl etti ve onikibin liramı aldı. Bir zemân sonra, yine bu vazîfeyi vermek istedi. Kabûl etmedim. Ebû Hâtem, bunu işitince, Yûsûf "aleyhisselâm" senden çok üstün, yüce bir Peygamber olduğu hâlde, bu vazîfeyi yapmağı dilemişti. Sen niçin kabûl etmedin? dedi. Cevâbında, O, Yûsûf "aleyhisselâm" idi. Peygamber idi. Peygamber oğlu idi. Peygamber torunu idi. Peygamber torununun oğlu idi. Ben ise, Ümeyye oğluyum. Bilmediğim şeyi söylemekden, bilmediğim işi yapmaktan, böylece Rabbi-me ve Onun kullarına karşı rezîl olmaktan ve malıma el konmasından korkarım buyurdu. Ebû Hüreyre hazretlerinin mezhebine göre, zekât me'mûrlarının hediyeye kabûl etmesi câiz idi. Hazret-i Ömerin mezhebinde ise, câiz olmadığı anlaşılırmaktadır. Hazret-i Ömer, kendi mezhebine göre hareket ederek, hediye olarak topladığı malları, elinden aldı.) Görülüyor ki, hazret-i Ömer, zenginlerin mallarına el koymadı. Bil'akis, zenginlerin mallarına el uzatan me'mûrların haksız kazançlarını geri alıp, sâhiblerine vermiştir. İslâmiyyetde, hiçkimse, hiçkimsenin malına, mülküne elkoyamaz. İslâmiyyet bu bakımdan da, komünistlikden, sosyalistlikden ayrılmaktadır.

10 — Seyyid Kutb, tefsîrinin çeşitli yerlerinde, **(Zekât dan başka malda da fakîrlerin hakları vardır)** hadîsini yazıyor ve zekâtı

hükûmetin zorla alacağını, ayrıca sadaka vermeyenlerin fazla mallarına hükûmetin el koyabileceğini bildiriyor. İş komünistliğe kadar götürüyor. Bu fikrlerine sened yapabilmek için âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere yanlış ma'nâ veriyor. Kaş yaparken göz çıkarıyor. Yukarıdaki hadîs-i şerîf, sadakanın, zekât gibi farz olduğunu değil, nâfile ibâdetler arasında çok sevâb olduğunu göstermektedir. Çünkü, zekât hakkını fakîrlere vermeyenlere Cehennemde azâb yapılacağı bildirildi. Sadaka hakkını vermeyenlere ise, hiç azâb bildirilmedi. Sevâbının çok olduğu bildirildi. Bunun gibi, **(Müslimânın müslimân üzerinde beş hakkı vardır)** hadîs-i şerîfinde bildirilen, **(Selâm vermek, hasta ziyâret etmek ve da'vet olunan yemeğe gitmek)** haklarının da farz olmadıklarını islâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Hâlbuki, **(Zevâcîr)**den aldığımız aşağıdaki hadîs-i şerîfler, zekâtın böyle olmadığını açıkça gösteriyor: **(Mallarınızı zekât vermekle koruyunuz. Hastalarınızı sadaka vererek tedâvî ediniz! Düâ ile belâdan korununuz!)** ve **(Zekâtı verilen mal, yer altına gömülse de, kenz ya'nî Allahü teâlânın kötülediği define sayılmaz. Zekâtı verilmiyen mal açıkda bırakılsa da, kenz olur)** ve **(Mü'minin kalbinde buhl ya'nî cimrilik ile îmân bir arada hiç bulunamaz!)**. İbni Hacer-i Mekkî hazretleri bu hadîs-i şerîfleri açıklarken, hadîs-i şerîflerde kötülünen buhl, ya'nî hasîslik zekât vermemek demekdir diyor.

11 — **(Biz, onlara aşağılık maymunlar olunuz dedik)** meâlindeki âyet-i kerîmede, cumartesi günü balık tutmuş olan yehûdîlerin maymun yapıldıkları açıkça bildirildiği hâlde, bu âyeti de değiştirmeye kalkışmış, *(Maymun derekesine düşdüler. Vücûdları ile maymun olmaları icâb etmez)* demiş, kendisini imâm-ı Mücâhid gibi bir müctehid bilmişdir. Büyük âlim Abdül'azîz Dehlevî "rahmetullahi teâlâ aleyh", **(Tefsîr-i Azîzî)**de bunların şekli ve sûretlerinin maymun şekline döndüklerini ve üç gün yaşayıp öldüklerini uzun yazmakta ve seyyid Kutb gibi söyliyene cevâb vermektedir.

12 — Yine bu tefsîrinde, *(Kur'ânda esîrleri köle yapmak mevzû'unda hiçbir hükûm vârid olmamıştır. İslâm, köleliğin menba'ını kurutmuştur)* diyor. Bu görüşünün bozuk olduğunu kendi de anlayarak, lâfi değiştiriyor ve *(İslâm, meşrû' harb esîrlerinden ma'da, kölelik kaynaklarını kurutdu. Çünkü, örlere muhâlif olan bir hükûmü o gün cem'iyetlere zorla kabûl ettirecek kudrette değildi)* diyor. Bu saçma mantığı ile, hatâsını örtmeğe çalışıyor. Hicretin yedinci senesinde, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" Hayber gazâsında aldığı esîrleri, Eshâbına köle ve câriye olarak

dağıtdığını ve bu işin islâm devletlerinde asrlarca tatbik edildiğini inkâr edemiyor. Fekat, islâmiyyetin kâfir cem'iyetlerine ahkâm getirdiğini sanarak, çok feci' bir fikr de yürütüyor. (*İslâm, hükmünü kabûl etdirecek kudretde değildi*) diyor. Bu kudretsizliğin Allahü teâlâyâ varacağını, küfre sebep olacağını düşünemiyor. Hâlbuki, islâm, kâfirlere hiçbir hükm ya'nî emr ve yasak getirmemiştir. İslâm ahkâmı, müslimânlara ve müslimân olan cem'iyetlere mahsûsdur. İslâm, kâfirlerden tek birşey istemektedir. O da îmân etmeleridir. Zimmî kâfirlerin mu'âmelât ile mükellef olmaları, hükmen müslimân sayıldıkları içindir.

13 — Seyyid Kutb, kitâblı kâfir kadınları ile evlenmekte de kendi görüşlerini ileri sürmekte, müctehidlerle boy ölçüşmeğe kalkışmaktadır. Tefsîr yapmakda ve din kitâbları yazmakta tek sermâyesi, memleketi îcâbî arabî bilmesidir. Tek hüneri, iyi bir tercümân olabilen bu yazarın en büyük hatâsı, din bilgilerinde mukallid olduğunu anlıyamamış olmasıdır. Hâlbuki, nassları açıklamakda ve nass bulunmayan bilgilerde, yalnız müctehidlerin görüşlerine değer verilir. Müctehid olmıyanların, ya'nî bizim gibi mukallidlerin görüşleri din bilgisi olamaz. Müctehidlerin görüşlerine uymıyan görüşler ileri süren din câhillere (**Dinde reformcu**) veyâ (**Zındık**) denir. Bunlar, din adamı görünerek, perde arkasından dîni yıkmak isteyen kimselerdir. Hakîkî din adamı demek, uzun seneler dirsek çürütüp, müctehidlerin açıklamalarını, görüşlerini öğrenerek, bunları zemânındaki insanların anlayışlarına göre, aktaran, bildiren hâlis müslimân demektir.

Seyyid Kutb, memleketi îcâbî arabcaı iyi bildiği için, kırk seneden beri incelediği ve hayrân olarak savunduğu sosyalist bilgilerini Kur'ân-ı kerîm ile karşılaştırmağa kalkıştı. İslâm âlimlerinin kitâblarını okumadığı için ve Mısır mason locası başkanı Mehmed Abdahun te'sîri altında kalarak, ömrünün son yıllarında, mezhebsizliği ve vehhâbiliği tervîc eden kitâblar yazmağa başladı. [m. 1948] de çıkardığı (**İslâmda Sosyâl Adâlet**) kitâbı, bu yıkıcı, sapık fikrleri ile doludur. Kur'ân-ı kerîme sarılmalı diyerek, gençleri, kendi sapık fikrleri arkasında sürükledi. Keşki, kendi zemânında bulunan **Abdülkâdir Udeh** gibi ve **Ahmed-i Advî Ezherî** gibi, islâmiyyeti iyi incelemiş ve anlamış mücâhidlerin yazılarını okuması olsaydı, Ehl-i sünnet âlimlerinin yüksekliklerini öğrenir, bunların biricik kurtuluş yoluna sarılmak se'âdetine kavuşabilirdi. Fekat, ona dîni bütün islâm âlimi diyenler de, (İlmî ve felsefî araştırmaları, kendisine sarsılmaz bir îmân bahş etdi) sözünü gizliyememişler, onun îmânının, islâm bilgilerine değil, felsefî düşünceler üzeri-

ne kurulmuş, sapık bir yol olduğunu bildirmişlerdir.

Din adamı geçinen ba'zı kimseler, Seyyid Kutbun reformcu, sapık fikirlerine aldanmakla kalmıyor. Onun islâmîyyete uymıyan fikirlerini gençler arasında yaymağa uğraşıyorlar. Bu çalışmalardan kazancı sağlamağı düşünen ba'zı kimseler de, onun tefsîrini ve kitâblarının ba'zı yerlerini yanlış terceme edip, yüksek fiyatla satıyorlar. Kazançlarına engel olduğu için, hakîkati ortaya koyan, gençleri uyandıran kitâblarımıza saldırıyorlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından terceme etdiğimiz kitâblarımıza, ilm ile, vesîka ile karşı çıkamadıklarından, yalan ve iftirâdan başka çâre bulamıyorlar. Böyle yalan söyliyene, (bu sözünüz, kitâblarımızın neresinde yazılıdır?) deyince, bir yer gösteremiyorlar. İftirâları, yalanları ortaya çıkıyor. Seyyid Kutbun (**Fi-zilâl-il Kur'ân**) tefsîrinin bozuk ve zararlı olduğunu göstermek için, islâm âlimlerinin büyüklelerinden Ahmed ibni Hacer-i Mekkî hazretlerinin fetvâsını okumak yetiştir. Fetvâ şudur:

(İslâm âlimlerinin tefsîrlerinden almayıp da, kendi anladığını ve kendi görüşlerini tefsîr olarak yazan ehliyyetsiz kimselerin tefsîrlerini milletin önüne sürenlere mahkemeler mâni' olmalıdır. Böyle tefsîrler bâtıldır, bozuktur. Bu tefsîrleri milletin önüne süren din adamları sapıktır. Başkalarını da doğru yoldan sapdırmağa çalışmaktadırlar). (**Fetâvâ-yı hadîsiyye**)deki bu fetvâyı okuyan bir müslimân, câhil, sapık din adamlarının sözlerine aldanmamalı, onların kötiledikleri Ehl-i sünnet kitâblarına sarılmamalı, yaldızlı sözlerle, plânlı üsûllerle övdükleri sapıkların bozuk, zehirli kitâblarını almamalı, okumamalıdır.

58 — (**Tebliğ-i cemâ'at**) adı ile islâm memleketlerini dolaşıp, müslimânlara va'z ve nasîhat eden kimseler görülüyor. Bunlar, Hindistândan, Pâkistândan üçer beşer kişilik kâfileler hâlinde çıkararak dünyânın her yerine gidiyor. İslâmîyyeti yaymağa çalışıyor diyorlar. Eshâb-ı kirâmın yolunda olduklarını söylüyorlar. Hanefî mezhebinde olduğunu, ibni Teymiyyeyi çok beğendiğini söyliyene de var. Fâideli ve doğru konuşuyorlar ise de, islâm âlimlerinin isimlerini ve sözlerini ağızlarına almamaları ve Ehl-i sünnet bilgilerinden bir kısmını ört-bas eder görünmeleri şübhe ve üzüntü uyandırdığından, Hindistânda ve Pâkistândaki ba'zı din adamları bunların sapık olduklarını yazmaktadırlar.

Kendilerine (**Cemâ'atüt-tebliğ**) diyorlar. Merkezleri Delhîdedir. [Pâkistânın Karaşi ve Lahor şehirlerinde de büyük şubeleri vardır.] Her gittikleri yerde nemâz kılmak üzerinde çok duruyorlar. Fâideli ve lüzûmlu din bilgileri söylüyorlar. Bu çalışmalarına

Urdu lisânında **(Kest)** diyorlar. Bunların teşkilâtını kuran, Mevlânâ Muhammed İlyâs isminde bir Hindli olduğunu söylüyorlar. Reşîd Ahmed Kenkühînin talebesi idi. Onun yanında on sene kaldığı **(Mevlânâ İlyâs uranki dînî da'vet)** kitabının 43 ve 49 ncu sahifelerinde bildirilmektedir. Bu kitabı İlyâsın yakın talebesinden biri yazmıştır. Reşîd Ahmed 1323 [m. 1905] de ölünce, Halîl Ahmed Sehârenpûrîden okudu. Halîl Ahmed 1346 [m. 1928] de Medîne-i münevverede öldü. Urdu lisânında yazdığı kitâbda İblîsin, Resûlullahdan “sallallahü aleyhi ve sellem” dahâ âlim olduğunu bildiriyor. Reşîd Ahmed, **(Berâhîn-i kâtr'a)** kitabında, ellibirinci sahifesinde, Halîl Ahmedin bu kitabı için, mübârek bir kitâbdır diyor ve **(Beyt-i ayn-ı islâm)** denilen yerde saklıyor. Reşîd Ahmed, hâcî İmdâd-ullah-ı Medenînin halîfesi idi. Hâcî İmdâdullah, 1317 [m. 1899] da Mekke'de öldü. Reşîd Ahmed, önce İsmâ'îl-i Dehlevîden okudu. Bu İsmâ'îl, Abdülvehhab oğlunun **(Kitâb-üt-tevhîd)**ini urdu diline terceme ederek, **(Takvîyet-ül-îmân)** ismini vermiştir. Otuzsekizinci sahifesinde, (Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” öldü, çürüdü. Toprak oldu. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” kıyâmetde şefâ'at edeceğine inanan kafir olur, müşrik olur) diyor. İlyâsın bir hocası da, Eşref Alî Tehânevîdir. Bu da Çeştîyye tarikâtinden hâcî İmdâd-ullahın halîfelerindendir. Urdu dili ile yazdığı **(Behîstî Zîver)** adındaki kitabında, birinci kısmında Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” yüksek derecesini çocuk, deli ve hayvanlar derekesine düşüren çok çirkin şeyler yazmaktadır. İlyâsın üç hocası da, kitâblarındaki böyle yazıları ile müslimânları hayrete düşürmüşlerdir. İlyâs, bunları övmekde, büyültmekde ve aşırı saygı göstermektedir. Onlar için, zemânın evliyâsı, kutbları demektedir. **(Melfûzât-ı hazret-i mevlânâ İlyâs rahmetullahi aleyh)** isimindeki kitabın yüzondördüncü sahîfesi bu medhiyelerle doludur. Şeyhi Reşîd Ahmed için, eğer onu görmeseydim kalbim itmînâna kavuşmıyacaktı. Gece uyanınca, onun yatak odasına gider, onun yüzüne bakar, gelir uyurdum. Onun sevgisi, damarlarımdaki kan gibi her yerime işlemiştir demektedir. Bu sözleri **(Mevlânâ İlyâs urankî)** kitabının 44. cü ve 49. cu sâhifelerinde yazılıdır. **(Mücâdele sûresi)**nin son âyetinde meâlen, **(Allahü teâlâya ve Kıyâmet gününe îmân edenler, Allaha ve Resûlüne uymayanları [ya'nî kâfirleri] sevmezler. Babaları, oğulları, kardeşleri, akrabâları olsalar da, kâfirlerini sevmiyenlerin kalblerini Allahü teâlâ imânla doldurur)** buyruldu. Teblîg-i cemâ'atçıların hepsi, İlyâsı ve hocalarını çok büyültüyorlar, çok övüyorlar. İsmelerini söyleyince ve işitince “rahmetullahi aleyh” diyorlar. Yukarıda bildirdiğimiz kitâblarını her yere yayıyorlar.

Ehl-i sünnet âlimleri, Teblig-i cemâ'atçıları red etmek, sapık olduklarını ortaya koymak için çok kitâb yazdılar. Onlar, bu kitâblara hiç cevâb veremedi. Abdül'Alîm Sıddîkî, İlyâsın ve hocalarının islâmiyeti içerden yıkmakda olduklarını yazmaktadır. **(El-müstened)** ve **(El-mütenebbî-ül-Kadyânî)** ve **(El-üstâz-ül-Mevdûdî)** ve **(Ed-devlet-ül-Mekkiyye)** ve **(Hediyet-ül mehdiyyîn)** kitâbının sonunda da uzun yazılıdır. Bu beş kitâb arabîdir. 1395 [m. 1975] senesinde İstanbulda Hakikat Kitâbevi tarafından ofset yolu ile tekâr basdırılmışlardır.

İlyâs 1363 [m. 1944] de öldü. Yerine oğlu Muhammed Yûsûf geçti. Yûsûf, 1335 [m. 1917] de Delhîde tevellüd ve 1394 de Lahorda vefât etti. Delhîde defn edildi. **(Hayât-üs-Sahâbe)** isimdeki üç cild kitâbı 1395 [m. 1975] de türkçeye terceme ve neşr edilmiştir. Bu kitâbında Eshâb-ı kirâmı çok övmüş olduğundan, okuyanların takdîrlerini çekmektedir. Fekat, (âyinesi işidir kişinin, lâfa bakılmaz) sözü meşhûrdur. Eshâb-ı kirâmın üstünlüklerine inanan ve onları seven kimsenin, onların yolunda bulunması lâzımdır. Onların yolu, Ehl-i sünnet âlimlerinin gösterdikleri yoldur. Eshâb-ı kirâmı sevmenin alâmeti, **(Ehl-i sünnet)**in dört mezhebinden birinin **(Fıkh kitâbları)**nı öğrenmek ve bu bilgilerin yayılmasına çalışmak ve bunlara uygun yaşamaktır. Muhammed Yûsûfün yerine Hindistânda Sehârenpur şehrindeki Mezâhir-i ulûm medresesinde hadîs muallimi olan şeyh İn'âm-ül-Hasen geçti. Hindistânda Lucknow şehrinde 1310 [m. 1891] de kurulmuş olan **(Nedvet-ül-ulemâ)**nın emîri [reîsi] olan Ebül-Hasen Alî Nedvî, 1395 [m. 1975] de Lucknowda basılmış **(Ed-da'vet-ül islâmiyye)** kitâbında, imâm-ı Rabbânî Ahmed Serhendîyi ve hizmetlerini övdükten sonra, 1246 da öldürülmüş olan İsmâ'il-i Dehlevîyi ve 1320 de ölen Nezir Hüseyin Dehlevîyi ve hâcî İmdâd-ullahın halîfelerinden Muhammed Kâsım Nanawtavî tarafından 1288 [m. 1871] de kurulmuş olan Diyobend medresesini ve 1362 de ölen Eşref Alî Tehânevîyi ve teblig-i cemâ'ati ve kurucusu Muhammed İlyâsı çok medh ve senâ etmektedir. Muhammed Kâsım Nanawtavî 1317 [m. 1899] da öldü. İsmâ'il-i Dehlevînin **(Takviyet-ül-îmân)** kitâbının 1396 [m. 1976] senesinde Pâkistânda basılmış olan **(Takvîm-ül-beyân)** adındaki fârisî tercemesini okuduk. İsmâ'ilin câhil olduğu kadar ahmak da olduğunu öğrendik. Hakkı bâtila karışdırarak kötülemeğe uğraşan bir mezhebsiz olduğunu iyi anladık. Allahü teâlâ, müslimânları böyle sapık yazıları okumaktan, bunlara aldanarak, sonsuz felâkete sürüklenmekten muhâfaza buyursun! Âmîn.

Hindistânın cenûbunda bulunan Kerala eyâletinin Malappuram şehrinde, Samasta denilen (Cem'ıyyet-ül-ülemâ)nın neşr ettiği aylık **(El-muallim)** mecmû'asının 1399 [m. 1979] Şevval ayı, dokuzuncu ve dahâ sonraki birkaç sayılarında, Ehl-i sünnet âlimlerinden Mevlevî Ebû Ahmed, **(Cemâ'at üt-teblîğa)**daki şübhenin keşfi başlığı altında diyor ki: Hindistânın şimâl kısımlarında, çeşitli fırkalar ortaya çıkmış, dîni tecdîd edeceklerini, her yere yaya-caklarını söylüyorlar. Çok kimse, bunların yaldızlı sözlerine bakarak, kendilerinin ve kurucularının i'tikâdlarını incelemeksizin onlara tâbi' oluyorlar. İçyüzleri ortaya çıkınca, tekrâr ayrılanları, onların yalanlarını, hiylelerini anlatanları çok oluyor. Târîhe bakılırsa, böyle sapık kimseler çok görülür. Bunlar nefslerine, bozuk düşüncelerine kapılmış zevallılardır. İslâmiyyetin delillerine istedikleri gibi yanlış ma'nâlar veriyorlar. İbni Teymiyyenin ve Abdülvehhâb oğlu Muhammed Necdînin çürük ilkelerine kayıyorlar. Din bilgilerinden haberi olmıyanlar, bunları doğru yolda sanıyor. Dîne hizmet ettiklerine inanıyorlar. Bu sapık fırkalardan biri mevlânâ İlyâsın ortaya atdığı yoldur. Kendilerine **(Cemâ'at-üt-teblîgiyye)** diyorlar. Dünyâyı dolaşıyorlar. İbâdetleri ile, câzibeli sözleri ile ve giyinişleri ile dînine bağlı, sâlih kimseler olarak görünüyorlar. İnanışlarını, tuttukları yolu hiç bildirmiyorlar. Tohumlarını Kerala topraklarına da saçmağa başladılar. **(Samasta Kerala)** âlimleri, bunların kitâblarını, inanışlarını, ortaya çıkışlarını, kurucularının hayâtını, yolunu ortaya koyarak, kendileri ile cihâda başladılar. Bunları inceliyenler, hiylelerini, bid'at ehli olduklarını anlıyorlar. Bunların Ehl-i sünnet ve cemâ'atin hak yolundan sapmış, bid'at ve dalâlet yolunda olduklarına fetvâ verdiler. Hindistânın şimâlindeki ve cenûbundaki ve Seylan adasındaki Ehl-i sünnet âlimlerinin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" bu fetvâları icmâ' hâlini aldı. Biz de, Allahü teâlânın tevfiği ile ve selef-i sâlihînin izlerine sarılarak, bozuk inanışlarını ve sapık yollarını aşağıda bildireceğiz.

(Cemâ'at-üt-teblîgiyye) sapık yolunun kurucusu, İsmâ'îl oğlu Muhammed İlyâs'dır. 1303 [m. 1886] senesinde doğmuş, 1363 [m. 1944] de ölmüştür. Önceleri (Mezâhir-ül-ulûm) medresesinde ders verdi. Bu işde muvaffak olamayınca, şeyhlik yapmağa başladı. Câhil halka muska ve düâlar yaparak geçimini sağladı. Bu arada **(Teblîğ)** tarikatini kurdu. Medâris şehrindeki **(Külliyet-i ka-id-i millet)** medresesi amîdi [reîsi] Cemâl Muhammed sâhib, Cenderke gazetesinin 24 Temmuz 1976 nüshasında, bu tarikat hakkında uzun bilgi vermektedir.

Delhîde bulunan **(Cemâ'at-üt-teblîgiyye)** reîsi ve arkadaşı Mu-

hammed İdris Ensârî, Delhîde Cemâl matba'asında basılmış olan **(Tebliğ-i Düstûrül'amel)** risâlesinde, bu tarikatın kuruluş sebebini şöyle bildiriyorlar: *(İyi düşünülür ve târîh incelenirse, dört temel üsûl ile insanlar huzûra ve se'âdete kavuşturulamamıştır. Bu da, Âl-i İmrân sûresinin 139. cu âyeti olan (Siz onlardan şerefli, yükseksiniz. Çünkü îmânınız var)dan anlaşılmaktadır. Birincisi, islâm dîninin maksadı, bâtil nizâmını, ya'nî sapık inanışları ve huyları değıştirmekdir. İkincisi, bunları değıştirmek, ancak Peygamberlerin "aleyhimüssalâtü vesselâm" seçtikleri yol ile olur. Üçüncüsü, müs-limânların, gerek birer birer, gerekse toplu olarak bugüne kadar yaptıkları çalışmalar, bu maksad için değıldi ve Peygamberlerin yolunda olmadılar. Dördüncüsü, bunun için sâlih olan bir cemâ'at, ya'nî (Cemâ'at-i islâmîyye) kurmak ve bunun, islâmın gösterdeğı yolda çalışması lâzımdır. İşte bu işi, Allahın sâlih kullarından Muhammed İlyâs yaptı. İslâm yolunda çalışmak isteyenleri toplayarak, (Cemâ'at-üt-tebliğıyye) denilen yeni bir topluluk meydâna getirdi) diyorlar.*

Şu laflara bakınız! Ümmet-i Muhammediyyenin bindörtüyz se-neden beri, gerek birer birer, gerekse toplu olarak yaptıkları çalış-malar, Peygamberlerin "aleyhimüssalâtü vesselâm" yolu değılmiş ve insanlar arasına yayılmış olan bâtil inanışları değıştirmek için değılmiş. Bunun için, yeni bir cemâ'at kurmak lâzım olmuş. Bunu Cemâ'at-i tebliğıyyenin emîri bildiriyor! Ümmet-i Muhammediyyeyi parçalamak, Ehl-i sünnetin dışında yeni sapık bir çağır açmak isteyenler, hep böyle söyleyerek ortaya çıktıılar. Ümmet-i islâmîyyenin hepsi, doğru yoldan ayrıldı, hidâyet yolundan sapdılar diye-rek, yeni bir tarikat kurdular. Uydurdıkları, bozuk, kötü ilkeleri, böylece ortaya koydular.

Yine bunun gibi son zemânlarda Ebül-a'lâ Mevdûdî isminde-ki kimse Pâkistânda, **(Cemâ'at-i islâmî)** denilen bir teşkilât kurdu. Bunu kurmasının sebebini urdu dilinde çıkardığı (Min Müslimân ur mevcûdühü siyâsf) risâlesinin onbeşinci sahifesinde, şöyle an-la-tıyor: *(Çok araştırmış, incelemiştir. Bugünkü islâm halkasını boy-nundan çıkarmağa karar vermiş. Eğer böyle yapmasaymış, o da il-hâd ve dehrîyye denilen dinsizlerin yolunda kalırmış. Ecdâdın-dan, dedelerinden gelen din, ilhâd ve dehrîlik imiş. Bunun için, kelime-i tevhîdin ma'nâsına tam uygun olarak yeni bir din ortaya koymuş. Bulunduğı zemânın ilk hakîkî müs-limânı kendisi imiş. Müslimân olsun, olmasın, herkesi bu yeni dîne çağırıyormuş).*

Muhammed İlyâs da böyle söylüyor. Bu ümmet-i Muhamme-diyyenin, asrlardan beri yaptıkları herşey Peygamberlerin yoluna

uygun değilmiş. Muhammed Manzûr-i Nu'mânî, İlyâsın (Ümmet-i Muhammediyyenin şimdi yaptıkları ibâdetler, hep rûsûm ve âdetlerdir. Din öğretenler, din idârecileri, rûsûm ve âdetlere bağlı kalmışlardır) dediğini (**Melfûzât**) risâlesinin onikinci sahfesinde bildirmektedir. (Tebliğ-i cemâ'at) önderlerinden Muhammed Hasen hân, (**Miftâh-ut-teblîg**) önsözünde diyor ki, (*Zemânımızda din işleri başı boş kaldığı için, çok kimse şirk, küfr ve ilhâd akıntısına kapılmışdır. Allahü teâlâ insanların bu hâline acıyıp, mu'cize olarak, müslimânları gâfletten uyandırmak ve onlara din rûhunu aşlamak için Şeyh Muhammed İlyâsı gönderdi. Bu mücâhid, Delhî şehrinin cenûbundaki Mivat kasabasında, zemânın şartları izn verdiği kadar, insanları uyandırmaya çalışdı*) diyor. Bütün ümmet küfrde, dalâletde olunca, İlyâs doğru yolu acabâ nereden buldu denirse, buna cevâb vermeleri kolay olmayacaktır sanırız.

Yukarıda bildirilenlerden anlaşılıyor ki, (**Tebliğ-i cemâ'at**) fırkası, diğer eşkiyâ arkadaşlarının söyledikleri gibi, (Bu ümmet-i Muhammediyye dalâlete düşdü. Doğru yoldan ayrıldı) diyorlar. Bu sözleri, Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" bildirdiğine taban tabana zıddır. Çünkü Tirmüzînin bildirdiği hadîs-i şerîfde, (**Ümmetim, dalâlet üzerinde birleşmez**) buyurdu. Bu hadîs-i şerîf müctehidlerin ya'nî islâm âlimlerinin sözbirliği yaptıkları bilgilerin hep doğru olacağını kesin olarak bildirmektedir. Yalnız âlimler değil, aklı başında olan herkes, böyle olduğunu hemen anlar.

şimdi, bu (**Cemâ'at-üt-teblîgiyye**) fırkasının nasıl teessüs ettiğini bildirelim: Hindistânın meşhûr din ve târih adamlarından Ebûl-Hasen Alî Nedvî, Cemâ'at-üt-teblîgiyyenin kurucusu İlyâsın sözlerini şöyle bildiriyor: 1345 [m. 1926] senesinde, Medîne-i münevverede iken, bu işe başladım. (Bu hareketi, senin elinde gerçeleşdireceğiz) diye rû'yâda müjdelendim. Bunlar, (**Muhammed İlyâsın dîne da'veti**) kitâbının yetmişyedinci sahfesinde urdu dili ile yazılıdır. Bir sahfede sonra da, Medînedeki Hindistâna döndükten sonra, insanları dîne da'vet etmeğe başladı. Bu iki satır yazıdan anlaşılıyor ki, bu da'vet Allahü teâlânın emri ile başlamış ve Allah tarafından kendisine rû'yâda müjdelendi. Bu yolun iç yüzü, (**İlyâsın melfûzâtı**) kitâbında geniş açıklanmaktadır. Bu kitâbda, talebesinden, Muhammed Manzûr Nu'mânî, arkadaşlarına, hocasının şu müjdesini vermektedir: (*Rû'yâ, Peygamberliğin kırkaltı parçasından biridir. Riyâzetler çekmekle, mücâhedeler yapmakla hâsil olmiyan terakkîler, ba'zı seçilmişlere rû'yâda hâsil olmaktadır. Bunlara rû'yâda hâsil olan bilgiler, Peygamberliğin*

parçalarıdır. Bunlarla terakkî hâsıl olmaz mı? İlm ma'rifeti arttırır. Ma'rifet de, insanı Allaha yaklaştırır. Bunun için, Allahü te-â lâ, **(Yâ Rabbî ilmimi arttır)** demeği emr etdi. Rü'yâda insana sa-hîh ilmler verilir. Bundan dolayı, bu emîrinizin çok uyuması için düâ ediniz! A'sâbım bozularak, uyku azaldığı zemânlar, uyku mu arttırmak için tabîbe mürâceat ediyor, verdiği ilâcları kullanıyorum. Bu teblîğ ile da'vet etmek yolu bana rü'yâda gösterildi. **(Siz ümmetlerin en iyisi oldunuz. İnsanların iyiliği için yaratıldınız. İyilik yapılmasını emr eder, kötülükten nehy edersiniz)** me-âlindeki âyetin tefsîri bana rü'yâda bildirildi. Ben, Peygamberler gibi, insanları da'vet için yaratıldım. Âyetdeki (yaratıldınız) sözü, bu da'vetin yalnız bir yerde yapılması ile, bir şeherde kalmakla temâm olmayacağını, bulunduğu yerden çıkarak, şehirleri, evleri dolaşmak lâzım olduğunu gösteriyor). Bunlar, kitâbın ellinci sahîfesinde yazılıdır. Şu sözlere bakınız! Kur'ân-ı kerîm rü'yâda tefsîr ediliyor. Rü'yâda kendisine sahîh ilmler verildiğini, bunların mücâhede ve riyâzet ile elde edilemeyeceğini iddiâ etmektedir. Âyet-i kerîmedeki **(Uhricet)** kelimesinden, hiçbir müfessirin bildirmediği yeni bir ma'nâ çıkarmaktadır. Talebesinden, kendisinin çok uyuması için çalışmalarını istemekde ve yazısından anlaşılacak daha nice şeyler bildirmektedir. Bunlar, Kur'ânı kendi re'yi, görüşü ile tefsîr etmek değil midir? Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem” **(Kur'ânı kendi re'yi ile tefsîr edenin yeri Cehennem ateşi olsun!)** hadîs-i şerîfi ile, müslimânları böyle tefsîr etmekden men' etmekde, korkutmaktadır. Bu hadîs-i şerîfi Tirmüzî bildiriyor. Sağını solundan ayıramıyan, farzı sünneti tanıyamıyan kimselerin teblîğ için seyâhate çıkmaları, hep bu rü'yâdaki tefsîrden ileri gelmektedir. İslâmîyyet, şarkdan garba kadar her yere yayıldıktan sonra, bunların emr-i ma'rûfu temâmlamak için, ev ev dolaşmaları da, hep rü'yâda emr olunmuşdur. Allâme ibni Cerîr Taberî ve Selef-i sâlihînden birçok müfessirler, bu âyet-i kerîmeyi tefsîr etmişler ve allâme imâm-ı Süyûtî “rahmetullahi teâlâ aleyh” bunları **(Dürr-ül-mensûr)** kitâbında bildirmiştir. Bu kitâbın ikinci cüz altmışdördüncü sahîfesinde buyuruyor ki, Abd ibni Hamîd ve İbni Cerîr ve İbn-ül-Münzir, imâm-ı Mücâhidden alarak, **(Siz hayrlı ümmetsiniz. İnsanların iyiliği için yaratıldınız)** meâlinde olan âyetdeki insan, arabadan başkalarıdır. Hayrlı ümmet de arabdır. Görülüyor ki, tefsîr âlimlerinin hiçbirisi bu âyete İlyâs gibi ma'nâ vermemiştir. Demek ki, onun teblîğ hareketi, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere ve Selef-i sâlihînin yoluna uygun değildir. Uykuda, rü'yâda yapılan bir tefsîre dayanmaktadır. Bu ise, dinde ibtidâ'dir. Bid'at çıkarmaktır. Peygamberimiz “sallallahü aleyhi ve sellem”,

(Bu dînimizde dinde bulunmayan birşey meydâna çıkınca red ediniz!) buyurdu. Bu hadîs-i şerîf (**Buhârî**) ve (**Müslim**)de yazılıdır.

[Nablüsî de “rahmetullahi teâlâ aleyh”, (**Hadîka**)nın 128. ci sahîfesinde geniş açıklamaktadır. Yüzaltmışsekizinci sahîfesinde diyor ki, (Uyurken görülen rü’yâlar, rûhânî ilhâmırlar gibi, ahkâm-ı islâmîyyeyi bildiren sebeplerden değildirlere). Yüzyetmişinci sahîfesinde diyor ki, (Allahü teâlânın, hiç kitâb okumamış birinin kalbini açması, ma’rifetlerle, hakîkatlerle doldurması câizdir. Kur’ân-ı kerîm, hadîs-i şerîf işitince, bunların tefsîrlerini yaparak âlimleri hayretde bırakır. Fekat, bu zât iktidâyâ sâlih olmaz. Velîdir. Fekat imâm ve mürşid değildir. İslâm âlimi olmak için, Kur’ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin ahkâmına vâkıf olmak lâzımdır). Yüzseksenyedinci sahîfesinde diyor ki, (Dînin unutulması, ya’nî islâmîyyetin âdet hâline gelmesi, ya’nî islâmîyyete değil, akla ve kendi görüşüne uyulması, dört şeyden ileri gelmektedir: Birincisi, öğrendiklerini yapmamak. İkincisi, bilmeden yapmak. Ya’nî, Allahü teâlânın emrlerini öğrenmeyip, kendi aklına, görüşüne uymak ve herkesin de böyle olması için çalışmak. Bunların doğru ve fâideli olduklarına inanıp, bunları beğenmeyenlere düşman olmak. Üçüncüsü, yapacağı şeylerin ahkâmını önceden öğrenmemek. Dördüncüsü, insanların dîn bilgilerini öğrenmelerine mâni’ olmak. Öğrenmek ve gençlere öğretmek isteyenlere, gerici, çağ dışı diye iftirâ etmek.

Tesavvuf büyükleri, Velîler, mürşidler “kaddesallahü teâlâ es-rârehüm”, hep islâmîyyete uymuşlardır. Yüksek derecelere böyle kavuşmuşlardır. İslâmîyyete uymak, islâmîyyetin dört delîline uymak demektir. Bu dört delîl, Kur’ân-ı kerîm ve Sünnet ve İcmâ’î ümmet ve Kıyâs-ı fûkahâdır. Bu dört kaynaktan başka şeylere tâbi’ olanlar Cehennem azâbına gideceklerdir. Bunlar, se’âdet-i ebediyye yolunu kesiciler, bâtilî hak şeklinde gösteren yalancılardır.) (**Hadîka**) kitâbının birinci cildi hakîkat Kitâbevi tarafından basdırılmışdır.]

İbni Hacer-i Askalânî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, (Peygamberlerden “aleyhimüssalevatü vetteslîmât” başkasının rü’yâsı, islâmîyyetin hükmlerini bildirmez. İslâmîyyetin hükmleri, vahy ile ve ictihâd ile anlaşılır) dedi. O hâlde, rü’yâ ile âyet-i kerîme nasıl tefsîr olunabilir? İnsanlara, rü’yâ ile nasıl hüküm edilebilir? Rü’yâyâya uyarak, bunlar dünyânın heryerine nasıl gönderilebilir? Böyle yapmakla, ahkâm-ı islâmîyye değiştirilmiş olmuyor mu?

Allahü teâlâ, Kur’ân-ı kerîmi, insanlara beyân edilmesi, anlatılması için gönderdiğini bildiriyor. Cemâ’at-üt-teblîgiyyenin reîsi ise, kendisine Kur’ânın rü’yâda tefsîr edildiğini söylüyor. Buna gö-

re ve bu görüşde olan Ebül'alâ Mevdûdînin (**Tenbîhât**)ında iddiâ etdiğine göre, Kur'ân-ı kerîmin, bilinen tefsîr kitâbları ile açıklanması, lüzûmsuz olmakda, rü'yâda gösterilenleri anlıyacak kadar, arabî lûgat kitâbları kifâyet etmektedir. Dinde reformcu olan bu iki kişi, her bid'at sâhibi gibi, hem Kur'ân-ı kerîme kendi görüşlerine göre ma'nâ veriyorlar, hem de, Kitâb ve sünnet yolunda olduklarını söylüyorlar. Bu ise açık biryalancılıktır.

(Düstûr-ül-amel) dedikleri, beyânlarında diyor ki, (Teblîg-i cemâ'atcılarının maksadları, akîdeleri üçtür:

1 — İ'lâ-i kelimetüllah,

2 — İslâmiyeti yaymak,

3 — Bu akîdede olanları birleştirmek. Mezhebde, ahlâkda ve eğitimde islâhât yapmak.) Bunların akîdelerini, inançlarını iyi anlamak için, kitâblarını incelemek lâzımdır. İnançlarının birkaçını bildirelim:

Teblîgcilerin emîrleri olan Muhammed İlyâsın (*Gâyemiz, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", Eshâbına bildirdiklerini öğretmektedir. Her memleketi dolaşarak, nemâzı anlatmak ve nasîhat vermemiz, bu hareketimizin başlangıcıdır, [Melfûzât s. 31]*) sözünden anlaşılıyor ki, bunlar Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" bildirdiklerini, kendi anladıklarına, mesleklerine göre anlatmaktadırlar. Arkadaşlarından Zahîr Hasena diyor ki, (*Bizim yolumuzu, yalnız nemâz kılmağı öğretmek zan ediyorlar. Allaha yemin ederim ki, hareketimiz nemâzı bildirmek değildir. Yeni bir kavm yetiştiriyoruz*) [Dînî da'vet s. 205]. Bu sözü, maksadını açıkca ortaya koymaktadır. İlyâsa tâbî' olanların, biz herkesin nemâz kılması için çalışıyoruz demelerinin doğru olmadığı açıkca anlaşılmaktadır. Böyle davranmaları, herkesi aralarına alabilmek için bir başlangıç, bir tuzak olmaktadır. Nitekim, (**Mekâtîb**)in 66. cı sahîfesinde, (*Bu fakîre göre, Teblîgimiz, islâmiyete, tarîkate ve hakîkate şâmilidir*). Bu söz, İlyâsın, bir rü'yâsı üzerine kurulmuş olan bu cemâ'atin, yeni bir islâmiyeti ve tarîkati câmi' olduğunu gösteriyor. Çünkü, din demek bu üç esâs demektir. İslâm ismi altında maskelenen yeni bir din, rü'yâ üzerine kurulmuş bir din getirmektedirler. Yukarıdaki sözlerinin, bid'at ve dalâlet olduğu meydândadır.

İlyâsın tâbî'lerinden Muhammed İdrîs Ensârî diyor ki, (Bu cemâ'atin akîdesi, Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullahdır) [Düstûr s. 4]. Bu akîde, müslimânlığın temel akîdesidir. Fekat, bunu müslimân olmadıkları sözbirliği ile bildirilmiş olan Kâdiyânîler

[ya'nî Ahmedîler] ve Behâîler de söylemektedir. Bunlar da, böyle söyleyerek, yeni bir bid'at fırkası meydâna getirdiler. *(Bir işi, bir ibâdeti yapmak, birşeyi yasak etmek için, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" bildirmiş olması lâzımdır. Başka delîl lâzım değildir)* dediler. [Düstûr s. 5]. Böylece [Edille-i şer'îyyeden olan] İcmâ' ve Kıyâsî inkâr etdiler. Bununla berâber, kendisinin mutlak müctehid olduğunu söylemedi. Çünkü söylemiş olsaydı, geçmişini ve bilgisinin derecesini bilenler arasında, buna inanacak kimse olmazdı.

Bir kimsenin bu cemâ'ate dâhil olmasını **(Düstûr-ül-amel)** şöyle bildirmektedir: **(Kelime-i şehâdet)** *söylüyor ve ma'nâsına inanan herkes, bu cemâ'atin a'zâsından olur. Bu cemâ'ate girecek olanın bağlı olduğu fırka, kavm ve bulunduğu memleket ne olursa olsun bir te'sîri yoktur.* [S. 5]. Bu yazı gösteriyor ki, müslimân olduğunu söyleyen herkes, ister Kâdiyânî olsun, ister başka bid'at fırkalarının birinde bulunsun, ya'nî hâricî, kaderiyye, mu'tezile, mevdûdiyye ve vehhâbiyye gibi sapıklardan olduğuna bakılmadan, bu fırkaya ortak olabilmektedir. Ortak olanlar yalnız hadîs-i şerîf ile amel ederler. Selef-i sâlihînin "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in" yaptıklarına ve icmâ'a ve kıyâsa kıymet vermezler. Dört mezhebden birine tâbî' olmazlar. Bununla berâber, islâmiyyete ve tesavvufa ve hakîkate tâbî' olduklarını söylerler. Bu ise, açık bir dalâlet, şaşkınca bir sapıklıktır. Teblîğ-i cemâ'at denilen bu yol, Cemâ'atül-islâmiyye denilen Ebül'alâ Mevdûdînin sapık fırkasına benzemektedir.

Kendi emîrlerinin seçilmesinde de diyor ki, *(İslâm nizâmında Emîrlik çok mühimdir. Cemâ'at-üt-teblîğ içinden seçilen Emîr, islâmiyyetin bildirdiği ulûl-emr demektir. Bunun ma'rûf olan emrlerine her ferdin itâ'at etmesi, Allahın ve Resûlünün emrlerine itâ'at etmek gibi farzdr.)* [S. 6] *(Emîrin, islâmiyyete uygun olan emrlerine, i'tirâz etmeden itâ'at etmek vâcibdir. Emrlerinin senedlerini, delîllerini araştırmak câiz değildir. Emrlerini yapmak, yâhud rızâsına uygun olmayı yapmak büyük günâhdır. Allahü teâlânın müâhazesine, azâbına sebep olur).* [S. 7] Görülüyor ki, Emîrlerini Peygamber derecesine yükseltmektedirler. Sekizinci sahîfesinde diyor ki, *(Emîrin, mühim bir emr vereceği zemân, cemâ'atin ileri gelenleri ile müşâvere etmesi, sonra Şûrâ meclisi a'zâları ile müşâvere etmesi, ya'nî bunlara danışması vâcibdir. Reyleri dağılırsa, bunlardan, dilediğini tercih ederek, bunu emr eder).* Görülüyor ki, bunlar yalnız hadîs-i şerîflere ve emîrlerine itâ'at etmektedirler. Sanki, Kur'ân-ı kerîmde, yalnız emîrlerine

itâ'at olunması emr edilmiş, ona itâ'at farz olmuştur. Ona uymıyandan Allahü teâlâ intikâm alacaktır. Şûrâ üyelerinin ve idârecilerinin söylediklerine uymasa dahî, emîre itâ'at lâzım olmaktadır. Bu şûrâ üyeleri ve idârecileri ve emîrleri, kendilerinden olmakda, ya'nî hangi fırkadan olduğu ve ne kadar ilm sâhibi olduğu ve başka hiçbir şart araştırılmadan, yalnız Kelime-i şehâdet söylemekle biraraya toplanmış bulunan kimselerdendir. Hâlbuki, Selef-i sâlihîn [ya'nî Ehl-i sünnet âlimleri] Ülül-emr olacak zâtın nasıl olacağını bildirdiler. Allâme Ebüssü'ûd efendi "rahmetullahi teâlâ aleyh" buyuruyor ki, (Ülül-emr, hak yolda olan âmirler ve âdil olan hâkimlerdir. Hulefâ-i râşidîn denilen dört halîfe ve bunların izinde olanlar böyledir.) İmâm-ı Kerhî, (Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" zemânında ve dahâ sonra olan âmirlerdir. Hâkimler, askerî âmirler böyledir) dedi. Ba'zılarına göre ise, Ülül-emr, islâm âlimleri demektir. Teblîg-i cemâ'atçıların kendi aralarında seçtikleri emîrlerin böyle olmadıkları meydândadır. Bu emîrlere itâ'at etmenin vacib olduğunu, itâ'at etmiyenin büyük günâh işlemiş olacağını söylemeleri de, hiçbir temele dayanmamaktadır.

Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem" ümmetinin başına gelecekları bildirirken, **(Benî İsrâil yetmişiki millete ayrıldı. Ümmetim de, yetmişüç fırkaya ayrılacaktır. Bunlardan yalnız bir fırka kurtulacak, diğerlerinin hepsi Cehenneme gidecektir)** buyurdu. Eshâb-ı kirâm, bunu işitince, (O hangisidir, yâ Resûlallah) dediler. **(Benim ve Eshâbımın yolunda olanlardır)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîfi, Tirmüzî yazıyor ve Abdüllah bin Ömerin haber verdiğini bildiriyor. İmâm-ı Ahmedin ve Ebû Dâvûdün yazdıklarına ve hazret-i Mu'âviyeden haber aldıklarına göre de, **(Bunlardan yetmişkisi Cehennemde, geri kalan biri Cennetdedir. Bu da, bir cemâ'atdir)** buyurdu. Bu hadîs-i şerîf (**Mışkât**) kitâbının (**İ'tisâm**) bâbında da yazılıdır. Ey müslimânlar! Bu hadîs-i şerîfde bildirilen tek kuruluş fırkasını ve bunların Cennete girmeğe sebep olan i'tikâdlarını arayıp bulmalıyız ve bunların i'tikâdına uymıyan sapık fırkalarından sakınmalıyız! Bu sûretle Cehennemden ateşinden, alevlerinden kurtulmağa çalışmalıyız! Gavs-ul-a'zam Abdülkâdir-i Geylânî hazretleri, ikinci hadîsde bildirilen **(Cemâ'at)**i ve birinci hadîs-i şerîfi şöyle açıklamaktadır: (Mü'minin Sünnete ve Cemâ'ate tâbi olması lâzımdır: Sünnet Resûlullahın gösterdiği yoldur. Cemâ'at da, **(Hulefâ-i râşidîn)** denilen dört halîfe zemânlarındaki Eshâb-ı kirâmın sözbirliği yaptığı şeylerdir. Müslimânın, bid'at sâhiblerinin çoğalmalarına mâni' olması, onlara yaklaşmaması, selâm vermemesi lâzımdır. Mezheb imâmı Ahmed bin Hanbel, bid'at sâhibine selâm veren, onu sevmiş demektir buyurdu. Çünkü, hadîs-i

şerîfde, **(Selâm vermeği yaygın hâle getiriniz! Böylece sevişiniz)** buyuruldu). Bunlar **(Gunyet-üt-tâlibin)** kitâbının 90. cı sahîfesinde yazılıdır. Muhakkiklerin sonuncusu olan büyük âlim Ahmed ibni Hacer-ül-Heytemî “rahmetullahi teâlâ aleyh” de, **(Savâk-ul-muhrika)** kitâbının 149. cı sahîfesinde, bunları geniş bildirmekde, bu arada, (Ehl-i sünnet i'tikâdından ayrılanlara **(Mübtedi')** denir. Bunlar, birinci asrda ortaya çıkmağa başladılar) demektedir.

İbni Hacer-i Heytemî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, **(Feth-ul-cevâd)** kitâbında diyor ki, (Mübtedi', Ehl-i sünnetin sözbirliği ile bildirmiş olduğu i'tikâda uymıyan kimsedir. Bu sözbirliğini Ebül'Hasen Eş'arî ve Ebû Mansûr Ma'türîdî “rahmetullahi teâlâ aleyhimâ” ile bunların yolunda olan âlimler bildirdiler). **(Fetâvâyı hadîsiyye)** kitâbının 205. cı sahîfesinde diyor ki, (Bid'at sâhibi demek, inanışları Ehl-i sünnet inanışından ayrı olan kimse demektir. Ehl-i sünnet inanışı, Ebül'Hasen Eş'arî ve Ebû Mansûr Ma'türîdîn'in ve bunlara tâbi' olanların inanışdır. İslâmiyyetin beğenmediği birşeyi meydâna çıkararak herkes bid'at sâhibi olur). Şâfiî âlimlerinden Ahmed Şihâbüddîn Kalyûbî Mısrî **(Kenz-ür-râgıbîn)** hâşiyesinin dördüncü cildinde diyor ki, (Ebül-Hasen Eş'arînin ve Ebû Mansûr Ma'türîdîn'in bildirdiklerinden ayrılan kimse (Sünnî) değildir. Bu iki imâm Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” ve Eshâbının yolundadırlar).

Yukarda yazılanlardan anlaşılıyor ki, bu ümmet yetmişüç millete ayrılacak, bunlardan yalnız birisi Cehennemden kurtulacaktır. Her mü'minin bu bir fırkayı arayıp bulması ve bunlara tâbi' olması vâcibdir. Bunlar, Ebül-Hasen Eş'arî ve Ebû Mansûr Mâ'türîdîn'in yolunda olanlardır. Zemânımızda ortaya çıkıp yeni bir islâm fırkası kuranın, yalnız **(Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah)** demekle kalıp, Ehl-i sünnet velcemâ'at i'tikâdında olması nasıl doğru olabilir? **(Cemâ'at-üt-teblîgiyye)** isminde yeni türeyen bu fırkanın sözleri ve yazıları gösteriyor ki, bu fırkaya girmek için yalnız (Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah) demek şarttır. Bunu söyleyen kimse, hangi sapık fırkadan olursa olsun ve Resûlullahdan başka kimseye hattâ Eshâb-ı kirâma ve müctehid imâmlara itâ'at etmese de, bu fırkaya girmektedir. Kâdiyânî, Nîcerî, Vehhâbî, (Cemâ'at-i islâmiyye)ci ya'nî Mevdûdîci ve müslimân olmıyan başka yollardaki kimselerin, bu cemâ'atden olduklarını görüyoruz. Bu hâlleri ümmet içinde fesâd çıkarmak, bölücülük yapmak değil de, ne olabilir?

Acabâ içlerine aldıkları böyle sapık kimseleri, sonra islâh etmiyorlar mı? Kitâblarından anlaşılan ve yaptıklarından görülen,

bunun tersidir. Mezhebler üzerinde konuşmağı men' ediyorlar. Herkesi kendi akîdesinde serbest bırakıyorlar. **(Düstûr-ül-amel)**'in 16. cı sahîfesinde, (Bölücü ve lüzûmsuz mes'ele üzerinde durulmaz. Tevhîdin aslı ve islâmın esâsı incelenir) diyor. **(Miftâh-ut-teblig)** kitâblarının 218. ci sahîfesinde de, aynı şeyler yazılıdır. Kuruçuları olan Muhammed İlyâs, **(Melfûzât)**ının 116. cı sahîfesinde, (Yolumuzun aslı, îmânı kuvvetlendirmedir. Akâid bilgilerini genişletmek doğru değildir. Yoksa, kalblerde fitne, zihnlere şübheleler hâsıl olur) diyor. **(Mekâtîb)**inin 142. ci sahîfesinde, (Ara sıra, bid'at kelimesini kullanıyorsunuz. Böyle sözleri söylemeyiniz! Böyle sözler, insanlar arasında fitne çıkmasına sebep olur) demektedir.

Yukarıda bildirilenlerden anlaşılıyor ki, bunlarda Ehl-i sünnet i'tikâdı yoktur. Yetmişüç fırkadan herbiri aralarına serbestçe karışabilir. Hattâ müslimân olmıyanlar da, dâhil olur. İ'tikâd bilgileri üzerinde durmazlar. Hattâ bunların öğrenilmesini men' etmektedirler. Yalnız Peygamberlerin yolunda olduklarını söylerler. Hadîs-i şerîfde bildirilmiş olan, i'tikâdı doğru tek fırkayı araştırmazlar. Bunu talep etmenin fitneye sebep olacağını söylerler. Bid'at ve benzeri kelimeleri kullanmazlar. Böyle sözler, fitne çıkarır derler. Bütün bu sapık davranışları ile birlikte, kendilerinin Ehl-i sünnet velcemâ'at mezhebinde olduklarını söylerler. Hâlbuki, bu hak mezhebdekilere göre, bunların dalâletde olduklarında hiç şübhe yoktur.

İslâm âlimleri, müslimânların bid'at sâhibleri ile görüşmelerini, onlara yaklaşmalarını, konuşmalarını yasak etdiler. Abdülkâdir Geylânî "kaddesallahü teâlâ sirrehül'azîz", bid'at ehlinin mezheplerinin bozuk olduklarına inanmak, onlara uymamak lâzım geldiğini, onları sevmemenin çok sevâb olduğunu bildirdi. Peygamberimiz "sallallahü aleyhi ve sellem", **(Bid'at sâhibine düşman gözü ile bakan kimsenin kalbini Allahü teâlâ emân ve îmân ile doldurur. Bid'at sâhibini kötü bileni Allahü teâlâ, Kıyâmet gününün korkularından korur. Bid'at sâhibine hakâret edene, Allahü teâlâ, Cennetde yüz derece ihsân eder. Bid'at sâhibini güler yüzle karşılayan veyâ ona iyilik eden, Allahü teâlânın Muhammed aleyhisselâma göndermiş olduğu islâmiyeti beğenmemiş olur)** buyurdu. Mugîre'nin Abdüllah ibni Abbâsdan haber verdiği hadîs-i şerîfde de, **(Bid'at sâhibi, bid'atinden vazgeçmedikçe, Allahü teâlâ, onun hiçbir ibâdetini kabûl etmez!)** buyuruldu. Fudayl bin İyâd "kaddesallahü teâlâ sirrehül'azîz" buyurdu ki, (Bid'at sâhibini seven kimsenin ibâdetlerini Allahü teâlâ yok eder ve kalbinden îmân

nûrunu çıkarır.) Bid'at sâhibini sevmiyenin ibâdetleri az olsa bile günâhlarının afv olunması umulur. **(Yolda, bir bid'at sâhibi ile karşılaşmamak için yolunu değiştir!)** Bu hadîs-i şerîfler ve nasîhatler, **(Gunye)** kitâbının doksanıncı sahîfesinde yazılıdır. Kendilerinin müslimân olduklarını söyleyen ve Ehl-i sünnet olarak tanıtan **(Cemâ'at-üt-teblîgiyye)**çiler, her fırkadan olan sapıkları aralarına alıyorlar. Ehl-i sünnet olsun, ehl-i bid'at olsun, her müslimân bunların fırkasına girebiliyor. Böyle oldukları hâlde, hak yolda olduklarını iddî'â ediyorlar. Bu gidişleri, iki zıd şeyi [meselâ ateşle barutu] birlikde bulundurmak gibi olmaktadır. Bu ise muhâldir, olacak şey değildir.

Cemâ'at-üt-teblîgiyyenin kurucusu olan Muhammed İlyâs rü'yâda gördüklerini yeni bir din olarak ortaya koyarken mezhebsizlerden kendisine bulaşan mikropları da aşılamaaktadır. **(Mekâtîb)**in doksanıncı sahîfesinde diyor ki, *(Hatm-i Kur'ân ve zikir cem'iyetlerinde bulunmak, elbet iyidir. Din büyükleri bunu bildirmişlerdir. Fekat bu işde bid'at sâhiblerine benzemek tehlikesi olduğu için, böyle yerlerde bulunmamak ihtiyâtlı olur. Peygamberimize (Sana salât ve selâm olsun) derken, Onun hâzır olduğunu ve gördüğünü düşünmek veyâ bid'at sâhibleri (?) gibi söylemek tehlikesi de böyledir. Evet, aşırı muhabbet ile şu'uru gayb ederek söylemek câiz ise de, şeytân karışıp îmânını bozabilir. Bu ise, dahâ büyük tehlikedir).*

Şu söze bakınız! Resûlullahın hâzır olduğunu ve gördüğünü düşünerek, O yüce Peygambere “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” salât ve selâm söylemek, aşırı muhabbet sebebi ile, istemiyerek olsa bile, câiz değil imiş. İmânın bozulmasına sebep olacağı için, bundan sakınmak lâzım imiş. Bu sözler, vehhâbilik inancıdır. Hatâ, aşırı muhabbet ile söylemeği yasak etmesi, vehhâbilîği de aşan bir sapıklıktır. Müslimân olan, bunu yasak etmez. Bu adam, acabâ nemâz kılarken, bütün müslimânların (Esselâmü aleyke Eyyühen-Nebiyü!) demelerini nasıl karşılamaktadır? Bakınız! Hucet-ül-islâm İmâm-ı Gazâlî “rahmetullahi aleyh” **(İhyâ-ül'ulûm)** kitâbında ne buyuruyor! (Önce, kalbine Resûlullahın mubârek şeklini getir. Sonra, Esselâmüaleyke eyyühen-Nebiyü oku ve bu sözünü işiteceğine ve sana cevâb vereceğine inan) (Birinci cild, s. 129). Osmânî âlimlerinden Muhammed Hakkı efendi “rahmetullahi teâlâ aleyh”, 1301 [m. 1884] de Mekkede vefât etmiştir. **(Hazînet-ül-esrâr)** kitâbının 166. cı sahîfesinin birinci makâmında, (Müslimân, kendisinin Resûlullahın karşısında olduğunu düşünmeli, Onu kendisi ile Allahü teâlâ arasında şefâ'atçı, vesîle ve im-

dâda yetişici bilerek, ta'zîm, saygı ve edeb ile salât ve selâm söylemelidir. Bu makâmda, en uygunu, esselâmü aleyke eyyühen-Nebiyyü demektir...) diyor.

Ârif-ü billah Seyyid Muhammed Osmân Mirgânî Mekkî Hanefî, 1268 [m. 1852] de Mekkede vefât etmiştir. (**Akreb-üt-turuk-ı ilelhak**) kitâbının ondördüncü sahîfesinde diyor ki, (Resûlullahın karşısında olduğunu, seni gördüğünü ve sesini işitdiğini düşün! Uzakda isen de, Allahü teâlâ sesini işitdirir ve seni gösterir. Burada, yakın ile uzak arasında fark yoktur). Bütün bu yazılar, Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem”, kendilerinin karşısında düşünenleri gördüğünü, seslerini işitdiğini göstermektedir. Cemâ'at-üt-tebliğiyeyi kurmuş olanın buna inanmadığı anlaşılmaktadır. O, aşırı muhabbet ile olsa bile, bunu yasaklamakda, kendisini düşünenleri görmez ve seslerini işitmez demektir. Bu sözü ise, vehâbîlik inançlarının temeli olan (Ölü işitmez) demektir. Bu konuda sözün en doğrusu, derin âlimlerin sonuncusu olan Ahmed ibni Hacer-i Heytemînin (**Fetâvelkübrâ**) kitâbının, ikinci cild, dokuzuncu sahîfesinde yazılı olan fetvâsı olup şöyledir:

Süâl — İnsanın rûhu çıkacağı zemân, Resûlullahı görür mü? Görünce, Ona, bu zât için ne dersin denirmiş. (Bu zât) kelimesi, yanında bulunan kimse için kullanılır. Aynı zemânda pekçok kimse ölmektedir. Bunların herbirine (Bu zât) denildiğine göre, Resûlullahın, bir anda çeşidli yerlerde görüldüğü anlaşılmaktadır. Bu nasıl oluyor?

Cevâb — (Evet Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” ölmek üzere olan herkese görünmekte ve (Bu zât için ne dersin?) denilmektedir. Böyle olması, Allahü teâlânın kudretinin büyüklüğünü göstermektedir. (Bu) kelimesi, yanında bulunan kimseyi göstermekte kullanılır. Bu söz, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” çeşidli yerlerde, çeşidli şekillerde bir anda görülebileceğine inanmaya cevâbdır. Hâlbuki, akl yolu ile de buna inanılır. Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” zât-i şerîfi bir ayna gibi olmakda, herkes bu aynada kendi güzelliğinin, çirkinliğinin süretini görmektedir. Aynanın güzelliğinde hiç değişiklik olmaz. Kabr hayâtı ve âhîret hayâtı, dünyâ hayâtına benzemez. Dünyâda, her insanın tek bir şekli vardır. Evliyânın, dünyâda da, çeşidli şekiller aldığı çok görülmüştür. Kadîb-ül-ban Hasen Mûsulînin ve başkalarının böyle görüldükleri meşhûrdur). 570 de Mûsulda vefât etmiştir.

Yirmidokuzuncu sahîfedeki iki fetvâsından birincisinde diyor ki, (Ölüler, kendilerini ziyâret edenleri tanırlar. İbni Ebiddünyâ-

nın haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Bir kimse, din kardeşinin kabri-ni ziyâret edip oturunca, meyyit onu tanır ve selâmına cevâb verir)** buyuruldu. Diğer hadîs-i şerîfde, **(Bir kimse, tanıdığı bir mü'min kardeşinin kabri yanından geçip, selâm verince, onu tanır ve selâmına cevâb verir)** buyuruldu. İkinci fetvâsında diyor ki, (Ölü, dirilerin seslerini işitir. İmâm-ı Ahmedin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Meyyit, kendini yıkayanı, taşıyanı ve kabre koyanı tanır)** buyuruldu). 1362 [m. 1943] senesinde, Ankarada vefât etmiş olan derin âlim, büyük Velî, Seyyid Abdülhakîm Efendi hazretleri, İbni Hacer-i Mekkî için, (İslâm âlimlerinin en büyüklerindedir. Her sözü sağlam ve huccettir) buyurdu.

Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” hâzır olmasında, görmesinde nasıl şübhe edilebilir? Peygamberlerin, hattâ Velîlerin temiz rûhları, bedenlerinden ayrılınca, mertebeleri artar. Melekler gibi tam tasarruf sâhibi olurlar. Böyle olduğunu Ehl-i sünnet âlimleri sözbirliği ile bildirdi. Bunu yalnız, Muhammed bin Abdülvehhâb inkâr ediyor. Allahü teâlâ onu dalâletde bıraktı. Cemâ'at-üt-teblîgiyyenin başı İlyâs da, onun sapık akıntısına kapıldı. Buna inananların gözlerini aydınlatmak ve mühlidlerin yüzlerini kızartmak için, âlimlerin sözlerinden bir misâl dahâ verelim:

Hindistândaki âlimlerin büyüklerinden şâh Veliyyullah-i Dehlevî, **(Huccet-üllahil-bâliga)** kitâbında C. 1, Sh. 35 de diyor ki, (İnsan ölünce, rûhunun madde âlemi ile ilgisi kalmaz. Kendi aslına döner. Melekler gibi olur. Onlar gibi, insanlara ilhâm eder, yardım yapar. Allahü teâlânın dîninin yayılmasına, kuvvetlenmesine yardımcı olur. Bu yolda çalışanlara imdâd eder. Takım takım yardıma geldikleri görülür). Bu söz, mubârek rûhların melekler gibi iş yaptıklarını gösteriyor. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” hâzır olduğuna ve işittiğine inanmıyanı iknâ' etmek için, bu söz yetişmez mi? Bütün varlıkların aslı ve Allahü teâlâyâ yaklaşıran biricik sebebin O olduğunu islâm âlimleri sözbirliği ile bildirdiler.

Allâme Abdürraûf Münâvî, **(Er-ravd-un-nadîr)** kitâbında diyor ki, (Temiz rûhlar, bedenlerinden ayrılıp, makâmlarına yükselince, hiçbirşey kendilerine perde olmaz. Herşeyi görür veyâ meleklerden öğrenirler. Bu, öyle bir sırdır ki, çok az kimseye bildirilmiştir. Mubârek rûhlar böyle olunca, hepsinin en üstününün nasıl olacağını düşünmeli ve iyi anlamalıdır!)

Ahmed Zeynî Dahlân hazretleri, **(Takrîb-ül-üsûl)**de diyor ki, (Âriflerden çoğu bildirdi ki, Velî ölünce, rûhunun müridlerine olan bağılılığı devâm eder. Bunun bereketi ile, nûrlar, feyzler hâsıl olur. Böyle olduğunu, Kutbül-irşâd Abdüllah-ul-Haddâd hazretle-

ri uzun açıklamış, bu arada şöyle demiştir: Velî öldükten sonra, kendine yakın olanlarla ilgilenir. Diri iken olan ilgisinden dahâ çok ilgilenir. Çünkü, diri iken, kulluk vazîfelerini yapmakla da meşgûldür. Ba'zan bu meşgûliyyetleri ağır basar. Hele bu zemânda, çoğunlukla böyle olmaktadır. Seçilmişler ölünce, şeklleri, bedenleri gayb oluyor. Fekat, hakîkatleri mevcûd kalır. Kabrlerinde diridirler. Velî, kabrinde diri olduğu için ilmi, aklî ve rûhânî kuvvetleri hiç değişmez. Hattâ öldükten sonra, hepsi dahâ artar). Sahîfe 58. Bütün Velîler için böyle olunca, Peygamberler için ve hele hepsinin en üstünü olanı için nasıl olduğunu anlamalıdır. Bu açık hakîkati, ancak mezhebsizlik zehri ile bozulmuş olan ve dinden çıkmış mülhidlerin tuzaklarına düşmüş olan inkâr eder. Allahü teâlâ, bu büyük belâdan bütün müslimânları korusun! Âmîn. **(El-muallim)** mecmû'asından terceme temâm oldu. Bunların arabî aslları, **(El-üstâz Mevdûdî)** kitabı ile birlikde, İstanbulda ofset yolu ile basdırılmışdır.

59 — Hindistânın büyük âlimlerinden Ahmed Rızâ hân Berilevî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, **(Fetâvel-Haremeyn)** ismindeki fetvâ kitâbında, yirmisekiz süâle cevâb vermektedir. Bu fetvâları, Ehl-i sünnet âlimlerinin beyânlarına tam uygundur. Bunlardan on adedi, teberrûken aşağıda bildirilmiştir:

Sûâl 1: Hindistândaki ingiliz câsûsları, kendilerine **(Neyâşire)** diyorlar. Cebrâîl aleyhisselâmın ve meleklerin ve cinnin ve şeytânların ve göklerin ve mi'râc mu'cizesinin ve Cennetin ve Cehennemnin var oldukları ve bedenlerin müslimânların inandığı şekle, tekrâr dirilecekleri doğrudur diyorlar. Fekat, bunları bildiren âyet-i kerîmelere, **(Bâtıniyye)** denilen kimselerin bir kısmının yaptıkları gibi, uydurma ma'nâlar veriyorlar. Bu söylenen şeyler, maddeden yapılmış değildir. Ma'nâ ve hayâlî şeylerdir, diyorlar. Âdetlerin ve fizik kanûnlarının dışında birşey var olamaz diyorlar. Böylece, Allahü teâlânın, tabî'at kanûnları dışında birçok şeyler yaratacağını inkâr ediyorlar. Mu'cizelere inanmıyorlar. Bunlara, tabî'atda gördükleri, öğrendikleri şeylere göre, ma'nâ veriyorlar. Allahın dînini yamak için yapılan cihâdda, kâfirlerden alınan esîrlerin köle olarak kullanılması harâmıdır, zulmdür. Vahşilerin yaptığı şeydir, diyorlar. Bütün dinlerde bildirilmiş olan bu işi, Allah emr etmemiştir, diyorlar. Tefsîr kitâblarının ve hadîs kitâblarının hiçbirine inanmıyorlar. Bunların içindekilerin hepsini âlimler uydurmuşdur, diyorlar. Elimizde doğru olarak yalnız Kur'ân var. Biz Kur'âna yeni bilgilerimize göre ma'nâ veriz. İlk müslimânların anladıklarına ve onlardan bize ulaşanlara inanmayız diyorlar.

Böyle söyleyenlere (**Müslimân**) ve (**Ehl-i kible**) denir mi? Çünkü bu câsûslar, müslimân olduklarını bildiriyor ve (**Kelime-i şehâdet**) söylüyorlar ve kibleye karşı nemâz kılıyorlar. Hattâ, hakîkî müslimân kendilerinin olduğunu ve hâlis islâm dîninin de onların söyledikleri gibi olduğunu iddiâ ediyorlar. Bunlara müslimân mı diyeceğiz, kâfir mi diyeceğiz? Söylediklerine yanlış, bozuk mu diyeceğiz?

Cevâb 1: Hiç öyle değildir. Vallâhi, bunların müslimânlıkla hiç ilgileri yoktur. Bunlar, ingilizlerin beslediği islâm düşmanlarıdır. Kâfirlerin, mürtedlerin en kötüleridirler. Çünkü bunlar, dinde zarûrî olarak bilinen şeyleri inkâr ediyorlar. Bunların kelime-i şehâdet söylemeleri ve Kâ'benin kible olduğunu söylemeleri, (**Mü'min**) olduklarını ve Ehl-i kible olduklarını göstermez. Zarûrî olan, açık, meydânda olan din bilgilerini değişdirmeğe, âlimlerin hiç biri ve i'tikâd ve fıkıh kitâblarının hiç biri izn vermemişdir.

Süâl 2: Bunların ingiliz câsûsu oldukları anlaşıldı. Bunlardan işitdiklerini, anlayıp da, bunlara müslimân diyenler, hattâ islâm âlimi, dinde söz sâhibleri olduklarını söyleyenler, din büyükleri için söylenmiş olan kelimelerle bunları övenler, isimlerini söyleyerek, bunlar zemânımızın bir dâneleridir. Kitâbları, gençler için bulunmaz ni'mettir. Yazıları, kemâl sâhibi olduklarına şâhiddir. Dînimizin direğidirler. İslâm dîninin bekçisidirler, diyenler için ne buyursunuz? Böyle övenler, onların kitâblarını basanlar, yazanlar ve din büyüklerinin kitâblarıdır diye reklâmlarını yapanlar için ne dersiniz?

Cevâb 2: Dinde zarûrî olan şeylerden birine inanmayan kâfir olur. Bunun kâfir olduğunda ve Cehennemde sonsuz azâb çekeceğinde şübhe eden de kâfir olur. Bunun kâfir olacağı, (**Bezzâziyye**) ve (**Dürr-ül-muhtâr**) ve Kâdı İyâdın (**Şifâ**) ve İmâm-ı Nevevînin (**Ravda**) ve İbn-i Hacer-i Mekkinin (**el-A'lâm**) kitâblarında açıkca bildirilmişdir "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in". Bir hıristiyanı, bir yehûdîyi ve dîn-i islâmdan ayrılanlardan birini kâfir kabûl etmeyen kimsenin kâfir olacağında şübhe eden kimsenin de kâfir olacağını, islâm âlimleri söz birliği ile bildirdiler. Bu söz birliği adı geçen kitâblarda yazılıdır. Kâfir olmasında şübhe eden de kâfir olunca, onu müslimân bilen nasıl olacağını ve hele, onu islâm âlimlerini öven kelimelerle medh edenin nasıl olacağını düşünmelidir. Bu sözümüzdten, böyle kimseleri islâm âlimi sananların ve bunların küfr saçan sözlerini, yazılarını övenlerin, yayanların, kâfir olacaklarını iyi anlamalıdır. Övmek, yaymağa çalışmak ve reklâmını yapmak, râzı olmağı, beğenmeği gösterir. Küfre rızâ, küfr

olur. Küfre rızâ demek, kâfirin küfr üzere kalmasını istemek değildir. Onun küfrünü beğenmek demektir.

Süâl 3: (Bid'at ehli) ne demektir?

Cevâb 3: Bid'at sâhibinin Ehl-i sünnetden ayrılmasına sebep, eğer hazret-i Alînin hazret-i Ebû Bekrden ve hazret-i Ömerden dahâ üstün olduğuna inanması ise, böyle inananın **(Bid'at sâhibi)** olacağı **(Hulâsa)** ve **(Hindiyye)** ve başka birçok kıymetli kitâbda yazılıdır. Bu iki halifenin veyâ ikisinden birisinin halîfe olmasına inanmayan için fikh âlimleri kâfir olur, dedi. Kelâm âlimleri ise, yine bid'at sâhibi olur, dediler. İhtiyâtlı davranarak, bid'at sâhibi olur demelidir. Eğer, Allahü teâlâ mahlûkdur derse veyâ şimdi mevcûd olan Kur'ân-ı kerîm noksandır ve Eshâb tarafından ve dahâ sonraları değiştirilmiş yerleri vardır derse yâhud hazret-i Alî veyâ oniki imâmdan biri, Peygamberlerden “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” dahâ üstündür derse, kesinlikle kâfir olur. Buna, mürtedlere yapılan gibi yapılacağı, **(Hindiyye)**, **(Zahîriyye)**, **(Hadîkat-ün-vediyye)**de ve fikh kitâblarında yazılıdır. **(Makâlet-ül-müfessire an-ahkâm-il-bid'at-il-mükeffire)** kitâbında bu husûsda geniş bilgi vardır.

[İbni Âbidîn, nikâhı câiz olmıyanları anlatırken diyor ki, bir kimse, eğer hazret-i Alîye tapınıyorsa veyâ Cebrâîl aleyhisselâm Kur'ân-ı kerîmi Alîye getirmeğe emr olundu. Şasırp Muhammed aleyhisselâma getirdi derse veyâ hazret-i Ebû Bekr Eshâbdan değildir derse yâhud hazret-i Âişeye kâzif ederse, ya'nî zinâ etdi derse kâfir olur. Hazret-i Alî, iki halîfeden dahâ üstündür derse veyâ Eshâbdan herhangi birini seb, şetm eder, söğerse, ya'nî kötülere, kâfir olmaz, bid'at ehli olur.

Üçüncü cildde diyor ki, bir kimse, iki halfeyi seb ederse, bu ikisine la'net ederse, kâfir olur. Dürzî ve mülhid ve İsmâ'ilî denilen kimseler, islâmın beş şartını yapıyorlar ise de, tenâsüha inandıkları ve şerâba, zinâyaya halâl dedikleri ve âyet-i kerîmelere bozuk ma'nâlar verdikleri için kâfir oluyorlar.

İbni Âbidîn, **(Ukûd-üd-dürriyye)** kitâbında, şeyh-ul-islâm Abdüllah Efendinin “rahmetullahi teâlâ aleyh” şî'îler hakkındaki fetvâsını uzun yazmakda, küfre varanlarını bildirmektedir.]

Süâl 4: Bâtıniyye denilen kimseleri övenler, bunlar için ilmin yıldızları ve âlimlerin güneşleri ve zemânımızın büyük âlimi ve asrımızın önderi gibi sözlerle övenler için ve bu sözlere inananlar için ne dersiniz?

Cevâb 4: Bu övülenler, mürted oldukları bildirilenlerden ise ve övenleri böyle olduğunu biliyorlarsa, bunlar da, mürted olur. Övülenler mürted değil iseler, bunları da övmenin çok çirkin, çok kötü olduğu meydândadır. İbni Ebiddünyâ ve Ebû Ya'lâ ve Beyhekînin Enes bin Mâlikden ve İbni Adînin Ebû Hüreyreden haber verdikleri hadîs-i şerîfde, **(Fâsık medh olduğu zemân, Rabbimiz gada-ba gelir)** buyuruldu. Böyle medhlere izn vermek, neşr etmek, rek-lâmını yapmak, bunlardan râzı olmağı gösterir. Kötülükden râzı olmak da kötüdür. [Eshâb-ı kirâmın ve bütün Ehl-i sünnetin düşmanı olduğu anlaşılan ahund Humeynîyi medh edenleri, onun dî-nî ve siyâsî yolunu beğenenleri işitiyoruz. Bunların, bu hadîs-i şerîfi ve fetvâyı dikkat ile okumaları ve ibret almaları, gafletten uyanmaları lâzımdır.]

Süâl 5: Allahü teâlâ ve Peygamber “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” yalan söyleyebilir demegi nasıl karşılıyorsunuz?

Cevâb 5: Yalan söylemek, noksanlıktır, çirkindir. Allahü teâlâ-da ve Resûlünde çirkin şeylerin bulunmadığı sözbirliği ile bildirilmiştir. **(Sübhânessübbûhan ayb-i kezbin makbûh)** kitâbımda bunu uzun bildirdim. Kelâm ve tefsîr âlimlerinden vesîkalar yazdım. Böyle söyliyenerin doğru yoldan sapmış, bozuk kimseler olduklarını arab ve acem âlimleri çeşidli kitâblarında bildirmişlerdir. Hadîsde üstâdımdan allâme Ahmed bin Zeyn bin Dahlân-i Mekkînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” **(Ed-Dürer-üs-seniyye)** kitâbında bunların dalâletleri geniş anlatılmış ve Medîne-i münevvere müftîsi mevlânâ Ebüssü'ûdun “rahmetullahi teâlâ aleyh” bunları red eden yazıları bildirilmiştir. Bunlar şeytânın yoluna kapılmışlar, şeytân askeri olmuşlardır. Şeytânın askerleri, elbette perişân olacaklardır demektedir.

Süâl 6: Zemânımızda **(Gayr-ül-mukallidîn)** ya'nî mezhebsiz denilen kimseler türedi. Bunlar, dört mezhebden hiçbirine uymuyorlar ve başkalarının uymalarını da istemiyorlar. Kendilerine **(Ehl-ül-hadîs)** adını vermişler. Biz yalnız hadîse uyarız, diyorlar. Câhil, din tahsîlinden mahrûm, hakkı bâtıldan ayıramıyan, doğruyu eğriyi seçemiyen kimselerin, Mısrda, Hicâzda ve Irakda, Şâm-da biraz arabî öğrenerek kendilerini din adamı tanıtanların, din kitâbı yazdıklarını görüyoruz. Bunlar için ve kitâbları için ne dersiniz?

Cevâb 6: Hanefî mezhebi âlimlerinden allâme seyyid Ahmed Tahtâvî, **(Dürr-ül-muhtâr)** hâşiyesinde, zebâyı bahsinde diyor ki, (Fıkh âlimlerinin yolundan, sivâd-i a'zamdan ayrılan, Cehenneme götüren yola sapmış olur. Bunun için, ey mü'minler! **(Ehl-üs-sün-**

ne vel-cemâ'a) denilen (**Fırka-i nâciyye**)nin, ya'nî Cehennemden kurtulmuş olduğu Peygamberimiz tarafından bildirilmiş olan tek fırkanın yoluna sarılınız! Çünkü, Allahü teâlânın yardımı ve koruması ve se'âdete ulaştırması, yalnız bu yolda bulunanlar içindir. Allahü teâlânın gadabı ve azâbı bu fırkadan ayrılanlar içindir. Bu fırka-i nâciyye, bugün, dört mezhebin içinde toplanmıştır. Bu dört mezheb, Hanefî, Şâfi'î, Mâlikî ve Hanbelî mezhepleridir. Bu dört mezhebden birinde bulunmayan kimse, bid'at ehli ve Cehennem ehli olur. [Ya'nî, sapık veyâ kâfir olur.] Büyük imâm Süfyân-ı Sevrî "radiyallahü anh" (fıkıh âlimi olmayan, hadîs-i şeriflere uyarsa, dalâlete sürüklenir) buyurdu. Büyük imâm İbnülhacerül Mekki (**El-Medhal**) kitabında da bunu haber vermektedir. (**El-bârikat-uş-şârika alâ mârikat-ül-müşârika**) kitabımda mezhebsizlere karşı fetvâlarım ve risâlelerim mevcûddur.

Süâl 7: Ba'zıları, mezhebsizlerin Ehl-i sünnet olduklarını, hattâ diplomalı din adamı olduklarını söylüyorlar. Ehl-i sünnetten yalnız ufak tefek bilgilerde ayrıldıklarını, bu ayrılığın da, Hanefî, Şâfi'î, Mâlikî mezheplerinin birbirlerinden ayrılıkları gibi fâideli olduğunu, böylece, islâm dînine yardım etdiklerini söylüyorlar. Bunun için, mezhebsizlerin de, Hanefî ve Şâfi'î mezhebinde olanlar gibi olması ve onları din kardeşi bilmemiz, gönülden sevmemiz ve saymamız lâzım gelmez mi? Müctehid olmadığı hâlde, hadîse uyarak iş yapmak, muhabbet serhoşlarının, Allah âşiklarının yolu değil midir? Eshâb-ı kirâmdan Ebû Zer-i Gaffârî "radiyallahü anh" de, (**Mallarınızı yıgarak keniz, defîne yapmayınız!**) hadîs-i şerifi ile amel etmedi mi? Mezhebsizler için, böyle söyliyene karşı ne dersiniz?

Cevâb 7: Böyle sözler, hiç doğru değildir. Böyle söyleyenler de, onlardan olur. Hattâ onlardan dahâ kötüdürler. Bid'at sâhibine nasıl hurmet olunabilir? Taberânînin Abdüllah bin Beşîrden haber verdiği hadîs-i şerifde, (**Bid'at sâhibine hurmet eden, islâm dîninin yıkılmasına yardım etmiş olur**) buyuruldu. Taberânînin (**Kebîr**)inde ve Ebû Nu'aymın (**Hilye**)sinde, Mu'âzdan "radiyallahü anh" haber verilen hadîs-i şerifde, (**Bid'at sâhibine hurmet etmek için yürüyen kimse, islâmı yıkmaya yardım etmiştir**) buyuruldu. Böyle hadîs-i şerifler çok vardır. İctihâd derecesine yükselmemiş olanın, ibâdetlerini, işlerini hadîs-i şeriflere uyarak yapması ve dört mezhebden birine uymaması, dalâletdir, sapıklıktır. Mü'minlerin yolundan ayrılmaktır. Nahl sûresinin kırküçüncü âyetinde meâlen, (**Bilmediklerinizi zikir ehlinde sorunuz!**) buyuruldu. Ebû Dâvûdün Câbir bin Abdüllahdan haber verdiği hadîs-i

şerîfde, **(Bilmediklerinizi sorunuz. Cehâletin ilâcı sâûldir)** buyuruldu. Bu âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîf, bilimyenlerin bilenlerden sorup öğrenmelerini emr etmektedirler. Buradan anlaşılıyor ki, mezhebsizler için, yukarıda yazıldığı gibi konuşanlar ve bunları kabûl edenler ve inananlar da onlardan olur. Dalâletde, sapıklıkta ortakdırlar.

Süâl 8: İki seneden beri Hindistânda bu çeşid insanlar türedi. **(Nedvet-ül-ulemâ)** dedikleri bir cem'iyet kurmuşlar. Bunu, islâmiyyete hizmet ve müslimânları uyandırmak için yaptık diyorlar. Burada her çeşid insan, i'tikâdları bozuk kimseler toplanmış. Mezhebsiz kimseler ve Ehl-i sünnet mezhebinden birkaç kişi, yüksek kürsilere oturmuşlar, nutk söylüyorlar. Buna ne dersiniz!

Cevâb 8: Bu yaptıkları harâmıdır. Dalâletdir. İlmi az olan müslimânları, mezheplerine karşı soğutmaktır. Müslimânlar, sapık din adamlarının Ehl-i sünnet âlimi olarak tanınanlar ile işbirliği yaptıklarını, hepsinin kürsilerde oturduklarını görünce, onları da büyük ve kıymetli sanırlar. Onlara da hürmet ederler. Bu ise, büyük günâhdır. İslâm dîni, bid'at sâhiblerine hakâret edilmesini, sert davranılmasını emr ediyor. Onlara saygı gösterilmesini men' ediyor. İslâm âlimleri, akâid kitâblarında, meselâ **(Şerh-ul-mekâsid)** kitâbında, (Bid'at sâhiblerine sert davranmak, onları aşağı görmek, red ve tard etmek lâzımdır) dediler. Müslimânlar, onları yüksek yerlerde görünce, kalbleri meyl eder. Sözlerini dinlerler. Şeytânın aldatması ile, onları sevmeğe başlarlar. Bunların doğru yoldan kaymalarına sebep, onlarla işbirliği yapanlardır. Aynı inanışlı kimselerin biraraya gelmeleri, dînin yıkılmasına sebep olur. Müslimânları uyandıracamız diyenler, bunları zehrelemekde, felâkete sürüklemektedirler.

Süâl 9: Nedveyi kurmaktan maksadları, sünnî ve diğer bid'at fırkaları arasındaki ayrılığı yok etmek imiş. Birbirlerinin sözlerini, inanışlarını red etmemeleri, kardeşçe geçinmeleri lâzım imiş. Âlimler, birbirlerine uymayan inanışlarını, düşüncelerini söylememeli ve yazmamalı imiş. Bütün müslimânların ve talebelerinin de böyle yapmalarına örnek oluyorlarmış. Ayrılık, münâkaşa, helâk olmaya sebep olur. Nefsin arzularından, kendini beğenmekden ileri gelir, diyorlar. Bu sözleri doğru mudur? Yoksa, bozuk ve azgınlık mıdır?

Cevâb 9: Bid'at yayıldığı zemân, bunu red etmek ve zararlarını, kötülüğünü yaymağa çalışmak, farzdır. Bunun farz olduğunu islâm âlimleri sözbirliği ile bildirmişlerdir. Selef-i sâlihîn ve bugüne kadar gelen âlimler, hep böyle yaptılar. Bid'at sâhiblerini red

etmeyen, onları kendi hâline bırakan kimse, müslimânların sözbirliğinden ayrılmış olur. İslâm cemâ'atinden uzaklaşmış olur. Bid'atleri ve bid'at işleyenleri sevmiş olur. Bu ise, Ehl-i sünnet mezhebini ve bu doğru yolda olan müslimânları kötülemedir. Ma'rûfu nehy etmek ve münkeri emr etmedir. Müslimânları, Allahü teâlânın la'netine sürüklemektir. Büyük âlim, müslimânların imâmı Ahmed ibnü Hacer-il-Mekkî hazretleri (**Es-Savâ'ık-ul-muhrika**) kitâbının önsözünde diyor ki, (Bu kitâbdaki yazıların hakikatlarını, özlerini kavrayacak kadar derin ilme mâlik olmadığım hâlde, bu yazıları yazmağa beni sürükleyen sebep, Hatîb-ül-Bağdâdînin (**El-Câmi'**) kitâbında bildirdiği şu hadîs-i şerîf olmuştur: (**Fitneler, bid'atler yayıldığı ve Eshâbım kötülendiği zemân, hakîkati bilen, bildiğini bildirsin! Bildiğini bildirmeyenlere, Allahü teâlâ ve melekler ve bütün insanlar la'net eylesin! Allahü teâlâ, bunların ibâdetlerini ve hiç bir iyiliklerini kabûl etmez.**)) (Böyle davranmak, fesâd çıkarmak olur, günâhdır. Bunlar kendilerini yok etmedediler) sözü, Allahü teâlâyâ iftirâdır. İslâm âlimlerini kötülemedir. Ehl-i sünnet mezhebinden ayrılmaktır. Mühim bir farzı inkâr etmek, buna harâm demektir.

Süâl 10: Bu Nedvenin en büyük maksadı, Ehl-i kible arasındaki ayrılıkları yok etmek, Ehl-i sünnet ve ehl-i bid'at olan çeşitli inanışdaki müslimânları birleştirmek, ayrılıkları kaldırmak, hepsini süt ve şeker gibi fâideli ve tatlı hâle getirmek imiş. Kalblerinin birlikte atmasını, birisinin zararına, acısına hepsinin ortak olmasını sağlamak imiş. İnanışları ayrı ise de, Kelime-i şehâdet getiren herkesin kardeş olduklarını bildirmek imiş. Bunu, (**Ey müslimânlar! Birbirinizle kardeş olunuz!**) hadîs-i şerîfindeki emre uymak için yapıyorlarmış. Hiçbir şeyde ayrılık yapmamak, birbirini kötülmemek lâzım imiş. Böyle birleşmek, Allahü teâlânın emri, farzı imiş. Yalnız böyle birleşenlerin nemâzı, orucu, tâ'atları kabûl olur imiş. Böyle birleşmeyenler dünyâ ve âhiret se'âdetine kavuşmazmış. Hattâ, Ehl-i kible birbirlerini sevmedikce, îmân sâhibi olamaz. Cennete giremezmiş. İnsanların her günâhının afv edilmeleri mümkün ise de, birbirleri ile geçimsizlikleri ve düşmanlıkları afv edilmez imiş.

Cevâb 10: Yukarıdaki yazıların hepsi islâmiyyete uygun değildir. Müslimânlara zararlıdır. İnsanları dalâlete sürüklemektir. Böyle olduğunu, çeşitli hadîs-i şerîfler ve din imâmalarının sözleri göstermektedir. Bid'at sâhibleri ile görüşmeği yasaklayan ve onlardan uzaklaşmayı emr eden hadîs-i şerîflerden birkaçını bildirelim: (**Sahîh-i Müslim**)de Ebû Hüreyreden haber verilen hadîs-i şe-

rîfde, **(Onlardan kaçınız! Sizi dalâlete götürmesinler. Fitneye dü-
şürmesinler)** buyuruldu. Ebû Dâvûdün Abdûllah ibni Ömerden
haber verdiği hadîs-i şerîfde, **(Hasta olurlarsa, ziyâretlerine gitme-
yiniz!)** buyuruldu. İbni Mâcenin Câbirden haber verdiği hadîs-i şe-
rîfde, **(Karşılansınca, onlara selâm vermeyiniz!)** buyuruldu. Ukaylî-
nin Enes bin Mâlikden “radıyallahü teâlâ anı” haber verdiği ha-
dîs-i şerîfde, **(Onlarla birlikde bulunmayınız! Onlarla birlikde yiyip
içmeyiniz. Onlardan kız alıp vermeyiniz!)** buyuruldu.

[Bu hadîs-i şerîf, bid’at sâhibleri ile arkadaşlık etmeği, onlarla
birlikde yiyip içmeği, onlardan kız alıp vermeği yasaklamaktadır.
(Hindiyye) ve **(Bahr-ür-râik)** kitâblarının sâhibleri “rahmetullahi
teâlâ aleyhimâ” diyor ki, (Zındıklar, bâtunîler, ibâhîler ve inanışla-
rı küfre sebep olan bütün mezhebsizler, putlara, ya’nî heykellere
ve yıldızlara tapınanlar gibi müşrikdirler. Bu müşriklele evlenmek
ve câriye olarak vaty etmek harâmıdır.)

Yukarıda yazılanlardan anlaşılıyor ki, dört mezhebden birinde
bulunmıyanın, ya’nî Ehl-i sünnet olmıyanın inanışı küfre sebep
olursa, müşrik olur. Bunlarla nikâhlanmak ve kesdiklerini yimek
harâm olur. Küfre sebep olmıyanı, bid’at ehli olup, bunlarla ni-
kâhlanmak harâm olmuyor. Nikâhları sahîh oluyor ise de, bunlar-
la birlikde yaşamak, hattâ selâmlaşmak, hadîs-i şerîflerle yasak
edildiği için, bunlarla evlenmemelidir. Ehl-i sünnet ile evlenmeli-
dir.]

İbni Hibbânın bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Onların cenâzelerinin
nemâzını kılmayınız! Onlarla birlikde nemâz kılmayınız!)** buyu-
ruldu. Deylemînin Mu’azdan haber verdiği hadîs-i şerîflerde,
**(Ben onlardan değilim. Onlar da benden değildirler. Onlara karşı
cihâd etmek, kâfirlerle cihâd etmek gibidir)** buyuruldu. İmâm-ı
Ca’fer-us-Sâdık, babası Muhammed Bâkırdan, bu da babası Zey-
nel’âbidîn Alîden, bu da babası Hüseynden, bu da imâm-ı Alîden
“radıyallahü anhüm” haber verdiler ki, Ebû Ümâmeye söylenen
hadîs-i şerîfde, **(Kaderî ve mürci’î ve hâricî fırkasında bulunanlar-
la görüşme! Bunlar, (bid’at sâhibleridir) dînini bozarlar. Yehûdî-
lerin ve hıristiyanların yaptıkları gibi, hıyânet ederler)** buyuruldu.
İbni Asâkirin Enes bin Mâlikden haber verdiği hadîs-i şerîfde,
**(Bid’at sâhibini gördüğünüz zaman, ona karşı sert davranın! Alla-
hü teâlâ, bid’at sâhiblerinin hepsine düşmandır. Onlardan hiçbirisi
sırat köprüsünden geçemeyecek, Cehennem ateşine düşecekler-
dir)** buyuruldu. Ebû Dâvûdün ve Hâkimin hazret-i Ömerden ha-
ber verdikleri hadîs-i şerîfde, **(Kaderiyye fırkasında olanlarla bir-
likde bulunmayınız! İşlerinizi onlara danışmayınız!)** buyuruldu.

Ahmed ibni Hanbelin ve Ebû Dâvûdün ve Tirmüzînin ve İbni Mâcenin Abdüllaħ ibni Mes'ûdden ve Taberânînin Ebû Mûsel-Eş'arîden “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” haber verdikleri hadîs-i şerîfde, **(İsrâil oğulları [ya'nî yehûdiler] günâh işlediler. Âlimleri, bunlara nasîhat verdi; dinlemediler. Âlimleri, sonra bunlarla görüşdüler. Berâberce yiyip içdiler. Allahü teâlâ aralarına düşmanlık sokdu. Dâvûd aleyhisselâmın ve İsâ aleyhisselâmın ağızlarından bunlara la'net etdi)** buyurdu.

Tirmüzî ve Ebû Dâvûd ve İbni Mâce, Nâfiden alarak bildiriyorlar ki, Abdüllaħ ibni Ömere bir adam gelerek bir kimseden selâm getirdi. Abdüllaħ, buna, (O kimsenin bid'at sâhibi olduğunu işitdim. Bid'at sâhibi ise, benden ona selâm götürme) dedi. Haseni Basrî ve Muhammed ibni Sîrîn (Bid'at sâhibleri ile birlikde bulunmayınız!) dediler. Eyyûb-i Sahtiyânî diyor ki, Talak bin Habîb ile oturuyordum. Sa'îd bin Cübeyr yanımdan geçdi. Bana dönerek, (Onunla oturma! O, bid'at sâhibidir) dedi. Esmâ bin Ubeyd diyor ki, Alî ibni Sîrîn'in yanına bid'at sâhibi olan iki kişi gelerek, sana bir hadîs soracağız dediklerinde, hayır, sormayınız, dedi. Bir âyet soracağız dediklerinde, hayır, buradan gidiniz, yoksa ben giderim, dedi. Gitdiler. Orada bulunanlar, Kur'ân-ı kerîmden bir âyet üzerinde konuşsaydın ne olurdu, dediler. Onların âyet-i kerîmeyi değışdirek okumalarından ve bu değışikliğin kalbimde yer etmesinden korktum, dedi. Selâm bin Ebî Mutî' diyor ki, bid'at sâhibi bir kimse Eyyûba gelip, sana bir kelime soracağım dedikde, senden yarım kelime bile dinlemem, dedi. Bir kimse Sa'îd bin Cübeyre birşey sordu. Cevâb vermedi. Sebebi soruldukdâ, bid'at sâhibidir, onunla konuşulmaz, dedi. Ebû Ca'fer Muhammed Bâkır “radiyallahü teâlâ anh” diyor ki, (Münâkaşa edenlerin yanında oturmayınız! Bunlar âyet-i kerîmelere diledikleri gibi ma'nâ verirler). İmâm-ı Ahmed ibni Hacer-i Mekkî, **(Mişkât)** kitâbının şerhinde, Abdüllaħ ibni Ömerin “radiyallahü teâlâ anh”, benden selâm söylemeyiniz dediğini bildirirken, çünkü, bid'at ehlinden kaçınmakla emr olunduk demekdedir. **(Mirkat)** kitâbında, **(Kaderiyye fırkasında olanlarla birlikde bulunmayınız!)** hadîs-i şerîfini bildirirken, çünkü, agyâr ile görüşmek, insanı helâke, felâkete sürükler, demekdedir. **(Şir'at-ül-islâm)** kitâbında diyor ki, selef-i sâlihîn “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”, bid'at ehli ile birlikde bulunmazdı. Çünkü, hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibleri ile birlikde bulunmayınız! Onların kötülükleri, uyuz hastalığı gibi bulaşıcıdır)** buyuruldu. Hadîs-i şerîfde, **(Kaderiyye fırkasında olanlara selâm vermeyiniz! Hastalarını ziyâret etmeyiniz! Cenâzesinde bulunmayınız! Onların sözlerini dinlemeyiniz! Onla-**

ra sert cevâb veriniz! Hakâret ediniz!) buyuruldu. Bir hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ bid'at sâhibine sert cevâb verenin kalbini îmânla doldurur. Korkulu şeylerden korur. Bid'at sâhibine kıymet vermeyen kimseyi Allahü teâlâ kıyâmetin korkularından korur)** buyuruldu. **(İrşâd-üs-sâri şerhu sahîh-il-Buhârî)** kitâbında diyor ki, bid'at ehli olan kimsenin tevbe ettiği anlaşılmadıkça, ondan uzaklaşmak lâzımdır. Bu za'îf kul [ya'nî Ahmed Rîdâ Hân], bu konuda bir risâle hâzırlamakdayım. Bid'at ehlerinden kaçmak, onlara sert davranmak lâzım olduğunu Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden vesîkalar yazarak açıklamakdayım. Ayrıca âlimlerin sözlerini de bildirmekdeyim. Bu kitâbım, gözlerin nûru ve gönüllerin şifâsı olacaktır.

Bid'at sâhibleri ile berâber bulunmanın zararları bu kadar çok olunca, onları sevmenin ve övmenin zararlarının ne kadar olacağını düşünmelidir. Hadîs-i şerîfde, **(Kişi, sevdiği ile berâberdir)** buyuruldu. İmâm-ı Alînin ve başkalarının bildirdikleri hadîs-i şerîfde, **(Yemîn ederim ki, Allahü teâlâ, insanı sevdikleri ile berâber haşr edecektir)** buyuruldu. Taberânînin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ, insanı sevdiklerinin arasında haşr edecektir)** buyuruldu. Ebû Dâvûdün ve Tirmüzînin, Ebû Hüreyreden bildirdikleri hadîs-i şerîfde, **(İnsanın dîni, arkadaşının dîni gibidir. Herkes, kiminle arkadaşlık ettiğine baksın!)** buyuruldu. **(Fih-un-Nesrîn bi-cevâbil-es'ilet-il-İsrîn)** kitâbımda yukarıdaki hadîs-i şerîfler üzerinde geniş açıklamalar vardır.

Nedvet-ül-ulemânın maksadı, mel'ûn şeytânın maksadıdır. Bilgisi az olan müslimânları doğru yoldan kaydırmağa uğraşmaktadırlar. Müslimânları birleştirmek farzdır, sözleri ile yeni bir din ortaya koymaktadırlar. (İbâdetler kabûl olmaz. Böyle olmayanlar, berekete ve se'âdete kavuşamaz) sözleri de, Allahü teâlâyâ iftirâdır. Bid'at ehli ile çekişmeğe ve onları düşman bilmeğe günâh demeleri ve bu günâhı afv olmaz bilmeleri ve afvı imkânsızdır demeleri de, kendilerinin Ehl-i sünnet vel-cemâ'atin hak yolundan ayrıldıklarını ve âyet-i kerîmeleri inkâr ettiklerini gösteriyor. Bir âyet-i kerîmede meâlen, **(Allahü teâlâ, şirkden başka dilediği kimselerin bütün günâhlarını afv eder)** ve **(Allahü teâlâ, bütün günâhları elbette afv eder)** buyuruldu. Onların, bu günâhın afvı imkânsızdır demeleri, bu âyet-i kerîmeleri inkâr olmaktadır. **(Allahın kulları, kardeşler olunuz!)** hadîs-i şerîfine de yanlış ma'nâ vermektedirler. Bu hadîs-i şerîfin ma'nâsı, **(Umdet-ül-Kâri)** ve başka kitâblarda da bildirildiği gibi, **(Kardeşler olmanızı sağlayacak şeyleri yapınız!)** demektir. Buna göre, bid'at sâhiblerinin, hak yolda

bulunan müslimânlarla kardeş olabilmeleri için, bid'atlerini terk etmeleri ve sünnet-i seniyyeyi kabûl etmeleri lâzımdır. Bid'atlerin de devâm edip de, Ehl-i sünnet olan müslimânları kendileri ile kardeş olmağa çağırmaları, açık bir dalâlet, sapıklık ve çirkin bir hîle-dir. (**Fetâvelharemeyn**)den terceme burada temâm oldu. Bu kitâb arabî olup, İstanbulda ofset yolu ile basdırılmışdır. Kitâbın yazarı Ahmed Rızâ hân Berilevî “rahmetullahi aleyh”, 1340 [m. 1921] de Hindistânda vefât etmişdir.

60 — Dinde reformcular, islâmiyyetin bir emrini yok etmek isteyince, son koz olarak hadîs-i şerîflere saldırıyorlar. Bu emrin dayandığı hadîs mevdû'dur diyorlar. Bu sözlerine de inandıramıyacaklarını anlayınca, mevdû' olmasa bile, za'îf hadîsdir, za'îf hadîsle hüküm verilmez diyorlar. Meselâ, erkeklerin altın yüzük takması, harâmıdır. Dinde reformcular, bunu bildiren hadîs za'îfidir. Altın yüzük harâm değildir diyorlar. Bu sözleri, kendilerini yalanlamaktadır. Çünkü, za'îf hadîs ile hüküm verilemeyeceğine göre, (Altın yüzük harâmıdır) hükmü çıkarılmış olan hadîsin sahîh olması lâzım gelir. Doğrusu da budur. Ehl-i sünnet âlimleri, hadîs-i şerîfleri inceleyenler, kılı kırk yarmışlar, mevdû' hadîslerin hepsini elemişlerdir. Farzları, halâl ve harâmları, yalnız sahîh ve meşhûr hadîslerden çıkarmışlardır. İbni Melek “rahmetullahi aleyh”, (**Menâr şerhi**) kitâbında, (Za'îf olan hadîs ile vücûb sâbit olmaz. Hadîs ve fıkâh âlimlerince, sahîh olduğu anlaşılamiyan bir hadîs ile amel olunmaz) diyerek, bu hakîkati anlatmaktadır. İbni Âbidîn “rahmetullahi aleyh”, (**Dür-ül-muhtâr**) hâşiyesinde abdesti anlatırken buyuruyor ki, (Müctehidin bildirdiği hükümlerin delîllerini, senedlerini aramak, mukallide lâzım değildir).

Ehl-i sünnet âlimlerine saldıran ve fıkâh kitâblarına saygısız olan kimsenin mezhebsiz olduğu anlaşılır. Abdüllah bin İsâ San'ânî “rahmetullahi aleyh” (**Seyfûlhindî fî ibâneti tarîkat-iş-şeyh-in-Necdî**) kitâbında, sahîh hadîslere mevdû' diyenlerin mezhebsiz olduklarını, Ehl-i sünneti yıkağa uğraşdıklarını vesîkalarla isbât etmektedir. Bu kitâbını 1218 [m. 1803] senesinde yazmıştır. Müderis seyyid Abdüllah efendi “rahmetullahi aleyh” (**İrsalülmekal**) kitâbında, hadîs-i şerîflere za'îfidir, mevdû'dur gibi iftirâ edenlere cevâb vermekte, bu yoldakilerin önderliğini yapan ibni Teymiyyeyi ve Şevkânîyi red etmektedir.

(**Usûl-i hadîs**) denilen ayrı bir ilm vardır. Bu ilimde, (**Mevdû' hadîs**) demek, uydurma hadîs demek değildir. Şimdi, bu ilmden haberi olmıyanlar, mevdû' hadîsi, lügat ma'nâsi ile düşünerek, uydurma hadîs demek sanıyorlar. Bu ilm üzerinde ve mevdû' hadîs-

ler üzerinde geniş bilgi edinmek isteyenlere, (**Se'âdet-i Ebediyye**) kitabının ikinci kısmında beşinci maddeyi okumalarını tavsiye ederiz.

İmâm-ı Muhammed Birgivînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” (**Usûl-i hadîs**) kitabını Dâvûd-i Karsî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, şerh etmiştir. Bunu da, Harputlu Yûsûf efendi “rahmetullahi teâlâ aleyh”, şerh etmiş, İstanbulda basılmıştır. Bunun doksanbirinci sahifesinden başlayarak, arabîden terceme etmeği fâideli gördük:

(Herhangi bir hadîsi haber verirken, bilerek yalan söylemiş olduğu bilinen bir kimsenin haber verdiği hadîs-i şeriflerin hepsine (**Mevdû'**) veyâ (**Müfterî**) hadîs denir. Çünkü, haber verdiği hadîslerin hepsinin de, uydurma, iftirâ olmak ihtimâli vardır. Görülüyor ki, Usûl-i hadîsde yalanı yakalanan kimse, tevbe etse ve sâlih olsa da, bunun bildirdiği bütün hadîslere mevdû' denilir. Böyle olduğunu, imâm-ı Süyûtînin (**Tedrib**) kitabı da bildirmekte ve hadîs âlimlerinin çoğu da söylemektedir. Bid'at fırkalarında olanlar, müslimânları doğru yoldan ayırmak için, zındıklar da, müslimânları aldatmak için, hadîs uydurdular. Tekke şeyhlerinden de, ibâdete tergîb ve günâhlardan terhîb için hadîs uyduranlar oldu. Böyle iyi niyetli hadîs uydurmak harâmıdır. Müslimânları aldatmak için olursa, küfrdür. Sa'lebî, Vâhidî, Zimâşerî, Beydâvî ve Ebûs-sü'ûd tefsîrlerinde, sûrelerin kıymetlerini anlatan, öven hadîslerin mevdû' oldukları söyleniliyor. Fâtiha, En'am, Kehf, Yasîn, Duhan, Mülk, Zilzâl, Nasr, Kâfirûn, İhlâs ve Kul e'ûzü sûrelerini öven hadîslerin sahîh oldukları meydândadır. Bu tefsîrlerin sâhibleri, mevdû' denilen hadîsleri, sahîh, hasen ve olsa olsa za'îf bildikleri için veyâ güvendikleri hadîs âlimlerinden, böyle olarak aldıkları için, yâhud mevdû' olduklarını kabûl etmedikleri için yazmışlardır. Çünkü, hadîslerin sahîh olup olmadıkları zann-ı gâlib ile anlaşılır. Kesin olarak bilinemez. Hadîs âlimlerinden çoğunun sahîh dediği çok hadîsler vardır ki, bu fennin başka âlimleri, bunlara sahîh dememiştir. Birçoğu da, bunların sahîh olup olmadığını anlıyamamıştır. Çünkü, bir hadîsin sahîh olmadığını anlamak çok güçtür. Ancak zan ile anlaşılır. Kesin olarak anlaşılabilir. Bir hadîsin uydurma olduğunu kesin olarak anlamak için, bunu haber verenlerden birinin, bunu ben uydurdum demesi lâzımdır. Yâhud, bana haber verdi dediği kimsenin, bu doğmadan önce ölmüş olduğu bilinmelidir. Yâhud, hadîs denilen sözün, islâmiyyete ve akla, hesâba ve tecribeye uymaması ve te'vîl kabûl etmemesi ile uydurma olduğu anlaşılır. Bunları da ancak hadîs âlimleri anlar. Bu derin

âlimler de, bunları anlamakda yanılabilir. Bunun içindir ki, Ebül-ferec İbn-ül Cevzînin (**Mevdû'ât**) kitâbındaki mevdû' dediği hadîslerin çoğuna, sahîh, hasen ve za'îf diyen hadîs âlimleri olmuştur. İmâm-ı Zehebî "rahmetullahi teâlâ aleyh" diyor ki, İbn-ül-Cevzînin Mevdû'ât kitâbındaki yazılı hadîslerin çoğu, sağlam, güzel hadîslerdir. Buraya kadar yazdıklarımızı, imâm-ı Nevevînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" (**Takrîb**) kitâbından ve Süyûtînin "rahmetullahi teâlâ aleyh" (**Tedrîb**) kitâbından ve şeyhül-islâm ibni Hacer-i Askalânînin (**Nuhbe**) kitâbından aldık). Birgividen terceme temâm oldu.

Bejdâvî ve imâm-ı Gazâlî ve Celâleddîn-i Süyûtî ve Sadreddîn-i Konevî ve Senâüllahî pâni-pütî "rahimehümullahü teâlâ", gibi en büyük âlimleri sahîh hadîsle, uydurma hadîsi birbirinden ayıramıyacak kadar bilgisiz sanmak, yâhud, uydurma hadîsleri, bile bile, sahîh hadîs olarak yazacak kadar dinsiz veyâhud da, dînini kayırmaz ve vicdânı sızlamaz sanmak, çok büyük saygısızlık ve vicdânsızlık ve insâfsızlıktır. İslâm âlimlerinin hadîs-i şerîfler üzerinde nasıl bir titizlikle çalışdıklarını, kitâbımızın yedinci ve sekizinci maddelerinde uzun bildirmiştik. O yazıları okuyan akllı ve insâflı bir kimse imâm-ı Gazâlî gibi büyük bir âlimin kitâblarında uydurma hadîs vardır diyecek kadar küstâhlaşan bir dinde reformcuya hiç inanır mı? O yüce âlimler "rahimehümullahü teâlâ", hadîs-i şerîfleri anlyamamışlar da, talebelerinden ibni Teymiyye anlyabilmiş demek, Ehl-i sünnet âlimlerine düşman olanlardan başkasının söyleyebileceği birşey değildir. İslâm âlimlerinin büyüklüğünü anlyamıyanlar, o yüce imâmları da, kendileri gibi kısa aklları, bozuk düşünceleri ile yazmış sanıyorlar. (Gazâlînin muhâkemesi, sosyal fikrlerin zararlı te'sîrleri altında kalmış) diyecek kadar aşağı kelimeler kullanıyorlar. Onların her yazılarının, âyet-i kerîmelerin ve hadîs-i şerîflerin îzâhı, açıklaması olduğunu kavriyamıyorlar. İmâm-ı Rabbânî hazretlerini öven bir kimse, bu sözünde samîmî ise ve o yüce imâmın yazılarını beğeniyorsa, bu yazılara uyması ve onun çok övdüğü Ehl-i sünnet âlimlerini beğenmesi, onlara karşı saygısızlık yapmaması lâzımdır. Âlimin kıymetini, ancak âlim anlar. Ehl-i sünnet âlimlerinin kıymetini anlamamak, onları lekelemeğe, o mubârek zâtlara toz kondurmağa kalkışmak, bu (**Fırka-i nâciyye**)den ayrılmak olur. Ehl-i sünnetten ayrılanın yâ dalâlet sâhibi sapık veyâ kâfir olacağı (**El-besâir li-münkirit-te vessül**) kitâbında uzun yazılıdır. Hindistân âlimlerinden Ebû Muhammed Viltorînin (**Hidâyet-ül-muvaffıkîn**) kitâbının altmışbeşinci sahîfesinde bildirdiği gibi, Celâleyn tefsîri hâşiyesinde Kehf sûresinin (izâ nesîte) âyetinde Allâme Ahmed Sâvî Mâli-

kî diyor ki, (Dört mezhebden başkasını taklîd etmek câiz değildir. Dört mezhebden birine uymıyan kimse, dalâletdedir. Başkalarını da dalâlete sürüklemektedir. Bunların ba'zıları da kâfir olmaktadır. Çünkü, küfre sebep olan yollardan biri, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden ahkâm çıkarmağa kalkışmaktır.)

61 — Aşağıdaki beş hadîs-i şerîf, imâm-ı Muhammed Birgivînin (**Tarîkat-i Muhammediyye**) kitâbından ve bunun Nablûsî şerhi olan (**Hadîka**)dan alınmıştır:

1) Buhârî ve Müslimin bildirdikleri hadîs-i şerîfde, (**Bildirdiğim bu dinde bulunmıyan birşey, sevâb umarak meydâna çıkarılırsa, bu şey red olunur**) buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, dinden ve ibâdetden olmiyan birşeyin meydâna çıkarılması bid'at olmaz. Yemekde, içmekte, giyinmekte, ev yapmakda ve bineklerde olan yenilikler, değişiklikler, ibâdet olan, ya'nî Allahü teâlânın rızâsını kazanmak için yapılan şeyler değildir. Böyle şeylerin yapılması, bir ibâdeti bozmadığı veyâ dînin yasak ettiği bir şeyin yapılmasına sebep olmadığı zemân, bid'at olmaz.

2) Taberânînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” bildirdiği hadîs-i şerîfde, (**Müslimânlar, Peygamberlerinden sonra, Onun bildirdiği dinde bir bid'at, herhangi bir yenilik yaparsa, bunun benzeri olan bir sünnet, aralarından kalkar**) buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, dünyâ işlerinde, âdet olan şeylerde, sevâb beklemeden yapılan, yalnız dünyâlık fâidesi olan veyâ dünyâ zararından koruyan, yâhud zarar ve fâidesi düşünülmiyen inanış, söz, iş ve ahlâktan islâmîyyetin yasak etmediği bir değişiklik, yenilik yapmak bid'at olmaz. Böyle değişiklikler, sünnetin ortadan kalkmasına sebep olmaz.

3) Taberânîdeki bir hadîs-i şerîfde, (**Bid'at sâhibi, bid'atinden vazgeçinceye kadar, Allahü teâlâ, tevbesini kabûl etmez**) buyuruldu. Her günâhdan sonra (**Tevbe etmek**) lâzımdır. Tevbenin doğru olması için, üç şart vardır: Günâha son vermek, yaptığına pişmân olmak ve bir dahâ hiç yapmamağa azm etmek, karar vermek. Eğer kul hakkı da varsa, hakkını ödeyip, halâllaşmak da lâzımdır. (**Bid'at sâhibi**) demek, bir bid'ati meydâna çıkararak veyâ çıkmış bir bid'ati yapan demektir. (**Bid'at**) demek, dinde bulunmayan bir inanışı, bir işi, bir sözü veyâ ahlâkı, sonradan ortaya çıkarmak veyâ dinde sonradan ortaya çıkmış böyle bir bozukluğu yaymak ve bundan sevâb beklemek demektir. Bir günâhı yapan kimsenin, başka günâh için yaptığı tevbesi kabûl olur. Bid'at sâhibi, bu bid'atinden sevâb beklemekte, iyi bir iş yaptığını sanmaktadır. Bunun için, tevbe etmeği düşünmez.

4) İbni Mâcenin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Bid'at sâhibi, bid'atından vazgeçmedikçe, Allahü teâlâ onun hiç bir ibâdetini kabûl etmez)** buyuruldu. Dinden olan bir inancı, ibâdeti, sözü veyâ bir huyu değişdiren bir kimsenin, dinde reformcunun, doğru olan ibâdetleri dahî kabûl olmaz. Ya'nî ibâdetin fâidelerinden mahrûm kalır. Bu bid'atden vazgeçmesi lâzımdır.

5) İbni Mâcenin bildirdiği hadîs-i şerîfde, **(Bir bid'at küfre yol açmasa bile bunu ortaya çıkaranın orucu, haccı, ömresi, cihâdi, tevbesi ve hiçbir iyiliği kabûl olmaz. Bu kimsenin, yağdan kıl çıkar gibi, müslimânlıktan çıkması kolay olur)** buyuruldu. Şartlarına uygun olan farzları ve nâfileleri sahîh olur, borçdan kurtulur ise de, kabûl olmaz. Ya'nî sevâb verilmez. Bid'ati küfrüne yol açarsa, ya'nî küfre sebep olan bir söz söyler, birşey kullanır, bir iş yaparsa, îmânı giderek, ibâdetleri sahîh de olmaz. Bid'at sâhibi, bid'atini iyi ve sevâb bilir. Bunun için dinden kolay çıkar. Bid'at işliyen, bunu ibâdet sanmakda, sevâb beklemektedir. Günâh işliyen ise, günâhını suç bilmekte, Rabbinden utanmakda, azâbından korkmaktadır. Bid'atler, büyük günâhtır. Fekat her günâh bid'at değildir.

Yukarıdaki beş hadîs-i şerîfin aslları ve açıklamaları, Hakikat Kitâbevinin çıkardığı Nablüsînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” arabî **(Hadikat-ün-nediyye)** kitâbında yazılıdır.

(Bid'at) arabça bir kelimedir. Önceden olmayıp sonradan ortaya çıkarılan herşey demektir. Bu bakımdan, hem âdetde, hem de ibâdetde yapılan değişiklikler, reformlar bid'at olur. **(Âdet)** demek, karşılık olarak kıyâmetde sevâb beklenilmeyen, yalnız dünyâ fâidesini düşünerek yapılan şey demektir. **(İbâdet)** bunun tersi olup, kıyâmetde karşılığında sevâb beklenen şeydir. Eshâb-ı kirâm ve tâbi'în zemânlarında bulunmayıp da, sonradan meydâna çıkan herşey bid'at olunca, âlimler bu bid'atleri, mubâh, müstehab, vâcib ve harâm diye kısımlara ayırmışlar. Müstehab ve vâcib olanlara **(Bid'at-i hasene)** demişlerdir.

Fekat, **(Dinde bid'at)** demek, Eshâb-ı kirâm zemânından ve tâbi'în zemânından sonra, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” izni olmadan, dinde yapılan eklemeler ve noksanlıklar, ya'nî ibâdet olarak yapılan, sevâb olduğu düşünölen değişiklikler demektir. **(Dinde reform)** da, dinde bid'at demektir. Âdetlerde yapılan değişiklikler, bu bid'atin dışında kalmaktadır. Hadîs-i şerîflerde kötü olduğu bildirilen, dindeki bid'atlerdir. Ya'nî dinde reformlardır. Bunlar ibâdetlere yardımcı değildirler. Hepsî, ibâdetleri değiştirmekde, bozmaktadırlar.

Bid'at, ikiye ayrılır: İ'tikâdda ve ibâdet olan işlerde bid'atlerdir. İ'tikâdda olan reformlar, yâ ictihâd ile yapılır. Ya'nî âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden çıkarılır. Yâhud, akl ile, düşünce ile beğenilerek yapılır. İctihâd yapabilmek için derin âlim, ya'nî (**müctehid**) olmak lâzımdır. Müctehid, i'tikâd bilgilerinde ictihâd yaparken yanılırsa, afv olmaz. Suçlu olur. Yanlış anladığı inanılacak şey, dinde açıkça bildirilmiş ve câhillerin bile işitip bildiği, yayılmış bilgilerden ise, bu müctehid ve buna inananlar kâfir olur. Kâfir olduğu anlaşılan bir kimse, bu küfüründen tevbe etmedikçe, mü'min ve müslimân olduğunu söylese ve bütün ömrünü ibâdetle geçirse de, küfürden kurtulamaz. Açık bildirilmiş, fekat herkesin işitmemiş olduğu bilgilerden veyâ açık bildirilmemiş bilgilerden ise, kâfir olmazlar. (**Bid'at sâhibi**), (**Dalâlet ehli**) ya'nî sapık olurlar. Bu yanlış inanışları, katl ve zinâ gibi büyük günâhlardan da dahâ büyük günâhıdır. Yetmişiki dürlü bid'at fırkası bulunacağı ve sapık inanışları sebebiyle hepsinin Cehenneme gidecekleri, hadîs-i şerîflerde bildirilmiştir.

Müctehid olmıyan din adamlarının, kendilerini müctehid sanarak, âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere ma'nâlar vermeğe kalkışmaları ile veyâ kendi görüşleri ile söyledikleri i'tikâd bilgisi, açık bildirilmemiş veyâ herkesin işitmediği bilgilerden olsa bile, yanlış olursa, böyle yanlış inananlar kâfir olur. Meselâ, Resûlullahın "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" mi'râca çıktığına ve kabr süâlîne, ictihâd yolu ile inanmıyan bir müctehid, bid'at sâhibi, ya'nî sapık olur. Kendi aklı, görüşü ile inanmıyan müctehid olmıyan bir din adamı ise, din bilgilerine kıymet vermemiş olacağından, kâfir olur.

İ'tikâddaki ictihâdlarında yanılmamış olan islâm âlimlerine "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" ve bunlar gibi doğru inanan müslimânlara (**Ehl-i sünnet**) veyâ (**Sünnî**) denir.

Yetmişiki bid'at ehlinin ibâdetleri, sahîh olsa da, kabûl olmaz. İbâdetlerinde, ictihâd ile yapacakları bid'atleri de ayrıca suç olur.

Ehl-i sünnet âlimlerinin ibâdetlerde, ictihâd ile buldukları bilgiler bid'at değildir. Bu bilgileri bulurken yanılmaları suç olmaz. Dört mezhebin imâmları, bu bilgileri, islâmiyyetin sâhibinin izni ile, islâmiyyetin bildirdiği delîllerden, senedlerden çıkarmışlardır. Bu bilgiler, islâmiyyeti değiştirmiş değil, islâmiyyete yardımcı olmuşlardır. Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açık bildirilmiş şeylerde ictihâd yapılmaz. Bunlar, olduğu gibi kabûl edilir. Açık bildirilmemiş bir işi gösteren delîli ararken yanılmak suç olmaz. Fekat bu delîl ya'nî doğru yol açık olup da, müctehid bu delîli bul-

makda yanılarak veyâ bir delîlden çıkarılmayıp, akla uyarak yapılan ibâdetler, bid'at olur, sapıklık olur. Böyle reformlar, bir müekked sünnetin ortadan kalkmasına sebep olursa, günâhı dahâ çok olur.

Resûlullahın ibâdet olarak yaptığı ve arasına bıraktığı şeylere (**Sünnet-i hüdâ**) veyâ (**Müekked sünnet**) denir. Bunları arasına yapmıyanlara azâb bildirilmedi. Hiç terk etmediği ve terk edenlere azâb yapılacağını bildirdiklerine (**Vâcib**) denir. Arasına yaptığı ibâdetlere (**Müekked olmıyan sünnet**) veyâ (**Müstehab**) denir. Âdet olarak yaptıklarına (**Sünnet-i zevâid**) veyâ (**Edeb**) denir. İyi şeylere sağdan, fenâ şeylere soldan başlamak ve sağ, sol elleri kullanmak edebdir.

Âdetlerde değişiklik yapmak, bid'at değildir. Vera' sâhiblerinin yapmaması iyi olur. Hadîs-i şerîfde, (**Benim sünnetime ve benden sonra, hulefâ-i râşidînün sünnetlerine sarılınız!**) buyuruldu. Sünnet sözü, yalnız olarak söylenildiği zemân, islâmiyyetin bildirdiği herşey demektir. Bu dînün sâhibi olan Resûl "aleyhisselâm", âdetlerde birşey bildirmedi. Çünkü Resûlullah "sallallahü aleyhi ve sellem", insanlara dinlerini bildirmek için geldi. Dünyâda muhtâc oldukları şeylerin yapılmasını öğretmek için gelmedi. Hadîs-i şerîfde, (**Dünyâ işlerinizi yapmasını siz dahâ iyi bilirsiniz!**) buyuruldu. Dünyânıza fâideli olan şeyleri bulup yapmanız için benim bildirmeme lüzûm yokdur demektir. Dînî vazîfelerinizi, ibâdetlerinizi bilemezsiniz. Onları benden öğreniniz demektir. Bunun için âdetler, islâmiyyetin dışında kalmaktadır. İslâmiyyetin dışında olan şeylerde yapılan değişiklikler bid'at olmaz.

Minâre, mekteb, kitâb gibi sonradan yapılmış olan şeyler bid'at ya'nî dinde reform değildir. Bunlar dîne yardımcı şeylerdir. İslâmiyyet bunlara izn vermiş, hattâ emr etmiştir. Böyle şeylere (**Sünnet-i hasene**) denir. İslâmiyyetin yasak ettiği şeyleri meydâna çıkarmağa (**Sünnet-i seyyie**) denir. Bid'atlar, ya'nî dinde reformlar, sünnet-i seyyiedir. Sünnet-i hasene ya'nî dîne yardımcı şeylerin (**Sadr-ı evvel**)de ya'nî Eshâb-ı kirâmın "rıdvânullahi teâlâ aleyhim ecma'în" ve tâbi'în-i izâmın "rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'în" zemânlarında yapılmaması, onların bu fâideli şeylere ihtiyâçları olmadığı içindir. Onlar, kâfirlerle cihâd ediyor, islâmiyyeti dünyâya yayıyorlardı. Onların zemânlarında bid'at sâhibleri çıkmamış veyâ çoğalmamışdı. Kıyâmete kadar (sünnet-i hasene) meydâna çıkarmak câizdir ve sevâbdır.

İbâdetde bir bid'ati yapmak, bir sünneti terk etmekden dahâ fenâdır. Bid'at işlemek harâmıdır. Sünneti özrsüz terk etmek mek-

rûhdur. Bir sünneti özsüz terk etmeği sevâb sanırsa, sünneti terk etmesi de bid'at olur. Bir inanışın, bir işin veyâ bir sözün sünnet veyâ bid'at olduğu bilinemediği zemân, bunu yapmamak lâzım olur. Çünkü, bid'ati terk etmek lâzımdır. Sünneti yapmak lâzım değildir. Lâzım olmıyan şey yapılmazsa kazâ olunamaz. Bunun için nemâzların kılınmamış sünnetleri kazâ olunmaz. Allahü teâlânın harâm ettiği şeylerden bir zerresini yapmamak, insanların ve cinnin bütün ibâdetlerinden dahâ sevâbdır. Bunun için, güçlük olan yerde vâcib de terk edilir. Fekat harâm işlenemez denildi. Meselâ başkasının yanında tahâretlenilmez.

Bir asrda yaşamış olan müctehidlerin sözbirliğine (**İcmâ'**) denir. İcmâ'nın bir delîle, senede dayanması lâzımdır. Bu delil, âyet-i kerîme ve bir kişinin dahî bildirdiği hadîs-i şerîfdir. Yâhud bunlara dayanan kıyâsdir. Kıyâs, âyetde ve hadîsde kapalı bildirilen şeyi açığa çıkarmaktır. İmâm-ı a'zam Ebû Hanîffe "rahmetullahi aleyh" hazretleri kıyâs yolu ile ictihâd buyurmuştur.

Bir kimse, hiç kitâb okumadan ârif, Velî olabilir. Âyet-i kerîme-yi tefsîr edebilir. Fekat bu kimse, rehber olamaz. Ona bağlanılmaz. Rehberin, ilmde ictihâd derecesine yükselmiş olması ve ma'rifetde vilâyet-i hâssa-i Muhammediyye mertebesinde bulunması lâzımdır. Rehberin [ya'nî müşşidin] her hareketi, her duruşu, her sözü, islâmiyyete uygundur. Ya'nî, her şeyde Resûlullah'a uymaktadır. Bunun için, Allahü teâlâ onu çok sever. Müslimânlar, Allahü teâlâyı çok sevdikleri için, Allahü teâlânın çok sevdiğini de çok severler. Rehberi sevmek, Allahü teâlâyı ve Resûlullahı "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" sevmekten ileri gelmektedir. Bu sevgiye (**Hubb-i fillah**) denir. İbâdetlerin en kıymetlisinin hubb-i fillah olduğu hadîs-i şerîfle bildirilmiştir. Rehberin emrlerini yapmak, islâmiyyete uymak demektir. Çünkü, Rehberin her sözü ve her işi islâmiyyeti bildirmektedir. Hayâtta, ya'nî dünyâda hakîkî ilm sunucusu Müşşid-i kâmilidir. Din düşmanlarının, müslimânlar için (Allahı bırakıp kulu seviyorlar. İslâmiyyeti bırakıp insana tapınıyorlar) sözlerinin, câhilce iftirâ olduğu, buradan anlaşılmalıdır.

Eshâb-ı kirâma uymak vâcibdir "radiyallahü teâlâ anhüm ecma'in". Eshâb-ı kirâmın bildirdiği birşey üzerinde kıyâs yapmak câiz değildir. Fekat, bizim gibi mukallidlerin, ya'nî ictihâd derecesine yükselmemiş kimselerin, Eshâb-ı kirâmın sözlerine uymaları câiz değildir. Eshâb-ı kirâmın sözleri ve hareketleri, naslları ve kendi ictihâdlarını gösterir. Bunları da, ancak ictihâd derecesine yükselmiş olan derin âlimler anlayabilir. Mezheb imâmlarımız, bunları anlamışlar ve anlayabileceğimiz kadar bizlere bildirmişler-

dir. Görülüyor ki, Eshâb-ı kirâma uymak isteyenlerin, Ehl-i sünnet âlimlerine uymaları lâzım gelmektedir.

Buhârîde yazılı hadîs-i şerîfde, **(Allahü teâlâ, kulum bana farzları yapmakla yaklaştığı gibi, başka hiçbirşeyle yaklaşılamaz. Bana nâfilelerle yaklaşan kulumu çok severim buyuruyor)** buyuruldu. Bu hadîs-i şerîf gösteriyor ki, Allahü teâlânın en çok sevdiği ibâdet, farzlardır. Hadîs-i şerîfde bildirilen nâfileler, farzlarla birlikde yapılan nâfilelerdir. Farzları yapıp, nâfilelere de devâm edenleri, Allahü teâlâ çok sever demektir.

Allahü teâlâ, Mâide sûresinin 35.ci âyetinde meâlen buyuruyor ki, **(Bana yaklaşmak için, vesîle arayınız!)**. Meâlen demek, (İslâm âlimlerinin anladıklarına göre) demektir. Vehhâbiler diyor ki, (Vesîle, sebep, ibâdetlerdir. Allahü teâlânın rızasına, sevgisine kavuşmak için farz ve nâfile ibâdetleri yapmak lâzımdır. Tarîkate girmek, bir şeyhin eteklerine yapışmak, ölümlere, dirilere yalvarmak, insanı Allaha yaklaştırmaz. Bil'akis uzaklaştırır). Ehl-i sünnet âlimleri buyuruyorlar ki, (Evet! Vesîle, sebep, ibâdetleri yapmaktır. Fekat, sahîh, doğru, hâlis olan ibâdetler, vesîle olur. İbâdetlerinin sahîh olması için, doğru îmân, temiz ahlâk sâhibi olmak ve şartlarına uygun yapmak lâzımdır. Meselâ, nemâzın sahîh olması için, abdest almak, kullanılan suyun temiz olması, nemâzı vaktinde kılmak ve kibleye karşı kılmak, nemâzdaki âyetleri, tesbîhleri ve düâları doğru okumak ve dahâ nice şartları, vesîleleri bilmek ve yapmak lâzımdır. Her ibâdetin de böyle şartları, vesîleleri vardır. Bunlar, senelerce çalışarak öğrenilir. Bunlar düşünmekle, rü'yâ ile öğrenilemez. Bunlara inanan, bilen ve yapan âlimlerden işiterek veyâ kitâblarını okuyarak öğrenilir. Fen bilgileri de, profesörlerden uzun zemânda öğrenilmektedir. Böyle îmânlı, kalbi temiz, doğru din âlimlerine müderris, muâllim ve mürşid denir. Mürşid demek, su üstünde yürüyen, havâda uçan, gayb olan şeyleri bilen, okuyup, üfleyerek hastalara şifâ veren kimse demek değildir. Ahkâm-ı islâmiyyeyi, ya'nî kalb, rûh ve beden ile yapılan ibâdetleri bilen ve yapan ve başkalarına da öğreten Ehl-i sünnet âlimi demektir. Her müslimânın, Mâide sûresindeki emre uymak için, böyle bir mürşidi veyâ kitâblarını araması, farz ve nâfile, bütün ibâdetleri Ondan öğrenmesi lâzımdır.)

İslâmiyeti bilmiyen câhil din adamlarının yanlış sözlerine ve Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını okumamış, bozuk düşünceli kimselerin taşkınlıklarına ve şaşkınlara, herkesi şaşkırtanların ve doğru yoldan kaymış olan zındıkların ve çürük akllarına uyanların yaldızlı, parlak yazılarına aldanmamalıdır. İslâm âlimleri, bilgilerini

Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden almışlardır. Bu sapıklar kendi kısa görüşlerine uyararak yazmakta ve konuşmaktadırlar. Bu reformculara ve bunları âlim sanıp, sözlerine, kitâblarına aldananlara yazıklar olsun! Bunlar, din ve îmân hırsızlarıdır. Halâlleri, harâmı değiştiriyorlar. İslâmîyeti bozuyorlar. Nablûsînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” şerhinden terceme temâm oldu.

İbni Âbidîn “rahmetullahi teâlâ aleyh” nemâzı bozanları anlatırken (yimek, içmek, giyinmek gibi âdetde olan bid'atlerin mezzum, çirkin olanlarını, kâfirlerden görüp almak ve kötü olmıyanları da, onlara benzemek için alıp kullanmak tahrîmen mekrûhdur. Kötü ve zararlı olmıyanları, onlara benzemeğe özenmeden yapmak, kullanmak mekrûh olmaz. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” papasların kullandığı ayakkabıyı yapıdırıp kullanmışdır) buyurdu.

Nemâzlardan ve düâlardan sonra Fâtiha sûresini okumak bid'at mıdır, değil midir? Bunun cevâbını Hâdimî “rahmetullahi teâlâ aleyh” (**Berîka**) kitâbının yüzotuzyedinci sahîfesinde uzun yazıyor. Kısaca bildirelim: Bid'at diyenler ve değildir diyenler oldu. Çoğuna göre, düâ okuması bildirilen yerlerde, Fâtiha okumak dahâ iyidir. Nemâzlardan sonra düâ edilmesi de, hadîs-i şerîflerde bildirilmiştir. (**Bid'at**), islâmîyyetin sâhibinin izni olmadan yapılan ibâdetlerdir. Fâtiha sûresi düâların en iyisini bildirmek için nâzil oldu. Bunun nemâzlardan ve düâlardan sonra okunmasına bid'at diyen az değildir. Herkesin birlikde yüksek sesle okumaları yasaktır. İmâm, fâtiha dediği zemân, herkesin sessizce okumaları iyi olur. Çünkü, düâların sonunda hamd etmek müstehabdır. Hamd etmenin en iyisi de, Fâtiha okumaktır. Farzla sünnet arasında okumak ve isteklerine kavuşmak için okumak mekrûhdur.

Kur'ân-ı kerîmi ve ezânı ho-parlör ile okumak bid'atdır. Çünkü, ses çıkarmak için kullanılan cansız cismlere (**Mizmâr**), çalgı denir. Gök gürlemesi, top, tüfek, baykuş, papağan, ses çıkarıyorlar ise de, çalgı değildirler. Ses çıkaran eğlence âletleri, davul, dümbellek, zilli maşa, ney, kaval, ho-parlör, hep çalgı âletidir. Çalgı, kendiliğinden ses çıkarmaz. Ses çıkarmaları için, ya'nî kullanılmaları için, davul tokmağını gergin deriye vurmak, neyi üflemek, kavala ve ho-parlöre söylemek lâzımdır. Bunlardan çıkan ses, bu çalgıların hâsil ettiği sesdir. Üfleyen ve söyleyen insanın sesi değildir. Ho-parlörden işitilen Kur'ân-ı kerim ve ezân sesleri, hep ho-parlörün hâsil ettiği seslerdir. İmâm ve müezzin efendilerin sesleri değildir. Müezzin efendinin sesi ezândır. Ho-parlör denilen çalgıdan çıkan ses ilm ve fen bakımından ve din ve ahkâm-ı islâmîyye

bakımlarından müezzin efendinin sesi, ya'nî ezân değildir. Ezâna benzediği için, ezân zan edilmektedir. Ezân, müezzin efendinin, sâlih müslimân erkeğin sesine denir. Bu sese benzeyen kadının, çocuğun ve ho-parlörün sesi ezân değildir. Başka sesdir. Muhtelif çağlıların sesleri başkadır. Ho-parlörün sesi, insan sesine çok benzediği hâlde, insan sesi değildir. Kitâbdaki, televizyondaki, imâm resmi gibidir. O imâma çok benziyor ise de, imâmın kendisi değildir. Televizyondaki hareketlerini görse, sesini duysa da, bunun arkasında nemâz kılınmaz.

(İnternet)den işitilen sesler ve resimler de, televizyon gibidir. Bunları dünyâ işlerinde kullanarak istifâde etmek câizdir. Fekat, ibâdetlerde kullanmak aslâ câiz değildir.

İnternet vâsıtası ile haberleşme: Bir telden elektrik ceryânı geçince, telin etrâfında miknâtis dalgaları meydâna geliyor ve fe-zânın her yerine yayılıyor. Bu elektro-manyetik dalgaların boyları muhtelif olup, elektrik ceryânının şiddetine göre değişmektedir. Fezâdaki, her yere yayılmış olan elektro-manyetik dalgaların topluluğuna **(İnternet)** denir. İnternet denilen bir yer, bir âlet yoktur. İnternet dalgaları üzerinde çalışan âletler vardır. Bu âletlerin buldukları yerlere **(İnternet ara-merkezleri)** denir. Bu âletlerden biri, **(Bilgisayar âletleri)** [komputerler]dir. Bilgisayar muhtelif ebâdda bir kutudur. Bilgisayar âletleri, elektrik ceryânı ile çalışır. Bu ceryân, bilgisayar içine konmuş olan pilden veya şehr ceryânından, dıvârdaki prizden alınır ve âlet içindeki transformator tarafından voltajı düşürülür. Bilgisayarın kapağı bir ekrandır. Burada bilgisayara gelen ve çıkan seslerin yazıları ve resimleri görünür. Bu sesler, **(Modem)** denilen bir âletten geçerek elektro-manyetik dalgalara çevrilip, sesler ve yazılar gayb oluyor. Fezâdaki, ya'nî her yerdeki bilgisayar, kendi uzunluğundaki elektro-manyetik dalgaları alarak, modemden geçirip, ses ve yazı hâsil eden hava dalgaları hâline çeviriyor. Bunların bir sürüti bilgisayarda bulunan bir hâfızaya [harddisk] verilir. Harddisk, herhangi bilgisayara konunca, içindeki sesler işitilir ve yazılar ekranda okunur. Bilgisayarı internete bağlamak için, bir ara-merkezden adres alınır. İstanbuldaki **(İhlâs-net)** ara-merkezinin, Hakikat Kitâbevine verdiği adres, **(www.hakikatkitabevi.com)**dur. Herhangi bir bilgisayar bu adrese bağlanırsa, Kitâbevinin bütün kitâblarından dilediğini seçerek okur ve dinler. Bilgisayarlar piyasada satılmaktadır.

62 — Türkçe bir din mecmû'asında, Muhammed Kutb adında bir Mısrılının yazısı vardır. (İnhirâf çizgisi) adındaki yazı arabîden

terceme edilmiş. Eğer terceme doğru yapılmış ise, yazarının dinde söz sâhibi olmadığı hemen göze çarpmaktadır. Bakınız, bir yerinde ne hezeyânlar savuruyor:

(Türklerin savaş meydânlarında kayd ettikleri zaferler, islâma şeref vermiştir. Ancak, Türklerin elinde, islâmın, ma'nâsından çok şey gayb ettiği de bir gerçektir. Türklerin elinde islâm dondurulmuş, (ma'nen) gelişmesi durdurulmuştur. Osmânlılar, askerlik dışında kalan bütün meydânlarda islâmı dondurdular ve zedelediler. Meselâ ilme gereken önemi vermediler. İctihâdı durdurarak fikh ilmi dondu.

Nihâyet islâm, Osmânlıların bağlayıcı kaydından kurtulup bağımsızlığını kazanarak, ileri atılmağa başladı. Özellikle bu atılış Hicâzda Vehhâbîlik, Sûdanda Mehdînin yönettiği Mehdîlik hareketlerinde görülmektedir. Bu iki hareket, islâma asl gücünü ve ilerleme isti'dâdını yeniden kazandıracak nitelikteydi. İslâmdaki bu mutlu gelişmeyi gören haçlı emperyalizmi harekete geçdi) diyor.

Cevâb: Osmânlı türklerinin islâmiyete hizmetleri, bir şâheserdir. Bir âbidedir. Târih meydânına dikilmiş olan bu dev âbideyi görmemek için kör veyâ bir Türk düşmanı olmak lâzımdır. Bu Mısrılı yazarın da bildirmek zorunda kaldığı gibi, Osmânlı türklerini zaferden zafere götüren dinamizm, ahlâk, sabr ve kahramanlık, hangi kaynaktan geliyordu? İslâm kaynağından değil mi? İslâmiyete şeref verilemez. İslâmiyetden şeref alınır. Mü'minlerin şerefli emîri hazret-i Ömer "radiyallahü anh", (Biz, zelil, aşağı kimseledik. Allahü teâlâ, bizleri müslimân yapmakla şereflendirdi) buyuruyor. İslâmiyetin, her çeşid fazilet ve şerefler kaynağı olduğunu bilmiyen câhillere, islâmiyete şeref verilecek sanırlar.

İstanbuldan Viyanaya doğru giden islâm ordusu, Belgrad yakınlıklarında, bir su başında, mola veriyor. Çeşme, abdest alan, kablarına su koyan askerlerle dolu. Yakındaki bir kilisenin papası, güzel kızları süslüyor. Elllerine birer kab verip, çeşmeye gönderiyor. Papas pencereden gizlice seyr ediyor. Kızlar gelince, askerler hemen kenâra çekiliyor. Kızlar râhatça doldurup kiliseye dönüyorlar. Papas, islâm askerlerinin bu güzel ahlâkını, faziletini, edebini ve merhametini görünce, (Bu ordu hiç yenilmez. Boş yere kanını zı dökmeyin!) diyerek haçlı kumandanlarına haber gönderiyor. Bu Mısrılı yazar, Osmânlı zaferlerini, Attillânın orduları gibi, barbar istilâsı sanıp yanlışlamakta mıdır? İngiliz lordu Davenportun kitabını okumuş olsaydı (İslâm orduları her gittiği yere, adâlet, fazilet ve medeniyet götürmüştür. Boynunu büken mağlûb düşmanı

dâimâ afv ile karşılaşmışdır) bilgisini öğrenir de, yazılarında biraz edebli davranırdı. Abbâsîlerden sonra, islâm halîfelerine Mısrda zından hayâtı yaşatan, hilâfet haklarını onlardan gasb edenler, hutbelerde kendilerine (Sultânül-haremeyn) demekden hayâ etmiyorlardı. Yavuz Sultân Selîm hân “rahmetullahi teâlâ aleyh”, 923 [m. 1517] senesinde, Mısrı feth edip, hilâfeti esâretten kurtarıncı, alışkanlıkla kendisine de sultânül-haremeyn diyen hatîbi susdurup, (Benim için, o mubârek makâmın hizmetçisi olmaktan dahâ büyük şeref olamaz. Bana **(Hâdimülharemeyn)** deyin!) buyurduğunu târîh kitâbları yazmaktadır. İslâm ahlâkını, Mısrlılar mı dondurmuş; yoksa Osmânlılar mı dondurmuş, buradan çok iyi anlaşılmalıdır. Sultân ikinci Abdülhamîd hân “rahmetullahi teâlâ aleyh”, siyâsal bilgiler mektebini birincilikle bitireni, her sene serâya kâtib alırdı. Böylece, gençleri çalışmağa teşvik ederdi. Kâtib seçilen Es’ad beğ “rahmetullahi teâlâ aleyh” **(Hâtîrât-i Abdülhamîd hân-ı sâni)** kitâbında diyor ki, bir gece yarısı şifre yazdım. İmzâ için, sultânın yatak odası kapısını çaldım. Açılmadı. Bir dahâ vurdum. Yine açılmadı. Üçüncüyü vuracağım anda, kapı açıldı. Karşıma çıkan sultân, havlu ile yüzünü siliyordu. (Evlâd! Seni bekletdim. Kusûruma bakma! Dahâ birinci çalışda kalkdım. Gece yarısı, mühim bir imzâ için geldiğini anladım. Abdestsiz idim. Bu milletin hiçbir kâğıdına abdestsiz imzâ etmedim. Abdest almak için gecikdim. Oku dinliyeyim) dedi. Okudum. Besmele çekerek imzâladı ve hayrlı olsun inşaallah, dedi. İşte Osmânlı sultânları islâmiyyete böyle bağlı, böyle saygılı idi. Eyyûb Sabri pâşa “rahmetullahi teâlâ aleyh”, **(Mir’ât-ül Haremeyn)** kitâbında diyor ki, (Sultân Abdülmecîd hân “rahmetullahi teâlâ aleyh”, Mustafâ Reşîd Pâşanın mason olduğunu, islâmiyyete uymıyan bir yol tuttuğunu anlayınca, kahrından, üzüntüsünden hastalandı. Yatakta oturamıyor, hep yatıyordu. Yalnız, mühim şeyler okunuyor, (irâde-i şâhâne) alınmıyordu. Sırada bulunan bir kâğıd için (Medîne ehâlisinin bir dilekçesi okunacak) bilgisi verildi. (Durun, okumayın! Beni oturtun!) buyurdu. Arkasına yastık koyup, oturtuldu. (Onlar, Resûlullah efendimizin komşularıdır. O mubârek insanların dilekçesini yatarak dinlemekden hayâ ederim. Ne istiyorlarsa, hemen yapınız! Fekat, okuyunuz da, kulaklarım bereketlensin!) buyurdu. Bir gün sonra vefât eyledi.) İşte, Osmânlı Türk sultânlarının ahlâkı, hayâsı ve İslâmiyyete saygıları böyle idi.

Türkün islâmiyyete olan bu saygısı ve edebi, Mescid-i se’âdetde, pis ayaklarını kabr-i se’âdete karşı uzatıp, leş gibi yatan vehhâbîlerin saygısızlığı ve edesizliği ile hiç bir olur mu?

Osmânlılarda, islâmiyyet ilerlememiş sözünde, sinsi bir islâm düşmanlığının habîs kokusu duyulmaktadır. Fenârifler, molla Hüsrevler, Hayâlîler, Gelenbevîler, İbni Kemâller, Ebüssü'ûdler, allâme Birgivîler, İbni Âbidînler, Abdülganî Nablüsîler, mevlânâ Hâlid-i Bağdâdîler, Süveydîler ve Abdülhakîm Efendiler ve Abdûhu rezil eden allâme Mustafâ Sabri efendi ve dahâ nice fikh ve kelâm âlimleri, hattâtlar, mi'mar Sinanlar, Sokullular, Köprülüler “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in”, hangi devletde yetişti? Osmânlılarda değil mi? Osmânlı âlimlerinin yazdıkları binlerce ilm kitâbları, her vilâyetdeki millî kütübhâneleri doldurmuşdur. Fihristleri meydândadır. Bütün islâm âlemine altıyüz sene fetvâ veren, her müşkili çözen, müslimânların dertlerine devâ olan, hıristiyanlığa ve sapık fırkalara reddiyyeler yazarak, onları rezil eden, Osmânlı şeyhül-islâmları değil mi idi? Hayâlinin ilm-i kelâm hâşiyeleri, molla Hüsrevin Düreri, Halebînin Mültekâsı ve İbni Âbidînin Redd-ül-muhtârı ve Ebüssü'ûdün tefsîri ve Şeyhzâdenin Beydâvî hâşiyesi ve seyyid Abdülhakîm-i Arvâsînin mektûbları ve va'zları bugün, bütün islâm âlemine ışık tutmaktadır. Bu yüce âlimleri ve Velîleri Osmânlılar yetiştirmedi mi? Bugün de, dînini doğru öğrenmek isteyenler, bu kıymetli kitâbları okumalıdır. Tefsîrlerin en kıymetlisi Şeyhzâde ve Ebüssü'ûd tefsîrleridir. Müslimânlara fâideli olmak isteyen, bu tefsîrleri türkçeye terceme etmelidir. Reformcu yazarların tefsîrleri böyle değildir. Çünkü onlar, kısa görüşleri, noksan bilgileri ile, hâtırlarına gelenleri, tefsîr diye araya karışdırmışlar, zencire çürük halkalar eklemişlerdir. Çürük halkalı zencire güvenip, sarılıp denize inen, elbette aldanır, boğulur. Bunun için bu uydurma tefsîrlerin tercemelerini okumamalıdır. İslâmın altıyüz senelik bekçisi, islâm ilmlerinin kaynağı, hep Osmânlılar idi. Matba'a kurulmalıdır diyen Behcetül fetâvâ gibi yüzlerce fetvâ kitâbları, her asrın îcâblarına göre yol gösterdi, ileriye çığır açdılar. Son asrın şâheseri olan (**Mecelle**) kitâbı ise, dünyâda benzeri bulunmayan bir hukûk âbidesi oldu. Dinde reformcularda Osmânlı ahlâkı, Osmânlı ilm ve irfânı olsaydı, bir avuç yehûdî karşısında yenilmezlerdi. Müslimânların harb plânları mes'ûl kimseler tarafından Londrada birkaçbin liraya İsrâil câsûslarına satılmaz ve arab birliği bütün dünyâya rezil olmazdı.

Kutub denilen Mısrılı yazarların Eshâb-ı kirâma ve sonra, Emevî, Abbâsî ve Osmânlıların hâlis müslimân idârecilerine “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” pervâsızca ve hayâsızca saldırımları, boşuna değildir. Bunun sebebini yine kendisi açıklamaktadır. Şecâ'at arz ederken, merd-i kıbtî, sirkatini söylemektedir. (Vehhâbîlik, islâmiyyeti esâretten kurtardı) diyerek, baklayı ağ-

zından çıkarmaktadır. Evet, mezhebsizleri övebilmek için, islâm halifelerini, islâm âlimlerini kötölemektedirler. Mevdûdînin, Seyyid Kutbun ve Muhammed Kutbun ve Abdûhun plânları, siyâsetleri hep bu temele dayanmaktadır. Hepsi, selef-i sâlihîne saldırıyor. Ehl-i sünnet âlimlerini kötülüyorlar. Buna karşılık, ibni Teymiyyeyi ve Cemâleddîn-i Efgânî gibi sapıkları bir kurtarıcı gibi gösteriyorlar. Mezhebsizlerin nesini övüyorlar? Dînî ve ilmî kıymetleri sıfır olduğu gibi, ahlâksızlıklarının sıfırın altında olduğunu, 1384 [m. 1964] de tahttan indirilip, 1388 [m. 1968] de ölen Sü'ûd, Avrupada sefâhet, nâmûs ve ahlâk dışı hareketleri ile ve keyfine, zevkine milyonlar harc etmesi ile bütün dünyâya gösterdi. Mısrılı yazar, Kâhiredeki ve Riyâd serâyındaki fuş, zinâ, nâmûssuzlukların radyolarda dünyâya yayıldığını görüp, işitip, acabâ biraz yüzü kızarmıyor mu? Bütün islâm âleminde gelen milyonlarca hâcının herbirinden yüzlerce lira rüşvet almakdan hayâ etmiyorlar. Din kardeşi, yüzlerce lira vermezse, buna hac farızasını yaptırmıyorlar. Hâlbuki Osmânlıların Redd-ül-muhtâr kitâbında, Kudüsü ziyârete gelen hıristiyanlardan ayakbasdı parası almak harâmıdır diyor. Osmânlılar, kâfirden bile ayakbasdı parası almazdı. Vehhâbîler ise, müslimândan istiyor. Vermezse, ibâdete mâni oluyor. Bekara sûresinin yüzondördüncü âyet-i kerîmesinde meâlen, **(Allahü teâlânın mescidlerinde, onun ismini zikr etmeği yasak edenden dahâ çok zâlim olamaz!)** buyuruldu. Tibyân tefsîrinde, Atâ hazretleri diyor ki, Hudeybiye günü, Mekke kâfirleri, müslimânları, Mescid-i harâma sokmayıp, hac etdirmedikleri için, bu âyet-i kerîme geldi. Kur'ân-ı kerîmde kâfire zâlim de denilmektedir. Para vermeyen müslimânları, Mescid-i harâma sokmayanların ve bunları övenlerin ne oldukları, bu âyet-i kerîmeden açıkca anlaşılmaktadır. İşte, kötüledikleri Osmânlı müslimânları! İşte övdükleri vehhâbîler ve dinde reformcular!

(Osmânlılar ictihâdı durdurdular) demesi de, yalandır. Bu söz islâm düşmanlarının ağızlarında iğrenç bir sakız hâline gelmiştir. Osmânlılar, ictihâd kapısını kapamadı. Seyyid Kutblar, Muhammed Kutblar ve Abdûhlar gibi, Ehl-i sünnet düşmanı câhillerin, islâm dîninin afif harîmine mülevves kalemlerini sokmalarını önlediler. Osmânlı türkleri islâmîyyeti böyle câhillerin tesallutundan korumasalardı, bugün islâmîyyet de, hıristiyanlık hâlini alır, karma-karışık, bozuk birşey olurdu. Nitekim, Mekkede ki ve Mısrdaki sapıkların elinde müslimânlığın yaralandığı, oyuncak hâline geldiği acı acı görülmektedir. Bugün hakîkî müslimânlık, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” bıraktığı gibi, bütün temizliği ve saflığı ile, türk milletinde kalmış bulunmaktadır.

Mezhebsizlerin önderi olan ibni Teymiyyenin ve mezhebsizlikte çok aşırı gidenlerin içyüzlerini dahâ geniş öğrenmek isteyenlere, Hindistân âlimlerinden mevlânâ Muhammed Hamdullah-ı Dacvînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” yazdığı **(El-besâir li-münkirit-tevessül-i bi-ehl-il mekâbir)** ve Muhammed Hasen Can Fârûkî Müceddidî Serhendînin “rahmetullahi teâlâ aleyh” **(Üsûl-ül-erbe’a fî terfd-il-vehhâbiyye)** kitâblarını tavsiye ederiz. Birincisi arabî, ikincisi fârisîdir. Önce Hindistânda, ikinci olarak ,1395 [m. 1975] de, İstanbulda basdırılmışlardır.

63 — Hindli, islâmdaki sapık müslimânlardan Hamîdullah isminde birisinin de, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiklerine uymayan düşüncelerini, islâm bilgisi olarak yaydığını görüyoruz. Fransada islâm bilgileri profesörü etiketini almış olduğu için, islâm âlimi sanılan bu adamın sapık yazıları, türkçeye çevrilerek gençliğin önüne sürülmekte, birçok müslimânın doğru yoldan kaymasına sebep olmaktadır. **(İslâm Peygamberi)** adındaki kitâbının türkçe tercemesinin otuzdördüncü sahîfesindeki şu satırları okuyunca, şaşkınlık kaldık:

(Onu gene tüccâr sıfatı ile Hubeşâda (Yemende) ve Abdülkaysların ülkesinde (doğu Arabistân, Bahreyn, Umman) görüyoruz. Belki de deniz yolu ile, Habeşistâna gitdiği dahî hâtıra gelebilir. Bütün bu seyâhatlar, onun Bizans, Acem, Yemen ve Habeşistânın ticârî, idârî gelenek ve kanûnlarını öğrenmesine yol açtı. Olgunluk yaşında, kırkında bu tecrübeli adam, kavmini islâha teşebbüs etdi.)

Hâlbuki, islâm târîhleri, sözbirliği ile diyorlar ki, Resûlullahı “sallallahü aleyhi ve sellem”, üç gün vâlidesi, sonra Ebü Lehebin câriyesi Süveybe birkaç gün emzirdi, dahâ sonra, iki sene Halîme hâtun emzirdi. Altı yaşında iken, vâlidesi Âmine hâtun, oğlunu Medîneye dayılarını görmeğe götürdü. Bir ay kalıp, dönüşde vâlidesi yirmi yaşında yolda, Ebvâ denilen yerde vefât etdi. Mubârek babası Abdûllahdan mirâs kalan câriyesi Ümm-i Eymen ile Mekkeye gelip, mubârek dedesi Abdûlmuttalibin yanında kaldı. Sekiz yaşına gelince, dedesi vefât edip, büyük amcası Ebû Tâlibin yanında kaldı.

Dokuz veyâ oniki yaşında iken Ebû Tâlib ile, yirmi yaşında iken de, hazret-i Ebû Bekr ile ve yirmibeş yaşında iken, hazret-i Hadîcenin kervanı ile Şâma gidenler arasında bulundu. Bu yolculukların üçünde de, Busrâ denilen yere varıldıkda, orada bulunan kilisenin papasları, Bahîra ve sonra Nestûra, İncilde okudukları son Peygamberin alâmetlerini kendisinde görerek, (Şâma gitmeyi-

niz! Şâmda yehûdîler bu çocuğu tanır, öldürür) dediler. Bunlar da, ticâretlerini orada yapıp geriye döndüler. **(Busrâ)**, Şâmın 90 kilometre cenûb-i şarkisinde, Kudüsün 130 km. şimâl-i şarkisinde. Ondört veyâ onyediyâ yaşında iken, Yemene giden amcası Zübeyr, ticâreti bereketli olmak için, Resûlullahı da berâber götürdü. Yirmi yaşından sonra, Mekke dışında koyun güdüp geçinirdi. Bahreneye gittiğini bildiren güvenilir haber olmadığı gibi, Habeşistâna se-yâhat buyurduğunu da, nübüvvetine inanmayanlardan başka, kimse düşünmüş değildir. Habeş dilinden konuştuğu görüldü. Bu da, Habeşistâna gitmiş olduğunu düşündürür diyenler, yanılmaktadır. Çünkü, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, kendisine gelen yabancılar, onların değişik konuşmalarına uygun olarak cevâb verirdi. Böyle konuşması, Allahü teâlânın kendisine ihsân ettiği, sayısız mu’cizelerden birisi idi. Yukarıdaki üç veyâ dört seyâhatin hiçbirisine kendiliğinden katılmamıştı. Vücûd-i şerifi ile bereketlenmek için götürülmüşdü. Şâma olan son yolculukta, kervan başkanı olan Meysere, Hadîceye müjdeci olarak Resûlullahı “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” göndereceği zemân, kervanda bulunan Ebû Cehlin, Muhammed “sallallahü aleyhi ve sellem” dahâ gendir. Bir yere yolculuk yapmamışdır. Yolu şaşırır. Başkasını göndermesi de, Hamîdullahın yanlış ve sapık düşündüğünü göstermektedir. Bizansa, Aceme, Habeşe ve Yemene gidip, oralarda öğrendiklerini ortaya koyarak, kavmini islâha kalkıştı demek ve Resûlullah efendimiz için (tecribeli adam) diyerek edesizce davranmak, bir müslimânın yapacağı şey değildir.

(Kısa-ı Enbiyâ)nın üçyüzdoksanbirinci sahîfesinde diyor ki, (Resûlullah ümmî idi. Ya’nî kimseden birşey öğrenmemişti. Yazı yazmazdı. Okumazdı. Ümmî olan insanların arasında yetişti. Mekke’de, geçmiş insanların hâllerini bilen bir âlim yoktu. Başka yerlere giderek kimseden birşey öğrenmemişti. Kazanç için bir iş tutmamıştı. Böyle iken, Tevrâtta ve İncilde ve gökden inmiş olan başka kitâblarda bulunan bilgileri ve eski insanların hâllerini haber verdi. O zemânlarda târîh bilgileri, karışmış, bozulmuştu. Doğrusunu iğrisinden ayırabilen pek az kimse vardı. Her dinden adamlara cevâblar verip, hepsini susdurdu. Bu başarıları, kendisinin Allahdan gönderilmiş bir Peygamber olduğunu göstermektedir. Zemânındaki edebiyâtcılara, şâ’irlerle meydân okuduğu hâlde, hiçbirini onun getirdiği Kur’ân-ı kerîm gibi, bir satır bile söyleyemediler. Hâlbuki Mekkeliler, şî’r okumağa, nutk söylemeğe meraklı olup, bu yolda çok çalışırlar ve yarışırlardı. Düzgün konuşmakla ögünürlerdi. Kur’ân-ı kerîm, bütün şâ’irlerle gâlib geldi. Kur’ân-ı kerîme karşı koyamadılar. Şaşkınlıklarından, kılıca sarı-

lip, döğüşmeği, ölmeği göze aldılar. Ebû Zer “radıyallahü teâlâ anh” hazretlerinin kardeşi Üneys ünlü şâ’ir idi. Oniki şâ’ire üstün gelmişdi. Kur’ân-ı kerîmi iştir işitmez, Allah kelâmı olduğunu anlayıp, hemen müslimân oldu). Ankebût sûresinin kırksekizinci âyetinde meâlen, **(Sen bu Kur’ân gelmeden önce, bir kitâb okumazdın. Yazı yazmazdın. Okur yazar olsaydın, başkalarından öğrendin diyebilirlerdi)** buyuruldu. Allahü teâlânın ve islâm âlimlerinin bu şâhidlikleri karşısında, îmânı ve akılı olan herkes, Hamîdullahın yukarıdaki yazısı hakkında kesin hükmünü vermekte güçlük çekmez.

Kırkinci sahîfede: *(Bilinmiyen bir sebeble, süt kardeşi olan kızın omuzunu öyle kuvvetle ısırđı ki, izi hayâtı boyunca kaldı. Bir gazâda, alınan esîrler arasında süt kardeşi Şeymâ da vardı. O hâdiseyi anlatıp ısırılan yeri gösterince, Resûlullah bunu tanıdı)* diyor.

İslâm düşmanları, Resûlullahı birçok iftirâlar söylediler. Siyâh dediler, gençleri ondan soğutmak için, kara köpeklere arab dediler. Hamîdullah dahâ da ileri giderek, o yüce Peygamberi, gençlere yamyam olarak tanıtmaya kalkışmaktadı. Hâlbuki, Halîme hâtun, Resûlullahı yanından ayırmaz, uzağa gitmeğe bırakmazdı. Birgün nasılsa gözetmedi. Süt kardeşi Şeymâ ile kuzuların arasına gitdi. Halîme, Resûlullahı göremeyince, Onu aradı, buldu. Şeymâya, niçin sıcakda dışarı girdiniz? dedi. Şeymâ, anneciğim! Kardeşimin başı üzerinde bulut bulunuyor. Ona hep gölge yapıyor, dedi. Resûlullahdan şikâyet etmek şöyle dursun, Onu övdü. Onun yanında bulunan büyük küçük herkes, kendisini övmekte ve sevmekte idi. İncindiğini bildiren hiç olmadı. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, süt kardeşini hiç incitmediği gibi, onun haklarına hattâ, sütüne bile sayđı gösterir, onun emdiği memeden hiç emmezdi. Halîme diyor ki, (O emerken kendi oğlum emmez, Ona sayđı gösterirdi. Bu da süt kardeşlerinin Ondan hiç incinmediklerini, Onu hep sevip saydıklarını bildirmektedir. O emerken, güzel yüzüne bakmaya dayanamazdım. Konuşmaya başlayınca, ilk olarak **(Kelime-i tevhîd)** söyledi. Herşeyi tutarken **(Bismillah)** derdi. Çocukların oyunlarına karışmazdı. **(Biz oyun oynamak için yaratılmadığ)** derdi. Hiç ağlamaz, kimseyi incitmezdi). Hicretin sekizinci senesinde Huneyn gazvesinden sonra, alınan esîrler arasında, Şeymâ adındaki bir kadın, yâ Resûlallah! Ben senin süt kardeşinim dedi. O günlerdeki birkaç şeyi anlattı. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, Şeymânın sözlerini dinledi. Onu tanıyıp, çok ihsân eyledi. Dahâ çocuk iken, onda görülen mu’cizeleri, hâri-

kul'âde güzel hâlleri o kadar çokdu ki, bu husûsda çeşidli kitâblar yazılmıştır. Okuyanları kendisine âşık eden o üstünlükleri yazmak ve bunlara, gizli kalmış olanlarını da bulup eklemek gibi şerefli hizmeti bırakıp da, çocuklar arasında olabilecek birşeyi, islâm Peygamberinin hayâtı diyerek, ilm kitâbına yazmak bir islâm profesörüne yakışır mı? Hele, sonradan uydurulmuş çirkin bir yalanı seçip yazan adamın, hakîkî bir müslimân olacağı düşünülebilir mi? Böyle davranışlar, ilme hizmet etmeği mi, yoksa kusûr aramak gayretini mi gösterir? Her müslimânın, îmân etmiş olduğu ve herşeyden dahâ çok sevmiş olduğu Peygamberine toz kondurmamak için titremesi lâzımdır. Kırksekizinci sahîfesinde:

(Öğlenin yakıcı sıcağından korunmak için Abdüllah bin Cud'anın kemerinin (ya'nî divarının) gölgesine sığınırđı) diyor.

Siyer kitâblarında, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” mubârek başı üstünde bulut bulunduğu, Onunla birlikte gitdiği, Ona gölge yaptığı, nübüvvete kadar böylece güneşden muhâfaza olduğu yazılıdır. Gölgeye sığınırđı demek, bu mu'cizeye inanmamak olur. Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem”, burada gölgelenmek için değil, gölgelenenleri irşâd etmek için oturmuş olabilir. Kırksekizinci sahîfesinde:

(İbni Kelbî, bizzat Muhammed aleyhisselâmın bir put önünde esmer bir koyunu kurban ettiğini nakl eder) diyor.

Bu yazılar, yazarın islâmiyeti kuşbakışı uzaktan gördüğünü, islâmdan haberi olmadığını göstermektedir. Dahâ, küçük yaşda iken, putların isimlerini söyletmediğini, bunlara düşmanlığını açıkladığını her kitâb yazmaktadır. Putlardan nefret ettiğini, kendisi de altmışyedinci sahîfede bildiriyor. Hiçbir Peygamberin “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem”, hiçbir yaşda, herhangi bir dinde yasak olan birşeyi işlemediğine, her müslimânın inanması lâzımdır. Hamîdullahın, müslimânları aldatmak için, sened olarak gösterdiği ibni Kelbînin taşkın bir mezhebsiz olduğu **(Tuhfe-i İsnâ aşeriyye)** ve **(Esmâ-i Müellifin)** kitâblarında yazılıdır. Evet, Resûlullah “sallallahü aleyhi ve sellem” esmer koyun kesdi. Fekat, bunu, kurban bayramında, Medîfede kesdi. Ellisekizinci sahîfede:

(Abdülkays kabîlesinden bir hey'eti kabûl etdi. İslâmdan önce oraya seyâhat etmiş olduğunu onlara söyledi) diyor.

Bahreyndeki Abdülkays kabîlesinden gelen elçileri, **(Buhârî)** ve **(Mevâhib-i ledünniyye)** gibi birçok kitâblar uzun yazmaktadır. Bunların hiçbirinde, Resûlullahın “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” Abdülkays kabîlesinin memleketine gitdiği bildirilmiyor. Bir

yandan Resûlullahın uzak yerlere ve ticâret merkezlerine gidip, çok şeyler öğrendiğini ileri sürmek, öte yandan da, İslâmın temel inançlarını, târîh bilgileri gibi çok nakl etmek, sinsi ve alçak plânların uygulanmakta olduğunu düşündürmektedir. Ellidördüncü sahifesinde:

(Burnunun üstüne kadar uzayan kaşları kavsli idi. Bacakları ince idi) diyor.

Bu saygısız yazıları ile, Resûlullahı sanki bir umacıya benzetmek istemektedir. Hâlbuki, **(Kısas-ı Enbiyâ)**da, (Allahü teâlâ, bütün güzellikleri sevgili Peygamberinde toplamışdı. Mubârek kolları ve baldırları iri ve kalın idi. Hilâl kaşlı, çekme burunlu ve uzun kirpikli idi) diyor. **(Mevâhib-i ledünniyye)**de, (Mubârek kaşları ince idi. Mubârek elleri ve ayakları iri idi) diyor. Mubârek uzvlarının tenâsübünü, her sahâbî anlatmış, güzelliği ve sevimsiliği dillere destân olmuşdur. Onu dahâ ilk görüşde, cemâline âşık olup, başka hiçbirşey aramadan, îmâna gelenlerin sayılarının az olmadığı kitâblarda yazılıdır. Onu görüp güzelliğine âşık olanlar, dilleri döndüğü kadar anlatmağa çalışmışlar, o güzelliği bildirmeğe insan gücü yetişmez demişlerdir. **(Se'âdet-i Ebediyye)** kitâbının birinci kısmında, o âşıkların haber verdiklerinden birkaçı yazılmışdır. Okuyanlar, Allahü teâlânın, sevgili Peygamberini, düşünülemyecek bir düzende ve bakmağa doyulamyacak bir güzellikte yaratmış olduğunu hemen anlar. Görmeden, Ona gönül verirler. Habîbullaha âşık olanlar, her nefesde, ciğerlerine giren havanın serinliğinde, Onun sevgisinin tadını duyarlar. Aya her bakışlarında Onun mubârek gözlerinden gelmiş olan ışınların akslerini aramakla zevklenirler. Onun güzelliği deryâsından bir damlaya kavuşanların her zerresi:

***Güzel yanağını bilen, güle hiç bakmaz.
Senin sevginde eriyen, derman aramaz!***

demişlerdir. Onu görmeden âşık olanlardan, Mevlânâ **(Hâlid-i Bağdâdî)** “kaddesallahü teâlâ sirrehül'azîz”, fârisî divânında, Onun güzelliğini ve insan aklının erimeyeceği yüksekliğini, ince rûhundan çıkan kelimelerle ve edebiyâtadaki büyük mehâreti ile, pek vezir, çok güzel yazmışdır. Okuyup anlayabilenleri hayrân bırakmaktadır. Türkçeye tercemesinde, o ince san'atı ve derin ma'nâları anlatmak mümkün değil ise de, pek az da olsa, birşey duyurabilmek için, Kabr-i se'âdeti ziyâret ederken söylemiş olduğu beytlerden birkaçının tercemesini yazarak kitâbımızı kıymetlendirim:

**Ey güzeller güzeli, beni sevdânla yakdın!
görmüyor birşey gözüm, her an hulyânla aklım!**

**Sen (Kabe kavseyin) şâhı, ben ise azgın köle,
Sana konuk olmağı, nasıl söyler bu şaşkın?**

**Acıyıp bir bakınca, ölü kalbler diriltidin,
sonsuz merhametine sığıp, kapın çaldım!**

**İyilik kaynağısın, dermanlar deryâsısın!
Bir damla lutf et bana, derde devâsız kaldım!**

**Herkes gelir Mekkeye, Kâ'be, Safâ, Merveye,
ben ise senin için, dağlar tepeler aşdım!**

**Dün gece, bir rü'yâda göklere değdi başım,
kapındaki uşaklar, enseme basdı sandım!**

**Ey Câmî hazretleri, sevgilimin bülbülü!
şî'lerin arasından, şu beyti seçdim aldım:**

**(Dili aşağı sarkık, uyuz köpekler gibi,
bir damlacık umarak, ihsân deryâna vardım.)**

Başka bir şî'irinde şöyle terennüm etmektedir:

**Ey günâhlılar sığınağı, sana sığınmağa geldim!
çok kabâhatler işledim, sana yalvarmağa geldim!**

**Karanlık yerlere sapdım, bataklıklara saplandım,
doğru yolu aydınlatan, ışık kaynağına geldim!**

**Çıkacak bir canım kaldı, ey bütün canların câmı!
uygun olur mu söylemek, cânımı fedâya geldim!**

**Derdlilerin tabîbisin, ben ise gönül hastası,
kalb yarama devâ için, kapını çalmağa geldim!**

**Cömerdlerin kapısına, birşey götürmek hatâdır.
basmakla şeref verdiğin, toprağı öpmeğe geldim!**

**Günâhlarım çok, dağ gibi, yüzüm kara, katran gibi,
bu yükden ve siyâhlıktan temâm kurtulmağa geldim!**

**Temizler elbet hepsini, ihsân deryândan bir damla,
gerçi yüzüm gibi kara, amel defterimle geldim!**

**Kapına yüz sürebilsem, ey canımdan azîz cânan!
su ile olmıyan işler, hâsıl olur o topraktan!**

Seksenikinci sahîfesinde, ayın ikiye ayrılmasını, târîhcilerin haber verdiğini yazıyor. Âyet-i kerîme ve hadîs-i şerîfler ile bildirildiğini yazmıyor. Hele kendisinin inanıp inanmadığını hiç açıklamıyor.

(Önce zevcesi, sonra amcası vefât etdi. Mü'minlerin büyük kısmı Habeşistânda idi. Artık Allahdan başka dayanağı kalmamışdı) diyor.

Resûlullah “sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem” ve Eshâb-ı kirâm ve her mü'min, her zemân ve her işlerinde, yalnız Allahü teâlâyâ güvenir. Ancak, O emr etdiği için sebeblere yapışır. Sebeblere dayanmazlar. Onların yapıcı değil, yardımcı olduklarına inanırlar. Doksanikinci ve üçüncü sahîfelerde:

(Mi'râc bir hâldir. İnsanın vücûdünü unutup, rûhunun hâkim olduğu bir vaz'iyette yapılmıştır. İsrâ sûresinde, Hazret-i Peygamber, bir gece yeryüzünün mukaddes merkezlerinden gökdeki ibâdet merkezine (Mescid-i Aksâya) götürüldü. Uzaktaki mescidin, Kudüsde olduğu düşünülemez. Zîrâ o zemân, Kudüsde mescid yokdu diyor ve Rum sûresinde, Filistinin en yakın bir yer olduğu bildiriliyor. Uzak mescid, yakın bir yerde bulunamaz. Allahü teâlâ, Ona eski Peygamberlerin târîhini hâtırlatarak, Onu tesellî ediyor) diyor.

Cevâb: İsrâ sûresindeki âyet-i kerîmede meâlen, **(Kulumu gece Mescid-i harâmdan Mescid-i Aksâya götürdüm)** buyuruldu. Kul, insana denir. Rûha veyâ insanın bir hâline kul denmez. Bu hârîdeki uzun hadîs-i şerîfde ve Ehl-i sünnet âlimlerinin tefsîrlerinde ve bütün kitâblarda, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” Kudüsde, Mescid-i Aksâya gitdim, gördüm buyurduğu bildirilmektedir. O zemân, Mescid-i Aksâ Kudüsde vardı. Çok önce, Süleymân aleyhisselâm yaptırmışdı. Sonra, İrânlıların ve Yunanlıların eline geçmişti. İsrâ aleyhisselâm göğe çıkarıldıktan sonra Romalıların eline geçti. Birkaç kerre yıkıldı, yapıldı. Son olarak, Hazreti Ömer ta'mir ettirdi. Filistin, Arabistâna komşu bir yerdir. Başka memleketlerden dahâ yakın olduğu için, (en yakın yer) buyuruldu. Mescid-i Aksâ o zemân yeryüzünde bulunan mescidler arasında, Mekkeye en uzak olanı idi. Bunun için, (en uzak mescid) buyuruldu. En yakın yerde en uzak mescid niçin bulunamazmış? Müslimânlar, hicretten onaltı ay sonraya kadar, Mescid-i Aksâya karşı nemâz kıldı. O zemân, Kudüsde mescid yok olsaydı, oraya karşı nemâz kılmak emr olunur mu idi? Resûlullah da, Kudüsde Mescid-i Aksâda nemâz kıldım der mi idi? Hamîdullahın aklı, düşüncesi ve fen anlayışı, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” mubârek bedeni ile Kudüse ve göklere götürüldüğünü

kavrayamadığı için, buna inanmıyor. Mi'râcın bir hâl olduğunu anlatmak istiyor. Bunun için de Kur'ân-ı kerîmi yanlış tefsîr ediyor. Düşüncesini kaçamak yollarla isbâta kalkışıyor. Mi'râc bir hâl olsaydı, işitenlerden kimse karşı koymazdı. Kâfirler de, buna karşı bir şey demezlerdi. **(Beden ile gittim)** buyurduğu için inanmıyanlar çok oldu. Resûlullahın Mekkedden Kudüse götürüldüğüne inanmıyanın kâfir olduğu sözbirliği ile bildirilmektedir. Göklere götürüldüğüne inanmıyan ise, bid'at ehli, sapık olur.

Hindli Hamîdullahın küfre kadar giden bu bozuk yazısına Hind âlimlerinin kitâblarından da cevâb vermek yerinde olacaktır. Büyük hadîs âlimi Abdülhak Dehlevî hazretleri, fârisî **(Medâric-ün-nübüvve)** kitâbında buyuruyor ki, (Allahü teâlânın Muhammed aleyhisselâma olan ihsânlarının en şerefliyelerinden biri de, Onu Mi'râca çıkarmasıdır. Bu mu'cizeyi Ondan başka hiçbir Peygambere vermemiştir. Resûlullahın Mekkedden Mescid-i Aksâya götürüldüğü, Kur'ân-ı kerîmde açıkca bildiriliyor. Buna inanmıyan kâfir olur. Mescid-i Aksâdan göğe çıkarıldığını meşhûr hadîsler haber veriyor. Buna inanmıyan ise, bid'at ehli ve fâsık olur. Mi'râcın uyanık iken ve cesed ile olduğunu, Eshâb-ı kirâmın ve tâbi'înin ve hadîs âlimlerinin ve fikh âlimlerinin ve kelâm âlimlerinin çoğunluğu haber vermişlerdir. Böyle olduğunu sahih hadîsler de açıklamaktadır. Mi'râc çok def'a olmuştu. Bunlardan biri uyanık iken ve cesed ile idi. Ötekiler yalnız rûh ile idi. Âişe "radiyallahü anhâ", rû'yâda rûh ile olan mi'râclardan birini haber vermektedir. Onun bu haberi, uyanık iken cesed ile olan mi'râcın yok olduğunu göstermez. Bununla berâber, islâm âlimleri sözbirliği ile bildiriyorlar ki, Peygamberlerin "aleyhimüsselâm" rû'yâları vahydir. Bunlarda şübhe etmeğe yol yoktur. Gözleri kapalı iken, mubârek kalpleri uyanıktır. Önceden rûh ile olan mi'râclar, cesed ile olacak mi'râca hâzırlamak için idi. Kâfirler, mi'râca inanmadıkları ve imtihân ederek Mescid-i Aksâdan bilgi istedikleri için, İsrâ sûresinde, Mescid-i Aksâya kadar götürüldüğü açıkca bildirildi. Bu sûrede, **(Âyetlerimi göstermek için götürdüm)** buyurulması, göklere çıkarıldığını gösteriyor. Bu sûrenin altmışıncı âyetinde meâlen, **(Sana gösterdiğimiz rû'yâyı insanlara fitne yaptık)** buyuruldu. Burada bildirilen rû'yâ, Mi'râcî haber vermektedir. Evet, (Mekkeye gidip Eshâbî ile tavâf yapacağımı gördüğü rû'yâdır. Bu rû'yâyı Eshâbına haber verdiği sene Mekkeye girmeyip, Hudeybiyeden geri döndükleri için, münâfiklar fitne çıkarmışlardı) da denildi. Hâlbuki rû'yâyı o sene görmemişti ki, fitneye sebep olabilirdi. Tefsîr âlimlerinin çoğu, buradaki rû'yâ kelimesinin uyanık iken gece görmek için kullanıldığını bildirmişlerdir. Meşhûr şâ'ir Mütenebbî divânından buna misâl göstermişlerdir.

Bâtînî ya'nî İsmâ'îlî fırkasında olanlar, Mi'râc cesed ile yolculuk de-
ğil, hâlleri ve makâmı geçerek rûhun yükselmesidir dediler ki, bu
sözleri küfr ve ilhâddır. Ya'nî zındıklık, islâm düşmanlığıdır). Hamî-
dullahın yazısı, onun İsmâ'îlî fırkasından olduğunu gösteriyor. İs-
mâ'îlîlerin merkezi olan Haydar-âbâd şehrinden olması da, bu sözü-
müzü kuvvetlendirmektedir. Mi'râc hadîsini Eshâb-ı kirâmdan ço-
ğu haber vermiştir. Buhârîde ve Müslimde uzun yazılıdır. İmânî
olanların Mi'râc mu'cizesine de inanmaları lâzımdır.

Hamîdullahın bütün kitâblarında, islâmiyeti târîhlere ve ken-
di anlayışına göre, ayrı ayrı iki açıdan açıklamağa özendiği görül-
mektedir. Târîh kitâblarından alarak bildirdiklerinin çoğu, olayla-
rı doğru olarak nakl etmektedir. Fekat, bu bilgiler arasına sokuş-
durmuş olduğu, kendi sapık görüşleri ve bozuk inanışları, bunları
okuyanların ve inananların îmânlarını sarsmakta, Resûlullaha
“sallallahü aleyhi ve sellem” olan saygı ve sevgilerini ve Ehl-i sün-
net âlimlerine “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma'in” olan güvenle-
rini yok etmektedir.

64 — İngilizler, hıristiyanlığı yaymak için, 1270 [m. 1853] de,
Hindistâna protestan papazlarını gönderdiler. Büyük âlim Rahme-
tullah efendi, bunlarla, günlerce mücâdele ederek, cevâb veremez
oldular. Bir gece, ansızın Londraya kaçdılar. Rahmetullah efendi,
bu zaferini, (**İzhâr-ül-hak**) kitâbında uzun anlatmaktadır. İngiliz
hükûmeti bu mağlûbiyetin intikâmını almak için, Hindistâna harb
i'lân etdi. 1274 de binlerce müslimânı şehîd etdi. Bu vahşet, bu fâ-
cia, (**İngiliz Câsûsunun İtirâfları**) ve (**Cevâb Veremedi**) kitâbları-
mızda uzun yazılıdır. Silâh kuvveti ile de, islâmiyeti yok edemiye-
ceğini anlayınca, onu içerden parçalamak siyâsetini tatbîk etdi.
1296 [m. 1880] de Hindistânda, Ahmed Kadyânî isminde birisinin,
yeni bir din kurmasını te'mîn etdi. (**Kadyânî**) ve (**Ahmedî**) denilen
bu dînin, bir islâm dîni olduğu i'lân edildi. Hindistândaki islâm
âlimleri, bu dindekilerin kâfir olduklarını isbât eden kitâblar yaz-
dılar. İngilizler, dahâ önce, vehhâbilik dînini de, bu maksad ile tak-
viye etmişlerdi. Nobel fizik mükâfâtı kazanarak, şöhret sâhibi olan
Abdüsselâm, Kadyânîdir. Hıristiyanlarla mücâdele edip, onları rez-
zîl eden, Ahmed Didad ismindeki din adamı da Ehl-i sünnet değil-
dir. Bunlar bir taraftan, vehhâbî ve şî'î din adamları da bir taraf-
dan, yeni müslimân olan hıristiyanları aldatarak, kendi sapık fırka-
larına çekmekte, hakîkî müslimânlığa kavuşmalarına mâni' ol-
maktadırlar. Böylece, ingilizlerin siyâseti insanlara ve islâmiyete
müdhiş zarar vermektedir.

Zemânımızda, biraz arabca bilen, hattâ her eli kalem tutan,

din kitâbı yazmağa kalkışıyor. Din adamı kılığına girerek ve yaldızlı birer etiket takınarak, her biri başka başka şeyler yazıyorlar. Bu zındıkların hepsi, islâmîyyeti yıkmakda, müslimânların îmânlarını bozmaktadırlar. Temiz gençler, hangi kitâbı okuyacaklarını, kime inanacaklarını şaşırıp kaldı.

Allahü teâlânın beğendiği islâm dînini öğrenmek ve Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” bildirdiği bu dîne sarılarak dünyâda ve âhirette huzûra ve se’âdete kavuşmak isteyenler, Ehl-i sünnet âlimlerinin ve Ehl-i sünnetten olan tesavvuf büyüklerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’în” eskiden yazmış oldukları kitâblarından toplanan (**İlmihâl**) kitâblarını okumalıdır. Kur’ân-ı kerîmin hakîkatini yalnız Ehl-i sünnet âlimleri anlamışlar ve binlerce kitâb yazarak bildirmişlerdir. Bunlar islâm dîninin gözbebekleridir. Âyet-i kerîmelerle ve hadîs-i şerîflerle övülmüşlerdir. Türedi din adamlarının, zındıkların, sahte şeyhlerin ve sinsi islâm düşmanlarının ve ingiliz câsûslarının uydurma ve yaldızlı yazılarını okumamalı, sözlerine, konferanslarına aldanmamalıdır. İslâmîyyete uyan ve çoluğunu çocuğunu islâmîyyete uygun yaşatan, ya’nî ibâdetlerini yapıp, harâmlardan sakınan hakîkî müslimânların hâzırladıkları doğru kitâbları aramalıdır. Hakîkat Kitâbevinin neşr ettiği bütün kitâblar, bu doğru kitâbların tercemeleridir.

65 — İmâm-ı Rabbânî müceddid-i elf-i sâni Ahmed Fârûkî Serhendî “rahmetullahi teâlâ aleyh”, 1034 [m. 1624] de Hindistânın Serhend şehrinde vefât etmiştir. [3-23] mektûbunda buyuruyor ki: (Allahü teâlânın, Peygamberler “salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtühu aleyhim ecma’în” göndermesi, bütün mahlûklara rahmet ve ihsândır. Allahü teâlâ, kendi varlığını ve sıfatlarını, bizim gibi za’îf akllı ve kısa görüşlü kullarına, bu büyük Peygamberleri ile haber verdi “aleyhimüssalâtü vesselâm”. Beğendiği şeyleri, beğenmediklerinden bunlar vâsıtası ile ayırdı “salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtühu aleyhim ecma’în”. İnsanlara dünyâda ve âhirette fâideli olan şeyleri, zararlılarından, bunların aracılığı ile ayırd eyledi. Eğer bu şerefli Peygamberler “salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtühu aleyhim ecma’în” gönderilmeseydi, insan akllı, Allahü teâlânın var olduğunu anlıyamazdı. Allahü teâlânın büyüklüğünü kavramağa ulaşamazdı. Nitekim, kendilerini çok akllı sanan eski Yunan felesofları, Allahü teâlânın varlığını anlıyamadılar. Yaratıcı inkâr etdiler. Kısa aklları, her şeyi zeman yapıyor sandı. Yeryüzünün pâdişâhu olan Nemrûdun, İbrâhîm aleyhisselâm ile çekişmesini herkes bilir. Kur’ân-ı kerîmde de bildirilmektedir. Uğursuz Fir’avn da, benden başka tanrınız yokdur de-

mişdi. Yine bu ahmak adam, Mûsâ aleyhisselâmı, benden başka tanrıya inanırsan, seni habs ederim diyerek korkutmak istemişdi. Demek ki, insanların kısa akları, bu en büyük ni'meti anlayamamaktadır. Yüce Peygamberler “salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtühu aleyhim ecma'în” olmadıkça, bu sonsuz se'âdete kavuşulamaz.

Yunan felsefecileri, yerlerin ve göklerin bir yaratıcısı olduğunu, Peygamberlerden “salevâtullahi teâlâ ve teslîmâtühu aleyhim ecma'în” işitip de, kendilerinin sapıtmış olduklarını, kötü yolda bulduklarını anlayınca, Allahü teâlânın var olduğunu söylemek zorunda kaldılar. Herşeyin bir yaratamı vardır, dediler. Allahü teâlânın üstün sıfatlarının var olduğu, Peygamber gönderdiği, meleklerin günâhsız olduğu, öldükden sonra dirilmek olduğu, Cennette sonsuz ni'metler, iyilikler ve Cehennemde azâblar bulunduğu ve islâmiyyetin bildirdiği dahâ nice şeyler, akl ile anlaşılabilir. Bunlar, Peygamberlerden “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” işitilmedikçe, insanların kısa akları ile bulunamaz.

Eski Yunan felsefecileri, akl hiç şaşmaz, herşeyin doğrusunu anlar diyorlar. Akl herşeye erer, sınırsızdır sanıyorlar. Aklın eremediği şeyleri de, akl ile çözmeğe kalkıyorlar. Hâlbuki akl, dünyâ bilgilerinde bile yanılıyor. Âhiret bilgilerini ise, hiç anlayamıyor. Akl, duyu organları ile anlaşılabilir şeyleri bulabildiği gibi, aklın eremediği şeyler de, Peygamberlerin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” bildirmeleri ile anlaşılır. Akl, his organlarının üstünde olduğu gibi, Peygamberlik de, akl kuvvetlerinin üstündedir. Akl kuvvetlerinin varamadığı şeyler, Peygamberlerin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” bildirmeleri ile öğrenilir. Allahü teâlânın var olduğuna ve bir olmasına yalnız aklın anlaması ve kabûl etmesi ile inanmak ve başka bir yoldan anlaşılabilir ve inanılmaz demek Peygamberlere “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” inanmamak olur ve güneşe inanmamağa benzer.

İnsanları var eden ve varlıkta kalabilmeleri için lâzım olan her ni'meti gönderen, Allahü teâlâdır. İnsan nefes almadan, bir ân yaşayamaz. Bunun için, havayı her ân ciğerimize kadar gönderiyor. Su da her yerde vardır. Gıdâ maddelerini insanlar hâzır ediyor. Bekleri ve hayvan yavrularını her ân, muntazam hava alarak yaşatan bir sonsuz kuvvet sâhibinin var olduğunu Peygamberler haber veriyor. Bu kuvvet sâhibi, her insanda sayısız uzvlar yaratmakta ve bunları muntazam çalışdırmaktadır. Allahü teâlânın sonsuz ilmi ve kudreti ve merhameti güneş gibi meydândadır. İyilik edene şükr etmek lâzım olduğunu herkes bilir. Allahü teâlânın ni'metlerine nasıl şükr edileceğini bilmek için de, yine Peygamberler “aleyhi-

müssalevâtü vetteslîmât” lâzımdır. Onların bildirmedığı şükr ve saygı, Ona lâyıf olmaz. Ona nasıl şükr olunacağını, insan bilemez. Ona karşı saygısızlık olan birşeyi, şükr etmek ve saygı sanabilir. Şükr edeyim derken, saygısızlık yapabilir. Allahü teâlâyâ nasıl şükr edileceği, ancak Peygamberlerin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” bildirmeleri ile anlaşılır. Evliyânın kalblerine doğan (**ilhâm**) denilen bilgiler de, Peygamberlere “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” uymakla hâsil olmaktadır. İlhâm, akl ile hâsil olsaydı, yalnız akllarına uyan eski Yunan felsefecileri yoldan sapmazlardı. Allahü teâlâyı herkesden iyi anlardı. Hâlbuki, Allahü teâlânın ve Onun üstün sıfatlarının varlığını anlamakta, insanların en câhilleri, bu felsefecilerdir. Bunlardan birkaçı, Peygamberlerden “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” işiterek ve mü’min olan tesavvufçulardan görerek, ri-yâzet ve mücâhede yapmış, nefslerine sıkıntı vererek onu parlatmışlar, böylece birkaç şey bulabilmişler ise de nefsin safâsının, parlatılmasının ve bu yoldan ele geçenlerin sapıklık olduğunu anlıyamamışlardır. Kalbi parlatmak, temizlemek lâzımdır. Kalb temizlendikten sonra, nefis temizlenmeğe başlar. Nûrlar önce temiz kalbe girer. Kalb temizlenmeden nefsi parlatmak, gece düşmanın yağma yapması için, ona ışık yakmağa benzer. Nefsin yardım ettiği düşman, İblisdir. Evet, açıklıkla, nefsin istediklerini yapmamakla, ona sıkıntı vermekle ve akl ile aramakla da, doğruya ve se’âdete kavuşabilir. Fekat, bu ancak Peygamberlere “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” ve bunların Allahü teâlâdan getirdiklerine inandıktan sonra mümkün olabilir. Çünkü Peygamberlerin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” her sözü, yanılmıyan meleklerle bildirilmiştir. Bu bilgilere, şeytân düşmanı karışamaz. Bu büyüklere uymıyanlar ise, şeytânın aldatmasından kurtulamazlar. Felsefecilerin büyüklerinden olan Eflâtûn, İsâ aleyhisselâmın zemânında bulunmak şerefine kavuşmuşdu. Fekat, kaba câhillik yaparak, kendisinin kimseden birşey öğrenmeğe ihtiyacı olmadığını sandı. O yüce Peygamberin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” bereketlerinden mahrûm kaldı.

Şaşılacak şeydir ki, eski Yunan felsefecileri, ya’nî akli şaşmaz sananlar, Allahü teâlâyâ inanmadıkları gibi, kıyâmet gününe de inanmadılar. Madde yok olmaz. Herşey böyle gelmiş, böyle gider dediler.

[Fen adamlarının tecrübe ve hesâb dışındaki sözleri de, bu sapıklığı körüklüyor. Fransız kimyâgeri Lavazyey, kimyâ reaksiyonlarında maddenin gayb olmadığını görünce, kendi kısa akli ile, madde hiç yok olmaz dedi. Bunu işiten ilericiler, Allahü teâlânın sonsuz kudretinin, fizik ve kimyâ kanûnlarının dışına da çıkabile-

ceğini düşünemiyerek, bu fen adamının tecrube ve hesâba uymıyan bu sözüne hemen inandılar. Fekat, atomun parçalanmasında, radyoaktivite olaylarında ve nükleer reaksiyonlarda, maddenin yok olduğu, enerjiye çevrildiği meydâna çıkınca, Lavazyeye inananlar şaşkına döndü. Bu sözün yalnız kimyâ reaksiyonları için doğru olduğunu anlamayıp da, tabi’atde hiçbirşey yok olamaz diyen ilericilerin aldandıkları anlaşıldı. Ne yazık ki, hakikat meydâna çıkınca ya kadar, binlerce fen yobazı, bu yanlış inancın kurbanı oldu. Lavazyenin kendi aklınca, doğru sanarak söylediği, sözlerini fen bilgisi sanarak, kıyâmeti inkâr etdiler. Böylece îmânsız gittiler. Sonsuz felâketlere sürüklendiler. Zararlı fikirlerini aşılıp da gittiler. Yalnız Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiklerine güvenip, bunların ilmi hâl kitâblarına sarılanlar, fen yobazlarına aldanmadı. Îmânlarını yalnız bunlar kurtarabildi.

Lise, üniversite dersleri, matematik, madde, fen bilgileri, elbet fâidedir. Bunlar, akli kendi sınırı içinde yanılmaktan korur. Dünyâda insanların râhat yaşamalarını, işlerini kolay yapmalarını sağlayan yeni şeyler bulunmasına yararlar. Dünyâ işlerinde, akl ile bulunabilecek şeylerde, bu bilgilerden istifâde edilir. Bunların yardımı ile televizyon, elektronik beyin, radyo, sesden hızlı tayyâre, nükleer denizaltıları ve câsûs peykler ve ay yolculuğu ve internet gibi nice başarılı şeyler bulunabilir. Bunlar, islâmiyyete karşı değil, islâmiyyet ile berâber olan ve îmânî kuvvetlendiren şeylerdir. Çünkü islâmiyyet, aklın sınırı içinde olan bütün bilgilerde fenne uygundur. Akl, bu bilgilerin doğrusunu bulabildiği zemân, islâmiyyete uygun olur. Müslimânların bunları da öğrenmesi, istifâde etmesi lâzımdır.]

Fen bilgilerinden dünyâ işlerinde fâidelenip de, Allahü teâlâyı ve âhret bilgilerinin anlamakda bunlardan fâidelenmemek, hattâ bunları öğrenince, kendini beğenip, aklına, nefesine uyup, âhret bilgilerinin de, akl ile çözmeğe kalkışarak sapıtmak, dinden çıkmak, insanlar için en büyük felâketdir, yüzkarasıdır. Dünyâ işlerinde yanılan akla, âhret işleri için nasıl güvenilebilir. Onun, anlamadan bildirdiği sözlere nasıl güvenilebilir. Bu hâl harbe hâzırlanan, çok emek ve masraf yapan kimsenin, harb zemânında, kendi meşrû’ hükûmetine isyân ederek, karşı gelmesine benzemektedir. Bu da gösteriyor ki, bütün fen bilgileri, aklın erdiği şeylerde işe yaramaktadır. Sonsuz se’âdete ve felâkete sebep olacak işleri, bu bilgilere dayamak ve âhret işlerini bu bilgilerle çözmeğe kalkışmak, doğru olmamaktadır. Bu en mühim işler aklın ve fen bilgilerinin sınırı dışındadır. Bu en lüzûmlu bilgileri, Peygamberlerden “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” öğrenmeyip, yalnız akl yolu ile

çözmeğe uğraşmak, lüzûmsuz, hattâ boş yere vakt geçirmek olur. Çünkü, akl yolu ile bulunan bilgiler, aklın ermediği işlerde fâidedi olamamaktadır. Bu işler ancak Peygamberlerin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” bildirmeleri ile anlaşılabilir. İmâm-ı Gazâlî “rahmetullahi teâlâ aleyh” (**Elmünküzü-aniddalâl**) kitâbında buyuruyor ki, eski Yunan felesofları tabîlik ve astronomi bilgilerini eski Peygamberlerin “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” kitâblarından çaldılar. Ahlâk ve terbiye usûllerini de, eski ümmetlerdeki te-savvufculardan göyerek öğrendiler.

Çok kimseler, din üzerinde kendi akları ile konuşan felsefecileri, maddecileri ve âhîret bilgilerini akl ile çözmeğe kalkışan fen yobazlarını âlim sanıyorlar. Reformcu, ilerici din adamı ve şehîd gibi yaldızlı ve sahte isimler vererek, bunların yıkıcı sözlerini ve kitâblarını gençlerin önüne sürüyorlar. Hattâ, bunların bozuk, yalan sözlerini, Ehl-i sünnet âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in” ictihâd buyurarak, Kur’ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden elde ettikleri bilgilerin üstüne çıkarıyorlar. Allahü teâlâ bunların zararlarından müslimânları korusun! Dinde reformcuları, din âlimi sanmak, insanı sonsuz felâkete düşürmektedir.

İlm demek, fen demek, herşeyin doğrusunu anlamak demektir. İslâmiyeti bozan, islâm bilgilerinin değerlerini ölçemiyen sözlere ilm ve fen denilemez. Peygamberleri “aleyhimüssalevâtü vetteslîmât” inkâra yol açan şey, ilm olamaz. [Yirminci asrdaki buluşlar ve okutulan ilmler, fenler, islâmiyetdeki aklın sınırı içinde olan bilgileri inkâra yol açmaz, islâmiyeti kuvvetlendirir. İlmi, fenni, aklın sınırı dışındaki âhîret bilgilerini anlamakda kullanmak, zararlıdır. Bu inceliği iyi anlamalıdır.] Câhiller ve menfe’atçılar ve şehvet, zevk budalaları, islâmiyete saldırırken, ilmi ve fenni kendilerine maske yapıyorlar. Bozuk düşüncelerini, din bilgisi olarak gösteriyorlar. İslâm âlimlerinin “rahmetullahi teâlâ aleyhim ecma’in” sözlerini, bu bozuk düşüncelere uymadıkları için kötülemeğe kalkışıyorlar. Yâhud, aklın sınırı dışındaki din bilgilerini ele alıp, bunların fen ile çözülemediklerini ileri sürerek, müslimânlık, akla fenne uymıyan orta çağ inanışlarıdır, gericilikdir diyorlar. Müslimânlar, ilmi, fenni iyi öğrenip, bu yalancılara, alçak fen yobazlarına aldanmamalıdır). Yirmiüçüncü mektûb tercemesi temâm oldu.

(Estagfirullahel’azîm ellezî lâ ilâhe illâ huv el-hayyel-kayyûme ve etûbü ileyh). Bu (**istigfâr düâsı**), (**Hak Sözüün Vesîkaları**) kitâbında [sahîfe 344 de] uzun yazılıdır. İstigfâr, (**Estagfirullah min külli mâ kerihallah**) veyâ kısaca (**Estagfirullah**)dır.

İmâm-ı Rabbânî müceddid-i elf-i sânf Ahmed Fârûkî Serhendî Hindî hazretlerinin (**Mektûbât**) kitâbı üç cildedir. Birinci cildde 313, ikinci cildde 99, üçüncü cildde 124 mektûb vardır. Birinci cildten iki mektûbun tercemesi aşağıdadır:

İKİYÜZONÜÇÜNCÜ MEKTÛB

Bu mektûb, nakîb seyyid şeyh Ferîd hazretlerine yazılmıştır. Va'z ve nasîhat vermekde, Ehl-i sünnet âlimlerine uymağı övmektedir: [Nakîb, reis demektir.]

Allahü teâlâ, sizi, zâtınıza yakışmayan herşeyden korusun. Yüce ceddiniz “aleyhi ve alâ âlihissalevâtü vetteslimât” hürmetine düâmı kabûl buyursun! Errahman sûresinde, altmışıncı âyetinde meâlen (**iyiliğin karşılığı, ancak iyilik olur**) buyuruldu. Sizin ihsânlarınıza hangi ihsânla karşılık yapacağımı bilemiyorum. Ancak, mubârek zemânlarda, din ve dünyâ selâmetiniz için düâ etmeğe çabalyorum. Elhamdülillah, elimde olmıyarak, bu vazife nasîb olmakdadır. Mükâfât olabilecek başka bir ihsân da, va'z ve nasîhatdir. Eğer kabûl buyurulursa, bizim için ne büyük ni'met olur.

Ey, asîl ve şerefli efendim! Va'zların özü ve nasîhatların kıymetlisi, Allah adamları ile buluşmak, onlarla birlikde bulunmaktır. Allah adamı olmak ve islâmiyyete yapışmak da, müslimânların çeşidli fırkaları arasında, kurtuluş fırkası olduğu müjdelenmiş olan, Ehl-i sünnet vel-cemâ'atin doğru yoluna sarılmağa bağlıdır. Bu büyüklerin yolunda gitmedikçe, kurtuluş olamaz. Bunların anladıklarına tâbî' olmadıkça, se'âdete kavuşulamaz. Akl sâhibleri, ilm adamları ve Evliyânın keşfleri, bu sözümüzün doğru olduğunu bildirmektedirler. Yanlışlık olamaz. Bu büyüklerin doğru yolundan hardal dânesi kadar, pekaz ayrılmış olan bir kimse ile arkadaşlık etmeği, öldürücü zehr bilmelidir. Onunla konuşmağı [ve onun kitâblarını okumağı], yılan sokması gibi korkunç görmelidir. Allahdan korkmayan ilm adamları, hangi fırkadan olursa olsun, [zındıkdırlar. Yetmişiki bid'at fırkasının çoğu, zındıkdır]. Bunlarla konuşmaktan, arkadaşlık etmekden, evlerine, köyelerine gitmekden, kitâblarını okumaktan da sakınmalıdır. Dinde hâsıl olan bütün fitneler ve azılı din düşmanlığı, hep böyle zındıkların bıraktıkları kötülüktür. Dünyâlık ele geçirmek için, dînin yıkılmasına yardım etdiler. Bekara sûresinin onaltıncı âyet-i kerîmesinde meâlen, (**Hidâyeti vererek, dalâleti satın aldılar. Bu alış-verişlerinde birşey kazanmadılar. Doğru yolu bulamadılar**) buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, bunları bildirmektedir. İblîsin râhat, sevinçli oturduğunu, kimseyi aldatmakla uğraşmadığını gören bir zât, (Niçin insanları aldatmıyorsun, boş oturuyorsun?) dedikde, (Bu zemânın kötü din adamları, benim işimi çok güzel yapıyorlar, insanları aldatmak için bana iş bırakmıyorlar) demişdi. Oradaki talebeden, mevlânâ Ömer, iyi ya-

radılışlıdır. Yalnız, kendisine arka olmak, doğruyu söylemesi için kuvvetlendirmek lâzımdır. Hâfız imâm da, aklını fikrini dînin yayılmasına vermiştir. Zâten her müslimânın böyle olması lâzımdır. Hâdîs-i şerîfde, **(Kendisine deli denilmeyen kimsenin îmânî temâm olmaz)** buyuruldu. Biliyorsunuz ki, bu fakîr, söyleyerek ve yazarak, iyi kimselerle konuşmanın [ve yalnız bunların din kitâblarını okumanın] ehemmiyyetini anlatmağa uğraşıyorum. Kötü kimselerle arkadaşlıktan, bunların kitâblarını okumaktan kaçınılmasını tekrâr tekrâr bildirmekten usanmıyorum. Çünkü, işin temeli bu ikisidir. Söylemek bizden, kabûl etmek sizden. Dahâ doğrusu, hepsi Allahü teâlâdandır. Allahü teâlânın hayrlı işlerde kullandığı kimselere müjdeler olsun! [Zemânımızda, ingiliz câsûsları, mezhebsizler, zındıklar, din adamı şekline girdiler. Hak sözü bilen ve söyleyen din adamı bulunmaz oldu. Se'âdete kavuşmak için, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını bulup okumaktan başka, çâre kalmadı. Hakikat kitâbevinin bütün kitâbları Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarından toplanmıştır. Bunları, bütün müslimânlara tavsiye ederiz. Ehl-i sünnet kitâbları demek, dört mezhebden birinin kitâbları demektir. İstanbuldaki Hakikat Kitâbevi, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitâblarını neşr etmektedir. Bu kitâbları bulup okuyunuz! Allahü teâlâ te'sîrini ihsân eder, inşaallah!]

DOKSANALTINCI MEKTÛB

Bu mektûb, Muhammed Şerîfe yazılmış olup, ibâdetleri ve iyi işleri vaktinde yapmayıp, yarın yaparım, sonra yaparım diyenlerin aldandıklarını ve Muhammed aleyhisselâmın yoluna, islâmiyete yapışmak lâzım geldiğini bildirmektedir:

Ey kıymetli oğlum! Bugün, her istediğini kolayca yapabilecek bir hâldesin. Gençliğin, sıhhatin, gücün, kuvvetin, malın ve râhatlığın bir arada bulunduğu bir zemândasın. Se'âdet-i ebediyyeye kavuşturacak sebeblere yapışmağı, yarar işleri yapmağı, niçin yarına bırakıyorsun? İnsan ömrünün en iyi zemânı olan, gençlik günlerinde, işlerin en iyisi ve fâidelisi olan, sâhibin, yaratanın emrlerini yapmağa, Ona ibâdet etmeğe çalışmalı, islâmiyyetin yasak ettiği harâmlardan, şühelilerden sakınmalıdır. Beş vakt nemâzı cemâ'at ile kılmağı elden kaçırmamalıdır. Nisâb mikdârı ticâret malı olan müslimânların, bir sene sonra zekât vermeleri emr olunmuştur. Bunların, zekât vermesi, muhakkak lâzımdır. O hâlde, zekâtı seve seve ve hattâ fakîrlere yalvara yalvara vermelidir. Allahü teâlâ, çok merhametli olduğu, kullarına çok acıdığı için, yirmidört saat içinde ibâdet, yalnız beş vakt ayırmış, ticâret eşyâsından ve çayıra otlayan dört ayaklı hayvanlardan, tâm veyâ yaklaşık olarak ancak, kırkda birini fakîrlere vermeğı emr buyurmuştur. Birkaç zararlı şeyi harâm edip, çok mikdârda fâideli şeyi mubâh etmiş, izin vermiştir.

O hâlde, yirmidört sâatde bir sâat tutmayan bir zemânı, Allahü teâlânın emrini yapmak için ayırmamak ve zengin olup da, malın kırkda birini müslimânların fakîrlere vermemek ve sayılamıyacak kadar çok olan, mubâhları bırakıp da, harâm ve şübheli olana uzanmak, ne büyük inâd, ne derece insâfsızlık olur.

Gençlik çağı, nefsin kaynadığı, şehvetlerin oynadığı, insan ve cin şeytânlarının saldırdığı bir zemândır. Böyle bir çağda yapılan az bir amele pekçok sevâb verilir. İhtiyârlıkda dünyâ zevkleri azalıp, güç kuvvet gidip, arzulara kavuşmak imkânı ve ümmîdleri kalmadığı zemânda, pişmânlıktan, âh etmekden başka birşey olmaz. Çok kimselere bu pişmânlık zemânı da, nasîb olmaz. Bu pişmânlık da, tevbe demektir ve yine büyük bir ni'mettir. Çocukları bu günlere kavuşamaz.

Peygamberimizin “sallallahü aleyhi ve sellem” haber verdiği sonsuz azâblar, çeşidli acılar, elbette olacak, herkes cezâsını bulacaktır. İnsan ve cin şeytânları, bugün, Allahü teâlânın afvını, merhametini ileri sürerek, gençleri aldatmakda, ibâdetleri yapıdırmayıp, günâhlara sürüklemektedir. İyi bilmeli ki, bu dünyâ, imtihan yeridir. Bunun için, burada dostlarla düşmanları karışdırmışlar, hepsine merhamet etmişlerdir. Nitekim A'râf sûresi, yüzellibeşinci âyetinde meâlen, **(Merhametim herşeyi içine almıştır)** buyuruldu. Hâlbuki, kıyâmetde, düşmanları, dostlardan ayıracaklardır. Nitekim, Yasîn sûresinde, **(Ey kâfirler, bugün, dostlarımdan ayrılmınız!)** meâlindeki âyet-i kerîme, bunu haber vermektedir. O gün, yalnız dostlara merhamet olunacak, düşmanlara hiç acınmıyacak, onlar muhakkak mel'ûn olacaktır. Nitekim, A'râf sûresinde, **(O gün, merhametim, yalnız benden korkarak kâfir olmaktan ve günâh işlemekten kaçınanlara, zekâtını verenlere, Kur'ân-ı kerîme ve Peygamberime “aleyhisselâm” inananlara mahsûsdur)** meâlindeki âyet-i kerîme, böyle olduğunu göstermektedir. O hâlde, o gün, Allahü teâlânın rahmeti, **(Ebrâr)a**, ya'nî müslimânlardan iyi huylu ve yarar işli olanlara mahsûsdur. Evet, müslimânların, zerre kadar îmânî olanların hepsi sonunda hattâ, çok zemân Cehennemde kaldıktan sonra bile, merhamete kavuşacaktır. Fekat rahmete kavuşabilmek için, ölürlen îmân ile gitmek şarttır. Hâlbuki, günâhları işlemekle kalb kararınca ve Allahü teâlânın emrlerine ve harâmlarına ehemmiyyet verilmeyince, son nefesde îmân nûru, sönmeden nasıl geçebilir? Din büyükleri buyuruyor ki, (Küçük günâha devâm, büyük günâha sebep olur. Büyük günâha devâm da insanı kâfir olmağa sürükler). Böyle olmakdan Allahü teâlâyâ sığınınız! Fârisî beyt tercemesi:

***Az söyledim, dikkat etdim kalbini kırmamağa,
bilirim üzülürsün; yoksa sözüm çokdur sana.***

Allahü teâlâ hepimizi beğendiği işleri yapmağa kavuşdursun! Sevgili Peygamberi Muhammed aleyhisselâmin ve Onun kıymetli Âli ve Eshâbı hurmeti için düâmızı kabûl buyursun! Ehl-i sünnet âlimlerinin yolundan ayırmasın! Bu yol, dört mezheb âlimlerinin yoludur. Bu mektûbu size getiren Mevlânâ İshak, bu fakîrin tanıdıklarından ve muhlislerindendir. Eskiden beri komşuluk hakkı da vardır. Yardım isterse, esirgemezsiz inşâallah. Yazısı ve inşâ kabiliyeti iyidir. Vesselâm.

BÜYÜK ÂLİMLER (Silsile-i aliyye)^[1]

*Nebî, Sıddîk ve Selmân, Kâsım, Ca'fer, Bistâmî,
irfân kaynağı oldu, Ebül-Hasen Harkânî.*

*Ebû Alî Fârmedî geldi sonra bu meydâna,
çok Velî yetişdirdi, hem Yüsûf-i Hemedânî.*

*Abdülhâlık Goncdüvânî, ma'rifetler semâsında,
dünyâyı aydınlattı, hem Ârif-i Rîvegerî.*

*Mâverâ-ün-nehr ili, Tûr-i Sînâ gibi oldu,
nûrlandırarlardan biri, Mahmûd-i İncirfagnevî.*

*Alî Râmîtenîdir Azîzân ve pîr-i Nessâc,
çok kerâmet gösterdi, Muhammed Bâbâ Semmâsî.*

*Seyyid Emîr Gilâl de, ilm deryâsında sadef,
andan meydâna geldi, Behâüddîn-i Buhârî.*

*Alâ'üddîn-i Attâr, zemânının kutbu idi,
Ya'kûb-ı Çerhîde oldu zâhir, envâr-ı rahmânî.*

*Ubeydüllah-i Ahrâr ve kâdî Muhammed Zâhid,
Dervîş Muhammed geldi ve Hâcegî ile Bâkî.*

*Bütün bunlardan gelen, nûrlara kendi de katıp,
binlerce kalb temizledi, imâm-ı Ahmed Rabbânî.*

*Urvet-ül-vüskâ Ma'sûm ve Seyfeddînle seyid Nûr,
ve Mazherle Abdüllah, sonra Hâlid-i Bağdâdî.*

*Feyz verdiler bunlar da, sonra bu nûru Abdüllah,
Anadoluya yaydı, hem de Tâhâ-yı Hakkârî.*

*Hem seyid-i Sâlih de, kardeşin yerini tutup,
fenâ-fillâha kavuştu Sıbgatullâh-i Hîzânî.*

[1] 1- Bu şi'rin bir sûreti (Se'âdet-i Ebediyye) kitâbının 969.cu sahâfesinde mevcûddur. 2- Her ism hakkında geniş bilgi, (Se'âdet-i Ebediyye) sahife 1059 da başlıyan yazıda mevcûddur.

**Bu üç Velînin sohbetlerinde yükselip,
mürşid-i kâmil oldu, seyyid Fehûm-i Arvâsî.
Bu otuzdört Velînin kalbleri, bir ayna gibi,
yaydılar hep cihâna, envâr-ı Resûlillâhî.
Bütün bu nûrlar en son, toplandı bir hazînedede,
ismi bu hazînenin: Abdülhakîm-i Arvâsî.
Gelince kalblere müceddid-i elfin feyzi,
yetişdi her yerde birer hakîkî Velî.
Bu hâli görünce mason ile yehûdî,
müslimânlara saldırdı, canavar gibi.
Bu hücûmları, islâmı yok etmek içindi,
bunu haber veriyor, Mâide sûresi.
Hem bu sûre, islâma müşrikler saldıracak diyor,
masonların müşrik olduklarını haber veriyor.
Meşhûr yalanları ile aldatıp câhilleri,
Ehl-i sünnetden ayırdılar, binlerce müslimânı.
Hücûmlardan korunur, (Âyet-el kürsî) okuyan,
hız-ı ilâhîde olur, (istigfâr düâsı) okuyan.^[1]
Resûlullah buyurdu ki, (Âhîretde azâb görmez,
dünyâ işlerinde, bana tâbî' olan).
Se'âdete kavuşamaz, önderi şeytân olan!
dostlar, ahbâblar kaldı mı, ne oldu anan baban?
Bir hocamız, mason olmuş, dîne çatdı hiç durmadan,
ingiliz diploması var, lâkin, kafası bomboş nâdân.
Güler yüzle, tatlı dille, bol numara vermekle,
arkadaşlarımı aldatdı, yalan sözlerle hemân.
Îmânım var diyor, her bozuk inanan,
Ehl-i sünnettedir, iyi bil, hakîkî îmân!
Çok şükr islâm âlimi gördüm, sözleri ilm ve irfân,
dedi ki, (aldatılamaz, fen dersleri okuyan!)
Dinimi ondan öğrendim, rûhu olsun şâdümân!
Avrupa, hem Amerika, kısacası bütün cihân.
Dinleri bozuk ise de, diyorlar vardır Nîrân!
kâfirler yanacak, kurtulur ancak iyi insan!
İyi insan olmak için, Muhammed aleyhisselâma inan,
Cehenneme girmeyecek, bu son Peygambere uyan.**

[1] İstigfâr, (Estagfirullah)dır. Ma'nâsı, (Beni afv et Allahım)dır. Urvet-ül vüska Ma'sûm-ı Müceddidî, her nemâzdan sonra, yetmiş kerre okurdu ve yüz kırkbin talebesine okumasını emr ederdi.

**Târîhi dikkat ile oku, ey körpeçik Nev-civân!
mala, makâma aldananın sonu olmuş âh, figân.**

**Aman yâ Rabbî, el-aman! Garîb oldu âhur zemân!
İslâmîyyet unutuldu, moda oldu harâm, yalan!**

**Bu karanlık zemânda, her tarafa nûr saçan,
Seyyid Abdûlhakîmdir, Arvâs şehrinde doğan.**

**Herkes Ondan feyz aldı,
mekâmı olsun Cenân!**

**Pârisde, Profesör olunca, Resûlullah'a çatan,
Hamîdullah kurtulamaz, ebedî azâbdan.**

**(Fâideli Bilgiler) kitâbı, sözlerini yazıyor,
Çok alçak olduğunu anlar, bunları okuyan.**

**Seyyid Kutb denilen ahmak da, kendini müctehid sanıyor,
Mahv olur, doğru sanarak, sözlerine aldanan.**

**Ömür geçer, herşey biter, kâfirlerin gideceği mekân.
karanlık bir çukurdur, arkadaş olur yılan, çiyân,**

**Hak teâlâ, bu vatânı pek kıymetlendirdi,
toprağının çok yerine mü'minler secde etdi.**

**Bu topraklardan gelen, ecdâdımızın seslerini duyan,
anlar ki, Cennete kavuşur, Muhammed aleyhisselâma uyan.**

**Yâ Rabbî! Bu vatânı koruyan kumandanlara yardım et,
bu millete hizmet etmeği, herbirine nasîb et.**

**Mü'minlere hizmet, çok büyük ni'mettir,
bu ni'mete kavuşanın gideceği yer Cennettir.**

**Müslimânın kabri, Cennet bağçesi olur,
bu ni'mete kavuşamaz, mü'minin kalbini kıran.**

**Vandan gelen bir Velî İstanbulda, senelerce,
bunları hep söyledi, yerleşdi hakîkî îmân.**

**Ankaranın toprağı, binüçyüzaltmışıkide,
cem'i zıddeyn yaparak, şâd oldu Hâcî Bayrâm.**

**Düâ edeceğin zemân, Silsileyi oku hemân!
Sâlihleri söyleyince, yağar rahmet-i Rahmân!**

**Selâm olsun, düâ olsun, bu yazardan dâimâ,
Silsile-i aliyyenin ervâhına yâ Sübhân!**

Sonra, bir Fâtiha ile istigfâr düâsı okuyup, sevâbını Muhammed aleyhisselâmın mubârek rûhuna ve Enbiyânın ve Evliyânın ve Silsile-i aliyyenin ve Âbâ ve Ecdâdının ervâhına hediye ve nûrlu kalblerine ilticâ etmelidir.

1960 Erzincan.

FİHRİST

- Abbâs "radiyallahü anh" 49, 317, 325.
- Abbâsî devleti 97, 98, 213, 324, 334, 340, 442, 443.
- Abduh 25, 27, 28, 30, 66, 88, 89, 92, 104, 213, 307, 312, 313, 342, 355, 356, 358, 359, 388, 403, 443, 444.
- Abduhun bozuk fikirleri ve cevâbları (357), 358, 359.
- Abdül'azîz-i Dehlevî 111, 402.
- Abdülganî Nablûsî 31, 40, 67, 79, 91, 101, 165, 175, 315, 346, 375, 381, 443.
- Abdülhakîm Arvâsî 6, 27, 38, 40, 107, 134, 138, 149, 308, 339, 393, 419, 443, 463.
- Abdülhak-ı Dehlevî 51, 81, 380, 452.
- Abdülhamîd Hân 57, 89, 320, 382, 442.
- Abdülkâdir-i Geylânî 99, 341, 349, 361, 414, 416.
- Abdullah-ı Dehlevî 99, 343.
- Abdullah Neseî 67.
- Abdullah bin Ebî Evfâ 46, 51.
- Abdullah bin Sebe' 17, 210, 318.
- Abdullah bin Tercümân 12.
- Abdullah bin Zübeyr 80.
- Abdullah ibni Abbâs 149, 255, 317, 392, 416.
- Abdullah ibni Mes'ûd 43, 255, 274, 428.
- Abdullah ibni Mubârek 52, 160, 170.
- Abdullah ibni Ömer 64, 69, 73, 85, 326, 414, 427, 428.
- Abdülmelik bin Mervân 339.
- Abdürreşîd İbrâhîm Efendi 30.
- Abdülvehhâb-ı Şa'rânî 52, 101, 108, 109, 148, 160, 162, 308, 341, 348.
- Acem devleti 16, 46.
- Âd kavmi 9.
- Âdem aleyhisselâm 8, 9, 47, 59, 60, 76, 77, 83, 93, 96, 98, 237, 239, 268, 271, 315, 317, 318, 325.
- Âdem aleyhisselâm ilk insan ve ilk Peygamber 267.
- Âdem aleyhisselâmın düâsı 76, 315.
- Âdet ve ibâdet 215, 216.
- Âdetde bid'at 180, 182.
- Âhirete inanmak, Allahü teâlâyâ inanmak gibi mühimdir 268.
- Ahkâm-ı islâmiyye 15, 39, 42, 50, 124, 170, 218, 382.
- Ahkâm-üs-Sultâniyye kitâbı 400.
- Ahlâk ilmi 41.
- Ahlâksızlığın biricik sebebi 222, 225.
- Ahmediyye fırkası 17, 363.
- Ahmed bin Hanbel 17, 19, 20, 48, 77, 85, 148, 152, 160, 163, (164), 310, 327, 376, 414, 419, 428.
- Ahmed Cevdet Pâşa 7, 8, 57, 323.
- Ahmed ibni Kemâl Pâşa 44.
- Ahmed Rifâ'î 72, 361.
- Ahmed Rızâ Hân Berîlevî 140, 420, 429, 430.
- Ahmed Sa'îd-i Fârûkî 139.
- Ahmed Sâvî mâlikî tefsiri 21, 99, 100, 432.
- Ahmed Zeynî Dahlân 57, 68, 323, 419, 423.
- Âişe-i Sıddîka 72, 74, 80, 158, 189, 210, 293, 422, 452.
- Akâid-i Neseîyye kitâbı 105.
- Aklî ilimler 41.
- Âlem-i islâm kitâbı 30.
- Alî Mahfûz 66.
- Âlî Pâşa 30, 88, 307.
- Alî "radiyallahü anh" 15, 16, 47, 49, 55, 66, 73, 76, 100, 145, 160, 189, 190, 206, 207, 209, 210, 255, 300, 310, 318, 323, 324, 336, 337, 389, 390, 422, 427, 429.
- Âlimin alâmeti 169.
- Aliyy-ül kârî 136, 139, 140, 312, 342.
- Alkama 43.
- Allah korkusu 258, 259, 260, 261, 283.
- Allahdan korkan kimse 261.

- Allah sevgisi 108, 258, 259, 260, 261.
- Allahü teâlâ vâcib-ül vücûddur 266, 269.
- Allahü teâlâ vardır 37, 38, 98, 266.
- Allahü teâlâ yaratıcıdır 38, 60, 98, 234, 455.
- Allahü teâlâdan başkasını ta'zîm 81, 82, 83.
- Allahü teâlânın şe'âiri 81.
- Allahü teâlânın şe'âirini sevmek 81.
- Allahü teâlâyâ inanmak 38, 250, 265, 268.
- Allahü teâlâyı görmek 38.
- Alparslan 47.
- Amel îmandan parça değildir 65, 189, 243, 244, 246, 247, 248, 250.
- Amelde mezhebler (17), 25, 95, 121, 143, 146, 148, 158.
- Amelsiz olan îmân 251.
- A'meş 53.
- Ammâr bin Yâser 377.
- Amr ibni Âs 167, 210.
- Aryus 13.
- Âsaf bin Berhiyâ 167.
- Ateist 24, 330.
- Avret mahalli 5, (292), 293.
- Avret yerini açan ve bakan 5, 292, 293.
- Aybları araştırmamalı 174, 279, 294.
- Ayn olan mal 371.
- Az gülmeli 174.
- Az konuşmalı 174.
- Azîmet ile hareket etmeli 22, 148, 149, 165, 167, 347.
- Bâgî 337, 370, 382.
- Bağdâd katliâmî 97, 98.
- Barnabas 11, 12, 271.
- Başka bir mezhebi taklîd etmekte yedi hâl 142.
- Başka mezhebi taklîd 23, 26, 33, 35, 92, 97, 142, 143, 147, 148, 166, 346.
- Başka mezhebi taklîd edebilmek için üç şart 32.
- Bâtînî fırkası 110, 111, 186, 187, 188, 427, 453.
- Behâî 17, 307, 388, 413.
- Belgrad kal'ası 88.
- Be'rîka kitabı 68, 75, 306, 367, 377, 381, 439.
- Beydâvî, müfessirlerin baştâcıdır 99, (107), 150, 238, 342, 392, 393, 398, 399, 431, 432, 443.
- Beyt-ül-mâl 280, 289, 340, 369, 375, 376, 377, 378, 401.
- Bid'at 17, 24, 27, 39, 63, 70, 79, 80, 85, 86, 102, 111, 112, 118, 120, 130, 134, 159, 167, 171, 173, 174, (175), 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 188, 189, 190, 208, 313, 320, 321, 327, 331, 355, 380, (395), 407, 410, 412, 416, 425, 426, 430, (433), (434), (435), 436, 437, 439.
- Bid'at ehli (sâhibi) 18, 25, 36, 70, 94, 96, 105, 114, 118, 124, 158, 159, 168, 169, 171, 177, 178, 179, 180, 189, 190, 229, 232, 306, 311, 328, 344, 347, 348, (351), 361, 370, 407, 412, 414, 415, 416, 417, (422), 424, 425, 426, 427, 428, 429, (433), 434, 435, 436, 452.
- Bid'at fırkaları 4, 24, 40, 88, 117, 126, 167, 186, 189, 229, 305, 306, 309, 413, 425, 431, 435.
- Bid'at-i hasene 180, 182, 183, 184, 434.
- Bid'at-i seyyie 180, 181, 182, 183, 184.
- Bid'at ile alâkalı hadîs-i şerîfler 177, 178.
- Bid'atler ikiye ayrılır (435).
- Bid'at zulmeti 120.
- Bilgisayar 440.
- Birgîvî 193, 431, 433, 443.
- Birgîvî vasiyyetnâmesi 351, 395, 397.
- Birinci vazîfe ne olmalı 24, 189, 227.
- Bolüs [Paulus] 11, 12, 222.
- Bölücüler (25), (87), 88, 102, 106, 126, 132, 135, 190, (197), 199, 201, 300, 319, 359, 387, 388, 415.
- Buhârî kitabı 39, 130, 246, 250, 306, 321, 327, 337, 346, 367, 311, 329, 438, 448, 451, 453.

- Buhârî târîhi 324.
Ca'fer bin Sinân 171, 172.
Ca'fer-i Sâdik 46, 76, 161, 233, 427.
Câhilller 6, 26, 33, 35, 41, 62, 70, 77, 92, 102, 103, 114, 121, 130, 134, 138, 146, 153, 161, 168, 179, 183, 188, 192, 201, 211, 241, 254, 264, 305, 311, 325, 329, 341, 348, 358, 387, 435, 441, 444, 456.
Câmi'ul-ezher medresesi 27, 66, 67, 88, 104, 117, 307, 313, 356, 357.
Câriye denilen kadınlar 55, 59, 245, 402, 427, 445.
Cebrâil aleyhisselâm 9, 10, 59, 150, 188, 246, 256, 397, 420, 422.
Cebriyye fırkası 189, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 237, 241.
Cehâlet 24, 127, 222, 224, 241, 242, 331, 332, 333, 425.
Cehennem 28, 29, 65, 78, 93, 96, 100, 103, 109, 117, 118, 124, 126, 138, 143, 146, 158, 159, 171, 178, 179, 183, 209, 215, 216, 217, 219, 241, 248, 252, 290, 292, 293, 294, 305, 313, 314, 318, 322, 342, 362, 367, 380, 386, 395, 414, 415, 420, 423, 424, 435, 461.
Cehennem azâbı 36, 54, 96, 99, 244, 259, 260, 291, 310, 314, 365, 402, 410, 411, 414, 421, 427, 455.
Cemâleddîn-i Efgânî 25, 30, 88, (307), 356, 388, 444.
Cemil Sıdkî Zehâvî 64.
Cengiz 45, 95, 195, 360.
Cennet 65, 96, 109, 123, 153, 162, 189, 199, 209, 215, 217, 219, 220, 224, 246, 248, 252, 259, 260, 277, 292, 294, 318, 337, 358, 379, 389, 414, 416, 420, 426.
Cennet ni'metleri 51, 98, 220, 257, 259, 260, 416, 455.
Cevâb Veremedi 14, 453.
Cevdet Pâşa 7, 8, 57, 323, 376.
Cihâd 16, 42, 93, 112, 171, 177, 183, 215, 229, 248, 265, 300, 333, 342, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 370, 374, 376, 379, 386, 391, 395, 407, 420, 427, 434, 436.
Cihâd emri yavaş yavaş geldi 365.
Cihâdı devlet yapar 365, 366, 367.
Cin vardır 241.
Cömerdlik 159, 245, 261, 340, 341.
Cüneyd-i Bağdâdî 39, 169, 171, 172, 186.
Çeştiyye tarîkati 352, 405.
Çıplak gezenler 171, 281.
Çok konuşmamalı 173.
Çöküntünün sebebi 222, 223.
Dâr-ül harb 362, 364, 365, 366, 370, 384, 386.
Dâr-ül islâm 190, 246, 354, 363, 364, 365, 381.
Dâvüd aleyhisselâm 8, 9, 10, 389, 428.
Delâil-i hayrât kitâbı 320.
Deflî anlamak müctehidin vazîfesidir 92.
Devlete karşı isyân ahmaklıktır 379, 381, 382.
Deyn olan mal 371.
Deyyûs 292, 294.
Din adamı bölücü olmaz 31, 87, 90, 91, 191.
Dinde firkalara ayrılmak 158.
Dinde güçlük yoktur 373, 374.
Dinde reform 23, 88, 171, 199, 202, 213, 242, 243, 259, 307, 308, 434, 436.
Dinde reformcular 19, 27, 29, 34, 88, 89, 92, 93, 95, 96, 100, 101, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 137, 138, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 147, 148, 149, 151, 153, 154, 155, 161, 162, 169, 191, 192, (201), 204, 205, 206, 213, 214, 217, 219, 221, 223, 226, 228, 230, 240, 241, 243, 244, 248, 249, 250, 253, 254, 255,

- 256, 257, 260, 262, 263, 264, 269, 272, 275, 280, 282, 284, 288, 291, 296, 299, 300, 301, 303, 304, 305, 306, 307, 328, 333, 340, 342, 343, 374, 403, 412, 430, 432, 434, 458.
- Dinde reformcular üçe ayrılır 201, 304.
- Dinden haberi olmıyanlar 24, 69, 169, 211, 259, 260, 359, 385, 407.
- Din düşmanları 37, 42, 53, 88, 95, 129, 133, 168, 169, 175, 198, 217, 262, 362, 364, 367, 368, 437.
- Din düşmanlığı 106, 459.
- Din hırsızları 188, 459.
- Din ilmlerini öğrenmek birinci vazî-fedir 189.
- Din kitâbları 98, 180, 277, 281, 305, 403.
- Din ve milliyet (266), 274, 277.
- Din yobazı 85, 92, 199, 203, 204.
- Disket 440.
- Diya-ül kulûb kitâbı 12, 14.
- Doğru yol 18, 29, 40, 78, 158, 169, 226, 390.
- (Doğru yolda olanlar her zemân bulunacak) hadîs-i şerîfi 135.
- Dört mezhebden başkasına uymak câiz değildir 35.
- Dört mezhebden birine uymıyan Ehl-i sünnet değildir 22, 36, 65.
- Dört mezhebin i'tikâdları aynıdır 18, 25.
- Düâ ederken vesîle 75, 77, 230, 316, 317, 318, 325, 327, 328.
- Dört mezheb imâmları velî idiler 113.
- Dört mezhebin ihtilâfı, kolaylıktır 124.
- Dört mezhebden ayrılmak, islâmiyetden ayrılmak olur 146.
- Düâ 66, 70, 75, 80, 84, 189, 230, 274, 294, (322), 323, 326, 327, 333, 383, 402, 407, 438, 439.
- Düânın kabûl olması için 5, 61, 67, 68, 199, 316, 317, 320.
- Dürr-i Yektâ kitâbı 6, 370.
- Ebû Bekr-i Cürçânî 44.
- Ebû Bekr-i Sıddîk 15, 16, 17, 49, 51, 73, 80, 157, 184, 190, 209, 321, 334, 336, 369, 390, 397, 422, 445.
- Ebû Ca'fer Mensûr 46, 95, 159.
- Ebû Cehl 253, 386, 446.
- Ebû Hüreyre 39, 47, 67, 71, 401, 423, 426, 429.
- Ebû Leheb 246, 253.
- Ebû Mensûr Mâtürîdî 44, 238, 415.
- Ebû Müsel-eş'arî 428.
- Ebû Nasr-ı İyâd 44.
- Ebû Sa'd Muhammed bin Mensûr Hârezmî 46, 162.
- Ebû Tâlib 246, 327, 445.
- Ebû Yüsûf 34, 43, 44, 52, 56, 101, 127, 128, 129, 160, 392.
- Ebû Zer "râdiyallahü anh" 424, 447.
- Ebülferec ibnül cevzî 48, 69, 160, 432.
- Ebül Hasen-i Eş'arî 44, 94, 112, 204, 236, 238, 310, 313, 334, 415.
- Ebülleys-i Semerkandî 48, 73.
- Ebüttufeyl Âmir bin Vâsile, Eshâb-ı kirâmın en son vefât edenidir 46.
- Ed-dürer-üs-seniyye kitâbı 68, 86, 423.
- Edeb 82, 83, 117, 139, 140, 153, 162, 187, 211, 230, 247, 252, 286, 326, 349, 392, 397, (436), 441, 442.
- Edille-i şer'îyye 19, 40, 79, 105, 166, 180, 184, 413.
- Ef'âl-i mükellefin 41, 139.
- Ehl-i beyt 39, 82, 100, 328.
- Ehl-i dirâye 136.
- Ehl-i kitâb 11, 13, 15, 122, 365.
- Ehl-i sünnet âlimleri 5, 6, 17, 24, 26, 27, 28, 30, 35, 37, 39, 40, 61, 65, 69, 87, 102, 111, 114, 130, 155, 215, 232, 240, 304, 305, 335, 351, 367, 369, 396, 435.
- Ehl-i sünnet i'tikâdî 4, 6, 24, 25, 29, 36, 37, 78, 95, 170, 182, 245, 309, 368, 394, 396, 459.
- Ehl-i sünnetin dört mezhebi 17,

- 18, 22, 27, 29, 31, 36, 77, 93, 94, 97, 126, 191, 368.
- Ehl-i sünnet kasidesi 192.
- Ehl-i sünnet kitâbları 114, 169, 188, 203, 342, 361, 386, 404, 460.
- Ehl-i sünnet olmak için 36.
- Ehl-i sünnet olmıyan sapık veyâ kâfir olur 96, 146.
- Ehl-i sünnet vel-cemâ'at mezhebi 4, 5, 16, 17, 23, 28, 29, 40, 114, 158, 230, 234, 395.
- Emevîler 46, 80, 94, 119, 334, 336, 338, 443.
- Emevî ve Abbâsî halifeleri 94, 338, 339, 340, 341.
- Emr-i ma'rûf 24, 148, 175, 178, 250, 263, 278, 331, 335, 363, 379, 383, 384, 410.
- Emr-i ma'rûf yapılırken fitne çıkar-mamalı 379.
- Emvâl-i bâtına 370, 371, 400.
- Emvâl-i zâhire 370, 400.
- Enes bin Mâlik 46, 47, 160, 162, 176, 177, 327, 423, 427.
- Enes bin Mâlikin ağlama sebebi 176.
- Enver Pâşa 30.
- El-Cemâ'at-ül islâmiyye 354, 355.
- Elmalılı Hamdi efendi 356.
- El-medhal kitâbı 146, 154, 424.
- El-münkız-ı aniddalâl kitâbı 12, 458.
- El-müstened kitâbı 139, 140, 406.
- El-Urvet-ül vüskâ mecmû'ası 356.
- El-Üstâd-ül mevdûdî kitâbı 354.
- Elyesa' aleyhisselâm 8.
- Erbâb-ı tercîh 45, 134.
- Er-reddül-cemîl kitâbı 12.
- Eshâb-ı Kehf 167.
- Eshâb-ı kirâm 5, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 23, 32, 37, 42, 43, 44, 46, 50, 52, 66, 70, 78, 79, 80, 81, 85, 87, 89, 91, 95, 96, 101, 105, 114, 115, 116, 117, 118, 120, 121, 122, 129, 131, 132, 137, 143, 146, 150, 151, 152, 154, 157, 160, 161, 165, 168, 169, 179, 180, 183, 187, 191, 201, 208, 209, 213, 229, 248, 255, 256, 257, 273, 300, 304, 305, 309, 310, 316, 317, 321, 324, 325, 326, 328, 329, 330, 336, 350, 355, 358, 359, 364, 369, 387, 389, 390, 394, 395, 404, 406, 414, 415, 423, 424, 434, 436, 437, 438, 443, 451, 452, 453.
- Eshâb-ı kirâma tâbi' olmak 95.
- Eshâb-ı kirâmın mezhepleri 21, 157, 187.
- Eshâb-ı kirâmın yolu 5, 95, 114, 122, 305, 404.
- Eshâb-ı kirâm birbirini çok severdi 208, 209.
- Eshâb-ı Kirâm kitâbı 208, 338, 353.
- Eshâb-ı tahrîc 45, 141.
- Eshâb-ı tercîh 45, 145, 341.
- Es-sırât-ül müstekîm kitâbı 12.
- Estagfirullah okumalıdır 5, 56, 458, 463.
- Eş'arî mezhebi 94, 204, 238, 313.
- Eşbâh kitâbı 52, 91, 374, 381.
- Eşedd-ül cihâd kitâbı 91, 159, 165.
- Esmâ-i müellefîn kitâbı 448.
- Eşi'at-ül leme'ât kitâbı 66, 380, 381.
- (E'üzü bikelimâtillâhit-tâmmâti ...) düâsı 90.
- Evliyâ 39, 63, 67, 110, 173, 187, 215, 326, 426.
- Evliyâ diğer insanlardan nasıl ayırd edilir? 174.
- Evliyânın kerâmeti 67, 68, 77, 167.
- Evliyânın keşfi 107, 108, 109, 153, 245, 313, 399, 459.
- Evliyânın tesarrufu 66, 67, 77, 322.
- Evliyâ ile tevessül ve istigâse 68, 85, 315, 316, 317, 318, 320, 323, 324, 325.
- Evliyâyı sevmek 81, 437.
- Evliyâyı vesîle ederek düâ 60, 61, 66, 68, 77, 320, 322.
- Eyyûb aleyhisselâm 8.
- Eyyûb Sabri Pâşa 57, 442.
- Fahreddîn-i Râzî 161, 162, 165, 344.
- Fakîh 42, 43, 50, 344.
- Farz 4, 18, 24, 37, 41, 42, 65, 67, 104, 156, 168, 250, 365, 425,

438.
Fârisden çıkan büyük âlimler 343.
Fâtih Sultân Muhammed 198.
Fâsik 4, 24, 70, 153, 167, 178, 244, 247, 423, 452.
Fecr-üs-sâdik kitâbı 64.
Felsefe 52, 119, 120, 204, 205, 214, 263, 307, 328, 329, 331, 332, 334, 357, 398, 399.
Felsefeciler 63, 119, 120, 359, 361, 399, 455, 456, 458.
Fenâ arkadaşı 5, 24, 63, 189.
Fen yobazı 85, 92, 96, 106, 110, 169, 198, 203, 457.
Fetâvâ-i Hindiyeye 21, 77, 146, 166, 179, 422, 427.
Fetâvel Haremeyn kitâbı 420, 430.
Feth-ul me'cîd kitâbı 57, 66, 73, 75, 76, 77, 80, 393.
Feyz 110, 322, 349, 397, 419.
Fıkh âlimleri yedi tabakadır 44, 141.
Fıkh ilmi (41), 42, 43, 46, 47, 113, 217, 311.
Fıkh ilminin şerefi 43.
Fıkh kitâbı 92, 346, 396.
Fırka-i dâlle 5, 180.
Fırka-i mel'ûne 5, 319.
Fırka-i nâciyye 5, 158, 424, 432.
Fısk 176, 247, 355.
Fitne 6, 39, 82, 88, 134, 145, 150, 173, 178, 182, 210, 295, 300, 303, 309, 312, 314, 334, 363, 365, 367, 379, 380, 381, 382, 383, 416, 426, 427, 452, 459.
Fitne-tül vehhâbiyye kitâbı 57.
Fî-zılâl-il Kur'ân 392, 395, 404.
Fuşş 175, 282, 285, 289, 296, 299, 301, 444.
Fuâd Pâşa 30.
Fukahâ 39, 140, 344.
Gâyet-üt-tahkîk kitâbı 31.
Gayr-i müslim 190, 278, 398, 399.
Gazâlî müctehid idi 134.
Gâzân Hân 360.
Gençliği aldatanlar 385, 387, 445.
Gençlik 206, 264, 289, 460, 461.
Gerilemenin sebebi 201, 242.
Günâhların zulmeti 120.
Gıybet 105, 175, 294, 381.
Günâh çıkarma rezâleti 280.
Günâh işlemek küfre sürükler 170.
Günâhlar nefse tatlı gelir 248.
Hacer-ül esved 84, 323.
Hadîka kitâbı 21, 39, 40, 41, 67, 75, 165, 168, 175, 306, 367, 375, 381, 393, 411, 422, 433, 434.
Hadîs ilmi 40, 52, 155, 163, 211, 212, 274, 344, 350.
Hadîs-i şerîf 18, 19, 40, 164, 212, 219, 274.
Hâfıza za'îfliği 120.
Hak Sözü'n Vesîkaları kitâbı 329, 390, 458.
Halef-i müttekîn 186.
Hâlid bin Zeyd Ebû Eyyûb-il Ensârî 85, 330.
Hâlid-i Bağdâdî 99, 323, 341, 443, 449.
Hâlid-i Bağdâdî dîvânı 449, 450.
Halîfe-i câbire 338.
Halîfe-i râside 338, 355.
Hamd etmek 37, 439.
Hamdi Aksekî 89, 91.
Hamîdullah 25, 341, 351, 368, (445), 446, 447, 448, 451, 452, 453.
Hamîdullah İsmâ'îlî fırkasındandır 448, 453.
Hammâd-ı Kûfî 43, 46, 49, 54, 163.
Hanbelî mezhebi 17, 20, 65, 85, 99, 152, 159, 292, 309, 372.
Hanefî mezhebi 17, 19, 20, 22, 33, 35, 43, 47, 50, 55, 56, 109, 127, 128, 129, 132, 134, 137, 138, 142, 143, 149, 159, 161, 295, 368, 404.
Hanefî mezhebinde beşyüz bin din mes'alesi çözülmüştür 50.
Hanefî mezhebinde önce İmâm-ı a'zamın sözü ile amel olunur 127.
Hanefî olanın Şâfi'îyi taklîd ederken dikkat edeceği husûslar 33.
Harac, meşakkat 18, 22, 33, 35, 132, 134, 136, 141, 142, 148, 149.
Harâm 4, 24, 32, 41, 42, 72, 84, 139, 143, 165, 168, 256, 278, 291, 292, 321, 364, 378, 430, 434, 436, 461.

- Hâricîler 93, 105, 188, 189, 190, 246, 340.
Hârik-ul'âde şeyler sekizdir 68.
Hârûn aleyhisselâm 8, 9, 10.
Hârûn-ur-reşîd 23, 152, 154, (341).
Hasen bin Ziyâd 43.
Hasen Cân Fârûkî 60, 445.
Hasen Fehmi efendi 307.
Hasen "radiyallahü anh" 39, 55, 80, 163, 337.
Hasen-i Basrî 249.
Hâtem-i Tâî 246.
Hâtîrât-ı Abdülhamîd hân-ı sâni kitâbı 442.
Havârî 11, 12, 271.
Hayâ 129, 159, 162, 248, 284, 286, 299, 301, 442.
Hayât müşterekdir sözü 287, 288.
Hazret-i Meryem 9, 12, 13, 15, 167, 270.
Hempfer 57, 78, 319.
Her Peygamber ve ümmetinin inancı birdir 220.
Hıdır 9, 185.
Hıristiyanlar 4, 13, 14, 15, 29, 49, 74, 87, 117, 158, 170, 230, 241, 253, 259, 270, 274, 276, 279, 319, 365, 398, 427, 444, 453.
Hısn-ül hasîn kitâbı 60, 66, 75.
Hîle-i bâtila 166.
Hîle-i şer'iyye 166.
Hindiyeye fetvâsı 21, 77, 146, 166, 179, 422, 427.
Hollandalı Dozy 218.
Ho-parlör 171, 176, 180, 183, 439, 440.
Hubb-ı fillah, buğd-ı fillah 210, 437.
Huccetullahi alel-âlemîn kitâbı 31, 101, 144.
Hûd aleyhisselâm 8, 9.
Hukûk-ul-islâm kitâbı 65.
Hulâsât-üt-tahkîk kitâbı 31, 34, 91, 101, 128, 166, 346.
Hulefâ-i râşidin 15, 16, 158, 178, 180, 336, 338, 350, 414, 436.
Humeynî 355, 423.
Huzeyfe "radiyallahü anh" 380.
Hücec-i kat'iyye kitâbı 112.
Hücre-i se'âdet 74, 76, 80, 85, 320, 325.
Hük-m-i müleffik bâtildır 26, 128.
Hülâgü 97, 98, 360.
Hüseyn "radiyallahü anh" 80, 321, 427.
Hüsn-i zan 109,
İbâdât 42.
İbâdet yapmak 24.
İbâdetlerde sosyal iyilik aramak 205, 217.
İbâdetlerin kusurlu bilmeli 172.
İbni Âbidîn 21, 22, 23, 35, 41, 48, 70, 79, 129, 136, 138, 141, 147, 154, 190, 302, 311, 320, 328, 336, 352, 369, 370, 371, 373, 378, 381, 382, 401, 422, 430, 439, 443.
İbni Alkamî 97, 98.
İbni Hacer-i Mekki 48, 52, 53, 65, 107, 141, 292, 311, 325, 327, 328, 334, 383, 402, 404, 415, 418, 419, 421, 426, 428.
İbni Teymiyye 57, 66, 69, 78, 94, 99, 100, 187, 213, 304, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 319, 320, 321, 326, 328, 333, 335, 342, 359, 360, 361, 368, 404, 407, 430, 432, 444, 445.
İbrâhîm aleyhisselâm 8, 9, 318, 389, 454.
İbrâhîm Nehaî 43.
İbrâz-ül hak kitâbı 14.
İcmâ'a muhâlefet harâmıdır 32.
İcmâ'î inkâr bid'atdır 80, 105.
İcmâ'in en kuvvetlisi 105, 369.
İcmâ'î ümmet 19, 31, 40, 42, 68, 73, 80, 103, 105, 128, 129, 130, 139, 143, 145, 146, 153, 155, 157, 158, 161, 165, 167, 184, 190, 291, 292, 310, 313, 314, 317, 345, 346, 349, 350, 351, 352, 369, 394, 407, 411, 413, 437.
İctihâd 17, 18, 19, 20, 21, 27, 31, 32, 33, 42, 44, 48, 56, 58, 91, 92, 101, 104, 105, 107, 117, 119, 121, 122, 124, 127, 128, 129, 131, 132, 133, 134, 135, 137, 138, 142, 143, 145, 146, 147, 152, 154, 155, 160, 161, 167, 179, 187, 191, 202, 207, 211, 254, 255, 257, 310, 311, 335,

- 343, 344, 345, 346, (351), 352, 374, 387, 392, 394, 411, 424, 435, 437, 444, 458.
- İctihâd yolu ikidir 19.
- İdrîs aleyhisselâm 8, 9, 93.
- İlâhî dinler sâbit olur 222.
- İlhâm (185), 186, 304, 333, 398, 399, 411, 419, 456.
- İlik insanlar aksıysa değildi 93, 252.
- İlimihâl öğrenmek farz-ı ayndır 168.
- İlim-i hadîs 41, 52, 155, 163, 211, 212, 274, 344, 350.
- İlim-i kelâm 41, 44, 64, 204, 214.
- İlim-i kırâet 273, 350.
- İlim-i ledünnî 186.
- İlim-i tefsîr 40, 350.
- İstidrâc 186, 187.
- İlyâs aleyhisselâm 8.
- İmâm-ı Alî Rızâ 171.
- İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe 4, 17, 18, 19, 34, 43, 44, (46), 47, 48, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 73, 74, 77, 96, 101, 117, 127, 128, 132, 137, 138, 141, 143, 145, 146, 154, 155, (159), 160, 161, 162, 166, 233, 250, 255, 305, 308, 326, 327, 341, 392, 437.
- İmâm-ı a'zamin Ca'fer-i Sâdıkâ sülâli 233.
- İmâm-ı a'zamin üstünlüğü 43, 47, 48, 50, 101, 153.
- İmâm-ı a'zam ile alâkalı hadîs-i şerîfler 47.
- İmâm-ı a'zam tâbi'înden idi 48, 51.
- İmâm-ı Buhârî 48, 53, 54, 67, 85, 130, 145, 212, 317, 343, 433.
- İmâm-ı Ebû Yûsûf 43, 44, 101, 127, 128, 129, 392.
- İmâm-ı Gazâlî 12, 37, 38, 48, 75, 99, 100, 112, 113, 118, 124, 125, 126, 133, 134, 186, 204, 236, 303, 304, 311, 327, 329, 334, 341, 342, 343, 344, 361, 362, 417, 432, 458.
- İmâm-ı Mâlik 17, 19, 20, 23, 32, 74, 77, 96, 139, 152, 154, 159, 160, (162), 163, 164, 325, 327, 392.
- İmâm-ı Muhammed 49, 56, 127, 128, 365.
- İmâm-ı Müslim 48, 54, 145, 343.
- İmâm-ı Münâvî 33, 69, 165, 376.
- İmâm-ı Rabbânî 60, 74, 90, 101, 112, 138, 175, 200, 208, 305, 306, 311, 333, 341, 364, 375, 383, 393, 406, 432, 454, 459.
- İmâm-ı Şa'bî 339.
- İmân kalb ile tasdikdir 246.
- İmân müslimânlık programını tasdik etmektedir 247.
- İmân yalnız inanmak mıdır 243.
- İncil 9, 10, 12, 13, 253, 271, 357, 394, 445, 446.
- İngiliz câsûsları 24, 57, 78, 87, 88, 303, 420, 421, 460.
- İngilizlerin islâm düşmanlığı 5, 17, 20, 29, 30, 57, 62, 102, 192, 198, 218, 264, 307, 319, 353, 356, 363, 421, 453.
- İnsan bir bakımdan fâil-i muhtardır 238.
- İnsan hakları beyânnâmesi 223.
- İnsanın hakîkî sâhibi 59.
- İnsanların kötü olması hazret-i Mehdiden sonra 106.
- İnsan ölünce rûhu değişmez 67.
- İnsanın ihtiyâr etmesi, seçmesi 231.
- İnsanın yaptığı işde irâdenin te'siri (230).
- İnsan irâde sâhibidir 239.
- İnternet 440.
- İsâ aleyhisselâm 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 59, 222, 253, 270, 271, 274, 317, 319, 333, 362, 394, 428, 451, 456.
- İshak aleyhisselâm 8, 9.
- İshak efendi [Harputlu] 12, 14.
- İslâm âlimini tanımak (169).
- İslâm ilimleri iki kısımdır 40, 215, 219, 329, 341.
- İslâmiyyete hurâfeler karışmadı 199, 201, 202, 203, 218, 241, 276, 304, 306, 342.
- İslâm Peygamberi kitabının iftirâları 445.
- İsmâ'il aleyhisselâm 8, 9, 82.
- İstigâse 60, 68, 77, 315, 316, 317, 318, 320, 328.
- İstigfâr düâsı 56, 458.

- İsti'âne 58, 60.
 İşâi Rabbânî 177.
 İştirâk-ı emvâl [komünistlik] 376.
 İrân devleti 16, 252, 293, 332.
 İttihâdcılar 198, 284, 303.
 İ'tikâdda bid'at 179, 181, 182.
 İyi huyları ilm ile yerleştirmek 205.
 İyi işlerin îmâna katılması 243.
 İzhâr-ül hak kitâbı 14, 453.
 İzmirli İsmâ'il Hakkı 89, 263, 342.
 İznik meclisi 13, 14.
 Kabr azâbına inanmayan 181, 188.
 Kabr-i se'âdet 72, 86.
 Kabr-i se'âdeti ziyâret 69, 73, 74, 75, 326, 327, 442, 449.
 Kaderiyye fırkası 188, 189, 413, 427, 428.
 Kâdiköy meclisi 14.
 Kadının süslenme ihtiyâcı 284, 297.
 Kadınların açık gezmesi 282, 283.
 Kadınların cum'a nemâzı kılması 70.
 Kadınların erkeklere görünmesi 285, 287, 291.
 Kadınların hayâsı 299, 301.
 Kadınların hürriyeti 286, 287, 288, 289, 290, 296, 301.
 Kadınların örtünmesi 284, 285, 301.
 Kâdîhân kitâbı 34, 44, 141.
 Kâdiyânî 17, 353, 363, 388, 412, 413, 415.
 Kahkaha ile gülmek 174.
 Kâfirler Cehennemde ebedî kalacak 314.
 Kâğıd para zekâtı 372, 373.
 Kalbin kararmasına sebep olan dört şey 188.
 Kâmûs-ül a'lâm kitâbı 12, 46, 47, 94, 265.
 Kanâ'at 185, 229, 262.
 Kazâ ve kader (224), 225, 226, 230, 232, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 242.
 Kazâ ve kadere îmân, çalışmağa mâni' değildir 224, 234, 241.
 Kelâm ilmi 40, 41, 120, 244, 263.
 Kelime-i tevhîd (37), 41, 269, 366, 408, 447.
 Kerâmet 39, 67, 68, 77, 108, 109, 114, (167), 185, 186, 187, 205, 213, 303, 318, 322, 325, 341.
 Kendini beğenmek 114, 117, 227, 294, 312, 389, 457.
 Kesb 235, 238.
 Keşf-üz-zünûn kitâbı 106, 109, 342.
 Kible cihetini bulmak 175.
 Kırâet-i şâzze 255, 274.
 Kısas-ı Enbiyâ kitâbı 8, 97, 210, 330, 360, 389, 446, 449.
 Kiyâmetde Peygamberler ile teves-sül 317.
 Kiyâmet günü 28, 47, 63, 69, 71, 77, 109, 172, 175, 178, 182, 189, 209, 245, 276, 294, 317, 318, 323, 362, 364, 405, 416, 456.
 Kiyâmet ve Âhiret kitâbı 5, 30, 80, 86, 322.
 Kiyâs-ı fukahâ 19, 42, 184, 411.
 Kiyâs-ı fukahâ, müctehidlerin icti-hâdîdır 105.
 Kimyâ-i se'âdet kitâbı 37, 118, 341, 362.
 Kirâmen kâtibîn kitâbı 171.
 Kitâb ve sünnetden ma'nâ çıkar-mak 137.
 Komünistler 29, 63, 102, 198, 203, 218, 219, 240, 241, 252, 262, 264, 272, 273, 275, 299, 332, 365, 376, 377, 378, 384, 388, 401, 402.
 Kötü arkadaş 5, 24, 63, 189.
 Kötü din adamı 113, 311, 459.
 Kubad şâh 377.
 Kulleteyn 31, 32, 33.
 Kur'ân-ı kerîm Allah kelâmıdır 253, 256, 447.
 Kur'ân-ı kerîm en büyük mu'cizedir 271.
 Kur'ân-ı kerîmde icmâlen bildirilen-lerin açıklanması 156.
 Kur'ân-ı kerîmde dört şey bildirildi 220.
 Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsı 116, 186, 255.
 Kur'ân-ı kerîm tefsîrleri 254, 255, 257, 309, 350.
 Kur'ân-ı kerîm tercemeleri 253, 254, 255, 257.

- Küfr 25, 26, 58, 77, 85, 88, 96, 118, 123, 130, 170, 177, 180, 181, 182, 185, 231, 249, 284, 300, 314, 321, 367, 421, 427, 431, 434, 453.
- Kütüb-i sitte 369.
- Lokmân 8, 53.
- Luka 11.
- Lût aleyhisselâm 8.
- Luther 14, 204, 253, 313.
- Mâ-lâ büdde kitâbı 65.
- Mâlik bin Enes 17, 19, 20, 23, 32, 74, 77, 96, 139, 152, 154, 159, 160, (162), 163, 164, 325, 327, 392.
- Mâlikî mezhebi 17, 19, 20, 128, 159, 424.
- Ma'rifet 38, 41, 49, 63, 64, 134, 160, 164, 166, 170, 272, 322, 335, 341, 393, 396, 399, 410, 411, 437.
- Marko 12.
- Ma'rûf-ı Kerhî 172, 186.
- Masonlar 24, 29, 30, 63, 88, 89, 93, 102, 104, 114, 116, 144, 191, 198, 199, 200, 202, 241, 252, 262, 265, 284, 308, 356, 358, 388, 442.
- Mason din adamları 27, 96, 303, 307, 403.
- Mecâz 50, 58, 59, 60, 103, 317, 326, 338.
- Mecelle 8, 376, 377, 443.
- Mecmû'a-i Zühdiyye kitâbı 42.
- Medâric-ün-nübüvve kitâbı 452.
- Medeniyyet 275.
- Medhal kitâbı 146, 154, 424.
- Mehdî "aleyhirrahme" 106, 107, 305, 333, 334, 356.
- Mehr 206, 303.
- Mejdek 332, 377.
- Mekâtib-i şerîfe kitâbı 412, 416, 417.
- Mektûbât-ı Ma'sûmiyye 169, 208, 231.
- Mektûbât-ı Rabbânî 74, 90, 101, 175, 200, 306, 364, 375, 393, (459).
- Mektûbât Tercemesi (Hüseyn Hilmi Işık) 39, 112, 139, 175.
- Melekâiyye mezhebi 13.
- Melik-i adûd 338.
- Melikşâh-ı Selçûkî 46, 47, 162.
- Meryem 9, 12, 13, 15, 167, 270.
- Mescid-i Aksâ 73, 451, 452.
- Mescid-i Harâm 73, 79, 82, 326, 444, 451.
- Mescid-i Nebevî 73, 76, 80, 163, 180, 324, 442.
- Mescid-i şerîfin tevsî'i 80, 86.
- Mesleme Ayasofyada nemâz kıldı 339.
- Metâ 12.
- Mevâhib-i ledünniyye kitâbı 327, 397, 448, 449.
- Mevdû'ât-ül ulûm kitâbı 47, 106.
- Mevdûdfî 25, 70, 213, (303), 305, 311, 328, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 340, 341, 342, 343, 345, 346, 347, 349, 351, 352, 353, 354, 355, 368, 375, 379, 388, 408, 412, 413, 415, 444.
- Mevdûdfî, cihâdî lüks hayât içindi diyor 342.
- Mevdûdinin sapıtma sebebi 354.
- Mevdûdfî Pâkistânda fitne çıkardı 352, 353.
- Mevdû' hadîs 49, 211, 212, 305, 306, 311, 342, 430.
- Mevlânâ İlyâs [Tebliğ-i Cemâ'atin müessisi] 405, 407.
- (Mezâhibin telfîki) kitâbı 89.
- Mezâr üzerine türbe 78.
- Mezheb 17, 18, 19, 21, 35, (40), 53, 116, 211, 306, 348.
- Mezheb imâmı 21, 22, 23, 26, 31, (44), 46, 51, 85, 92, 106, 113, 116, 118, 121, 134, 137, 141, 143, 146, 151, 152, 153, 154, 155, 159, 162, 165, 169, 191, 257, 305, 338, 346, 361, 392, 435, 437.
- Mezheblerin telfîki bâtıldır 28, 31, 36, 120, 128, 132, 142.
- Mezhebsizler 6, 17, 22, 24, 25, 26, 34, 36, 38, 51, 52, 58, 60, 64, 65, 78, 82, 89, 93, 94, 95, 96, 97, 100, 101, 102, 105, 111, 112, 118, 124, 126, 140, 148, 150, 159, 168, 170, 179, 188,

- 190, 192, 306, 333, 336, 346, 351, 354, 355, 374, 387, 388, 391, 392, 393, 395, 397, 403, 406, 417, 420, 423, 424, 425, 427, 430, 444, 460.
- Mezheb taklîdi 18, 20, 23, 27, (32), 33, 34, 35, 36, 78, 89, 91, 94, 98, 100, 101, 102, 106, 128, 136, 143, 148, 151, 155, 161, 166, 179, 187, 344, 345, 346, 388.
- Milel ve Nihal kitabı 13, 65, 305, 309.
- Milletin uyanması 242.
- Minâre 180, 181.
- Mi'râc 72, 435, 451, 452.
- Mi'râca inanmıyanlar 181.
- Mi'râc rûh ve beden ile olmuşdur 420, 452, 453.
- Mir'ât-ül kâinât kitabı 47, 56, 310, 336, 360.
- Mis'ar bin Kedâm-ı Kûfi 52, 54, 160.
- Misyonerler 102, 200.
- Mithâd Pâşa 30.
- Mizân-ül kübrâ kitabı 21, 52, 101, 109, 124, 147, 148, 149, 153, 155, 156, 158, 160, 162, 341, 348.
- Mizân-ül mevâzin kitabı 12.
- Mizmâr 439.
- Modaya uymak 202, 203, 279, 396.
- Modem cihâzı 440.
- Molla Hüsrev 32, 167, 262, 443.
- Mu'âmelât 43, 154, 364, 403.
- Mu'âviye "radiyallahü anh" 210, 300, 330, (336), 337, 338, 414.
- Mu'âviye "radiyallahü anh"ın üstünlüğü 336, 337.
- Mubârek yerlerle bereketlenmek 85, 86.
- Muhaddis 50.
- Muhammed aleyhisselâm 8, 9, 10, 11, 15, 16, 23, 38, 46, 55, 66, 72, 74, 75, 76, 82, 87, 91, 95, 103, 109, 137, 158, 175, 180, 185, 186, 189, 213, 243, 244, 252, 260, 270, 271, 272, 274, 315, 316, 317, 318, 364, 366, 375, 416, 422, 446, 448, 452, 460.
- Muhammed aleyhisselâmı vesîle ederek yapılan düâ 66.
- Muhammed bin Abdülvehhâb 57, 58, 61, 64, 65, 102, 187, 319, 320, 321, 323, 407, 419.
- Muhammed bin İdrîs-i Şâfiî 17, (163).
- Muhammed bin Süleymân Medenî 64.
- Muhammed Hâdimî 68, 439.
- Muhammed Hayât Sindî 31.
- Muhammed Kutbun iftirâsı 440, 441.
- Muhammed Ma'sûm 56, 169, 175, 208, 231, 362.
- Muhammed Ma'sûmun nasihatları 169.
- Muhammed Silheti 31, 34.
- Muhammed Şeybânî 43, 44, 49, 128, 160.
- Muhâverât kitabı 27, 30, 31, (88), 89, (91), 100.
- Mukallid 45, 92, 103, 104, 105, 121, 131, 137, 138, 141, 147, 161, 165, 166, (352), 387, 403, 430, 437.
- Mukallidin bir mezhebi taklîdi 92, 121, 131, 161, 165.
- Mukallidin îmânı 167.
- Murâd hân IV 339.
- Mu'tezile fırkası 68, 94, 111, 112, 119, 134, 167, 188, 189, 231, 232, 234, 235, 237, 243, 247, 330, 334, 413.
- Mûsâ aleyhisselâm 8, 9, 10, 72, 185, 209, 210, 237, 239, 270, 271, 274, 317, 455.
- Mûsâ Beykiyef 201, 204, 213, 214, 218, 220, 243, 244, 253, 262, 280.
- Mûsâ ve Âdem aleyhimesseleâmın kazâ ve kader üzerine konuşmaları 237.
- Mûsevîlik 10.
- Mûsîkî 282, 397.
- Mustafâ Reşid Pâşa 30, 88, 104, 198, 284, 307, 442.
- Muvattâ kitabı 162, 163, 164.
- Müceddid 27, 113, 119, 191, (304), 305, 306, 313, 331, 333, 334,

- 340, 343, 344, 352, 374.
Müctehid 18, 19, 20, 21, 22, 31, 42, 44, 45, 47, 48, 50, 56, 92, 100, 101, 103, 105, 113, 115, 118, 123, 124, 127, 131, 134, 139, 141, 145, 147, (149), 150, 160, 167, 179, 183, 186, 304, 305, 309, 310, 341, 344, (345), 350, 352, 377, 387, 388, 393, 415, 430, 435.
Müctehid-i mutlak 31, 141, 149, 345.
Müctehid-i fil-mezheb 31, 141, 149, 345.
Müctehidi taklîd, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere tâbî' olmaktadır 107.
Müctehid olmak için (50), (103), 350.
Müellefe-i kulûb 368, 369, 390.
Mükâşefe 108, 110.
Mülhid 11, 24, 89, 96, 97, 99, 100, 168, 179, 180, 181, 190, 370, 419, 420, 422.
Münâfik 12, 24, 126, 270, 305, 335, 342, 365, 394, 397, 452.
Münâkehât 43.
Müncid lügatı 64, 93, 117.
Mürchie fırkası 189, 427.
Mürted 11, 16, 24, 30, 42, 179, 181, 190, 246, 311, 334, 367, 382, 421, 422, 423.
Müsta'sım halîfe 97.
Müslimân Hâlika da, kanûnlara da isyân etmez 145.
Müslimânlar fen bilgilerine inanır 106.
Müslimânlar iki kısımdır 6, 136.
Müslimânlar üç fırkadır 4, 88.
Müslimân nasıl olmalı 279.
Müslimân ne demektir? 23, 24, 40, 101, 118, 203.
Müslim kitâbı 48, 69, 129, 246, 306, 320, 321, 337, 346, 367, 411, 426, 433, 453.
Mustafâ Sabrî efendi 300, 312, 443.
Müstehabları yapmak 168, 170.
Müşrik 4, 11, 12, 13, 14, 15, 58, 59, 61, 62, 63, 64, 71, 80, 81, 84, 99, 122, 135, 152, 179, 232, 237, 243, 276, 318, 319, 322, 323, 324, 326, 331, 347, 365, 405, 427.
Mütekellimîn 39.
Mütenebbî dîvânı 452.
Nâmûs 230, 243, 280, 282, 283, 284, 285, 294, 298, 299, 302, 378, 444.
Nasârâ 10, 11, 15.
Nasîr-üddîn-i Tûsî 97, 204.
Necdî 5, 57, 58, 82, 319.
Nefse güvenmek 226, 227, 228.
Nehy-i münker 24, 175, 178, 249, 262, 277, 278, 410, 426.
Nemâzların rek'atları Kur'ân-ı kerîmden nasıl anlaşılacak? 156.
Nesh 10, 11, 145, (369), 391, 392, 399.
Nifâk 108, 156.
Ni'met 37,
Niyyetin ehemmiyeti (215), 216, 217.
Nûh aleyhisselâm 8, 9, 93, 318.
Nusayrî 318, 319.
Nûşîrvân şâh 332, 377, 378.
Osmân bin Huneyf 66, 316, 324.
Osmân Gâzî 98, 330.
Osmân Hârûnî 352.
Osmânîlî âlimleri 443.
Osmânîlilar 29, 30, 47, 57, 70, 88, 98, 104, 159, 197, 198, 204, 212, 213, 218, 222, 223, 229, 242, 261, 303, 307, 312, 330, 335, 356, 361, 382, 417, 441, 442, 443, 444.
Osmânîlînin çökme sebebi 212.
Osmân "radiyallahü anh" 15, 16, 55, 189, 190, 210, 316, 329, 330, 337, 338, 355, 369, 389, 390.
Ortodoks 14.
Oruc tutanın niyeti 215.
Ömer bin Abdül'azîz 73, 80, 206, 334, 339, 340, 344.
Ömer bin Fârid 311, 320.
Ömer "radiyallahü anh" 15, 16, 17, 49, 51, 70, 73, 75, 80, 95, 152, 154, 157, 158, 160, 190, 206, 247, 276, 310, 316, 317, 321, 323, 325, 329, 330, 336, 364, 369, 389, 390, 397, 401, 422, 427, 441, 451.

- Ömer radiyallahü anının nutku 16, 364.
- Özr 22, 23, 24, 41, 69, 164, 174, 182, 185, 232, 233, 292, 392, 436, 437.
- Peygamberlerin bedenleri çürümez 72.
- Peygamberlerin rûhlarından yardım 61, 322, 349.
- Putlara tapınmak şirkdir 64, 321.
- Râbitat-ül-âlem-il islâm 69, 355.
- Râfîzî 5, 355.
- Rahmetullah efendi 14, 453.
- Rasyonel bilgiler 329, 335, 341, 342.
- Redd-i Revâfîd kitâbı 112.
- Redd-i Vehhâbî kitâbı 50, 52, 159.
- Reform 24, 41, 88, 104, (201).
- Reformcular üç dürlüdür 201, 304.
- Resûlullah'a uymak nasıl olur? (171).
- Resûlullahın üç dürlü vazîfesi vardı 38, 338.
- Reşîd Pâşa 30, 88, 104, 198, 284, 307, 442.
- Reşîd Rızâ 25, 27, 29, 30, 88, 90, 91, 93, 98, 100, 101, 104, 107, 110, 111, 113, 114, 118, 122, 124, 129, 131, 132, 151, 152.
- Rey şehri 43, 94, 95.
- Rızk 43, 72, 175, 225, 265, 391.
- Riyâkârlık 224, 261.
- Riyâzet 167, 170, 409, 410, 456.
- Ruhsat 21, 22, 141, 148, 149, 165, 166, 167, 347, 349.
- Rûh-ul beyân tefsîri 63, 75, 398.
- Sabr 172, 252, 261, 294, 299, 300, 316, 340, 379, 381, 383, 441.
- Sa'd bin Mu'âz 84.
- Sa'îd bin Cübeyr 55, 391, 428.
- Sâlih 4, 24, 71, 173, 335.
- Sâlih aleyhisselâm 8, 9.
- Sapık din adamları 21, 27, 29, 62, 78, 97, 99, 101, 134, 146, 150, 169, 252, 351, 404, 425, 445, 452.
- Sapık insanlar 26, 30, 40, 111, 181, 192, 199, 305, 306, 341, 374, 396.
- Sapık yol 24, 94, 179, 181, 205, 309, 343, 355, 361, 387, 395, 403, 406, 443, 456.
- Savâ'ik-ul ilâhiyye kitâbı 61, 103, 104, 319.
- Savâ'ik-ul muhrika kitâbı 328, 415, 426.
- Se'âdet-i Ebediyye kitâbı 5, 32, 40, 43, 49, 58, 136, 155, 236, 237, 306, 309, 329, 348, 373, 383, 391, 399, 400, 431, 449, 462.
- Sebeblere yapışmak 60, (61), 65, 224, 225, 383, 451, 460.
- Secde etmek İbîsin yaratılışında vardı 63.
- Sehl bin Sa'd Sâidî 46.
- Selef-i sâlihîn 23, 25, 26, 52, 81, 166, 167, (169), 170, 172, 175, 180, 183, 186, 189, 190, 314, 316, 324, 349, 350, 351, 355, 393, 395, 398, 407, 410, 413, 414, 425, 428, 444.
- Selef-i sâlihîni techîl küfrdür 25, 26.
- Semûd kavmi 9.
- Senâüllah Pânîpütî 65, 72, 143, 145, 391, 432.
- Sevâb 18, 21, 73, 77, 82, 124, 128, 147, 167, 168, 172, 176, 178, 179, 180, 184, 207, 215, 231, 245, 255, 260, 277, 300, 302, 310, 323, 337, 366, 370, 374, 375, 389, 402, 416, 433, 434, 436.
- Seyf-ül cebbâr kitâbı 57.
- Seyf-ül ebrâr kitâbı 14, 31, 34, 348.
- Seyyid Kutb 25, 98, 329, 341, 346, 351, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 365, 368, 375, 376, 379, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 398, 400, 401, 402, 403, 404, 444.
- Seyyid Kutb Abduh hayrânıdır 359.
- Seyyid Kutb cihâdî yanlıştır anlatıyor 363.
- Sifât-ı sübûtiyye (38).
- Sıffin muhârebesi 210.
- Sırrî-yi Sekâfî 39, 172, 186.

- Silsile-i aliyye 462.
 Siyer-i kebîr kitâbı 365, 366, 379.
 Skolastik bilgiler 329, 341, 342.
 Sosyete hayâtı 285, 286, 287, 288, 289, 290, 294.
 Suheyb "radiyallahü anh" 259, 261.
 Sultân Nâsır 360.
 Süfyân bin Uyeyne 49, 163.
 Süfyân-ı Sevrî 52, 161, 163, 164, 424.
 Süleymân aleyhisselâm 8, 9, 10, 167, 389, 451.
 Süleymân bin Abdülmelik 339.
 Sü'üd oğullarının zaranı 30, 58.
 Süyûtî 32, 48, 51, 72, 79, 94, 107, 139, 140, 147, 149, 312, 324, 410, 431, 432.
 Şâfi'î hanefî çatışması iftirâdır 93, 97.
 Şâfi'î mezhebi 17, 19, 20, 22, 23, 33, 74, 93, 94, 99, 124, 134, 140, 142, 147, 149, 159, 161, 311, 347, 424.
 Şâfi'î mezhebini taklîd 33, 35, 128.
 Şâfi'î "rahmetullahi aleyh" 17, 19, 32, 43, 49, 51, 52, 64, 77, 85, 96, 101, 120, 132, 134, 139, 144, 145, 157, 159, 160, (163), 164, 305, 327, 344.
 Şâh Vefîyullah-ı Dehlevî 81, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 352, 419.
 Şe'âir 81, 82.
 Şe'âirin en büyükleri dördür 81.
 Şefâ'at 28, 60, 62, 63, 64, 66, 69, 71, 73, 77, 109, 179, 314, 316, 317, 318, 320, 323, 324, 327, 405, 417.
 Şefâ'at isteyen mü'min müşrike benzetilemez 63.
 Şehid 16, 27, 66, 71, 72, 77, 95, 98, 109, 148, 178, 207, 215, 274, 300, 318, 321, 330, 361, 363, 364, 374, 393, 458.
 Şemsî sene 10.
 Şem'un 11, 270.
 Şems-ül eimme Halvânî 44, 141.
 Şems-ül eimme Serahsî 45, 141.
 Şems-ül hakika kitâbı 12.
 Şeref-ül-muhkem kitâbı 72.
 Şevâhid-ül-hak 76, 145, 312, 318, 323, 328.
 Şevkânî Zeydî fırkasında bir sapıktır 148, 149, (150), 151, 152, 342, 345, 430.
 Şeytân 5, 43, 63, 82, 83, 84, 120, 166, 169, 170, 171, 175, 177, 185, 189, 311, 359, 380, 392, 417, 420, 423, 425, 429, 456, 461.
 Şeytâna Şeyh-i Necdî denilmektedir 84.
 Şî'î 5, 17, 49, 62, 68, 88, 97, 111, 151, 159, 190, 204, 353, 422, 453.
 Şirk 58, 60, 62, 63, 64, 77, 79, 81, 83, 85, 233, 246, 257, 269, 284, 315, 320, 321, 322, 325, 326, 409, 429.
 Şis [Şît] aleyhisselâm 8, 93.
 Şükr 37, 274, 455.
 Şu'ayb aleyhisselâm 8.
 Şühûd 108, 109, 110.
 Tâbi'in 19, 46, 47, 51, 52, 70, 85, 116, 121, 122, 131, 146, 151, 158, 160, 169, 180, 183, 191, 213, 248, 333, 339, 344, 348, 434, 436, 452.
 Taklîd 21, 22, 25, 33, 35, 36, 51, 78, 89, 91, 100, 103, 106, 116, 118, 121, 136, 141, 142, 143, 146, 149, 151, 155, 165, 191, 393, 433.
 Taklîd iki dürlüdür 100.
 Takvâ 35, 46, 47, 49, 54, 55, 59, 81, 82, 108, 116, 117, 149, 171, 185, 394.
 Tal'at Pâşa 30, 198.
 Talha "radiyallahü anh" 189, 389.
 Târîh-i Osmânî 57.
 Tarîk-ün-necât kitâbı 60.
 Tâtârhâniyye kitâbı 6, 190, 309, 397.
 Teaddüd-i zevcât 290, 300, 301, 302, 303.
 Te'assub 27, 48, 53, 93, 94, 109, 151, 278, 362.
 Tebe-i tâbi'in 51, 169, 179, 180, 183.

- Tebliğ-i cemâ'at 17, 25, 388, (404), 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419.
- Tefsîr-i Azîzî 402.
- Tefsîr-i Beydâvî 99, 107, 150, 238, 342, 392, 398, 399, 431, 432.
- Tefsîr-i Celâleyn 32, 99, 100, 432.
- Tefsîr-i Hüseyinî 391.
- Tefsîr-i Kebîr 398.
- Tefsîr-i Kelbî 107.
- Tefsîr-i Mazherî 143, 145, 146, 391.
- Tefsîr-i Şeyhzâde 99, 392, 443.
- Tegannî 172, 397.
- Tehlûkeye atılmamalı 182, 215, 302, 349, 381, 382.
- Televizyon 173, 366, 367, 440, 457.
- Telfik 22, 23, 28, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 120, 127, 128, 132, 142.
- Temîm-i Dârî 55.
- Tesavvuf 39, (41), 104, 161, 167, 169, 173, 174, 185, 186, 187, 190, 208, 259, 263, 308, 311, 313, 331, 333, 338, 344, (345), 347, 348, 350, 359, 393, 398, 399, 411, 413, 454, 456, 458.
- Teslîs 13, 14, 15.
- Tevâdu' 117, 160, 335.
- Tevbe 24, 70, 73, 155, (171), 177, 179, 190, 238, 239, 259, 261, 291, 292, 429, 433, 434, 435, 461.
- Tevekkül 58, 173, 224, 225, 226, 227, 228, 383.
- Tevessül 68, 80, 85, 315, 316, 317, 318, 320, 323, 324, 325, 326, 327, 328.
- Tevfik Fikret 269.
- Tevhîd düâsı 90.
- Te'vîl 24, 50, 64, 67, 71, 80, 88, 105, 123, 137, 143, 146, 161, 181, 185, 188, 314, 328, 330, 382, 431.
- Tevrât kitâbı 9, 10, 357, 446.
- Tuğrul beğ 94.
- Tuhfet-ül erîb kitâbı 12.
- Tuhfe-i isnâ aşeriyye kitâbı 111, 112, 448.
- Tübba' 8.
- Türbe yapmak 78, 79, 82.
- Türkiye târihi 198, 382.
- Ukûbât 43, 364.
- Ulûm-i akliyye 40, 41, 341.
- Ulûm-i islâmîyye 40.
- Ulûm-i nakliyye 40, 335, 341.
- Usûl-i fikh ilmi 41, 50, 124, 127, 133, 141, 217, 254, 352, 392.
- Usûl-i hadîs ilmi 41, 49, 50, 150, 213, 430, 431.
- Usûl-i kelâm ilmi 41.
- Usûl-i tefsîr 50.
- Uşr 368, (369), 370.
- Uzeyr 8, 15.
- Üç meşicid 73.
- Üç meşicidi ziyâret 73, 310.
- Ülûhiyyet sıfatları 11, 15, 211, 266, 319.
- Ülül-emre itâ'at 145, 165.
- Ülül-emr kimlerdir? 165, 182, 414.
- Ümeyye câmi'i 339.
- Ümm-i Hirâm "radiyallahü anhâ" 337.
- Ümm-i Seleme "radiyallahü anhâ" 85.
- Ümûr-i teşrî'iyye 108.
- Ümûr-i vicdâniyye 109.
- Üneys ünlü şâir 447.
- Üveysî olmak 349.
- Üsûl-ül-erbe'a kitâbı 58, 60, 81, 85, 152, 445.
- Vaftiz 177.
- Vakf 34, 79, 128, 129, 220, 221, 360, 401.
- Varlıkların bir başlangıcı vardır 266, 267, 268.
- Vehhâbî devletini ingilizler kurdu 30.
- Vehhâbîler şeytânın yolundadır 83.
- Vehhâbîliğin hakîkati kitâbı 313.
- Vehhâbîlik 5, 17, 20, 57, 65, 66, 75, 78, 81, 84, 88, 102, 103, 104, 159, 190, 200, 319, 326, 403, 415, 417, 418, 438, 442, 443.
- Vehhâbîlik, ingiliz parası ile yayıldı 62, 319, 453.
- Vehhâbîlik ve Ehl-i sünnetin cevâbı (57), 58, 59, 60, 61.
- Vehhâbîlik zulm ile yayıldı 62.
- Vefid bin Abdülmelik 339.

- Velîlerin rûhlarından yardım 61, 322, 349.
- Velînin tesarrufu 68, 77, 322.
- Vera' 46, 54, 117, 149, 153, 159, 161, 164, 171, 172, 182, 186, 336.
- Volter 109.
- Yabancı kadın ile halvet 293.
- Yahyâ aleyhisselâm 8, 9, 10.
- Yahyâ bin Mu'âz-ı Râzî 169, 174.
- Ya'kûb aleyhisselâm 8, 9.
- Ya'kûbiyye mezhebi 14.
- Yâkût-i Hamevî 94.
- Yaratmak 38, 60, 98, 234, 267, 455.
- Yardımlaşmak 87, 88, 199.
- Yavûz Sultân Selîm 277, 278, 313, 442.
- Yehûdîler 4, 10, 11, 15, 29, 44, 74, 83, 87, 102, 158, 164, 170, 200, 241, 270, 271, 274, 279, 318, 319, 355, 357, 365, 388, 402, 421, 427, 428, 443, 446.
- Yehûdîlik 10.
- Yemîn keffâreti 273.
- Yetmişiki fırka 5, 11, 14, 21, 24, 28, 40, 93, 94, 114, 117, 126, 134, 135, 147, 167, 178, 180, 181, 186, 305, 331, 342, 367, 414, 435.
- Yetmişüç fırka 23, 40, 178, 305, 367, 414, 415, 416.
- Yezîd bin Mu'âviye 338.
- Yezîdiyye fırkası 188.
- Yobaz 109, 198, 203, 204, 242, 252, 382.
- Yuhannâ 11, 12.
- Yûnûs aleyhisselâm 8.
- Yûsûf aleyhisselâm 8, 9, 83, 285, 401.
- Yûsûf-i Nebhânî 31, 76, 101, 144, 312, 314.
- Yûşa' aleyhisselâm 8, 9, 10.
- Yunan felsefecileri 63, 87, 214, 399, 454, 455, 456, 458.
- Yüz senede gelen müceddidler 113, 191, 304, 305, 333, 334, 340, 343, 344.
- Zahîre kitâbı 6.
- Zâlim 16, 62, 98, 182, 183, 231, 237, 249, 258, 260, 261, 262, 263, 280, 284, 312, 339, 354, 362, 364, 365, 367, 370, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 400, 444.
- Zebûr kitâbı 9, 10.
- Zekâ 197, 217, 220, 296, 311.
- Zekâ ölçmek 197, 198.
- Zekât 42, 65, 83, 156, 209, 219, 249, 295, 310, (368), 371, 372, 373, 375, 376, 389, 400, 460, 461.
- Zekât fakîrin eline verilmelidir 369.
- Zekâtı altın olarak vermek çok kolaydır. 374.
- Zekâtı verilen mala el konulamaz 375.
- Zekât malı dört dürlüdür (369), 370, 391.
- Zekât yedi kimseye verilir 370.
- Zekeriyyâ aleyhisselâm 8, 9, 10.
- Zeydî fırkası 150.
- Zındık 16, 21, 24, 34, 36, 85, 89, 96, 97, 99, 100, 106, 107, 109, 110, 111, 114, 120, 126, 129, 135, 137, 138, 147, 169, 185, 188, 311, 340, 358, 374, 388, 394, 403, 427, 431, 453.
- Zıkr etmek 78, 108, 110, 444.
- Zimmî 190, 203, 362, 364, 365, 381, 403.
- Zinâ 42, 106, 130, 181, 215, 246, 248, 249, 293, (294), 296, 301, 302, 422, 435, 444.
- Ziyâ Gökâlp 202, 296.
- Zulm 62, 206, 223, 231, 232, 236, 241, 245, 258, 280, 295, 312, 335, 336, 339, 344, 363, 365, 369, 375, 376, 377, 379, 382, 383, 385, 420.
- Zübeyr bin Avvâm 189, 389.
- Züfer bin Hüzeyl 43, 55, 129, 160.
- Zülkarneyn 8.
- Zülkifl aleyhisselâm 8.
- Zünnâr 250.